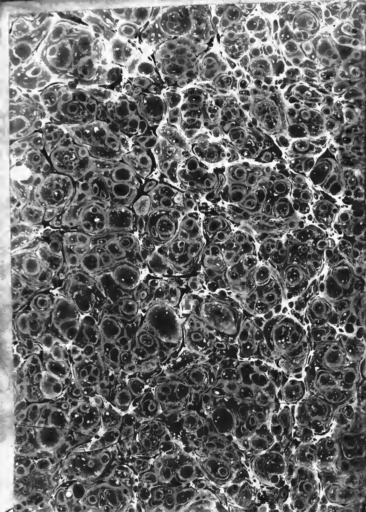
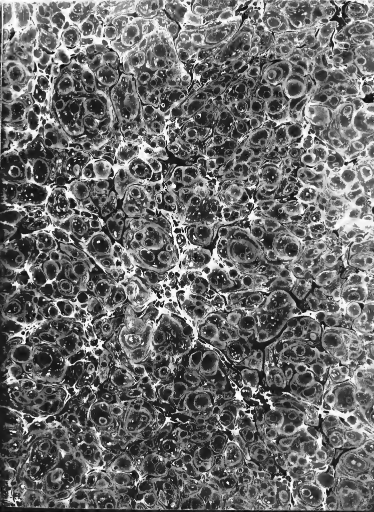

AO

Tractatus sentētes Doctoris consolatorii Johannis de gersonāo Cancellarii parisieñ in hoc volumine continentur

Tractatus

¶ Tractatus per modum dialogi de pfectione cordis a ma/ gistro Johanne de Gersonno cō/ positus. M.cccc.xxxiij

Theolog⁹ loquit̄ ad aiaz cristianā

Iliges domi
nū deū tuū ex toto
corde Cū hoc tibi
p̄ceptū sit o anima
christiana. tu ad im
pletionē eius totū cor p̄para et vi/
gilāter intēde. Aia ¶ Desidero
agnoscē. totalitas cordis in quo
consistit. quoniam tot varijs et ad
varia motibus continue spargit̄. ⁊
nūc hac nūc illac celeriter diuidit̄.
ꝙ vix aut nunq̄ totū in se collectū
ferat̄ in vnum. presertim spūale et
inuisibile quale de⁹ est obiectū ¶ T
¶ Totū sicut dicit Aristl. id ē est qd̄
pfectū Perfectū vēo dicit̄ illud cui
nihil deest. Si aūt hec pfectio sim/
pliciter et absolute ɔsideret̄. solus
deus pfectus ⁊ totus est. qꝛ sol⁹ est
cui simpliciter nihil deest in quo scꝫ
oīe illud est/ qd̄ meli⁹ est esse q̄ȝ nō
esse A ¶ Hec ita esse neduꝫ fide
sed phīca et metaphysica demon/
stratione ɔfiteor. Nextū aliter lo/
q̄ de totalitate vl' pfectione cogūt
hec verba. Diliges dn̄m deū tuum
ex toto corde tuo T ¶ Recte sentis
et dicis o aia Propterea totalitas
aliqua vl' pfectio dicit̄ in creaturis
ſm quid vl' contracte. dū videlicet
alicui rei nihil deest eorum que sibi
cōpetere debent. iuxta hanc vel
illaꝫ conditionem sue speciei vel na
ture vel gr̄e supaddite. Sic em̄ di/
cit̄ homo pfect⁹ in corpe duꝫ nihil
corpori deest qd̄ ad ei⁹ integritatē
⁊ ɔpositionē ptineat sed membris
oīb⁹ plene dotatū ē A ¶ Nil volo
p multa vageris. Dic in p̄posito
Quid sit cor totū vel pfectū. Non
quidem perfectione nature sed mo
ris et gr̄e Sic em̄ lr̄e circūstantia
iubet intelligi T ¶ Triplex solet
a mgr̄is. ipā quā queris totalitas
cordis distingui. que sub quadam
latitudine vnita/ totalis dici pt̄. di/
uersos ſm maius et min⁹ gradus
habēs. Unde cor totū seu pfectuꝫ
dicit̄. qd̄ spūssanct⁹ inhabitat per
gr̄aꝫ gratū facientē. qm̄ tali cordi
sic se habenti nō stat vt aliqd̄ desit
eoꝝ q̄ sibi necessaria sūt ad saluteꝫ
Jam em̄ non in gr̄a. sed in mortali
culpa esset si careret necessarijs ad
salutem A ¶ Diligunt igitur de
um ex toto corde. et istud implent
preceptuꝫ pueri nouiter baptisati.
Dormiētes etiā adulti duꝫ sunt in
gratia. imo et vigilantes dum ve/
nialiter peccant. cor spargentes p
varia creaturaꝝ oblectamenta. sal
ua tamen charitate T ¶ Illi q̊s
dicis quemadmodū dicuntur deo
placere per fideꝫ (sine qua impossi
bile ē placere deo) dicunt̄ insuper
deo placere et credere. Ita et dici
possunt deum ex toto corde dilige
re. q̄a etsi nō actualiter tamē ⁊ ha
bitualiter cor habent iunctum deo

Ceterū distensio varia cordis p venialia cū nō auertat a deo nō expellit cor extra latitudinē totalitatis seu pfectionis de qua loq̄mur. Habet aūt sicut pmisim⁹ hec latitudo totalitatis gradus aliquos videlicet tres in genere quoꝝ grad⁹ modo numerat⁹ est infim⁹. Ali⁹ est sup̄m⁹ in beatis. vbi cor ferł̄ actualiter et assidue s̄m caritatis motionem in dei dilectionē et amorē. ita q̄ nihil est qd̄ retardat aut rūpat aut interpolet aut impediat hm̄ōi ɔtinuā cordis in deū lationē. Tertiū et hūc mediū nominam⁹ gradū qui secū venialia actualiter admittit. Nec solū pficit in ip̄o cor p caritatis habitū sed frequēter p actū quantū hūanc vite hui⁹ fragilitas agi sinit. quāuis ad beatitudinis finē non attingat D. Placet hec distinctio sed ex ip̄a cōfestim sequi videł̄. omnez existentē in grā habē statū pfectōis T. Quare? D. qꝛ pfc̄e deū diligit ex toto corde et hoc actualiter sepe vt adulti. vel solū habitualiter vt infantes baptisati T. Utiq̄ꝫ sic fateri necesse est. qm̄ omnis talis est in statu salutis eterne et religionis xp̄iane. qui status merito pfect⁹ habend⁹ est D. Quid sibi volūt igił̄ tot de statuū varietate et pfectione ɔquisitiones. si status vnic⁹ xp̄iane religionis sufficiens sit stat⁹ pfectionis T. Presupposito sp̄ et retento eo vēo qd̄ nūc intulim⁹. nec aliq̄s ambigere debet xp̄ian⁹ q̄ pfectio status humane vite ɔsistit in caritate. Multi ɔsequenter conati sūt tradē modos et media nō in quib⁹ essencialił̄ cōsisteret pfectio cordis. Juxta Cassianū coll. prima. sed p que media pfectio talis tanq̄ꝫ finis attingerel̄ ɔmodi⁹ et augerel̄ vel roborarel̄ efficaci⁹. qm̄ iuxta p̄dicta pfectionis hui⁹ latitudo suscipit in se maius atq̄ꝫ min⁹ D. Supflua (ne dicaꝫ curiosa) videł̄ esse de statuū pfectione talis locutio. Jtaq̄ꝫ. nunq̄d legislator xp̄s q̄ de⁹ est cui⁹ pfecta sūt opa pfectā dedit legem q̄ ɔtineret media ɔmodissima retinēdi statū pfectōis euāgelice et in magis ac magis pficiēdi p opera nūc ɔsilioꝝ. nūc medijs istis. et nūc illis p qualitate psonaꝝ tēpoꝝ et locoꝝ cū ceteris circūstātijs q̄ creberrime varianł̄. T. Fuit tēpe Cōstātien. ɔsilij q̄dā illic frater ordinis p̄dicatoꝝ asserens nullū esse posse in statu pfectōis nisi tria vota cum pfessione solenni susciperet Examinati doctores theologi obiecerūt de xp̄o q̄ nō ista vouit. imo nec apl̄i oēs nec discipuli nec v̄go maria. Nā in ecc̄ia p̄mitiua q̄ erat pfectō xp̄iana. q̄ erāt eis oia cōia q̄ null⁹ egēs erat inter eos. Legił̄ q̄ vxores habuerūt multi sic ex ananía et vxore sua colligitur et de petro ɔstat. Quid rursus q̄ hec assertio statu p̄latoꝝ q̄ dicūł̄ seculares detrahit q̄s tria hec vota nō fecisse ɔstat D. Nōne p̄lati oēs imo et clerici vniuersi in sacris ordinib⁹ ɔstituti votū habēt castitatis. nō q̄lecunq̄ꝫ ꝫ solēne q̄le dirimeret

mrimoniū iā ɔtractū T ¶ Ibūt fateor q̄zuis nōnulli taliū vel ne/sciant vel nō attendāt Ideo ꝙ nō exp̄sserūt verbo illud votū quod facto per ipam ordinis susceptōz ɔfirmauerūt. quēadmodū Nouitius trāsacto anno iudicat̄ pfess° vtens vestib° pfessorū nec recla/mans vbo D ¶ Ut video iam nō pōt de impfectione status iste culpari ex carentia voti castitatis Sed q̄d de altēo duplici voto dicetur? T ¶ Colligit in p̄mis cōtra dictū fr̄em ꝙ votū vnū pt fieri Nō additis alijs et hoc in seculo Colligit̄ deinceps ꝙ sacerdos se/cularis hz statū pfectionis saltez in hac ppetua subiectione voti castitatis Colligitur tertio ꝙ si iuramēti vinculū. si p̄terea fides in baptismo pmissa nō min° obligant deo q̄z votū volūtariū. nihil phibet sacerdotes hmōi ⁊ canōicos collegiatos et redditua tos statū pfectōnis obtinēt D ¶ Expecto declarationē T ¶ Siquidē facilis est Nōne q̄libet taliū dz obedientiā supmoꝝ ɔñter inferiorib° vsque ad decanū suum. vel alterū inediate sibi p̄positū q̄cūqz noīe dignitatis appellet̄. sit vn° siue plures. in vnū sic capl̄m Ecce obediētiā et vt sepe iuramēto firmatam Jurat oīs d̄ nouo gremio vniuersitatis ingrediēs rectori suo. D ¶ Ciuilit̄ intelligit̄ tale iuramētū nō de oībus vniuersalit̄ ꝫ q̄ntū se ptās ordiaria rectoris extēdit. T ¶ Fatendū est plane sic intelligi

Sed nec alit̄ iuramenta vel vota religiosoꝝ sup obediētia plenaria respc̄u suoꝝ supiorū debet accipi dū videlz supioꝛ iubens regule se ɔformet Alioq̄n in multis q̄libet voto ɔstrictus regularis obsuantie h̄re pōt et velle et nolle Isti latius isti stricti° Pōt quoqz iubenti cōtra limites regulares Abbati vel p̄ori cur ita facis dici sed non passim aut leuit̄ sine grandi causa D ¶ Uideo quēadmodū ɔcludere vis obediam in sclarib° put in mōchis inueniri. Sed q̄d de voto paupratis induces. cuz seculares sint ppietarij. sint sub distin/ctis tectis. sint sub indistinctis mē/sis. sint emētes ⁊ vendētes. dātes et mutuātes. T ¶ Uidet̄ istud nō obstare pfectioni paupratis. si fuerit apud tales insitū veracit̄ il/lud ppheticū. diuitie si affluāt no/lite coꝛ apponē vt sint tāb° vtētes q̄i nō vtētes Qual' erat paul° q̄les apl'i q̄s fortassis dicit Augl. ideo altissimā vouisse paupratem. sicut es de castitate ⁊ obedie votis Dr si taliter h̄re diuitias sit impfectum Dic mihi de tot abbatib° p̄orib° cetisqz plurimis religionū pfessoribus. quid censebit̄ quos cōstat nec sub eodem tecto iacere. nec in eadē mēsa ɔmedere. sedere cuz ceteris qui vendūt emūt dispensant agūt demū in nl'lo q̄d appeat secularib° reddituatis dissimile. D ¶ Grandis poti° inuenit̄ gr̄a q̄m portio data secularib° de cōi dotatiōe toti° ecc̄e siue dū diuidit̄

id quod cōe est per singulos cedit
in verum dñiū cuiuslibet Non sic
apud religionū ꝓfessores quoꝝ
multis ꝑmittit͛ vsus rerū ꝑlima/
rū vel ꝑ dispēsatiōe in alios vl' ꝑ
sua sustentatiōe. dñio sꝑ apud su/
periores remanēte ¶ Dicūt
scio talia ꝑles eoꝝ si vēo magna
ꝑs aliter sua ꝑuat ipi ꝯsiderēt Ne/
q3 leuiter vel arrogāter seculares
dijudicēt qui cū suo (qualē notāt
impfectionis) dñio pn̄t vsu3 mo
destiū ne dicamus modestiorē fru
galit͛ exercere ¶ Cōcludendū igitur
ad vnū ꝙ sol' stat' ṙligionis xpi/
ane sub abbate xp̄o est status ꝑfe
ctōis sic sol' ē charitatis ꝛ salut/
ē quē neq3 salus stat neq3 ꝑfectō
Sūt tn̄ in sua latitudine ꝑfectiōis
vie multe. q̄dā pl' q̄da3 minus ad
ꝯpēdiū ꝓpinquātes ¶ Quid
sibi blandiūtur ergo Religionū ꝓ
fessores ꝛ institutores? ¶ Ex/
istimāt ꝙ regule ꝑ eos date vl' ex/
plicate dū sub q̄dā ꝓfessiōe ꝛ ob
ligatione retinent suos ꝓfessores
(q̄s cōi vocabulo ṙligiosos dicim')
ipi iā statu3 ingrediunt͛. nō q̄dem
ꝑfectiōis iā hite vel exercēde sed
adipiscende ¶ Ecce iā diuer
tūt isti a vera significatiōe huius
q̄d est ꝑfectō xp̄iana. dū fatentur
hoīes in religionis statu positos
esse nō ad hmōi ꝑfectionis exerci
tiū q̄d certe ꝑmissis repugnās est
Est eni xp̄ian' oīs i statu ꝑfecti/
onis exercēde dū sibi vacat ꝑ lo
co et tpe. imo et hoc etiā ex ꝓmissi
one seu voto ꝓfessiōis baptisma
lis. custodiēdo obediā3. castitatē/
et paupertatē iux͛ vocatiō3 suam ꝛ
si nō sꝑ in actuali exhibitiōe tn̄ in
aī ꝑparatione et hituatione iuxta ꝑ
te nūc deducta ¶ Cōtendere
nō ꝯuenit de noib' vbi de re ꝯsti
terit Rursus omittenda est hmōi
disceptatio sup ꝑfectione statuu3
q̄m sapē videt͛ phariseicā gl'iatōe3
ꝑ qua ꝯpescēda scp̄sit apl's suam
ꝓfūdissimā ad Rōs. ep̄lam Con
cludēs salutē nr̄am eē ex gr̄a dei
vt nō gloriet͛ an̄ eū stulta ꝑsūptio
oīs carnis Porro qui de stat' sue
ꝑfectione gl'iat͛ Recogitet ꝙ non
in statu ꝑfectiōis eē ſ3 ꝑfecte viuē
laudabile est Penset q̄a q̄nto gra
dus altior tāto cas' grauior Ter/
reat illud Augu. Aristotelico ꝯfor
me vbo In heremo bn̄ viuere sū/
ma ꝑfectio est. male aūt viuere sū
ma dānatio Et iterū sic inq̄t Nō
facile inueni meliores q̄3 qui ꝓfe/
cerūt in mōsterio. sic nec eis q̄ de/
fecerūt deteriores Utrū vo ꝑles
in talib' vocatis ꝑfectiōis statib'
ꝓficiāt q̄3 deficiāt Nolo te curio/
sam esse in inuestigādo. nec temē a
riā in iudicādo. nec supbā in ꝯtē/
nēdo. nec garrulam in disputādo
q2 iā in multoꝝ morib' ꝑ doloꝛ
et ꝯuersatiōib' magis q̄3 in codi/
cibus ꝛ disputationib' vitas ex/
perit͛. q̄ ꝯcludit apte religiones
hmōi facticias nequaq̄3 dare ꝑfe/
ctionē ſ3 frequent͛ in ꝯtrariū eius
q̄d intēderūt (nō sui ſ3 abutentiū
vitio vel ex improportionatis suis
moribus vite. nō fortassis altiori
se) miserabiliter dilabūtur ¶
Fiat mihi ſm ꝯsiliū tuū q̄ñquide3

in omni statu pfectionis homines inue/nire ptingit hñtes obediam casti/tatē et paupertatem in ai pmptitu/dine bm quā in seculo dici pñt obe dietes. 7 in mrimonio casti. 7 i ma ximis diuitijs paupes spū Ac ex/inde pducitur ex his medijs ad augmentū et pfectionē charitatis. sup mltos in religione in celibatu in mediocritate viuētes ¶ Ad ce dicis si tñ solicite tibi pcaueris ab erroribꝰ Jouiniani et alioꝝ simili dtrahentiū pfectioni psilioꝝ qui pfūdere videbant. ad vnā eqlita/tē seu paria merita piugiū cū virgi nitate. esū carniū cū ieiunio. obedi entiā regularē cū seculari libertate. diuitias cū paupertate vindicatoꝝ leticiā iniurie ꝑpue cū indulgētia et mansuetudine 7 ita de psimilibꝰ.

Absit vt ita desipiā vt ob seruationi detrahā psilioꝝ Quā/uis eni nō obligēt hoiem ad obs uationē suā. qa iā nō essent psilia sꝫ pcepta Nihilominꝰ teneor assen tire q discreta psilioꝝ obsuatio ceteris paribꝰ est pfectioꝝ qꝫ tm̄mō pceptoꝝ ¶ Docte loqris et discrete de obsuatōne psilioꝝ qui iūgis q sit discreta. 7 addis ceteris paribꝰ. Pōt itaqꝫ fieri q pbere al/terā maxillā pcutienti. aut dare pal liū tollēti tunicā 7 ita de psilibus sit viciosū. dū pcutiēs aut rapiēs per impunitatē fit deterior et in p niciem rei publice dissimulatio tal' vergit Contingit iterū q hō non obsuās psilia dū impletionis fa ciēdi sibi nc̄itas vel vtilitas occur rerit Quis ū dixerit plꝰ valē aurū qꝫ plūbū sꝫ ceteris paribꝰ intellige Nā multū plūbū maioris est pcij paucissimo auro Sic cōpationes sp examina qm̄ vix aliq est qn̄ opa ta hre se possint vt excedētia 7 ex cessa ℞ Cōcedimꝰ ita esse sꝫ nunqd pfectū est ista tria hre obe dietiā castitatē paupertatē sb voto sic hnt religiōes (qs Anselmꝰ no minat facticias qa facte videntur pꝰ institutiōem legis euāgelice) vt ea q psilio erāt fierēt sub pcepto hō qꝫ subderet se ppetue fuituti ꝑpter illū Cui fuire regnare est. 7 cuiꝰ regi fremis sūma libertas ē. 7 cuiꝰ vincula sūt alligatura saluta/ris Ac pinde mutet statū de qua libertate sceli in ppetuo sb voto. iugū ¶ Habet hoc ois doctoꝝ sniā q opꝰ bonū factum cū voto circūstantiā accipit que de se meli orat ipm Et q religio quibꝫ facti/cia psistit cētraliter in hoc triplici voto qꝫuis in regulis 7 institutiōi bus alijs varia 7 lata sra marie int varietatē finis primi sub deo fine pintēto Sortit deniqꝫ tal' qli bꝫ rligio noꝰ statꝰ rōne iā ptacta imo et status pfectōis bm moder nos. atqꝫ silentibꝰ appellat ℞ Quo pacto pt istud nomē tā egre giū 7 nobile plurimis qui sunt in hmōi religionibus pfessi puenire qs eē nēo negat multū impfcos vel ex ignorātia. vel ex naturali 7 morali impotētia vel ex certa ma licia ¶ Rñsio iā sic 7 obiectō ptacta est Pro cuius elucidatōne pleniori distinguūt loquētes de p

fectione statuũ.ꝙ stat⁹ ē aliq̃s ꝑ/
fectiõis nõ vt hite ꝫ adipiscende
qm̃ in ip̃m et ꝑ ip̃m satagit profi
tens pfectionẽ adq̃rere nõ q̃licun
q; mõ ꝫ sp̃ealr̃ ꝑ tria vota cũ an
nexis regle et institutis Est inq̃ũt
ali⁹ status pfectiõis vt iã habite
et exercẽde in alios.q̃lẽ dicũt esse
statũ p̃latiõis ad q̃ spectat alios
nedũ seip̃os purgare illumiare ꝑ
ficere tãq; ierarchas in ecc̃ia ℟
¶ Ecce iã a ꝓbare videt̃ hec di/
stinctõ illud qd̃ cãbat̃ de im ꝓprie
tate locutiõis dũ stat⁹ pfectõis il
le dicit̃ q̃ nõ ex se pfcos hꝫ ꝫ pfi/
ciẽdos.videat logic⁹ si seq̃t̃ Iste
est stat⁹ pfectõis adq̃rende ẽgo ẽ
stat⁹ pfectõis Nũq̃d nõ apti⁹ vo
cat̃ scola vel via vel disciplina ad
pfectiõꝫ adipiscendã q̃; stat⁹ pfe
ctiõis absolute Quis dicẽt ꝙ reli
giosus est in statu glorie ꝑpetue
est tamen in statu talis glorie Nõ
q̃dẽ adepte ꝫ adipiscende ¶ T
Nolum⁹ vt p̃dixim⁹ vbi de re ꝯsti
terit de futire ꝯtentiõi de noie Pro
ptẽa neq; reputam⁹ ꝫ insistendũ
si stat⁹ curatoꝝ dẽat dici stat⁹ vel
tm̃mõ grad⁹ vt ꝯcedat̃ grad⁹ ꝑ/
fectiõis exercẽde et nõ stat⁹ ꝫm il/
los q̃ ñ dicũt eẽ statũ sine voto vl̃
obligatione ꝑpetua ℟ ¶ Si cõ
cedat̃ hoc illis Nõne sũt curati su
is ecclĳs sel' susceptis obligati nõ
cedere nõ fugẽ tãq; veri pastoẽs
q̃admodũ suis sũt astricti maio/
res p̃lati? T ¶ Dicũt ꝙ nõ ⁊ ꝫ
ex duplici signo.p̃mo quia pñt in
trare religionẽ absq; sp̃eali dispẽ
satiõe pape.nõ sic ep̃i Rursus q̃a
facultatẽ h̃nt liberã resignãdi vel
ꝑmutãdi q̃lis nõ ꝯcedit̃ ep̃is ¶ ℟

¶ Diuẽsitas argui͂t ex hac dupli
ci radice q; vbi mai⁹ periculũ ibi
cauti⁹ agendũ fuit Esset aũt mai⁹
ꝑiculũ si fas essꝫ ep̃is passim eccle
sias suas dimittẽ q̃; de curatis Ni
hilomin⁹ ĩ ꝓportionalis obligatõ
iure diuino curato ad suã ecc̃iam
⁊ p̃latoꝝ maiorũ ad suas cathe/
drales.ita scilꝫ ꝙ neutrũ licitũ est
absq; rõnabili cã deserẽ ceptã ec/
clesiã Sꝫ euidentior cã req̃rit̃ vbi
mai⁹ vt dc̃m ẽ imminẽt ꝑiculũ Ꝭhinc
de p̃latis papa retinuit sibi ꝯgni/
tionẽ sp̃ealꝫ.nõ ita de curatis
T ¶ Probabilis ẽ ista rñsio.q̃ cõ
seq̃ẽt̃ infert curatos eẽ tã in gra
du q̃; in statu pfectiõis exercende
Nõ ita de religiosis q̃.vt tales.p̃/
cisi sũt.nõ p̃sũt ecc̃is.nec sũt sacer
dotes nec clerici vñ mõch⁹ dr̃ q̃si
solus ⁊ plãgẽs seu dolẽs. ℟
¶ Quo pacto igit̃ p̃t aliq̃s cura/
tus de p̃to statu pfectiõis maioris
ad statũ minoris vltra descẽdẽ vt
mõchus fiat T ¶ Dicẽt aliq̃ ꝙ
ꝫ nõ p̃t nisi rõnabilis cã subsit.c⁹
eẽ ꝯgnitiõꝫ papa reliq̃t eoꝝ ꝯscie
Est autẽ rõnabilis cã si curat⁹ vi/
det eẽ se scãdalosũ ꝓp̃lo suo.si pe/
nit⁹ ineptũ insufficientẽ et ignarũ
ꝓ suscepti regimis officio que cãe
sufficiẽtes sũt etiã in ep̃is vt a pa
pa.vel sp̃õtanei vel inuiti transfe/
rant̃ ℟ ¶ Mouet ex diuerso nõ/
nullos ista q̃ fit trãslatio de mõa/
chis in ep̃os Aduersat̃ inq̃t talis
assũptio duplici voto obediẽ scꝫ
et paupꝫtatis.qm̃ et diuitias h̃nt
sñ pfectõis diminutõe ꝓut ab eis
ꝯcedit̃ ⁊ a suis abbatib⁹ cũ r̃gu/
larib⁹ disciplis absoluunt̃ ¶ T
Rñdẽt isti diuitias se h̃re i episco/

pio Nō i ꝓprietate possessiōis ꝫ in
officiū dispensatōnis. Dāt exm de
mrionio. qđ dat p̄mo hoī in offi-
ciū ꝓpagatiōis non in remediū li
bidinis vt mō dat aliq̄b⁹ hac so-
la de cā q̄s eē ostat non idoneos
ad ꝓlificandū Sic inq̄unt diuitie
retinent a q̄buſdā vt secularib⁹ ꝓ
solo sui solatio nō in officiū Econ
uerso repit in p̄latis mōchis q̄ di
uitias q̄b⁹ añ renūciauerūt nō ā-
plectāt in p̄latura ꝓ solatō ꝓprio
magl. q̄ꝫ ātea ꝫ ad dispēsationis
obseq̄oluꝫ in paupes officiū R
Deus ꝯ est inspector de⁹ q̄ intētio-
nes cordis alr in p̄lib⁹ se hr̄e qui
dixit O p̄ib⁹ credite C Loqui-
mur h nō q̄les sint ꝫ q̄les eē debe
ant mōchi dū p̄laturas assumunt
Qui p̄teā nō absoluūt ab obedia
ꝫ mutāt illā sb sūmo pōtifice q̄n-
tū ꝙ q̄lit p̄orē vitā viderit reglarē
nō posse cū p̄latōis executōe ſua
ri R Cōfirmāt h ea q̄ sr secula
riū obedia disseruisti Sꝫ nunq̄d
supesse difficultas maior videt in
mēdicātib⁹ q̄ iā vtiq̄ neq̄ūt vere
dici mēdicātes cū suppetat eis ius
plenū diuinū natale ꝙ positiuū re
cipiēdi tpalia a sbditis ita vt ipsi
iā nō solo titulo natalis nčitatis
accipiāt nčia q̄ titul⁹ solus ꝓprie
reddit mendicātē esse simlr ꝙ dici
Alioq̄n reges gentium ꝙ ois hō
generalit accipiēs aliq̄d ab altēo
q̄ dat spōte. dici possit mēdicaē
C Dicerēt aliq̄ mendicātes id
circo remanē q̄r titulo possessorio
renūciāt ꝙ solo q̄ otēti sūt titulo
paupratl. ꝫ natalis nčitatl. petūt
ḡtis nec vrgēt si negent nec titlo
iurl. diuini vel natalis impellunt ꝙ

h ꝓ cā sua. ꝫ de paupib⁹ curant
certāt ꝙ disceptāt R Fateor
ita vel dici vel fingi posse ꝫ v̄itas
nec illudit nec cassat. C Sic
volūt dici xp̄ꝫ fuisse m̄cenariū nō
qm̄ essꝫ dn̄s vniuersoꝝ. Quid eni
veri⁹ ꝫ abdicauit a se etsi nō dn̄iū
tn̄ dn̄ij vsū Sic voluerūt aliq̄ ne-
dū mōchos nedū clericos sed p̄
latos dn̄s cū papa ꝙ cardinali-
bus debē paupes eē vel mēdicos
ex° xp̄i magr̄i Dicūt alij min⁹ in-
tpate loq̄ntes q̄ ecclastici sclares
etiā nō mēdicēt viuūt saltē de cl̄is
q̄i scꝫ pure ḡtis collata susceperit
ꝙ nō vt opar̄ij digni cibo suo dn̄o
pro se et alijs deſuientes
Scd̄a pars p̄ncipalis que statim
ostendit quid inquirit.

O Mittimus interim materiaꝫ
hāc mēdicitatis q̄ q̄t difficl
tates ꝙ ābages attulerit p̄btiꝫ in
Regl̄a minoꝝ q̄ ex ꝓpriatōnē assu
munt ꝙ in ꝓprio et in cōi. multitu-
do decretaliū extuagātiū nūc ista
rū nūc illaꝝ maxie tpe Joh. xx sa
tis insinuat. Reuertat oro sermo
nr̄ ad initiū qđ erat inherere sup
cordis totalitate seu perfectione
suādā semp illud agere qđ repu
tauerit esse deo placenti⁹ meritiq̄ꝫ
maiorl. C Resoluit hec q̄stio
tua sub generaliorib⁹ t̄minis. Si
p̄positl. alicui duob⁹ bōis incōpos
sibilib⁹ sp qđ meli⁹ ē illđ eligere te
neat R Placꝫ resolutō ꝓseq̄-
re q̄d sit in ea v̄itatis C Fue-
rūt dicētes mai⁹ bonū dū ꝓponit
volūtati semp āpli⁹ mouē nec pos
se volūtatē in electionē boni mio-
ris tūc ferri Alioq̄n data esset fa-
cultas libertatis in malū volūta

tis Ꝺ Scis p articulū pñſeñ:
hoc eſſe dānatū ⁊ tñ q̄d ad rōem
taliū rñdet. elucida ſimľ q̄ꝫ ꝓpoſitl.
duob⁹ diſparib⁹ in bonitate ſemp
min⁹ bonū ɔpatū maiori hꝫ rōeꝫ
mali Voluntas auteꝫ nunq̄ꝫ fer/
ri p̄t in apparēs malū ſm dionyſ
et ariſtl. q̄ꝛ nēo ad malū aſpiciens
opaẗ ⁊ ¶ Fortiẗ opponis Sed
vtrūq̄ꝫ diſſolueẗ. ſi ꝓfūde reſpicia
tur. naẗa liberi arbitrij q̄d ē facul
tas rōnis ⁊ volūtatis ſiue liberū
de rōne iudiciū Cetere nāmꝫ creа
ture nō rōnales ferūẗ in fineꝫ ſuū
ex p̄determiatōne ſupioris cauſe re
gētis nec hñt i ſua p̄tāte modos
oppoſitos tendendi in ſuos fines
Sꝫ vno mō q̄libet ſpēs opaẗ. vt
yrundo q̄libet facit niduꝫ ſuū pa
ri mō. ſic apis fauos. ſic aranea
telas ſic formica colligit bladum
At ꝟo rōnalis creatura q̄ꝛ ꝑcipit
p inſitā ⁊ ɔiunctā rōem diuerſos
modos ad eūdē finē veniēdi nec
ad vnū limitaẗ. facultatē hēt ꝟ vľ
illo medio vti Ꝭ hoc autē nō eſt in
malū ꝫ grāde p̄uilegiū volūtatis
q̄uis illo contingat abuti Ꝺ
Nōne ſalubri⁹ eſſꝫ hūane creature
q̄ inſtar aialiū ligareẗ. ad vnū ɔſe
cutiōis finis ſui modū. q̄a ꝑinde
nec peccaret nec a ſuo fine deficēt
Nōne p̄tēa ſic videm⁹ in ſublimio
rib⁹ creaturis q̄ pfectiores inter
eas ſunt q̄ ſub paucioꝛib⁹ motib⁹
fineꝫ ſuū ɔſequūẗ ſic de⁹ in ſe pfe
ctiſſim⁹ ē qui nllo vel eget vel agi/
taẗ motu Cur igiẗ nō erit ſic in in/
ferioꝛib⁹ creaturaꝝ et in hoibus
ſic in āgeľ ⁊ ¶ Volūtas optia

ſapiētiſſima ⁊ oꝛdiatiſſima p̄mi
ɔditoꝛis in hoib⁹ ſollerter atten/
denda eſt q̄rū duplex ē ſtat⁹ poſt
p̄mū innocētie dep̄ditū. vnus vie
ali⁹ p̄rie. verū illud erit in patria
q̄d arguis de motuū q̄dā vnitate
q̄admod nūc exēplificas in āgeľ
Sꝫ in via q̄ data eſt ad merendū
voluit altiſſim⁹ hāc hoibus dare
facľtatē vt relinq̄ret eos in manu
cōſilij ſui Alioq̄n nc̄itas limitata.
quā laudē quod meritū q̄d p̄miū
reportaret? Huc accedit gr̄e donū
patū oib⁹ nō renitentib⁹. q̄d diui/
no q̄dam ⁊ vnico nec ꝑturbabili
ductu ꝓmoueꝫ ad vltimū finē nr̄ꝫ.
nō min⁹ q̄ꝫ grauitas deoꝛſū ⁊ leui
tas ſurſū Ꝺ Supeſt p̄oꝛ mea
obiectio q̄ min⁹ bo[m] reſpc̄u alioꝝ
incōpoſſibilis hēt rōem mali ⁊
¶ Menii ſatis. ꝫ nequeūt oīa ſimľ
did Cōcedo in p̄mis. q̄ volūtas
nō p̄t fieri in malū ſub rōne mali.
cū bonū vľ appens bonū ſit ꝓpriū
eī⁹ obiectū Quin etiā min⁹ bonuꝫ
maioꝛi collatū incōpoſſibili p̄t ſꝫ
hac p̄ciſa collatiōis rōne rōꝫ hr̄e
mali ⁊ ita nec poterit vt ſic acce/
ptari. veruntñ habeẗ hic duplex
euaſionis ſeu remedij via. Primā
dicimus facultatem ſuſpenſiuam
quaſi mediam in velle et nolle. fu/
gam et perſecutionem. acceptio/
nem et refutationem. Cuius fa/
cultatis ſuſpenſiue tanta virtus ē
in via q̄ ꝓpoſitis q̄buſcunq̄ꝫ obie
ctis bonis aut malis citra vltimū
finē imo ſm plurimos ipſo etiam
vltimo fine propoſito poterit ſe
volūtas tenere in ſuſpēſo ne neu/

trū acceptet vel refutet. ꝫ se figat cū rōne q̄si pl⁹ deliberatura Nec optet hic q̄rere quō ṗt h̄ fieri qm̄ nat̄a volūtatis sic a p̄mo cditorē data est sup agētia nat̄alia vt nō rapiat̄ seu ↄpellat̄ mox irruere ꝫ se sistere fas hēat ac pinde spaciū deliberatōis ne fallat̄ Ita sibi cō cessū est Nec est altera ꝓ vitādis erroꝛib⁹ et vicijs ↄsultioꝛ exercitatio. prudētie q̄dē nil obest q̄ꝫ p̄cipitatio neq̄ꝫ rōem ↄsulēs neq̄ꝫ cōsulenti morem gerēs D ❡ Video tn̄ viā hāc non optere vt duob⁹ bonis ineq̄lib⁹ ꝓpositis ꝛ incompossibilib⁹ voluntas nc̄ario velit mai⁹ bonū T ❡ Nō optꝫ vt eligat q꞉ nec optet vt ↄferat ad inuicē illa duo bona ꝫ fertur vltro in obiectū suū q̄d in se bonū est ꝛ vt tale p̄ntat̄ sibi Ac si p̄ges inq̄rere cur deserit mai⁹ bonū R̄ndebo qm̄ sola volūtas ē sibi frequēter sufficiens cā vel rō q̄ istud eligit. et illud nō Nec extēioꝛ alia rō q̄renda est cur istud vocāt aliqui expientiā ꝓp̄ie libertatis vel vsū ei⁹. vt si q̄rat̄ a voluntate. cur ita facis iure r̄ndeat illud satiricū inferēs Sic volo sic iubeo sit ꝓ rōe volūtas Et vtiq̄ꝫ nullū possum⁹ in diuina volūtate respc̄u creaturaꝝ hoc vel illo tp̄e vel gradu vel specie cur aliud inuenire Sꝫ nec apd̄ grāmaticos in plībus impositionibus t̄minoꝝ alit̄ dicunt q̄ꝫ sic placuit impositori q̄ꝫuis cārū inq̄sitō ꝓpinq̄rū nō frustra sit ad ↄgnitōnē diuinoꝝ nob̄ qui p̄mā ꝛ sufficientē nō sufficient̄ possum⁹ intueri qua plene ↄgnita nihil inscitū linquet̄ D ❡ Trāsi nūc ad formā ꝓposite dubitatōis. apiendo nō q̄d volūtas possit ꝫ q̄d agē teneatur T ❡ Teneb͛it aliqn̄ minus bonū ꝓponē vel acceptare dūꝫ est alt̄i maioꝛi incōpossibile ꝛ h̄ dum minus bonū cadit sub p̄cepto. et mai⁹ est in solo ↄsilio D · Fateoꝛ hoc Sꝫ ponam⁹ ābo ꝝ quodlibet cadere sub p̄cepto nō q̄deꝫ sit̄ qm̄ implicaēc cū ponant̄ incōpossibilia ꝫ sub distinctiōe qua tenet̄ iste vel vnū vel alteꝝ de duobus acceptare. nū q̄d peccabit min⁹ bonū eligēdo spreto maioꝛi ❡ T Pēdet r̄nsio marie ex ↄsideratiōe libertatis iā exposita ɓm quaꝫ ṗt abbreuiato v͛bo dici q̄ sufficic eligere min⁹ bonū. nō equidē s̄b hac rōe qua est min⁹ bonū ꝫ q꞉ bonū et q꞉ sub distinctiōe. licet nō absolute p̄ceptū ❡ D ❡ Reddas oꝛo ꝑspicuā hāc ↄclusionē. q̄ si nō cōcedit̄ nescio q̄s hoim viatoꝝ tut⁹ erit q̄n teneat̄ illō sp̄ agē q̄d melius esse ꝑspexerit. Hoc v͛o siquis cōpleat ⁊ implē valeat circūdat⁹ tot infirmitatib⁹ nō satis inspicio Rurs⁹ ex aduerso militat doctoꝝ magne reputatōis assertio q̄ in p̄ficiēdo regimib⁹ aiaꝝ tenet̄ p̄lat⁹ eligē meliorē Militat illō q̄d nolle fieri ꝑfectū iā ↄtēpnere est Nā regredi est. iā lāguē est circa p̄cepta dei. iam nō ex toto coꝛde. ex tota mēte ex tota aīa ex om̄i fortitudine. ex virib⁹ oībus diligere deum. qm̄ maioꝛibus omissis dat homo se minoꝛibus T ❡ Potenter ad

vtrālibet arguis. Stat nihilomin⁹ ꝟitas in robore suo cui⁹ ignorantia scrupulos affert inextricabiles ꝯsciētijs volētibus ābulare in via dei dūi vel in spem temerariaꝫ vel in timorē irratōnabilē dilabūtur

D. ¶ Tuū erit igit̄ palā facere ꝟitatē hāc pcipue p manuductiones exēploꝝ morales et grossas put exigit hec mat̄ia T. ¶ Fiat Cōstituam⁹ mētis oculos in religionib⁹ approbatis nec lapsis vt Carthusieñ ꝛ celestinoꝝ (Hodie eni celebtas agit̄ Petri celestini) Sit pōr hñs sb̄ se q̄tuor f̄res petꝝ paul'ū. andreā Jacobū Dicit eis ꝯuocatis Ecce q̄tuor sunt officia p ꝯuictu religioso cōplenda Primū est ꝯtinuatio diuini ſuicij vel diuini opis in ecc̄a. Scd̄m ē ministratio ciboꝝ ꝛ alioꝝū nc̄arioꝝum f̄ribus. Tertiū est sc̄ptura libroꝝ q̄b⁹ f̄res informent̄. q̄rtū speculatio diuinoꝝ exēplo marie. sic nc̄arioꝝū mistrationē hꝫ martha Pono dic̄ pōr electionē cuiuslibet istoruꝫ vnicuiq̄ vr̄m q̄uis voluntas mea vl' ꝯsiliū magis declinaret iniūgere tibi petro. p̄mū officiū tibi paulo scd̄ꝫ. tibi andree tertiū. tibi iacobo q̄rtū Dt ꝟo magis verbo xp̄i ad recū Dic q̄d vis vt faciaꝫ tibi D. ¶ Recipio casuꝫ et quid elicere vis expecto T. ¶ Nolo sane ptin⁹ elicere ꝙ vterq̄ p̄missorū liber est acceptare vnū de q̄tuor. vbi et pōr vnū fieri p alterum meli⁹ iudicabit nō cogēdo ſꝫ cōsulēdo D. ¶ Perge ꝯsequēt̄. ¶ T. Pergo dicēs ꝙ inter opa q̄tuor

ātepositā nō dubiū q̄n vnū sit de se ꝛ in genē suo meli⁹ q̄ꝫ alteꝝ Nihilomin⁹ dicit (arbitror) nē̄o peccare petrum si voluerit in illo q̄d de scd̄o loco vel tertio ꝓpositum est exerceri D. ¶ Des aliud elucidationis exēpliū T. ¶ Sit hō multas a deo gr̄as hñs. vnā p̄dicatōis ꝑ l'aris Alterā lectōis doctoralis Alterā inq̄sitionis nouarū ꝟitatū p ꝯfutādis hētic. vnā q̄ꝫ solitarie q̄etis ad vacandū sibi contēplandūq̄ꝫ celestia Cōstat vtrālibet haꝝ gr̄arū talentū esse ꝯmissū a deo Cōstat p̄tēa n̄ posse siml' vtrūq̄ꝫ talentū hmōi posse ex eq̄ distribui Remaneat igit̄ oportet optio possidenti quā gr̄aꝫ exequi ne vacua sit eligē excepto dūtaxat vrgētis nc̄itatis articulo q̄ casu vel simili iā nō essꝫ duoꝝ dissimiliūꝫ ꝛ incōpossibiliū electō libēa ſꝫ ad vnū limitatio certa ¶ D. Respiciūt exēpla pōra prim Dic exm respiciēs hoiem ad seipm T. Querūt doctores si debeat hō sp ꝯteri de pc̄cis Rñdēt int̄ cet̄a mlta. ꝙ dolorosa cōtritio q̄nq̄ꝫ possit obesse melioꝛib⁹ exercitijs quo casu possit obmitti ꝯtinuatio sua Sic dicet̄ de ꝯpassionib⁹ a ꝓximi calamitatibus q̄m iubemur flere cū flentib⁹. nihilomin⁹ obmitti p̄t hec ꝯpassio vel recogitatō p bonis alijs Diceret̄ silr̄ sup iniurijs. alioquin nūq̄ꝫ esset finis nunq̄ꝫ cōsiliū certum nunq̄ꝫ exercitiū stabile circa quodcunq̄ꝫ. non conclusio teneretur conformis ei que dicta est Sufficere potest homini

deū quereñti. deū toto corde diligē ti si ea studuerit implē q̄ sibi p̄cepta sūt. Juxta illud. Si vis ad vitā ingredi sua mādata dei D. ¶ Quid est igit̄ q̄ sup instinctib⁹ tot ⁊ tāta scripta sunt vt sequat̄ hō meliora q̄ ispirat ei de⁹ Nec lāgueat (vt iā de gregorio sūptū dicebat̄) circa p̄cepta. s; attendat q̄ sit volūtas dei. nō tm̄mō bona s; bn̄ placēs et pfecta. Sit deniq; spūalis discernens inter oēs diē T ¶ Meditat⁹ sū plīma p annos plīmos sup instinctib⁹ hmōi si posset fūdari stabilis regulatio cordis nr̄i. tandē nō inuenio regulā certiorē et fideliorē q̄ȝ dei legem. iuxta illud p̄s. Consiliū meū iustificatōes tue in quib⁹ .s. de⁹ semel locut⁹ est et id ip̄m non repetit. Scribit āt pph̄a terribilem de sequētib⁹ cor suū sniaȝ. Dimisit inq̄t eos sm desideria cordis eoꝝ. Ibūt in adinuētionib⁹ suis Aluit iste q̄ crebro cōmonit⁹ vt crederet amicoꝝ consilio R̄ndebat se vtiq; velle imo et debere illd̄ facere. Nā q̄s est ad errandū p̄cliuior q̄ȝ qui spreto alioꝝ ɔsilio. suo fisus fuerit? Subiūgebāt. Fac igit̄ hoc et illud quale ɔsulim⁹ Subsistebat inq̄rēs Si sub pena pcc̄i mōr̄lis ɔsulerent illud agendum sibi. quo casu nollet obniti s; eniti ɔplē. Si v̄o decētiaȝ quandā tpi vl' reb⁹ accōmodā dūtaxat intēdēnt suadē dicebat hoc remanē in arbitrio suo. q2 nō tenemur sp et in oīb⁹ meliora ɔplecti D. ¶ Noui qd̄ intelligi das silētio. vellē dares sui talis responsi rōnē,

T ¶ Est incōprehēsibilis hūane diuersitas ɔplexionis vel ɔditionis nedū in plurib⁹ hōib⁹ s; in vno codēq; diuersis. nō dico annis. non mensib⁹. non hebdomadis. s; dieb⁹ horis et momēns. Notū est insup illud Aristl. q̄ delectatō in opatiōe tenet et auget illā. Et metꝝ vulgatū hȝ. Qd̄ natura negat nemo faciliter audet. Et qm̄ ɔsuetudo est altera natura. hinc suadet̄ vt quam quisq; nouit et in qua nutrit⁹ ē exerceat artē et sit ɔtent⁹ sorte. Cur nō poterit ɔsci⁹ hō ɔditōis et inclinatōis pprieꝝ tpe vel ɔsuetudine dare se tali qd̄ opat̄ delectabilit̄ exercitio etsi videat̄ humili⁹ statu suo. Hoc tm̄ obseruato iugiter q̄ preceptiua dn̄i volūtas fiat. aut eaȝ dū apparuerit implere pat⁹ sit dicēs ex snia illud oōis dn̄ice Fiat volun tas tua D ¶ Remanet adhuc p⁹ oīa p̄or allegatio q̄ nolle fieri pfectū pcc̄m est. q2 iā nō ex toto corde diligit̄ de⁹ T ¶ Imo dicūt tales q̄ hoc ē fieri pfc̄m ⁊ ex toto corde diligē deū dū cauēt in p̄mis offendē criminalit̄ eū. dū p̄tēa suscipiūt cū grā ɔpactiōe grāȝ bonitatis sue que noluit eos obligare vt sp illud agē tenerent̄ qd̄ esset in se melius. s; acceptat de paupcula nr̄a mun⁹ obsequiī q̄lecūq;. Neq; postremo sic languēt circa p̄cepta q̄ sibi suscipiūt implēda q̄n ista strēnue, vigilant̄. integre et q̄i superogāt̄ studeant exercē. Sint q; in isto statu pacientes atq; longanimes non vt Cayn vagi p⁹ alieni stat⁹ oblecta,

tiones. nō ꝑfugi a facie tribulatio
nu quas suus secū status affert. sci
entes nullū ꝓfsus. esse viatoris sta
tū quez nō circūstent aduersitates
plurime. Propterea nō querit ob
aduersitates sui status mox in aliū
vel aliuz fieri transitum. sed perstat
patientia vincēns eas/ cum illa se/
curitate cōscientie qua iudicat esse
statum suum cum salute. Alioquin
fateor vel mutandus esset vel corri
gendus vel deserendus. Nos autē
loquimur aduersus eos qui volūt in
omnib⁹ scire quid melius est. quasi
nō satis sit in christiāo si se sciat in
statu salutis eē Neqꝫ tamē ad sub/
limiora qñqꝫ prohibemus ꝓgredi
Sed neqꝫ sentiamus neqꝫ sꝑ expe
dire pronūciam⁹. ꝓpter instabilita/
tis detrimentū Quo fit vt mino/
ra tenere fortiter. sepe sit cōsultius
qꝫ assidua vacillatione ad prerru/
pta niti Nos supposita docēāt ex/
empla. Petrus eligens insequi ser/
uitiū ecclesiasticū. cōtinuabit illud.
nihil aliud attendens quod sociis
nouerit impositū. Paulus ita mini
strabit temporalia. vt non necesse
habeāt cqueri spiritualia intēden
tes. Andreas industria fideli scri/
bet libros aliis profuturos. Jaco/
b⁹ itaqꝫ se dabit deuotioni. ita stu
debit in celis conuersari ꝙ aliis in
occupatione positis. gratiam. auxi
lium et gloriam valeat promereri.
Recte sicut in vno corpore vēo lau
datur membrū si rite fecerit officiū
deputatum. quāuis appareat alte/
ro vilius vituperaꝛ āt si preposte
re velit alienū. licet honorabilius
officiuz accipere Sic in corpꝫ my/
stico diuisiones gratiaꝝ esse cōme/
morauit pluries apl's. Pōt ille pre
dicare. sit ita. pōt etiaz libere contē
plari. potest in homine manus vi/
ce pedum corpus aliquādo susten/
tare. Nemo tamen diceret manus
debere passim ambulationi se tra/
dere. ¶ Sentio commonita
multa qꝫ ꝓfunde recogitas ꝙ cen/
tralis finalis punctalis qꝫ reductio
in via dei est pre ceteris omnibus
veraciter agnoscere qđ iubeat de⁹
Sit ille summ⁹ abbas noster. sit nr̄
pastor. nos oues simplices pascue
eius. Alioquin quantūcunqꝫ sit ze
lus ardens et feruidus tanqꝫ scien
tia carens. preceps qꝫ ad ruinam.

¶ Propterea beat⁹ vir qui in
lege dñi meditatur die ac nocte vt
sciat quid iubēndo ꝓhibēdoqꝫ. ve
lit deus. Nā ꝑ consiliū ligaꝛ nemo.
qꝫuis raro fiat vt hoies precepta
strēnue cōpleant qn quodāmodo
superogēt et misceanꝛ ꝯsiliis. Vi
de ꝙ q̄ diligit deū exempli grā sꝫ
quatuor gradib⁹. posset implere ꝓ
ceptū sub vno gradu vel duob⁹. fa
cit igitur amplius qꝫ necesse fuerit
ad salutē. qđ supero gatio ꝯsilii no
minari potest. Vnde multos eē q̄
ꝑfectioīb⁹ opib⁹ intēdentes min⁹
incōpabiliꝛ ad qrerēt de ꝑfectione
dilectionis dei qꝫ in sua ꝓpria vel
electiōe vel vocatiōe ꝑmanētes in
imꝑfectioīb⁹. Fuit apud athenas

quidã magn⁹ ciuis cui q̄ꝺi ꝓ ꝯsue lia cõmissa est emũdatio platea/ rũ ciuitatis Suscipio libẽs inq̄t et talẽ opaꝝ dabo vt ipa ciuitas mũda sit Quo sic impleto ꝯtigit vt officiũ pri⁹ vilissimũ gl'iosum putaret ¶ Dixit vn⁹ de prudẽti/ b⁹ nr̃e etatis dum fieret collatio sup officijs vel artib⁹ vel sciẽtijs Quisq̃ȝ in sua arte sic exhibet se vt excellat in ea. ille laudãd⁹ ille suscipiẽd⁹ ille eligẽd⁹ ¶ D Sup/ est adhuc scrupul⁹ vehemẽs ꝯtrã hũs ex p̄dictis. q̃ vident asserẽ nul/ lũ esse ꝯsiliũ vl' ꝯrendũ vl' dãdũ nisi de p̄cepti. Qd̃ dicẽ q̄d aliud ẽ q̃ȝ ꝯsilioꝝ p̄rogatiuã penitus annullare. dimisso q̄libet hoie in latitudine p̄ceptoꝝ! ¶ Si da ta essꝫ cuilibꝫ hõi tanta ꝯgnitio diuinoꝝ p̄ceptoꝝ. tanta ad illo/ rũ ꝯpletiõeȝ dilectio q̄nta req̄rit̃ et sufficit ad finẽ btitudinis ad q̄ rendũ. nõ essꝫ op⁹ ãplioꝛi ꝯsilio. hec sn̄ia essꝫ sati. cuilibꝫ. hoc faciꝫ vines Nec lõge aliť ẽ. hinc reli/ giões ptic'lares sub xp̄i religiõe generali et de se sufficiũt supad/ dite m'tiplicateq̃ȝ sũt. Hinc q̄ti/ die noua vel incipiẽtiũ via dei vl' in ea ꝓficiẽtiũ ꝯsilia. Hinc porro tã m'tiplex apd̃ plimos ꝯq̄sitio ꝯtim verax ꝯtim fallax et sepius mẽdax sup distributiõe talẽti cõ/ missi. q̄le sibi q̄sq̃ȝ suadet leuibus ex causis eẽ datũ Sit illud talẽtũ scia ꝯq̄sita Sit eloq̄ntia i reb⁹ hũa nis. sit aiaꝝ regẽdaꝝ ars. sit ze/ l⁹ eaꝝ. hinc appetit⁹ ille nõ dicaȝ ab initio p̄laturaꝝ magisterioꝝ officioꝝ p̄dicatoꝝ ad ꝓpim q̄ oia fuelaret vtinã caro et sãguis De niq̃ȝ religionũ ingress⁹ et ꝓfessio miscet aliq̄ñ secũ puluerẽ si nõ lu/ tũ dẽsũ sustẽtat̃ habẽdo carnalit̃ ociose laute nec spũs in manib⁹ p̄lati ponit̃ aut recipit̃ ꝫ caro. D ¶ Negare neq̄o sicut et nõ do lẽ. nõ valeo miseriã nr̃ã hãc cõ munẽ q̄ vt frequẽter incedit nõ re cto nec imaculato calle Sꝫ nõne veꝝ ẽ apl'i dĩm Qui ep̄atũ deside rat. bonũ op⁹ desiderat Qd̃ dcm̃ ꝯp̄hẽdit in se p̄matũ q̄rũlibꝫ ali/ oꝝ regiminũ ¶ Trahis ad ma teriã diu multũq̃ȝ nobis alias vẽ tilataȝ Sed ꝫ vnũ referre placet ad p̄ns veluti ꝯclusẽrim p apl'i/ ca v̄ba. Si potes liber fieri ma/ gis vtẽ Sc̃is q̄m ois p̄latio seu dn̄atio verissime s̃uit⁹ ẽ Nec fru/ stra nec ficte nec mẽdose dr̃ se sũ/ m⁹ põtifex seruũ s̃uoꝛũ tãq̃ȝ hũs oẽs hoies ipositos sup caput su/ um redditur⁹ de oĩo⁹ rõeȝ Si cõ sideret igit̃ vehemẽter et acriť hõ q̃ȝ nihil de se possit hũana industri a ꝓ salute ꝓ correctiõe ꝓ eruditi one hoim. Ita vt vbi pl⁹ aliq̄ñ ꝓ ficẽ crediderit ibidẽ nõ ꝓdesse ꝫ obeẽ freq̄nť repiat q2 pueri diffi cile corrigũt̃ et stultoꝝ ifinit⁹ est nũer⁹ Mirabiť ꝓfecto stolitudiq̃ȝ hũanc p̄sũptiõis nõ expectantis

vt vocet᷑ .nec vocari satis eē nisi
sil᷑ cogeret᷑ Quo pacto cogeret᷑ ?
Per auctoritatē et legē vl᷑ dei re/
uelātꝭ. vel p̄lati mittētꝭ. vel vrgen/
tis vel ineuitabilis nc̄itatis Sed
allegabis gregorium in omelia .
Nemo est qui veracit᷑ dicē possit
Talētū minime accepi.nō est vn̄
rōem ponē cogar O de⁹ cq̄ssime
q̄t hoīm temerarios aus⁹ hec cōsi
deratio minus intellecta fefellit.
Quot insultatōes inanes ꝛ noxi/
as ꝓximoꝝ rep̄hensiōes induxit
¶ Testis ē Waldēsiū secta cuꝫ suis
cōplicib⁹ innumeris Aduers⁹ q̄s
oportuit decretales ↄdere ne q̄s
auctoritate ꝓpria p̄sumēt p̄dicare
Qd̄ ad ceteros actus hierarchi/
cos extēdit᷑ imo nec fraterna cor
rectio ferri secure p̄t nisi multo di
scretiōis sale ↄdita sit ¶ M Qua
rōe poterit ergo diuinū p̄ceptuꝫ
ↄpleri dilige ꝓximū tuū sicut te
ip̄m Cui cōsonat illd̄ sapiētꝭ. Mā
dauit de⁹ vnicuiqꝫ de ꝓximo suo.
deniqꝫ de elia nō taꝫ corꝑaliter
q̄ꝫ sp̄ualit᷑ largiēda Et q̄ꝛ maledi
cit᷑ q̄ frumentū abscōdit in ꝑplis
Nā sapiētia abscōdita et thezau/
r⁹ inuisus q̄ vtilitas in vtrisqꝫ! Et
seru⁹ piger nō q̄ꝛ dissipauit ꝫ q̄ꝛ
in sudario (qd̄ mūdū ē) pecuniā
seruauit domini .seuerissime da/
mnatus est.. ¶ Mouent ista
dum allegantur . habendum est
idcirco. super talibus consilium
vt scire valeat homo qd̄ agen/

dū Agendū intelligo non ꝑ solā
erogatiōem cōsilij sed nc̄itate. p̄/
cepti. Cōsurgit aūt p̄ceptū altero
triū modoꝝ q̄s tetigim⁹ vel a do
reuelante. Vel p̄clato legitime
iubente. Vel vrgente necessitate.
Addimus quartum. Si facta est
obligatio vltronea voluntate .
Que vero sit necessitas vrgens
determinari non potest nisi pro/
ut sapiens iudicabit . Quis colla
tio de obligatione ad elemosinā
corꝑalem satis approximat ad in
ueniēdū obligationeꝫ elemosine
sp̄ualis Tu qui times de abscon/
siōe talenti qui dū tibi vacas di/
cis vt q̄d ꝓditio hec! Exerce po/
tissimū tui cordis talentū. fac oī/
bus de illo seruitiū Sit in eo pere
grinatio tua. sit predicatio. sit cō
monitio. sit elemosine distributio.
sit illud hospitale miseroꝝ oīm.
Quo pacto dices. orando pro
qualibet et in qualibet aduersita/
te proximoꝝ pro sua eruditione.
castigatione. cōsolatione. patien
tia. cibo. potu. veste sanitate Sci/
et pater oīm deus et volet desi/
derium pauperis exaudire. et pre
parationem eorum audiet auris
sua! ¶ Anima ¶ Quantuꝫ potest
colligere attentio mea de premis/
sis omnibus circa perfectionem
cordis in dei dilectione conquisi/
tis ¶ Primum et principium est
semper oculū cordis habere ꝓut
sapiēs iussit ad illa q̄ p̄cepit de⁹ .

Cetera vero oĩa tanq̃ iuuãtia
quedã accessoria reputare nisi ꝓ
quãto fuerint vel voto ꝓprio vel
supiorꝫ iniũcto ꝑcepta Nõ ita tñ
vt accipiam⁹ q̃si velamẽ malicie li
bertatẽ in diuinorũ latitudine p̃/
ceptorũ sed bona et equa fide stu
deamus seruire deo in sãctitate et
iustitia corã ip̃o oĩbus dieb⁹ no
stris. nec ita periculũ amem⁹ vt pe
reamus in illo ¶ T ¶ Recte colli/
gis. vere sentis. hoc fac vt diligẽ
deũ ex toto corde perfectoq̃ꝫ co/
gnoscaris.

¶ Explicit tractatus per moduꝫ
dialogi de ꝑfectione cordis Cõ/
posit⁹ a magr̃o Johe de gerson
Parisieñ. Cancellario
¶ Impressus Anno dñi. M.cccc
lxxxiij. ip̃o die Benedicti abbatis
consũmatus.

¶ De ꝑfectione xp̃iane religiõis
satis inuenies in tractatu de ꝑfe/
ctione religionis.

Incipiũt ꝓpositiones
venerabilis Cãcellarij ꝑisieñ Jo/
hãnis de gersona sup̱ assertiõib⁹
ffris Mathei grabon ordinis p̃/
dicatorũ in cõcilio Cõstãciensi in
causa fidei de vera religione et ꝑ/
fectione Quibus ꝓpositiõibus tre
decim doctores maiores quos ꝓ
tunc mũdus habuit in theologia
de diuersis vniuersitatib⁹ cõtra p̃
dictas assertiones adheserũt

Reuerendissimo in xp̃o
patri ac dño p̃stantissi/
mo dño Anthonio car
dinali veroneñ Johes
Cancellari⁹ ꝑisieñ. humiliter obe/
dire Reuerẽdissime pat̃ sup̱ cedu
la ꝑ reuerẽdissimã p̃rnitatẽ vr̃am
ex omissiõe dñi nr̃i mihi trãsmissa
rñdeo cõformiter ad rñsionẽ Re/
uerẽdissimi p̃ris ac dñi mei ac pre
ceptoris p̃cipui dñi Cardinalis
Cameraceñ. quã rñsionẽ in scp̃tis
ego vidi ⁊ huic adhereo paratus
si opus fuerit ad declarationẽ nõ
veriorẽ sed forte latiorẽ Scriptũ
Cõstantie ꝓpria manu die tertia
Aprilis Anni Millesimiq̃drīngẽte/
simi decimi octaui.

Ad elucidationẽ veritatis
⁊ ad obediẽtie meritũ sex
ꝓpositiões sequẽtes cũ to/
tidẽ corrollarijs offerunt̃ vob̃ Re
uerẽdissimo p̃ri dño cardinali ve/
roneñ. iudici in hac ꝑte per me Jo
hannẽ Cãcellariũ parisieñ ¶ Pri/
ma ꝓpositio ¶ Sola religio xp̃ia
na est ꝓprie vere ⁊ ãthonomatice

dicenda religio quā xp̄us obſuauit pfectiſſimo et ſūmo modo Patet p̄ma pars. quia extra religiōꝫ xp̄ianā nō eſt ſalus. Scđam ꝑteꝫ nullus pōt negare xp̄ianus. quia ſicut eam docuit xp̄us in euangelio ſic et fecit quia cepit facere et docere. ¶ Scđa ꝓpoſitio ¶ Religio xp̄iana nō obligat ad obſuātiam cōciliorū neqꝫ cū voto neqꝫ ſine voto. patet quia iaꝫ nō eſſent cōcilia ſed p̄cepta ¶ Tertia ꝓpō. ¶ Religio xp̄iana poteſt abſque voto obligāte ad concilia pfecte. imo pfectiſſime obſeruari. Patet de christo qui non legitur vouiſſe cōcilia qui fuit tamē ſue legis perfectiſſimus obſeruator. Patet ſursup de ap̄l̄is et diſcipulis et xp̄ianis in p̄mitiua eccleſia quoꝝ mlt̄i erāt vxorati. multi poſſeſſiōes habuerūt. quidā in omuni. quidā in ꝓprio. multi ſubijciebātur ſolis p̄latis ſuis ep̄is et curatis Conſtat itaqꝫ ꝙ nō erant de religionibus baſilij vel auguſtini. quia nondūꝫ fuerant inſtitute vel per eccleſiam approbate. nec talibꝰ regulis ſubdebant ¶ Quarta ꝓpoſitio ¶ Religio xp̄iana non requirit ad pfectionē ſui obſeruationē tā in p̄ceptiſqꝫ in ↄſilijs. ꝙ ſupaddat alia religio. quales dicūtur obſuationes inſtitute per ſanctos baſiliūꝫ et Augm̄. ⁊c. et quales Anſelmus vocat religiones facticias. patet ex p̄cedētibus ¶ Quinta ꝓpoſitio ¶ Religiones hmōi facticie ſatis impꝓrie et abuſiue et forſan arroganter dicte ſūt ſtatus pfectionis Patet q̄a ſtat homies impfectiſſimos tales religiones pfiteri. ſicut notat Augꝰ. ꝙ nō peiores repperit q̄ꝫ eos q̄ in hmōi religionibus defecerūt. Sed aliūde declaratur hec abuſio vel vſurpatō nominis quia ſm illos qui nouiter poſt ſāctos doctores vſi ſūt tali vocabulo ſtatus pfectionis. Jlle ſtatꝰ nō dicit apđ religioſos pfectōeꝫ habitā vel adq̄ſitā. ſic ē de ſtatu prelatorū. ſed tantūmō dicit pfectōꝫ adquirendā. Cōſtat autē ꝙ perfectio adquirenda nō eſt iaꝫ adquiſita Et ideo melius nomiarentur vie quedā vel inſtrumenta ſeu diſpoſitiones ad pfectionē adquirēdam. quā dicerent ſtatus pfectionis. imo et ſicut huiꝰmōi ſtatus ſic dictus dirigit et iuuat quoſdā ad perfectiorē obſeruationē vere religionis xp̄iane. ſic et multos impedit atqꝫ precipitat quos tutiꝰ fuerat in ſeculo remanſiſſe quia diſplicet deo ſtulta promiſſio. que ſcilꝫ vel indiſcrete ſumitur vel nō obſeruatur ¶ Sexta ꝓpoſitō ¶ Religio xp̄iana perfectius poteſt et debet obſeruari. a papa Cardinalibus et prelatis. etiam ſi nullo voto ſint aſtricti vltra legem dei. q̄ꝫ ſimplices religionū facticiarū profeſſores. Patet quia ſunt in ſtatu perfectionis exercende.

¶ Primū Corrollariū

ſ Equit̃ primo ꝙ acceptio religionis ſicut frat̃ ma

theus Jacobita describit in scda acceptione vbi vult declarare qd ē ꝓprie ꝛ anthonomatice religio. est nedū stulta et insana ꝫ et hereticalr blasphēa qm̄ dic sic Alio mō inqt accipit hoc nomē religio ꝓm ꝙ a religando dicit. ꝓut hō obligat se ad ea que ꝑtinēt eēntialiter ad statū pfectōnis. Et illo modo dicit āthonomatice tm̄ de illis q̄ sūt in aliq̄ de aꝓbatis regulis ꝑ prie dictis ꝓfessi. cuiꝰmōi sūt Augustini basilij bn̄dicti Francisci ꝛc. Patet corrollariū ex p̄cedētibus. deducēdo ad hoc inconueniēs ꝙ xp̄us ꝛ papa et p̄lati nō obſuauerūt vel obseruāt essentialit statum pfectionis. qꝛ scꝫ non ꝓfessi sūt regulas p̄dictas. imo nec deberent dici de vera religiōe nisi im ꝓprie ꝛ analogice ɔtra p̄mā ꝓpōem q̄ solide fūdata est. Nec ē credibile ꝙ augl. et scus thōs hoc sōniauerūt Uñ etsi possint in religione xp̄iana assignari duo mōi viuēdi secularīū videlꝫ et illoꝝ q̄ ꝓfitent religiones facticias. quos cōis vsꝰ religiosos appellat. Non tm̄ ita distinguūtur isti mōi. qn̄ multi q̄ cōueniūt talibꝰ religiosis. ɔueniāt ꝛ cōuenire possint vere et meritorie multis secularibꝰ. imo et pfectius sic patꝫ de p̄latis qui sunt in statu pfectōnis exercēde tā maiores qꝫ minores sicut sūt curati. ꝓut multi tenēt ɔtra scm̄ thomā

Secundū Corrollariū

Sequitur secūdo ꝙ extra religiones facticias potest aliqs cuꝫ voto simplici. vel sine voto xp̄ianam religionē in suis preceptis et consilijs perfecte obseruare Et dicere ꝙ tale votum simplex si fieret esset nullū. et pro non voto debēt computari. est aptissimus error et et insanus. sicut tamē iste frat ponit circa finem et in fine sui scripti vltimi.

Tertiū Corrollariū

Sequitur tertio ꝙ tota doctrina fratris istius innititur stulte et insane fantasie. imo et blasphemie Propterea nō est mirandū. si hoc inconueniēti dato multa posuerit et deducere conatus est Ut ꝙ implicet contradictionē aliquem de seculo seruare consiliū paupertatis vel castitatis vel obedientie. imo ꝙ hoc esꝫ mortale peccatū extra religiones facticias quas solꝰ vocat veras religiones. Et ꝙ papa nō posset dispensare ꝙ aliquis in seculo sic obseruaret consiliū paupertatis ꝛc. Et ꝙ dicens oppositū est hereticus. Nec valet ratio sua ꝙ si secularis voueret paupertatē ageret contra istud preceptū Nō occides. qm̄ multis modis posset secularis sicut et religiosus viuere decenter. et sufficienter in cōmuni sine ꝓprio. imo et nihil habendo nisi labores manuū suarū Potest etiā aliquis de seculo sicut cōfitet et verū est vouere solenniter castitatem. patet in sacerdotibꝰ. Cur nō similit vouere posset obediam

prelato suo seculari. ⁊ cū secularibus viuere in cōmuni.

Quartū Corrollariū

¶ Sequit quarto ꝙ fautores et defensores istius fratris sūt arcendi seu repellēdi. et nisi desistere voluerint grauiter puniendi. Ita tamen ꝙ nō laxetur nimia licētia ad defensionē begardorū et beguttarum si repiantur effrenes ⁊ discoli et scādalosi in suis obseruatōnibus. ꝑsertim in ɔtemptū ꝑlatorū suorū seculariū et curatorū iuxta mentē decretaliū cōtra tales editarū.

Quintū Corrollariū

¶ Sequit quīto ꝙ dn̄s noster papa qui secularis est. et similit sui cardinales ⁊ prelati tā maiores q̄ʒ minores de seculo. debent celeriter et vehementer operam dare ꝙ talis doctrina pestifera ac blasphema atqʒ iniuriosa eis extirpet iudicialiter et publice ne serpat in maiorē perniciē.

Sextū Corrollariū

¶ Sequit sexto ꝙ si auctor tal' doctrine cū suis fautoribus inueniatur ꝑtinax et arrogans. et a lōgo tempe tam contra prelatū suū q̄ʒ magistros ⁊ doctores tā in verbis q̄ʒ in scriptis. debet sic arrestari. ꝙ nō habeat facultatē recedendi et deteriora ꝑpetrandi. sicut iam dicit hoc pluries fecisse recedēdo scʒ a prelato suo ⁊ iudice. et cōsequenter semel ab hoc cōsilio. Alia sūt de validis mēdicantib⁹. ⁊ de actione contra iura canonica que dimitto.

¶ Sequit tenor respōsionis dn̄i Cardinalis Cameracen. de q̄ supra fit mencio

Reuerēdissime pat et dn̄e super cedula papirea sigillo vestro sigillata mihi ad instigatoris instantiā in quadam causa fidei respōdeo deliberatōʒ meā istā esse p̄ro ꝑsenti. Ut coram reuerēdissima p̄rnitate vestra conuocent theologi qui sūt in hoc sacro concilio. q̄bus ꝓponat materia vt cōicatis inuicē omni deliberatione sine cōtentione dicat tandē vn⁹quisqʒ in publico id quod sibi videbit cōformiter ad sacraʒ scripturā. Et illic ego in fauorē fidei volo libēter interesse Nō eni debʒ talis matēia in tenebris vel ꝑticulariter terminari sed cōmunit ⁊ in luce vt quilibʒ qui intererit possit vel docere vel doceri dn̄ se mutuo quilibet intelliget Et taleʒ modū seruaui in hoc cōcilio in causis fi/

dei mihi omissis Et nihilominus qz nescio si occurrerit occasio q non possem interesse in cōuocatione pmissa. dico qd mihi occurrit vt sequitur ¶ Propositiões siue ↄclones super quibus fit inquisitio habēt fundamentū prime ↄclusionis pncipale quod ē erroneū. repugnās nedū rationi theologice et morali. sed etiam obseruationi pmitiue ecclesie que scribit Act. iiij vbi sic in forma dicit Multitudinis autē credentiū erat cor vnū et anima vna. nec quisqz eorū que possidebat aliquid suū esse dicebat. Sz nec quisqz egens erat inter illos etc. Constat itaqz q in illa ↄgregatōne pmitiua fuerūt multi vxorati et alij diuersarū cōditionū seculares qui scz nō erāt astricti per votum ad tria ↄsilia euāgelica castitatis obediētie et paupertatis. quadmodū sūt professi religionū. per beatum basiliū. bndictū et Augustinum ac similes introductarū. quas iste ponens hmōi conclusiones appellat veras religiones. tāqz extra illas nō sit vera religio. quod falsū est imo hereticū si sic per pcisionē intelligat Quī xpiana vēa ē religio etiā apud seculares vt Jacobus in canonica sua notāter expssit Sūt pterea in dictis ppōnibus multe clausule apposite vltra pdictū pncipalē fūdamentalē errorē Qr seculaēs nō possūt viuere sine ppzio que continet magnā temeritatem scandalū atqz pteruiā. et que possent sigillatim repbari. Ut q dicere oppositū illius q alique ↄclusiones sue cōtinent sit hereticū. q sit implicans contradictionem. q sit peccatū mortale. q omnis faciens contra iura canonica peccat mortaliter et ita de similibus. Est igitur deliberatio mea q ppt ista et similia que tractatus vel libellus a quo sūt extracte ↄclusiones seu positiones anndicte ↄtinet damnādus est vt erroneus et temerarius et scādalosus. et vt dogma falsuz sacre scripture ↄtrariū Et per ↄsequēs q tractatus est hereticalis et igni tradendus Ceterū de ↄpositore tractatus deliberent dñi iuriste. istis attentis quid agenduz In testimoniū pmissorū ppria manu subscripsi Uester totus Petrus Cardinalis Cameracen.

¶ De falsitate horū articulorū et scriptis doctorū vide in tractatu Johis nyder de pfecta paupertate seculariū Capitulo decimonono.

Sequũtur cõclusiones Fratris Mathei Grabou ordis predicatorũ In sacro concilio Constancieñ. oblate ad examinandũ contra quas Cancellarius pisien. ꝓpositiões scripsit supra

Beatissime pater
exponitur sũctitati vestre
ex parte vr̃i devoti oratoris frĩs
Mathei Grabow Cõuentus wis/
marieñ ꝓuintie saxonie ordinis p̃
dicatorũ ac Merzeburgeñ dyoc.
Q᷒ cũ lector ipẽ existens in Con
uẽtu. Cronungeñ. dioc. Traiectñ
dicte ꝓuintie et ordinis videt qꝫ
plures ꝑsonas sexus vtriusqꝫ no
ue religionis habituꝫ assumeñ. et
cõuenticula facientes. nullũ habi/
tum approbatũ ꝓfitentes. statuẽ/
tes qꝫ sibi ipis supiores pro libitu
volũtatis. ⁊ sub simulata deuoti/
one populũ attrahẽtes. et multa
cõtra veritatẽ sacre scpture ac sa/
cros Canones attẽptantes ⁊ de
elemosynis xp̃ifideliũ domos sũ/
ptuosas ad modũ monasteriorũ
regulariũ edificãtes et se inuicem
in eis includẽtes cũ obseruatione
quorundã rituũ minime per eccle
siam aꝓbatorũ Cepit super hoc
apud semet ip̃z ardenter cogitaẽ
et an hoc stantibus regulis fidei
et sacris canonibus ecc̃ia dissimu
lare deberet. Reuoluẽs qꝫ diligen
tius sacre scripture sanctoꝝqꝫ do
ctorũ libros et sacros canõẽs q̃s/
dam Cõclusiones reꝓbãtes illo/
rũ modũ viuendi extraxit ⁊ scptu
re cõmendauit Quarũ vna p̃nci/
palis est ex qua alie deducunt̃ ex
ceptis paucis. Nullus põt licite
et meritorie imo nec veracit̃ obe/
dientie pauptatis et castitatꝭ vni/
uersalia cõsilia piunctim extra ve
ras religiones manẽdo adimplẽ
Ex qua sequit̃ immediate formali
ↄsequẽtia articulus seu conclusio
nona in ordine qꝫ nullus põt p̃di
ctum pauptatis cõciliũ meritorie
imo nec veraciter obseruaẽ nisi fu
erit in statu sp̃ũalis ꝑfectiõis siue
vere religionis Et dico notanter
de istis tribus ↄsilijs simplicit̃ seu
vniuersaliter sũptis. Scd̃m quid
vero et in aliquo casu possũt lau/
dabiliter et meritorie extra religi/
ones obseruari Qñ eni aliq̃s secu
laris dat elemosynã in casu aliq̃
qñ eam de nc̃itate p̃cepti nõ tene
tur implet illud conciliũ pauptatꝭ.
in illo casu tñ Et qñ cõtinet se ab
vxoris ↄplexibus tempe illo qñ il
lud facere nõ tenetur implet ↄsili
um ↄtinentie in illo casu et b̃m q̃d
tñ Qñ etiã obedit alicui suo p̃la/
to curato vel ep̃o in casu qñ hoc
de necessitate precepti nõ tenetur

obseruat illud obediētie ɔsiliū
in illo casu Et ista possūt extra
religiones viuētes voto vł sine
voto deo offerre Unde dicit
sanctus Thomas scđa scđe ꝙ
in seculo viuentes aliquid deo
dant et aliquid sibi reseruant ꝛ
ꝭm hoc prelatis ecclesie subdū/
tur Regulares autē oportet to
tum deo quod habent tanquā
holocaustū offerre. et hoc fit et
fieri potest tantū per tria cōci/
lia vniuersalia ꝓdicta Et iō dic
ibidē ꝙ ad seculares ꝑtinet tm̄
ꝑticularia vota offerre. ad re/
gulares autē vniuersalia vota
Unde particularia vota dicū
tur sacrificia more veterū de cu
ius ratōe fuit de offertorio đo
oblato partem dare ꝛ partem
retinere. Uniuersalia vero vo/
ta holocaustū dicūtur. de cui⁹
ratione fuit totū deo offerre et
nihil retinere quod pertinet ad
solos religiosos se et sua in mo
dū cuiusdā holocausti deo de/
dicantes Ex quibus sequit̄ vn
decimaꝙ abdicare quenqꝫ om
nia ꝓpter xp̄m extra predictas
religiones manēdo. seu nisi ve/
rā aliquā religionē ingrediat̄ ē
sibi et suis quorū cura sibi incū
bit vitā subtrahere quod ē ho
micidiū tot hominū cōmittere
quot eius cure subdūtur Hec
est de mente sancti thome scđa
scđe q. xxxiij argumto ꝛc. Ex q̄
bus sequit̄ ꝙ nullus potest ab

dicationē omniū propter xp̄m
facere extra verā religionē ma
nēdo sine pcc̄o mortali qꝛ sub/
traheret sibi vitā Ex quibus se
quit̄ ꝙ oīs peccat qui bona
sua simpliciter in elemosynā lar
giunt̄ extra religionē verā ma
nendo que est tertia cōclusio in
ordine Et etiā ꝙ peccent q̄ sua
ꝓpria resignāt nō intrantes re/
ligionē aliquā approbatā q̄ est
decimaoctaua in ordine coinci
dens cū tertia immediate ꝓce/
denti Ex q̄bus sequit̄ decima
ꝙ reputātes se bene facere assu
mendo ꝓdictū consiliū paupta
tis remanendo in statu seculari
mortaliter peccant Ratio quia
talis nō est assumptō ipius nisi
fantastica ꝑuersa et nō vēa vt
docet dn̄s Jo҃s. xxij. in q̄dam
extrauagl. Gloriosā ecclesiā ꝛc.
et ratio idem ɔuincit Ex q̄bus
sequitur ꝙ seculares credentes
se mereri tali abdicatiōe (in se/
culo scꝫ manēdo) vitā eternā.
credūt se posse mereri vitā eter
nam mortalit̄ peccando Ex q̄/
bus sequit̄ ꝙ aliquis sit volun
tarie pauper ꝓpter xp̄m in secu
lo manēs oīno nihil habēdo
nec etiā ipam voluntatē habē/
di ꝓpria induit omni tempoē
cōtradictionē ꝛc. quia includit
ꝙ secularis sit religiosus ꝛ ecō
tra qđ est oīni tempore contra/
dictio Ex quibus sequit̄ ꝙ nō
effundi omnes opes simul ab

his qui volunt in statu seculari
remanere. reducitur quasi ime/
diate ad illud ꝑceptū decalogi
nō occides vno casu tm̄ depto
ꝫ expositionē sācti thome q̄sti
one.xxxiij.allegantis ad confir
mationē dicti sui Ambrosiū di
centē in primo de officijs. De⁹
nō vult simul omnes opes effū
di.nisi forte vt heliseus qui ma
ctauit boues suos ⁊ pauit pau
peres ex eo quod habuit vt nul
la cura teneret domestica.ꝫ vt
se daret in ꝓphetică disciplinaꝫ
quod verbū scilicet nisi forte vt
helyseus exponit sanctus thōs
nisi quis velit statuꝫ suū scilicet
secularē mutare per religionis
ingressū Aut principē de extre
ma nĉitate liberare ꝛc.Et Joħ
in sūma cōfesħ sub alijs verbis
nisi quis velit ex toto seculū re/
linquere Et magister sūme sum
mariꝫ titulo de elemosyna dicit
idem et loquitur ibi Ambrosi⁹.
de effusione seu abdicatōe actu
habitorū ex quibus possit hō
cōuenient̄ vitaꝫ transigere ꝭm
conditionē status et ꝑsone Ex
quibus sequitur ꝙ dicens per/
tinaciter omnia esse meritorie
abijcienda ꝓpter christū in secu
lo manenti hereticus est dicen/
dus.excepto vno solo casu de
liberādo ꝑncipē de necessitate
extrema per quem ꝛc.Ex q̄bus
sequitur ꝙ ꝓprietas tēporaliuꝫ
rerū est statui seculari eēntialit̄
annexa Et per cōsequens dn̄s
papa salua auct̄e sua non pōt

dispensare cum secularibus vt
omnibus in singulari careāt seu
nihil in singulari habeāt Ex q̄/
bus sequit̄ sext⁹ articulus red/
dens precedenti quinti articuli
rationē Si enī dn̄s papa possꝫ
hoc alicui cōcedere.seculari vi/
delicet posset ei ↄcedere ꝓprie
vite subtractionē ꝛc Posset etiā
ꝙ pro omi tēpore ↄtradictiōeꝫ
implicat ꝙ deus ꝭm sāctos fa/
cere non potest Sequitur etiā
ꝙ religiosus sine peccato mor/
tali nō potest abdicare volūta
tē habēdi omnia etiā q̄n actu
talia nō habet Quia eniꝫ illud
quod nullus facere potest sine
peccato mortali.nullus potest
illud velle facere.et religiosus
nō potest abdicare ↄōia quia
sine illis viuere nō posset.cuꝫ ꝑ
suam ꝓfessionē renūciauerit oi/
bus et singulis ꝓprijs singulari
bus.sequit̄ ergo ꝙ religiosus
ꝛc.Quia etiā teste sācto thoma
scda scde.q.xxxiij.articul̄ ꝛc.nul/
lus debet incōuenienter viuere
tribus casibus exceptis Seq̄t̄
ꝙ male faciant et peccant illud
abijciētes de quo ꝭm statū suū
et ↄditionē ꝑsone possint cōue
nienter viuere dictis tribus ca
sibus exceptis ꝛc. Nullus etiaꝫ
corꝑe validus extra verā vtili
tatē et verā nĉitatem existens
potest sine peccato xp̄ifidelium
elemosynas tollere Ex quib⁹
sequit̄ ꝙ ꝑdicta tria saluatori.
cōsilia sint ita concatenata vt
vbi pauꝑtas veracit̄ seu meri/

torie inueniſt oportet ꝙ necessa
rio obediētia et castitas veraci
ter seu meritorie inueniantꝰ Pro
batur ista q2 papa sic arguit in
decretali Cū de q̄busdā. Qui
nō renūciant ꝓprijs nō sūt reli
giosi ergo ꝓprijs renūciantes
sūt religiosi Et omīs religiosus
ē nc̄ario sit cū paupertate ad alia
duo ꝯsilia veraciſt obligatꝰ ꝛc.

Ordo ⁊ numerus articuloꝝ
et ꝯclusionū p̄dictorū

.i. ❡ Proprietas tp̄aliū reruꝫ.
statui sc̄lari essētialiſt est ānexa
.ij. Nullus sine pc̄cō p̄t illud
abijcere quo retento pōt ꝯueni
enter viuere ſm statum suuꝫ
iij. ❡ Om̄es peccāt qui bō sua
simplr̄ in elemosynā largiūtur
propter christum.
.iiij. Abdicatio oīm ꝓp̄ſt xp̄ꝫ
nullus facē pōt ex̄ veras r̄ligi/
ones manēdo. sine pc̄cō morta
tali. ⁊ dico veras religiones ꝑ
sedem ap̄licam approbatas
v. ❡ Papa n̄ p̄t dispēsaē cū sc̄la
ribꝰ vt oībus in singl̄ari careāt
.vi. Si papa possꝫ alicui cō
cedere hoc tūc posset ei cōcedē
ꝓprie vite ſbtractionē qd̄ est ꝯ
tra p̄ceptū decalogi n̄ occides.
vij ❡ Religiosus nō p̄t sn̄ pc̄cō
mōrli abdicare volūtatē hn̄di
ꝯmunia. qn̄ actu talia nō habꝫ
viij. Si aliquis sit volūtarie
paup ꝓp̄ſt xp̄m in sec̄lo manēs
oīno nihil hn̄do in singl̄ari nec
etiā ipam volūtatē hn̄di ꝓpria
includit om̄i tp̄e ꝯtradictioneꝫ
ix. ❡ Nullus p̄t paupertatis ꝯsi
liū meritorie obſuare nisi fuerit
in statu sp̄ūalis ꝑfectōnis siue
vere r̄ligiōis. dico āt verā reli/
gionē sc̄dō mō dc̄am religiōꝫ
.x. Reputātes se bn̄ facē assu
mēdo paupertatē q̄ est saluato/
ris ꝯsiliū remanēdo in statu se/
culari mortaliter peccāt
xi. ❡ Abdicare oīa etiaꝫ ꝓpter
xp̄m nisi veraꝫ et approbatā reli
gionē ingrediatꝰ. est sibi et suis
q̄ꝝ cura sibi incūbit vitā ſbtra
here qd̄ ē hōicidiū ꝯmittē tot
hoim q̄t etiā eiꝰ cure subdūtur
xij. Credētes se mereri vitaꝫ
eternā tali abdicatione. credūt
se posse mereri vitā eternā mor
taliter peccando.
xiij. ❡ Effūdi om̄es opes simul
ab his qui volūt in seculo ma/
nere. reducitꝰ q̄si imediate ad il
lud p̄ceptū non occides.
xiiij. Dicēs oīa meritorie eē
abijciēda ꝓp̄ſt xp̄m remanēti in
seculo est hereticus iudicādus
xv. ❡ Nullus p̄t meritorie ⁊ ſꝫ
deū obedie paupertatis et casti/
tatis ꝯsilia ex̄ veras ⁊ approba
tas r̄ligiōes manēdo adiplere
xvi. Tria saluatoris ꝯsilia sc̄
sic ꝯcatenata. vt vbi paupertas
meritoria in q̄ntū est saluatoris.
consiliū oportet vt nc̄ario alia
duo scꝫ et obediētia inueniantꝰ
que a paupertate separi nō p̄nt
.xvij. ❡ Matrone seu mulieres
cōem vitā ducētes insimꝰ ꝯmo/
rantes begutte vulgariter nun
cupate. quoscunque errores
non tenentes aut predicantes

seu alias de erroribus vel heretica prauitate nõ suspecte. et ne dampnationis sũt filie Et earũ status est ꝓhibitus ⁊ damnat⁹

xviij. Peccãt qui ꝓpria sua resignãt nõ intrantes religionez approbatã. Ratio est ꝗm eũ qꝛ religiosorũ est carere ꝓprio. sic secularibus ẽ necessariũ retinere propriũ

xix ¶ Nõ licet pꝛsbyteris et clericis ɔmunẽ vitã ducere nisi in religione approbata sub pena peccati mortalis.

xx. Peccant omẽs qui fouẽt cõcilio et auxilio ɔmunẽ vitam ducẽtes extra religionẽ approbatam.

xxi. ¶ Excõicati sunt omẽs cõmunẽ vitã ducentes extra religionem approbatã.

xxij. Et similiꝰ excõmunicati sũt illi qui vitã ɔmunẽ extra religionẽ approbatã ducentibus prebent elemosynas Et qui tales fouent cõcilio ⁊ auxilio vel defensione similiꝰ stant ⁊ sũt in statu ꝑpetue damnationis Et nisi de hui⁹mõi eorũ excessibus magna contritione penituerint ad vitã eternã nõ possunt ꝑuenire neqꝫ salui ꝑmanere.

xxiij. ¶ Omnes vitã cõmunem ducẽtes extra religionẽ approbatã sũt illi a quibus saluator noster ꝓcipit esse abstinendũ ⁊ tanqꝫ a fꝛis ꝓphis attẽdendũ

xxiiij. Quilibet faciens ɔtra iura canonica peccat mortaliꝰ.

xxv. ¶ Nullus corpe validus absqꝫ cõmuni vtilitate et nc̃itate potest extra veras religiões sine peccato elemosynas ꝓpi fideliũ tollere ꝛc.

Renocatio et abiuratio predictorũ articulorũ et cõclusionũ

Go Fratꝰ mathe⁹

Grabou ordinis fratruz ꝓdicatorũ ꝓfessus Cõuentus Wysmarieñ Merzeburgeñ. dioceſ ꝓuintie Saxonie ɔgnoscẽs verã catholicã ⁊ apłicam fidẽ anathematizo et abiuro omẽz heresim. oẽm qꝫ falsã ⁊ erroneã doctrinã in quodã meo opusculo tractatło seu libello (incipiẽte Suppono me primo ꝙ non intendo infrascripta neqꝫ quõlibet alia ꝑtinaciter defendere ꝛc. et sic finientẽ Et aliã specificat Joꝰ andree cuius inuẽtrices seu assumptrices cõscientiã peccatũ reputabant vt inueniꝰ in glosa vtriusqꝫ sup dc̃m capitulũ Et ꝑ hec ptꝫ rñsio ad decimũ) marie ad deceẽ ⁊ septẽ cõclusiões ꝑuersas siue assertões

Quarũ alie sũt heretice.alie erro/
nee.et alie scandalose ac piarum
aurium offensiue per me editas et
manutẽtas in dicto puerso opus/
culo siue tractatulo aut libello cõ
tentã de qua hactenus infamat⁹
conuictus ⁊ sentẽtialiter ꝯdemna
tus sum.Cõsentio sancte romane
ecclesie et aplice sedi.Ac corde et
ore puris ꝓfiteor eandẽ fidem ⁊
doctrinã me tenere⁊ credere.quã
sancta mater ecclesia tradidit et
firmauit Jurans per sanctã trini
tatem et per hec sacrosancta xp̄i
euangelia eos qui contra hanc fi
dez orthodoxã veniũt cũ dogma
tibus suis eterno anathemate di/
gnos esse.Promitto etiã ꝙ si ego
ipe aliqñ contra hec aliquid senti
re docere aut predicare p̄siip̄sero
canonum seueritati me submitto.
Presenti abiurationi per me lecte
et plecte manu ꝓpria me subscp̄si.
hancq̃z meã confessionẽ ⁊ abiura
tionẽ corã vestra Reuerẽdissima
p̄rnitate Dñe cardinalis Aquile/
geñ.iudex et cõmissarie Reueren/
dis q̃z p̄ribus dñis p̄latis docto
ribus et magistris hic p̄sentibus
ad hoc spetialiter vocatis ⁊ req̃/
sitis feci et approbaui ad futuraz
rei memoriã in testioniũ p̄missorũ

Johis.xxij. de beginis et personis predictis

Ohannes Epũs
seruus seruorũ dei ad p/
petuã rei memoriã.Recta ratõ nõ
patitur vt innocẽtes ad paria cũ
nocentibus iudicent. Sane felicis
recordationis Clemẽs papa q̃n/
tus predecessor noster cuz de mu
lieribus que begine vulgarius et
cõmunius nũcupantur.multa fuis
sent precipue de alemanie ptibus
insinuata sinistra ⁊ p̄sertim ꝙ ea/
rundẽ alique de sũma trinitate et
diuina essentia disputare Ac etiã
p̄dicare.contra articulos quoq̃z
fidei et sacramẽta ecc̃iastica opi/
niones eidẽ fidei cõtrarias intro
ducere.et multorũ simpliciũ aĩas
in diuersos super his errores in/
ducere.multa q̃z alia animarũ pe
ricula facere sub q̃dã fucato san
ctitatis velamine p̄sumebant.Ex

ratione suspectas statū ipaꝝ ꝓhi
bendū duxit ꝑpetuo. et a dei eccle
sia penitus abolendū in illas que
statū huiꝰmōi nō assumptū sectaꝛ
rentur vlterius. Aut que illum de
nouo assumerēt excōicationis sen
tentiā ꝓmulgādo. Uerū quia in
multis mūdi partibus sūt plīme
mulieres que similiter begine vul
go vocate. segregatiꝫ q̄nq̄ʒ in pa
rentū hospicijs vel in suis. inter
dum vero in alijs aut cōductis si
bi cōibus domibus insimul habi
tantes. vitā ducūt honestā. eccle
sias deuote frequētant. dyocesa
nis locorū et parochiarū ecc̄iarū
rectoribus reuerenter obediūt. cu
riositatē p̄dicandi. disputandi. vł
auctem seu temeritatē potius p̄di
cādi nullo modo sibi vsurpāt. nec
se vel alias seu alios quoslibꝫ opi
nionibꝰ p̄missis ⁊ erroribus inuol
uūt. nec vlla etiā super his aut fu
it. nec est nota siue suspicio contra
eas ne ip̄as dissimiles alijs. simul
cū alijs censura ꝯstringat. Ne mul
tis earū que forte ꝑpetuā domino
cōtinentiā deuouerūt occasio pre
beatur ad lapsum. et vt periculis
damnis ⁊ scādalis plurimis que
proinde vt creditur verisimiliť seq̄
rentur. per ꝓuisionē accōmodam
occurratř ‖ Nos beginas hmōi
non culpabiles vt p̄mittiť nec sus
pectas sub ꝓhibitione ⁊ abolitōe
p̄missis. quia de ip̄is predecessor
p̄fatus nullatenus sensisse dinosci
tur. de fratrū nostroꝝ cōsilio, de
claramus et volumꝰ non includi.
Locorū ordinarijs nihilominꝰ in
iungen̄. vt eas sub hoc p̄textu nul
latenꝰ molestari ꝑmittant. Etsi q̄d
forsan ex hoc in bonis aut iuribꝰ
suis q̄buslibet ꝯtra eas attēptatū
est actenus. vel attentari ꝯtigerit
in futurū. illud per dictos ordina
rios auctē nr̄a in statū reduci vo
lumus debitū inuocato ad hoc si
opus fuerit auxilio brachij secula
ris ¶ Ceterū statū beginarū ⁊ ob
seruātias hmōi. que sic esse ꝑmitti
mus. nisi de ip̄is per sedē aplicaꝫ
aliter ordinatū extiterit nullatenꝰ
ex premissis intendimus aꝓbare
Locorū autē ordinarios et alios
ad quos predicta spectabunt. cu
ram peruigilē et solicitudinem de
bitā precipimus adhibere ne pre
missarū sequentes inuia. et ip̄arū
actus temerarios imitando p̄mis
sis erroribus ⁊ disputationum ac
predicationū temeritatibus se in
uoluāt easq̄ʒ quomodolibꝫ cōtra
predicta presumpserint per cen
suram ecclesiasticam appellatione
postposita compescendo. Porro
mulieres quascunq̄ʒ beginarum
nomen habentes. que de illis ex
quibus predicte ꝓhibitio ⁊ abo
litio ꝓcesserūt culpabiles se red
diderint. aut merito notabiles vł
suspectas. etiāsi statū vel habitum
quoquo mō mutauerint. nec oū s̄b
predicta decreuimus remanere cē
sura. Sed taliter contra eas ꝑ il
los ad quos ꝑtinuerit ꝓcedi vo

lumus et mādamus. q̄ ab errori deuio reuocate nō vltra inficiant sanas oues Nulli ergo omino hominū liceat hāc paginā nostrarū volūtatis declarationis mādati pmissionis ⁊ intentionis infringē. vel ei ausu temerario cōtraire Si quis aūt hoc attentare p̄sūpserit indignationē omnipotentis dei ac btōrū petri et pauli aplorū eius se nouerit incursurū Datū Auione Idus Augusti Pontificatus nr̄i anno secūdo:

Bulla sequēs locanda esset posterius post bullā ab Eugenio datā

Declaratio habitus presbyterorum ⁊ clericorum in cōmuni viuentiū

Sixtus epūs seruus seruorū dei Dilectis filijs Gabrieli Biel p̄posito et Caplo ecclesie sācti Marci in Butzbach Maguntineñ. diocl. Salutē ⁊ apostolicā bñdictionē Exigit vr̄e deuotionis affectus quē ad nos et Rōnā ecclesiā gerere cōprobamini vt ad ea per que paci ⁊ quieti vestris ɔsulitur operosis studijs intendamus Exhibita siquidē nob nuper pro parte vestra petitio cōtinebat q̄ olim ecclia vestra sancti Marci in Butzbach Maguntineñ diocl. pro presbr̄is et clericl. in cōi viuentibus et in vno dormitorio dormiētibus ac instar quarundā aliarū collegiatarum ecclesiarū illarū partiū cui p̄posit⁹ p tpe p̄esset aucte aplica erecta fuit. ⁊ sic eadē petitio subiūgebat vos fugiētes seculi vanitatē pro vestro habitu tunica talari nigri aut grisei coloris mediocris precij et mantello equalis vel paulo breuioris lōgitudinis colori. et precij similiū cū caputio in collo et qn̄qz cū liripēdio decentis logitudinis et latitudinis videlz triū vel q̄ttuor digitorū et aliqn̄ pilleis prout tēpori et locis congruit vtimini ⁊ proptēa nōnulli vr̄i emuli asserētes vos p p̄missa nouā religionē nouūqz illius habitū assūpsisse. vos sup his diffamare et molestare presumūt Quare pro pte tua fili Preposite qui licenciat⁹ in Theologia et magister in artib⁹ cristis et vr̄a filij Caplm nobis fuit humilit̄ supplicatū vt hmōi modū viuēdi et habitū deferēdi clericis secularibus ɔuēire declarare vobis qz q̄ etiā habitu hmōi libere ⁊ licite vti possitis indulgere. et als vobis in p̄missis oportune pruidere de benignitate aplica dignaremur. Nos igit̄ qui quarūlibet ecclasticarum psonarū pacē et quietē intensis desiderijs affectam⁹. hmōi supplicationibus inclinati q̄ hmōi mod⁹

viuēdi ⁊ ipius habit⁹ delatio cle/ricis secularib⁹ sub studio pie vi/te degentibus cueniat aucte p̄nti/ta declarātes. tibi fili Preposite et Canonici dicte eccl'e q̄ etiam habitu hmōi libere ⁊ licite vti pos/sitis eadē aucte tenore p̄ntiū indul/gem⁹. cuiusuis ꝓhibitiōe ac con/stitutionib⁹ ⁊ ordinatiōib⁹ ap̄licis necnō dicte ecc̄ie statutis et 9suetu/dinibus. iuramēto. confirmatōne ap̄lica vel q̄cūq3 firmitate alia ro/boratis ceteris q3 9trarijs nō ob/stantibus q̄buscūq3 Nulli ergo oi/no hoim liceat hāc paginam nr̄e declaratōis ⁊ 9cessionis infringē vel ei ausu temerario cōtraire Si q̄s aūt hoc attentare p̄sūpserit in/dignatiōm oipotentis dei et bea/torū Petri ⁊ Pauli ap̄loꝝ eius se nouerit incursurum Datū Rome apd̄ s̄cm Petrū Anno incarnatō/nis dn̄ice. M. cccc. lxxiij. tertō kl'. decembris. Pontificat⁹ nr̄i āno. iij

De habitu clericorum

habet̄. xli. dis. parsimoniā3. xxi. q. iiij. p totū. Itē Jo. an. sup v̄bo se/cularis in. c. i de elect. in cle. in fine Clerici seculares nō hn̄t certū ha/bitū cū nō sit i iure exp̄ssū de colo/re vl' forma p q̄ vel quoꝝ oport3 habitū discerni. licet certe forme ⁊ colores sint eis prohibite vt. j. de vi. et ho. cle. Qm̄ Et sup. e Clerici Nō ex hoc sequit̄ certū habitū eē prefixū ⁊c

De cōi vita clericorū habetur xij. q. i. p totū. xxxij. dis. p̄ter h. xvi q. i. decias. de 9se. dis. v. In om̄i/bus Itē ex̄ de vi. et ho. cleri. Qm̄ Videat̄ ibidē hostien.

Approbacio et priui/legia p̄sb̄roꝝ et clericorū in cō/muni viuentiū.

Ugenius episcop⁹ seruus seruoꝝ dei Dilc̄is filijs p̄posito beate marie ad gra/dus Colon̄. Et beate marie Tra/iecten̄. ac sancti Ludgeri monaste/riens decanis eccl'iarū Salutem ⁊ ap̄licā3 bn̄dictōnē Ad ea ex susce/pte suitutis libenter intendimus officio per que eccl'iarū oim ⁊ p̄so/narū eccl'iasticaꝝ statui ⁊ indemni/tatib⁹ valeat salubrit' puideri Sa/ne dudū intelleximus q̄ licet in pro/uintia Colon̄. et p̄sertim in leodien̄ Traiecten̄. et Mōsterien̄. Ciuitati/bus ⁊ dioc. nonnulli viri ad diui/ne laudis obsequiū ꝑlaudabilis 9uersationis ⁊ cōmendabilis vite studia secularib⁹ abiectis deside/rijs ac mūdi 9temptis desiderijs 9cupiscentijs feruēter aspirent et vt in ordine Clericali altissimo congruentius sua vota exoluere valeant in certis domibus et col/legijs sub euangelicis ac sancto/rum patrū quantu3 humana sinit fragilitas preceptis et institutis

necnõ ordinariorũ et suorũ supio/
rũ ecclesiasticorũ subiectione protecti/
one et obedientia simul sub vni⁹ vel
pluriũ approbate vite sacerdotuz
regimine et gubernatione degeñ.
ac illis hũilit̃ obedieñ ꝛ in cõi vi/
uẽtes absq3 rez ꝓprietate etiã de
manuũ suarũ laborib⁹ necessaria
ꝯquireñ. nullis errorib⁹ aut supsti
tionibus seu illicitis aut ꝓhibitis
moribus vel ritibus quõlibet in/
uoluti residere delegerint Ex quo/
rum vita et actibus exẽplaribus
pluriũ partiũ illarũ Monasteria ꝛ
loca ecclesiastica felicia incremen
ta multipliciter susceperũt et alia
varia pro xp̃i fideliũ deuotõne ex
citanda bona successerunt prout
nõnulli p̃sbyteri et clerici in Flo/
rentij in dauãtria et in clericoz in
zuuollis ꝛ mõtis sãcti hieronymi
ꝓpe hattem eiusdẽ traiectñ dioc.
et alijs domibus aliquãdiu hone
ste ꝛ laudabiliter vt prefertur per
mãserũt Tamẽ nõnulli in quibus
tepescit charitas ad minus licita
cogitationes ꝛ animũ reflectẽtes
ad vitã ꝛ ritus predictos varijs
confictis et captatis occasionib⁹
modis et medijs redarguere et re
primere molieñ. presbyteros ꝛ cle
ricos predictos a tam cõmenda
bili vita quã minus virtuosam re
putant detractorijs sermonibus
retrahere multipliciter presumpse
runt attenus et presumũt in non
modicã diuine maiestatis offensã
ac pniciosũ exemplũ ac scandalũ
plurimoz Nos igit̃ qui pro quo/
rũlibet fideliũ pro quorum salute
redẽptor noster ꝓpriũ tradẽ filiũ
dignatus est animaz saluatione
aplicos iugiter cogitatus vehem
ter diffũdimus super p̃missis ꝓut
ex suscepte seruitutis tenemur offi
cio oportune prouidere cupieñ.
Discretioni vestre per aplica scri
pta mãdamus Quaten⁹ vos vel
duo aut vnus vr̃m per vos vel a
lium seu alios p̃sb̃ris et clericis p̃
dictis in p̃missis et q̃busuis alijs
domibus in dicta ꝓuincia in com
muni laudabiliter ꝛ sub mãdatis
ecclie vt p̃fertur viuẽtibus auctori
tate nr̃a efficacis defẽsionis auxi
lio assisteñ nõ pmittatis eos aut
ipsorũ aliquẽ a quoq3 cui⁹cũq3 sta
tus gradus vel ꝯditionis fuerit
et q̃zuis etiã si põtificali dignitate
p̃fulgeat sup p̃missis aut eoz ali/
quo seu reb⁹ et bonis q̃ ad ipsos
quõlibet spectãt aut spectaẽ pote
runt in futurũ seu alijs que ipsorũ
deuotionẽ ꝯcernũt aut respiciunt
quõlibet impeti seu indebite mo
lestari Ac molestatores predictos
quotiẽs sup hoc a p̃sb̃ris et cleri/
cis p̃fatis vel eorũ aliquo req̃siti
fueritis per censurã ecclasticam ꝛ
alia iuris remedia vt a quibusuis
grauaminib⁹ et molestationibus
desistant. eadez auctoritate cõpel
latis ꝛ nihilominus legitimis sup
his p̃ vos habẽdis seruatis p̃
cessibus eos quotiens expedierit
aggrauare curetis Cõtradictoẽs

per censurā ecclasticā appellatiōe
postposita compescēdo inuocato
ad hoc si opus fuerit auxilio bra/
chij secularis Nos insuper clericl.
pdictis qui in dictis domibus p
tpe resederint pn̄tibus et futuris
vt ad sacerdocij ⁊ quoscunqz ali/
os ordines se pmoueri alio nō ob
sisten̄ canōico rite ac libere valeāt
etiā licz titulos bn̄ficiales seu alia
ecclastica seu pr̄imonialia bona
nō habeāt aucte aplica tenore pn̄
tiū indulgem⁹ nō obstātibus feli/
cis recordationis bonifacij pape
octaui pdecessoris nr̄i Illis pser/
tim qbus cauet̄ ne quis extra suā
ciuitatē vel diocesim nisi in certis
exceptis casib⁹ ⁊ in illis vltra vnā
dietā a fine sue dioces ad iudiciū
euocet̄ seu ne iudices a sede apli/
ca deputati extra ciuitatē vel dio
cesim in qbus deputati fuerint cō
tra quoscūqz pcedere siue alij vel
alijs vices suas omittere psumāt
ac de duab⁹ dietis in cōcilio gene
rali et alijs aplicis cōstitutionib⁹
cetis qz cōtrarijs qbuscūqz aut si
aliqbus cōiter vel diuisim ab ead
sit sede indultū qp interdici suspen
di vel excōicari aut extra vl̄ vltra
certa loca ad iudiciū euocari non
possint p lr̄as aplicas nō faciēn
plenā ⁊ expssam ac de verbo ad
verbū de indulto hmōi mentionē
Datū Rome apud scm petrū
Anno incarnationis dn̄ice millesi
moqdringētesimotricesimopmo
Octauo ydus decēbris Pōtifica
tus nostri Anno pmo.

Opusculū Epistolare

Magr̄i Johis gerson Cācellarij parisieñ. de Religionis pfectione et moderamine Ad Instantiam cuiusdā Carthusieñ. editū.

Racia vobis

g
et pax in xp̄o Jhesu
Utiq3 dicetis mihi
per similitudinē Me/
dice cura te ip̄m Itaq3 qui alium
doces ait aplus. cur te ip̄m non
instruis Sed rn̄debit pro me sapi
ens iussio Honora inq̄t medicū
Et iterū Da locū medico Ratō ē
q̄a disciplina medici exaltabit ca/
put eius Nam que pōt in medico
disciplina inueniri melior q̄3 vt re
licta seclī pompa. relicta arte sua:
relicto demū se ip̄o q̄d maius est
Tradiderit se medic⁹ nr̄ discipli/
ne maioris Carthusie. Talis eni3
tu es cui nūc ip̄e rescribo q̄ digna
ris exquirere discipline doctrina3
ab illo qui tali nunq̄3 subiacuit dis
cipline Nihilominus in Vbo sūmi
medici nr̄i dn̄i Jhu xp̄i qui iussit
om̄i petenti se tribuere Et rursum
Aperi os tuū ⁊ ego adimplebo il
lud q̄ est magni ɔsilij angel⁹ voca
tus admirabil. Audebo. tuis me/
dice charissime questiūculis q̄ sa/
tis ɔmunes sūt apud egros spiri
tuales in religionū grabato labo
rantes. remedia nō dicā inuenire
sed inuēta designata per doctoēs
repetere Cōmunia quidē vulga
ta neq3 ɔparanda subtilibus artis
medicine spūalis apicibus sed tā/
q̄3 rudes aliquas receptas visum
fuit ɔsiderationes pauculas ano/
tare Sūt aūt tria q̄ q̄runt in for
ma Primo vtrū q̄s exercitiū orō
nis cōtinuās vel alia exercitia spi
ritualia cū effectu vtputa lachry/
marū ⁊c. sentiēs se in viribus debi
litari pp̄ter hui⁹mōi exercitiū et re
mitti in ceteris corpalibus labori
bus vtpote in cātu forti ⁊ siīibus
vires corpeas exigentib⁹ sit repre
hensibilis Cū tn̄ dicat Apl's psal
lam spū psallam et mente Pensat
eni3 deus poti⁹ cor q̄3 verba imo
pp̄ter laborē cantus nō pōt debi
tam deuotionē habere dū cantet
Scd̄o si rōne debilitatis corpoil.
vt fortior sit ad portandū ordinē
sue pfessionis sine ɔsciētie scrupu
lo latius viuere possit q̄3 ordo ser
uet vel ad phibendū lapsū in egri
tudinem ad quam est dispositus
vel dubitat incidere in futurum
Tertio si orās solitarie ex debito
vtpote horas canonice institutas
teneat verba adeo articulate p/
ferre et explicare vt seip̄m audiat
Cū frequētius aut ratione debili
tatis aut grauedinis corpalis nō
sine graui labore ad plenū id q̄at
Corde tamē dicet ⁊ formabit aut
al's ex eleuatōe mētis affect⁹ cessa
bit officiū lingue licet non cordis
Det dn̄s responsionē verā scribē
salubrē et efficacē Et velut ab al
to repetentes dicamus p p̄ma cō
sideratione.

¶ De religionis pfectione

Eligio christiana sub vno supremo abbate xp̄o sola est salutaris et perfecta. Siquidē extra illā non stat salus neqȝ pfectō Docet aūt sufficiēter ad perfectionē puenire salutarem sub ea et in ea. omnes recte viuentes Unde sequit̄ ptinus neminē extra statū salutis aut pfectionis esse qui viuit sub xp̄iana religione Valet aūt hec ꝯsideratio ad humilitatis cōseruationē inter membra corpis xp̄i mystici et vt abiecta p̄sumptōne phariseaca/ꝛ murmuratiua cōtentione mēbra se inuicē honore p̄ueniant iuxta monitionē apl̄i Nec aliqs in eccl̄ia sibi ipsi de statu pfectionis super alterum inaniter blandiat̄ vt q̄ monachus ē nō monachū nō spernat. neqȝ secularis solitariū ꝯiudicet.

Secūda cōsideratio

R Eligio christiana q̄uis vna sit. nihilomin⁹ distincta ē multiplici et pulcra varietate graduū meritorū et ordinū s̄m opationē sp̄ūssancti qui distribuit vnicuiqȝ put vult Que enī a deo sūt ordinata sūt Quid autē magis pcessit a deo q̄ religio Sȝ que religio? Religio vtiqȝ xp̄iana que est ecclesia xp̄i sponsa Est igitur in ea ordo qui describitur esse pariū dispariūqȝ rerū sua vnicuiqȝ tribuens dispositio seu collatio Neqȝ enī solitariorū deus tm̄ ē et in cōmuni viuentiū s̄ȝ et seculariū vtriusqȝ sexus et cuiuscūqȝ status Si quis̄ pinde rationē fore inefficacem dicentiū Illos semper cum reatu grandi remoueri a dn̄o suo xp̄o ih̄u q̄bus dat̄ aliq̄d consiliū ne votis aliq̄b⁹ se subjciāt vltra legē cōem xp̄i Pōt fatemur hoc male. p̄t et nō nūq̄ bn̄ et pie ꝛ discrete suaderi Neqȝ enī omnes capiunt verbū istud Sed de h̄ alibi Nūc pgamus vltra quo cepim⁹.

¶ Tercia consideratio

Eligio christiana q̄uis extendat se ad oēm xp̄ianū actū appropriato tn̄ q̄dā vsu loquentiū restringit̄ ad religiones quas Anselmus appellat facticias. que licet etiā multiplicib⁹ mōis varie sint. vniūtur tn̄ triplici voto scilicȝ obediētie castitatis et paupertatis. In q̄bus stat essentialis ratio talis facticie religiōis put alibi per doctores late et scientifice deductū est Unde sicut eccl̄ia significat p̄ncipaliter vniuersalem ꝯgregationē fideliū et inde dicit̄ Catholica id ē vniuersalis. nomē tn̄ istud vulgaris vsus restrinxit ad clerū. sic in pposito de Religione etiā est pter maiorē circa xp̄i consilia religationē.

Quarta cōsideratio

R Eligio Facticia siue dicat̄ stat⁹ siue ordo

sive gradus in ecclesia. illa tamen non est de se status vel ordo vel gradus pfectionis exercende sed adquirēde. Alioq̄n male nimis eēt multis religionē ꝓfitētibꝰ qui imperfectos se eē cognoscūt aut valde desipiūt Ex quo fundāt consequenter doctores excellentiā plãtorū super religiosos Quia statꝰ prelatorū est pfectionis exercēde alius adquirēde qui vocat alumde status lugentiū seu penitentiū De curatis vero qui sūt secūdi ordinis succedentes discipulis. sicut aplis episcopi. volunt aliq̄ dicere ꝙ nō habēt statū cū nō sint iuramento vel voto astricti Sȝ quicquid sit de hoc ⁊ de nomie status constat curatos esse in gradu ⁊ ordine pfectionis nedū adquirēde sed exercēde per actus hierarchicos qui sunt purgare subditos illuminare. et pficere magis q̄ȝ religiosi in quantum religiosi Quod addit q̄m aliūde possūt mōchis tales hierarchici actus competē. dum ipis a supiore legitime omittunt Grandis est hec platoꝝ tã maioꝝ q̄ȝ minoꝝ pcellētia. magni quoq̄ȝ meriti si statū opensāt operibus Sinautē pgrauat eos titulus iste dignitatis. nō sbleuat nec honorat.

Quinta cōsideratio

Eligio Facticia tãto dēt dici pfectioꝛ q̄nto ad dilectionē dei et charitatis augmentū ꝓximiꝰ appꝛopinquat. Cōsistit eni in dilectione dei ⁊ charitate religio xpiana et bm mēsuram eius est q̄ntitas eius in merito et osequēter in pꝛemio Ac ꝓinde religiōes que directe ⁊ medijs idoneis disponūt ad cōtēplatiuā vitā sūt dicēde pfectioꝛes. aut forte melius appellari possunt scole quedā et instrumēta perfectionis prout loquit Cassianꝰ. Nō enim videtur osequens si statꝰ aliquis sit pfectionis adquirēde ꝙ ꝓptēa sit status pfectionis simplicit appellandꝰ. Neq̄ȝ dicētes hoc detrahunt religiosis. sed in humilitatis veritate et securitate se tenent dū nō arrogant sibi qđ nō sūt addētes piculum periculo. dum rursus nō negant posse aliquos ex statū pfectōnis inueniri valde pfectos Sicut ecōtra ꝓch dolor pfectōis ꝓfessio vel status multos patitur imperfectos Notū siquidez est ꝙ Augꝰ se in hac re testat inuenisse.

Sexta cōsideratio

Eligio cōstituta ad vitã cōtēplatiuā debȝ osequēter aptare omnes constitutiones suas ⁊ obseruatōes ad eūdem finem omodius assequendū Finis autē dat et imponit necessitaiē medijs que sūt ad finē et bm exigentiā finis deberēt cetera moderari Inde est ꝙ rerum exitus ⁊

fines prudentia metitur . ꝓpterea finis est causa causarũ Est insup finis principiũ in moralibus sicut in speculabilibus pncipia demon/ strationũ Et rursus prima in intẽ tione q̃uis in executione et assecu tione fit vltima. Est demum for/ ma moralium actuũ Quoniam sicut forma materialis dat eẽ ma terie disposite Ita et finis legis q̃ est dilectio/ dat formalẽ existentiã actibus debite circũstantionatis Circũstantie nimirũ sunt tanquã dispositiones qualitatiue quibus deficiẽtibus aut inordinatis neq̃t intentio finis informare actuz vt bonus moraliter dici possit. ꝓpte rea rectitudo intentionis ad finez debet sibi diligere rectitudinẽ me diorũ ad ipm finẽ De pinde fiet totuz corpus opationũ lucidũ et rectum aliter non

¶ Septima cõsideratio

Eligio cui⁹ finis pncipaliter est cõtempla/ tio seu vite ɔtemplatiue exercitiũ vel adquisitio habet pro pambu lis lectionẽ orationẽ et meditatio nem Cuiusmodi vident esse religi ones sub regula sãcti benedicti ɔ/ stitute. Celebri. quoq3 Carthusie religio cuius ꝓfessorẽ respicit pre sens verbũ Oportet hic ꝑsuppone re multa que de vita cõtẽplatiua ⁊ actiua determinata sũt p docto res Que sez et quales sunt in qui bus cõsistũt. in quibus differũt vl ɔueniũt Aut qualiter se supponũt aut excedũt Constat enĩz multas in dictis religionibus exercitatio nes fieri corporales in quibus non ɔsistit contẽplatio. sed aut fi/ unt ad mortificationẽ viciorũ p̃ sertim acidie q̃ñ pessima omniũ malorũ doctrix est ociositas iners Aut fiũt ad ɔseruationẽ virtutuz moraliũ iam habitarũ Aut funt tanq̃ fructus aliqui redũdantes ex radice contẽplationis. dum cõ pletur illud Memoriã abundantie suauitatis tue eructabũt ⁊ iustitia tua exultabũt. cum similibus innu meris In quibus est gratiarum actio et vox laudis Aut deniq3 la bor penitentialis afflictionis intẽ ditur pro satisfactione volũtaria tam propriorũ q̃z alienorũ pecca/ torũ Et hoc valde crebrum est in ipsis religionibus que tamen sub vita cõtemplatiua reponũtur q̃z/ uis vtriq3 labor huiusmodi non sit contemplatio sed actio verior q̃ñ/ q3 et penalior q̃z aratio in cãpis vel nauigatio per maria vel cura tio egrotorũ Sed quoniaz habe tur tempus ad reliquum satis ad recollectionẽ meditationis vt ipsa transeat in contemplationẽ/ deno minatio fit a digniori et principa liori. vt talis vita claustralis con/ templatiã dicatur potius q̃z acti/ ua Pro quo intelligendo clarius sit sequens consideratio

Octana cōſideratio

Religio carthuſiē ſis nō attendit ꝑncipalit̄ qualitatē vnius ꝑſone ſingularis ſed ad ſe introeuntiū diſpoſitiōes complexiones cognitiōes et affe/ctōnes quēadmodū vt in plurib⁹ eueniūt Cuius ratio eſt quoniā reperiunt aliqui penitus indiſpoſiti nedū ad finem ꝯtemplationis cōſequendū in hac vita. ſed etiā ad ipſius ordinis ſtatuta capienda ꝑ intellectū. et exequēda per effectū Sūt et alij quibus iam nō eſt op⁹ ꝑambulis exercitijs contentis in hac religione vt ad cōtemplatoꝝ ꝓuehant. quoniā aliunde partim ꝓprio ſtudio et exercitio ꝛ partim imo ꝛ maxime diuino auxilio ꝓuecti ſunt ad arcem contēplationis faciliter aſcendēdū Rara hec auis in terra fatemur. non tamē deſpe/randū ꝙ nulla Sūt etiam alij qui diſciplinati per obſeruatōes ordinis mortificant vicia et naturam cuſtodiunt. qui abſqꝫ eis viuendo ſeculariter dū fouere putarent naturam vicia nutrirent. imo dein/ceps vt euenit naturā per exceſſū corrumperēt Et quoniā inueniuntur vt cōmunius homines huius religionis ꝓfeſſionez arripientes qui ſe tales reputant. propterea regule date ſunt alie ꝗꝫ que ſolā cōtemplationē reſpiciūt Quoniā multo plures ſūt apti regulis huiuſmodi. ꝗꝫ cōtemplationis altitudini ꝑſertim ab initio et in feruoē ꝯcupiſcentiarū. quibus nō edomitis contemplari quereret homo Nedū inutiliter nedū arroganter ſed in magnā ſepe ſui ꝑniciē ꝓut ex vitaſpatrū claret.

Nona Cōſideratio

Religio quamuis vna ſit in cōſtitutionibus et votis debet nihilominus eſſe in ea diuerſitas in executione. dū ac/cidit notabilis varietas in conditione ꝑſonarum Alioqn fieret cōtra dictum legis ad allegoriā tractum Nō arabis in boue et aſino ſieret ꝗꝫ contra legem charitatis fraterne in qua tota lex pendet et ꝓphete dum nō fieret alteri quod ratōnabiliter quereret ſibi fieri caſu tali Poteſt vero varietas ꝓuenire circa diſpōnez corporalez in deterius nūc citius nunc tardius abſqꝫ culpa ꝑſonali Ceterū vero profectus ſpiritualis in bonuz arduū. neqꝫ ita frequēter euenit aut prouenieus latet ſiue ꝓpter illius virtutem qui dicit ex ſententia Se/cretū meū mihi ſecretū meū mihi ſiue propter aliorū animalitatem qui non ſtatim penetrant quis et qualis ſit homo ſpiritualis et ꝗꝫ longe ab hominibus animalibus Et quia rarū donū eſt hec humilitas vt animalis homo ſe talē ve/raciter eſſe et ſentiat corde et ꝓfi/

teatur ors Nullus itaqz mirabi/
tur si spiritualis homo nō semper
dimittitur inter eos liberis alis
euolaē neqz ad pedes ihesu seden
do audire cū silentio verba illius
Fit poti⁹ vt solicitudo marthe de
ocio marie cōqueratur. Felicē iu/
re dixerim⁹ religionem que saltim
paucos ɔtemplationis gratia p̄/
ditos sustinet. et fouet. et tanquā
preciosā margaritā vt delicatum
aliquod liliū. vt amantissimū dñi
beniamin adolescentuluz in men/
tis excessu colit. et honorat. obe/
diens xp̄o sponso dicenti Adiuro
vos filie hierusalem ne suscitetis
neqz euigilare facietis dilectā do/
nec ipa velit Nō occupet in practi
cis exteriorū negocijs. non cōuen
tum assidue sequi cōpellatur. Ta/
les olim extitere Bernar. Hugo.
Richardus et similes. At vero q̄s/
quis es aptus ad gratiam hmōi
noli si forte ɔpelleris esse vnus ex
aliorū grege conqueri. noli p̄ im/
patientiā murmurare. noli tāquā
singularis ferus depascēs vineaz
malignari. Expecta potius dñm
viriliter age. et cōfortetur cor tuū
⁊ sustine dominū Scit prouidētia
sua quid expedit tibi. sine eius vo
luntate nec passer vnus cadit in
terram in cuius manu sūt hominū
corda. conuertere potēs ea quo/
cunqz voluerit. vt impleat deside/
riū pauperū Si vexat te vocalis
oratio cum vigilijs. si nō sapit. vt
cuperes diuina dulcedo. illa tibi
seruatur in celis Non velis premij
fructū p̄cipere dum adhuc meus
Careas interim q̄tidianis vt ita
loquamur distributionibus. quia
integrā seruat dominus tibi p̄bē/
dam in celis. Nō semper nutritur
filius duz paruulus est de mensa
patris. quādo tamen nonnulli de
seruis hereditatē minime habitu/
ri paternā. vescuntur ipso pane fi
liorum

Decima

Consideratio

Eligio curam de
bet habere precipuā de in
firmis. Sanxerunt hoc sācti p̄res
et addiderūt q̄ dicenti se infirmū
credatur. Unde sequitur vltra q̄
solicite curandū est. ne quis in in/
firmitatē prescrtim incurabilez di
labatur. Int̄ oēs āt infirmitates
fugibilior tam pro persona q̄z p̄
ordine. est capitis insania ex eua/
cuatione ⁊ vicio cerebri. ex qua p̄
dit homo iudiciū rationis et per
cōsequēs quodāmodo desinit eē
homo. et fit miserabilior iumētis
insipiētibus opprobriū hominū. ⁊
abiectio plebis. ⁊ onerosissimum
totius status sui ludibriū Auertat
hanc ciuilē mortē a seruis suis me
dicus summus dominus noster ihe
sus christus suggerēdo media cō
seruationi congrua ⁊ prohibēdo
noxia. que non semp̄ eueniūt subi

to vel repente.sed lente et p in/crementa velut impceptibiliter ab ipso patiête. Ab alijs quoqz huiusmôi tam grandi periculo si apud oculos non pspicaces in talibus puidêdum continge ret per artem medicine nedum corpalis sed et spiritualis ob/uiet. Agat itaqz spiritualis ho/mo. vt oîa diiudicet atqz pui deat. doctrice sapiêta. que cun cta nouit anteqz fiant. In qua quidê sapiêtia seu prouidentia vigere maxime maiorês in ordi ne necesse est. Pro quo plenius enucliando. sint adhuc decê cô siderationes que sequûtur. ad/dendo denariuz denario. vt sic prolati videantur duo denarij ad viaticû sauciati

Undecima Côsideratio

Religionis securi tas et soliditas fundamê talis. post diuinam gratiam. cô sistit in discretione et charitate presidentium. quocunqz nomîe cêseantur. psidentes nanqz sût aut esse debent tanqz lex viua moderatrix legû mortuarû id est ostitutionum. Sût dispensa tores mysterioz et ministerioz dei. fideles ad deû. et prudêtes ad pximû Sût prout Aristot. loquit veri epykeie hoc est int/pretatores legû generaliû. Sm applicationes. ad casus singla/res. Quâ virtutê videtur psal/mista vocasse equitatê. vbi dic alloquêdo deû Omnia manda ta tua equitas Et ita legistarû imo vulgaris vsus habz dicere aliquid fieri de bona equitate Seueritas vêo côsistit in solis generalibus verbis legis. ppte rea nomiant homines huiusmôi nimis verbis statutorû innixen tes/litterales. et qnqz inhumai tyranni duri et crudeles q tpote nô attendêtes illud etiâ pueis inculcatû. qp videlicet ipe qz le/ges cupiunt vt iure regant. Et pmittitur dogma nostro post to satis accômodû. cû dr Ju/dicis auxiliû sub iniqua lege ro gato Iniquâ intellige legem si ad iniquitatis et iniusticie tra/ducat abusû. hinc per sapientê dicit Noli eê iustus nimis Rur sus qui nimis emûgit elicit san guinê Et apud comicû Sûmû ius est sûma iniusticia.

Duodecima Côsideratio

Religionis maior quisquis ille fuerit habet diligenter inspicere vultû peco/ris sui iuxta monita sapientis et

prout vtile viderit.sua interest
cuilibet prouidere Est itaqꝫ sicut
ceterorũ hominũ.sic et religio/
sorũ varia valde conditio. Nã
et ipsi religiosi quid aliud nisi
homies Aliquibus ex eis inest
feruor nouicius et zelus vehe/
mens sed non ₍ᵐ scientiã qui
si dimittantᵗ suo cursui ruũt tan
dem in aliquod pcipiciũ Qm̃
zelus sine discretione pcipitat
sicut discretio sine zelo iacet vt
ait beatus Berñ. Talibus oc/
currendũ est nec expectandũ ꝙ
petant relaxationes in ordine.
sed inuiti etiã cogẽdi sunt illas
recipere Qui si id ptinaciter re/
nuerint.peccant quidẽ grãdi in
obedientia.et vix spes de ꝑfe/
ctu futuro de eis haberi poteit
Quippe qui iam sapientes sunt
in oculis suis.Jamqꝫ sup senio
res suos si videntᵗ intelligentes
nec se iam putant esse tales qui
consilio indigeant maiorꝝ Por
ro taliũ quis si haberet iã vnũ
pedem in celo.vt loquitur vnᵘˢ
patrũ retrahi deberet per alte/
rum.Quia cuꝫ tali vno supbie
pede clarũ est ipsum nunqꝫ to/
tum introire celũ Tendit ad h
tota grandis illa ꝯsultatio ma
gni antonij.nunqꝫ nimis incul/
canda de discretione seruanda
quã finaliter esse dixit subiectio
nem et obedientiã ad superio/
res Apud quos valet plus au
ctoritas qꝫ ratiocinatio Alio/
quin potest de facili fingere sibi
ipsi quilibet fantasticus sine nu
mero rationes.Nihil est eniꝫ in
argumentabile Procedit non/
nunquam vsqꝫ adeo corporis
inualitudo.cuꝫ perturbatione
cerebri.ꝙ valde lesum est ratio
nis iudiciũ.etsi non penitus ab
latuꝫ in nõnullis de quibᵘˢ vere
et pie pronũciat Hieronymus
ꝙ magis indigẽt fomẽto ypo/
cratis.qꝫ nostris monitis.Nõ
enim suã miseriã cognoscunt ꝛ
hinc eo periculosius quo insen/
sibilius infirmantᵗ Culpat nihi/
lominus idem alibi preferẽtes
vigilias et ieiunia sensuũ inte/
gritati.Sicut allegat et appro/
bat sanctus Thomas ratioqꝫ
non discordat Caueat tamẽ in
his discipulᵘˢ christi ne ex diffi/
dentia quadã sui auxilij stude/
at fieri discipulus Galieni.Cre
dat potius et speret quoniam
bona dispositõ corporis donũ
dei est.qui dat illaꝫ et cõseruat
quãdo vbi et quomõ voluerit.
Cuius signũ fuit in multis ma/
nifestũ qui cuꝫ sũma sobrietate
in victu et magna nuditate.et
austeritate in vestitu cũ vigilijs
supra modũ pspicacissimo men
tis acumine viguerunt.Cum et
e diuerso dicat Hieronymᵘˢ an
tiquo innitens ꝓuerbio crasso
ventre sensum tenuẽ gigni non

posse ꝑut nōnullos aliquādo inter ciboꝝ abundantiā cōpertum est cerebri vertiginē fantasticam irreparabiliter incurrisse

Tredecima
Cōsideratio

Eligiōis maior potest aliquos. qui nimis habēt verecundie. ne dicamus superbie. ꝑuenire. verecundia eni presertiȝ contumax nascitur ex superbia Potest inqȝ tales qn̄qȝ iuste preuenire cum gratijs. anteqȝ petant eas Potest nihilominus quādoqȝ ipse expectare ꝙ eū interrogēt ꝓus et cōsulant. si rigor ordinis ad tempus eis intolerabilis videatur. Judicet tunc maior ꝰm regulam fraterne charitatis Nō dico ꝰm dispositionē ꝓprij corporis que fortassis robusta est sed pro qualitate conquerētis precipue si viderit ꝙ cum humilitate non ficta graciā petat aut consiliū. Eueniet aliquādo quod duobus similia petentibus diuersa dabit respōsa Diuersa qȝ dabit consilia non q̄a viciose varia sit virtꝰ sua in acceptione personarū. sed q̄a prudenter variat iudiciū. iuxta petentiū varias conditiones. q̄s virtuose discernit Non itaque oportet murmurare cōtra maiorem. si non semper exaudierit nec inuidere alteri qui exauditꝰ est. verum magis expedit gaudere quia nociuū quod male id est indiscrete petituȝ fuerat non acceptū est. ⁊ congaudere fratri in humili charitate ⁊ charitatiua humilitate. eo quod ꝯ modū accepit quo necessario indiguit.

Decimaquarta
Cōsideratio

Eligiōis maior in dispensando debet sibi duplicem oculum assumere Vnū quo cōmune sue religionis bonuȝ. Aliū quo particularem sui religiosi profectū clare consideret Ratio est quoniā religio maxime conseruatur in stabilitate constitutionū suarū sicut et omnis policia in leguȝ suarū firmitate. tanquam corpus verum in soliditate neruorum Et fere nihil plus aduersuȝ est religioni. q̄ȝ variatō passim fc̄a in ꝯstitutōibꝰ ꝑut heu exēplo sūt religiōes. q̄s de nō obſuātia seu lapsas nūcupamꝰ

Et ob quid aliud rogo dicatur ꝙ ex dispensationibus indiscretis. nunc et antea. sine lege sine ordine ꝛ sine causa. saltem ratōnabili tā multipliciter et inaniter factis Unde merito iam non dispensationes. sed dissipationes cēsende sunt. Rursus ex opposito si seueritas ipsius maioris. nulli dispēsationi ↄdescēderit. fit apud aliq̊s ſbditos grāde periculuz mortis. aut morte corporali deterior ꝑditio irreparabilis iudicij ratiōis Q. ōꝑmittere vbi occurri potest nil aliud est plane ꝙ homicidā eē. et pietatem religiose discipline cōuertere in tyrannicā feritatē Perpendi ex his p̄t quāta sit necessitas apud omnē religiōz ꝗ maior sit circūspectus. nō cecus non luscus. nō monoculus nō imꝓuidus. ita vt vtriqꝫ discrimini velit nouerit et possit. opem ferre. aut ꝑ se aut cū aliorū si non sibi ipsi satis cōfidat consilio auxilio et assensu.

Decima Quinta Consideratio

Eligiōis maior si dubitet probabiliter de periculo persone querentis auxiliū. agit securius cōdescendendo interim ipsius fragilitati ꝙ timore relaxationis in ordine cum seueritate neget auxilium Poterit itaqꝫ facilius fieri promisio circa rigorem ordinis seruādū in eo postmodū. ꝛ circa alios. ꝙ repararetur ad sanitatem aut vitam. talis egrotus si lapsus est Consonat cuz his piū illud cōmune dictū Melius est de nimia pietate ꝙ de nimia seueritate r̄darguī Quocirca due hic aduertende in maioribus sūt ↄditiones nō parū h̄ntes e diuerso periculi. Una est debilitas corporalis. vel innata vel accidentalis Una est fortitudo virilis que tolerare valet facile graues labores Prima reddit aliquādo hominē nimis compassiuū quoniaz didicit ex his que patitur compassionē. Altera vero iudicās alios ꝺm suas vt aiunt bases seu vires fit debito plus rigida ꝛ austera. Un̄ eueniet nō nūquā iusto dei iudicio. vt hi ipſes nimis alijs duri incurrant debilitatez etsi nō semꝑ in florida iuuētute

saltē in marcida senectute p quaz discunt tūc alijs oculis intueri de/ biliū ncītates q̄ȝ ex ante cōsueue/ erunt et sic pij efficiunt̄ tandem. etiam inuiti. dicentes cū apostolo Non enī audeo loqui quicq̄ȝ eorū que per me non oꝑatur xp̄us Cui sentētie inherens quidā pater seni or renuebat iuniores fortes alijs fratribus presidere. quāq̄ȝ nō nū/ quā tamē iuniores vtilius q̄ȝ non nulli seniorū preesse inueniant̄ Sȝ pater iste oculū direxit in id quod contingit omunius.

Decimasexta Cōsideratio

Religionis maior non in sua tantūdem pru dentia verū etiam et multo āpli⁹ de diuina gratia per orationē se/ dulam postulata. debet confidere in dispensatōnibus exercēdis Ita enī discipulus ille quem diligebat iesus loquitur Quoniā vnctio ei⁹ docet de oibus. Nec de hoc silu/ it. Aristotl. sed consone ait. quia virtus oꝑatur certius q̄ȝ ars Sic deniq̄ȝ fiet vt meritis et precibus humilis et pij pastoris ouicularū suarū necessitatibus per se proui/ deat bonus ⁊ sūmus pastor ⁊ ipse verus celestis medicus Uide nūc an non ita de medicis corporis sua/ serit sapiens Ipsi inquit dominuȝ depcabuntur. vt dirigat requiem eorū et sanitatē ꝓpter conuersati/ onem eorū. Tu vero qui religioni subiectus es. pete pri⁹ a domino instantissime consiliū. non quidem expectans illud ab eo immediate aut per mediū āgeli. quasi per mi raculū tibi tradi. sed per maiorez tuū Cuius os obseruare cōuenit tanq̄ȝ dei loquentis in eo et p eū Sicut et vere credenduȝ est. quia vicarius dei est. et locutionis dei in hoc organū. nisi forte peccatū ipsius cōsulentis obstiterit p diffi dētiā. cordis fictionē. aut al's. ꝑ/ ut nōnunq̄ȝ contigisse. et otingere posse clarum est Quāuis nunc itaq̄ȝ possȝ ex predictis elici disso lutio quesitorū dubiorꝫ nihilomi/ nus placet descendere adhuc pa/ rūper ad particularia. Quoniā in moralibus particulares ꝓmones magis erudiunt. Et fiet restrictio ad celebrē sanctā qȝ Carthusieñ. religionē sub omni reuerentia ⁊ ti more non tam docentis fastu. q̄ȝ rememorantis pio affectu ea que quasi in genere p̄missa sunt.

Decimaseptima Cōsideratio

Religiōis Carthu siesī maior. potest in casu dubij scd̄o ꝓpositi. absq̄ȝ vllo du/ bitatōnis scrupulo concedere lau tiorē victū sic piclitanti et petenti imo et nō petēti debȝ ingeri ē. Dū

cognoscit esse talis. potissime cum possit in hac religione cōpetenti⁹ seu facili⁹ indulgere magis sine no ta singlaritatis et absq; murmu ratiōis occasione ꝑpter solitariaz in cella refectionem. Nodā verbū vnū quod fuit vt accepi responsū per patres diffinitores in Caplo generali eiusdē ordinis cuidaz in quirenti dum fiebat gratia gene ralis siue illa pietācia siue aliē no minetur Ad ꝑpositū sic Ego inqt ille sentio me nō indigere tali gra tia Nūquid ergo ꝑpter conscietiā teneor abstinere ab huiusmōi gra tia et eam nō accipere At patres illi Etiamsi tu nec paruū quidem bolū seu morsum accipere indige as Nihilominus accipe gratiam que prestatur. reuerenter. et vtere cū gratiarū actione Et certe meo iudicio prudentissime vt sic in tali fratre singularitas vitaretr. humi litas seruaretur. murmurq; et indi gnatio ab alijs scluderetur

Decimaoctaua

¶ Consideratio

Eligiōis Carthu siensis maior in casu tertij dubij consiliū et licentiā cōcedere fas habet vt petitur presertim in orationibus non necessarijs et pe culiaribus Tutius tamen est vbi non fit dispensatio/officiū lingue non penitus omittere Quoniaz il lud tenuissimū et faucibus orātis interclusū sufficit. nec potest nota biliter aut piculose grauare Abū dat qlibz in sensu suo iuxta Apli sē tentiā. Sūt pterea qui tempe vo calis orationis pſertim laboriose non studiose insistunt meditationi sed expediūt orationē suaz alacri ter cum attentione cōmuni. qten⁹ postmodū liberiorēs habeant ani mos ad meditandū vel cum silen tio orandū. Docuit nonnullos ex perientia sic agere consulte ex sue cōditionis necessitate eo qꝫ cū vo cis sono etiam satis tenui neqant suam stabilire meditationē prout in casu primi nostri dubij querela fit Fortis profecto. fortis et felix videtur is cui a deo donatum est simul spiritu oris et deuotōe men tis. deuotione inq; tali qualez sen tiunt in silentio ipsi cōtemplantes domino suo seruire Sed rara est valde hec gratia ꝑpter humanaz infirmitatem partim. partimq; ꝑ pter nostrū torporem. nec etiā hu iusmodi gratia est ab oībus de necessitate et sub obligatione req renda aut exigenda.

¶ Decimanona

Consideratio

Eligiōis Carthu sieus. maior. fratres suos habet inducere quatenus non mi nus ei respondeant veritatem de

suis virtutibus dum interrogant q̃z de suis vicijs et defectibus Ratio huius quoniã periculosissime sepe sub tegumẽto ꝛ velamine virtutum se vicia palliant. Exposuit hoc int̃ alios imo sup̃ alios Egregius ille morum indagator Beatissim⁹ papa Gregorius in diuersis et pene singulis moralium suorũ locis. Nec ꝑ in ꝓposito satis sit exemplũ de lachrymis de quib⁹ primũ nobis obiectũ dubiũ inquerebat Itaq̃z caueas tibi quisquis in religione presertiz sic austera sicut est de qua loquimur conuersaris a laqueo quem venantes abscondunt demones. in omni quod cogitamus quod loquimur q̃d agimus Itaq̃z laqueos ploram⁹. laqueos. loq̃mur laqueos comedimus et bibimus. laqueos nectim⁹ in cunctis operibus nostris Nec sufficit contra tot laqueos remedium aliud efficacius q̃z ex sententia dicere cuz psalmista Oculi mei semꝑ ad dominũ quoniã ipse euellet de laqueo pedes meos Fuer̃t locuti de lachrymarũ conditione multi Et ferme nihil mentem nostram sic purgat illuminat et serenat vt profunda compũctio et lachrymarũ inundatio Uerum id quidẽ si obseruat̃ illud ne quid nimis Fit autẽ nimis dum ex his incurritur euacuatio et turbatio cerebri. dum ꝑterea flens reddit̃ impotens ad opera sibi de necessitate faciendum incumbentia vel ex voto vel ex ꝑcepto vl̃ ex sup̃ioris instituto Est fateor in lachrymis aliquid dulce ꝛ mulcebre. sed ꝑcul sit hec dulcedo que criminis amaritudinẽ per p̄uaricationẽ parturit. et que vulnerat suffocatq̃z naturã Est igitur abijcienda nõnunq̃z hec lachrymarum profusio Et nescio si lachryme inde fluent vberius quia lachrymari vel nõ licet vel non decet vel nõ expedit Ita q̃z cui q̃sque videt̃ Nihilominus tamẽ oportet vt ꝓhibeantur sepe Quia nc̃aria preceptorũ regularium disciplina preponenda est lachrymis tam extortis ꝛ mendicatis q̃z infusis et placidis. Eadem eni est causa de huiusmõi lachrymis que de sentimẽtis spiritualis dulcedinis et sẽsibili suauitate cur hec sepe non expediant ꝓpter plures respectus. prout de hoc alibi traditũ est Propterea prudẽs religiose fuge quantũ poteris interim tales lachrymas q̃m haut dubiũ latz anguis in herba Dũ aũt omino tuus fueris seu dispensatõne sup̃ioris seu diuina ordinatõe tũc illis vtere. illis te inebria. illis te refice. suauissimũ tibi balneum mentis in illis frequenter instrue. Secus vẽo vbi tuus nõ es. sed ordinis et amunitatis. ac carcerali quasi obseruatione sponte quidez et vtiliter (nisi recalcitres) mancipatus. opedibus charitatis ex ꝓfessione tua volũtarie facta pro xp̃o astrictus.

Vicesima consideratio

Religiōis Carthusiensis maior in casu ꝑmi dubiꝫ ꝓpositi q̃ ad orōes publicas et canonicas habꝫ cū magno pōdere elibrationis attēdere ꝙ tales orōnes nō sūt vt ita dicam⁹ facticie seu voluntarie per religionem Carthusieñ institute sed per sedeꝫ apostolicā aut sedentē in ea sūmū pontificē generaliter ꝑ vniuersaꝫ xp̄ianā religionē ordinate Verū tamē ꝙ he orationes dicant̄ alta voce vel summissa publice vel ad partē hoc spectat ad ius positiuū ⁊ ꝑ ꝯsequēs ad maioris arbitriū Unde in hoc in om̄i religione dispensatio potest indulgeri quātū religionis vigor pati pōt. Quo circa vulpeculā in primis capi oportet primiqꝫ ꝯuenit duꝫ inducit̄ in vineā domini sub hoc tegumēto ꝙ dñs pensat cor non verba Pēsat credite pensat dñs verba multiplici ratiōe noiatim q̄druplici Ad sacrificiū laudis .ad exercitatōnem corporis.ad meritū satisfactōnis et ad prestandū exēplar ꝓximis et laicis Nolo igit̄ dicat mihi religiosus aliquis ꝙ dñs pēsat cor nō verba Cū apl's dixerit Orabo spū.vocez intelligens ꝺm glosas exorabo et mente Et Ambro.in Imno Os lingua mēs sensus vigor cōfessionē personet Nolo sic ꝓsumat solitarius dū in cōmune venerit vt se dignuꝫ reputet sola cōuentione.vt societatē seu ꝯuentuꝫ spernat in pari exercitatōe.vt voti sit immēor in sua ꝯfessiōe.vt querat hic remunerationē transitoriā pro eterna beatitudie. vt ecclesiaꝫ dei deniqꝫ superbe ꝯtēnat in sua iussione et ꝑsonali missione. Demuꝫ si necessitas ꝓut qn̄qꝫ fit vrgere videat̄ ꝓ valitudine corporis aut mentis. Nolo ꝓhibere nolo ꝯtentiosus esse Nolo tyrān⁹ nolo crudelis tortor inueniri Sed tamē nolo etiā te tibi soli cōmittē Fallit nos amor alienus in iudicando.quāto magis igitur amor ꝓprius Lucifer inde corruit Corruerūt inde omnes qui operātur iniquitatem Expectes igitur volo expectes iudiciū maioris tui Crede iuxta formaꝫ sancti Bernardi semꝑ magis iudicio alieno et maxime tui superioris q̄ꝫ ꝓprio qm̄ ille vice dei tibi dicet si petitio tua liceat si expediat si deceat.non tm̄ pro salute tua sed pro conscientia quoqꝫ sua necnō si pro fratrū tuoruꝫ pacifica ꝯmunicatione. imo etiā ꝓ generali ipsi⁹ ordinis ꝯ̄seruatione Et vt non fallatur supior tuus in consulendo.tuū sit humili pietate deum iugiter exorare vt tuas per eū in cuius te manib⁹ cōmisisti vias dirigat Vet⁹ ꝓuerbium ē a Seneca positū Cāpus docet pugilē Ad qd̄ spectat illud ꝙ visio ꝯtrectatio et allocutio egrotātis docet medicū q̄d agē dēat.

Nõ aliter est de medico spirituali Fiũt enĩ curationes nõ hois sicut loquit Aristl. sed huius hois quo fit vt singularia que nõ cadũt sub arte referri debẽt ad iudiciũ pru/dentis in arte sua Possent ista la/tiori deductione pduci p mẽbra singula ꝫ eplaris ãgustia tãtundẽ scpsisse ↄtenta sit Bene vale pat dñe Frater medice charissime Et oremus pro inuicem vt saluemur.

Scriptũ lugduni penultima octo bri. Anno dñi nrĩ iesu xpi M.cccc. xxij.

Conclusio Epilogans Respõdere vberi⁹

Qꝫ necesse erat conat⁹ sum qstiũculis p te missis Guilhelme pater et frater in xpo Charissime sub duplici ↄsiderationũ denario sup religionis pfectõne ac moderamine Suadẽs vt lachrymis ponatur modus vt in cõgregatione vocalibus intendat exercitijs/cõseruãdo vires ad hoc ipm. vt in/sup nulla lautiori. victus cõcessio desuper facta repudiet siue illa fuerit ↄpia siue singularis siue fuẽit ↄmunis seu vlis. Ut deniqꝫ orõ/nes in cella que sub pcepto pbrm ecclesie cadũt ore offerri. et pferri nõ omittant. nisi forte id fieret de ↄsilio ꝛ licentia supioris cũ plato oretenus fieri possit vtiqꝫ tenuit et absqꝫ piculoso vt apparet gra/uamine Attẽto potissimũ Etiã/qꝫ quia fit ab institutione et nomine ecclie aut ex regulari ordinatione. orans ipe sic ore / ex hoc multum meret Primũ qa obedit. scdo qa oris sacrificiũ reddit. tertõ satissa ctorium pro pccis ex labore agit qrto otiũ excutit quod facile sur/repere solet in sola mentali ora/one seu meditatione Facit ad hec illud apli psallã spũ psallã et mente cũ glosa ordinaria que si placeat videatur.

Explicit Opusculũ Magrĩ Johis Gerson Canonici parisieñ. de Religi. pfectione et moderamine qd tanqꝫ eplarẽ rñsionem misit dño Guillermo minãdi mõcho dom⁹ Carthusie maiori. olim Reuerendi prĩs dñi Cardinalis dñi Saluciarũ medico sibi familiari Instanti pro hoc ꝛ pro serenatiõe cõscientie sue litteratorie petenti ꝛc.

Anno grẽ. M. cccc. lxxxiij primo die p⁹ festũ Annũciationis beate virginis.

Tractatulus doctoris consolatorij venerabilis Mgri Johannis Gerson Cancellarij parisien de meditatione

Prima consideratio

Quid sit meditatio et de triplici oculo.

Meditatio cordis mei in conspectu tuo semper Felix certe qui cum propheta potest ex sententia dicere verbum istud Sed videamus primo quid sit meditatio cordis. non pro carnali sed spirituali corde. Est autem meditatio vehemens cordis applicatio ad aliquid investigandum et inveniendum fructuose. Et hec applicatio fortis habet difficultatem que quandoque est maior quandoque minor. Quod ut intelligamus presupponamus ex creditis. et ab experientia cor nostrum conditum esse. et habere tres species oculorum. Oculos scilicet mentales rationales. et sensuales. Et ex illis est utrobique unus oculus in cognitione et alius in affectione Fundatur hec distinctio in quadam alia distinctione qua distinguimus hominem habere portionem seu faciem rationis duplicem Quarum superior vertitur ad leges eternas altera ad temporales. neutra tamen in actu suo dependet ab organo corporeo. Sub illis est ratio demersa corpori que sensualitas appellatur Primus horum oculorum vocatur ab aliquibus oculus mentis. Alter oculus rationis Tertius oculus corporis.

Secunda consideratio

Iste triplex oculus per peccatum conturbatus est.

Fuit ab initio bene condite rationalis creature talis ordo. ordinisque tranquillitas quod ad nutum et merum imperium sensualitas rationi inferiori / et inferior ratio superiori serviebat Et erat ab inferioribus ad superiora pronus et facilis assensus faciente hoc levitate originalis iusticie subvehentis sursum corda. quemadmodum naturaliter ignis sua levitate fertur sursum At vero postquam adversus dominum supremum ingrata proditio demeruit auferri hanc iusticiam originalem. subintravit pondus gravissimum concomitans peccatum. quod miseram et captivam animam trahere non cessat ad infima tanquam circumligata sit funibus. catenis et compedibus vincta. et in mendicitate et ferro. Sicque modo mirabili. immo confusione miserabili est facta ordinis prioris conversio. immo perversio. propter in homine sic merso tenebris et carcere ceco. conturbatus est in ira oculus utriusque triplex per infectionem in sensualitate. per obnubilationem in inferiori rationis portione. et per quandam excecationem in rationis portione superiori

Tertia consideratio.

¶ Meditandi difficultas prouenit
ex pena pcc̄i principaliter

[P]Abem⁹ ecce primariā cām
difficultatis q̄m in medita/
tōe sentim⁹ q̄m in habēdis
sp̄ ad dn̄z ocl̄is expimur. facit hoc
penalis grauedo deorsū ingit̄ im/
pellēs. quē admodū videre ē sensibi
liter in aqductu. qui tota facilitate
defluit in ima. cōtinet̄ aūt/cū sursū
leuat̄. nō tn̄ cū violētia. Nō alit̄ ē de
hūano corde qđ ad infima pnum
leuiter effluit. hacq3 illac veluti si/
ne retinaculo vel labore descendit.
Qm̄ facilis ē vt ait poeta descens⁹
auerni. Sz reuocare gdū superas
q3 euadē ad auras: hoc opus hic
labor est.

¶ Quarta cōsideratio

¶ Meditatio non solū fit in cogni/
tiua sed etiā in affectiua

[p] Erscrutemur ꝯsequēter ex
ꝓdictis naturā seu ꝓprieta/
tem meditatōis qm̄ ex hoc
ipso q̄z nc̄aria nobis ad deū tēden
tib⁹ existat videbim⁹ Dixim⁹ autē
et repetim⁹ ꝙ meditatio ē fortis ꝛ
vehemens applicatio vel attentio
ai ad aliqđ inuestigandū et inue/
niendū fructuose. Addim⁹ fructuo/
se. ne meditatio ꝟgat aut in supsti/
tionē aut in curiositatez. vel in me/
lācolicā stoliditatez. Dicam⁹ ergo
ꝯplectētes ꝙ meditatō ē vehemēs
et salubris ai applicatio ad aliqđ
inuestigādū vel expimentalr̄ ꝯgno
scendū. Ponim⁹ h̄ vltimū ꝓpt̄ natu
rā ipi⁹ affectiōis q̄ diuersa sortitur
noīa ꝓportiōalr̄ ad ꝯditiōez cogni
tōis ill'. ō cm̄ p̄t aliter affectio ꝯgno
sci q̄z expimentalr̄. per eū qui p̄ eā
afficit̄ Quā expimētalis affectōis
cognitiōem nō p̄t cā hn̄s in aliū
verbis q̄buslibz fundē. nisi silr̄ affe
ct⁹ sit ille alt̄. Qm̄ sol⁹ nouit sicut in
apoc̄. scribit̄. q̄ accipit. Propterea
vocat̄ māna abscōditū Exēpluz
ē ꝑspicuū in illo q̄ nouit dulcedinē
mellis solū p̄ doctrinā. sicut medi/
cus san⁹ noscit infirmātis dolorez
s hec āt dulcedo a gustāte. et h̄ do/
lor ab egrotāte lōge alr̄ ꝯgnoscit̄

¶ Quinta cōsideratio

¶ Meditāti necessaria ē lōganimi/
tas vt ignis deuotiōis ardeat.

[p] Expēdim⁹ ex his q̄z ꝓfun/
de senserit ꝓpħa naturā me
ditatiōis dū ait/ In medita
tiōe mea exardescet ignis Utrūq3
eū amplex⁹ est et lumē in intellectu
et ardorē in affectu. Quārū ꝟo sit
difficile. ꝙ ignis deuotionis spūal
exardescat flatu meditationis. fiet
notū desiderātib⁹ ignē materialez
dū q̄rit̄ a lignis aquosis viridib⁹ ꝛ
luto respsis elici. Suffla q̄ntuz po/
tes. itez atq3 itez multo conatu re
suffla. emergit plurim⁹ ab initio fu/
m⁹ cōturbās oculos. vix emicabit
scintilla q̄ mox euanescit Dispges
forsitan iratus ꝯgesta ꝑus ligna si
nō in lōganimitate ꝑstiteris quam
lōganimitatē appellam⁹ h̄ medita
tiōez aut meditatiōi coniūgendā.

¶ Sexta cōsideratio.

Difficile valde est dare regulam
certā de modo meditandi.

m Emini'aliqs nos scripsis se doctrinas vel industrias neduz latino sz et gallico sermone sup hac meditatione tali. licet fortassis vsi sim' aliis terminis vtpote i tractatulo de mystica theologia pte ea q praxim hui' docet et in altero de mote cteplationis edito. alteroqz rursu de medicitate spirituali oposito Deniqz tata reperit difficultas tata pro diuersitate hominu varietas in practicado doctrina vere sceqz meditationis qp an sile vel aliqd scribe osulti' sit, videor egomet mihi qnqz sub dubio. hincinde mente fluctuare.

Septima consideratio

Meditatio e vtilis ad cteplatione et piculosa ppt indiscretionez

Dum eni recogito qp absqz meditationis exercitio null' secluso miraculo dei speciali ad pfectioez cteplationis dirigit aut puenit. null' ad rectissima xpiane religionis norma attingit imo vix se oponit audeo zelas sce meditationis studiu suade. Atvo du toties exptus picula sedul' recogito difficultatez et ardua raritate puenieti q trahe meditatio nitit ego qi torpes et stupid' efficior Sz qrit qs q pacto sic eueniat (qd nimiz frequenter exptu e) vidlz vt otigat studiu meditationis oueri dilabiqz vel in morbu melacolice passionis ppter imoderatioez vel ppt supbia dari in repbu sensu diabolice illusiois? Ex meditationis abusu id fieri sciat

Octaua consideratio

abus' meditationis opat abusui vini respectu febricitantiu.

Manuducam' id qd dicim' Scim' vinu in iocunditatez et hois salute dd'tu ee Sic ei scriptura sic ro loqt Vidcm' tn ex abusu potatiu psertiz du febriu discrasia laborat qp pot' vini alias salubris cat vel egritudine ampliore vel mania vl furore et qnqz morte Nos at filios ada qs egrotos. qs febricitates esse pessimis aie febrib' negauerit? Quib' vtutur in nausea et amaritudine diuinoz eloqoru vba. qb' in fel ouertit suauissim' vini vbi panis. Heu miseros nos. heu qz ex intima osideratioe tal' miserie oclamauit aplus. Infelix ego ho qs me libeabit de corpe mortl. hui' Et subiugit Gra dei p ihz xm

Nona consideratio

In meditatioe assit discretio quaz parat exptus et boni viri osultatio.

Quid agam' ergo qd dicim'? Ibim' ne pcipites per abrupta viciou? Ibim' ne p desideria cordis nri. et in adinuentoib' pessimis despati sine freno sine lege sine ordine? Nuqd sufficient nob cogitatioes inutiles vage instabiles sordide fluxu sonioqz simillime q no osolatione vel edificatioez allature sut sz desolatoem mestissima et ruina oblectatib' sc in eisde Respondebim' neqqz ita fieri debe. sz assit discretio moderatrix in oib'. qua

nõ securi⁹ hr̃e p⁹ diuinã grãm po-
terim⁹ ꝙ̃ ꝑ sedulũ et securũ alteri⁹
exꝑti nosq; diligẽtisꝛ agnoscẽtis
ↄsiliũ. Clamat Arl. voce exꝑientie
dicẽs ꝙ ars ꝛ vt⁹ sꝫ circa difficilia
vt ars pingẽdi. ars scribẽdi. ars ci
tharisãdi. vtus castitatꝭ. vt⁹ fortitu
dis. vt⁹ sobrietatꝭ. Hoc vo sic intel
ligẽdũ ẽ ꝙ ab initio vt⁹ ꝛ ars mul
tas in adq̃sitione sua patiunꝭ diffi
cultates. dũ vo fuerint adq̃site fa-
cilia sꝫ eis oia. Pingit facilꝭ pictor
exercitat⁹ in arte. Sic de scꝑtore ꝛ
citharista videm⁹ ita vt dicẽ cogeꝭ
idẽ Arl. ꝙ ars ꝑfc̃a nõ deliberat tã

x. cõsid. Sibi facilꝭ ẽ act⁹ suus
Consideratio meditan
tis ad scribẽtẽ ⁊c. studiose vel inad-

Timur ista ↄꝑatio Cuertenꝭ
ne dũ de meditatõne loq̃mur
Attendam⁹ ꝙ in trahẽdo ꝑsertim
lineas picture vel scripture. difficul
tas nl̃la ẽ. sic nec eꝭ discursionis di
gitoꝝ ꝑ cithare cordas Inuenim⁹
siliter i cogitatõe. nõ ei difficilꝭ vꝭ
laboriose nũc h. nũc illd̃ put occur
rerit cogitatꝭ. Pꝫ ꝙ̃ nl̃s inde resul
tet fruct⁹/vides i sic pingẽte. sic scri
bẽte. sic citharisãte Ita neq; ꝑfus
i sic cogitãte. imo cũ se talib⁹ vagis
cogitatõib⁹ oblectauerit vt dicꝭ Se
necꝭ. tꝭstis remãebit. porro laboriose
studiose ꝛ attẽtissime cũ mira tardi
tate pigẽdo. scribẽdo ꝛ citharisan-
do fit q̃nq; vt bñ ꝛ celerꝭ ista fiãt.

xi. cõsid. Ex vaga cogitatione
nõ surgit meditatio. h
de meditatõe bñ fit ↄtẽplatõ

Uorsũ ista! Nimiꝝ vt ondã-
mus quemadmodũ de cogitatiõe
nullus vnq; proficiet aut emerget in
meditationẽ q̃nto min⁹ in ↄtẽplati
onẽ. Ex meditatiõe vo q̃ sũmã hꝫ
difficltatẽ. si bõ fide. simplici corde.
ꝛ discreta diligẽtia exerceatꝭ. ꝑueni
em⁹ ad hãc ꝑfectionẽ ꝙ absq; vlla
difficltate fiet apud nos fructuose
qd̃ sũmo meditatõnis studio ↄq̃rẽ
voluim⁹. Ita deniq; trãsibit medi
tatio i ↄtẽplationẽ. nõ ei differt me
ditatio a ↄtẽplatiõe nisi penes faci
le et difficile. qm̃ vtrobiq; ẽ fruct⁹
aliter ꝙ̃ in cogitatione.

xii. cõsid. Contẽplatio tã q̃ ad
affectũ ꝙ̃ q̃ ad intelle
ctũ describitꝭ

Escribit Cõtẽplatio ꝙ ẽ libera ꝛ expe-
dit⁹ mẽtis intuit⁹ in res ꝑspiciẽdas
vsqueq̃q; diffusus. Et h q̃ ad ↄtẽ-
plationẽ q̃ respicit intellc̃m Porro
q̃ ad ↄtẽplationẽ q̃ ↄsistit in affcu
ꝛ in praxi describit cã Hugꝭ. ꝙ ẽ ꝑ
sublenate mẽtis iubilũ. mors q̃dã
carnaliũ desiderioꝝ. h ẽ gustate ꝙ̃
suauis ẽ dñs. Quẽ gustũ sequitꝭ lõ-
ge alia ↄgnitio ꝙ̃ fuerit itellcualis
solũ visio seu quedã auditio ꝑ fidẽ
aut scripturã.

xiii. cõsid. Meditatio i ꝑncipio
difficilis ꝑ exercitiũ fit facilis

Editabitꝭ ecce aliq̃s gemẽs ꝛ
suspirãs vt colũba. dicerq; cũ
Pph̃a. Meditat⁹ sũ nocte cũ corde
meo excitabar ꝛ scopebã spm̃ meũ
Faciet h anxie difficilꝭ et laborio-
se. nũc recogitãdo annos suos in
amaritudie aie sue. nũc iudicia dei
q̃ sũt abyssus mlt̃a in celo sursũ. et
in t̃ra deorsũ ꝛ ita de reliq̃s circa q̃
versatꝭ meditãtis intẽtio vehemẽs

vt ea q̄ meditat vel cogitat limpi/dı' ac firmi' velut i affectū trahat. efficiet tandē. vt hec oia tāta facili tate frogitet ꝛ sapiat q̄ facit ē ipa cogitatio. Docent nos exēpla pōt cta si dubitam'. Nō eni pl' laboris hꝫ scptoꝛ pictoꝛ ꝛ cithaılta bn̄ agē do q̄d optime didicerit. q̄ vag' et van' aliq̄ ab initio discurrēs sine arte ꝛ ordine p lineas scripture vel picture. aut p cithare cordas

xiiii consi. Meditans q̄ntun cunq̄ expertus la/ boꝛē necesse est vt semper sentiat.

Docendū est ad p̄missa nihil homin' q vir aliq̄s ē i arte sua ita peritus. quin assidue ad aliqua vl' cognoscēda vel agēda posset ꝓ ficē. Qua nece ē. vt cū labore nouo audiat ꝛ practicet Mlto magl hoc vez ē in ipsa de q̄ loq̄mur. medita tione q̄ nouos vitatis aut deuoti onis iugit parere fetus studet. Sꝫ nō deest parturitionis doloꝛ ꝑpē il lud maledictū spūalr intellectū In doloze paries filios. Nō tn̄ memi/ nit p̄essure ꝑpē gaudiuꝫ q2 nat' est sibi nou' cognitōnis aut affectōis sancte fetus in mundū

xv. consi. Nondū purgati hn̄t loco meditatōis gra ues cogitationū tentationes. q̄b' timoꝛ dei est necessarius

Venit āt ab initio frequenti' vt dū aliq̄s nōdū purgat' vi chs satagit meditari vt colūba/me ditabitur q̄i vetus simea dolos ꝛ odia. meditabit vt canis rodēs su pra ȳbū satiricirabiosa silētia. me/ ditabiturq̄ q̄si soꝛdida sus fed'isti/ mas cordc voluēs ꝛ fuoluēs cana lū turpitudinū cogitatōes. Quid pozro de blasphemie spū q̄ abomi nabil. q̄ horrend' nōnūq̄ inlurgit certās meditantē loquendo aduer sus deū ac scōs ei'. ingentia tā exe/ crāda q nec ea fari licitū sit. Hinc q̄ adijciunt et iniiciunt pene vsq̄ ad cordis intima infidelitatis iacu la Spei nl's manet loc' oia sc gra uia. Etiā tedio ē ipa vita. Barat ꝛ desperationis vndiq̄ patet. Nā ꝑpē hꝫ talia manifestat expimentū q̄ rectissime sapiēs ↄsuluerit cuꝫ dice bat. Fili accedens ad suitutē dei p̄ para aiaꝫ tuā ad tentationē. Sub iūgēs ↄsiliū securissimū. Sta in ti/ more. btūs ei vir q̄ sp est pauidus

xvi. consi Nou' meditās debꝫ credere suo directori ꝛ de iusibilib' ad iusibilia conari.

P Auidus do sp/ quō btūs q̄tē aliq̄s. dū timoꝛ ad dit timori. scrupul' scrupulis/ pusillanitas pu sillanimitati. psertim dū nō adest as siduc ↄsiliatoꝛ dux ꝛ ꝑmōstratoꝛ iti neris. artis ꝛ recti! Si do tal' (q̄ ra/ rus ē hn̄s artē pariter ꝛ pietatē) sue rit forte inuent' cū ocio nouū medi tantem instruendi q̄ntū q̄ licuerit! Felix q̄dē erit ipse nou' tyro. si tn̄ ꝑ tin' absq̄ vlla trepidatiōe paitus ē credē ↄsilio Sꝫ o q̄tiens bene iesu q̄tiens hesitabit ꝛ ideꝫ repetet iteꝝ iteꝝq̄ q̄i falli refoꝛmidās. Scripsi q̄dā sup hm̄oi scrupulis in tracta/ tu de ꝑparādo ad missā. Aliq̄ etiā silr de cautel' ↄtra spūs blasphe mie dirissimū. Nouerl' q̄ remediū

optimuz ē otēnē nēc curare q̄npo/
ti⁹ irridē neqz sup his solicite ɔfite
ri nisi forsitā in pncipio p cautela ꝛ
hñdo ɔsilio De scrupul' q̄z teneat
hec regl'a ꝙ aduers⁹ eos agēdū ē
si sit prudēs aliq̄s ꝛ expt⁹ ɔsiliator
dictauerit aut iusserit Nec aget ī h
ɔtra ɔsciaz demeritorie/dū illā ad
ɔsiliū sapiētioris p rōnis libertatē
ab aīo suo mutat ꝛ deponit q̄uis
assidue sēsualitatis remurmuratio
sētiat. Aliodn nunq̄z fit i pace deo
loc⁹ cordis. Rurs⁹ aduertendū. q̄m
sic docēte Ari. Oīs nr̄a ɔgnitio ve
nit a sensu. ꝛ iter̄ ꝙ nēe est oēm in
telligētē fantasmata speculari. Sic
originat' meditatio cordis nr̄i a sē
sibilib⁹ q̄ figurata sūt ꝛ colorata ac
ceteris accidētib⁹ tpis ꝛ loci circū/
uoluta. Hinc sūt meditatiōnes cō
scripte. hinc imagines picte vel scul
pte. Hinc generalit' sit illud psalmi
ste Meditat⁹ sū in oib⁹ opib⁹ tuis
in factis manuū tuar̄ meditabar
Que vtiqz fc̄a sūt corpalia sic̄ ꝛ opa
Nihilomin⁹ debz assurgē meditās
ꝛ vltra pgredi veluti p scalā aliq̄m
ex visibilib⁹ ad inuisibilia. Sic dicit
apl's ꝙ inuisibilia dei ex his q̄ fc̄a
sūt intellc̄a ɔspiciunt. sēpitn̄a q̄z vt⁹
ei⁹ ꝛ diuinitas. Proptēa docēs nos
a corpalib⁹ ad spūalia migrare. di
cebat. Etsi xp̄m sm carnē cognoui
mus. nūc tn̄ sm carnē nō nouim⁹.

xvij. cōsid. Meditans venit ad
picula pter supbiā
et pter carnaliū imaginationem
Mpli⁹ do' addim⁹. Compertū
ē sepi⁹ ꝙ volētes intendē me
ditationi/si nō discrete hoc fecerint
deciderūt vel in tentationes ꝛ illusio
nes diaboli pter eor̄ (lz latente)
arrogantiā vel efficiunt fantastici
ꝛ melancolici pc̄ fixā nimis ꝛ radi

catā atq̄z pfundatā in reb⁹ corpa
lib⁹ imaginationē. Que q̄nq̄z pten
dit' vsqz ad insaniā Supest imago
mulieris lapidea cui⁹ inspectiōe ni
mis crebra q̄dā fact⁹ ē philocapt⁹.
quēadmod' de pianimalione ꝛ sua
imagie narrāt fabule poetice. ꝛ de
narcisco q̄ pprīaz in fonte plucido
speculās imaginez. sic in ei⁹ forma
stult⁹ hesit vt occūbēt Potuerāt h
plima dici de causis ꝛ modis hmōi
lesionis ꝟtutis fātastice. Jō ꝙ vigi
lātes patiunt' somniātib⁹ silia. Et h
vocatur gallice Reuer vel Reuerie
Jta vt reputēt ea q̄ in sola fātasia
ꝟsant' interi⁹. exteriorib⁹ pcipe sen
sib⁹. Notū est h in maniacis Notū
pterea i q̄busdā melācolicis q̄ nō/
nunq̄z volūt se deuotos meditati/
uos qz dici ꝛ reputari. Quos hmōi
pfūdata circa corpalia fātasiatio
facit errare multipl'r eo vsq̄z vt vel
in eleuatōe corpis xp̄i vel i alia re/
cogitatōe sua existimēt se vidē real
lit' deū crucifixū aut sub alia q̄uis
fātastica fōr corpali. Putātq̄z alij
se voces audire tanq̄z xp̄i vel alic⁹
scōr. Qua sup rer̄ assignatiōe na/
tural' cause diuersa sūt a diuēsis scri
pta volūina. de q̄b⁹ nō ē nūc dicen
dū p singl'a. ¶ Cōsurgit h difficul
tas nō modica q̄lit' videlz sciri pot
sit distīctio int' reuelatōes veras ꝛ
f'las. An fuit ab angel' lucis a' tene
brar̄. Hoc ē a scīs angel' a' diabol'
Quas reuelatōes vtiq̄z abnegare
nō possum⁹ fore nōnūq̄z a pturba
tis fātasmatib⁹ ꝛ erroneis. Felix p
inde q̄ i lege dn̄i meditat' die ac no
cte si tn̄ comes fuerit discretio quā
solā parat hūilitas captiuās oēm
intellectū in obsequiū fidei. ꝛ sp ali
eno magis q̄z pprio credēs iudicio
Finis 1483. ipo die valeriani

Incipit tractat⁹ de sim plificatione. stabilitione. seu mundi ficatione cordis doctoris ꝯsolato rij. M. Jo. gerson Cācellarij. paris

Prima notula. de vi ab stractiua intellectus

In simplicitate cordis
querite illū. Hāc sapiētis exhorta
tionē. hanc simplificationē cordis
illi facē nequeūt q̄ sūt in se multipli
ces varijq̄ꝫ Propterea ncēe ē spūa
le cor aīc q꜡ caro nō ꝓdest quicq̄ꝫ
ad vnitatē recolligi. si cauē debeat
periculū q̄le notauimus in fine tra
ctat⁹ alteri⁹ ī hoc ꝟbo quō fiat expli
care difficili⁹ ē. q̄ꝫ q̄liter nō fiat ag/
noscē Et q̄dē apd̄ eruditos in ph̄i/
cis disciplinis hēbit ista manudu
ctio nr̄a p̄ma min⁹ difficl'tatis Pol
let itaq̄ꝫ nr̄ intellēs vi abstractiua
q̄ longe ꝑfectioꝛ efficacioꝛq̄ꝫ ē. q̄ꝫ
ponat̄ in estimatia ꝟtute bruti vt/
pote ouis Que tn̄ vt dicit Auic. ex
motu et figura lupi visi elicit mox
inimiciciā nō sensatā quā refugit.
Noster igit̄ intellēs p⁹ inspectionē
fantasmatū causatoꝝ a reb⁹ exēn/
secis. Vn̄ format p̄mo cōcept⁹ va
gos ab omi ꝯnotatione accidētiū
vt a situ. a loco. a figur'. a tp̄e. ꝛ sic
de alijs. Quo facto remanet in aīa
silitudo eēntialis in q̄ ꝯueniūt exte
ri⁹ a ꝑte rei oīa sensata q̄ sūt eiusdē
generis vel eiusdem spēi. Ex^m p̄mi.
aīalitas Ex^m scd̄i hūanitas. Qua
denudatiōe sic f̄c̄a remanet absolu
tus ꝛ vl'is ꝯcept⁹ aīal Remanet in
sup specific⁹ ꝛ absolut⁹ ꝯcept⁹ hois
q̄s sign̄t voces iste aīal et hō

.ij. notula De simplificatione cordis i meditatōe ꝑ abstractionē a fantasmatib⁹ ꝛ fi guris ꝑ bonū

Traducta mus ꝯsequent̄ ad ꝓpositū de simplificādo meditatio
nē nr̄aꝫ circa diuia ꝑ abstractiōeꝫ
a fantasmatib⁹ ꝛ figuris. Ecce stet
ꝙ scim⁹ nos hr̄e dilectionē boni ꝛ
odiū mali. Stem⁹ in his paucis p̄
mo. qm̄ inuenit̄ sil'e de reliq̄s m̄ltis
Audio igit̄ et cognosco ꝙ diligis
bonuꝫ. Int̄roget te meditatio tua
q̄ res ē ista dilectio. Constat itaq̄ꝫ
ꝙ neq̄ꝫ colorata ē neq̄ꝫ sonora. nꝫ
sapida. nꝫ odorifera. neq̄ꝫ frigida.
nꝫ calida. nō lenis. nō aspa. Itē in
t̄roget te meditatio tua q̄lit̄ ꝛ in q̄
se figat ꝛ statuat. cū id in q̄ se figē
et statuere videt̄ neq̄ꝫ figuratū. nꝫ
corpulentū sit calidū frigiduꝫ ꝟ co
loratū.

.iij. notula. De ꝯceptu boni absoluto seu vniuersali q̄lit̄ fiat

Dices fortassis ꝙ nō hēas
ꝯceptū, dilectōnis boni q̄n
de nc̄itate ferat̄ cordis in/
tuit⁹ ad hoc vel ad illud bonū par
ticulare. vt ad bonā tunicā. ad bo
nū cibū. ad bonū hoiēꝫ. Et ita de
reliq̄s. Rn̄sio tibi pꝫ ꝑ alteram ꝯsi
deratiōnē p̄orem de vi abstractia
cordis intellectualis. Per cui⁹ ꝟtu
tis opationē. tolle bonū hoc. tolle
bonū illd̄ sic̄ loquit̄ Augl. et rema
nebit veꝝ ꝛ generale bonū: Qd̄ q̄
liter fiat iam aperuim⁹. Cōueniūt

nempe bona oĩa in vna generali rõe q̃ est ɔuenĩētia ad appetitũ. Bonũ q̃ppe ẽ qd̃ oĩa appetũt. Denudes igit̃ hanc rõez boni ab vbi et nũc. hoc ẽ a loco vl' situ vel tp̃e. ab oĩ p̃tea ɔfusione seu ɔnotatiõe accidentiũ ⁊ erit ille ɔcept⁹ q̃ remanebit absolut⁹ et vlis ɔueniẽs oĩ bono.

q Ueres forte itez. iiii. no.
vbi est illud oĩe ⁊ generale bo͏̃ᵐ. Ecce cadit in materiã cõez de vlib⁹ q̃d sint. et si sint in reb⁹ ext̃ p̃ter oẽz intellẽs opatõez. Dicim⁹ aũt q̃ntũ hic satis ẽẽ putam⁹ q̃ vlitas denuat̃ et fũdat̃ i reb⁹ singularib⁹. alioq̃n ficta eẽt. ꝫ ɔsũmat̃ et ɔstituit̃ i opatõe intellect⁹ abstrahẽtis eo mõ q̃ tact⁹ est silitudines rez i q̃b⁹ essentialit̃ seu q̃ditatiue ɔueniũt ab vbi et nũc id est loco et tp̃e. Unñ si q̃ras vbi ẽ hũanitas ad extra? dico q̃ i hoc hõie singularit̃ et i altero silr̃. et si nullus eẽt singularis hõ nulla p̃manẽt exteri⁹ hũanitas. q̃m destructis p̃mis substãtiis vt dr̃ Arist. impossibile ẽ aliq̃d aliorꝫ remanẽ. nihilomin⁹ adhuc remanẽt hoc vl'e hũanitas interi⁹ in mẽte ãgeli sic añ mũdi ɔstitutionẽ erat. Et p̃ut nũc ẽ vlis rõ hũanitatis in mẽte dei nec erat res aliqua q̃ꝫ mẽs dei neq꜄ realit̃ vt oẽs ɔcedũe. neq꜄ formalit̃ vt nõnullis placet. Est demũ articul⁹ parisieñ ɔdẽnat⁹ dicẽs q̃ ab eterno fuerunt extra deũ q̃ditates aliq̃ vel vniuersales rõcs. q̃les fantasiati sũt q̃dã eẽ vlia realia p̃ter deũ et p̃ter oẽm intellect⁹ opatõez seu ɔceptum

Q Ursus ad intelligendũ dictũ hmõi q̃ destructis p̃mis substãtiis impossibile est aliq̃d aliorꝫ remanẽ. Attẽdẽdũ est ne locutio varia sit dũ loquimur de hũanitate q̃ est ab extra et de ɔceptu hũanitatis quẽ intra reponim⁹. Est ei hoc nomẽ hũanitas p̃mo mõ nomẽ p̃me intẽtõis suppõnẽs imediate et p̃ncipalit̃ ꝓ re ad extra q̃ est vel esse p̃t si sit ãpliatiua suppositio et hec i sol' singularib⁹ hõib⁹ repit̃. hoc ꝟo nomẽ hũanitas sũptũ 2° mõ supponit nõ ꝓ reb⁹ ad extra. ꝫ ꝓ cõceptib⁹ de hũanitate habitis ad intra seu p ãgelũ seu p hũanũ intellectũ. Aut ẽ idea hũanitatis i mẽte dĩna p idẽtitatẽ locutionis sic ponim⁹ q̃ sapia ẽ i deo nõ p inhesionẽ ꝫ p idẽtitatẽ q̃m ẽ ipse deus. v. no.

v. Ides arbitror quẽadmodum vi. no.
de⁹ meditãs p̃t intellectũ suũ figẽ in recognitõe boni nõ h⁹ vel illi⁹ figurati corpulẽti vel colorati. Et ɔsequẽter fert̃ volũtas i dilectionẽ absolutã p̃mi⁊ veri boni. qd̃ nõ ẽ bonũ p p̃ticipatõez vt alia oĩa. ꝫ p essentiam. Poteris ita negociari circa potẽtiã. circa sapiaz. circa iustitiaz et ita reuereri dĩnã potẽtiã verecũdari ad sapiaz si turpis es. Trepidare ad ɔsideratõez iustitie si mal⁹ es. Q si forte q̃siens an ɔceptus hmõi sint absoluti et ꝓpꝛij deo visũ est acten⁹ m̃ q̃ ita saltẽ de possibili hoc ẽ q̃ i via p̃t meditãs et abstractiu⁹ intellect⁹ formare sibi ɔcept⁹ absolutos et ꝓprios ɔueniẽtes soli

deo Qui habūt notitiā ꝓpriā et absolutā ꝫ nullaten⁹ intuitiuā de eo.

viij no

Aperta est nobis et ꝓdictis via ad intelligendū mysticā theologiā de qua scͥpsit diuin⁹ dyoň. vltra illā q̄ sybolica et illaꝫ q̄ ꝓpria nūcupař. Procedit itaqꝫ symbolica theologia ꝑ silitudines reptas i reb⁹ attribuendo deo q̄cq̄d videř esse ꝑfectionis i reb⁹ causatis ita vt hoc mō dicař de⁹ nedū nōiabilis Et hoc modo dixit diuin⁹ Bartholome⁹ ꝓut dionysi⁹ refert euāgeliū esse latissimū sic appellat⁹ de⁹ leo ꝓpř fortitudinē lapis ꝓpř durabilitatē. agn⁹ ꝓpter māsuetudinē. sol ꝓpř illustrationeꝫ. et ita de reliq̄s q̄ non ſm essentiā ꝫ ꝑ solā attributionē et ꝑ analogicā silitudinē de deo loq̄mur q̄i balbutiētes et palpātes i vmbra occumbētis lūis vel grē intelligētie nr̄e i nobis. Procedit ᷓo mystica theologia ꝑ abstractionē mō velut opposito ad p̄cedētē q̄ q̄cq̄d est affirmat de deo. iste ᷓo ꝑrius negat ꝺ deo oīa. Et ita breuissimū est. vt ait idem bartholome⁹ euangeliū

viij. no

Exemplū palpabile dat ipe dioň. ꝓ manuductōe hu⁹ theologie mystice. Cōsidera fabricatorē statuarū. nōne hic format imaginē vel statuaꝫ nō addēs q̄cq̄ ꝫ rescindēs et ꝛmouēs. et q̄ subtractōe remanet agalma pulcerrimū imago pulcra figurata vel sculpta. Sic agit suo mō meditātis anim⁹ duꝫ ab ꝭ ꝯceptu vago ꝯnotatio scꝫ hoc ens ꝛ illud ens. q̄ ꝯcept⁹ habeř ex reb⁹ exterioribus sensatis intra facit abstractōm mō p̄declarato. Remouendo ab ꝭ ꝯceptu vago q̄cq̄d ē imꝑfectionis in entib⁹ cognitis ꝑ fātasmata. Et qꝛ nullū est cātū ens q̄n sit imꝑfectū negat merito oē ens tale a deo qꝛ diminutū. qꝛ depēdēs. qꝛ potentiale. qꝛ defectibile. et ita de reliq̄s imꝑfectionib⁹. Qua abstractiōe facta dici neq̄t ꝙ nihil remaneat cognitū in abstrahētis animo q̄n pocius resultat agalma pulcerrimū seu iuxta cōſorē philosophantiū locutionē remanet cōcept⁹ entis ꝑfecti denudatus ab omī imꝑfectōne Et hmōi est ꝓpri⁹ dei ꝯcept⁹ absolut⁹. licet nō intuitiuus. de quo dn̄s ad moysen Ego sū q̄ sū. hec dices filiis israel. Qui est misit me ad vos. Et hoc modo iuxta verbū ꝓpheticū est vnū nomen dn̄i dei

ix. No.

Concordat his dictū Damasceni ꝙ hoc nomen ens dicit substantie pelagus infinitū. Demonstrat nobis dn̄s Bonauētura in itinerario suo mentis in deum scdo capitulo ꝙ isto modo ens est propriū nomē dei. Consonant hebrei qui dicunt hoc nomen thetragramaton significare deum absolute. non per respectū ad creaturas. Qꝺ qualiter esset dicēdum nisi posset haberi cōceptus huiusmodi absolutus non satis intelligo Videnř forte talia falsa vel impossibilia nō exercitatis i abstractōe taliū ꝯceptuū. Nō eni

videt eis dū intelligunt exēpli grā hoiem q̄n sp̄ intelligāt ip̄m cū cō/fusione seu vestitu q̄dā vel circūstātia loci tpis ꝛ alioꝝ accidētiū dū nō cōcipiūt hoiē nisi vt ē aial rō/nale. ꝛ ita ꝯcipiūt actū rōcinatōis ꝯcipiūt etiā aialitatē q̄ nō ē ꝓpria soli homi Redargutio āt taliū hominū magl. faciēda ē monitione vt vim sui cordis intellc̄ual̄ attendāt q̄ȝ studiosa rōcinatōis ostēsione. Alioq̄n sic agit̄ cū eis q̄i si ceco alicui. aut nicticoraci, solis radi⁹ digito monstratus querat̄ an videat.

Upest ex p̄missis dubitatio ꝓpt̄ errorē manicheoꝝ q̄s forte decepit recogitatio q̄lem de bono posuimus. Qꝫ si sit aliq̄d bonū participatū. et erit aliq̄d eēntiale ꝛ primū bonū. Uidet̄ itaqꝫ esse silis rō de malo. Qꝫ si sit aliq̄d malū in reb⁹ creatis. sic ita eē q̄s negauerit dabit̄ aliq̄d malū primū p̄ eēntiā. At ꝟo diuin⁹ Dioñ ꝛ Augl. d'ram certissimā ꝛ latissimā docuerūt de/mōstrātes q̄ nihil ē malū positiue i reb⁹ ȝ tm̄ p̄uatiue. Proptēa sequit̄ ex ꝯcessione mali q̄ aliq̄d sit p̄mū ꝛ nllo mō q̄ sit aliq̄d primū ꝛ puꝝ malū. Est ei impossibile sic dic̄ Arl. q̄ puꝝ malū p̄ se subsistēt. Quia si purū ē. se destruit. Nō h̄ȝ igit̄ fūdamentū nisi bonū vel in bono. fallit̄ āt leuit̄ ignar⁹ aut nesci⁹ analogie entis vel h⁹ verbi est. Que ponit̄ q̄ duplex ab Arl. iiij. metaph. ita vt illud q̄d nllo mō ē positiue ꝛ in actu eē tn̄ dicat̄ q2 videlꝫ ē in potētia .i. p̄t eē. Uel q2 dic̄ carentiā alic⁹ boni debiti in eē. Nō ei sequit̄ Malū ē p̄uatio boni debiti in eē. g⁹ malū ē act⁹ vel aliq̄d positiuū. Qm̄ ita nihil ē. Quis g⁹ mirabit̄ si ñ sit aliq̄d primū ꝛ sūmū tale malū cū nllm sit p̄ticlare vl̄ infinitū actu tale hmōi

Ergam⁹ ꝯñter T oñdē magl. ac magl. modū q̄ simplificari ꝛ vniri potēit sp̄ūale coꝝ meditācl. seclusa fātasiaꝝ mltiplicitate. remoto lesionis imaginatīc ꝟtutis piculo. Dicūt btūs Dioñ Arl. ꝛ alij q̄ amor h̄ȝ ꝟtutē vnitiuā q̄ȝadmodū calor omogenia ꝯgregare ꝛ ab e/theogenijs sepāre h̄ȝ. Presupponam⁹ igit̄ ex sup̄iorib⁹. q̄ meditās fabricauēit sibi ꝯceptū boni potētie. ꝯceptū sapie. ꝯceptū iusticie. conceptū clemētie. ꝯceptū beniuolētie ꝛ dilcōnis figit istic pedē sinistrū aie q̄ ē intellc̄s vel rō. Deinde pedē alteꝝ dextꝝ q̄ ē volūtas ꝓtendat p̄ amorē tal̄ boni vel potentie sapie clemētie ⁊c. velut i anterioꝛa se extēdēs. Hoc ē dicere. q̄ ꝛ id satagat amare q̄d cognoscit conet̄ amare deū sūme ꝛ p̄mū bo^m. Ibic amor cū nō sit discursiu⁹ nec vaget̄ ȝ in/hereat amato in se ꝛ ꝓpter se. ita vt nitat̄ suo mō tot⁹ i amatū penetrare ꝛ in ip̄m collabi ꝛ vnū cū illo q̄ntū possibile ē fieri. Fit tūc q̄dā sep̄atio coꝛp̄aliū oim̄ q̄ sīt etherogenia ad sp̄ūalitatē ꝯpata ꝛ ita remanet vnitio q̄dā sp̄ūaliū. q̄lia sīt de⁹ ꝛ aīa coꝛp̄alia ꝟo feces ꝛ cinēs ꝛmanēt

Diuit ꝛ sensit hāc se/parationē sp̄ūaliū a coꝛp̄alib⁹ i hoie fieri posse q̄ dicebat

Uerbũ dei viuũ et efficax ptingẽs vsqz ad diuisionẽ spũs et aie cõpagũ qz et medullaꝝ ꝛc. vbi capit aia ꝑ sensualitate vel aialitate q corp9 includit aiem. Quãuis vo apls tribuat vtutẽ hãc diuisiuã aie a spũ. vbo dei h dicit ꝑ tanto si diligat vbũ dei ab ipo spũ. Qm sola cognitio vbi dei spũm ad h nõ satis est Propterea audi qd vltra vbi cognitionẽ subsequent sẽserit aia deuota. Aia mea inqz liqfacta ẽ vt dilect9 locut9 est. Locutio et auditio ad cognitionẽ. liqfactio spectat ad amorẽ Qm amor vna operatione dicere acutuz no9 xpẽ desideriũ penetrationis intime dilecti. Liqfactionis vo no9 molli9 suaui9qz ẽ affcm sponsi diligẽtis accõmodati9 sati9 qz repñtat. Quia liqfacti natura ẽ nõ ptineri tminis pprijs. nec qescẽ h effluẽ sꝑ et dilabi quisqz sistat i alio. Intelligam9 silr de liqfacto vl emollito spũ ꝑ amorẽ dei suo mõ. qp i solo deo tminũ suũ inuẽit et qetẽ. Ad cui9 exẽplar sigillat. exẽplat. transformat simplificat. et vnit Et ita de reliqs silib9. Remanet feculẽtũ qd est portionis inferioris. Vñ colligit corollariũ vel porisma pulcerrimũ qp sic res dũ emanẽt a deo et psequent dũ se diffũdũt. sic i sole pspicim9 fit pgressus ad ꝑticlarioraet grossiora q pl9 h fit materiales pditões. sic in reditu ad deũ q fit ꝑ hoiem ptẽplatiuũ. reducẽdo siltudies reꝝ ꝑmo pceptas i sensib9 ad intellctualẽ et spũalẽ puritatẽ fit abstractior et vniuersalior reductio ad vnitatẽ et qndã immatialitatẽ Nã qd natũ ẽ ex spũ. spũs ẽ. Dicerũt aũ nos hec oia sẽcti doctores.

Quid ei interpositũ reliquerũt! Et hec iteꝝ in eis vbis et ordie sb paucis pmemorata st.

.xiii. no. Que aliũ docet moduz simplificãdi cor spectantez ad aftectũ. sic ꝑor magl. ad intellcm.

Nitamur si forte poterim9 inuenire modũ alteꝝ meditatẽis simplificãdi cor et a fantasmatib9 elongãdi. q familiarior et ab hoib9 nõ exercitatis et eleuatis in phica disciplia seu metaphica capabilior forte fiat Cõstituam9 in ꝑmis exẽplũ palpabile cui9 erũt capaces eẽ ipi pueruli suo mõ Dicat aliqs vni puero iã ptẽti rõne. q neqz prẽz suũ nz mrẽz vidit vnqz. Dicat inqz Ecce tu puer prem habes in regione longiqssima. potẽtissimũ sapiẽtissimũ optimũ et glosissimũ Ille ẽ q te genuit et fecit. ille ẽ a q et ꝑ quẽ mittunt tibi oia q hẽs bõ. he vestes. hec cibaria hec poma. he nuces et silia. Nũ qd non merito hẽs talẽ dilgẽ tali obedire et facẽ qcqd ipe mãdauẽit Hoc audito bon9 puer mouebit affectu naturali ad auditũ prs no9. vt ferat in dilectionẽ ip9us cum tñ apud hmõi pueꝝ non sit alia pris cognitio. qz ea q ꝑ fidẽ aut narrãtis ei ingeritur simplr auctem Hic puer nõ psiderabit de nẽitate prẽz sb aliqb9 pditõib9 matẽialib9 vt qp sit alb9 niger paru9 magn9. ꝛc. Uel eẽ si psiderauerit. ipe. ptin9 tñ multo conamie se auertẽ poterit ab hmõi psideratõe. et in noie seu cognitiõe h9 qd ẽ prĩ tot9 de facili intẽdẽ valet tenerrio cordis amore ꝑut tot9 nouit i ei9 dilcõez inhiare suspirare et totũ suũ in eum desideriũ m conuertere. Quitni dixerit sibi ipi aut

aliqs de p̄re sic. Amat tal' bon' p̄r
b̄ndict' in ppetuū ille dilect' p̄r.
b̄n sit sp isti p̄ri q̄ certe m̄ ē valde
diligēdus. honorand'. reuerēdus.
ꝛ p̄ oculis sugit b̄ndus. Deniqꝫ si
q̄s ab h'mōi quesierit. q̄lis ē tu' iste
p̄r. r̄ndebit vtiqꝫ nil aliud Nescio
pl' nisi ꝙ ipse ē me' carissim' p̄r ꝓ/
genitor me'. nutritor me'. b̄nfactor
me'. ꝓtector me' ꝛ h'q̄ sūt silia Et
hec t̄n nouit solū fidei ꝑ auditū et
nō intuitiue vel ꝑ visū vel attactū

Existimo ꝙ sic manuductione · xiiii. no.
poterit christian' etiam quiuis ru/
dis ꝛ litterarum ignarus induci vt
trāseat i affectū cordis erga d̄nm
deū suū ꝛ ea q̄ sūt diuina ꝛ sp̄ualia
describēdo corpaliū reꝝ fantasias. ꝛ
su ꝑgrediēdo eas q̄dā q̄i trāsuola/
tu general' meditationis ꝛ amoris
Exemplificem' adhuc alit' Deside
rat aliqs sāitatē d̄n egrotat. nō ne
p̄t h' optare seu petē medicū n̄ h'uc
vel illū singlarit'. Sic sitiēs appetit
vinū. ꝛ esuriēs cibū. Q̄d t̄n facit se
pe nō p̄habita fantasiatione ad h'
vel illud vinū. aut ad h'uc vel illū ci
bū. Applicet meditātis cor similitudi/
nes istas ꝑ p̄ctica sue meditatōnis
ꝯfestim vt offert' aliq̄d corpoꝝ oc̄u
lis sue meditatōis Nō q̄escat i eis
s; suspirādo: desiderādo. diligēdo
supuolare q̄rat ad q̄ddam abstra
ctū denudatū vnū. Vtat' corpali/
b' q̄i q̄busdā scalis ad tēdendū in
sp̄ualia. nō q̄escēdo in scala. Exem
plificam' iā de filio meditāte circa
p̄rem ignotū de egrotoqꝫ de sitiē/
te de esuriēte q̄ suspirāt ad medicū

ad vinū ꝛ ad cibū ignotos atꝫ ad
h'mōi efficiūt' ꝛ desiderāt Jmo etiā
si cognouerim' ih'm xp̄m ꝑut loq̄t'
ap̄ls nō t̄n eo mō s; carnē nouim'
s; vt redēptorē ꝛ saluatorē ꝛ vt dei
v'tutē ꝛ sapiā ipm̄ recogitam' Qui
fact' ē nob' a deo p̄re sapia. iusticia
s̄cificatio et redemptio

Dicto iuxta tradi xv. no.
tionē hanc motus est ibugo
dicē Q̄m aliq̄n dilectio intrat vbi
cognitio foris stat. Nō ꝙ amor ex
cludat oēꝫ ꝯgnitionē. sic ei fieri nō
p̄t vt diligat' penitus incognitū S; ꝛ
ip̄e amor vt dic' Gregor. q̄dā cogni/
tio ē Et q̄lis ꝯgnitio? Certe experi
mētal' ꝛ suo mō ꝓporcionabil' tactui
gustui v'l olfactui in sensibilib' Vn̄
q̄uis dicat' ab aliq̄b' amor eē ce
cus h' h' fortassis v'itatē loquēdo
de cognitione lūinosa seu declara
tiua ꝓportionabilit' oculoꝝ ꝛ auriū
Quia se māifestare nō p̄t aut i aliū
trāsfūdē sapor ꝛ dulcor amoris ꝑ
experiētiā habit' ꝑut i p̄cedēti tra
ctatulo de meditatōne. s. cordis di
cebat'. Rursus p̄ꝫ ex p̄orib' q̄d h'
r̄ndere cor simplicis meditātis vel
orātis. Si q̄rat' ab eodeꝫ q̄d medi
tādo. q̄d orādo cogitet. q̄d aspicit
aut q̄d diligit? Recogito. dicere p̄t.
p̄rez meū celestē b̄nfactorē meū re
dēptorē meū. saluatorē meū. iudicē
d̄nm. imo sponsū ꝛ amicū meuꝫ. Et
si pergas vltra requirere Quis est
iste p̄r tuus? Cui' essentie est? cuius
ꝑfectionis. cui'qꝫ ꝯditōis? R̄ndeat
Jncomp̄hensibil' ē ꝛ infinit'. Et iō
ꝯp̄hendē ip̄m nō laboro. Satis m̄
ē ip̄m ꝑ statu p̄ntis exilij cognoscē

ꝯ eis.q̄ mēorate sit rōib⁹. q2 pr̄.q2 pius.q2 bñfactoꝛ.amic⁹.intim⁹.pul cer decoꝛ⁹ ꝛ tot⁹ desiderabilis.ꝓut sponsa dicit in cāticis. Ipsū ꝛ puer de q̄ ꝓlocuti sum⁹ quereti a se q̄lis ē pr̄ tu⁹.nunq̄d paru⁹ a' magn⁹.ru/bicund⁹ aut pallid⁹.nud⁹ aut vesti tus.dicēt nescio.nec ꝯ scire cū in ꝯ exilio dego/ꝯtēdo.sciam abūde cū nūc ad ipius p̄ntiam venero. Hec itaq3 cognitio sufficit m̄ q̄ndiu ipse illic ꝛ ego istic sum⁹vsq3 ad ips bñ placiti sui vt interim sic honorē sibi dilectionē.obediam reuerētiāq3 to to conatu impendā. Viuit ille cui adhuc puerulo suadebāt p̄ij paren tes.vt si poma. si nuces.vel cetera talia hr̄e vellet.genua flectēt ꝛ illa a dñō deo eleuatis peteret manib⁹ Dicto puero ita faciēti ꝓficiebant hec ab alto loco vtputa a camio vl' solario applaudētib⁹ q̄i ꝛ ꝯgaudēti b⁹ puero ipsis parētib⁹ ꝛ dicentib⁹ Vides dilecte fili q3 bonū ē oꝛare dñm deū q̄ talia ꝯfert oꝛātibus

xvi. no.

Hec via videt pla na.cōis.regia.sine pericul.sine difficultatib⁹.sine offēdē culis vbi veritatē h3 illō ꝓuerbiū Qui ambulat simplr/ambulat ꝯfi/ dent. Hinc euenit vt simplices sine lrīs rapiāt celu3. vbi lrati ꝛ ꝯq̄sito res h⁹ seculi.vbi ꝑscrutatoꝛes ma iestati.aut inanes remanēt.aut op/ pꝛimunt a gl'a. Legim⁹ in eccl'astica histl.de q̄dā scā feia martyre. noie (si bñ recolo) Blādina cū toꝛq̄bat ꝯuiter interrogaret de multis. Hoc vnū solū r̄ndebat.Xp̄iana sū. Nec ab ea aliud poterat extoꝛq̄ri r̄nsū Vtinā sic fiēt i oib⁹ nob meditari volētib⁹i simplicitate coꝛdis ꝯfoꝛ/ mit ad apl'3 Qui ait Nihil arbitra t⁹ sū me scire int̄ vos nisi dñm nrm iesum chꝛistū ꝛ hūc crucifixū. Ecce eni3 dum querit aliq̄s meditari in simplicitate coꝛdis occurrūt vl' na turalis fantasie vel diabolice illusi/ ones q̄rentes.q̄s ꝛ vbi est de⁹ tuus Audi ꝓp̄ha3 sib⁹ impeditū q̄onib⁹ Exꝓꝛobrauerūt mihi q̄ tribulāt me inimici mei.dū dicūt m̄ ꝑ singulos dies vbi ē de⁹ tu⁹. Audi q̄3 q̄d r̄n/ deat vt et tu possis r̄ndē silr. Nā postq̄3 dixit ꝓp̄ha. Quare tristis es aīa mea ꝛc. ꝯñter r̄ndēdo ait. Salu tare vult⁹ mei de⁹ me⁹ Hoc est de⁹ me⁹.ē salutāc aut saluatoꝛ mei vul tus. q̄ duplex.s.gr̄e ꝛ gl'e existit.q̄l dicē vellet. De⁹ me⁹ est m̄ lumē gr̄e ꝛ gl'e ꝛ oīs bonū. Qz si ampli⁹ cu/ riose magl.q̄3 fructuose. importūa te cogitatio interrogare ꝑstiterit ex/ pellat cā ꝛ fuget meditatio tua fla bello ꝛ manu simplicitati.ꝛ hūilita/ tis auertēdo ab ea.ꝛ nihilipēdēdo tali r̄nso breui ꝯ efficaci. Ipse ē de⁹ me⁹ dñs me⁹ ꝛ pr̄ me⁹ q̄ possedit me ꝛ fecit ꝛ creauit me Quid vis vltra

xvii. noc.

Laudat in scri ptura sacra ꝛ a' doctoꝛib⁹ simplicitas vera q̄ plicā nō h3 dolositatis falsitati.a' curiosi tati. Sic iob simplex fuisse mēoꝛat. ñ simplicitate q̄ opponit ꝑspicacita ti intellēs ꝯ q̄ ꝯtraria ē dolositati ꝛ fraudi affēs Sic ꝛ sapiēs ait de deo ꝙ cū simplicib⁹ gradit et cū ipsis ē

sermocinacio eius. Sicq3 faciebat A. ba loquēs ad dñm in scā simplicitate. Et iumētū inq̄t factꝰ sū apđ te. Felix q̄ talis simplex et tale iumētū esse meruit. si tñ in via dñi. Nam fortitudo simplici via dñi. Hec simplicitas dū diuersitatē hoim in naturalib9 morib9 ꝯsuetudinib9 stati b9 ꝛc. Recogito/video ꝑcipue locū hēre apud cōstitutos in officijs religionū ꝓpter cōem cōgregationis vtilitatē ex obediētia nec nō illos cōiter oēs q̄ laborāt in vita actiua et multis curis solicitudinib9 ꝛ occupatiōib9 ꝑgrauātur. ex charitate alioꝝ saluti intēdentes. Talib9 q̄ppe nō cōcedit ociū vacandi subtilib9 inq̄sitionib9 catholice legis neq3 suppetit ꝟtus facultas locus tps ꝛc. ad recolligēdū se in vnitatē hmōi q̄ docet a pħis ꝑ abstractiōes mētales scholasticas. Idem videt sciendū de maria ꝑte eoꝝ qui deo sub regłari in religiōib9 militāt disciplina q̄s cōiter fatigat nō modicū multiplicitas ꝑplixitas et continuitas diurni officij. Diurni pariter et nocturni. Addit. abstinentie austeritas crebrū ieiuniū. longe vigilie. mala q̄es. lab or assiduꝰ. suꝑioꝝ obiurgatio pariū indignatio. et pene totiꝰ vite vna et iugis tēptatio et vexatio. Clarū erit pie ꝯsiderāti ꝙ hec oīa nō ꝑmittūt saltē vt frequēter hūanam infirmitatē se libere expedite trāsferre in meditatōib9 suis ad hmōi q̄les ꝑnotauim9 pħicas abstractiōes. Possūt nihilominꝰ hi tales aut aliq̄ ex eis singulari dei grā ꝑuenti et adiuti de q̄ minime dubitauerim q̄nq3 ascendē sublimiꝰ atq3 securiꝰ deducte eos sup excelsa ipo victore deo in psalmis canētes ꝙ plures aliꝗ ꝑsertim pħica ꝗtidie scrutantes. Utinā nō magl. curiose ꝙ fructuose scrutinia.

¶ xviiij notula

Iicamꝰ adhuc aliq̄d de h meditationis mō q̄ solet a corpalib9 incipe ꝛ ea sibi substernere sed saluberrimū et ꝑncariā cōsiliū ē in eis dē nō sistē nec pedeꝫ figere. Alioq̄n vt frenesim vel turpissima incurret desideria ipse meditās. Assignemꝰ hoꝝ rōem. Constat plane virtutē oēm q̄ corporeis vtitur organis fatigatiōem et q̄nq3 totalē in opatiōe sua si mēs otinuetur defectiōem pati. Cōstat insup ex h cogitationē oēm particularē q̄ nimis et plꝰ debito ꝑfundat in imaginatiua vl estimatiua ꝟtute lesionē inferre sic fātasianti. ita vt nō maneat dñs sui. neq3 liber ad expellēdā hmōi cogitatiōeꝫ. Patꝫ hoc in omi passiōe radicata. potissimū tñ in amore ꝑut videri ꝑt in philocaptis qui q̄ nihil differūt a maniacis et insanientib9. Uiuit adhuc q̄dā iuuenis q̄ suā talis fixit in vnius amore mulieris fātasiam ꝙ in ripa cuiusdam existens fluminis existimabat se illā corpaliter videre in altera eiusdē fluminis ripa. vnde satagebat. natādo venire ad eandē. Sꝫ forti ꝟbere adhibito sanatꝰ ē. et fātasticaꝫ deceptōeꝫ intellexit

Uixit quoqꝫ q̃ alit᷑ et castius exer/
cēs semet ipm in legēdis meditati/
onib⁹ ancelmi et eas in affectū tra/
hēdo ad h̄ deuenit ꝓpter indiscretū
laborē hmōi vt sol⁹ aspect⁹ libri in
q̊ otinebātur scripti sibi cū nausea
p⁹ causaret horrorē pariterq̄ timo
rē capitisqꝫ
vertiginem

xix notula.

Egi pridē libꝝ quēdā quē
ꝯgo certe deuota ꝯposuis/
se dicebat. De cui⁹ dictis
memori mēte h̄ vnū diligēter reti
nui et notaui. quoniā id per multa
expertus dictum rectissime cautissi/
meqꝫ repperi Nihil est inquit magl.
mihi suspectum q̄ꝫ amor etiam cir/
ca deum. Posui h̄ in lectōe quadā
edita ꝑ modū tractatuli de ꝓbati
one veraꝝ relationū typo nunis/
matis Est eīm passionū oīm vehe/
mētissima dilectio q̄ ꝓpter sēꝑ eget
discretiōis freno Uixit mulier que
castitatē cū viro ꝓprio miro (nec a/
periēdo) rigoris tenore seruabat.
Hec nihilominus amori spūali se
dās aut dare putans. carnale (ne/
scio q̄o) aut fedū pati se fatebatur
in corpe Que rurs⁹ vt alie plures
sub velamie deuotiōis (q̄le deuoti
onis velamē magl. q̄ꝫ ipsā deuotio
nē nōnunq̄ꝫ mulierculas et' viros
muliebrit̄ ꝯplexionatos vel hr̄e vl̄
retinē q̄s nesciat nō eē difficillimū
) ad ꝑsonas aliq̄s de scītate fama/
tas ꝑlapsa. nūc ad hāc. nūc ad illā
diligēdas. furore ducebat magl. q̄ꝫ
amore ita vt sui ꝯpos nō fiet nec vl
lis arceri monitis possꝫ. ad mode/
ratiōem in amore tenēdum De nisi
fortiores et virtuosiores in amore
compescendo fuissent illi quos a/
mabat viri. profecto credendum
res ipsa in pessimū exitum nedū co
rā deo sed etiā
hōib⁹ ꝯtisset.

¶ xx. notula.

Ed ad q̄d fit istoꝝ cōme/
moratio. Nimiꝝ vt suade/
m⁹ et inculcem⁹ q̄rum fas
nobis ē ne meditātl. anim⁹ det se
h̄ accōnio det iuxta ꝯbū senece Re
b⁹ corpalib⁹ ꝯsidcrādis. Hoc ē di
cere q̄ ꝓptinus euolare studeat ad
meditatiōes vniuersales q̄les ꝑno
tauim⁹ Qm̄ ita vitabit lesionis vir
tutis fātastice periculū. ita quoqꝫ
fiet illud Oculi mei sꝑ ad dn̄m. Et
cōseq̄nter illud Qm̄ ipse euellet de
laqueo pedes meos. Occurrit fa/
bula de vulpe et murilego. Quesi/
uit vulpis Quot modos et circui/
t⁹ sciret cōtra caninos insult⁹ Rn̄/
dit murileg⁹. tātū vnicū Uach in/
quit vulpis Ego mille noui et ha/
beo talib⁹ saccū plenū Euenit inter
loquēduꝫ multitudo canū venan/
tiū Murileg⁹ vt audiuit latrat⁹ ca
nuꝫ cōfestim exilijt in arboreꝫ sur/
sum Uulpis vero infra fatigabū/
da velox pergebat circueūdo Tā/
dem cū fatigata deficeret ꝑ lassitu
dine et canū morsib⁹ pateret impro
perauit murileg⁹ vulpi suos mltos
circuit⁹ atqꝫ derisit dicens. plus si/
bi profuisse suū vnicū in arborem
saltum q̄ꝫ ei omnes sui multiplices
circuitus

¶ xxj. notula.

Efert seneca simile aliqd
dictu ab altero alteri pbo/
rum. qm plus proficit vnu
morale preceptu si vsu continuo in
illo te exercueris qm multa si negle
xeris vsum. Exeplum de luctatore
Applicem⁹ hec ad ppositu et dica/
mus q hic vsus hec exercitatio me/
ditantis esse debz vt assidue discat
ad oem corporalis rei intuitu leuare
sursum cor suu velut in vniuersalez
quanda recogitatioem diuine bo/
nitatis. diuine sapietie et ptatis et
ita de similibus iuxta sensatorum
exteri⁹ vel interius qualitatez qm
laqi et retia sut in ifimis Quid mi
randu si spus instar auis dum insi
det morans in eis capiatur et irre
tiatur sed si mox euolet secur⁹ erit.

xxij. notula.

Fuit hoc stoycoru (quoru
seneca non infim⁹ fuit) insti
tutum vt mens virili aliq
et forti cogitatione aim stabiliret
que valeret ad virtutem. Citi⁹ esset
vagari per multa dum casta sit et
ordinata vagatio Hec autem co/
gitatio vel rectius meditatio vla/
batur apud eos circa fictu qd daz
virtutis simulacz qd honestu vo/
cabant vel honestatez dum sua vi
nos trahit et allicit nec pter aliud
queri habet. At vero diuini⁹ actuz
est nobiscu qui veram et solida vir
tutis et felicitatis rem tenem⁹. no
solu imaginē que res no sola rōne
nobis sed fide certa ppontr tenen/
da querēda. meditandaqz iugiter:
Manuducut tn nos oia ad h ipm
si non abutimur. si no signis nutib⁹
et vmbris inheserim⁹ relicta verita
te Esset eni hoc vtiqz hois insipie/
tis et stolidi Dicim⁹ h ad inculcan/
dum magis et magi. recessu a cor/
poraliu cosidcratoe diutina nimis
et fixa qm in eis oibus laquei sut.
decipule sut. pericula sut pedib⁹ (iu
xta snam sapientis) insipientium
Dicet aliqs. phibes igit fieri ima
gines aut intueri. phibeas dseque/
ter nce e et lras et ita quid reliqui
erit meditātib⁹. Rndemus q ima/
ginu nec vsus nec intuit⁹ phibetur
sz talis inhesio q meditātis cor ne
sursu ferat qi circuligatu funibus
aut inuiscatu detinet Supuolare igi
tur frequēter nitat. etia si recedere
crebro cogatur

xxiij notula.

Extimescim⁹ in nostro mul/
tiloquio cāre cuiqz fastidi/
um nihilomin⁹ qz solet inex
ercitatis ad qles e sermo psens p/
ficē pticulari. exēplificatio. Subiu
gam⁹ exēplu h vnu de plimis. Et
qm dicēte sapiēte Initiu sapientie
timor dni De timore dni cōstitua/
m⁹ an meditatiōis nre oclos. exē/
plu illud celebre a q cepisse dicit
ordo Carthusien Mortu⁹ e qda ma
gne reputationis mgr apud scho
lasticos Parabātur exequie in tem
plo Venit vox Justo dei iudicio ac
cusat⁹ su. Dilata e sepultura in die

alterū Tunc audita est vox Justo
dei iudicio iudicat⁹ sū Tertia die
in quā dilatio sepulture iterū fa/
cta extitit insonuit vox Justo dei
iudicio condēnat⁹ sū3 Ecce in his
est positū corā meditātis oculis
iudicij tremendi. accusationis. in
dicationis 7 condēnatōis specta
culū Hec itaqz materialia et simi
lia videri pñt quotidie apud verz
qz forz ecclesiasticum scz et ciuile
Que cor meditantis pt spūaliter
qui quotidie intra se practicare vt
se ad diuinū timorem sic excitet.
Mistī inter hec ad sedē misc ōie q̄
teste beato iacobo superexaltat in/
dicium tremebūdus et fiducia non
destitutus appellet. vūqz miseren
di tps est. toto illi cordis affectu
se submittat Sic pdictū de mendi
citate spūali scripsim⁹ in vulgari
quaten⁹ exēplo mendicorz manu
duceremur elemosynas spūales
querē multo magis. seduloqz affcu
mentis. Sic in sensu lr̄ali psalmo
rum Dauid et se docuit. Sic pia
quaz mulier dolorē de pditione
filiorū retorqbat sup aie sue suis
qz et alioz spūalib⁹ angustijs co
gitādi ac ita pvide 7 salubrit cō
uertebat tristiciā tpalem in spūa/
lē. 7 ex consequēti in leticiaz Sicq
dem vez est beatos esse sic lugen
qm ipi cōsolabunt Nolum⁹ tñ in
his similitudinib⁹ corporeos figi. s
ad spūalia cōsiderāda sine loco si/
ne situ sine colore sineqz figura cō
tinuo meditatione cordis reflecti

Xplicauerim⁹
etsi nō vt volu
xxxiiij. no.
imus. tñ vtrūqz put voluim⁹. licet
nō satis modū simplificādi cor in
meditationib⁹ Sz an satis exple
uerim⁹ iudicet cui placet. Sz 7 im
pfectū nr̄m suppleat de⁹. q̄ sol⁹ sen
sū aperit vt intelligant scripture
nedū q̄ in libris. s etiā q̄ in vniuer
sis creaturis p varia descripte sūt
exempla q̄ten⁹ ad dei legunt ho/
norē. nr̄am edificationez. et p sc
cutione felicitatis etne. ¶ Porro
q̄cq̄d hic eodictū videt sup simpli
ficatiōe cordis traduci poterit fa
cilit ad cordis stabilitionez. de q̄
dicit apl's Bonū est grā stabilire
cor dū docet cor vel stare in deo
vel nō elongari diuti⁹ ab eo. vt sic
ibi nr̄a fixa sint corda vbi vera sūt
gaudia ¶ Trahi silr̄ pt ad cor
dis mūdificationez. De q̄ dauid
Cor mundū crea in me de⁹. Que
mūdificatio fit cū ipm cor a mul
tis 7 pcipue cū (licet difficillime)
a fātasmatū corpaliū otagio vi/
sco. vmbra seu fuligie assuescit se/
parari ¶ Possz deniqz sub simpli
ficatōe cordis introduci directio
vel rectitudo cordis. Sz erit sup
hac re pticularis dño volēte de/
cisio. De q̄ rectitudine ē illa psal/
miste exclamatio Qm̄ bonus isrl
de⁹ his q̄ recto sūt corde. Et iterz
Confitebor tibi in directione cor
dis

Tractatul⁹ M. Jo. gerß de simpli
ficatione cordis. ⁊c. Anno. 1483.
ipso die valeriani martyris finit.

Incipit tractatus do
ctoris consolatorij Mgrī Johan/
nis de gersonno. Cancellarij pa
risieñ. de directiõe seu rectitudine
cordis.

Onfitebor
tibi in directione
cordis. Pollicet̄
hoc psalmista. p/
sonaʒ in se gerēs
anime cuiuslibet fidelis deuote
loquentis deo et ɔfitentis in eo
Uel poti⁹ hebraico more. futurū
indicatī ponit̄ h̄ optatiui loco. q̄i
vox sit ꝑmittētis ꝟ optātl. atqꝫ o/
rantis cū dicit. Confitebor tibi
in directõe cordis Proclamat in
eodeʒ spū rapt⁹ in anagogicos
excessus qui psallendo ait. q̄ꝫ bo
nus israel deus his q̄ recto sunt
corde Felix plane coꝛ directuʒ et
rectū in dño Sed in directione et
rectificatiõe crebri⁹ heu fallimur
putantes nos rectū cor hr̄e cum
varie distoꝛtū est. quia iusticiam
nrām voleñ statuere/ iusticie dei
non sum⁹ subiecti ꝓpterea dili
genter attende tu meditās quem
admodū deo confiteberis in dire
ctione cordis Uide quid sequitur
In eo ꝙ vidici iudicia iusticie tue
Mirū vero si quis gloriari aude/
at se vidicisse iudicia iusticie dei
que sūt vtiqꝫ abyssus multa. que
incõprehensibilia que et terribi/
lia sunt sup̱ filios hoiꝫ Sed pro
fecto satis est cordi. saltem fidoꝛ
simplici non curiosa ꝑscrutatiõe
sed hūili deuotione cõfiteri deo
cum ꝓpha dicēdo Justus es dñe
et rectum iudiciū tuū. Item iudi/
cia dñi vera Justificata in semet
ipsa ¶ Et rursus iusticie dñi recte
letificantes coꝛda.

Cõsideratio Prima.

Fundamentū igit̄ directi
onis coꝛdis ē meditatio
rectitudinis diuine iusti/
cie. que est ꝑpetua et cõstans vo/
lūtas reddens vnicuiqꝫ q̄d suum
ē. hinc em̄ ɔsurgit oꝛdo Qui est
pariū dispariūqꝫ reruʒ sua vnicui
qꝫ tribuens disposita. hinc conse
quēter orit̄ pax. que nihil aliud ē
q̄ꝫ ordinis tranquillitas. ꝓptcrea
bene enūciatum est. ꝙ opus iusti
cie est pax. et ꝙ iusticia et pax o/
sculate sunt.

¶ Cõsideratio Scd̄a.

Sset aūt gratissimū hāc
per singulas res medita/
ri iusticiam. oꝛdineʒ ꝯ pa
cem. sed transeat meditatio coꝛ/
dis vt dirigatur ad participataʒ
iusticiā que describitur habitus
vel quasi habit⁹ per quē inclina/
tur cor habentis ip̄m reddere v/
nicuiqꝫ. q̄d suū est Quā iusticiaʒ
diuiserūt philosophātes in cõ/
mutatiuā et distributiuā q̄ꝫuis nõ
defuerint qui iusticiā dixerint o/
mnem virtuteʒ. Recte prorsus. si

de legali iustitia sub generalitate locuti sunt. q̄ quide ratio est redde re vnicuiq; qd̄ suū ē. Cōtinet ita/ q; sub hoc ambitu virt⁹ ois tam prudētia q̄ est recta ratio agibili/ um. q; tēperātia q̄ est moderatrix passionū concupiscibiliū q; forti tudo q̄ est mediatrix iter audatiā et timorē q; iustitia pvt est pticu/ laris virt⁹ respiciēs omutatiōes i pcijs et distributiōes pro meritis quatin⁹ re cte fiant

Tertia cōsi

Offert ofesti fieri pmo de di rectōe cordis i hac pticulari q duplici iustitia cui solet aduer/ sari duplex pestis letifera Cō/ trariat itaq; cōmutatiue contra/ ctus vsurarius quo ad tempora/ lia et symoniac⁹ quo ad spiritua/ lia porro iustitiaz distributiuam vulnerant et ificiunt promotio q; male meritorū i re ecclesiastica et spirituali Sz videam⁹ i primis velut i radice vel fonte quid cor/ dis sit rectitudo seu directio

.iiii. Consideratio

Directio cordis attēditur penes conformitatem ad rectitudinē prime q vlie regule quā esse ostat inobliqua/ bilez nec a rectitudine p̄sus flexi bilem quēadmodū tortuosa redi/ guntur et rectificātur ad normā rectā per applicationē Et quoniā natura tota dirigit in suis moti/ onibus q actionib⁹ ab hoc agēte infallibili et inobliquabili. naturā oēm directā q rectā (vt tal' ē) fore necesse ē Et hoc ē corollariū seu potissima pulcerrimū Propterea d/ icitur a sapiēte q apud boetiū a ph'ia Q: sapia attingit a fine vsq; ad finez fortiter et disponit om nia suauiter.

Hnc do dire **.v. Cōsi.** ctionez nature vocanerūt aliq̄ phoz circulū intelligi bilez primi boni ad creaturā q rur sus creature ad suū principiuz Et hec meditacō nō ē discors a nr̄a si ostēdētur hmōi recurs⁹ seu reuer sio qui vel que fit tanq; reflecta/ tur radius rcūs vel perpendicula ris in se ipo de deorsuz in sursū vn de pueit fortificatio mirabilis in natura quod in speculis pbatur per exēplū

.vi. Consi.

Hnc igit na ture directōem q reuersio nē ad suū pncipiū sic in/ obliqbilē hēt hūāna volūtas p statu pn̄ti. eaz quippe in gloria ha bebit s̄ i inferno ab hac rectitudi/ ne tota deficiet Nūc āt dū in via sum⁹ dirigit aliqn̄ s̄ frequēt⁹ de torquet p pcēm ab hac directōne reddit q; tortuosa. ita vt non sit cū deo suo rect⁹ vel directū cor ei⁹ Sic in plurib⁹ sacre scripture locis verba hmōi sonant

vii. Consi.

Uerūt qui dicerēt hanc rectitudinē cordis ad de um eē vt vellet hō q̄cq̄d

vellet deus ꝛ nõ aliud vel aliter
Alijs visũ est ꝙ volũtas dei non
obligat volũtatẽ creatã ad imi/
tationẽ sui et ↄformitatẽ ꝛ ꝑ ↄñs
nec ad suã rectitudinẽ nisi ꝑmo sit
ↄgnita dei volũtas ip̃a Et deni/
q3 ꝙ ad ei⁹ imitationẽ obligetur
sub p̃cepto affirmatiuo vel nega
tiuo Quod aliqui sic explicãt vt
cor hõis teneat velle illud qd̃ scit
qd̃ deus vult ipsũ velle et hoc nõ
solũ ↄsultiue vel ꝑmissiue sed pre/
ceptiue vt dictum est Reducit er/
go ꝑz istos tota cordis rectitudo
ad rectitudinem impletionis diui
norum p̃ceptorũ q̃ sũt iudicia seu
dictamina di
uine iustitie.

Consi. viii.

Fuerũt quoq3 quib⁹ hoc
non satis dictũ ample vi/
debatur Distinxerũt igit̃
hi triplicẽ in homine voluntatem
accepto large vocabulo ꝑm tri
plicẽ in homine cognitionem Est
eni voluntas seu appetitus sensua
lis qui potest aliqualiter ideo dici
voluntas qui apt⁹ nat⁹ est obedi/
re rationi iuxta aristotelis v̓bum
ↄformiter ad illud dictum de ca/
yn Subter te erit appetit⁹ tuus et
tu dominaberis illi⁹ Non sic autẽ
est in appetitu sensuali brutorũ q̃
nõ habent rationẽ directricẽ sibi
adiunctã ꝓpterea passiones sẽsi/
tiue non eis imputantur nec dicũ/
tur ṽtutes Ut supbia i equo. fero/
citas in leone. timiditas i lepore
astutia in vulpe ꝛ sic de alijs sib⁹
Est ꝛ alia volũtas vł eadẽ ꝫ alit̃
ↄsiderata que consequitur cogni
tionem rationis iferioris quam
appellant sancti velut mulierem
respectu portionis supioris quã
virũ dicũt Hec respicit leges tẽ/
porales ꝛ ↄclusiones q̃ colligũt
ex sẽsibilib⁹ sed portio rationis q̃
superior dicit̃ conformat̃ ad le/
ges eternas. ꝑm has dicit̃ ꝓprie
volũtas ra
tionis

Consi. ix.

Dicunt ↄsequent̃ p̃dicti
ꝙ volũtas ↄsequens iu/
ditiũ rationis superioris
ꝛ directionẽ ei⁹ debet semper ita
cẽ conformis diuine voluntati ꝙ
nũquã in aliquo sibi remurmuret
Nec de dãnatione hominu3 nec
de permissione peccatorum Nec
de gratie subtractione Imo nec
de sua futura damnatione si illã
deus disposuerit iusto suo iudi/
tio venturã sed dicat humili cor/
de sine murmure id qd̃ apud da/
mnatos et ꝑ eos dici non potest
Iustus es domine et rectũ iudi/
tium tuũ cũ ceteris similibus Nõ
ꝙ homo simplicit̃ et absolute de/
beat aut possit de lege ordinata
consentire i damnationẽ suã sicut
nec in peccatũ vel desperationẽ
S3 hec ita sub ↄditione ꝓponunt̃
Quãuis non expediat apud mul
tos tales interrogatiões ꝑticula
res sibi formare vel in eis delibe
rãdo diu stare. Hoc tñ p̃t fieri vt
ꝑm iudicium rationis superioris

nibus qđ facilius est q̃ȝ positiue ea laudare ⁊ approbādo in ratione eis gaudere.

¶ Cōsi. x.

Orro q̃ ad volūtatē aliā duplicē q̃ ↄsequit̄ iudiciū rationis iferioris et sensualitatis potest fieri q̄ bonus filius (sic loquit̄ Augustin⁹) velit patrē suū viuere quem deus vult mori ꝓpter quēdam nature tractū ⁊ colligationē ad ea que tēporalia sūt Oportet nihilomin⁹ hāc duplicē voluntatē si debet carere vicio se resoluere tandē in eam q̃ sequit̄ iudiciū rationis.

Cōsi. xi.

Amplius addamus Quia natura delectat̄ i medijs et tristatur i extremis. colligitur ratio speculatiua cāticorū et psalmorū qui quādoq̄ȝ collaudant rectos corde et ad leticiam et collaudationē ꝓuocāt vt ibi Letamini in domino et exultate iusti Et gloriamini omnes recti corde Et iterū. Lux orta est iusto et rectis corde leticia Cōiūgūtur autē iusticia et rectitudo cordis ratione p̄dicta Quoniam iusticia mediū tenet et ↄsistit in quadam rectitudine secūdū quam debet rectificari cor atq̄ȝ dirigi.

¶ Cōsi. xij.

Attendendus est nihilominus q̄ rectitudo volūtatis humane ꝓ statu vie nō stat i indiuisibili sic rectitudo volūtatis dei Et sic stoyci ponere voluerūt dicentes equalia esse peccata quoniam eque deuiat vnum a rectitudine sicut alterū Exēplum de linea parū torta vel obliqua. Stat igitur ex moderatione iusticie p̱ diuinā misericordiā q̄ superaltat iudiciū q̄ rectitudo volūtatis humane latitudinē aliquam cōpatiatur infra quam volūtas stans dicet̄ semp̱ recta q̄uis ad centrū idiuisibile iuxta modum loq̄ndi p̄dictorū nō ꝑtigat.

Cōsi. xiii.

Rursus ifra latitudinem hanc permiserunt aliqua peccata venialia dicētes ea non esse contra rectitudinem diuinorū p̄ceptorū q̄ sunt dei iusticie seu iudicia ꝑticipata sicut nec esse dicūt̄ contra caritatē Quia non extinguūt eam Sunt tamen peccata venialia q̄dā obliquitates a medijs p̱ que facili⁹ ⁊ recti⁹ tēdit̄ ad finē Non autē tollūt rectitudinē finis Et si ñ perimūt illā p̄pediūt tamē plurimū sup̱ qua re loquit̄ tractat⁹ alt̄ de vita spirituali docēs quātū ⁊ quousq̄ȝ vota et p̄cepta ordinū seu religionū obligēt et se extēdāt

¶ Cōsi. xiiii.

Descendam⁹ ↄsequēter ad ꝑticulares cas⁹ aliquos quoniā s̄mones vniuersales in moralib⁹ dicēte aristotile et teste expientia magis ꝓsūt aut erudiūt quēadmodū videre est

in pceptis medicine necꝫ tamen oportet tēptare de ſingulis pticu/larib⁹.quoniā infinita ſunt ⁊ ideo nec differere neceſſe Sꝫ in primis ſicut directio cordis tendit et ter/minatur in deū ſic ⁊ ab eodē ha, bet ortū ut vide ꝯſequētia i tracta tu de orone et ei⁹ valore pte tercia

Cōſi.xv.

Tenuit nos ecce plus ſpe/rato verbū de directione cordis i oratione cū ānex/is Ad quorū elucidationē āpliorē pficit tractatus de meditatione cordis ⁊ alius de ipſius ſtabiliti/one veniamus ꝯſequēt ad alias pticulares actiones Et in primis videamus qualis eſſe debeat cor/dis directio in adoratione ima/ginū quoniā abuſus videtur eſſe multus apud laycos ⁊ ſeculares imo ⁊ non nūqꝫ apud litteratos et religioſos qui vnā ymaginem ericius adorāt qꝫ aliam Et hoc ſo/lū quia vel venuſtior aut pulcrior aut ornatior Unde loquūtur ad illā velut ſi itelligat Directio fina lis ꝯſulēda ⁊ ſcpi⁹ iculcāda atqꝫ pdicāda talib⁹ in hijs ⁊ i plurib⁹ alijs eſt ꝙ habeāt itētionē gene/ralem faciēdi in hui⁹modi adora tionibus illud qđ intendit facere eccleſia quodqꝫ plati doctores et ſancti patres hui⁹modi iſtituētes et tolerātes facere intēderūt nec figāt directionē ſui cordis vel in/tentionē ad aliqđ pticulare qn ſp habeāt cordis pmptitudinē ad faciendū ea in his ſolū q̄ eccleſia et ſuperiores noſtri ac priores fi eri tradiderūt atqꝫ docuerūt.

Conſi xvi.

TRanſeamus quoqꝫ ſtati vltra ad alios cult⁹ ſāctorum qui plurimi ſupſtiti/ones habere videntur ita ꝙ no/uena fiant et nō ſeptimana vel quintana Quod offeratur tale munus vel tale Sic gallus pro pueris gallina pro puellis beato criſtofero vel Johanni baptiſte quod ad ſanctū hupertū p mor/ſu canis rabidi fiāt inuent ptic/lares obſuātie q̄ nullam videtur habere rationeꝫ iſtitutionis Et ita talis rit⁹ trāſit in ſupſtitionē q̄ nihil aliud eſt qꝫ vana religio. Dicitur autē vana quia caret ra/tione et effectu Similiter eſt de hoc ꝙ ſanctus Anthonius plus habeat virtutis in curando ſa/crū vt aiunt ignem qꝫ alij ſancti Rurſus idez ē hoc ꝙ in hac ecclīa dedicata beatiſſime virgini ipſius virt⁹ ſit potentior qꝫ in alia ad fa ciēdū miracula et ſuccurrendū in uocantib⁹ ſe et hoc pſertim rōne talis vel talis imaginatōis ſue vl' rōne ſolite pegrinatōis illic ꝯti nuatez ſic de ſilib⁹ abſqꝫ numero

Con. xvij.

COnſiderādū eſt igitur ꝙ ꝙ pauciſſimorū eſt ad di/uina ſe erigere vel eleuare niſi p corporalia Sed nec ꝯſidē/tia de deo ⁊ ſāctis faciliter a mul tis habetur ſine quadā ſpeciali

obseruatione et frequenter corpo/rali vel imaginatiua Talis tamen imaginatō fortis ꝛ confidens de diuino auxilio licita est ꝛ merito/ria q̄uis consurgat per media vel exempla corporalia et per quasdā actiones extraneas que mouent adiuuant ꝛ augent imaginationē ad spem vel cōfidētiam de obtinē/do salutem prout et medici dicunt videlȝ imaginationē fortem facē casuȝ vel etiā liberationeȝ.

¶ Cōsi. xviii.

Amplius distinguendum est de obseruationibus circa cultum dei et sanctorum ꝙ alique obs̄uatiōes huiusmodi sunt manifeste licite imo et obligato/rie quas videlicȝ tradidit ecclesia Alique sunt penit⁹ illicite ꝛ deme/ritorie quas ecclesia reprobat per expressuȝ Alie autē sunt medie que de genere suo nec bene sunt nec male sicut leuare festucā in templo Sed fiant moraliter bone aut ma le per appositionem circūstantiarū presertim itentionis et finis Simi/lis potest fieri distictio de creden/dis ꝙ aliqua sunt firmiter creden/da. Alia eq̄ firmiter discredenda. Alia vero que sine periculo possūt vel credi vel non credi. Ceteruȝ de obseruātijs primi et secūdi generis potest et debet fieri secure predica/tio scȝ quādo sunt expresse p̄ eccle siam et doctores vel approbate vel reprobate De alijs vero tercij ge/neris cautissime p̄dicādum est vt nec nimis generaliter assertiue et absolute approbentur et presertim quasi cadant sub precepto vel fide certa nec etiam reprobentur abso/lute et simpliciter quasi sint peccata que nō possūt bene fieri et que ob/ligent ad non credendū

¶ Cōsi. xix.

Rursus aduertēdū ꝙ apud simplices qui vident̄ bone fidei et in alijs religiose vi/uentes obseruantes ecclasticam di/sciplinā ꝛ doctrinā agendū est po/tius ad rectificatōem actionū suaꝝ ꝛ ad bonam interp̄tatōnem iuxta intentōem bonā quam habere de/bent. q̄ȝ damnentur vel arceantur deserere suas consuetudies p̄sertiȝ per illos qui non sunt tante aucto/ritatis ꝙ possint sine scandalo ta/les obseruanōes extirpare. Secus forte vbi adueniret auctoritas p̄la torum vel pape vel general' ↄcilij. Unde ꝛ quādo p̄dicat̄ nimis acri ter contra obseruatōes taliuȝ p̄so/narum que deuote sunt in multis alijs potest ↄsurgere in ipsis q̄daȝ pusillanimitas atq̄ȝ oriri ex hoc in p̄uersis maior arrogantia irrisiua bonoꝝ ꝛ simpliciū h̄mōi aliarūq̄ȝ deuotaꝝ p̄sonaꝝ.

¶ Cōsi. xx.

Addat̄ adhuc circa dc̄as obseruatōes p̄sertim ꝓpter illos qui sunt depssi in intel lectu. ac rudes ad capiendū subti/les resolutōes nostre fidei ꝛ catho lice religionis ꝓut tactuȝ est supra

osideratõe.xxiij. Notãt inq3 et di/cam⁹ φ in talib⁹ ita cpate se hẽant φ nec reprobẽt eos qui talia nõ faciũt quasi sint obligati sic facere. φ etiã in talib⁹ non ponãt firmã spez suam talẽ φ existimẽt deũ vel scõs non debere eis p̃bere auxilium, vel salutẽ. nisi obseruatões tales exercuerint. q̃si sit in illis q̃dam necitas vt per easq non aliter inducat deus ꝛ sancti id facere qd petitur. Possũt cũ existimare vel sperare cũ pietate fidei ꝛ religionis xpiane φ reuerẽtia exhibita deo ꝛ scis p hmõi obseruatões eis vtiq3 placeat

¶ Consi. xx.

Confirmatur per p̃missa exẽpla q̃ videm⁹ in eccia Quia cõmutauit eccia multos gẽtiliũ ritus non eos penit⁹ auferẽdo 3 incentões fideliũ circa hmõi in finem bonũ dirigẽdo. Patet hoc de festo purificatõis qd ideo candelaria vulgo dr. quia portãtur cãdele ardẽtes illa die in hõre purissime ꝛ lucidissime virgis marie que prius portari apud gẽtiles osueuerãt in veneratõem cuiusdã dee ꝛ in lustratione vrbis romane Sic solẽnitas p̃me diei mens sexti que quondam in honore octauiani augusti fiebat cessit in eccia in honorẽ receptõnis catenaꝝ principis aploꝝ. Scdm osimilẽ osideratõem apud p̃ncipes xpianos posset hodie tolerari celebratio natalis sui. imo vt meritorie pagi dirigẽdo videlz intentionem suam ad spũalem natitatẽ regenerationis sue per sacrũ baptisma glorificañ deũ qui grãm bapmi ontulit Sic et encenia q̃ dãtur p̃mo die ianuarij tolerabilit̃ fierẽt si dirigeret intẽtio ad illud enceniũ gloriosũ et p̃ciosũ qd xp̃s ihs deus ꝛ dñs nr̃ nobis donauit in sui bñdicti nois ipositiõe. qd vtiq3 nomẽ est ihs salutem iportãs atq3 in sui p̃ciosi sanguinis effusiõe quã in circũcisiõe inchoauit sed tunc osummauit qñ in ara crucis cum latrone ꝛ clamore valido seip̃m totum pro nr̃a salute deo patri in sacrificiũ obtulit ꝛ exauditꝰ est pro sua reuerẽtia. Sic sic intentõem rectificãdo multa erunt religiosa q̃ alias forent supstitiosa.

¶ Cõsi. xxi.

Inueniet studiosus doctus ꝛ pius anim⁹ in talib⁹ obseruatõibus que de se nõ sunt male q̃sdã rões vel directiões cordis q̃ faciunt obseruatõnes hmõi nedũ licitas 3 etiã meritorias. Et sicut non est necẽ in obseruatõibus p ecciam datis φ simplices ꝛ laici cognoscũt taliũ rões q̃ in aliq̃bus vix psit aliter reddi q̃3 φ sic placuerit legislatori vel ecciastice cõsuetudini Sic multo magis in p̃posito dicendũ est φ sufficiant leues coniecture si dicat nouenaria potius q̃3 duodenaria ad honorẽ nouem videlicet ordinuz angeloꝝ. Et φ fiat pegrinatio ad istam ecciam magis q̃3 ad illã ob maiorẽ deuotõnem fidelium Et φ deus vult in varijs locis ꝛ diuersis scis varie q3 diuersi/

mode venerari. stante tñ in hĩs sĩg vere fidei soliditate et integritate. Sed et φ pulli vel panis vel vinĩ vel equi vel imagies certe vel aliq̃ similia certis ritib⁹ offerãtur totũ cedit in honorẽ dei et sãctorũ et ad sustẽtatõem ecclasticorũ ministrorũ dñmõ in hĩs et aliĩs non addatur positiue et pticulariter certa inten/tio praua et omnino contraria di/uine religioni Consulendũ est igitẽ vt fiant in directione et intentione generali faciendi idem quod placitum sit deo nec in talib⁹ nimis multum se sub/tilizent.

¶ Cõsi. xxiii.

Prius ad elucidationẽ p/missorum ampliorẽ addendum est φ non passim q̃ra/tur tẽptari deus per inuocationẽ sanctorũ suorum vel oblatõnes eis factas quasi debeat semper statim facere miraculose illud quod petitur psertim quãdo est cũmõ bonum tẽporale adipiscendũ videlz quãdo est pro acq̃rẽdo aliquo cõmodo vl pro euitãdo incõmodo sicut solent facẽ plurimi q̃ p q̃libet re q̃ntulibz pphana et modica q̃runt a deo et sanctis eius opatione supnaturalẽ q̃ḡuis oppositũ illius quod ipsi pe/tunt cadat frequẽtius ad salutem ipsorũ spũalem sicut est infirmitas vel aliqua in bonis tpalib⁹ aduer/sitas. ¶ Est enim inuocãdus deus maxime pro eterna salute animarũ et p medĩs ad illam per arma iu/stitie a dextris et a sinistris per di/uitias per pauptatem per bonam famam et infamiam quẽadmodũ sũmus noster medicus magister et rector nob̃ vtile eẽ nouerit. Ita/q; hẽ dici solz a magno magna pe/tẽda sẽ ꝛ sperãda atq; aliquid sci/dum seu pmansurũ ne forte videat deus coli solum vel amari propter q̃stum tpalium que vilia sunt et ilico vniq; peritura.

Consi. xxiiii.

Contingit autem deum tẽp/tari dupliciter. vno modo sine necitate vel absq; mag/na vtilitate. que temptatio dicitur curiositas. Alio mõ qñ dimittitur auxilium humanũ quale possit ha/beri videlicet dum fiat illud quod naturaliter vel humanitus fieri po/test. Et hoc vocam⁹ facere quod in se est. Modo primũ spectat cum homo vult per aliquas oratõnes vel ieiu/nia acquirere scienciam aliquorum occultorũ vel eorũ que non sunt sibi vel statui suo cõpetẽtia vel vt hẽat grãs aliq̃s gratis datas que non sunt vtiles ipsi petẽti ꝫ magis inuti/les forte et noxie vt φ homo spe/ret dicendo hanc vel illam orõnem φ non incurret tunc infirmitatẽ vel φ sic habebit diuitias vl’ pspera/bitur in mercaturis vel etiam in spiri/tualibus exẽplificando φ videlz videbit ante mortez ocul’ corpalib⁹ beatissimã virginẽ aut aliquẽ sctõꝝ

vel aliquā sanctarꝝ. ꝛ ita de reliq̄s Que oīa friuola sunt. nec hn̄t q̄cq̄ʒ roboris aut fundamēti.

Consi. xxv.

Orro aliq̄bus nihilominꝰ licitū est expectare aliq̄ q̄si per miraculuʒ cum recursu ad deum ꝛ scōs eius q̄lia sic expe/ctare sine coopatōne propria. aliꝭs nequaq̄ʒ foret licitū siue laudabile. Et hoc in multis casibus est ꝯside/ratione dignissimū. Unde si simplices hoīs non haberēt p̄dicatoēs ꝛ instructores sup credēdis ꝛ agē/dis ad salutē ꝑtinētibus pn̄t rōnabiliter instructionē sui postulare a dn̄o deo per miraculuʒ. vtpote per īfusionē diuinitꝰ. preter nature ope rationē illuminari. Quia vbi deest naturale et hūanū subsidiū. potest imo et debet spūale et supnaturale rōnabilit̄ expeti et expectari cū grā non deficiat. et vtiq̄ʒ minus q̄ʒ natura in necāriꝭs. Prouenit inde fortassis q̄ multi rurales et ydeote sepe citius opantur suam salutem sine offendicul̄ erroris et absq̄ʒ de/uiatione p̄ceptoꝝ diuinoꝝ et ecclesiasticoꝝ ꝓpter firmā deuotā et humileʒ spem quā in dn̄o habēt auxilio repositā. q̄ʒ clerici et litterati et aliꝭ. q̄t'dianis exercitati lectionibꝰ et sermonū auditōibus qui plerūq̄ʒ facilꝰ errore et deuio piclitātur.

Sit etiam sepius a deo miraculose ab ecclesiꝭs et ꝯgregatōibus pastoris solatō orbatis petiti sunt et ad/huc licite peti pn̄t idonei boni. et vtiles pastoēs et p̄lati. Sicut legit̄ de sancto nycolao et pluribꝰ aliꝭs.

Cōsi. xxvi.

Habent dn̄r ad hanc ꝯsideratione religiosi et solitariꝭ (q̄ deseruerūt mūdū et ea que in eo sunt) quo ad curā administrationis cām magnā et currendi ad deū in suis orōibus cū expectatiōe diuini auxiliꝭ sine sollicitudie alterius cure q̄rendi vel vtendi auxilio alio tpali in faciēdo illud qd̄ in se est Nam orādo et bene viuēdo facit totū qd̄ in se est. Secus eēt in hn̄ti/bus administratōnem atq̄ʒ curam siue in p̄sidēdo vt reges et iudices siue in corripiēdo et docēdo vt p̄/lati et doctores q̄les vix scire pn̄t sine mag̃ sollicitudie et trepidatiōe an fecerit vel faciāt qd̄ in se est.

Cōsi. xxvii.

Nihilominꝰ datur pro regula q̄ in orde sua consideret hō si faciat vel fecerit ꝓbabili cōiectura qd̄ in se est. et quicq̄d spectat ꝓ tunc ad se vel suū officiū iux̄ naturalē ꝓcedēdi modū. Non em̄ req̄rit̄ euidētia. Et si sic. tunc ferat audacter et sine scrupulo deum tēptandi. totaʒ cordis sui directio/nem in deū expectādo suum diuinꝰ auxiliū. Quasi dicat cum iosaphat rege. cum ignoremꝰ quid agere de/beamus. supple vltra ea que egi/mus aut fecimus hoc. solum ha/bemus residui vt oculos nostros ad te di/rigamus

Consi. xxviii.

Valet insup hec doctrina apud quẽlibet optantem bonũ alicui cui tñ via nature. succurrere nõ pt vl ꝓpt distãtiam localẽ vel insufficiẽtiam suã quãcũqꝫ aliam vt toto corde dirigatur ad deũ et sãctos eiꝰ oratio sua dicẽdo domine deꝰ meus apud te est dñe desideriũ meũ ꝓ salute huiꝰ vel illius ꝑsone Sꝫ nihil aliud mihi supper ẽ qꝫ vt tuuz implorẽ ꝓ ea auxiliũ ꝓut et iploro. et toto corde affecto quatinꝰ tu ꝑ temet ipsũ aut certe ꝑ angelos tuos sanctos vel saltem per homines alios ad hoc magis qꝫ ego idoneos agere digneris circa talẽ vel talẽ ꝑsonã que sue salutis sũt que ego nequaquã sufficio implere docẽdo monẽdo hortando corripiẽdo ẽc vt alias ꝓut vnctio eiꝰ que docet de õnibꝰ inspirauerit orãdo

Consi. xxix.

Addamus pro directione cordis circa crudelitatem eorũ q̃ narrantur in scriptis vel verbis ex legendis sanctorũ et aliorũ gestis siue illa sint miracula siue excellẽtis gratie merita q̃ fauere videtur cristiane religioni et hominũ ꝓficere edificationi Similiter quoqꝫ circa indulgẽtiarũ adeptionẽ ꝑ tales vel tales orationes vtpote q̃ dixerint q̃nquies pater noster et aue maria coram imagine beate crucis hẽbit mille dies vel xx annos indulgẽtiarũ Similiter etiã circa denũciationes futurorum ꝑ illos qui videntur deuoti ⁊ religiosi Similiter denique circa visionẽ quorũdã sõniorũ ꝓ iuuandis mortuis vt qꝫ videatur patri admonẽs ⁊ petens tot et tales missas aut elemosinas vel peregrinationes ꝓ sua liberatione Circa hec itaqꝫ ⁊ similia multũ caute procedẽdũ est ⁊ prouidendum ne apponatur firma vel ꝑtinax crudelitas ꝓpter errorꝭ piculũ neqꝫ etiã oportet huiꝰmodi õnino et ꝑtinaciter dissẽtire nec etiam penitus cõtẽnere ⁊ reprobare Est igitur ãbulãdũ in his via media et regia in qua dirigitur deuotio illa quã vocamꝰ pietatẽ fidei cuiꝰ cõditio est acceptare illa ꝑ modũ cuiusdaz ꝓbabilitatis ⁊ amorisque videtur religionez cristianã et dei dilectionẽ cõfouere vl ad ipsas incitare ⁊ accẽdere

Consi. xxx.

Inde in ꝑdictis casibus et similibus potest homo amplecti talia ⁊ similia q̃ inducta sũt non tanqꝫ necessaria ad credendum vel operandum sed tamquam aliqua que possũt aliquid vtilitatis afferre si recogitentur aut perficiantur Exẽpli gracia Si dicam quinquies orationem dominicam cum salutatione angelica coram imagine crucifixi possum sperare de diuina misericordia quod si non

tantas quante sibi asseruntur sal/
tē aliquas cōsequar indulgētias
deo īdulgēciaru domino notas
Similiter si fecero quedā opera
pia ꝑ anima patris mei ex viso
somnio nō quasi obligat⁹ sed pie
admonitus. ꝑsumēdū est ꝙ vtiqꝫ
meli⁹ agā visioni satisfaciēdo q̄ꝫ
eam penit⁹ cōtēnēdo Et ita cōsimi
liter itelligēdo ꝓpter cautelā ma/
iorē de ꝑnūciatione futurorum ⁊
de opatōne miraculorū in quib⁹
vtiqꝫ reuerentia diuine misericor/
die et potestati omnipotētis dei
principalit̄ est exhibēda Verum/
tamen ꝑlati et doctores debent
vigilātiores et cautiores esse in
ꝑmissis q̄ꝫ simplices vt ꝓuideant
vt talis pietas fidei si pl⁹ debito
excesserit et nō ꝑm sciētiā vergat
tādem in detrimētū fidei. ac sup/
stitionē intolerādā Debēt itaqꝫ
poti⁹ in publicis ꝑdicationib⁹ ⁊
exhortationib⁹ talia restringere
q̄ꝫ approbando dilatare. Tum
ꝓpter pronitatē hominū ad sup
stitiones. Tum quia solēnis ꝑdi/
catio doctorū talib⁹ simplicibus
alias afferret fidē et augeret in
his quasi vera sint et de necessi/
tate credēda eo ꝙ a tā magnis
hec approbaē q̄si itellexisset. Tū
tertio quia satis suppetūt exēpla
pietatis fidei ⁊ religionis cristia/
ne in scripturis sacris ⁊ histori/js
auctēticis sine multiplicatiōe hu/
iusmodi nouorū sup̄fluorū q̄ nec
solidū satis habent fūdamētū cu

possit sic cū talib⁹ q̄s inniti quan/
do imineat multiplicis cas⁹ ꝑicu/
lum. cum deuiatione a principali
fidei fundamēto. Quēadmodum
videmus in simili. in regionibus
aliquibus. de censuris ⁊ legibus
adinuētis circa ꝑticulares obser/
uantias. q̄nqꝫ nec ad salutem ne/
cessarias ꝙ videlicet sepe prefe/
runtur legibus dei ⁊ euangelicis
imo ⁊ hoc ipsum manifeste vide/
mus in decretis ⁊ decretalibus.
vnde ⁊ seueri⁹ punitur q̄nqꝫ mo/
nachus sine cucullā incedens q̄ꝫ
adulteriū aut sacrilegiū commit/
tens Et grauius plectitur agens
contra vnum pape decretum q̄ꝫ
delinquens contra diuinum ꝑcep/
tum ⁊ euangeliū. Juxta impropε
rium christi ad phariseos. Jrritū
fecistis mandatū dei propter tra
ditiones vestras.

Consideratio xxxi.

COnseq̄nter in administra/
tione sp̄ualiū quorūcūqꝫ
directio cordis vtilis est
⁊ valde necessaria propter duo
principaliter Primū est detestatō
⁊ āpliatio symonie facta ꝑ aliq̄s
doctores iuris canonici Alterum
est. vsus cōmunissimus qui ad op
positum esse videtur iurium cano
nicorum de symonia loquentium
ita vt nisi reperiatur exitus aliq̄s
per directionē cordis vix inuenit̄
inter dispensantes vel suscipiētes
spiritualia qui tutus ⁊ purus esse

videat. Qua sup re editus est tractatul⁹ et inducta distinctio ꝓpter illos qui dicūt omitti symoniã si dentur spiritualia intuitu vel interuētu alicui⁹ cōmodi tēporalis presertim re secuta

Consi. xxxiii.

Tanq̄ resoluendo materiã possum⁹ inuenire distinctionē q̄druplicē de intuitu vel respectu cōmodi tēporalis ꝓ spirituali Potest enī intuit⁹ ferri ad tēporale cōmodū Primo tanq̄ ad preciū rei spiritual quasi sit adequatio valoris vnius rei ad alterã. sicut est in emptione ꝗ venditione cuiuslibet rei Pōt scđo ferri intuitus ad cōmodū tp̄ale tanq̄ ad motiuū ꝑncipale dandi spiritualia. vel ad finē vltimū in q̄ sistit intuit⁹ spiritualia oferētis Potest tertio ferri intuit⁹ cōmodi tēporalis tanq̄ ad motiuū minus pricipale vel ad finem subordinatū sub vltimo fine Potest quarto ferri intuit⁹ cōmodi temporalis tanq̄ ad rem debitam iure diuino pro sustentatōne illius q̄ spiritualia subministrabit Iuxta doctrinã christi et apostoli Quoniam dignus est operarius mercede sua.

Consi. xxxiiii

Nunc ad ꝓpositū dicam⁹ pro responsione succincta et solida ꝙ p̄m⁹ intuitus et scđo⁹ sunt vere symoniaci de iure diuino et humano et si cōcurrat error intellect⁹ ꝙ scilicet talia possint fieri sicut in primo dicit⁹ vel ꝙ licite fiant sic ponitur in vtroq̄ modo. tunc incurrit heresis ꝓprie dicta si sint ꝑtinaces Dicim⁹ consequenter ꝙ si feratur intuitus tertio ꝗ quarto modis ille potest esse licitus. imo etiam laudabilis meritorius ac debitus. hoc tamē attento ꝙ obseruet illud apl'i Ab oī specie mali abstinete vos. hoc est Dministratio spūaliū facta sub altero tali ītuitu non appareat fieri ex modo suo intuitu p̄mo vel secūdo vt si nō ꝑus exercent spiritualia Si nō ꝑus dent tēporalia Aut si turpit̄ illa vel ista exigant cū scādalo et auaritia nota In quib⁹ ꝗ siq̄ casib⁹ possent haberi suspecti de symoniaca prauitate sic ageñ ꝗ hoc ꝑsūptione iuris vel facti ꝗ possēt ipsi in h̄ casu tanq̄ tales iudicialit̄ euocari.

Con. xxxv.

Radit Arl. ꝙ in finib⁹ subordinatis vbi vn⁹ ē ꝓpter alterū. reputat̄ vtrobiq̄ vnū. Hoc dictum ꝓficit plurimū ad directionē cordis in ꝑmissis. Vt exēpli grā Vadit canonic⁹ ad ecc̄am vt lucret̄ distributiones suas Aut celebrat curatus missā vel exeq̄as vt recipiat funeralia Attēdendū ē. si ꝑncipalit̄ sistat h̄ vel ille intentionē suã ad lucrū tp̄ale. nō reducēdo ad finē aliū ꝑncipaliorē ꝗ spūalē Si sic certū ē. q̄ ē pcc̄m symonie Si h̄o referat ad finē vlteriorē ꝗ supio

tem ac bonū. qꝛ scȝ ista lucra tem poralia vult recipe, ꝑ sustentatio ne sua q̄tenꝰ nunc ꝗ posteriꝰ occu pari possit circa spūalia exercitia ꝑncipalit̄. Hec ē intētio cordis re cta et bona. Sed attendat diligē ter homo ne mentiat̄ iniq̄tas sibi Qđ ex varijs signis poterit quis in se ipso ꝗ in alijs cognoscere.

Consideratio xxxv

Visū est aliq̄bꝰ. ꝙ si cano nicus vadat ad horas lu cratiuas. alias nō iturus ꝙ hoc sit signū euidēs quo ad ec clesiā symoniace ꝑuitatis. ꝗ ꝙ in tentio talis nequeat eē recta. Ve tamen hoc nō oportet ita sp dici Alioquin sequeret̄ ꝺdemnatio q̄si totiꝰ status tā clericoꝝ q̄ȝ religio sorū atqȝ secularīū Constat q̄ppe ꝙ nōnūq̄ȝ carchusieñ in certo cō uentu suo certas dicent exequias pro certo defuncto. quas saltem pro tali. alias nō dicerēt si nō ali quis inde fructꝰ tpalis esset secu turus. Et iuste. Siṁr est de alijs re ligiosis. necnō de secłarībꝰ Cano nicis et curatī. ꝗ de om̄i generalit̄ hoīm statu ī ecc̄a dei. Sic̄ nec opi fex ageret q̄ sue artis sūt sine spe lucri. Pōt itaqȝ ecc̄asticus ad ec clesiā ire sꝫ spe lucri mō predicto. etiā ꝑ tunc nō iturus sine tali spe ꝫ in alijs se occupaturꝰ dūmō sit intentio ꝑncipalis directa ad fi nē superiorem vt tactum est.

Consideratio xxxvi.

Potest ꝯsequenterꝰ ex ꝑmis sis elici q̄lit̄ liceat homini se transferre ad statū cle ricalem aut religiosuȝ imo ad cu ram animaꝝ. aut ad prelaturam quatinꝰ possit habere sustentatio nē vite sue sine sollicitudine tpalis exercitij. Ita tñ ꝙ illā libertatem vel ocium referat ꝑncipaliter ad honorē dei ꝗ eius obsequiū. suam qȝ et alioꝝ spūalem salutē Etsi opponit̄ ꝙ nullꝰ p̄t appetere pla turā licite. et minꝰ illaȝ querē. hac ratione Quia ad officiandū debi te in statu prelature. necessaria est gratia dei. de qua non potest cer tus quis esse. an habeat illam Vi det̄ ergo presumptionis esse inge rere se. Rn̄demus ꝙ fallit hec rati tio q̄uis magnoꝝ sit doctorum. Qm̄ ex sīli fieret argumētū ꝙ hō nō posset appetere aut querere ꝙ celebraret missā vł ꝙ eucharistiā ꝑciplat qꝛ p̄req̄rit̄ ꝙ hō sit in gr̄a alioq̄n iudiciū sibi manducaret ꝗ biberet qꝛ indi gne sine gr̄a. ⁊c̄

Con. xxxvii.

Propter argumētū imme diate motū et alia preta cta. distinguēdū est de cer titudine pꝛcut in quodam tracta tulo de preparatione ad missā no tatum est. Nam alia est certitudo euidētie. sicut est in primis princi pijs et in rebus expertis. Alia est certitudo moralis. ꝗ ē q̄ colligit̄ et tradit̄ ex ꝑbabilibꝰ ꝯiecturis ꝗ signis Et talis requiritur et suffi cit in casibus premissis Qua certi

tudine morali potest homo certus esse ꝙ ē in gr̄a aut sufficienter dispositus ad celebrationem missę. Quia videlicet discussit diligēter conscīam suā. nec est sibi cōscius de pcc̄o mortali. neqꝫ de quocūqꝫ alio canonico ipedimēto Similiter talis certitudo potest esse in viro ecclesiastico volēte curam siue prelaturam. videlicet qꝛ non est conscius sibi quin idoneus sit cum dei adiutorio ad officiū tale exequendum quātum humana sinit fragilitas que nihil pfectum in hoīe saltem ex omni parteqꝫ beatū iuxta cōe pverbiuꝫ admittit Scim⁹ tn̄ proch dolor ꝙ hec ipsa certitudo nihilomin⁹ adhuc paucoꝝ ē. ꝓpterea direxit sci. osiderātes ea q̄ vt in pluribus accidūt ꝙ videlicꝫ in tali appetitu et reqsitione pssendi sit pcc̄m c̄quis in casu possit esse vt deduxim⁹ etiam meritū magnum. Ecce patet ex premissis ꝙ ad directiōem cordis ꝓficit eruditio ne per scrupulos nimios et irrationales deijciatur sinistrorsum nauis a sua rectitudine. vel per plus debito relaxationem auertatur dextrorsum et vadat in malum

Explicit tractatulus de directione cordis Anno Mccclxxxiij. die vero xvi aprilis osummat⁹

Tractatulus de remedijs contra pusillanimitatem scrupulositatem. deceptorias contra inimici consolationes. et subtiles eius tentationes per Mgr̄m Johannem de gersonno. doctorem consolatorium Cancellariū parisień editas.

Si pusillanimis est et paruo cauere sibi debet a nimio timoꝛ Si eń cor suū et naturalia sequitur ad desperationē vel nimiā mentis deiectionem puenient Timor est vdlis duris et dissolutis ac remissis. quia timor terret et custodit Timoratis vero atqꝫ pauidis si accedat timor ad peccatum eos adducet Unde conuertēte se debēt magis ad consolatoria et dulcia q̄m ad contraria Contrarijs eń contraria curantur frigida calidis temꝑantur et calida frigidis Stultus vero esset qui calorem calori et frigus frigori adijceret Ortus irrigatur siccitatis tempe sed satis cōplutus non amplius irrigatur. Qui vero scit excolere ortum suū. imperitus est si nesciat excolere animam suaꝫ Anima eń plus est q̄ ortus. imo plus etiam q̄m corp⁹ vnde pro regula generali haben dū est. vt quacūqꝫ tentatione de qua impugnamur semꝑ cōtraria

obijciam⁹. Sic enim ɔquesti sunt
demones de quodã monacho qɼ
ipsos ɔfũderet qꝛ cũ ipsi eũ vellẽt
extolliẽ/ipse se deꝑmebat. et cũ eũ
in desperationẽ nitcrent impelliẽ.
ipse ad spem se erigebat. ¶ Aliq̃
ꝑ cordis pusillanimitatẽ putãt se
desperare cũ nõ desperãt. sentiũt
enim mot⁹ desperationis ꝑ pusil/
lanimitatẽ cordis. et hũc sensum
putãt ɔsensũ. Sed quantũcunqꝫ
sentiãt etiã si quasi operiant hac
tentatione: q̃ndiu ratio contradi
cit nec consentit. hi tales charita
tẽ nõ amittũt. Ignis q̃ in die ar/
det in nocte operiri solet cineribꝰ
a q̃bus ita extinguit vt tñ mane
alteri⁹ diei scintilla aliq̃ inueniat.
et de eadẽ modica scintilla tã ve
hemens ignis repiat sic̃ ꝑus Ita
de scintilla caritatis q̃ q̃ntũcũqꝫ
operiat tentationibus si intentio
hec maneat i ipsa vt adhẽat deo
et nullatenus ɔsentire velit alicui
mortali peccato/viuus remanet
secure ipse ignis caritatis q̃ post/
ea tã magn⁹ erit vt ꝑus ¶ Exem
plũ aliud nõ dissonum a ꝓposito
de pugile in duello q̃ quãtũcũqꝫ
deficiat ꝗ ꝑcutiat nõ reputat vi/
ctus nisi ɔsentiat dicẽdo Reddo
me victũ Sic nec spũs hoĩs vin/
cit a diabolo nisi ɔsensus volũta
tis adueniat. Clamandũ qꝫ est in
hmõi tentationũ cõflictu Dñe de
us me⁹ fac mihi ꝫm iudiciũ ꝗ affe
ctũ rõnis ꝗ nõ ꝫm illud qð in sen
sualitate versat. Siliter dico de

omni tentatione. Nõ eniz iudicat
hõ ꝫm sensũ vel sentimẽtũ carnis
ꝫ ꝫm sensũ rationis ꝗ volũtatem
anime. Duplex enim volũtas est
i hoĩe sicut duplex lex sic̃ dic̃ apl̃s
lex carnis. s. et lex spũs. Unde ꝗ
idem apl̃s dicit se ɔcupiscere ꝫm
legẽ carnis ꝗ carnaliter delectari
contra spũs volũtatem. sed qꝛ il
lud qð concupiscebat nolebat et
ɔtra volũtatẽ hoc faciebat. imo
vt magis ꝓprie loquar Non facie
bat illud ꝫ magis patiebat ideo
dicebat Ego non operor illud ꝫ
qð habitat in me pcc̃m Itaqꝫ q̃/
cunqꝫ tentaris carnali ɔcupiscen
tia. desperatione. ira rancore. in/
uidia. aut alio q̃cũqꝫ pcc̃o q̃ndiu
ratio tua nõ vult hmõi ꝫ vt põt
reluctat et libent exonerari vellet
ab impugnatione tam pestifera.
Non tu agis illud ꝫ magis vide
ris pati vnde nec iudicabẽis ꝫm
hmõi pcc̃i sensũ ꝫ ꝫm rationis et
volũtatis ɔsensũ. si ille aduenerit
iudicandũ te scias. Et q̃d mirũ si
duplex in hoĩe reperiat volũtas
quaꝝ velit vna/altera q̃dammõ
nolit. cũ et in ipso redẽptore nr̃o
duplicẽ fuisse quoqꝫ volũtatem.
vnã qua voluit calicez passionis
a se transferri. et aliaz qua iuxta
dei prĩs volũtatẽ voluit pati vi/
deat. Itaqꝫ vt nõ te deficiat vo
lũtas sẽsualitatis adhereat fide/
liter deo volũtas spũs ꝗ rõnis in
te et nõ timebis. Tene super hoc
exemplum mulieris nequã quam

nunq̄ȝ cogere ad hoc valuit vir suus vt taceret. nam cum proiecta in cenū siue lutū ⁊ quasi tota inde coopta et oclusa inquirerent a viro an nō adhuc sileret Cōuersa ad eū voce procaci prout poterat respō dit. Nō adhuc sileo. Ita ergo ⁊ tu cū totus inuolut' luto fueris temptationū. noli cedere neqȝ victū te reddere sed corde et ore clama cōtra impugnantes te temptatiōes. ⁊ dic Adhuc nō sileo ab adherēdo dño deo meo. Et retinebis innocentiā sicut mala illa mulier retinuit suā nequitiā. ¶ Audi adhuc amplius ↄsolatoriū verbū Quicūqȝ peccato temptaris pre aliis acrius tanto si legitime certauēis coronaberis a deo gloriosius. Et temptatus habebis premium duplex vbi non temptatus premium es habiturus simplex. Et quanto plus ientis alicuius peccati fatigationem. tanto amplius si non consentias consequeris in peccatorum morū purgationem. Et quia in huiusmodi conflictu cū quis temptatur contingit vt plura cōmittantur venialia Ita etiam econtrario contingit ꝫ doctores ↄmuniter vt pena illa quam sustinet in resistendo deleat penaȝ venialibus debitam ex vna parte et ex alia parte crescat meritum propter pugnam contra vicia et laborē pro virtutibus. ¶ Sicut igit̄ iuxta p̄missa sēsus pc̄ci seu tentationū ad pc̄m homini nō nocet ad salutē. nec caritate dei separat q̄n diu sensus non occurrit. Ita quoqȝ ex simili sensus deuotionis seu sentimentum spiritualis dulcedinis et consolationis non assecurat hominem ipm fore in statu gratie gratum facientis. Nec reddit eum perfectiorem ex hoc aliis neqȝ deuotionis gratia huiusmodi sublata eundeȝ reprobatum a deo iudicat. nec etiam imperfectiorem ceteris facere preualet. Pares quippe esse possunt in charitate coram deo. et ille qui spirituali consolatione perfunditur et ille qui ea priuatur Imo si diligenter pensetur magis periclitari poterit qui deuotionis dulcedine fruitur q̄ȝ is cui hec denegatur Ratio. quia si cōsolatione huiusmodi fungens de gratia tali confidat et sui imperfectum exinde considerare negligat. sua deuotione erit deo potius remotior q̄ȝ ꝓpinquior ꝓpter suā p̄sūptionē et fatuā ↄfidētiā. Aridus vero et spiritualis dulcedinis vacuus. attamē pro deuotione laborans et id quod in se est faciens. licet corde quasi frigido ⁊ spiritu tepido debitum suum deo soluens cum sui ipius vilificatione et diuine miserationis magnificatione. poterit propter sui humiliationem deo multo fore acceptior et p̄ alio in merendi statu maior. dummodo tamen conetur non negligere quod in se est sed pro gratia cōsolationis laboret sine fictione. Sedeat ergo necesse est iste aridus iuxta viā ⁊ mendicet a domino Ihu

transeunte lumen gratie. Et q̄uis
turba malaꝝ cogitationū impor/
tune instet vt taceat. ipse nihilomi/
nus multo magis clamet et succla/
met donec lumē a domino recipiat
Et si sic lumen gratie a xp̄o humili
ter mendicando tandē recipe me/
ruerit. nō dubiū q̄n magis merito/
rie q̄ꝫ si sponte et sine laboꝛ certa/
mine quasi inuenisset. Si tamē in hu/
militate pseuerans cū grāꝝ actiōe
recognouerit nō suis mentis nec ꝑ
cib⁹ aridis. ꝫ mera dei et bonitate
gratiā ꝯsolationis collatā gratis.
oratio anime talis nō est pura sco
dura. et q̄uis nō dulcis tū fortis.
vn̄ ceteris parib⁹ ipa apud deum
tantum obtinere poterit sua dura
fortitudine quantū alteri⁹ oratio
sua deuota dulcedine. ꝓut innuere
videt beatus Bernard⁹ sup illud
psalmiste. Delectare in dn̄o et da/
bit tibi petitiones cordis tui. Non
est inquit hoc dictū de affectu. sed
de exercitio. Ille em̄ bn̄ hec implet
qui dilectioni conat et si non ptin/
git ad hoc vt delectet et virib⁹ hoc
agit qd̄ ille qui delectatione hanc
percepit. Nō ergo incaute quis se/
quat hmōi dulcedinū sentimenta.
et sensibiles in orōnib⁹ suis ꝯsolati
ones. nec p̄sumat se ꝫm talia a deo
exaudiendū. sed magis ꝫm ratōis
sue et volūtatis iudiciū qd̄ de⁹ po
tius pensat. maneatq̄ꝫ in illis termi
nis scꝫ q̄ iuxta diuinū ꝓmissū acce
pturus q̄ncq̄ꝫ indubie erit id qd̄ po
stulat. vel aliud qd̄ vtilius diuina

ꝓuidentia eidem fore cognouerit
sed fideliter in oratione sua sine he/
sitatione de dei pietate perseueret.

Addendū ꝫ videt nō incōgrue
q̄ nonnūq̄ꝫ simplicibus deuotio/
ni vacare querentib⁹ hmōi spūaliū
ꝯsolationum subtractio sit vtilioꝛ
q̄ꝫ ꝯcessio. maxime eis qui nondū
exercitatos habent sensus ad dis/
cretionē boni et mali. nec aduerte/
re norunt q̄uo persepe angelus te/
nebraꝝ transferre se solet in ange
lū lucis vt decipiat ¶ Pro quo cla
rius intelligendo sciendū q̄ anima
rationalis que essentialiter indiuisi
bilis est duobus modis suas exer/
cet opatiōes. Aliquas videlicet si/
ne organis seu instrumētis corpo/
reis saltē immediatis. Et aliquas
cū hmōi corporeis organis Et ꝫm
hoc diuidi ꝯsueuit potentialiter in
partē supioꝛem que etiā mens vel
spūs dicit. Et in partē inferioꝛē q̄
sensualitas nominatur Prima aūt
portio anime in tribus ꝯsistit potē
tijs scꝫ intellectu seu ratione. volun
tate et intellectuali memoria. In q̄/
bus illa sūma maiestas. gloriosissi/
ma trinitas. ꝫm ꝯmuniter loquen/
tes creauit hominē ad imaginē et
similitudinē suā. Secunda vero
anime portio ꝯsistit in potētijs sen
sitiuis. tam exterioꝛib⁹ q̄ꝫ interioꝛi/
bus. et appetitib⁹ sensitiuis. scꝫ ira/
scibili ⁊ ꝯcupiscibili ¶ Iuxta itaq̄ꝫ
premissa notandū q̄ quilibet spūs
de sui natura nisi diuinit⁹ ꝓhibeat
cuilibet illabi pōt corpori. et circa

ipsum siue in ipso opari. hoc enim
priuilegiū inditū est nature spūali
sup̄ naturam corpoream. ¶ Unde
sequit̄ q̄ angelus bonus vel mal⁹
potest operari in nostris sensib⁹ et
sensitiuis appetitibus eo q̄ sint cor
porei ꝓpter organa. Unus tn̄ spiri
tus creatus non p̄t illabi alteri spi
ritui. quia sicut in corpalib⁹ impos
sibile est fieri penetrationem dimē
sionum iuxta phōs sic et i spiritu/
alib⁹ impossibile ē fieri illapsus spi
rituum iuxta theologos Et hoc est
qd̄ dicit augl. i de fid̄ ad petrū vbi
inquit Singulis spiritib⁹ inē termi
nus. quo a se inuicem distinguun/
tur. et vnus in alio non est Ex isto
sequitur q̄ diabolus nō p̄t intra/
re ptem aīme supiorē siue ipsius ani
me essenciam Patet. qz anima ē spi
ritus indiuisibil' ꝛc. Et per cōsequēs
etiā non potest immediate in ipsaz
opari cum oīs opatio fieri habeat
p ꝯtactum Ex hoc ē qd̄ venerabil'
vult beda Act. v. sup illo loco vbi
petr⁹ ait Anania cur sathanas tēp
tat cor tuum ꝛc Dicit enim sic No/
tandum q̄ mentem hominis iuxta
sbstanciaz nihil implere potest nisi
creatrix trinitas ꝛc Ex his itaqz pre/
missis. bene considēatis. poterit fa
ciliter attendi quantis picul' expo/
siti sumus et q̄z diuersimode no/
bis illudere potest spūs nequā etiā
simulata specie boni. vt finalit' nos
decipiāt incautos. et ad mala pro
cant. vt btūs augl. in de ciuitate dei
in diuers̄ locis et maxie xviij. et xxi
libris clare ondit Possūt nāqz vt
tactū est sensibus nrīs illudere. pn̄t
etiā immittē diuersa fantasmata. q̄
bus si sensualit' delectabilia fuerint
alliciant. et inclinent appetitum no/
strū ad illicita. vel quib⁹ si tristia fu
erit appetitum nrm̄ deterrēdo a bo
no retrahant. et ꝓpter difficltates
expimentaliter immissas. impediāt
totalit'. ita vt a bono icheato vel i
choando penitus ꝓpter sensibiles
grauitates desistam⁹. Rursum q̄z
que imutare possunt nrm̄ appetitū
sensitiuum per hoc qd̄ aliquam fa/
cere valent imutationem circa eius
organum Sic nāqz volentes deo
non ꝓhibente quem incitare ad li/
bidinez pn̄t causare circa renes ali
asqz corporis ptes. vbi libido sedē
tenet aliquā vehemētē calefactionē
Et volentes in aliq̄ ꝓuocare virtu
tem irascibilem. possūt deo pmittē
te ꝓcurare ebullitionem sanguinis
eius circa cor ꝛc Sicqz similit' de fa/
me. siti. somnolentia et aliis huānis
passionibus appetitus sēsitiui intel
ligat' quaz omniū passionū causas
diabolus non ignorat ꝓpter natu
re sue subtilitatē. Licz nāqz a gratia
ceciderit naturalia tn̄ nō amisit Et
sicut angelus mal⁹ hui⁹mōi causas
passionū admouere i hoīe potest
Ita quoqz āgelus bonus. easdē a
mouere p̄ualet. vt hoīem a tēptati/
one liberet imo credo quod et āge
lus malus eas possit deo pmitten/
te. et angelo bono non resistente in
homine remouere. dūmodo speret

per hoc hominē periculosius posse
decipere. atq3 ad peiora mala ꝑ/
ducere. prout q̄nq3 compertum est
Potest etiam sp̄us malignus na/
turam nostram corporeā ⁊ totam
anime portionē inferiorē multa trā
quillitate fouere. ⁊ eam delectare
gaudijs. ⁊ apparēte voluptate siue
ficta ⁊ sophistica dulcedine quib⁹
homo incautus. ⁊ sp̄ualium falla/
ciarum inexꝑtus ad tantum allici
poterit vt etiam tandem in viribus
anime superiorib⁹. multū inde gau
deat ⁊ magna quasi in toto homie
cōsolatione ꝑfruatur. ita ꝙ homo
vix credere possit aliud quin a deo
foret tanta suauitas. cum tamē cer
tissime q̄nq3 sit ab humani generis
inimico. Qui hanc causare temptat
nōnunq3 vt hoiem per hoc insuꝑ/
biam erigat. nōnunq3 vero vt ho/
minez per indiscretionē ⁊ abusionē
huius deceptorie consolationis in
vesaniaz aliaq3 mala finaliter deij/
ciat. ¶ Diligēt̄ tamen cōtuendū
ꝙ spirit⁹ malus non potest imme/
diate temptaē hoiem in ꝑte anime
superiori cū3 sibi non illabitur ꝓut
supra tactum est. quāuis possit me/
diate. Q̄d tunc fit cum intellectus
seu ratio incaute cōsentit fantasma
tibus illis. que sibi illusus sensus re
p̄sentat. non debite sc3 abstrahēdo
eliciendo aut discurrēdo. Item p̄t
id fieri ꝓpter vehementē passionez
appetitus sensitiui. que passio sepe
iudiciū rationis ꝑuertere solet. Si/
militer potest ipsa voluntas in ho/
mine temptari mediate. Et hoc fit
cum ratio per erroneū suum iudi/
cium de quo tactum est ipsam vo/
luntatē mouet. vel cum caro fortit̄
temptata que semper tamen cōcu
piscit aduersus spiritū. ipsam volū/
tatem tādiu stimulat. quousq3 eam
sibi inclinat. Sic enim scd̄m sanctū
Jacobū. vnusq̄sq3 temptatur a cō
cupiscētia sua. abstractus ⁊ illect⁹.
Hec licet aliq̄liter per excessuz. nō
tamen inutiliter vt apparet ad ꝓpo
situm dicta sint. pro detegendo fal/
lacias ⁊ pericula. que inexꝑtis con
tingere possent circa sp̄uales dulce
dines in orōibus ⁊ meditatōibus
suis. per angeluz sathane trāsfigu
rantez se in angelū bonū. nisi caute
⁊ discrete se habuerit in suis senti/
mentis. ⁊ sensu ꝑceptibilibus cōso
lationibus. ¶ Ex p̄missis etiam fa
cile elici poterit ɔsideratio. q̄uo ho
mines in capitibus suis debilitati.
aut alias. in naturalibus suis lesi. ⁊
indispositi. seu ex cōplexionis mali/
cia. ad aliqua vitia fortiter ⁊ sp̄ea/
liter pre ceteris inclinati. qui cōiter
passionati dicūtur possunt citius.
facilius et multiplicius. q3 alij bene
dispositi et bene cōplexionati. seu
bene educati ab inimico illudi. vex
ari. decipi. et ꝑiclitari. ꝓpter orga/
norum suorum indispositionē deo
ꝓmittēte. ¶ Quibus ɔsulendū est.
vt contra inuisibilis hostis insidias
deum et scōs sepe inuocent. ꝓpriuz
sensuz non sequātur. alios cōsulāt.
et eorū ɔsilijs acq̄escant. nimietate

exerciciorum tam corporalium quam spiri/
tualium. seipsos non graueut. occa/
siones peccatorum quantum poterint fu/
giant. contra passiones suas virili/
ter laborent. et nullo modo locum
eis dent neque eis cedant Nam si se/
mel iterum et iterum passionibus suis
cesserint. deuenient paulatim ad hoc.
vt cum eis resistere volent. difficul/
ter aut minime id poterint Ex quo
vsus seu consuetudo est quasi altera
natura ¶ Et vt reuertamur ad hoc
vnde sermo sumpsit exordium. videlicet
ad pusillanimitatem. non quidem am/
plectendam. sed omnimode fugiendam.
sumamus de ipsa exemplum ad propositum
Sit quis naturaliter timidus et in
naturalibus quibusdam defectuosus.
hinc si coram multitudine quippiam
ad agendum incubuerit. poterit fa/
cillime spiritus nequam deo id ad proba/
tionem et exercitationem huius permit/
tente passionem timoris in tali ad
tantum intentare. cum naturalium defe/
ctuum eius adiumento vt quasi totus
stupefiat visusque et auditus vsum quasi
intermittat. imo et sensu tactus. quasi
intercepto per totum corpus spasma
incurrat. et frigido quodam perfusus su/
dore. velut amens in terram cadat.
Quemadmodum experientia in nonnul/
lis docuit. Cui grauissime passioni
timoris. semel aut bis experti. si is de
quo loquimur cesserit. et iuxta supra
datum consilium se viriliter propter compe/
tam difficultatem et presumptam confusio/
nem eidem non opposuerit deueniet
ad tantam indubie pusillanimitatem

quod vix aut nunquam curabitur imo vi/
debitur sibi quamquam fantastice et diabo/
lo illudente. quod potius vellet mortem
subire quam tali experiri vbi tantam expertus
est difficultatem. iterum intentare. Con/
sonat huic exemplo nostro illud phi/
sicorum de nonnullis semel grauiter et
quasi vsque ad mortem vulneratis. Qui
vt aiunt. si sanguinem postmodum vi/
derint aut fortiter de sanguine fan/
tasiauerunt. syncopim facillime. et
spasma patientur. propter id quod prius
experti sunt incommodum et periculum
Sed redeamus modo ad deuotorum
et aridorum comparationem. vnde propter
deceptores consolationes manifestan/
das digressi sumus. Unum notandum
quod prout aliqualiter superius tactum est.
Aridus nonnunquam in statu est tutio/
ri. quam deuotus hac ratione ¶ Sint namque
duo quorum vnus scilicet deuotionis dul/
cedine fruens maiorem habeat confi/
dentiam. Alter scilicet eadem carens dul/
cedine minorem confidentiam teneat.
Haud dubium quin possit contingere quod
is qui plus confidit periclitatur facilius
et sit inferior quia eius confidentia ex ig/
norantia sui ipsius procedit cum nesciat
ad quantum teneatur coram districto iu/
dice. Alter vero minus confidens non
facile decipiatur. et sit in tutiori statu
quia eius trepidatio est ex sui discus/
sione sedula et cognitione proprie infir/
mitatis et imperfectionis sue. Ideoque
quantum hic per humilitatem timet et
trepidat tantum dei ante iudicium se/
curior astabit. quia diiudicauit et dis/
cussit se ipsum. Ita est quamquam confidentia

non bona. ⁊ timor securior deoq3
ꝓpinq̄or. Hinc est ꝙ q̄dam patrū
aiebat. nullam peiorē passionē fore
q̄3 nimiā ɔfidētiā. tam erga deum
q̄3 erga ꝓximū. Nam generat cōit̄
ɔtemptū et debitā negligit reuerē/
tiam. tam quo ad deum q̄3 quo ad
ꝓximū hn̄dam. ⁊ in vanitatē ⁊ su/
perbiā sepissime terminat̄. ¶ Non/
nunq̄3 etiā ɔtingit vt is qui conat̄
habere delectatōes sp̄uales. expen
dat ob hoc q̄si totū tp̄s quo tamē
vtiliora sibi ⁊ ꝓxio. magis q̄3 g̃ta
deo. non tm̄ posset ħ ex iniūcto ⁊ san
cte forsan obediētie debito deberz
agere ⁊ tandē cum adeptus fuerit
qd̄ q̄siuit. male custodit, dimittens
ilico mentē suam. ad alia impߨtinē/
t a euagari. aut vertēs se sine neci/
tate ad alia. quasi diceret Etsi non
verbo tn̄ facto. Jam qd̄ cupiui te/
neo. dictā meā modo bn̄ ɔpleui. bn̄
sto. securus sum. Attn̄ nescit miser
aut se nescire dissimulat. ꝙ id quod
accepit. cadit sub grā gratis data.
⁊ p̄t stare cum pc̄tō Unde possunt
adhuc oīa sua pc̄tā manē sup eum.
ꝙ q̄3 is cui multū donatū est. mul/
tum etiā in iudicio reqret̄ ab eo ꝓ
rōe reddēda. Et rursuz cum pdiorē
grām ɔsolatōis q̄si nihilipēdēdo
abiecerit reuertet̄ ad deuz instans
ꝓ alia accipiēda. q̄n sibi placuerit.
q̄si dignū sit vt de⁹ ad eius bn̄pla/
citū semp sit patus. donecq3 sibi iu/
ste q̄ncunq3 ⁊ qd̄cūq3 postulauerit
Hec est illa vna p̄sumptio fatuata
mala. ⁊ piculosa ɔfidētia. q̄ nōnul

los se deuotos putātes possidet.
Sed non sic est de illo qui auxilium
diuinum tn̄. ⁊ non dulcedīes q̄rit ꝓ
suis necitatib⁹. ⁊ ad resistendū tēp
tatōibus. qui q̄rit pc̄tōꝝ suoꝝ re/
missionē. non sp̄ualem ɔsolatōnez.
qui purā q̄rit dei misericordiā. non
singularē sanctitatis grām. qui iux̄
dn̄i sui bn̄placitū cum labore ⁊ do/
lore. eidē seruit. nec ɔsolatōes hic.
ħ in futuro reqrit. ⁊ si qua cōsolatio
offerat̄ eam cuz timore ⁊ hūili gra
tiarū actōne suscipit. ⁊ cum recedit.
non tristior inde. neq3 ad seruiēdū
deo segnior fit Nam iste salutē suā
opatur cū timore. prior q̄si cum ti
more Iste in veritate. prior in vani
tate. Iste fidelis. alter fallacis. Hic
ꝓp̄ijs q̄si stipēdijs militat deo. ali⁹
nisi mercedē a deo hic recipiat ɔso
latōis. militare renuit. ¶ Solet etiā
pusillanimes reddere nōnunq̄3 de/
uotionī intēdētes nimia scrupulo/
sitas cōscie. que vtiq3 non est bona
vtpote cum q̄s de venialib⁹ et leui
bus pc̄tis sine q̄bus ista vita vix a
nullaten⁹ trāsigi p̄t. ⁊ pene de ōni
actōe sua ɔtinuā. quasi sibi formet
cōsciam plus hmōi pōderās laute
iusticie q̄3 diuine mie. ⁊ hoc p̄sertim
vltra debitū. ac si sua iustitia tm̄. et
non dei misericordia poti⁹ saluād⁹
sit Unde ɔtīgē potest. nisi hui⁹mōi
scrupulos iordinatos deponat. vt
id qd̄ ꝑus non erat pc̄m. ex se fiat
pc̄m ex scrupulo ɔsciencie. quicq̄d
ei ɔtra ɔsciam ē. pc̄m ē Nec pōt ħ
talis grām ꝑcipē. qui de mōrli vbi

mōrle nō ē. fōrtsibi scrupulū conscie
Non em̄ auctor gratie deus hītare
vult in tali conscia inq̄eta et turbi/
da. Quippe cū de eo scriptū sit. In
pace fact⁹ est locus eius. De horū
scrupulosorū nūero vident hi fore
qui cum psalmū aut orōem dixerit
non cum actuali intētione ꝫ mentis
sbrepta euagatione. quam hūana
īfirmitas ex se vitare non p̄t. repe/
tere et resumē iteꝝ et iteꝝ non ces/
sent. Attn̄ cōtigere p̄t vt q̄ntūcūq̄ꝫ
reiterēt. id qd̄ reiteratū est fiat ita
īsipidū. et q̄ūq̄ꝫ plus q̄ꝫ illud quod
pus negligenter et inaduertenter
fuit ꝑsolutū. Quib⁹ et associādi vi
dent illi q̄ cum cōpetēter et si non
sufficient contriti sunt atq̄ꝫ confessi
quia īpossibile q̄ ad nos videt vt
sufficient contriti sint de pc̄tis suis
nō sunt ꝯtenti ꝫ semꝑ scrupulū hn̄t
se nondū debite confessos esse/ fati
gant seīpos et confessores suos cū
reiterationib⁹ confessionū. p̄serti
de leuibus pc̄tis modici ponderis.
Illic iux̄ psalmiste vocem trepidā/
tes vbi non erat timor. Istis oī/
bus pariter cōsultū sit vt non de sua
iustitia ꝫ de mera dei confidāt mia
sicq̄ꝫ ponderāt suam negligentiam
vt p̄ponderent dei infinitā clemen/
tiaꝫ. Meminerint q̄ꝫ illius cōis dcī
ꝙ Ultra posse viri non vult deus
vlla reqri. Itēq̄ꝫ illi reiterātes ora/
tiones suas aduertāt. ꝙ eccīa non
obligat ad actualē intentōem q̄ꝫq̄ꝫ
bona sit. sed tm̄ vt ore ꝑsoluant.
Nō ergo necē est vt reiterent qd̄ se/
mel dcm̄. licet inaduertent̄ putant
Sꝫ sufficit vt de sua negligētia do/
leant et cōfiteant̄ et qd̄ inūctū fue/
rit loco negligēter actoꝝ solū red/
dant. Hoc tm̄ intelligi volumus. de
his q̄ naturalr̄ aut ex infirmitate
accn̄talr̄ fluxibiles nimis. hn̄t fan
tasias. et velint nolint q̄si ad leueꝫ
venti flatuꝫ. ad alia a ꝓposito facil
lime distrahunt̄. Non aūt de his q̄
fortes sunt a natura in suis orga/
nis sed quasi aīales et bestiales. ex
sua carnalitate et torpore. malaq̄ꝫ
cōsuetudie ad oīa spūalia pigri. et
ad cūcta q̄ carnis sunt ꝓmpti q̄ et
spōte quasi tpe ꝑsolutōis horarūꝫ
suarū. quia eis non sapiūt. assūmūt
sibi cogitatōes de exteriorib⁹ in q̄/
bus eoꝝ animus plus deliciat̄. aūt
tāta somnolētia ex mala sua cōsue
tudine. et diabolo ipsis illudēte ob
ruunt. vt vix recolāt de vnico versi
culo toti⁹ hore quā ꝑsoluisse putāt
Talib⁹ timeo grauissimuꝫ instabit
purgatoriū. si euaserit ꝑpetuū incē
diū. nisi hic debite cōterant̄ et satis
faciāt ꝓ tam grauib⁹ et q̄si affecta
tis negligētijs. Nō est nostre men/
tis hos tales excusare. aut occasio
nem male libertatis eis dar̄. Sicut
nec in supiorib⁹ intentionis nostre
extitit p̄ferre simplr̄ aridos · deuo/
tis. ꝫ sicut hic sic et ibi. et viceuersa
Pusillanimes et paupes bone vo/
lūtatis suscepim⁹ q̄ꝫtum ad p̄ns at
tinet cōsolari. et tam ipos q̄ꝫ alios
ad caute oꝑandū suā salutē exhor
tari ¶ Et quia tactum est aliquid

supra de scrupulis circa confessiones
superest adhuc q̄ non incongrue pu/
tamus addendum. Expedit quippe
ipsis scrupulosis dicere et consulere vt
non sint nimis arte conscie circa pec/
cata minora in confessione exponēda
sed succincti et breuiter quasi in ge
nere sufficiat ea explicari Maiora
vero et ea in q̄bus eēt anime picu /
lum studeāt cognoscē et ea diligē /
ter in specie detegē. Sup q̄bus tñ
notandū q̄ q̄dam cogitatōes tur/
pes et execrabiles blasphemie et e/
tiam luxurie non ita grosse sunt cō
fitende put occurrūt sed sufficit vt
sic dicātur vt confessor mentē confiten/
tis intelligat seruata honestate lo /
quendi q̄ntum possibilitas admise/
rit Licet eñ confessioni ncāria sit hu
militas non tñ pter sacramenti et
confessoris reuerentiā excludit hone
stas hmōi cogitatōes etiā execran
de siue blasphemie siue luxurie nemi
nem nimis turbent. Non enim dele
ctant deuotos s; cruciant. Nec sunt
hois sed dyaboli eos suggerentis
vnde nec iputabūtur hoi ad deme
ritum s; reputabūtur potius eidem
ad meritū et purgāt aiam patiētis
eas magis q̄z maculēt pter labo
rem quem homo pfert in pugnan /
do contra easdē. Quicq̄d nēpe homi
nem affligit cōtra suam voluntatē
et non placet nec delectat nō facile
in talibus tēptator nocere potest.
Quicunq; itaq; in hmōi cogitatio/
nibus specifice nimis vellet descen
dere in confitendo eas et multū scru /
pulosus circa ipas esse hic pculdu
bio nō ex hoc consequitur pacē cordis
s; forcius oppositum et dat occasio
nem inimico se multo āplius inq̄e
tandi et vexandi. quemadmodum
nōnunq̄m contingit illis. qui latrat⁹
canū mitigare conātes piciūt eis
panē vt sic saltē latrare cessent. imo
freq̄nter eum qui panē piecit duri⁹
latrādo infestat. Habeat ergo sp
in memoria regula illa quam quasi
in principio posuimus. s. vt in qua
cunq; pte quis se sentit pniorē ad
malū et tēptari se posse facili⁹ ibi
semp opponat remedia p̄cise con
traria sollicit⁹. ¶ Si quis est scrupu
losus in conscia nimis leuiter. studeat
cordis libertati. Si quis iracūdus
et vehemens et cōmouet faciliter.
fugiat occasionē ire et quasi cū vio
lentia intēdat mētis tranq̄llitati et
māsuetudini. Motus nāq; maiores
iuxta pħoꝝ sententiā expellunt mi
nores. Si quis ipatiens ad queuis
aduersa. exēpla patrū et marie xpi
et martiꝝ animo sepe reuoluat. Si
q̄s nimis zelosus etiam in causa iu
sticie et per impetū spūs nimis effe
ratur. zelum cum modestia tempe
ret. Et q̄d etiam ipe in multis offē
dit recogitet q̄dq; districtū iudicē
sup se habeat formidet. Si quis ni
mis tenax. largitati inseruiat. et sic
de similib⁹. ¶ Insup aduertendū
pro quadā regula generaliq; tenē
dum vt ōnia ad que volūtas cum
quodam impetu et vehemētia sine
p̄uia deliberatōe inclinat q̄ntūcūq;

apparcāt bona. habcātur suspecta
quia cōiter sunt motus sensualita/
tis et passionū quibus hostis anti/
quus psepe se immiscet. Juxta qd
scriptum est. Ab ea que dormit in
sinu tuo te custodi scz sensualitate.
vt ipsa non dñetur ratōni tue tāqz
mulier viro. Si enim hanc ptātem
tali mulieri dederis ipsa contraria
erit et rebellis viro suo .i. sensuali/
tas rationi placeat vel displiceat
tibi. Unde si non poteris eam sic
subigere vt sit ōnimode subdita vi/
ro semp tamen ei resiste nec vnqz
ei cedas. et sic huiuscemodi rixa et
pugna coram deo tibi reputet pro
victoria. Siqdem non soluz vicisse
malū bonum est sed et pro viribus
malo restitisse. imo nōnūqz melius
est diucius pugnā exercere qz cito
pualere. Attendit nāqz prudētissi/
mus et equissimus rex noster deus
militū suoruz velle potius qz posse
Et sicut posse vincere suum est. ita
vincere velle nostrū est. Et qzqz in
vtroqz gratia dei necē est cōcurrat
in velle tamen magis qz in posse li
beruz arbitriū hominis sibi locum
vendicat vnde iuxta ipsum militiz
suorum dñs certamē ad remunerā
dum pensat. Et dignuz vtiqz et iu/
stum est vt qui longius et laborio/
sius certauit pmium copiosius pcī
piat. Non tamē est pugna optāda
ne videamur amare piculū sed cuz
venerit est viriliter agendū in noīe
eius qui non patitur nos temptari
vltra id qd possum' sed facit etiaz

cum tēptatione pruentū vt possim'
sustinere. Cui et cotidie humiliter et
fiducialiter idcirco supplicare debe
mus dicendo quod ipse docuit. Et
ne nos inducas in tēptationez.
Credit nanqz qz hec ipsa clausu'la
breuis verbis sed ampla viribus i
temptatōibus irruentibus deuota
mente replicata non mediocris sit
efficacie de quo nullus estimo dubi
tabit nisi ifidelis et is qui ignorat
quis eius auctor sit. ¶ Notent etiā
scrupulosi quorum pusillanimitatē
psolari intēdebam' qz qz nōnunqz
ad alia digredi videamur. Notent
inqz qz valde eis expedit cum con
silio suorum supiorum et aliorū vi/
rorum suorum prudentuz deum ti/
mentium contra suos scrupulos
agere vt sic tandez assuescant eos
non timē sicut domificatores assue
facti ābulāt secure et intrepide sup
tecta altissima vbi nō sic practicati
statim forent si hmōi attemptarēt
in periculo vite. Intendant qz pu/
sillanimes scrupulosi qz inimicus hu
mani generis cum impugnare ho/
minem stercoribus turpissimarū co
gitationū veluti in obsidiōe vrbiuz
vel castrorū fieri psueuit cuz sterco
ribus cloacarū aut cuz terret repē/
tino strepitu quempiā vel horrorē
immittit quasi inopinate prout si/
militer bōbardorū tonitruo ipug/
natores munitionū agē psueuērt.
et queadmoduz ioculatorēs et tru/
fatores pueris horrorem inusitati
suis gestibus incutere nouerunt

Intendant insuper q talia non curēt
neq3 nimium cum his litigēt s3 po
tius irrideāt dicentes cū illo patre
in vitaspatrum in talibus experto.
Immūditia tua sup te demō. dn̄s
michi adiutor non te timebo Quia
enī3 immūdus spiritus es immūdi
tia opus tuū est. Item terroēs tuos
non timeo q2 eum qui venturus est
iudicare viuos et mortuos et secu
lum p ignem defensorē habeo Pu/
sillanimes scrupulosi similit̄ sciāt q
si confessiōes sue magis se inq̄etāt
q̄3 trāquillent dūmodo tamen fir/
mū et fixum iudiciū de mortali pec
cato in se non habeāt quod ex hoc
sepius cognoscere possēt quia si in
similib⁹ casibus eos mouentib⁹ ab
aliis requirerentur dicerent casus ta/
les minime foē pcc̄a mortalia tunc
cessandum cum supior et pitorum
consilio foret a frequentatione con
fessionum et fiducialiter nichilomi⁹
celebrādū atq3 humilit̄ dicendum
Dn̄e non in iustificationibus meis
psterno p̄ces meas ante faciem tu
am quia nulle sunt et scio q̄d si mal
lefies confiterer et districte discute
re volueris me non ero mundus in
conspectu tuo Sola namq3 domi/
ne misericordia tua mundabit me
Ideoq3 in multitudīe misericordie
tue introibo ad altare sanctū tuum
in timore tuo timens quod te plus
offenderem si dimitterem q̄3 si ac/
cessero eo q tu in memoriam tuam
ita fieri iussisti ꝛ ego mltis debitor
sum p quib⁹ orare teneor Nulli de/
bet esse dubium quin talis humili/
atio plus accepta sit deo q̄3 non
nullor vana presumptio q̄ post cō
fessionem suā ꝛ qualiacumq3 exerci
ola se dignos ꝛ bene mūdos repu
tant quasi itrepide ad illa terrifica
diuina misteria accedētes. Secus
autem esset vbi habētur fixa et q̄si
certa scientia de peccato mortali.
Illud enim esset ↄfitendū. Non sic
de veniali quod de necitate nūq3
cadit sub obligatione cōfitendum
sacramētaliter in specie q̄nq3 q̄nq3
puerile sit. Sed sufficit ↄfessio gene
ralis. Nā3 venialia per diuersa de/
lentur vti ↄfessione generali. orōne
dn̄ica. tunsione pectoris ꝛc. ¶ In
nōnullis etiam est tam arta con/
scientia vt quāto magis eam sto/
bare per ↄfessionē conantur tanto
āplius quasi inde fedātur propter
plura nouiter ex fricatione pullu/
lantia que tamen freq̄nter modice
aut nulle sunt reputatōis. ↄscientia
talis nō firmatur melius q̄3 dimit/
tendo eam in pace ꝛ q̄ete. ꝛ q solū
imbre lacrimarū irrigetur ꝛ sic fe/
cūdata celestis dono gratie solide
tur. Veniale autem peccatū cōiter
est omne illud quod factu3 est abs3
rationis deliberatōne q̄dcumq3 sit
illud etiam si sit odium vel ira ↄtra
deum aut horribilis blasphemia.
Vel veniale pc̄m est q̄n actus tal
est qui non tollit debitā subiectōe3
hois ad deu3 atq3 ei⁹ amiciciā seu
dilectionē nec perimit debitum fra/
terne societatis vinculū ad primū.

Juxta simile in legib⁹ secularib⁹ et politicis vbi quedā peccata morte puniunt. et quedā non. quāuis sint contra pcepta et statuta quia non tollūt debitā subiectionē ad princi pem ac ad ciuilitatem et ꝓximum. Ex quo elici pōt ꝙ non omne qđ est factū ɔtra preceptū · aut votum aut iuramentū aut etiā ɔtra dei in/ terdictuȝ est peccatū mortale quia in quolibet hoꝝ stat peccari posse p surreptionē quandā et absqȝ ra/ tionis ɔsensu qui ɔsensus nunqȝ est in primis motib⁹ nisi p⁹ deliberati onē habitā vel interp̄tatiē q̄ delibe ratio in aliquib⁹ citi⁹ in aliq̄b⁹ tar di⁹ fieri hȝ qđ signāter addim⁹ ꝓ/ pter habituatos in bono vel ma/ lo. qꝛ in talib⁹ habit⁹ est quasi silis deliberationi. Sic dicit Aristotel. ꝙ ars pfecta nō deliberat. ptȝ hoc in scriptorib⁹ et cytharisantib⁹. Sunt etiā quedā circa que ratio magis debet esse puigil q̄ȝ in aliīs. qđ nisi fecerit interpretatē ɔsentire. No tent quoqȝ pusillanimes scrupulosi ꝙ nō sp̄ tenemur agere meliora et meliori modo quo possum⁹/ maxīe sub obligatione peccati mortalis. qm̄ de⁹ omnipotens q̄uis hoc pos sit a nobis licite exigere. qꝛ ipe do min⁹ et nos serui eius. nō tn̄ sic agē voluit. sed cōtent⁹ est vt certa que dedit pcepta seruem⁹ qđ si feceri mus sufficit sibi vt manebim⁹ in ei⁹ dilectione et gratia. Beati nihilo min⁹ qui ita esuriūt et sitiunt iustici tiā . in obsequendo tanto et tādul ci bonoqȝ dn̄o vt posse ten⁹ aliq̄d superogare dn̄i sui pceptis suis cō tendant. Beatus q̄ȝ qui sp̄ est paui dus timens minus debito fecisse dūmodo tn̄ obseruet semp̄. ne quid nimis. et ne sit iustus nimiū. et de niū ne dū nimis emungit/ sanguinē eliciat. Itaqȝ pusillanimes ɔforta mini et nolite timere. Confidite pu sillus grex qꝛ ɔplacuit patri vestro celesti dare vobis regnuȝ in secula seculoꝝ Amen

Explicit Gerson de remediīs ɔtra pusillanimitatē. scrupulositatē ⁊ de ceptorias inimici ɔsolationes ac subtiles eius temptatiōnes ꝛc. Vi det tamen aliquib⁹ ꝙ nō sit stilus ipi⁹ Gerson. sed potius translatio ex eiusdē opib⁹ in vulgari conscri ptis. ꝛc. Sufficit ꝙ sit tractat⁹ no tabilis et vtilis ꝛc.

Mcccclxxxiij.

¶ Tractatus de diuersis diaboli temptationibus doctoris cõsolatorij magistri Johannis Gerson cancellarij Parisiensis

¶ De temptationibus diuersis

Ad nos sub dei manu humiliandos atqꝫ cognoscendam vtcunqꝫ generali noticiam nostram in virtutũ itinere ꝑgrandem ignorantiam. at demum aduersus omnẽ inimici nequitiam. nostram fragilitatem imbecillitatẽ qꝫ sciendã vt in nobis admodũ nihil. verꝫ in dei solũ atqꝫ sanctorum eius amꝰ auxilijs mihi ꝓpositũ est subtiles nõnullas insidias enumerare quas cũctis nr̃is operibus hostis humani generis diabolus ingerit. quonã. s. pacto in eo omi quod cogitamꝰ. loquimur. operamur. deceptionis sue tendit laqueos. semperqꝫ nititur aduersus eos. presertim quos diuino famulatui magnopere cernit intentos. quos videlicet sub specie boni si valet ad malũ cõuertit. Ipse nanqꝫ fallacissimi latronis instar vie societati qꝫ bonorꝫ se cõmiscet. Et quoadusqꝫ feriendi ac occidendi animã oportunũ tẽpus nanciscatur sese fingit amicissimuꝫ Tum ratus ꝯgruũ tempus adesse ꝑ admixtionẽ malicie alicuiꝰ. sãctã actionẽ ꝓsus ꝯmaculare molitur. siue initio siue medio siue fine operis Cũ vero impedimentũ bone actioni prestare nequit quo minus ipsa perficiatur. intentionẽ saltim conatur corrumpere. puta vt eius operationis finis cõstituatur peruersus. aut inanis gloria. aut quelibet carnalis voluptas. Etsi actionis principiũ conatus eluserit suos. rursus cũ illiꝰ medio et fine confliget qñ etiã ꝯplete iam actioni adhuc insidiabitur. hominẽ ob virtuose perfectũ opus. vana efferri leticia. summa ope ꝯtendens ¶ Uult sane aliquis elemosinã largiri cũ id ne fiat hostis impedire nõ potest. hortatur vt eã vel ob cõsequẽdã mũdi gloriã tribuat. vel spe aliqua inductꝰ ab eo cui datũ est munus. aut honorem. aut quodcunqꝫ accipiendi seruitium ¶ Qz si quis et hanc temptationẽ superarit. aliã multo amplius periculosam ei rursus immittet q̃ bonis q̃ꝫ ẽ omnis plurimũ quã et vix in vita hac funditꝰ posse tolli arbitror. Et est vt is tunc secũ ita dicat et cogitet. Recte tuꝫ iam opus perfecisti. preclare inimicum vicisti. non inanis gloria. non prorsus vitiũ vllũ superare te potuit. Nequaqꝫ certe quisqꝫ aliꝰ puta ille vł ille ita egisset Ecce qñ eo ipso quo is superbiã. gloriã vanaꝫ prius suppressit et ꝯtriuit in hec eadem vicia iam ruit. delabitur qꝫ. Atqui stulta hec et temeraria cogitatio pene semper menti sese infert

ac ingerit Manifestū itaq̃ ē ni stu
diose occurrat̃ de virtute viciū et
de humilitate oriri superbiā
Onnūq̄ hostis certo tp̄e
n tentare desistit. vt quis et
se censeat esse securū. et pe
nitus tueri negligat tunc vero id
cernēs repēte subitoq̃ in impara
tum irruit. vel odij vel inuidie vel
cōcupiscentie carnis validaȝ im
mittēs tentationē ¶ Alio etiā cō/
mento. hec intermissio tentādi fie
ri pōt. vt videlȝ hui⁹mōi securita/
te ac immunitate tentationis q̄s
supbiat quasi ꝓpria virtute vniuē
sos iaȝ hostes deuicerit siue vt eo
minus apud deū mereat̃ quo iaȝ
laboē certaminis vacat siue certe
vt eos qui admodū tentationib⁹
affligūt̃ spnat. contēnat. despiciat
h Ortatur nōnunq̄ hostis
aggredi alta quedā ⁊ dif
ficilia virtutū opera. sicut
immodēata ieiunia. pegrinatōes
maximas. vel simile q̄dcunq̃ siue
vt hō succūbat onēi neq̃ vllo pa
cto ip̄ȝ ferre valeat siue vt ex ip̄o
sequat̃ deterius aliud. puta ex im
moderatiōe ieiunij. cerebri vacui/
tas melācolia tristicia vehemens
ex nimia pegrinatione grādis im
patientia ex velle alios eminenter
docere ingens tumor. heresis. ex/
cessiuū nature grauamē.
Onsulit nōnunq̄ relinq̄re
c eximios virtutū actus et
minutis in rebus versari.
vt vel hec cōplendo se quis p̄stan
tissime virtutis hoiem arbitretur
vel vt nunq̄ ad pfectionē pertin/
gat. vel vt huiuscemōi humilitate
qua sublimem deuitat statū ⁊ p̄cel
lentia opera supbiat. et alios q̄s
nō ita facere cernit. temē dȷ̄iudicet
Onnūq̄ enititur hostis.
n vt q̄q̄ recte quis cuncta
faciat. in vno tamen solo
labatur et delinquat. illi quippe sa
tis est. si anime castrū. vel vno pa
tēte sibi aditu nanciscat̃ capiatq̃.
Hanc aūt occultat aliqñ tenta
tionē. quoadusq̃ mors aduenēit.
quo sane tp̄e seui⁹ maiorīq̃ dolo
tentat et cōfligit. sciens si tūc defe
cerit. penitus se frustratū.
Onnunq̄ immittit alicui
n verā aut saltē simulatam
deuotionē. vel etiā si hec
diuino munere affuerit. suadet in/
discreta vota seu iuramēta fiēi vt
postmodū cessante deuotione hō
sit in se turbatus. inuolutus. aut
etiā ꝓmissorū violator.
T cōtra. nōnūq̄ sub spe/
cie discretionis emitti san
cta vota ꝓhibet. que ad/
uersus pcc̄a q̄bus hō vehemēter
ꝓnus est et deditus saluberrima
remedia forēt vt ita sordib⁹ suis
is iugiter immaneat
Ortat̃ nōnūq̄. ex ꝯsuetu
b dine dicē multitudinē im/
mensā orōem. vel vt se q̄s
nimiū grauet. vel afficiatur tedio.
eas q̃ sine deuotōe pficiat vel vt
hinc extollat̃ vel vt rē aliaȝ q̄ sibi
et vtilior ⁊ magis necessaria foēt
omittat vel vt deū credat ob hāc

¶De diuersis tentationibus

orōnū frequentiā sibi iure debere vt adimpleat quicq̄d ipe cupiet

Requēter sub humilitatis specie q̄cūq3 fiēi bona impedit ne illū hoies sāctū dicāt et arbitrenē vt inde nō supbiat Jtaq3 efficit vt is accidiā. discretā humilitatē esse iudicet. et nō largiri elemosynā. nō ieiunare is iudicet Nō h̄ q̄dē esse auariciā gulam h̄ p̄clarā v̄tutē humilitatis

N Onnunq̄3 sub p̄textu erogandi elemosynā hortaē vndecūq3 p̄ter ius 7 fas cumulandis inherere diuicijs scit eni esse multo deteri⁹ ob largitiōz iniuste adq̄rere q̄3 abstinē ab ea 7 velle iniquū habere nihil

Onnūq̄3 sub spē correctionis ɔsulit 7 irasci in alterū aut irā simulare vel vt ille in correctione ipa excedat irrogādo iniurias. ɔtumelias inferēdo vl' vt ex ira plus ꝓpriā vindictā q̄3 alteri⁹ bonū q̄rat Vel vt is qui corrigi emēdari q̄3 deberet p alterius feritatē fiat lōge deterior. compꝫtuz eni hꝫ māsuetudie q̄3 rigoē nimio vtilius ac facili⁹ ad bonū quēq3 posse adduci Jta impacientiā. iusticie vindictā. tegit effigie correctionis que ꝓfecto neq̄q̄3 correctio sed plane destructio censenda est.

N Onnūq̄3 ecōnrio sub vmbra mie ac lenitatis suadet ne q̄s alteruz rep̄hendat ne ve sibi indicet errata sua atq3 defectus. ad quod tñ ex lege charitatis is obligaē Sic q3 vtrūq3 pdere ac iugulare molitur

Onnūq̄3 cū quis audit aliquē detrahentē alteri. etsi illud minime sibi placeat. agit tñ hostis vt metu displicēdi ei qui detrahit. is aut male dicta ɔfirmet. aut taceat saltē Noscit ei hostis nō paruū eē delictū detractionē vel patiēter audire Verz nāq3 talis aut v̄bo. aut faciei tristicia aut quomōlibet aliter ostendere palā ingratū esse sibi huiusce detractoriū s̄mōz Qua in re posset ab obtrectāte ꝑcūctari fecēit ne vnq̄3 bonū aliq̄d is de q̄ s̄mo habeē? Jtaq3 dicere debet. foē lōge melius illius bona q̄3 mala referre aut certe illa nō alijs. sed ei qui peccauit ob suā emendatōez referre oportere.

N Onnūq̄3 sub specie discretionis. abstinētias. ieiunia fieri vetat sicq3 somnū. gulam. accidiā. hac veste ɔtectos in habitaculū spūs introducit.

¶De superstitionibus

Onnūq̄3 efficit vt sua q̄s somnia studiose animaduertat et tñ vt his quidē contra dei ecc̄icq3 p̄ceptū certa fides adhibeaē. ea vera essē. cuncta q3 per ordinez. veluti indicabant euenire faciet Similiē et de alijs supsticionib⁹ inumeris. vti ꝙ mane obuiū h̄re canē aut leporez putet quis signare. illa die futurū infortuniū Et vt paucis loquar tā varijs et multiplicib⁹ hmōi supsticionibus simplices referti sunt. vt vel id cogitare anim⁹ phorrescat

quas sane ideo disseminat hostis qm̄ eas nouit deo admodū displicere scit nēpe homies nō in deo sꝫ in his ɔfidere. ac spem locarē suā. Jdo vero hoꝝ cordib⁹ imp̄ressē sūt tū qꝛ neqꝫ sapiētes audiūt neqꝫ eoꝝ dictis fidē ꝓstare volunt. tū qꝛ vsqꝫadeo nephādē sūt opinionis vt quicqd̄ obtigerit huic alicui dementie tbuant. vbi gr̄a si qd̄ illis boni euenerit. ɔfestī dicūt id bn̄ futurum et ipē putabā. meo eni in sōnio hāc rē ego ɔspexeraꝫ deū qꝫꝑe relinquentes. et sibi oīm bonoꝝ auctori nō veriti gr̄as ꝑ inde non agē. ad has impias stultas qꝫ credulitates cūcta referunt At si qd̄ frequenē fit illa die accidēit malū aliqd̄. dicēt etiā id sibi ɔtigisse qꝛ tale aliqd̄ viderint aut canē. vel lepoꝛē habuerint obuiaꝫ Jdentidē et de sanitatib⁹ arbitrātur. qs nō deo vel nature sꝫ nescio quibusdā breuib⁹ aut ɔscp̄tis pomis aut in hmōi incātatōib⁹ attribuūt Sūt hec ꝑfecto sine q̄cunqꝫ rōne solo ɔsuto inimici suasu qꝫ cuā singlis dieb⁹ ɔsilis sub excōicatōis pena districtissime ab ecca ꝓhibent Porro lōge salubri⁹ foret et tutius deū ac scōs adire cū fiducia qꝫ in his sꝑare demencijs Quaobrē qsqꝫ caueat has melancolicas insanias incidere neqꝫ alios ⁊ ꝓcipue iuuenes in talibus fidē hr̄e suadeat Est eni difficillimū ab his quēqꝫ erui cū ea teneris ab annis imbiberit.

Sit nōnūqꝫ hostis. vt in suis calamitatib⁹ qs imoderatius de diuina ɔfidat opeve si he ꝓmālerint. nec diuinitus fuerit liberat⁹. murmuris ⁊ impaciencie labat in foueā. et sceleris deū arguat qs̄i impiū sit eū qui tāta de uotione illū supplex oꝛauerit non exauditū ereptūqꝫ fuisse.

O nnunqꝫ alia fraude qd̄ dictū est suggerit vt. s. eū is liberatū se cernet. deuo tū. s. ēm. ac deo amicissimū sese credat. vtpote cuius a dn̄o vota essicacit et pene miraculose ɔplentur Jn p̄mo aūt casu talis sꝑarc dēt id deū suis non āuuere petitis qꝛ id sue saluti mime expediat Jn scd̄o ɔo ābigendū sibi timēdūqꝫ est. sibi esse offensū deū. neqꝫ dig̃ ɔniti castigatiōe exauditōez vero ꝓcū. suā mercedē eē debē. atqꝫ se damnandū finaliter

O nnūqꝫ homi scrupulos imittit innumēos. reddēs illius ɔsciam miro modo dubiā atqꝫ artā ne qd̄ boni audeat efficere vt etiā crebri⁹ delinqt scit eni eū peccare qui id agit. qd̄ ꝑ certo ɔscia malū eē iudicat. qꝫ qꝫ res in se mali hr̄et nihil. Facit etiā istud hostis ob aliū deterioreꝫ finē vt. s. talis qui delīqt in desꝑationē delabat. iudicās se reꝑbū adeoqꝫ dānatū qm̄ tāta facilitate peccat. neqꝫ vllo pacto adimplere valet mādata illius

O nnūqꝫ reddit hostis cōsciam aīi omissū securā et amplā. vt neqꝫ peccaē qs formidet. neqꝫ postmod̄ peniteat

De diuersis tentationibus

Onnũq̃ȝ in ope lată ɔsciẽtiã reddit. verũ ad ĩbuendã despatioñe postea delictũ exaggerat. ɔñdẽdo horrorẽ sceleris et ɔmissi delicti imanitatẽ q̃ȝ.s.sit enorme eũ qui talis sit. qui talis habeat. tã detestandũ admisisse facin⁹ Cõn vero. antea nõnũq̃ȝ districtã ãgustamq̃ȝ ɔsciam rdit. facitq̃ȝ timere vbi nõ ẽ timor hũdus Et est instar eoꝝ q̃ pueris viã transeũtib⁹ ꝓclamãt. labcris cadcs vt metu turbati impingãt ac ruãt ꝑcipitcs Jta his lapsũ inculcat hostis. clamans ₇ dicens cõtinuo erras deficis. peccas. te haud dubie damnas Hoc nanq̃ȝ mõ ɔscie pacẽ ac quietẽ ꝑturbat. adimit. adeo. vt talis neq̃ȝ orare neq̃ȝ bonũ q̃cq̃ȝ recte facẽ q̃at Cõtingere etiã ₇ istud ꝑt ꝑpter aliud scelestius et longe maioris ꝑiculi vt videlȝ q̃s hmõi scrupulos vitare volẽs tantã ãplitudinẽ ɔsciẽntie arripiat. tamq̃ȝ efferatã sibi assumat audatiã. vt nulla ꝑcepta pensi habeat nihil estimet illicituȝ Quãobrẽ cũctis in tentationibus mediũ huandũ est qd̃ equidẽ fieri poterit. tũ sapientũ ɔsultatiõe. tũ subsidio orõnis tũ sup oĩa humilitate ad deũ cui spes de illius mia cõmixta extabit

Onnũq̃ȝ illis quos scit minime ɔsilijs obtemperaturos. suadet sapiẽtes freq̃nter cõsulere vt taliũ pcc̃a min⁹ habeãt excusationis nõnũq̃ȝ do hãc cõsultationũ suadet frequẽtiã cũ eos q̃ ɔsulunt male sana ɔsilia daturos arbitratur. vt et qui dat et q̃ ɔsiliũ accipit vna simulq̃ȝ ꝑeant/

Onnũq̃ȝ hortaꝛ humanũ nihil pẽdere cõsiliũ sed vel a solo deo vel ab orõe instructionẽ expectare vel ꝓprie prudẽtie inniti et q̃li secũ ita dicẽ. Quid in hac re agẽdũ tibi sit. ipse q̃ȝ alter q̃sq̃ȝ melius nosti. tibi eni meli⁹ res ipa. tibi tuus aĩmus. tua tibi melius cõꝑta est facultas. in sup hos q̃ cõsiliũ tribuũt fortass impellit vtilitas ꝓpria sui honori. ad id forte cupido mouet Et hec tentatio inꝛ ceteras est ꝑnitiosior et ãplioris ꝑiculi ꝑsonis deuotis ꝑ̃btim et his qui acuta intelligentia pollent Et est ꝑfecto maxima superbia.

24 Onnũq̃ȝ post abũdantez sumptionẽ cibi et pot⁹ deuotionẽ ₇ lachrymas immittit hostis vt q̃s hanc gulaȝ in cõsuetudinem ducat. quasi ipa deuotionem efficiat

25 Onnũq̃ȝ hmõi deuotiõez et lachrymas post grande et imoderatũ ieiunium imittit. vel vt seq̃tur cerebri vacuitas. exinanitio capitis ₇ toti⁹ corporis ꝑmaria lesio fiatq̃ȝ p⁹modũ talis melãcolicus. tristis. iracũdus. vel vt ipse has abstinẽtias ieiunia. vigilias. in morẽ vendicet et ɔsuetudinẽ. vt in hac singularitate supbiat siue vt in malũ ꝑdictum incidat.

26 Onnũq̃ȝ hortaꝛ vt q̃s angelos videre velit miracula cupiat. oportet reuelationes hr̃e ₇

aliqñ prestigijs fallacibus siue in somno siue in vigilia hec apparẽ facit agens hec omnia. vel ad decipiendũ sub effigie veritatis. vł ad introducendũ in illũ supbiã Quã obrẽ hmõi desideria sup omia detestari vitareq3 debz quisq3 deuotus Ea enĩ que de his per alios gesta sũt dñt sibi admodũ sufficere satis itemq3 esse vtiq3 debz si in celis mercedẽ accipiat

Omnimq3 ingentẽ mirabilemq3 dulcedinẽ in modũ et similitudinẽ deuotiõis inducit vt in hmõi suauitate homis tota cõquiescat fruitio. neq3 deũ amare. neq3 ob aliud sibi obsequi velit. nisi solũ vt hoc potiatur

Omnimq3 in diuino famulatu duritiã immittit atq3 ...spũs tristitiã3. vt a dño se quis derelictũ cẽseat neq3 illi amplius impẽdat obsequiũ. s3 ad carnis se cõferat voluptates. et in illa cõsolationẽ reqrat Porro q̃ deũ pure sinceriterq3 diligũt. quiq3 fi/ ctione amoꝛ ꝓ sua sola delectatõe ei inhererẽt. hoc in casu ꝓbantur et innotescũt patule

Omnĩq3 agit. vt q̃ statu3 aliquẽ delegerit. eos q̃ in illo sũt defectus et incommoda diferet certũ eni est quẽlibet statu3 ꝓprios hr̃e singulares q3 defectus. et illos quidẽ frequẽtes ac plurimos. qui ꝑfecto patiẽter ferendi et modeste tolerãdi sunt. Hec aũt efficit hostis vt ad impatientiã quẽq3 impellat. aliũ statu3 cõdens semꝑ esse qrelõuSed de his ꝑticulari9 loqmur Delegit aliquis celibẽ ⁊ sine coniugio ducẽ vitam. si huic suggeret id esse nimis piculosũ. ea etiã q̃ in cõnubio bona sũt sibi ꝓponet. neq3 vẽo illius dispẽdia et ferme infinitas molestias eũ sinet attẽdere. Ac cõn cũ quis iã mrĩmonio deuinctus obstrictus q3 est. nec ab eo resipiscẽ licet. menti obijcit. qnta felicitas. qnta quies est libertate pfrui. fuere hoꝝ terrenoꝝ occupatione deo posse suire. gestande plis nõ ẽgi doloꝛib9. nõ maritoꝝ duros pferre mores nullius q3 sui curaz hr̃e opoztere. ceteraq3 ingentia bona(quoꝝ ꝑculdubio et ps ẽ maigñ) demrat atq3 corã oculis constituit et hoc facit. nõ q̃dẽ intẽdẽs bonũ aliqd afferre aut ꝓpalare ṽitatem de eminẽtia aut securitate taliũ statuum aut etia3 acceptiozi ei9 apud deũ conditione. sed hec q̃ꝑfecto vera sũt ꝓponit. vt eoꝝ cõsideratio ad impatientiã et detestationem sui status quẽ ncq̃t deserere pcipitet Viuit quis hoim in frequẽtia puta in religioso cenobio. apud hũc solitudinis bona magnificat atq3 plurimi pendit oñdit ibidez melius esse orõnis locũ. nõ adesse mũdi tentationes iracũdie nõ occasionẽ adesse. tacet vero q̃ solitarijs contingant picula Ex aduerso. solis abditeq3 viuẽtib9. desideriũ mũdi ingerit dicẽs. q̃ sibi tantum nõ alijs hoc mõ ꝓfit. in mũdo vero mestos solarent. egros visitarent. largirent elias magnas In

habitãti vrbes suadet salubrius
fore ac tutius villulas aut rura
incolere. eo ꝙ in ciuitatib' oim ma
loꝝ exempla sint Quo cõtra ei q̃
extra ciuitates bitat suggerit mul
to fore meli' in vrbibus morari.
neminẽ eniꝫ hic esse a quo erudiri
queat. ibi vero cũ vbũ dei auditu
rũ ⁊ ingẽtia q̃dã patraturũ opa
nec dñ dic qꝫ innumera illic ↄsciẽtie
discrimina sint. qꝫ etiã difficile sit
ꝑpter reꝝ nc̃cariaruꝫ caristiam ni
miã vitã ibi trãsigere Ceterũ ista
oia ob id sicut initio dicebã in ↄsi
deratiõnẽ deducit atqꝫ añ oclos
statuit hostis. vt nemi suus status
placeat nemo in illo cõtentus sit
nouas q̃sqꝫ mutatõnes cupiat vt
qꝫ ita pectoris trãquilla ꝑuet pa
ce. et cõtinuo grauib' ac molestis
incõstantie fluctibus agitet' Has
igit' cũctas tentationes. et si que
siles inueniunt'. a se q̃sqꝫ depellere
et illis in hunc modũ apud se rñ
dere debet Scio vtiqꝫ mala et bo
na vbilibet repiri Qd̃ si mala q̃
dã meus ↄtinet status. in eo tañ
nõnulla sũt bona q̃ alibi minime
repiunt' Alibi ꝑterea mala aliq̃ in
ueniri certũ est. quibus vita mea
caret et est immunis.

Ammonet nõnũqꝫ hostis
vt ad hoc q̃s. hoim in cõ
spectu sese vitupet vl' etiã
delicta q̃dã ↄmittat ⁊ ppetret. vt
se iudicet nec fictũ nec esse ypocri
tã. qd̃ ꝑfecto in grãde maliꝫ ab
hoste suggerit' Nã ꝑ hmõi que ƀ
aduersus suã gl'iam dicere agere
qꝫ videt' aliq̃n in eũ maioꝛ irrepit
supbia. vult q̃ppe hoc pacto vẽar
bri ⁊ reputari is qui suã laudẽ mi
nime querat. quã tñ suo in aio fla
grãtissime cupit Ita ãt eẽ digno
sci. ↄpiriqꝫ põt. cuꝫ ea ipa que is
de se indigna dicit. ali' quoqꝫ asse
rit et testat' Nã id et moleste fert
et sese tũc excusat et cõmendat

Onnũqꝫ hortat' hostis vt
eũ alicui op' suũ agere in
cũbit. vel reꝫ quãlibet ꝑm
morẽ eoꝝ quibus ↄuiuit efficere.
tũc ad vacãdũ deo cũctis hmõi
occupatiõib' ⁊ q̃dã debitis se sub
trahat. ⁊ solũ cõstituat vel id ab
hoste fit vt illo tpe facilius tetre
abominãdeqꝫ cogitationes ranco
ris inanis glie. et singularitatis q̃
certe pessima est mentẽ hui' sub
eant Agit etiã nõnunqꝫ hostis vt
maiori ↄplacẽtia q̃s bonũ volun
tariũ ad quod neq̃qꝫ obligat' qꝫ
rem saluti nc̃ariã efficiat Puta ꝙ
q̃s poti' soluere infringereqꝫ ma
lit ieiuniũ qd̃ ꝑcipit eccĩa. qꝫ illud
qd̃ ꝑpria volũtas instituit q̃ ꝑfe
cto res ꝑrsus est illicita Ex aduer
so aliq̃n suggerit corꝑeo semꝑ la
bori intẽdere vt q̃s nunqꝫ deo va
care queat neqꝫ ꝑpriã vitã anim
aduertere discutereqꝫ possit Sane
optimũ est vtroqꝫ moderate vti ⁊
iã huic etiã illi vicissim operã dan
do vnũ altero tempare

Onnũqꝫ alioꝝ pc̃a ↄside
rare facit vt ꝑximũ quis
iudicet ⁊ infamet. vt non
eũ diligat sed ↄtemnat. vt nullaꝫ
salutarẽ doctrinã ab hoc dictã re
cipiat vt quicq̃d hic boni egerit

mala intẽtione fieri asseueret vt ei si supior fuerit. obedire recuset. vt eũ si subdit⁹ est tractet immaniter atqꝫ vlla sine mia corrigat et sup oia. vt qꝛ hmõi delicta nõ opatur meliorẽ simplicit̃ se cẽseat. et h̃ pacto deterrimã i se assumat supbiã q̃ fortasse mai⁹ pccm erit q̃z omes alioꝝ defect⁹. q̃s tãta diligẽtia ɔsiderat. curiositate tanta explorat Quãobrẽ cõuenit ab alienis delictis oculos abducẽ ⁊ eos ɔuertẽ in ꝓpria Qꝫ si aliena pccã considerare nc̃ariũ extiterit. id fiat illis ɔpatiẽdo. de his eni mlto pl⁹ q̃z de corpali morbo dolere debꝫ et cõpati. Id etiã fiat. dũm ꝑ his orãdo et cogitãdo deniqꝫ ꝙ sui defectus maiores sũt. aut nisi eum dei mia ꝑterit grauiorib⁹ multo criminib⁹ irretiri implicariqꝫ poterit qui eteni nõ vult diuinã miam ita alienis sic suis delictis ignoscẽ is ꝑfcẽto illã odio hr̃e videtur.

Omnĩqꝫ aliena bõa ostẽdit ⁊ demſat. vt q̃s in scelestissimũ facinus corruat in liuorẽ. s. et inuidiã. vel is in flãmetur ad ɔcupiscentiã taliũ diuitiarũ. talis stat⁹ põpatici. tal' glie. taliũ vestiũ. equoꝝ taliũ. pulcritudinis talis. et generalr̃ taliũ q̃rũcũqꝫ bonoꝝ vt etiã cũ eiusmõi bona nancisci adipisciqꝫ nequit. hinc doleat angat̃ atque melancoliaꝫ incurrat:

Omnĩnqꝫ de alioꝝ dictis et factis in mentẽ alicui⁹ vehementẽ suspitionẽ idu cit hostis. ꝑsuadens illi hmõi cunctã fieri vel ad irrisionẽ turbatõꝫ qꝫ eius vel ad sibi damnũ inferendũ De q̃bus tñ in ɔ̃itate nihil est Suboriũt ãt hec aliqñ tentatõ int̃ vxorẽ ⁊ maritũ. int̃ frem et sororẽ et int̃ quosqꝫ amicissimos ex qua grauissima mala ⁊ ferme incredibilia ꝓficiscũtur Et est plane pessima tẽtatio. de altero. et de amico ꝓsertim malũ suspicari adeo faciliter. ⁊ id ita celerit̃ credere q̃d pene sꝫ esse fũn postmodũꝫ cẽ perit̃ Quare summo studio vitẽda est hmõi infausta suspicio Q̃d si caꝫ quis a se neq̃t penit⁹ abijcere. tũc multũ ꝓderit ea q̃ aduersus alterũ q̃s aio suo versat illimet apire vt is ꝑinde se excuset ⁊ satisfactõnem afferat Verũ nõnunq̃ꝫ agit hostis vt has suspiciões in corde q̃s recondat. et apud se teneat. vt hac reclusione ille incremẽta suscipiant. plusqꝫ inferãt nocumẽti neqꝫ alter inde se excusare q̃at Cõn vẽo nõnũqꝫ incõsiderata neqꝫ obseruata oportũitate ɔgruentiaqꝫ tpis. vel ex malignitate iracũdiaqꝫ ai illas ꝓferri facit. vl' etiã cũ nimia assertione vt ꝑ h̃ is cui hec dicũt̃. irascat̃ ⁊ turbet̃. atqꝫ in aliũ odiũ cõcipiat. q̃si hoc mõ apud se cogitãs Quid ita ne istud de me arbitrat̃ me t'leꝫ is estimat si mihi amic⁹ esset ꝑfecto hec mime agẽt non sibi oñdi vñ de me sentire sic debeat Sic de eo ipẽ nõ cõueniũ Ecce itaqꝫ quõ hostis vndeq̃qꝫ tam dicẽdo q̃ꝫ tacẽdo suas fraudes inijcit.

De diuersis tentationibus

Onnūq3 cōmouet hostis
male de aliquo effari vel
ex ira aut liuore. illi fieri
detrimēto atq3 grauamē inferre
et nihilomin⁹ dat intelligere calli/
dus hostis. hec fieri ꝑpter verita
tatē iusticiā et publicā vtilitatem
Uel etiā ꝑpter bonū et salutē ali
orū Dicit eni hoc ipm quod agit
alijs nociuū et ꝑniciosū esse itaq3
esse optimū et illū et suā maliciaz
in alioꝝ noticiā deduci. vt ceteri
ꝑinde se tueri ↄseruare cauereq3
valeant. idq3 omittere etiaz fore
aduersū veritatis amorē Hec res
tamē ꝑculdubio est sūme ꝑiculo/
sa his qui aliorū nō sūt constituti
iudices. nec ad eos puniendos or
dinati. Et ꝑtēa huiuscemōi mala
post tergū in absentia q3 referre
sine his qui prodesse nihil. obesse
vero aliquid possūt. in bonū ver/
gere nequit Ecōtra nōnūq3 agit
hostis vt ex metu per inuidiā aut
detractionē peccandi. q̄s alteri⁹
malū occultet et taceat. in illius
simul et aliorum ingentē perniciē
Uidetis igit laqueos perplenos
discriminis ⁊ ꝙ recte hic incedere
difficillimū est

Onnūq3 cohortat vt q̄s
rez aliquā sublimē incipi/
at. veluti quidē sibi videt
ad ꝑficiendū alteri Uti vēo veri
tas habet ad ꝑpriā ostentationē
qd manifestū esse pōt. cū is hanc
rem per se ipm fieri mauult. q̄3 ꝑ
aliū queq3 Dato ꝙ eque bñ vel
meli⁹ cā alter aliq̄s facere posset
dato etiam ꝙ ita deo gratū foret
eā hūc omittere sicut ⁊ efficere Est
eni euidens indiciū. ꝙ in hoc ope
aliquid seu glorie is admiscet. qñ
potius optat ꝙ hoies cū q̄3 alios
hoc agere cognoscāt ē inq̄3 signū
ꝙ nō ex integro illud ꝑpter deum
oꝑatur Per istud vēo etiā in alijs
plerisq3 casibus intentionis puri/
tas discerni potest

Onnūq3 sub ꝑtextu subue
niendi pauꝑib⁹. aut insti/
tuendi ecc̄ias. aut in vlti/
mis ānis securitatē habendi agit
hostis. vt quis in auariciā labat.
vl fraudulēte negociatiōi intēdat
vel emendo vēdendoq3 cōmittat
ꝑiuria. vti ꝑius tactū est nunq̄3 tñ
mōrliter peccandū est etiaz q̄ntū/
cūq3 bonū inde oriri queat

Onnūq3 in bono oꝑe grā/
dem accidiā ⁊ tristitiā ꝑ/
magnā imittit hostis sua/
dens tūc in delcationib⁹ seculi cō
solationez q̄rere Ex quo duo ma
la accidūt vnū est. ꝙ frequēter ꝑ
hoc q̄s in stultiloquia aut pecca/
tū aliud decidit per qd etiā alios
peccare facit. Scdm est ꝙ illius
accidia hoc pacto nō sanat. verū
magis ac magis nutrit et crescit
et si eni eo tp̄e hic a tristitia libere
tur. ipa tñ postea redit longe va/
lidior Qui vero eā abigere supa
req3 vult. aduersus illā forti ꝑsta/
re animo ⁊ sibi acriter resistere de
bet Nam tūc discedet Postmodū
minime reuersura.

Onnūq3 aliqui subijcit ho
stis ardētissimā cupidita/
tē cernēdi mūdi vanitates

plausus q̃ʒ nuptiaꝝ Et agit ꝙ il/
lo puncto tẽporis quo q̃s videt
huiꝰmõi qui illic plerũq̃ sũt impu
dici gestus non tentatur de pcc̃o
carnis. ⁊ per hoc illũ nimiũ auda
cem efficit hostis atq̃ĩ imoderate
sua de castitate p̃sumere. Vñ eue/
nit vt is vel in supbiã decidat vel
finaliter in obscena opa aut spur
cas ruat in cogitationes. siue hoc
in loco siue postmodũ alibi cũ so/
litarius erit tũc eni huiuscemodi
cuncta redibũt in memoriã Quã/
obrem tutius esse nihil potest q̃ʒ
semp hec deuitare pericula. neq̃ʒ
vnq̃ʒ in illis confidere.

Nonnũq̃ʒ sub velamẽto sã/
ctitatis. deuotionis. et in
personas religiosas spiri
tualis amicitie agit hostis. vt ex
cõsuetudine intuẽdi. loquẽdi epu/
landi simul ridendi mutuo sese io/
cose tangẽdi vertitur spũs amor
in libidinosum carnalẽq̃ʒ amorem
et demũ in finẽ ignominiosissimũ

Onnũq̃ʒ sub p̃textu fugiẽ
de singularitatis ⁊ obser
uandi moris aliorum. vel
alicuiꝰ similis boni suadet hostis
vt quis plus vescatur aut bibat
q̃ʒ sibi ɔueniens est Et pariformi
ter est de vestitu ⁊ huiuscemõi re/
bus Quare sũmopere est in omni
bus adhibenda discretio

Nonnũq̃ʒ agit hostis vt sã
cta intentione quis loqui
incipiẽs ɔtinuãdo s̃mõm
ad plura desluat inordinate dicẽ
dum quod euenit. vel q̃a is loquẽ
do ɔmouetᷣ. irascituꝛq̃ʒ vel q̃a suã
gloriã querit Vel q̃a erubescit et
verecũdatur nisi audientibus ad/
mirationeʒ ingerat. subtile aliq̃d.
extraneũ nouũ. inauditũq̃ʒ dicen/
do Quo fit. vt et que scie et que
nescit imoderate loquatur. aut ea
proferat que audiẽtibus ob eoꝝ
simplicitatem minime conueniunt
Quãobrem sub ratiõis regula sẽ
per lingua tenẽda est eque. in me/
dio fineq̃ʒ sermonis. sicut in initio

Onnũq̃ʒ sub humilitatis
specie et sese custodiendi
facit vt quis sileat ex con
temptu. iracũdia. supbia. vel cum
loqui deberet. ex vecordi pusilla/
nimiq̃ʒ metu reticeat

Nonnunq̃ʒ sub tegumento
honesti fortasse desiderij
quo quis rem aliquã sci/
re gestit et agnoscere hortaᷣ ho/
stis vt is ad cuncta videnduʒ au
diendum. temptandũ. curiosus sit
atq̃ʒ p̄sus intentus Unde ingẽs
postmodũ fedarũ tẽptationũ im/
pudicicie et odij obrepit frequen
tia Et q̃ʒq̃ʒ nullum exinde aliud
maluʒ nasceretur. ea tamẽ res ad
modum huiusmodi per se nociua
est Naʒ vsq̃ʒ adeo illius mẽs eius/
cemodi nouitatibus obruitur. vt
nullaʒ post hec purã de deo cogi
tationem is habere valeat

Onnunq̃ʒ gratas de car/
nis voluptate cogitatio/
nes menti offert aduersa/
rius dicẽs. nõ esse pículosum illis
dũmõ ɔsensus absit imorari pau

sulū. atq; hoc modo in tantū ho/
minē succēdit et inflāmat. vt eas
a se vix excutere possit. Itaq; ni/
hil est salubrius q̃ illis initio inclu/
cludere aditū. Aliq̃n aūt oriūtur
huiuscemodi noxie cogitationes.
cuz studiose quis suo҄ affiniū qui
in mūdo ⁊ cōnubio viuūt statum
animaduertit.

Onnūq; alicui⁹ mentē plu
rimū cōturbat hostis in
illā. magnā fedarū ac tur
piū cogitationū multitudinē imit
tēdo. vt his se otinuo peccare cre
dat Dicit eni horrendū eē scelus.
cū legēdo horas ⁊ deo obseq̃ndo
he cogitationes adueniūt. Itaq;
hortatᷓ vt illis prorsus penitusq;
fugādis his semp inuigilet. neq;
aliud quicq; agere curet Scit nē/
pe malignus hostis ventū facili⁹
in manu posse fixū manē q̃ illas
tolli fūditus. radicitus q; cōuelli.
vel ita posse abigi. vt ne quidē po
stea vnq; redire q̃ant Atqui non
cū impie mentē cogitationes tan/
gūt peccamus mortaliter. ꝫ cum ta/
men cū eis ɔsentimus. id est q̃ndo
illis voluntas nr̄a fauet. q̃n eas
ip̄a cū delectatione cōplectitᷓ. q̃n
eas adesse gaudet q̃ndiu vero he
sibi displicēt. sibiq; sūt horrori ac
odio. nullū est mortalis noxe p̄iculū

Sciendū aūt. non esse possibile
in occupatiōe laboris vel t̄palis
administrationis tantā inesse hoi
mētis serenitatē sicut in sua quiete
post diuturnā morā Et alit̄ illaz
querere est sepe irritus labor ⁊ so

la tentatio frequēter aūt he cogi/
tationes melius vincuntur. si eas
nihilipendimus aut curamus sed
alijs in rebus occupam⁹ animuz.
q̃ si eas vi nitamur ꝓpellere

Nonnūq; bonas cogitatō
nes subijcit hostis nō cer
te ꝓpter bonū aliqđ. veꝝ
ad id solū vt sancte orōni impe/
dimentū p̄stet Nā illas eo immit
tit t̄pe cū eas suscipe nec licz nec
cōuenit Nō eni audiēdo vel canē
do missā oportunū t̄pus est de re
cogitare familiari qđ tamē alijs
horis bonū expediensq; foret

Admonet nōnunq; hostis
semel in tantū alicui pcēo
incūbere aut illicite cuidā
vacare voluptati. vt exin ad ple/
nū is saciet͂ neq; postmoduz illi⁹
vnq; rei ɔcupiscentiā hēat Ideo
vēo istud agit hostis. quia in hoc
graue istū nouit delicturū Ignō/
scit etiā ꝙ et si is modico tēpe hu
iusce desiderij carebit. paulo post
tū huic multo tenabitᷓ forti⁹ Ut
eni qui estu graui febreq; laborāt
cū gelidā aquā biberint p̄mo rele
uari videntᷓ Deiñ vero lōge gra/
uius et vehemētius affligūtur sic
expleta libidine illius postmodū
āplius ingrauescit cupido Sicut
etiā ⁊ hi qui q̃nto plus sese vngu
lis scalpūt ⁊ fricant tanto magis
pruriginē sentiūt Atq; si modi/
cuz id tolerare possent citius mul
to liberarentur.

Nonnūq; in se q̃s p̄cipiēs
mot⁹ iracūdie et vindicte

in alterum quamq̧ hoc sibi dis/
pliceat ingratumq̧ sit. attamē ei
dat intelligere hostis non debere
orōem dicē dñicā neq̧ pacē in mis/
sa suscipe qm̄ nō liberi aīo cuncta
ignoscit ¶ Reuera tñ si inimicū is
optat suū ꝓpter deū diligē debet
et tuto p̄t deū orare vt q̄madmodū
alijs in se malefacta remittit. ita
suoꝝ q̄z delictorū veniā sibi largi
ri digneť Nā si efficaciter inimicū
amaē vellet id vtiq̧ efficē valebit

Omnīūq̧ suadet vt sue q̄s
fame integritatē nimium
tueať docēs hostis ad h
quēq̧ teneri secusq̧ agē velle id
esse crudelitatis ⁊ imanis seuicie.
¶ Qua de re innumera mala con
surgūt. nā cūcta is q̄ de se dicere
audit excusare conať oia sua fc̄a
collaudās et de illis volēs rōem
reddere. putat nempe hoc pacto
claudere hoim ora qđ ꝑfecto im/
possibile est. Ita ergo plerūq̧ is
labiť in irā impatientiā arrogan
tiā ꝑturbationē mentis. accusatō
nem alteri' secretoꝝ q̄ celari debe
rent reuelationē. vt ꝑ hec oia suā
astruere innocētiā q̄ratRuit itez ꝑ
id frequenť in ypocrisim ⁊ fictio/
nez hn̄s ab hoste ꝑsuasū. sua opa
hoim in ꝓspectu fieri debere. non
quidē vt dicit ob mūdi vendicā
dū applausū. verū ad p̄bendū alijs
boni exēpli viā simul et ad ꝓpriaz
vitandū infamiā nā mihi ita eloq̄
tur illesa fama manēte. plures ho
mines mea verba estimabūt fient
q̧ exinde meliores

X altera pte monet nōnū
q̧ hostis vt quis nihili pendat
quid de se homines loquan tur et
sentiant neq̧ in aliquo suam fa/
mā custodiat. ꝫ cq̄le ducat in ma/
nifesto ⁊ occulto peccare atq̧ in
tali sue vite negligentia incuriaq̧
viuat secū inq̄ens mea q̄lis sit con
scia de' agnoscit Id ꝑfecto mihi
satis ē. dicāt alij quicq̄d eis libue
rit Ecce itaq̧ videtis q̧ difficile
sit hunc vtrūq̧ effugere laqueū. et
recto gradiēdo tramite a neutro
detineri ⁊ capi sūt eni ābo ꝑnicio
sissimi Quāobrē ꝑmuz debet q̄sq̧
ꝯsiderare q̄le opus suū existat. bo
nū ne an malū Nā si est malū q̄n/
to magis illud in patulo ꝑtoq̧
facit tāto grauí' ipe peccat Et h
in casu is celare abdere et occul/
tare debet nō quidē ob supbiā. ꝫ
ne alijs occasionē peccandi male
loquēdiq̧ tribuat Sin vēo, opus
bonū sit attñ is noscit alios ipm
veluti malū iudicaturos. animad
uertē optet an hi q̄ ita iudicāt ad
h ex ignorātia ⁊ simplicitate addu
cāť et tūc hoc op' si ad salutē nō
nc̄ariū extiterit. intermittendū ē vel
illius rei cognitio et v̄itas est eis
apienda docendiq̧ sūt nō sic de il
lo arbitrari debere. Qz si ex mali/
cia hmōi ꝓdeat iudiciū Sūt eniz
nōnulli q̄bus aliena v̄tus inuisa ē
qui neq̄unt. quicq̧ fieri vidēt. ma
ligno nō carpere dente sibi ꝓrsus
ꝯtemnēdi sūt neq̧ eni pn̄t vllo pa
cto claudi istoꝝ ora Itaq̧ minime
opus est eum qui bonū operatur
aduersus huiuscemodi homines
suam famā tueri Porro hoc loco

animaduertendũ est. q sublimia opera crebrius efficere dignatus est dñs p illos qui vt docet apl's fatui, insciq. vel nullius estimationis habiti sũt. q̃ꝫ p alios quosq;. Quare nequaq; optare q̃s debet vt in eo q̃d agit bono. ab aliis commendet. neq; multo min' suã debꝫ deprimere pdicareq; laudẽ. vl' etiã pcurare vt hoc fiat ab aliis. ꝫ totũ deo relinquẽdũ est. qui de nihilo nouit opari ingentia. Frequent̃ nãq; videm' quo ãplius suaꝫ. q̃s ostẽtare q̃rit innocentiã aut pprium bonũ in alioꝝ noticiã ducẽ eo minus ab aliis estimat̃ et curat̃. Lõge etiã minus tum sibi tũ ceteris apud deũ proficit.

I Git nõnũq; hostis vt secũ quis sciscitet̃ et inq̃rat an pdestinat' a deo sit ad gloriã vel ad penã et̃naꝫ pscit' vt hoc pacto vel in psũptuosã spem vel in desperationẽ labatur ꝛ corruat. Proinde neutrũ hoꝝ diffinita sñia iudicare debet hõ. sed in dei spare mia cum ingenti timore sue districte iusticie

[N]Onnunq; suggerit hostis apud se pcũctari an poti' nũc q̃s mori vel eternalit̃ dãnari mallet. q̃ꝫ aliq̃d mõ2le cõmittere pccm vt si is affirmatiue rñdeat in eo denuo peccet q magis eligit pccm admittẽ atq; ita offẽdere deũ q̃ꝫ huiuscemõi pẽas pperi deum quippe offẽdere p q̃cunq; vitãdo supplicio velle neq̃q̃ꝫ debet. Sin vero contrariaꝫ is ptem asseruerit pmũ forsitã mentietur. Decidet etiã fortasse in iactantiã atq; arrogantiã. Quãobrem magnope vitanduꝫ est hmõi facere q̃stiões neq; eis si subrepe-rint est rñdendũ abiiciẽdeq; sunt et dicenduꝫ deo Meã dñe fragilitatẽ agnoscis certus equidẽ sum qm̃ nisi tua grã mihi foẽt auxilio nulla ita modica est pena q̃n me vinceret. atq; pccõ facere et pstare ɔsensũ. Quare me miserũ in tuas pijcio man' obsecrãs ne ea tentationũ picula incurrere me sinas q̃ tuoꝝ sine trãsgressu mãdatoꝝ superare nõ queã. Hoc itaq; mõ piculosus is malign' q laq̃us tuto ptrãsiri valebit Fragilitatẽ videlicet ppriã humilit̃ recognoscẽdo et in deo solo ɔstituẽdo spem. neq; q̃ddcũq; iudicãdo aliud. Scimus nẽpe beatũ petꝝ qui pus se velle mori q̃ꝫ deũ relinq̃re spondebat. deũ postmodũ deseruisse neq; huius quod pmiserat effecisse aliq̃d Sic pfecto agũt q̃ꝫ plimi putantes q oĩa pferrent añq̃ꝫ ad peccandũ ptraherent̃. q̃si non diuina grã ꝫ sua ṽtute ipi pccm deuitẽt.

[N]Onnũq̃ꝫ aliã tentationeꝫ immittit hostis. huic pene ɔsimilẽ et est cũ q̃s pterito tẽpe grauia ppetrauit scelera vnde bona sibi aliqua euenerunt sicut per fornicationem aut adulterium prolem suscepit quam ardẽtissimo amore ɔplectitur. tunc agit hostis vt is a semet ipso inquirat. vel ab alio interrogetur. Vellet ne nõ peccasse et hanc nõ habuisse plem. Decidit eni hoieꝫ

delinq̄re q̄litercunq̃ huic rn̄deat
q̄stioni. vt in p̄cedenti tentatione
dictum est Dico itaq̃ dictū reme
diū hic etiā locū hr̄e. tali. s. q̄stiōi
nō rn̄dēdo. vel pōt hō dolere de
ip̄o pcc̄o. dolere itē p̄t q̄ p hm̄ōi
delictū sibi ꝓles orta ē Nō āt ab
solute dolē optet de eo q̄ ꝓlē hz

Omnīq̃ incitat hostis ho
minez ad hoc vt apud se
petat. an sit cet̄is hoībus
vel hoc aut illo deterior. vn̄ pluri
ma frequenter pcc̄a surgūt puta
mētiri. supbire. alios temere iudi
care Debet itaq̃ is. dicē quicq̄d
ex me habeo totū pcc̄m est. si vēo
in me est aliqd̄ bonū id ē ex grā
dei quā eq̄ alteri sicut mihi deus
ip̄e largiri pōt satis ꝓfecto sum
iniquus. si nihil ex me nisi peccatū
hēo. nō ēgo me cet̄is cōpare opꝰ
est cū ip̄e sim ex me scelēatissimus

Omnīq̃ grās et dona q̄
in aliquo sūt anī huiꝰ ocu
los statuit hostis. vt hinc
intumescat. puipendatq̃ cetēos.
Quare ex aduerso is cogitare de
bet. eo sibi maiora picl̄a graniorē
q̃ iminere damnationē. si nō rc̄e
diuinis vtat̄ muneribꝰ. Cogitare
etiā pōt q̄ nemo adeo est ip̄us q̄
nō meliꝰhm̄ōi vteret̄ donis si hec
ip̄a sibi collata fuissent. et ita quē/
cūq̃ ꝓximū siue iudeū siue genti/
lem se ip̄o meliorez iudicabit. aut
saltē nō deteriorē.

Omnīq̃ efficit hostis. vt
cū quis penitere cōteriq̃
debet. a se ip̄o q̄rat tantā
ne de pcc̄o suo displicentiā habe/
at. q̄ntā hr̄e tenetur. q̄ nō arguit
qm̄ plus doloris et lachrymarū
de damno hr̄et tp̄ali. q̃ nūc hēat
de diuina offensa q̄re nequaq̃ hu
iusmōi displicentia sufficere videt̄
Sed sciendū q̄ nō est nēe corpalē
de pcc̄o ec̄ dolorē tātū q̄ntus for/
tasse esset de tp̄ali malo vel incō/
modo Sufficit eni q̄ omissū pec/
catū sibi displiceat et neq̄q̃ in illi
casu deū offēdere vellet. Nō eniz
sicut p̄us dictū fuit oportet malle
damnari mori aut oībus spoliari
bonis. q̃ peccasse. aut hoc modo
peccare Rursus nec talē hn̄ opꝫ
esse dolorē q̄lem de se diuina po/
stulat imensitas cū hoc sit impossi
bile Quia ipsa ꝓrsus est infinita.
nr̄m aūt dolorē finitū esse necesse
est Is ergo dolor qui dictus ē suf
ficit. Verū quidē est q̄ tāto ħ do
lor est melior quāto et in aīa et in
corpe est maior. assit mō quo ad
corpalē dolorē rc̄a discretio Nō
eni ex eo corpus destrui aut ratio
ledi debet Plurime p istud vitāt̄
tentatōnes. q̄ subeūt cū q̄s nimiū
veret̄ nūq̃ satis penitere aut suū
nō facere debitū. Debitū inq̃ q̄n
tū ad salutē satis est. vt eni ē dc̄m
nequaq̃ nr̄m debitū facere possu
mus q̄ntū dei altitudo deposcit.
neq̃ etiā ſm bn̄ficia que ab ipso
recepimꝰ nec hoc ꝓfecto a nobis
indulgētissimus ille pater expetit
imo pro mira grē sue benignitate
sibi sufficere vult. et nos i amicos
habere paratus est si ea que in
certo numero certis agenda tēpi
bus mandata nobis tradidit ip̄i

cōpleuerim⁹ q̄ etiā sub eṫne mor/
tis inṫminatōe implēda mādauit
Uniuersa aūt hec p̄cepta in his
duob⁹ ɔtinenṫ Dilige deum sup
oīa. ⁊ p̱ximuȝ tuū sicᷓ te ipm̄. siq̇s
ꝟo sup hec aliqđ bonū effecerit. is
p̱iū maiorē grām obtinebit Qđ
si inṫroges. qđ est super oia deuȝ
amare: plane grosse qꝫ respōdeo.
hoc est. sic eū diligere. vt nllo pa
cto qđlibet aliud q̇s amare velit
per qđ p̱deret dei amorē Proxi/
mū aūt sicᷓ se ipm̄ diligere est ei fī
naliter quidē vitā optare eternā
grām vero in p̄nti seculo Insup
id ei facere velle qđ rōnabiliṫ ⁊ iu
ste in sūi casu sibi quisq̇s fiēi vellȝ
Un̄ manifestū est q̇ is qui est iu/
dex cōstitutus. neq̄qꝫ velle debet
latronē a morte vel carcere libēa
re quāqꝫ ipe fortasse in sūi casu ɔ
tra rōem liberari cupet. Et ex ħ
plīmis eiuscemodi tentatōib⁹ rñ/
deri potest.

S I nōnū qꝫ qui sacrū alta
ris suscip̱e ɔstituit sacṙm
occurrit sue indignitatis
cogitatō q̇ videlȝ neq̄qꝫ ad ħ di
gnus esse p̄t. et p̄p̄rim sibi videtur
q̇ nō bn̄ sua sit delicta ɔfess⁹ Fiēi
aūt p̄t hoc suggestione demonis.
vt tm̄ bonū impediaṫ Quaṙ igiṫ
is cogitare debet ad ħ nūqꝫ se di/
gnū p̱p̱ijs virib⁹ fieri posse quā/
qꝫ etiā centū āñis ad id laborās
incūberet. nisi ex spēali dei munē
id fiat qđ sanc mun⁹ p̄t eq̄ nūc sicᷓ
post centū ānos dn̄s elargiri De
bet rusus ɔsiderare. q̄m hac i vi
ta nēo p̱ infallibilē absolutāqꝫ cer

titudinē scire p̄t. vtꝝ in grā sit an
nō. vere ne sit penitēs. an nō. vtrū
recte ɔfessus sit an nō. nisi ad hoc
singłaris accedēt reuelatō Itaqꝫ
qui sine hac certitudie suscip̱e nol
let eucharistiā. is p̱fecto seipsum
decip̱et ⁊ q̄ndā sup̱bie spēm hr̄e
videreṫ. Est alia hūana vel mora
lis certitudo q̄ in nr̄o p̱posito et
req̇riṫ et sufficit. cuȝ videlicȝ quis
in p̱pria recollectione et cōscie di/
scussione id egit qđ tuȝ sua discre/
tio. tū bonū alioꝝ ɔsiliū eū debē
facere iudicat. atqꝫ hoc p̱ suffici/
ens tp̄ūs ad id cōiter obseruatū
cōsuetū qꝫ. Qđ si nūc in pcc̄o mōr
li p̄m p̱priū iudiciū is se esse nō vi
deatur. tuto ⁊ sine noui periculo
pc̄ci ad cōionē accedere pōt ⁊ qꝫ
qꝫ vt frequēṫ accidit sibi fortasse
leuia q̄dā dubia sup̱ueniāt. ea tū
ɔtemnere imo vincere debȝ ⁊ ad
cōnriū agendū semet ipm̄ cogere
Leue autē dubiū voco. cū q̇s po/
tius de aliquo fert iudiciū. qđ sit
bonū. iustū ⁊c. qꝫ q̇ sit malū et pec
catū ⁊ nihilomin⁹ q̄sdā ratōnes
vel cogitatiōes in cōnriū habȝ q̄
aliquā ei dubitationē afferūt. nō
tū ita q̄n p̄muȝ iudiciū multo sibi
sit certius in tantū q̇ si res ip̄a al
terius foret. de ea nequaqꝫ ambi/
geret aut cūctareṫ Uerū si nō ma
iorē certitudinē de vna partium
habet qꝫ de altera. sistere debȝ q̊/
usqꝫ ad earū aliquaȝ magis assē
tiatur et hoc vel alioꝝ vel sue ra/
tionis consultatione vel inspira/
tione diuina obtēta per orōnem.
Nisi eni hoc mō quis securitatē in

semet ipo capiat se male fuisse cõ
fessū semp iudicabit. neq3 trāquil
lius esse aut ɔsciētie pacē vnq3 ha
bere poterit. Quod pfecto neq/
q3 bonū est.

Se ipo penitēs nōnunq3
inq̄rit si firmā nunq3 pec
candi volūtatē habeat. ⁊
tūc ei plima pponit hostis pſertī3
q nimiū est fragilis q itē ta3 cre
bro in pecā lapsus ē et adhuc q̄tī
die labit Considerare autē is de
bet vex quidē esse nō posse cū vi/
tare pcīm viribus suis Nō etiam
asserere opus. habet nūq3 se pec/
caturū. pſūptuosū quippe esse3 hoc
neq3 tñ etiā iudicare debet se pec/
caturū Jā eni3 hoc esset delinq̄re
Satis igit est si firmū ei ppositu3
adest cū dei adiutorio deuitandi
pcīm ⁊ ad id diligētiā adhibēdi
nec bm pñtem volūtatē vllo vult
pacto in posterū peccare.

Onnūq3 vt dictū ē enitit
hostis. psonis deū timēti
bus magis q3 ceteris nimi/
um timore immittē quo in cūctis
suis opib9 deficē formidēt Quā/
obrē eiusmōi timoratis nēcariū ē
vt in pmis magnope aniaduētāt
ad q̄d sub pena pecī mōtlis bm su
um statū obligant et ad quid nō
Pōt aūt de hoc hri nō quide3 in
fallibilis 3 hūana certitudo p sa/
pientiū et deuotox bonū ɔsiliū p
scpturas. per iudiciū ppue rōnis
et p suū ɔfessorē Nā bm hax pso
n irū ɔsiliū ⁊ dictamē deb3 is fre
q̄ēter ppriū iudiciū mutare ⁊ vin
cere. Cū ergo ex eo q̄d agendu3
est habet is hmōi certitudine3. pt
se merito quietare licet pies alias
negligentias que venialia pcc
sūt admiserit. sed si in his punctis
pncipalibus se defecisse ɔgnoscit.
penitere deb3 et postmodū loco ⁊
tpe ɔfiteri. videtis itaq3 prius eē
nēcariū vt quisq3 diligent pquirat
q̄ res pcīm mōtle sit. q̄ nō. in quo
q̄sq3 obliget in quo nō Et tūc q̄c
quid sup hoc egerit id vltroneu3
ēit ⁊ superogatiōis ad augmētū
sue grē simul et aliox Credere ei
q illud meli9 bonū q̄d q̄s facere
valet semp implere teneat. ita q
si hoc obmiserit. peccet mōtliter
erroneū esset. nūq3 etiā q̄s posset
obtinere ɔscientie pacē.

Jnalit p generali regula
accipite q vti de9 ⁊ bon9
āgelus sēp ad bonū hox
tant cūcta q3 seu psp a seu aduer/
sa. siue bonū siue malū sui vl alti9
ad salutē et pfectū bonox cōuer/
tūt. sic ex aduerso oīa in demnūq3
pnicē detorq̄re molit hosti. Ubi
dat q̄s diuicijs enitit hostis vt ill
abutat vel in superbiā vel in luxu
riā vel in vsurā et iniquā tpalium
adq̄sitionē Cōn. scūs angelus co
natur ⁊ suadet. vt illis vtatur ad
largiēdas elias ad supplicit red/
dendas grās deo ad hñdā suffi
cientiā Sic ɔsiderate in pulcritu
dine. virib9. scia. statu bona hoim
fama. et hox cōnrijs paupertate
deformitate. mala obscura q3 fa
ma diuēsitate etiā inclinatōis ho
minū ad hoc vel illud nouit scūs
angelus bñ vti hostis vero male.

Quamq̄ʒ etiã frequẽter et
ipam dei inspirationẽ in
malũ cõuerti facit hostis.
sicut ex aduerso bon⁹ ãgelus ma/
lam inimici tentationẽ in bonũ pu
ta quis tentabiť ideo religionẽ in
gredi vt postmodũ egrediatur et
exeat. In ea tñ ꝑseuerãs ↄstãsq̄ʒ
manebit. De supbia aut inuidia
tentabiť huic valide resistet et iñ
merebiť plurimũ Ita frequenter
dũ grauiter nocere cupit hostis.
ꝓdest admodũ et ꝓficit in tantũ
ꝙ hominẽ crebro tentare desistit
ne tentationẽ supãdo mereatur
Aduersus vero cũctas suas illaq̄
antes tentatões que certe sũt in/
numere. nõ nisi vnicũ generale re/
mediũ repitur vti btõ Anthonio
reuelatũ extitit. vt q̃s videlicet ꝓ
fundã semp habeat humilitatẽ et
affectione sincera puroq̄ʒ corde su
am totã spem in dei ac sãctoꝝ au
xilium statuat idq̄ʒ se facere posse
esse dei grãm censeat pmaximam
nihilomin⁹ tñ semp suũ debitũ fa/
ciat apud deũ et obſuantiã man
datoꝝ eius ꝑdicte innitendo spei
nã sicut firmiter credimus hoiem
sola dei saluare misericordia. ita
eã miam sũmopꝑe venerari diligẽ
carpendere q̄ʒ debem⁹ secus enіʒ
faciẽs vel hoc intermittẽs agere
ꝑfecto illã perdere sese reddit di/
gnissimũ Quod si suggerens tibi
hoc mõ dicat hostis. quicq̃d ege/
ris certo nouit deus an dãnatus
eris vel ne. neq̄ʒ vllatenus aliť eẽ
põt Rñdebis quicq̃d de me ordi/
nauerit deus ipe tñ amari dign⁹
est et coli. cumq̄ʒ mentiri neq̃at ipe
sibi obsequentibus ⁊ ad hoc pro
suis viribus conãtibus infallibili/
ter gloriaʒ celestẽ largieť Quãq̄ʒ
vero mihi meus sit finis incogni/
tus. bene tñ scio q̃m bona vita in
bonũ finẽ ꝑducit. neq̄ʒ ob hãc in/
certitudinẽ omittere debeo. q̃ mi/
nus meũ efficiã debitũ. imo ꝑfco
magis ac magis enitenduʒ mihi
est. sicut et si infirmus se sanandũ
ignoret. Iure tñ ad id suũ debitũ
facit. Cõcludendo dicimus nihil
ita instruere hoiem in ꝑdictis ten
tationibus infinitisq̄ʒ aliĳs. sicut
grãm dei que per deuotã orõem
in ꝓfunda fusam humilitate atq̄ʒ
ↄtritione cordis adquiriť. Hanc
nobis grãm meritis ac intercessi/
onibus oĩm sanctoꝝ sanctarũq̄ʒ
largiri dignetur pater et filius et
spiritussanctus Amen.

Explicit Tractatus Magrĩ Joh
Gerson Cancellarĳ parisieñ Do
ctoris Consolatorĳ Anno gratie
M.cccc.lxxxiĳ In vigilia Georgĳ
martyris.

¶ Tractat⁹. de paruulis trahendis ad christuz M. Jo. de Gersonno Cancell. parisien̄

Sinite paruulos venire ad me ⁊ nolite ꝓhibere. taliū enim est regnum celorū Suprem⁹ legislator noster et doctor christ⁹ sufficientē prebuit instructionē. tum doctrinis. tum opib⁹ ⁊ exemplis ad vniuersalez ecclesie decursum pro ōni statu et gradu regulādū Jta enim recta fides habz Et qm̄iam portio ecclesie non vilis est puerorū ⁊ adolescentiuz cetus/ noluit idem christ⁹ ipsos absq̧ ɔgruis institutionib⁹ ꝑtergredi quoniā etiaz aliquarū tunc p̄sentiū et ōniū p̄ hoc futurorum min⁹ beniuolam indignationem vel insipiētiā rudem/ vel altam plusq̧ satis erat inflatāq̧ sapiētiam compescuit eorum qui ꝓhibebant sibi paruulos offerri ɔminādo offerentib⁹ Sinite inq̄t paruulos venire ⁊c̄. Et tanq̧ ab eo quereretur cur hoc ita fieret. subiunxit causam p̄cipuam et diuinā dicēs Taliū enim est regnū celorū Et in Marco sic habet textus Discipuli aūt ɔminabātur offerētibus. qḋ cū vidisset indigne tulit Et ait illis Sinite paruulos venire ad me ⁊ ne prohibueritis eōs Sequitur Et complexans eos et imponēs manus sup̄ illos benedicebat eos Que verba si cū suo pondere sententiarū cōsiderem⁹ ingētē prorsus acerbe mordacisq̧ inuectionis materiā habebimus in eos qui paruulorū salutē et accessū ad christū ꝑpediūt. ⁊ ita ꝑfecto audire digni erūt qui tales sunt Sed absit ōnis amaritudo reprehēsionis. ꝓcul esto ōis substomachatio ꝓteruiens. imitemur paruulorū simplicitatē de paruulis locuturi nihil hic ɔtentiosa animositate declamem⁹ Attendam⁹ potius q̄ modesta increpatione in discipulos vsus est christus etiā dum indigne ferebat Sinite inq̄t paruulos ve. ad me Contemperemus deniq̧ s̄monez ꝓ paruulis nō magnope pensātes rudia ⁊ vulgata v̄ba si opus ē balbutire more nutricū et matrū. bleso ore sermonē cū paruulis dimidiantiū dūmodo sic intelligat̄ illō qḋ dicē volum⁹ satis est Tum ad animādū docēdumq̧ paruulos venire ad christū Tum ad tollendū viaꝝ scandala magl. q̧ ad quēpiā satirica dicacitate acriter coarguēdū. ¶ Sub paucis igitur ɔsiderationib⁹/ quatuor numero. ordine lucido distinguatur p̄n̄s opusculū. Prima ɔsideratio erit de paruulis quanta necessitate cuz sui et ecclesie vtilitate veniāt ad christū Secūda ɔsideratio loquet̄ de scādalizantibus paruulos dū eos varijs modis nō sinūt venire ad christum. Tertia subiūgetur de laudabili studio eorum q̄ reducūt paruulos ad viam q̄ ducit ad christū Quarta pone/

tur apologetica ꝑ baculo mee de
fensionis et simul exhortabit par
uulos ꝑ me indignū ad xp̄m veni
re Submitto tam̄ oīa auctoritati
beniuole supioris mei in hac pte
Et neqȝ sensū ꝓpriū neqȝ prudētiā
neqȝ iudiciū ꝓponā amicorū me/
orū spiritualiū ꝯsilio vt sit zelus
me⁹ hac humilitate temperat⁹ ne
vt sic currēs incurrā Ubi ꝟo isti
mecuȝ senserint . reliqua oīa que
hoīes aut carnales aut maliuoli
aut ad pauca aspiciētes enūciaue
rint ꝯtemptur⁹ sum leuiter sciens
cuȝ hieronī ꝙ ꝑ infamiā ⁊ bonā
famam ꝑuenit ad christū.

Prima consideracio

De paruulis q̄nta nc̄itate cuȝ sui
⁊ eccē vtilitate veniant ad christū

Bonū est viro cū portaue/
rit iuguȝ ab adolescentia
sua. Juguȝ illud intellige
qd̄ xp̄s asseruit eē suaue et onus
leue huiꝰ sentētie veritas fūdat
pmo in augmēto diuine grē q̄ trī
buit exercētibꝰ se ad eā tāto abun
dantiꝰ q̄nto citiꝰ ac diutiꝰ hoc ege
rint Ubi ꝟo maior est grā in ani
ma magis est ipsiꝰ fotrix nutrix
ꝯſuatrix atqȝ roboratrix Et e re/
gione plerūqȝ fit iusto dei iudicio
vt qui graciā dei vel neglexerit vel
repulerit abutēs donis dei ⁊ ta/
lentis summi patrisfamilias in pri
mo etatis vigore dum fas erat.
postmodū ad eā veniēdi neq̄quā
recursus habeatur Sȝ absqȝ dei
grā q̄s saluabit! q̄s non subsistet!
q̄s nō potius in p̄ceps vel in da/
mnū ruet Si tū in puericia nō dū
offēdisti nec p̄meris fasce pccōꝝ
nequis vt dicis ascēdere ad ꝟtu
tes quid fiet dū hostis fueris dū
grandis criminū sarcina ceruicē
senectutis curuabit et premet!

Oro quis nesciat primi/
cias florentis etatis sicut
et in plantis ⁊ vineis et
rebꝰ ceteris acceptiores existere
ac proinde obsequia puulorum
gratiora esse q̄ȝ senū debilitatorū
qui nō vicia deserūt sed a viciis
relinquūtur Optima queqȝ dies
miseris mortalibꝰ eui prima fugit
ait egregius poeta Ampliꝰ si cō/
suetudinis virtꝰ attēditur que ab
aristotele (vocez expientie ꝓferē/
te) vocat altera natura. ꝑspicuuȝ
erit nihil mala ꝯsuetudine onero/
sius amariꝰ atqȝ deterius. et bo/
na ꝯsuetudine nihil faciliꝰ suauiꝰ
diuiniꝰ q̄ȝ Propterea ꝯsētiūt phi
oēs et poete cū theologis nō pa
rū referre iuuenes sic vel sic assue/
fieri Adeo in teneris assuescē mul
tū ē ait virgiliꝰ hinc iubet Tulliꝰ
Optimā formā viuēdi eligēdā eē
quam iocūdaȝ reddet ꝯsuetudo
Qd̄ male fers assuesce, feres. ait
naso. ⁊ Flaccus Fingit equū doci
lē tenera ceruice mgr̄ Jre viā quā
monstrat eques. venaticus ex q̄
Tp̄e ceruinā pellē latrauerit au/
la Militat in siluis catulꝰ. nūc ad/
bibe puro Pectore ꝟba puer nūc
te melioribꝰ offer Quo semel ē im
buta recens ꝯuabit odorē diu te/

sta. Postremo si maximā vim cō/suetudinis puerse leges ⁊ sacrile/ge supstitiones ostendunt vt Auer/rois commemorat. sicut ⁊ viciosi mores put conqueritur Augu. ⁊ aliorum plurimi quos dubitabit assuefactione in vera religione ⁊ castis moribus plus habere virtutis qm ad instigat ⁊ opitulatur sicut pdiximus gre diuinit⁹ inspirate prepotens auxiliū. Quo circa mea crebra mens exhorruit dum sonabat iuuenum subuersiuus ille versus Angelicus iuuenis senibus sathanizat in annis Planc non video quod de sathanizante iuuene sperādum sit in senectute qn peruersis inclinatiōib⁹ accesserit peruersior cōsuetudo/ si angelizans iuuenis et vicijs obnitens in senio sathanizat Sz blasphemiū hoc puerbiū adinuenit errās vulg⁹ vt reliqua multa Ad quid ista! Ad patrocinium vtiqz pditissimorū nequissimorūqz paruulorū suorū quorū maior incōpabiliter est copia quatin⁹ non tam eos corrigeret ab errore viarum suarū quod nō irriderentur a consocijs timoratis ⁊ bene istitutis (qui profecto sunt rara auis in terris) quibus inest verecūdia malis obstās conatibus Et heu ita iam est In paruulis laudatur inuerecunda frons Procax vultus Impurum os ⁊ blasphemijs ⁊ obscenitatib⁹ assuetū. Lubricitas in oculo In gestu ois dissolutio Sz vere qles ex talib⁹ puulis pdeat viri atqz senes persentit nimiū christianitatis quotidiana calamitas Non fallebat ergo hic circūspectissime dicebat qui affirmauit reparationē morum ecclesiasticorum si queratur fieri inchoādā esse a puulis Quia enim min⁹ corrupti min⁹ qz tenaciter infecti sunt Capaciores inueniuntur doctrinarum salubrium Etsi hoc fortassis nō satis ad pfectum Istud enim notasse videtur aristotiles dicens eos ineptos auditores moralis scientie. nolens p hoc negare ipam eis vtilem existere. nisi dixerim⁹ cum sibimet otrariū. Paruuli quippe apti sunt ad accipienda bonorū studiorū exordia quando nondum falsas opiones altius imbiberunt. quādo nondum radicit⁹ herent pniciose adinuētiones in eis Utres sunt recentes pro liquoribus optimis. Nouelle pterea plantationes que sequūtur leuiter quo ducētis manus deflexerit Omnia hec secus in senibus plenis dierū malorū quos citius frāgas qz flectas Si potest inqt Jeremias mutare ethiops pellē suam ⁊ pardus varietates suas et vos poteritis benefacere cum didiceritis malum. Qz si iuxta deductionem hanc reparatio ecclesie ⁊ eius cultura inicianda esset a puulis (sic esset) Ubi pcor efficacius sāctissimū op⁹ exercebitur qz in celeberrima ciuitate parisiensi! Ibi sunt enim puuli q p vniuersalem dispergentur christianitatem Esse qdqz poterūt aliorū doctores instructores qz omodissimi maxi/

me domesticoꝝ Ex hac ꝑterea
osideratione osequēs est nullum
magis īimicari ecclesie ⁊ ꝑpara/
re oīa antixpo in demolitionē ei⁹
ꝙ facto aut verbis clam vł palā
obaudientem voti xpi.d. Sinite
puul os venire ad me ꝛc

Consid.ij. De scandalisanti bus paruulos dū varijs modis eos nō sinūt veni/ re ad christum

Qui scādalizauerit vnum
de pusillis istis minimis
qui in me credit expedit
ei vt suspē.mo.asi.i.e.e.⁊ dem.i ꝓ
maris Xps hoc dicit . dubitare
nephas ē Nec oportet hoc ꝟbo
vti dūtaxat mistico itellectu trāś/
ferendo ad pusillos spirituales
qꝫ lr̃aliter etiā potest intelligi de
pusillis etate Et accipit̃ forte pri/
cipali⁹ et ꝑus de eis tanqꝫ scan/
dalum periculosi⁹ longe sit ipoꝝ
qꝫ aliorū credētiū quoniam teste
Oratio Talis q̄libȝ est cereus in
viciū flecti.et dū semel corruptus
est nō eque leuiter ad virtutis for
mam ⁊ caracterē reducit̃ Prop/
terea taliū scādalo precauēs Sa
tiricus docuit ꝙ maxima debet̃
puero reuerētia ne scilicet quicqꝫ
fiat impudicū ꝑuū et obscenū in
offensionē sue ꝑsentie Ad hoc re/
dit verbū xpi premissū Sinite ꝛc
Dis quippe scādalizās puulos
suo accessui ad xpm obuius est
Hui⁹ deniqȝ Jussionis vtrobiqȝ
similis fere causa ponitur a xpo
puulorū videlȝ dignitas Nā pri⁹
dictū ē taliū eē regnū celorū Hic
asserit quoniā angeli eoꝝ semꝑ vi
dent faciē pr̃is sui q̄ in celis ē Nūc
supest enumerare modos scāda
lorum puulis obstātiū Est enim
scandalū dictum vel factū minus
rectū ꝑbēs alteri occasionē ruine
Omnis idcirco peccare vł cadere
faciens puulos in via morū gra/
dientes ad xpm scandalizat eos
Hoc autē dupliciter fit Nūc ope.
et nūc ꝟmone Et vtrobiqȝ dupli
citer directe vł idirecte Jndirecte
quidem scandalizat aliquis dū
non ꝓhibȝ scādalū qꝫ sua aucto
ritate vel officio posset ⁊ deberet.
quēadmodum negligentia naute
submergit nauē Aut certe dū vo/
lens quispiā ꝓhibere scādala im/
peditur seu contumelijs apertis seu
detractionib⁹ occultis seu dampnis
⁊ alijs diaboli mille machinamē/
tis Vtrūqꝫ istud scādalū ꝑduisse
visi sūt discipuli dū ꝓhibēt clārū
paruulos venire ad christū ⁊ cō
minabant̃ offerentib⁹ At vero qꝫ
irrationabilit̃ hoc egerint ⁊ non
ꝟm scientiam Jndignatio xpi sub
secuta apertū dat indiciū Quos
videns iesus inquit euangelista
indigne tulit An operis h⁹ pua ti
bi videt̃ indignitas q̄ ad indigna
tionē commouere potuit dignātissi/
mam iesu mititatē q̄ ipm benigni
tatis fontē valuit q̄si turbare sere
num Non interim memini lr̃is
expressū ꝙ factū aliud indigne
tulerit xps Qui etiā ipa publica/
norū ⁊ peccatorū facinora māsue

te ferebat dñ indignabatur fal/
sa pharisseorũ iusticia acclamans
Cur cum peccatorib⁹ ꝛ publica/
nis manducaret Item⁹ vtrũqꝫ
scandalũ fratres ne cadat indig/
natio xpi sup nos Nã indignatio
pncipis mors quãto magis dei!
Scãdala quidẽ opm ꝛ verborũ
que palã ꝛ dĩrẽ tẽdũt adolescẽ/
tum pedib⁹ nẽo nõ intelligit Sũt
enim q̃ gloriãt non solũ cũ male
fecerint ꝛ exultãt in reb⁹ pessimis
sed diabolica peruersitate socios
q̃rũt facinorib⁹ suis accumulãt
q̃si scꝫ ad nil aliud intendẽ videã
tur q̃ ne soli pereãt aut ne parũ
comitati detrudãt i infernũ Talẽ
enĩ oli catilinã passa est rõna res/
publica ꝛ nũc plurimos experit̃
ecclesia Excecauit enĩ eos malicia
eorũ vt a fide discedãt ꝛ vt dati
in repbũ sensũ agant ea q̃ pride
apl's ad Rõnos scribens enume/
rauit ꝛ (qđ vix vll⁹ credẽ poterit)
lõge deteriora ꝛ abominabiliora
Nec sufficiũt sue damnatissime p/
ditissimeqꝫ pditioni extranei ꝛ p/
uecti ipi nulli prim⁹ tati sanguinis
nulli inocẽtie ꝛ angelice puritatis
etati nulli ptĩ sãctissime parcũt
quin oia fedent oĩa omaculent
execrãdis flagicijs Tãta est nimi
ruꝫ libidinose voluptatis effrena
tio tã phas õne nephasqꝫ ofũdit
furor inflãmatus ꝛ pfũdat⁹ vici/
orum ita vt recte sẽserit Origenes
qui nihil referre posuit iter demo
niacum ꝛ aliũ passionib⁹ suis agi
tatuꝫ nisi q̃ ampli⁹ addo. demoni/
aco enim pena sola est hec vexatio
q̃ aliẽt ad culpã detestabilẽ impu
tat Miremur g⁹ si nr̃a tempestate
pl⁹ solito sensus ꝛ cogitatio hois
pna sẽ in malum ab adolescẽtia
q̃ñ cũ pmaria corruptiõe nature
sugunt puuli qĩ lac psonalẽ vt sic
loqr saniem pccoꝝ Adde q̃ mul
toꝝ parẽtũ ꝛ ingroꝝ cura vĩ nĩla
vel vltia ẽ de puuloꝝ suoꝝ mori/
bus ꝛ coꝝ disciplinata custodia
Quid g⁹ stupendũ! absqꝫ ductore
positi in via lubrica et tenebrosa
(q̃s ãgel⁹ dñi mal⁹ psegt̃) cadũt
ex facili Utinã negligẽ eos soluꝫ
eẽt. Ponunt añ ocl'os suos taliũ
opeꝝ dictoꝝ q̃ nephãdoꝝ exem
plaria imo ꝛ picturaꝝ ignominio
sarũ ꝛ scpturaꝝ lasciuarũ simula/
cra ad q̃ aspicientes quid non nisi
prauit̃ opent̃! Audi satiricũ velo
ci⁹ ꝛ citi⁹ nos corrũpũt exempla
domestica magnis cũ subeãt ani
mos auctorib⁹. Pretẽa qđ aget
fili⁹ nisi qđ viderit prẽm facientẽ!
Ad qđ retorquet̃ puerbialit̃ illđ
eglogici carmis Prez sequit̃ sua
ples Ita euenit vt iã desit in mul
tis remediũ loc⁹ q̃a q̃ fuerãt vicia
mores fiũt. ĩuxͣ Senec̃ vbũ Nõne
q̃so scãdala hec tibi eẽ pessima vi
dent̃ p puulis pcipitãdis in via
moꝝ! Et ve talib⁹ palã scãdalizã
tib⁹ nõ iã vnũ s̃ mltos ex pusillis
xpi q̃s nõ sinũt venire ad xpꝫ At
vo si scãdalizãtes in obscuro ꝛ in
occulto rectos corde deteriores
sint nõ mor diffinio Isti sũt vt di
xim⁹ q̃ ponũt scãdalũ nõ immedi
ate ꝛ apte añ pusilloꝝ pedes sed
velut a latẽ Nã ductorib⁹ eorũdẽ

et instructoribus Insidiātur eos
subsamnant ꝛ infamāt ꝛ calumni
ant ꝗsi non deuotione ꝛ religiosa
pietate ɔmunicēt puulis in doctri
na sed vel curiositate vel ypocrisi
vel fictione aliq̄ hec est vulpina
imo diabolica calliditas q̄ ex ob
liquo insidiās ꝛ mordens vt colu
ber nō sinit puulos veniē ad xp̄z
In qua peste min⁹ est remediū q̄z
ip̄ma q̄nto min⁹ expelli p̄t hostis
occult⁹ q̄z apert⁹ Tales cōpescē
debuissꝫ illa sapientis preceptio
Noli ꝓhibere bñfacere Si potes
et ip̄e benefac O q̄s capiet nobis
has vulpes puulas q̄ demoliūt
vineas ꝛ florētē ortū ecclesie cal/
cant. subitrāt eni ꝛ repūt ex occul
tis nec illas dep̄hēdes nisi p vesti
gia Et que sunt hec vestigia? Cō/
culcatō certe floꝝ q̄rūlibꝫ pulcer
morū ꝛ euulsio salubriū plātatio/
num et q̄ rarissim⁹ cultor accedit
q̄n culpetur Sed q̄ portēto ex ho
minib⁹ fiūt vulpes ꝛ qua volup/
tate dicā potī⁹ malignitate ista a/
gunt? Respōdeꝛ de nō nullis eos
forsan timere se detigi alios tor/
quet liuor edax si qd̄ nō agūt fiat
ab aliis Alios fidei religionis q̄z
ɔtemptus exagitat apud q̄s pie/
tas omnis nō nisi fatua quedam
ꝛ anilis stolliditas iudicaꝛ Reliq̄s
nihil horū ſꝫ sola tepiditas deuo/
tionis cuomi digna vexat ꝛ lāg/
uidos excruciat Uc mūdo ab his
scandalis expedit auctoribus ma
gis mori q̄m tot animarū pereun
tiū a via dei rei sūt q̄t clā vl̄ palāz
scādalizant ꝛ ponūt p̄trim duz nō
sinūt paruulos venire ad christū

iii cōsi. ¶ De laudabili studio
coꝝ q̄ reducūt puulos
ad viā q̄ ducit ad christum

Qui conuerti fecerit pctō/
rem ab errorē vie sue salua
bit animā ei⁹ a morte et
operit mltitudinē peccatorū Ex
hoc v̄bo trahere potuit Grego/
rius Nullū esse deo accepti⁹ sacri/
ficiū q̄z zelū animarū. q̄ si tanta
solicitudinis inquietudie si tot vi
giliis ꝛ curis immortalibus p me
dia vite picula q̄rūt hoies salua/
re res vanas iamiam perituras
si colligē satagūt viles terrenaꝝ
opū sarcinulas quas Apl's arbi
traꝛ vt stercora Et dū hec agunt
laudantur vt industrii vt diligen/
tes vt officiosi ꝛ vtiles reipublice
Uidete oro quanta est vl̄ inertia
vl̄ infidelitas de animaꝝ imorta
liū salute nō curare xp̄ianos imo
qualis est illa ipudētissima puer
sitas eos inculpare v̄l q̄z nunc
aptis nunc occultis prepedire q̄
puulos ducere satagūt ad xp̄m
ne corruant in baratrū Sꝫ opor/
tune et iportune dieb⁹ festiuis et
ꝓfestis extrahit aliq̄s bouē asinū
a fouea ꝛ luto ꝛ non prohibetur
Qua ratione coarguitur aliquis
tāq̄z importun⁹ et stolid⁹ si iugi/
studio omniq̄z ope trahere coneꝛ
animas ad christū. aias infixas
in limo ꝓfundi. viciis obrutas ca
tenatas peccatis vinctas in mē/
dicitate ꝛ ferro! Quodcunq̄z p̄t
facē man⁹ tua instanter opare iu
bet Salo. ꝛ rurs⁹ mane semina

ſcmẽ tuũ ꝛ veſpe ne ceſſet manus
tua qꝛ neſcḋ. qḋ magl. oꝛiatꝭ h ꝗ il/
lud. etſi vtrũqꝫ ſiꝭ melius erit Cõ
temnunt amatoꝛes re ꝓbi ꝟba q̄lꝫ
bꝫ hominũ dum male cupitis fru
antꝭ amoꝛibꝰ. ꝛ zelatoꝛ xp̄i ad leuẽ
ſtatũ vocis cuiuſlibꝫ velut admo/
te trepidabit arũdinis vmbꝛam!
Sp̄uales domꝰ dei. tẽpla et ſacra
ria ſpiritꝰ ſancti vineẽtia. ciuitates
ſãctoꝝ. regna celeſtia in t̄ris paſ/
ſim ſuccenduntꝭ rapacibꝰ ꝛ iferna/
libus flãmis omniũ viciorꝝ ꝛ opi
tulari nr̄a lenteſcet inertia. Poꝛro
quantis extollerentur fame pꝛeco/
niꝭs. ꝛ medicꝰ gratis igerẽs opas
ſuas ſanãdis egrotis. ꝛ aduocatꝰ
ſine queſtu p̄rocinãs. ꝛ artifex oīs
ſue artis vtilitatẽ nil retribuẽtibꝰ
impertiẽs! Qualis igiꝭ erit inter
xp̄ianos nõ iuſticia h inſania. ſi me
dicus ſpontaneus animarũ. aduo
catus ꝛ artifex ſalutis earũ iculpa
tur exhibilatꝭ ꝓhibetꝭ? Paruuli no/
minatim tot q̄tidie peſſimis allo/
quiꝭs vrgentꝭ ad malũ ꝛ nullꝰ vl/
tro cõtradicit nec virtutũ partes
agit pꝛo incitamẽtis ad bonum.
Deniqꝫ puuli dira fame ſpiritus
excruciati petũt panẽ ꝛ nemo erit
qui frãgat eis. q̄n etiã obſtabitur
frãgẽtibꝰ Non ita docuit chriſtꝰ
nõ hec egit Nã in ꝯgregandis a/
nimabꝰ ꝯpauit ſe galline q̄ nullũ
aliud aīal erga fetus ſuos vt Au
guſtinus ait magis infirmatꝭ pie/
tate. demittuntꝭ ale. plumeqꝫ hirte
ſiũt. rauceſcit vox querula. obliui/
ſcitꝭ ipſa cibi. ꝛ icredibili ſup̄ vires
anxietate pullos tuetꝭ Et nos qui

xp̄i ſectatoꝛes dici volumꝰ/in hoc
ope toꝛpeſcemꝰ. obſuabimꝰ tẽpo
ra. mẽſibꝰ totis q̄ſcemꝰ! abſit. In
ueniũtꝭ autẽ modi plures reponẽ/
di puulos in via ducente ad xp̄m
Vnꝰ eſt p̄dicatio publica Alius
ãmonitio ſecreta Aliꝰ mḡralis di
ſciplinatio Reliquꝰ ꝛ h xp̄iane re/
ligioni ꝓpꝛius eſt ꝯfeſſio Sentiat
alius quid voluerit ego in ſimpli/
citate mea iudico confeſſionem ſi
modo recte facta fuerit eſſe dire/
ctricẽ efficaciſſimã ad xp̄m Ape
riũtur eni p eam moꝛbi peccatoꝝ
intimi. ſi docte prudentꝭ ꝛ moꝛoſe
pſcrutatꝰ oīa fuerit ꝯfeſſoꝛ obſte
tricãdi ſciẽtiã ad educẽdũ ex aia
colubꝛũ toꝛtuoſũ ꝛ ad eijciẽdum
virus peſtilens a coꝛde. q̊ manẽte
nullius vnq̄ꝫ puuli ſpũs creſcet in
xp̄o h iugiter moꝛbidus ꝛ langui
dus imo penitꝰ emoꝛtuꝰ ꝛ ſepultꝰ
iacebit in ſterquilinio pc̄coꝝ Ac
pꝛoinde nl̄lm opꝰ vite nl̄lm motũ
ducẽtem ad xp̄m ꝓduceret ex ſe
et ſanies ꝑ ſãguine ꝯcreſceret dũ
ſpina pc̄ci ꝯfixa maneret in vulnẽ
q̄netiã miſera ꝯſciẽtia ſtimulꝭ moꝛ/
tis itroꝛſꝰ exagitata oberrãs ra/
peretꝭ alioꝛſũ p vias difficiles et
adiuẽtiones deſiderioꝝ moꝛtiſe/
ras Modo ꝙ alibi nl̄la p̄t fieri mo
nitio accõmodatioꝛ q̄ꝫ i ꝯfeſſione.
nulla ꝯferri medicia aptioꝛ egro/
tudinibꝰ viciorꝝ. ꝛ vbi q̄ſo p̄t adhi
beri p̄ſuatio cautioꝛ ꝑ futuris! At
vero fatebitꝭ aliq̄s ita ſe habẽ ſic
tñ fatebitꝭ ꝙ nõ niſi ſemel in ãno
vel ad multũ q̄ter opus iſtud cir/
ca eundẽ puulũ exerceri ꝯgruat.

¶ De paruulis

Ad qd̄ nouissime risum est dū de
diligētia mūdanoꝝ pmo habeba
tur q̄ꝫ q̄ꝫ nō obsistim⁹ isti sētie velut
q̄uidē suadeam⁹ eūdem cōfiteri.
Utinā vel semel i āno puuli ꝯple
rēt vnicā debita integritate ꝯfessi
onē Sꝫ qm̄ multi sūt ⁊ tp̄s illud
pasce breuissimū ē vt nō vacet cu
ratis et spēalit̄ penitēciariis inq̄/
rere sufficient̄ ad fūdū de oib⁹.ex
pedit vt q̄libet puuloꝝ imo nec̄e
ē semel recēseat cū prudēti ꝯfesso
re totū vite sue decursū nō i trāsi/
tu neq̄ꝫ strāgulato ore ꝫ distincte ꝑ
ꝑfecte Resultat exhinc triplex ꝓ/
fectus In puericia siquidē multi
seducti pl⁹ q̄ꝫ diabolica rabie mul
ta faciūt vl̄ patiūt̄ enormia nefā
daq̄ꝫ qualia vel loqui nesciūt vel
non audent nisi p̄moniti ⁊ intro/
gati de qu'b⁹ tūc edocēt̄ ita tn̄ ne
mala nescita male doceāt̄ nisi for
sitan cū detestatiōe vehemētissima
si ita res inciderit ⁊ fūdit⁹ expur/
gant̄ Scd̄o sciūt ꝓ futuro q̄ ⁊ q̄li
ter ꝯfiteri tenēt̄.instruūtur q̄ꝫ nil
in ꝯfessione mētiri vel celare dein
ceps Tertio q̄etant̄ suaui⁹ i ꝯsciē
tia dū ad p̄terita delicta postmo
dū in grādeuiori etate verecūdi⁹
ꝯfitēdi vident se nō astrictos ⁊ qꝛ
de ptāte et discretione ꝯfessoris
nulla postmodū scrupulositas ex
oritur nec ad sup̄iorē remittūtur
Nemo puos hos fruct⁹ esse indi/
cabit q̄ cognouerit q̄nta ē vis ty
rān'ca pudoris in q̄b⁹dā et pl⁹ in
feminis q̄ndo p̄ktim horrida ip̄o
q̄ꝫ etiā cogitatu abominabili fa/
cta miserā animā cōstuprauerūt

vsq̄ꝫ ad v̄ticē sil̄ cū corpe Quisq̄s
hec scire potuerit fatebit̄ opinor
fere non min⁹ esse si tales apiant
os ad ꝯfessionem integrā q̄ꝫ si na
turaliter muto reparet̄ vox ad lo
quēdū Dicet aliquis tn̄ vel alter
opas suas circa puuloꝝ monitio
nes ⁊ ꝯfessiones impēdēti Stulto
labore ꝯsumeris Cur ita? Quia n
mīꝝ vel fingūt vl̄ mētiūt̄ vl̄ mox
recidiuāt ad vomitū Sꝫ respon
dem⁹ p̄mo ad vltimū q̄a grande
tu's etiam vt p̄sb̄ris quotidianus
est redit⁹ ad pcēm Nec xp̄ē ꝫ de
sinūt ꝯfiteri Nunq̄d sentinā nauis
exhauriens idcirco deserit op⁹ qꝛ
redit tātūdē aque q̄ntū expulērit?
Pugnam⁹ ꝯtra vicia ait Sene.nō
vt vincam⁹ ꝫ ne vincāt Si quoti/
die man⁹ sordidāt̄.nō min⁹ ablui/
mus illas q̄a ⁊ si redeāt sordes
non ea tenacitate coherescunt.
Porro mentiri nō nūq̄ꝫ aut cela
re se puulos nō ignoro in ip̄o pre
s̄tim aggressu ꝯfessionis Utinaꝫ
nec adultis hoc adesset viciū sed
pedetentim extorquet̄ veritas.cū
bonis monitionib⁹.cum introga/
tionib⁹ artificiosis sedulisq̄ꝫ Et si
non tūc vl̄ subito.fiet hoc i poste
rum dum inualuerit timor dei et
eoꝝ carnes ꝯfixerit Qz si q̄sdam
desperexerit de⁹ ita vt eos corrigere
possit nemo ꝓ vt sapiens loquit̄
nihilomin⁹ plures emēdant̄ ⁊ si vl̄
sic sola aia in mēse vel āno saluat̄
nō p̄dita ē occupatio opiet multi
tudinē pcc̄oꝝ Quisq̄s igit̄ meor
ē delictoꝝ iuuentutis sue ⁊ alioꝝ
plimoꝝ sicuti tn̄ ꝯscius sū efferue
at ad op⁹ ꝫ qd̄ tegit pcc̄a ⁊ tegē

do renititit duxerat impiū ab erro re vie sue, liberet aīaz ei' a morte Uos precipue rectores et preceptores puulorum disciplinā erga eos seduā sbuate Hoc enī bō side et pia ffna qz deuotōe nō qi iubēs sz de vos aliq sētiēs amoneo. ipos qz nō dico nō,phibere vēire ad xpm s; ducite. Et qm nullū aial facili' q̄ puuli a puul' mutua otagione ledit. vr̄m sit studiū circūspectiōe vigili,pspicē ne qs ex numero disciplorum vr̄ozū pue sedc qz sit infect' Unica pua pec' inficit oīne pec' Et vnī' adolescētis sordidi mores pluēs ex ossortio sanos in q̄nāt Cū puerso puerteri.denūciat,pḃha Et de q̄busdaz ait Cō mixti s̄t inē gētes et didicerūt opa eoz etc. Q. si furta eē modica opsi tpalīū dū sētireris fieri cauta inq̄sitione et solicitudine,phibētis vel corripiēdo vl̄ eijciēdo culpabiles Attēdite qz furtū aliud nullū damnosi'. nullū qz execrabili' sacrilegiū q̄ tollē p̄ciosas puulorum aīas q̄ tēplū dn̄i sūt (qd ipi sīt) puer sis seductionib' violare fedare de moliri subuertē Quādobrē viciosos etsi nō oēs eijcē potestis Sp eni bonis mali omixti sūt Illos saltē nōte q̄ nefanda pnicie palā nocēt ceteris Sz dicetis Tales nlli s̄t.nllos iuenim' Utinā nlli vtinā vel solū pauci. At vereor ne aliq̄ opertū hēatis si diligētie vr̄e oculos ad hāc rē studueritis aperire Et certe fieri poterit vt vni' publica correctio plimos deinceps a peccādi libītate opescat et taliter peccādi q̄lit̄ nec apte noīare pudor sinit Discedāt fortassis ab illi' regimie q̄ h egerit nō nlli dicētes qm dur' est h̄ sō Sz sperādū ē tū in diuīa,puidētia.tū in bō fama ei' inde secutura qz alij meliores et numero plures sbintrabūt Nihil eni vtute amabili' nihil qd magl.alliciat ad sui osortiū Deni qz monitos oēs volum' cautos eē ne q̄bustibz un,pperare valeat puulorum aliq̄s vbuz,pḃe In via hac q̄ āmbulabā absc̄ōdeēt supbi laqueū m Et rursus Iuxta iter scandalū posuerunt m Quo pacto sic impediēdo s.eorū aliquē vl̄ aditores suos ne vbuz opleat dn̄i q̄ ait Sinite puulos vēire ad me etc.

De apologetica,p ba culo mee defēsionis et sit exhorta bitur puulos p me indignū veni re ad christum.

I occupat' fuerit homo i aliquo delicto Uos qui spiritales estis h'mōi instruite in spū lenitatis osiderās te ipz ne et tu tēteris. Expitissim' mozū fuit q̄ dicit Ars artiū ē regimē aīaz Quanq̄ ita nihil sine arte nostri tpis hoies et sacerdotes attentare presumūt et ceci cecos ducūt Jō si ruina multiplex immineat qs āmirabit? Adeo iā indignū videt apud multos si qs ex theologis sz famat' in lrīs vel ecclesiastica dignitate p̄dit' ad h se op' inclinauerit p̄sertiz circa puulos qd mihi quia in talib' esse putoz momēti alicui' in fabulāz impro

perīū cesserit Et sane mihi videt̄
discipuli domini adhuc tunc ce/
lestiū parū capaces hac insipiē/
tia laborasse prohibētes paruu/
los offerri xp̄o/ reputātes vide/
licet indignū esse si tant⁹ magr̄ ⁊
doctor eoꝝ xp̄s/huic hūilitati sb
iaceret Cōuicit autē ipsos sic sē/
tientes tā exēplū xp̄i q̄ꝫ vbū pte
missum Ap̄li In quo vult alio/
rū instructores esse spirituales et
spiritu lenitatis preditos ⁊ cōsi/
derātes se ip̄os ne tēptent̄ Ta/
les vero q̄ꝫ rari sint cogitaē stu/
por est Da mihi aliquē et dicā
q̄ spiritualis est qui spiritualit̄
oīa dījudicet. q̄ didicerit ex eis
q̄ pass⁹ est cōpati. q̄ q̄rat nō que
sua sūt sed q̄ ihū xp̄i. quē totum
repleuit charitas. hūilitas ⁊ pie
tas. vt nullum in eo locū vani/
tas et cupiditas iueniat. cui⁹ cō
uersatio in celis sit qui tāq̄ꝫ vn⁹
ex angelis dei nec benedictione
nec maledictione moueat̄ exem
plo eoꝝ. neq̄ꝫ ex ministerio occu
pationis sue inferioris/ superna
deserat. nec sordes contrahat
pestiferas Alioqui quid sibi ꝓ
derit si vniuersū mūdū lucret̄ ⁊
anime sue detrimētū patiat̄ non
audiens iubētē Miserere aie tue
placēs deo Tal' deniq̄ꝫ q̄ nullis
stimulet̄ aut alliciat̄ formis cor
porū b ab stract⁹ in sublimi arce
rōnis in sola aiarū ꝑspicaci q̄lit
tate versēt̄. Quādiu eni ista tibi
deerūt ⁊ repente vl' suspitōnib⁹
ingetaberis vel nimis crēberis
vel gloria turgesces. aut detract⁹
eris ifamia. carnal' es. nō spūalis
necdū satis idone⁹ q̄ alios instru
as in spū lenitatis. Quo fit vt ad
hoc res redeat vt iculpari potius
de temeritate q̄ꝫ de nimia humili/
atione debuerim duꝫ officio spūa
liuꝫ virorum memet immisceo vo
lens ꝑuulos instruē p̄occupatos
in pc̄cīs/tāq̄ꝫ si testudo t̄restris se
pēnatis auib⁹ cōsociet Sed quid
agam! Sentiūt aliq̄ quidā ex hoi/
bus etiā beniuolis Cōminant̄ vel
mihi, vl' ꝑuulis ne accedāt ad me
⁊ hoc alia multiplici rōne. signant
q̄druplici id arbitrant̄ recte facē.
Allegāt q̄ppe disparitatē moꝝ m
cū ꝑuul'. Allegāt officij dignitatē
occupādā ad maiora. debic cau/
sant̄ loci ⁊ tp̄is importunitatem
Postremo metuūt rei insuetudinē
ab emulis calūniabilē Atvo tra/
ctem⁹ pauca d̄ singul' Dicūt ꝙ vere
ē magnā eē disparitatē moꝝ debi
toꝝ m ad mores ꝑuuloꝝ Nihilo
minus si ꝓdesse voluero/vt meos
mores suis otemperē ⁊ ad illeuā
dū iacētes/altiorē me deꝓmaꝫ ne
cesse est Nō bene ouenīūt nec ea/
dē sede morant̄ maiestas ⁊ amor
Attamen sicubi deest amor/quid
proderit instructio dū nec libent̄
andient nec dictis credēt nec im/
peratis obediēt! Quaē maiestatē
oportet omnē exuere ⁊ ꝓ ꝑuulis
ꝑuuluꝫ se facē seclusis tn̄ vicijs ⁊
ꝓiecta lōge ois ipudicicie nota.
Vnde ꝙ naturā esse otumacē te/
stat̄ Senec. magl. ducit̄ q̄ꝫ trahit̄
Habꝫ ꝑterea ꝗ ꝓpriū generosa in
doles (q̄d ⁊ irrōnabiles ⁊ bestie

⁊ aues docet) vt blādiţhs ꝙ̄ fro nib⁹ magl.capiat deflectatq̄z. De niq̄z puuli verecundissimi q̄ pacto detegerent pcc̄a sua turpia apud eū quē vl odirēt vl timerēt Apud eū rurſ⁹ q̄ nō pri⁹ eis ꝑsuasisset se eis fidū eē beniuolū secretūq̄⁊ ami cū. Ꝫ āt ꝑsuadēi nc q̄bit si ñ mode ste arriserit ridētib⁹ ꝯgtulet̄ lude/ tib⁹. collaudet studia eoꝝ bō si nō vitet acerbitatē⁊ duicia l increpa tiōe sua cū dī lenitate⁊ mā̄suetudi ne ita vt si odisse eos ꝫ fīnalit̄ di/ lexisse sētiat. ꝑptēa tollens ꝯdeſtē ſionē affabilē et comicam a viro cū puul⁹ et efficaciā sue ꝯfessiōis ⁊ ꝯmonitōnis euacuet ꝯsequēs ē Persuasū sane hēo sic egisse olim apl̄m Pauluꝫ quō fact⁹ fuissꝫ oia ad oēs vt xp̄m lucrifacēt Si par uulos excipias ad q̄s nō fact⁹ sit puulus. Qua auctoritate ꝑterea mādasſꝫ pri̇b⁹ de filiḣs hū ane tra ctādis/neq̄z ꝑuocādis ad iracun diā ne pusillo aio fierent si puulo rū velut indigna horruisset ꝯsor/ tia Ꝫ q̄ argumētis nitimur cū Ꝫ ip̄m ab aplo exp̄ssū sit Fact̄ su/ m⁹ inq̄t puuli in medio vr̄m tanq̄z si nutrix foueat filios suos Pon/ derem⁹ iterū obsecro q̄ rōne iubꝫ apl̄s instruē ꝑoccupatos in deli/ cto aliq̄ in sp̄u lenitatis Et videa m⁹ si hoc nō prius egerit ⁊ docu erit legislator n̄r xp̄s Cū enim ꝑ clamans imitasset Venite ad me oēs q̄ laboratl.⁊ onerati estis. Ꝫ/ iunxit ꝑ re ad hec nēcria Discite a me q̄z mitis sū ⁊ humilis corde Plura in vetustis patrū historiḣs ad hāc rē traduci possēt testionia In q̄b⁹ nihil ita efficax ad corre ctionē emendationēq̄z multoꝝ re pertuꝫ ē quēadmodū est lenitas. Nihil eni hoim meli⁹ ē facilitate⁊ clemētia ait Comic⁹ Nōne ioBes ille diuinoꝝ ꝯsci⁹ ⁊ ꝯscriptor secre toꝝ latronis⁊ homicide ꝑditissi mi manū ꝯsc̄tat⁹ ē vt eū lucraret̄. Quis egregiū doctorē Aug^m tan q̄z sidus aliq̄d beniuolū adq̄siuit ecc̄e ambrosi⁹! Qua virtute! vtiq̄z beniuolētia ⁊ mititate Cepi inq̄t augustin⁹ de eodem Cepi amare hoiem nō vt doctorē veritatis ꝫ vt hoiem beniuolū in me O pru dētissimuq̄⁊ verū dei seq̄cē ambro siū. Nō dixit Aug⁹ tūt pestiferis opinionib⁹ inflato Recede a me pcc̄or es. heretic⁹ es. blasphemus es Quāto min⁹ hec⁊ silia de puu lis fidelib⁹ ad eū ꝯcurrentib⁹ ira fermescēs vomuissꝫ! Porro si reco gitem⁹ q̄z nihil erat in opib⁹ xp̄i vacuū ⁊ sententiaꝝ maiestate ta rens/iudicabim⁹ ip̄z nō mediocre rē intendisse dū vocabat puulos ad se cohibēs discipulos charissi mos ꝑhibentes eos Dehinc eos accedētes amplexabat̄ imponēs eis man⁹ et bñdicebat eos Et O pijssime Jhu q̄s vltra p⁹ te vere/ cūdabit̄ esse humilis ad puulos! Quis tumescēs⁊ elat⁹ de sua vel magnitudine vel scia paruitatēꝫ deinceps puuloꝝ, ignorātiā aut imbecillitatē audeit aspnari q̄n tu qui es deus bñdictus in secula In q̄ sūt oēs thesauri sapie⁊ scie dei abscōditi vsq̄z ad castissimos

puuloꝝ āplexus btā brachia mā
suet⁹ inclinas atq̃ circūligas Pro
cul ergo/ ꝓcul ex hinc oīs elatio
scoꝝū sit indignabūda q̄libꝫ puu
loꝝū effugatio vincit hoc insigni
exēplo xp̄i nostri. humanitas illa
humilis in socrate a ph̄is collau/
data q̄ non erubescebat p⁹curas
pblicas laxare animū ludēdo cū
puulis arūdine etiā curib⁹suppo
sita Oñ vidissēt eū cathones ceso
rij nr̄e etatis q̄li eū cachinno deri
sissēt q̄nq̃ nō ita laxam⁹ ad puu/
los colludēdi licētiā vt ñ abhoꝛ/
rendā ꝓclamem⁹oēz in gestu aut
vbo vl̄ tactu petulātiā aut impu
dicicā Rursus alia rō ē humilia/
tōis sue i obseq̄o dei sic dauid sal
tans añ arcā totis virib⁹ ⁊ nuda
tus. ⁊ vilis in ocul̄ suis celebrat̄.
Alia rō dū q̄rit̄ sola mētis recrea
tio Prima sp optima est ⁊ vix ex
cessū recipit nec vid eo vbi alit̄ lo
cū hēat ꝯgruētioꝛē illō ecc̄asticū
etiā a Tull̄in de offic. aꝓbatū.
Quāto maioꝛ es hūilia te in oīb⁹
hinc xp̄s statuto puulo corā di/
sciplis q̄b⁹ hāc hūilitatis normā
vboꝛ exēplo inculcare volebat.
Qui maioꝛ ē int̄ vos ērit sic minoꝛ
Et rursus in loco quez tractam⁹
q̄sq̄s non recepit regnū dei velut
puul⁹nō intrabit in illud Ecce co
rā deo q2 nō mētioꝛ plures audi/
ui a triennio cōfitētes puulos et
q̄sdaz eoꝝ grandiusculos q̄ fate
bantur se nunq̃ pcc̄a sua fuisse di
cturos alteri nō sic eis ꝯdescēdēti
⁊ diligent̄ interogāti instāte etiaz
moꝛtis artic̄lo q̄t ꝗbꝫ damnari
debuissent Agnosce g⁹ q̄d effica
cie lateat in ip̄a ꝯdescēsione beni
gna Et q̄d opet̄ interrogationū
admonitionūq̃ discretio cauta ⁊
sedulitas artificiosa magl. Vo in
his dei virt⁹ inuocata sperata ꝓpi
ciaq̃ Quosdā p̄terea noui viros
exptos q̄ iā a multis ānis ꝯfessio
nū auditores fuerāt/ ꝓtestātes se
vix aut nūq̃ repisse aliquē certis
infectū vicijs q̄ p̄us illa cuiq̃ alte
ri detexisset Nec id adhuc fecisset
nisi magna circūspectiōis ⁊ lenita
tis spūalis arte cepissēt coꝝ ⁊ pia
q̄dā fraude vtilit̄ circūuenissent.
Qua sup re q̄dā alia scp̄sisse me/
mini ad vicioꝝ ꝯgnitionē p̄cipue
taliū nup vn⁹ edit⁹ ē i gallico tra
ctatul⁹ Expediam⁹ nos breui⁹ in
reliq̄s trib⁹ calumnijs Nā q̄ alle
gat̄ dignitas officij mei aut etiā
grad⁹ mgr̄alis iā satis factuꝫ ar
bitroꝛ Qz āt supaddit̄ meā occu
pationē i maioꝛib⁹ cē debere Ne/
scio ꝓrsus si q̄cq̃ mai⁹ esse p̄t in q̄
puitas mea ꝑficē valeat q̃ deo
dante ꝟtutē a faucib⁹ canis infer
nal̄ ⁊ ab ip̄is gehēne portis aias
eripe ⁊ tales puuloꝝ aias q̄i plā
tare ⁊ rigare ptē nō indignā ecc̄i
e ecc̄astici. puulos loq̄r p̄sertim in.
studio vt eis det incrementū xp̄s
Sꝫ asserūt me i p̄dicatōib⁹ publi
cis ista magnificēti⁹ opatuꝝ. Jo
q̄dē forte pomposi⁹. sed meo iudi
cio nō efficaci⁹nꝫ fructuosi⁹ Cōsu
dit p̄dem ip̄e xp̄s supbiā nr̄az q̄
ñ vult nisi m̄ltos hēat auditores
os suū apire sapie qñ cū muliercl̄a
samaritana⁊ sola/diuturno s̄mone

ɔfabulatus est Nullo pacto tam abnegaueri ea me irrationabiliē dimissurū esse q̄ necessitatis sunt in officio cācellariat⁹ dū illi indignus deseruio ꝑ q̄ntalibꝫ vtilitate secutura i alijs Sꝫ vbi cessat necci/tas (vt plerūqꝫ cessat) q̄s occupationē meā tā salubrē iculpabit. qn̄ me tūc. forte vel ludētē vel ociātē coarguē p̄sumeret/nemo? Amplı⁹ de loci ⁊ tēporis importunitate q̄ tertia est calumnia quedā respōdim⁹ in pori ɔsideratione quāqꝫ loc⁹ aptior ⁊ ab ōi suspitione re/motior esse nō possit q̄ꝫ public⁹ in ecclesia Hoc euitat ꝓuerbialem illam notā Qui male agit odit lucem Fit q̄qꝫ iussio xp̄i vt luceant opa vestra bona coram homini/bus ⁊ sit lucerna ei⁹ posita sup candelabrū Qꝫ si scandalizantur aliq̄ inꝑpretantes hoc ad pompā vel inanē iactāciam gloriśculam ypocrisim vl̄ papelardiā vl̄ aliud hui⁹ modi. viderint q̄d dicāt Profecto scādalū tale est acceptū ⁊ nō datū. phariseorū nō pusillorū. ac proinde ɔtemnēdū quoniā neqꝫ actus neqꝫ loc⁹ p̄fert ex se aliq̄ꝫ spiritual̄ ruine occasionē Porro nil mirādū si radi⁹ boni opis. q̄ sanis gratissimus est. sit lippis li/uidis aut inflatis oculis odios⁹ molestusqꝫ Xp̄i bon⁹ odor sum⁹ acclamat aplus Sꝫ quid subiungitur Alijs quidē odor mortis i mortē Alijs autē odor vite in vitā Ceterū quisq̄s attēderit q̄ꝫ. multa est messis ɔsica ⁊ opari

pauci (de operarijs loq̄r idoneis Nā alij innumeri sc̄ ⁊ fruges ɔsumere nati ait Oraci⁹) videbit q̄ null⁹ dies nl̄la hora nl̄s loc⁹ ab hac opatiōe secludi deberet Postremo ꝑ q̄rta calumnia nō inficior rē ꝑ me aggressā apud p̄decessores meos fuisse insolitā comicū me solat̄ ꝓuerbiū. su⁹ cuiqꝫ mos est Si non liceret cuiq̄ꝫ aliquid preclare nouitatis arripere male iret res publica. imo non iam iret ꝫ liberi⁹ corrueret Neqꝫ tamē est istud negociū prorsus insolēs vel extraordinariū si de licētia ⁊ mādato ep̄i diocesani qui est domin⁹ messis sue quidā deputēt̄ ad mes/sem hanc nūc hoc nūc illo modo colēdam Si ⁊ si licētiam hāc q̄sierim tutat̄ me illa xp̄i sentēcia Ro/gate dn̄m messis vt mittat opari/os in messē suam Itidē ysaias ꝓtegit qui petēti quē mittem et quis ibit nobis Dixit Ecce ego sum mitte me Nihil est enim i actis istis meis quicq̄ꝫ vel irregulare vel illegitimuꝫ quia suplorū ptās accessit⁊ q̄ꝫ nullos puulo⁊ audire p̄sūpsi sic nec facere ꝓpono absqꝫ p̄ceptorū sub q̄ informāt̄ noticia Deniqꝫ nō parua cu ra scholaꝝ ⁊ scholariū parisi⁹ omissa ē saltē in multis cācellario ecce parisieñ tū iure officij. tūꝫ de mādato aplico Quid vo curā hanc magis dece/re potest q̄ꝫ religiosa bonorū mo/rum disciplina Sed repetentes amici q̄d dictū est Calumniabūtur inquiunt aduersarij nouitatē

istam vl' de curiositate vel de ficti
one vel de infructuositate vel de
nimia leuitate aut aliquo hui9mo
di si hec nō mihi noua sunt O ami
ci carissimi Omnia dudū pcogi/
taui ꝛ mecū ipse peregi Nam qlis
vnqꝫ fuit actio hois cogniti q vl'
reprehensione vel sinistra aut stul/
ta interpretatione caruerit? Obse
cro tn̄ ꝑ illā quā expectam9 salu
tem ꝛ obtestor coram pauendo
tribunali iusti iudicis dei quoniā
nemo nouit q sunt hominis nisi
spiritus hois q in ipso est quati/
n9 iuxta regulam christi In hac
re a fructib9 meis me cognoscāt
Et siquid in doctrina vel opatio
ne falsum impudicū nephariū ve
dephenderint nō refugio/iudicer
tūc lup9 rapax in vestimēto ouiū
Si autez fructus operis boni cer
nūtur extrinsecus. non damnetur
postulo arbor intentionis de ma
licia intrinsecus Alioquin pecca/
tuz incurritur temerarie diiudica
tionis fraterne ꝛ scandalum po/
nitur puulis. quorū aduentus ꝑ
hoc ad christū nōnunqꝫ impedit
Portabit quisqs talis erit onus
suum i posterū ego liberatus exti
tero Et aiaduertāt pcor obsua/
tores mei quātum fiducie gerat
anim9 meus in hac causa sibi be/
ne osci9 qn̄ ipos etiā tot puulos
(qrū odicio est nil facile celare)
testes habeo et inuoco Sed hec
actenus ad alios Nunc ad par/
uulos querfus eos. sapientie ver
bis ofidens. exhortabor vt si qs
puulus est veniat ad me nihil eru
bescat. nihil trepidet. nihil exhor
reat: Audiat qsqs ille erit bona
saltez qdā monita ex ore meo si
id ipsum arrogo mihi Jure meo
id possū non in me ꝫ in dn̄o In
ducam ad bonū si potero nomi
natim inter cetera ad recogitan/
dū omnes annos suos in amari
tudine anime sue Et ad scop an
dū spiritū suū scoba lingue ꝓprie
Ad hoc tn̄ vl' aliud nulluz cogā
inuitum Porro nihil de tacen/
dis inquirā neqꝫ ꝑsuadebo imo
ꝓhibebo sociorū vel aliorū secre
ta prodere Nullus insuper suspe
ctā habeat fidem meam in obs/
uando tam signo qꝫ verbo sigil
lum ofessiōis integrū Scio qn/
tum pulegiatū ē Velle vt ofessi
tanta se ꝛ me discretione celarēt
neqꝫ ꝑ quosdam inducerent ad
oppositū curiositate pua fatuaqꝫ
Sed extimescet aliqs penitentie
austeritatē. Vane hoc. quia nul/
lam nō vltro sustinēdā impono
Malo enim exemplo guilhelmi
parisiensis cū pua penitentia vo
luntarie cōplenda mittē hoies
ad purgatoriū qꝫ cū inuita non
facienda pcipitare in infernum
Quisqs aderit peccatorū suoꝝ
quāqꝫ grauissimo ꝝ oscius dicat
cū dauid nil omittens Peccaui:
Mox subiungā peccatū tuū trans
tulit a te deus nō vltimū in peni/
tentia pūctū habuisse crediderim
si profecto ore abominata est ini
quitas hoc est ad vomitū ofessio

nis deducta Alius fortassis esti/mabit me eē osurū vel spretorum postea cui⁹ scelera ↄgnouero Certe/nihil min⁹. amabo eum potius vt filiū in christo carissimū. vt eū preterea quē timere deuz ꝛ bonum purgatū ꝙ factū sciuero. vt eum subinde qui mee fidei se ita totum ↄmiserit vt ea proderet mētis vulnera indecora q̄ carissimis forte parētib⁹ nequaꝙ ostēdisset. Et ita sētio in corde meo scit veritas ꝙ dulcius afficior atq̄ māsueti⁹ ad illos quos e magnis ꝛ grauibus criminū periculis erutos esse ↄspicio ꝙ ad alios minus saucia tos Nullas deniq̄ vindicationis aut odij reliquias vnꝙ in animo residē ꝑmiserim ꝓ ↄfessiōe cuiuscunꝙ delicti. etiam si ꝓpria mors parētū delictū illd̄ esset. Scio tñ ꝙ non pt̄ a ↄfessis omnis repēte pudor abijci Sz hoc neq̄ necesse neq̄ vtile est. vincet tādem illum pudorem ratio. et ista iterī ↄfusio ad nō mediocrē pene dimissionē ꝓficiet Cōqueretur ali⁹ ꝛ dicet frigidus sum et indeuotus quid mihi ꝓdest cōfessio! Et sane esto. ita fit. tanto diligēti⁹ accedē deuenit ad ignitū eloquiū dei vehemēter Accede ad hūc ignē calesces plus satis Video sepe multos frigidos in initio q̄ eciā colloquiūz tale sup actib⁹ suis vel horrent vl ridēt ꝛ discedūt calentes ↄsolati et vbertim flētes Obtigit mihi crebrius talis mutatio Olim ꝙꝙ circa sorores germanas dū eas ad celibatū ꝑpetuū inducerē tale aliq̄d carnale patiebar. turbabat nō nunquā me ꝛ rationes meas oēs tumult⁹ vulgaris cōsuetudinis. insolitū ꝙ ꝓponebāt id qd̄ agere moliebatur mea deuotio. Fluctuabā ꝛ nutabaz ꝛ pene q̄rebā dissoluere sāctitatē ꝓpositi ac retro pedē flectē Quousꝙ tādē deo ꝓpitio ↄuertebam oculos a terra i celū. a morte hac ad vitā. a mortalitate ad eternitatē. ꝛ ↄsiderabā in ipsa rationis arce ꝛ fidei lumine Quoniā vanitas vanitatū ꝛ oīa vanitas Sic respirabā solidabar firmabarꝙ. Quo magis hortandi sunt oēs vt hoc mō nō populari rumore vel ↄsuetudinis errore sed pure veritatis cōsideratione id qd̄ iustū est ꝛ religiose factū diiudicēt. nec qd̄ anim⁹ in p̄senti sētiat ꝗ quid sētire debeat attēdāt Ceterū solit⁹ sū nec tacebo ↄfesses ꝙ specialiter instituē ad quatuor obſuāda Nā quo ad crimia p̄ ceteris detestor i eis os mēdacijs ꝛ piurijs detractionib⁹ ꝙ deditū Man⁹ quoꝙ violētas ꝛ rapaces Tact⁹ deniꝙ libidiosos maxime monstruosos dānatos legibus Primū obſuandū est vt summope sibi caueāt ne deinceps sint occasio ruine et dānationis aliorum quoniaz istud est ꝓprium demonis officiū Bene iussū est Si non caste. tamē caute. hoc est secrete ꝛ solitarie sine lesione vel scandalo cuiuscunꝙ Scd̄m est vt sedu/ctos olim ab eis aut suos in maluz

De paruulis ad christū trahendis

oplices studeant quantū discrete potuerint ad emendationē reducere imo ⁊ alios pro eis quatin⁹ et ipsi qui pri⁹ demonū nūc p hoc angelorū fungantur officijs. Tertium ē vt si peccauerint de cetero pro vt est humana fragilitas sēp tamē adhibeant tempore et loco ipsū ofessionis antidotū quaz nihil esse valiturā obtestor iterū et iterū si nō fuerit integra et sufficienter explicans atqz dinumerans cognita ofitentis peccata cū circūstantijs maxime eis q̄ peccati speciez mutāt Quartū est Indico nēpe singulis nō obligatorie sed exhortatorie sepi⁹ vt teneāt faciē quandā obsuationē p omni tpe vite sue tam p rememorationē et q̄dā satisfactione peccatorū integre simul ofessorū q̄ p cautela aliqua futurorū Itoz vero omniter hoc modo vt dicāt singulis diebus bis pr̄ nr̄ ⁊ aue maria et semel de mane et semel de sero cū totidem pstrationibus ad terrā si et vbi omode fieri potuerit Raro autē muto in hoc p magnitudine et varietate criminū diuersitatē hui⁹mōi obsuationū quoniam vix istud fieret et in alijs penitencijs secretioib⁹ pr̄ scrupulosi⁹ varietas talis tradi. Os si in hoc innocētes cū nocētibus exequem nō oquerant innocētes quia nō min⁹ obligati sē q̄ ne similes eēnt nocentibus ipe phibuit manutenuit qz Ibāc vero quadruplicem ostitutionē p puulis metro ludēs

oprehēdi vt eas altiori mēnte reponāt Nō ope aut verbis alios corruperis vnqz Sit satis ipsa tibi pditio pria Si quos pdideris monitis actis ve nephādis Discrete ad rectū mox reuocare stude Non pudor obsistat tua q̄n confessio plene Crimina scita noteт vel nocet illa tibi Tu de ofessis gratus tu ne recidiues Signo aliquo facili iugiter esto memor

Ad extremū vsqz puuli diligi tis infantia! At q̄d diligitis varitatē queritis mēdaciū! Venite fidenē nlle viarū insidie.nullus latet āguis in herba Cōmunicabim⁹mutuo bona spūalia qz tem poralia vr̄a nlla reqro Ego vob doctrinā.vos mihi orōnē impēdetis.imo orabim⁹ p inuicem vt saluemur Sic angelos nr̄os visisim letificabim⁹/ in quo p solennitate hec scribo Sic forte.nec iam forte. Ƀ certa spe misericordiā inuenimus apud patrē nostrū dū obediem⁹ voci sue in accessu nr̄o ad eū/ego puocādo. vos exequēdo Nec deerūt pij gratie ⁊ deuotionis amplexus in pn̄ti miseria oslatorij.postmodū glorie con sūmate ppetua vnitas subseqtur Ad quaz nos oēs q̄ spiritu paruuli eē debem⁹ inuitat ipse Jesus spirituali collocutione et afflatu iugiter inspirās et dicens Sinite paruulos venire ad me.

Finit M cccclxxxiij.in vigilia Inuētionis scē Crucis.

Anno dñi.1319 fecit fieri antipapã fratrem petꝛ de carbario ordinis minoꝛ a quo coronã imperij recepit. Tñ facta dictoꝛũ antipape et antiimpatoris annullata sunt infra annos ¶ Vicesimũ secundũ scisma pñs est et melius coloratũ aliquo alio. ꝓphetatũ a spũsancto ꝓ punitione cleri et.reformatione ecclesie. Circa quoꝛ intrusionẽ scismatũ cõfictionẽ ꝓcessuũ ordinationẽ ablationẽ et finẽ ex floꝛe sup̃dictoꝛũ notũ est. Et p̃t notari singl'arit̃ ꝙ oĩa et singula scismata et intrusiones p̃dicta cõficta fota et nutrita sꝑ fuerũt ope ingenio et inuidia pessimorũ sacerdotũ ⁊ cleri dei.sibi sꝑ fauẽtibus et auxiliantibus imperatoribus et populo rhomano excepto karolo magno. et tribus Ottonibus p̃mis de saxonia qui ecclesiam multũ afflictã sꝑ erexerunt. Itez notam⁹ ꝙ in omni scismate sꝑ ille vicit et obtinuit qui habuit ius siue p̃mo siue secũdo elect⁹ fuisset. Et sꝑ antipapis et sequacib⁹ male successit ¶ Itẽ in omni scismate iste papa visus est habẽ ius et obtinuit q̃ clect⁹ fuit a maioꝛi parte electoꝛum et habentiũ vocẽ in electionẽ papat⁹

Item notam⁹ ꝙ de conuersione magni Constantini circa et postq̃ꝫ rhoma et maxima pars fidem xp̃i agnouit ꝙ imperatores rhomani vel ꝑp̃l's rhoman⁹.xxv. veros summos pontifices expulerunt de rhoma et ip̃os diuersis penitentijs afflixerunt iniuste. Quoꝛũ summoꝛũ pontificũ nomina sunt hec. Julius prim⁹ symach⁹. Siluerius prim⁹. Vigilius prim⁹. Martin⁹ p̃m⁹. Leo tertius. Eugenius sc̃d̃s. Jo̅hes octauus. Leo q̃nt⁹ vel sext⁹. Jo̅hes decim⁹. Benedict⁹ octau⁹. Jo̅hes decimusquart⁹. Jo̅hes decimussextus. Gregoꝛi⁹ q̃nt⁹. Benedict⁹ nonus. Gregoꝛi⁹ septim⁹. Victoꝛ tertius. Pascalis sc̃d̃s. Alexander tertius. Bonifaci⁹ sext⁹ Itez notatũ fuit ꝙ reges francie qui ꝓ tꝑe fuerunt nunq̃ꝫ in aliquo dictoꝛũ scismatum adheserunt scismatico sed sꝑ veris pontificib⁹.imo q̃d plus est reges francie octo summos pontifices de sede expulsos posuerunt et reduxerunt in rhomã in sedem ꝓpriã quorũ sũmoꝛũ pontificũ sunt hec nõia Vigilius vel Eugeni⁹. Leo.zacharias. Stephan⁹. Calixt⁹. Innocẽti⁹ Alexander terti⁹ et Paschalis. Itẽ singulariter notatũ est ꝙ q̃ñcũq̃ꝫ ecclesia in scismate vel alio modo vacill'auit semꝑ ecclesia erecta fuit ꝑ aliquos principes seculares vt ꝑ karolum magnũ. Ottones de saxonia. Reges francie ¶ Pisanos et diuersos alios. Nunq̃ꝫ em̃ ecclesia relapsa vel vacillans suis operibus vel viribus se erexit.

Item singulariter est notatum ꝙ nunq̃ꝫ in scismate per ecclesiam consilium generale fuit vocatum. Sed illi qui fuerunt in scismatibus veri pontifices vocauerunt consilia particularia in diuersis locis prout videbatur sibi expedire

Tamen nõ reperio aliq̃d scisma si/
ne ɔcilio aliquo fuisse ablatũ. Itez
reperio ꝙ tpe Gregl.vi. et Clemen
tis.ij.quo tpe erat scisma i ecclesia
qñ sb.imperator ɔuocauit et con/
gregauit ɔciliũ genẽale nõ vocatl.
papa nec cardinalib⁹ q̃ erãt discor
des.Et qđ ibi ordinatũ fuit valuit
et seruatũ fuit in ecclesia nõ obstan
te absentia pape et cardinaliũ. Itẽ
notatũ est ꝙ aliqui in sede aplica ꝛ
tenentes pacẽ iuste suis tpibus re/
gnauerunt sine scismate quoꝝ noĩa
sũt hec Jobes.x.Jo.xvij. Siluester
ij Damasus et Victor.ij.Itẽ notã
dũ est ꝙ leo papa.iiij. dubitans ne
eius electio eẽt bona renũciauit pa
patui.tñ Cardinales videtes eius
bonitatem relegerũt ipm. Et idem
ɔtigit Honorio.ij.natione bonoñ.
Scismata sup̃ dicta fideliter extra/
cta sunt a supra dictis chronicis q̃
patent oĩbus volentib⁹ eas audire

Finis

Tractatus Nicolai de Clymenges de viciis ministroꝝ ec clesie.

Dum hesterno die sacroꝝ eloquio
rũ codicez arripuis
sem et q̃ prima fuit
obuia primã petri
epistolaz legẽ cepis
sem incidi in ea v̾ba q̃bus apl's ait
Tempus est vt incipiat iudiciuz de
domo dei.que nõ sicut partes cete
ras eple in transcursu puolaui. s; le
ctionis impetu aliq̃ntuluz remora/
to.ɔcussam horrore quodaz quasi
repente suborto/ mentẽ in his mcã
herere coegi atq; in se v̾ba illa alti
us tenaciusq; defigere. Occurre/
rũt ilico animo satis horrenti et p/
turbato p̃ssure ac calamitates q̃s
nunc ecclesia pfert ꝛ quascunq; ma
iores multo(nisi falsũ mens coniici
at)passura ẽ. Occurrerũt ꝛ pariter
cause tantoꝝ maloꝝ iustissime.Nã
cũ ecclesie ipsius ministros quoꝝ
dos et possessio christus esse debet
ab omni ɔtagione t̃rene cupidita/
tis excussos esse oporteat.cũ pudi/
cos esse ɔueniat ꝛ ab omni inq̃na
mento carnis q; petulãtia alienos
q̃ celestia sacramenta preciumq; di
gnissimũ redemptõnis humane tra
ctant.ɔficiũt aliisq; ɔferũt.Cũ pf
esse debeant qui pfissimũ iudicẽ vi/
caria sorte representant. Cũ iusti q̃
iustissimũ.humiles q̃ humillimũ. cõ

cordes et pacifici qui pacis atque concordie inter deum et homines esse dicunt conciliatores ac mediatores Postremo cum eos deceat omni luce virtutum clarescere qui in specula positi forma et exemplar viuendi ceteris esse debent Sed pro his atque aliis quibus adornari deberent virtutibus omnium colluuione viciorum contaminati sunt. Quid tandem mirum si illis multa aduersa adueniunt aut si auersus ab eis deus suorum imanitate facinorum dicat per verba psal. odiui ecclesiam malignantium Atque vt pauca de viciis ipsorum quibus ab irato deo iure affligi meruerunt enumerando perstringam primum a cupiditate que omnium fomes ac radix est malorum initium sumamus

Causa primitiue fundationis et dotationis ecclesiarum et monasteriorum

Nemo est vt opinor qui non satis audierit et mente teneat quantum christi ecclesie ministri Viri vtique probata virtute clarissimi omni quoque tempore laude merito celebrandi terrenam opulentiam contempserint quod nulla cura vel labore temporalia commoda quesierint. solis victu et vestitu abunde contenti. habentes inquit apostolus alimenta et quibus tegamur his contenti simus. quantum liberaliter rem familiarem si aliunde vberior obueniebat ad inopiam pauperum subleuandam erogare curauerint. Me turbant profecto deuotissimi homines. solam rerum celestium meditationem animo gerentes ne si ad hec transitoria amplectenda sua paulo latius affectum adiecissent. tanto animus corum a spirituali contemplatione cui se totos deuouerant auocatus. minus in deum ferret quanto esset ad inferiora curanda atque cogitanda magis inflexus. Docti insuper celesti magisterio deo pariter et mammone seruire non posse Sed diuina agente gratia quanto magis aspernabant temporalem substantiam aut gloriam tanto illis abundantius omni ex parte affluebat instar vmbre que sequentem fugit Intuero sibi fugiens semper indefessa comes insequitur Cernentes etenim seculares homines tam principes quam alii locupletes eius modi virorum dei sanctam et sinceram conuersationem ab omni terrena fece igne diuini amoris excoctam certabant vndique illis copiosissima bona congerere vt ab omni cura soluti seruiori possent deuotionis absque interruptione liberius incumbere. beatos se existimantes si aliquid quod de suis opibus in vsus istiusmodi contulissent recipere dignarentur et pro se suisque expiatione peccatorum apud diuinam clementiam intercessores fieri Sic multi. preclaris dotibus opibus quoque magnificis ecclesia aucta et insignita est Sic fundata cenobia. conuentus instituti. extructa capitula atque collegia. sic sedes pontificales et parochie exorte. sic templa sic basilice pulcerrime sumptibus ingentissimis et mirabili ope ex principum plebisque impendio fabricate. sic denique omnes gradus vniuerse quoque professiones hominum ecclesiasticorum in amplissimas copias excre

uerūt. quas primitiui illi pr̄es qui
suis eas adq̄sierūt sudoribus nō in
ꝓphanis vsibus q̄admodū nunc
plerisq; ↄsūpserūt ſ; aut in elemosy
nis et hospitalitate ceteris q; cha
ritatis ac pietatis opib⁹ impende
bant aut si q̄d istis opibus mense
q; frugali superat in cellas edifi/
cādas si fortassis alij fr̄es celitus
inspirati religiōis gr̄a aduenissēt
insq; alia panda q̄b⁹ pandis op⁹
erat ↄuertebant̄ Null⁹ his thesau
rus erat nisi bonoꝝ opm ſ; āplissi
mus ille et refertissim⁹ Nulla argē
tea vasa nec aurea. in stāneis et fi/
ctilib⁹ bibebāt̄ Nullus magnoꝝ
eq̄ꝝ phalerarū q; apparat⁹ nulla
histrionū turba pambula Nullus
calamistratoꝝ ꝗ comatoꝝ iuuenū
comitat⁹ virgatis mōstriferis ha/
bitib⁹ patulis et fra ten⁹ defluenti
bus manic. q̄si ritu barbarico idu
toꝝ Felix ēat his incolis mūd⁹ ple
ne vrbes et agri ꝑplis quos nulla
aut rara lues assumebat. plena ar
mētis stabula pecora fetibus po
mis arbores sata frugib⁹ q; et ce
li tpies t̄rā in suo influxu ad apta
queq; germia fecūdabat Et terra
nulli obnoxia maledicto. sed vbēi
bn̄dictiōe. hoꝝ intuitu donata q̄i
vltro ferat erat oībus bonis. viue
bāt diu hoīes ꝓspaq; valitudine
fruebant̄. nulla erat domi seditio.
null⁹ foris met⁹. pacata oia iuta
et tranq̄lla vigebāt in hoibus illi⁹
sc̄li. charitas innocentia. fides pie
tas. iustitia. sincera amicicia. rara
fraus ꝗ calūnia, primo fiebat q̄m
insc̄a vita et salubri doctrina pa/
storū toti⁹ boni exēpla suo gregi
emulāda relucebāt Tāta siquidez
apud deū erat talīū viroꝝ ex vite
integritate potētia vt sue intercessio
nis obtētu bona mūd⁹ āplissima
adipiscēt̄. ꝛ aduersa pauca sētirēt

De insolētia orta ex affluētia rerū tpaliū in ecclesia

V Bi vo vt fere assolet. pau
lulū ex diuitijs rerūq; se/
cūdaꝝ affluētia lux⁹ et in/
solētia in ecc̄iam subiere tepescere
sensim cepit religio. vt⁹ hebescere.
solui disciplia. charitas minui tol
li hūilitas. paupt̄as o ꝓbrio esse.
sil' q; parsimonia. ſ; vt pōpis et lu/
xui res subesset auaricia crebrescē
q̄ nō suis diu ↄtenta finib⁹ aliena
non mō ābiere ſ; rape et inuadere
molirent̄ inferiores opp̄mere ꝛ taz
iure q; iniuria spoliare Et q̄m latis
simū hūc campū ingressi sum⁹ licz
de execrabili hac peste q̄ ecc̄iaz iā
adeo ↄsūpsit vt pauca restent ↄsu
mēda paulo lati⁹ cloq̄ Ordiri aūt
rectissime a ꝓphico possum⁹ oracu
lo et cū sc̄o ꝓpha hieremia de mini
stris nr̄is verissime hodie dicere a
mīmo vsq; ad maximū oēs auari
cie studēt et a ꝓpha vsq; ad sacer/
dotē cūcti faciūt dolū Quid eniz
satis dicē de eoꝝ auaricia inexple
bili possum⁹ q̄ laicoꝝ oīm negocia
atorū cupiditatez supare videtur
imo q̄ sclarib⁹ vniuersis. seu princi
pes seu plebei sint oīs iniustitie do
li fraudis ꝛ rapine, puocatio est ꝛ
incitamentū. dū simplices oiucule
pastoꝝ suoꝝ exēpla imitātes que

eos agere viderint sibi licere arbitrant. Sz nos istius pestis nepharie ab ipso summo vertice vsq3 ad pedes originē et ꝓgressum videam⁹ Postq3 sic iam dicē ceperā ex rerū opulentia studiū tpaliū mētes sernorū dñi occupare cepit deo simul et mām̄one duob⁹ dñis tā aduersarijs nō potuerūt pariter deseruire fuit itaq3 nēcariū. vt qntū diligētie in vnū⁹ iudicio impenderēt tm̄ alterī subtraherēt. q3to vero āplius aim ad tēpalia lucra adiecerint tanto magis illa sitire. tāto ampli⁹ imergi in illis siccq3 a celesti amore longius auerti ceperūt. illdāc enī diuitiaꝝ naturā nouim⁹ vt quo vberi⁹ hn̄tur eo abūdanti⁹ aim ad sui sp incrementū maiori accēdere soleāt Ocupia Jta igit factū est vt paulatim extincto in cordib⁹ eoꝝ spū fruescēte charitate. tepēte deuotōe. deo deniq3 oblito solis frenis fructib⁹ capescēdis inhiarēt sola in dignitatibus bñficijs q3 alijs emolimenta pensarent Nulla ꝓsus hodierna die in assumēdis pastoralibus sarcinis in cura q3 aiaꝝ subeūda. de fruitio dīno. de salute subditorū aut edificatiōe mentio hētur de ꝓuēcuū vbertate tm̄mō ⁊ qntitate qrit. nec ꝯo tātoꝑe qrit qntī sit pñti hoi et in ecc̄ia rite seruienti valoꝝ bñficij. q3 qd suo possessori longi⁹ ocia agēti et ꝑpetuo forcassis absuturo āmo ꝓuentu reddē valeat. Quis ei bñficiū nūc postulās neq3 enī cuiq3 q3tūlibet merito absq3 postulatiōe instāti ⁊ importuna tribuit qs inq3 tal quis sēus veneret in ecc̄ia p cū reqsita inuestigauit q̄ illic sacerdotes que capse q̄ reliqe hēant Quis de qlitate plebis cui p̄ecsse expetit de morib⁹ aut vicijs īterogat. Quis misteriū cupiēs de regle in illo obseruatōe. de tenore religiōis. culai cerimoniaꝝ de sub ditorū disciplina p̄cūctat Quis humeroꝝ suoꝝ vires librat. an sufferendo oneri cui se suppone qrit sufficiat. Quis sua aut subditorū picula ꝯsiderat Quis eis p̄dicat aut euāgelisat. Quis viā per quā ad salutē puenī aut fco aut ꝯbo demrat. imo vbe qs hodie platoꝝ nō quacūq3 via pōt suos vndiq3 subditos spoliat Quis eoꝝ misereē inopie paupta ti condolet. Fuenit īndigētie imo quis indigentiā ipoꝝ nō iure ⁊ iniuria āplificat Et vt ita rē sic hc a summo ecc̄e vertice vsq3 ad mēbra humilia doceam⁹. ꝓmū de ipo capite a quo cetera pendēt si placet inspiciamus

De tribus vicijs ex quibus cetera mala orta sūt in ecc̄ia.

Ostq3 ergo affluentie rerū mū danarū exuberantia ⁊ maioꝝ ꝯtutib⁹ postposit. imensa auaricia cu3 cca ābitione viroꝝ ecc̄iasticorū inuasit aimos quo ad h dñs fuerat vt fastu elationis atz dñationis extolli ceperint et luxu effeminato resolui. tribus itaq3 dñis exactorib⁹ vtique infestissimis fuit satisfaciēdū luxui qui delicias vini sōni epularū mu/

ficorū ludorū effeminatorū lenonū scortorūq₃ exposcebat fastui q̄ do mos exce'sas castella arces palla/cia lata et abūdantissimā supelle/ctilē vestiū charissimaꝝ equoꝝ fa miliariū pōpaticā reqrebat osten tationē. ⁊ sue cupiditati q̄ ingētes ad hoc thesauros studiosius dde barvt ad p̄missa explenda suppete rent aut si satis aliū de explicanda eēnt ad pascendā saltem ex figure numismatis aspc̄u oculoꝝ delcā/tionez. q̄rū ꝓculdubio dn̄oꝝ insa ciabiliū ad exequēda mādata de/sideriaq₃ ꝑficienda. aurea vt in fa bulis est saturni secula si orbi hac tēpestate recurrerēt nec sufficē pos se viderent. Qm̄ ergo ad ea agen da q̄ he tres rapaces arripe exq̄/rebāt. null' q̄ntūlibet opim' ⁊ red ditib' āplissimus p̄sulatus sufficē posse opertus est subsidia aliū de q̄bus eis satisfacēt excogitata sūt

De exorbitancijs per

sūmos pōtifices in ecc̄a itroductl.

[S]ummi eteni pōtifices ve tancē ad eos veniā q̄ q̄n/to p̄matu et aucte se vide bāt cetis p̄stare tāto in hu' p̄ma/tus ⁊ sup̄me ptātis argumētū ple rūq₃ se sup alios libidine dn̄andi extulerūt cernētes emolumēta for mā epatus petriq₃ p̄rimoniū sup regna queq₃ āplissimū. licet eoꝝ ignauia satis iā attenuatū ad sta/tus reuerentiā. vltra imꝑatoēs ⁊ reges oīmq₃ gentiū p̄ncipes in ex celso extolli statuerūt nullo modo sufficiētia in aliena ouilia lanaꝝ la cte copiosa incurrerūt

De abolicione electio/

nū et reseruatione bn̄ficiorū

[O]Mniū q̄ppe ecc̄iaꝝ vacan/tiū q̄cunq₃ ꝑ orbē terrarū xp̄iana religio ꝓtenditur oīm p̄sulatuū aliaꝝ dignitatū ele ctione fieri solitarū iura ⁊ collatio nes sibi attribuerūt. electiōes ipsas a scīs olim p̄rib' in tāta vigilātia ⁊ vtilitate institutas cassas atque irritas eē decernētes. vt vel sic sua vberi' oplere possēt marsupia ex oīmq₃ ꝓuintia xp̄iano noie dica/ta molē auri atq₃ argenti infinitam ad sue opus camere sedula nego/ciatione ogregare

De camera apostolica

[Q]Ue camera q̄nti ostiterit q̄₃tū vniuersas ecc̄ias re/gna piter et ꝓuincias ex hauserit et inenarrabile est ⁊ ꝓl' incredibile Sed forte rōne sedis antistites creationē pontificū. col lationēq₃ supioꝝ graduū ecc̄ie id circo abolitis electiōib' ad suū re uocauerūt arbitriū vt sua ꝓuisiōe salubri' osulerent ecclesijs rectores q₃ in illis tū vita laudabiliores tū doctrina p̄stantiores instituerentur Forsan ita factū hac de cā q̄s cre deret. nisi res ip̄a ex aduerso recla mās apti' docēt postea q₃ hec fa cta sūt. ignaros inutiles q₃ hoīes dūmō pecūiosos ad q̄uis sublimi ores ecc̄ie p̄rocinio simonis eue/ctos qui suscepta creditaq₃ ouilia qualiter gubernauerunt posteri' dicē

De expectatiuis et qli tate currentiu ad curiā rhōnam

Eo de sūmis pōtificib' in choatus sermo ꝑus mihi absoluēd' est qui vt regifi co luxu suū ꝙadmodū hēbat sup oēs mōtaliū magnificentias statū exaltaret.nō solū ea egerīt que de electiōib' audistis vez vt aurei ri uuli oi ex pte deriuati suaz vberi' curiaz irrigarēt oibus diocesanis et pſonis pſitandi facultatē ofere di qz libētatē q̄quo ve alio mō de suis bñficijs disponēdi.ademert. indoicēcs illis sub pena anathēa/ tis ne ausu temerario sic enim suū lodē ritū iaz freqtiori vsu resc̄ptū sub q̄uis bñficio sibi ſ̄iecto aliq̄ instituē ꝑſumeret q̄ꝫdiu q̄s occur/ reret ex illis q̄s sua aucte bñficia illa expectare ocessetant qui illud adipisci vellet Quātus vero deus optie expectantiū nūer' ex illo tpe et q̄liū vndiqz effluxit atz ibi ꝑsto fuit nō tñ a studijs aut schola.sed ab aratro etiā ꝑ ſbullibus artibus ad parochias regendas ceteraqz bñficia passiz ꝑficiſcebāt q̄ paulo plus latie lingue q̄z arabice intelli gerēt imo qui et nihil legere ⁊ q̄d referre pudoz alpha vix nosceret ab etha discernē Et morū incom/ positio ſbāc forte ignozātia excu sabat imo si paz docti negligēti' mozati vtpote qui absqz literis in ocio educati nihil nisi impudicici/ as.ludos.comesatiōes.iurgia va niloqa insectētur Inde oib' in lo/ cis tot sacerdotes im,pbi ⁊ miseri atz ignari qui ruine ⁊ scādalo sua turpi ouersatōne subditi sūt Inde in oze vulgi tantus sacerdotū con tēptus.tāta vilipensio Inde toti' ordinis ecclīaſtici.decoz' ignomi/ nia oꝓbziū ⁊ nimis erubescenda si erubescere sciret ꝫ frōs multorū attrita erubescē nesciet. Olim sū/ mo in honoze apud sclares sacer/ dotiū erat.et nihil venerabilius ꝑ ſpūali ordine Nūc vero nihil abie ctius aut despicabilius

De vacātijs et alijs vectigalibus ecclīam oppzimētib'.

Diecerūt aūt sūmi pōtifi/ ces pſonis ecclīaꝝ et eccle sijs ipis vltra ꝑmissa one/ ra.vectigalia alia ad illam suā ca merā.imo poti' caribdim fulcien/ dā Statuerūt nāqz vt q̄tiēs aliq̄ virū ecclīaſticū q̄cunqz foret digni tate vel oditiōe ex ista luce migra re otingeret aut suū cū altēo quo/ uis q̄lecūqz bñficiū ꝑmutare toti/ ens oins ꝑuētus ꝑmi āni secuturi certā ad sūmā suo arbitratu taxa/ tos sua memozata camera accipe ret Et si illā fortassis sūmā annua fructuū collectio.aut ex diminutō ne fructuū aut alia calamitate cō ficere nō posset triennali vel q̄nqz q̄oriēnali fructuū exactiōe ad sū/ mā ipam ꝑtingi voluerūt Quid ꝑ latoꝝ spolia q̄d crebērrimas de/ cimas oibus ecclīaſticis indictas. q̄d angarias alias omēmozē.q̄d ocessas ꝑncipib' sup clero vniuer so a papa ex pōtificib' exactiōes

cū secrarī ī illos soluēdi coertione ꝗ retentas ꝓrationes ⁊ sine vl/ la visitatiōe ab ipis epis et archi/ diaconib' ibi subtractas.ꝙ nescio an maiorē plagā eccia sustineat. Quāte eni pnicei est ecciaꝝ visita tiones rectoꝝq; reformatiōes penit' suppssisse atq; extinxisse de politie ecclastice destructōe qstū atꝫ emo limēta pcipe Quid infinita alia ꝙ tioiana onera ēbutoꝝ ab infortu/ natissimis ecciaꝝ ministris exacta ꝙ longū esset excꝙ pticulati referā

De institutōne collectoꝝ ⁊ ma lis per eos illatis.

D hec aūt oia exigēda et ad illā seu camera seu po/ ri' caribdim diceri trans/ portāda a suos p oēs ꝓuintias col lectoēs instituerūt.illos videlꝫ ꝗs sciret in extorquēdo argēto vl' in dustria aliq vel diligētia vel natu re acerbitate acriores.et qui nulli oino pcerēt.nullū eximerēt.seu vl' ex silice auꝝ eliceret ꝗb' et auctēz annuerūt.ꝗscūq; etiā plātos ana/ thēate feriēdi ex ꝗ cōionē fidelū exturbādi.nisi intra pfinitos dies de postulata pecunia satisfactōne curassent.ꝗnta aūt hi collectores mala egerint ꝗntū paupes ecclias ac psonas oppsserint ne vnꝗ ex loco isto pateat exit' vtilius est p terire Ibinc ille tot ꝗrimonie infeli ciū ecclie mistroꝝ ꝗs audiuimus ⁊ cernim' sub importabili iugo iuge portare misteriū.imo fame pereū/ tiū Ibinc ille suspēsiones ad min' ste a tēpli liminib' interdictiōes il la anathēata grauissima totiēs ex aggerare ꝙ nō nisi rarissimo vsu ꝓ horrēdo scelere a pfib' infligi solebāt.cū p ea hō a fidelū cōtu bernio segregat' in ptāte sathane redigit.Ꝫ hodiernis dieb' adeo in ualuerūt vt passim ꝓ leuissimo ꝗsi delicto sepe eriā ꝓ nullo inferant. sicq; in nullū timorē Ꝫ i extremū p uenest otēptū Ibinc ptēa ille tāte ecciaꝝ ruine Jlla tot mōsterioꝝ ex cidia Jlle sacraꝝ ediū tot in locis solo equataꝝ deiectiōes.dū ea ꝙ in illis instaurandis ac reficiēdis impēdi solebāt.in his tot vectiga lib' exoluēdis impēdunt.ꝗnetiam vt optū est ex illis ꝗb' res accidit sacrosce reliꝗe plerisq; in ecclesijs ꝓ hoꝝ redditiōe ēbutoꝝ cruces calices feretra aliaq; pciosa orna menta venierunt Quis nescit tot abbatib' totq; alijs plād.cū decef sissēt camē p inopia obnoxij nega ta funeralia negata exeꝗꝛ solē/ nia negatam humationez nisi for te in agris aut ortulis aut ꝓpha/ nis alijs sedibus clanculo tumu/ lati sint. Coguntur vt videm' sa cerdotes pre angustia rei familia/ ris suas villas sua loca sua bene/ ficia deserere et famelici passim victū ꝗritare laicis q; hoib' in ꝓ/ phanis officijs ministrare Tuleꝛt a'iꝗdiu hec onēa pingues adhuc et vberes eccie Ꝫ iā fere oibus lō/ go emūgendi vsu exhaustis vltra portare nequeūt

De litigijs curie rhomane.

Reterea mlta alia me pte/ rire nēe ē si ex Ꝫ veli abisso emergē ꝗd in rhōna curia fit Sic nāq; illā vōbat ꝗzuis lōge a rho ma distaret.fraudes enim ꝗt doli ꝗt calliōie ꝗt p illos litiū vētores pecūia corruptos cōn inocentū in

ra insidie qt. venalia illic iudicia qntū ibi aurū valet ad euertendū iustitiā q̄ raro paup optatū finē de lite referret. si mō aduersarium opulencū nact⁹ eēt. cū tā pauci ad modū q̄cūq̄ niterent titulo absq̄ lite a aduersario b̄n̄ficiū obtinēnt

De regul̄ et ōstōnib⁹ cācellarie

Nam qd he tot noue regle et ōstitutiones p vnūq̄q̄ pōtificē edite vltra q̄ āti/qua iura a pēnas sāctiōes obser/uari iusse. nisi qđā captiosi laquei sūt. atq̄ vberria litiū matia qb⁹ illi cauillosi curiales sophisticiq̄ iuriū puersores ad crucifixiōem infini tarū litiū cōtra ius et v̄itatē mille nocēdi artib⁹ abutūt ve vix aliq̄s inueniat etiā titulū sole lucidiorē demōraret qui absq̄ otrauersia be neficiū tulit.

De p̄speritate curie rhōne

Tamq̄ nāq̄ florē a felicē eē suā illā affirmat curiā si multi. vndiq̄ cāis litib⁹ q̄relis a ocertatiōib⁹ clamorē insanissio psultet cōn v̄o inutilē de deptā inopē si litibus sit vacua. si pace gaudeat si suis possessorib⁹ sua pacifice iura pmittant. Nihil itaq̄ hodie vl̄ paz insit q̄ pacto b̄n̄ficiū q̄s hēat vez ne vero ostio vcr⁹ pastor introeat an dolose alī unde vel latro erūpat Or si explo ratoz aliq̄s intelligēs liq̄de possz discrimle vtrozūq̄ in̄nosce nūcz nō ē apō me dubiū. plures nūc la trones in ecc̄ia reptū iri q̄ veros pastores vt iam vera sit x̄pi s̄nia q̄ ait ad negociatoēs de domo sua eiectos dom⁹ mea domus orōnis ē vos āt eā fecistl. speluncā latronū

De statu a itroductiōe cardialiū

Nam de cardinaliū q̄ pape assident spūs v̄ba tumētia gest⁹ insolētes vt si artifex q̄libet vellet supbie si/mulacrū effingē. nl̄la ogruēti⁹ rōe id facē possz q̄ cardīalis effigiez ocul̄ intuentiū obiectādo. exortis tn̄ infime clericatu in hāc elatiōnē cū sedis apl̄ice pōpat⁹ incremēto puenerūt. q̄tpe qb⁹ id olim ēat ne/gocij vt efferēdis mortuis sepultu req̄ mādādis inseruirēt. Nūc v̄o philateria sua in tm̄ dilatauerūt vt non mō ep̄os q̄s episcopellos so/lēt passim vōre s̄ p̄triarchas p̄ma/tes s̄ archiep̄s sules velut infra se po sitos despiciāt. imo se iā ab ill⁹ sup plicib⁹ x̄pe modū adorari sinant. q̄netiā reges ip̄os eq̄pare contē dāt Sz hac eoz omissa vanitate q̄s imensā a inexplicabilē vozaginē sue dapice v̄bis eq̄re valcat nulla pzl⁹ ad s̄ v̄ba sufficiūt nullū inge niū nl̄la facūdia. qm̄ de re ista ple ne differere non nr̄e facultatis est pauca solū sūmatim attingam ex aceruo grandissimo excepta.

De multitudie b̄n̄ficioz cardi/naliū et eozū incōpatibilitate

Atq̄ in primis q̄nte illud auditatis ē q̄ tantā mlti tudinē b̄n̄ficiozū inuicē re pugnantiū tenēt. q̄ mōchi simul a canonici sūt reglares et seculares q̄ sub eodē hītu oīm religionū oz dinū p̄fessionū iura et gradus et officia b̄n̄ficiaq̄ possidēt Nō q̄dē duo vel tria decē vel viginti. s̄ cē/tena et ducētena et inkoū vsq̄ ad q̄dringenta vel q̄ngenta aut āpli⁹ nec pua vel tenuia s̄ oīm pinguis sima et optia q̄bus si otenti essent postq̄ ad summā illā numerosam

puentuꝫ esset. nec vltra q̄rerent ꝓspere cū paupibꝰ clericꝭ. qui reliquias eoꝝ expectāt ageret̃ ꝫ q̄ntūcū q̄ꝫ ad numerū aut sūmaꝫ venerint ad amplioreꝫ festinant et assiduo festinant et ardentius festinant. Nouas in dies gr̃as. nouas ꝺcessiones petūt q̄s cuꝫ senserint ad finē ꝑperare integrā reformari aut denuo in maiꝰ augeri sine vlla cessatione exposcūt sic oīa vacantia que alicuiꝰ sūt momenti āplectunt̃ oīa rapiūt oīa auferūt nihil omnino saltē qđ fructuosū sit vel pauculū nimis alijs ꝑticendū relinquitur Nec tn̄ sitis illa vnda tāta bn̄ficioꝝ extinguit̃. ꝫ vehemētiꝰ ardet ꝛ arentes ai fauces magis sp̄ accendit nō mō in illis fructibꝰ oīm ecc̄iaꝝ toto orbe ꝺstructaꝝ ꝫ neqꝫ tota auri mole q̄m tagus suis arenis secū vehit quā q̄ꝫ pactolꝰ voluit inexplebiles (niacis

De cōtractibus symo

Q Ernentes igit̃ inopes alij et calamitosi ecc̄iastici nihil se posse ꝺseq̄ ꝫ oi ꝓrsꝰ spe alicꝰ boni nisi his auctoribus destitutos non hn̄tes q̄d faciant aut q̄ se vertāt ad hos ip̄os se cōferūt. et aut cū symoniaca ꝑuitate bn̄ficia ab eis mercant̃. aut pēsione ānua qđ eq̄ symoniacū ē ab illꝭ redimūt. aut vestigijs eoꝝ advolu ti in suā familiā admitti postulant vt vel lōgo famulatu sepe ec̄ ignominioso aliq̄ꝺ in ecc̄a titulū pariāt Nā q̄d hodiēna die est qđ sibi aliq̄s de ꝓbis moribꝰ vel eruditiōe quo ꝓmoueri valeat blādiat̃ Nō iā his artibꝰ vt q̄ndā apud maiores fieri solitū esse accepimꝰ ad honores ecc̄ie ascendit̃. ꝫ illis q̄s mō retuli. quasq̄ꝫ de sclariū ꝑtātuꝫ famulatu et importūis petitionibꝰ paulo post relaturꝰ sū (dinaliū

De statu bn̄ficiorū car

In mōasterijs aūt et locis alijs in q̄bus bn̄ficia cardinales occupāt quō deo fuiat̃. quō domꝰ et edificia labētia reparent̃. res ip̄a loq̄t̃ oīa illic corruūt. oīa labunt̃. oīa ꝑeunt adeo vt sepe opteat oēꝫ ab eis administratiōꝫ ꝑ laicā manuꝫ subtrahi donec reꝑatiōes ibi nc̄arie q̄ nūq̄ꝫ alꝭ fierent explete sint. Quō ibi viuat̃. q̄lis disciplina aut regula obseruet̃. nihil ad eos attinet dummō suoꝝ ꝓcuratoꝝ solertia bursa sua numis multꝭ onusta redeat Sed iā diutiꝰ q̄ꝫ optuerit. leuiora reꝝ mediocriū detrimēta q̄rimur. ruinā potiꝰ vl̄is ecc̄ie ex dira ābitione horū ꝑboꝝ virorū ꝑfectā q̄ramur Quis ei nesciat ferā truculētissimā oīa extminantē cōsumentē ꝓfligantē. sectiōis scꝫ scismatice horrendā pestē ꝑ nequitiā cardinaliū in ecc̄ie gremiū inlectā fotā auctā ꝓpagatā tādiu inuetērātā q̄ q̄nta cuꝫ ꝑnicie ꝑ tres ferme et viginti ānos ecc̄iam oībus viribus oi laude oi honore nudauēat q̄ntū eā in ꝓfundū oīm miseriarū maloꝝ dimiserit vix tullius si reuiuisceret satis eloqui posset

De omissione multiplicium viciorum.

TRanseo symoniacas apō
papā incessiões.transeo
procinia venalia.transeo
corruptiões aut ꝓmotiões turpis
simas et dānatissimas q̄ oēs fere
istis auctorib⁹ et suasorib⁹ fiebāt.
transeo mercedes et stipēdia tpa/
liū dñoꝝ q̄ cū maxio ecc̄ie dispen
dio cupiebant vt in eoꝝ negocijs
adiutores et curatores et ꝯsiliarij
forent magl.illis ꝓculdubio q̄ꝫ ec
clesie ꝯsulētes imo dū eis placerēt
ecc̄ie incōmoda minime curantes
Nec enumerare volo eoꝝ adulẗia
stupra fornicatiões q̄bus rhōnaz
curiā etiā nūc incestāt Nec referre
obscenissimā sue familie vitā a do
minoꝝ tñ morib⁹ nullaten⁹ abso/
nam Sed nec illud etiaz refero ꝙ
vsuras et ꝯmercia publice exercēt
ꝙ mercatoribus ac numularijs su
as ꝓ mutuo mutuāt pecūias.qua
ex cā numularios.supme tabl'e nō
incōgruent̃ appellat hec oia aliaqꝫ
ꝑmulta etiā grauiora q̄ longa ni/
miū narratione onerosam redde/
rent orationem.p̄tereo

De ꝓmotionib⁹ ad in stantiā p̄ncipū p papā solitī.fieri

SEd me p̄terire nō deceat
p̄us q̄ꝫ de hac curia egre/
diar q̄ntā et q̄ꝫ abomina/
bilē fornicatiōꝫ papa et hi sui fra
tres.cū secl'i p̄ncipib⁹ inierint Nā/
qꝫ vt sua dñia uno ꝟbo vt suā tyrā
nidē oibus nec iniuria sup̄ moduz
inuisā.incōcussa stabilitate confir
mare possēt.sicqꝫ tuto q̄dcunqꝫ li
bitū eēt ꝑagere.xp̄alių p̄ncipū ad
q̄rū se imitationē ꝯponē atꝫ ꝯfor
mare in aim induxerant captare
amicicias fauores cōquirē.q̄cūqꝫ
possēt industria studuerūt.nūc mł
ta bñficioꝝ his ꝓ q̄bus exegissēt
largitione.nunc encenijs et donis
nūc ꝓmissis vberrimis.sepe assen
tationib⁹ ⁊ gnatonice docl'ne ver
sutis fraudulētijs. Itaqꝫ ne lōgū
faciā adeo se et ecc̄iam vl'em eorū
arbitrio subiecerūt atꝫ dediderūt.
ꝙ vix aliquā ꝑuulā p̄bendam nisi
eoꝝ mādato vel ꝯsēsu in ꝓuincijs
eoꝝ tribuere ausi cēnt Si epūs ali
quis obierat si decan⁹ vel p̄posit⁹
vel alia q̄libet ꝑsona ecc̄iastica q̄s
inde mortui locuz surrogari appe
tens nō p̄us ad regē q̄ꝫ ad papā
ibat imo ꝟo q̄s ita insan⁹ vt abs/
qꝫ regijs lr̄is ad papā postulatu
rus accederet Mirabile dictur⁹ sū
et q̄ꝫq̄ꝫ vix credibile veruntñ siq̄s
pape nc̄arius ꝓpinqu⁹ familiaris
aut q̄libet alio titulo dilectissimus
pro sua apud eum ꝓmotōne insti
tisset.regales añ oīa ab ip̄omet
pontifice iubebat̃ lr̄as q̄rere.allo/
quin se frustra niti omniaqꝫ tenta/
mēta in vacuū abitura q̄ntūcūqꝫ
ad grām illi faciendā.pape eēt ꝓ/
cliuus aim⁹.q̄ꝫ ꝟo importūe q̄ꝫ im
ꝓbe q̄ꝫ manu vt ita dicā ensifera
c̄reni ip̄i dñi ꝑ suos solicitati pa/
pā per suas q̄tidianas lr̄as vrge
bāt neq̄q̄ꝫ credibile foret.nisi res
vsu assiduo ꝓmulgata certitudi/
nem faceret.plus eni p̄ceptorijs ⁊
ꝯminatorijs sc̄ptis res agebatur
q̄ꝫ cōmendatorijs vel precatorijs
quibus si decertassent pōtificibus

obtpare et alteri q̄ꝫ ꝑ quo peteba
tur ꝯtulisset certū erat illū nō reci/
pi. sic itaqꝫ oēs vacātes ꝓsulatus
oīa bn̄ficia fructuosa. sectans il/
la familia oīm rerū ecc̄ie mysterio
rumqꝫ ignara vi atꝫ importūitate
extorq̄bat. nulli eruditi viri de lite
rarū sacrarū eruditiōe loq̄r. nulli
ꝓbi iusti v̄tuosi qui curiaꝝ limina
rari terūt. ad sup̄ma dignitatū fa
stigia veniebāt. ꝫ ābiciosi quiqꝫ ꝫ
adulatores seu histrionici ꝫ oīb⁹
vicijs imbuti q̄les in aulis p̄ncipū
frequētes ꝯspicim⁹ Nā quot⁹ q̄s/
qꝫ hodie est ad pōtificale culmen
euect⁹ qui sacras vel ꝓfectoꝛie lite
ras legere audierit didicerit imo
qui sacrū codicē nisi tegumēto te/
nui vnq̄ꝫ attigerit cū tn̄ iureiuran
do illas in sua institutione se nosse
ꝯfirment. aut pōtificia tenent ho/
mines ignari et illr̄ati. aut siqui li
terati sūt. hi solūmō tp̄alia impia/
liū legū p̄cepta sacerdotib⁹ inter/
dicta lucrosas q̄ꝫ scias secuti sunt
nihil oīno de lege dīna vel spiri
tuali eruditione qua plebs ad sa/
lutem erudienda est sentiētes

Qm̄ cōgregatio pecu
nie ē p̄cipua cura p̄dictoꝝ p̄latoꝝ
ꝯstitur iux̄ morē suarū ꝓfessionum
sūmo vndiqꝫ studio ad lucrū inhi
ant nō quidē aiaꝝ sed crumenaꝝ
poti⁹ q̄stū vbiqꝫ explorāt. questu
flagrāt questū pietatē putāt nihil
oīno agūt nisi qd̄ ad colligendaꝫ
q̄cūqꝫ ex occasione pecuniā suffra
gari posse crediderint ꝓ ipa alter/
cant certāt iurgant litigāt multo

eq̄nimiter locuti iacturā decē mi
liū aiarū q̄ꝫ decē vel duodeci soli/
dorū ꝫ me iure rep̄hēdo qui eq̄ni
mius dixi. cū nullo aī motu v̄l tur
batōe aiarū dispēdia de q̄bus nō
mō nulla apud eos cura sed neqꝫ
cogitatio est excipiāt. damna v̄o
sue rei familiaris etiā leuia. furia/
ta ꝓpe mēte sustineāt Deniqꝫ si q̄s
fortassis pastor surrexit qui nō ꝫ
more incedat. aut qui pecuniā cō
temnat aut auariciā damnet qui
deniqꝫ nō oīni via seu iusta seu ini
qua. aurū a suis subditis extorq̄/
at. aut salutari exhortatiōe v̄l p̄di
catione aīas lucrifacere studeat ⁊
plus in lege dn̄i q̄ꝫ in legib⁹ hoīm
mediteꝰ exēplo in morsus ip̄i⁹ om
niū dentes acuent Illū ꝓsus ine/
ptū nec dignū sacerdotio clamita
būt. q̄ppe qui legū hūanarū nesci⁹
iura sua defendere nō idoneus sit
suos subditos regere militaē ⁊ co
ercere ꝑ canonicas cēsuras nō no
uerit nihil q̄ꝫ aliud didicerit nisi in
erti ocio aut p̄mocinationi incū/
bere. q̄ officia mēdicantiū palā cē
astruūt nll̄a tp̄ali cura vel admi/
nistratiōe q̄ vtiliori occupatōe su
os aīos teneat fūgentiū Jā itaqꝫ
sacrorū eloquiorū studia cuꝫ suis
ꝓfessorib⁹ in risū atqꝫ ludibrium
oībus versa sūt et p̄certi qd̄ magl.
prodigiosum est pontificibus qui
suas traditiones diuinis longe
mandatis anteponūt. Jam illud
egregiū ⁊ preclarissimū p̄dicandi
officiū solis quondā pastoribus
attributū eis q̄ꝫ maxie debitū ita
apud eos viluit vt nihil magis in

dignum aut magis sue dignitati erubescendum existiment

De viciis prelatorum

Eo ecce dum adverto "prin/ os curie Rhone egredien/ tes ad ea que una secum aliis etiam platis cosia sunt vicia delapsus sum que tamen magis in pticulari quia loc⁹ incidit succincta relatione ptractare volo. principio nulli debz alienum vel mirum videri. si corrodentis omni ex pte pecuniis nostri plati summope in/ vigilent. si macri tenues atque inaniti succo lana et lacte suarum ovium se incrassare student quibus pastores fie ri cum caro obstitit musce eni ut in p verbio est macre consecte aspius mordent cuncta que aviantia esurie in/ anita audi⁹ in pda feruntur. quis eni ani susceptam curam pastoralem locu pletissimi erant. neque ad hoc indigen/ tes solent admitti tamen ex ministerio sibi collato suos saltem maxima ex pte evacuari loculos optuit que re eque non imerito summo iterum labore replere insistunt Exemplo quod sapientis agricole cum cremento et gravi fe nore iacta semina colligere et itez recupare iminuta Sbam et sedulo ampliare possint more vigilantissimi negociatoris universas merces su as oibus qui eis indigent venales ponunt Si quis apud eos clericus pro furto pro homicidio pro raptu et sacrilegio aut alio quovis enormi crimie in carcerem dictus sit. tristis quia et aqua exulio addict⁹ tandiu pe/ ne subiacebit et tanque reus sua co missa luet. donec pro modo sui census aut suorum quantitate a se pecuniam psolue rit Ubi hoc id egerit liber et velut innocens abire sinetur. ois nota ois error. omnia maleficia etiamsi capita lia sint p pecunie laxantur ac delen/ tur Nam quod loquor de exercitio sue iurisdictionis quod ita violenter et tyran/ nice regitur ut magis hodie hoies eligant tyrannorum immanissimorum quam subire iudicia ecclesie.

De pmotoribus iurisdictionis epororum et eorum abusibus.

Dici non pot quanta mala fa/ ciant illi scelerati exploza/ tores criminum quos pmoto res appellant simplices et paupeu/ los agrestes vitam satis innocuam in suis tuguriis agentes et fraudis urbane nescios in ius sepe pro nihi/ lo vocant causas et crimina con eos se/ dula ofingunt vexant terrent inimi cantur sicque eos p talia se oponere et pacisci cogunt. quod si facere renuent crebris eos citationibus quotidie quia impetunt et sup modum infestant De si sei quilibet occasione ppediti opa rere desierint censura ilico anathema tis ut rebelles et otumaces feriun tur Si vo ad diem venire quiens vo cati erunt pleneraverint eorum audie tias apud iudicum tribunalia impe/ dient moras quia et subterfugia dila/ tionum et interlocutionum captabunt que pfacile a foris ecclasticis ob tinentur. quo vel sic longo tedio longaque sui tpis iactura fatigati sup futuram vexationem atque impen/ sam pecunie pactione redimere co/ gantur an sit p levi vel pro delicto

nullo pro exiguo debito infinitarũ cumulus expensarũ.

De exactionibus pro concubinis tolerandis

Nam illud obsecro quale est q plerisq3 in diocesibus rectores parochiarũ ex certo et conducto cũ suis platis pcio. passim et publice concubinas tenẽt. q subditoꝝ excessus et vicia oia q3 officia que iudicijs pesse sũt solita publice vendant sed ad hec bona sic hec.

De collatione symoniaca sacroꝝ ordinũ

Illud vero quo ferendũ q null' ad clericatũ vel ad sacrũ ordinez vel ad quẽcunq3 gradũ ecclasticũ nisi mercede accedit q nulli sacralem grãm reqrenti man' imponũt nisi qui certũ ãtea pcũ dederĩt. q oẽs ↄfessiones absolutiões dispẽsationes venales faciũt. q si aliq̃ bñficia sue sint dispositõni devoluta pro q̃stu ea ↄferũt vel suis ea spurijs aut histrionib' donãt aut si quis forsã eis illud euãgelicũ obiecerit ḡtis accepistis. grat. date nõ deest qd illico rñdeant se minime grat. accepisse. q̃re neque q3 astringi ex vo illo vt gratis tribuãt. Illos deniq3 solos antistites esse aiũt q̃ eiusmõi sũt sñia ligati qui pastorale officiuz abiq3 vllo suo dispendio sortiti sunt.

De indignis et indigne promotis.

Non est igit q quisq3 nisi a vero valde devius gratiam putet ab eque tribui. quomodo enĩ gra si nõ grat. data? nisi falso putabim'. magnũ illuz pestifeꝝ dira maledictiõe a petro rephensum q̃ donũ dei pecunia possideri estimauerat Ex isto aũt fonte pfluit illa copiosa vilis atq3 indignissimoꝝ pbroꝝ multitudo. vt eni ex suis ordinib' maiora lucra pcipiãt oms quotq̃t aduenerint nullo aut pvo admodũ discrimie ad eos q̃s petierint titulos admittũt nisi forte si qui adeo egestate pmunt vt soluendo nõ sint. nlla de vita añacta pcũctatio est nulla de eoꝝ morib' q̃stio De lr̃is vero et doctrina quid loq̃ attinz cũ oẽs fere psbros sine aliq̃ captu aut rerũ aut vocabuloꝝ morose sillabatiq3 vix legẽ videamus q ẽgo fructũ quã exauditorez ex suis orõib' siue sibi siue alijs impetrabũt. qb' barbarũ ẽ qd orat? Quõ pro suas pces dñz aliẽnis ppiciabũt q sibi ipis sua ignorãtia et sue feditate vite. pro suũ ministeriuz infensũ faciũt Si q̃s hodie desidiosus ẽ si q̃s a labore abhorrens si q̃s in ocio luxuriari volẽs ad sacẽdotiũ cõuolat quo adepto

et cãpanulas sedulo freq̃ntãtis potando cõmesando pranditãdo cõuiuãdo cũ tesseris et pila ludẽdo tpa tota ↄsumũt Crapulati vero et inebriati pugnãt clamãt tumultuãt nomen dei et scõꝝ suoꝝ pollutissimis labijs execrant sic q tandẽ ↄpositi ex meretricũ suaꝝ ↄplexib' ad diuinũ altare veniũt

De perpetua absentia prelatorum ab ecclesijs suis.

Sed redeo ad nostros episcopos qui in omni lubricitate ab ineunte adolescentia educati tales testes ut dixerim ministros in ecclesiam induxerunt intus quorum gesta memorabilia. Illud a me pretermitti non debet quod multi ex illis qui pastorali apice potiuntur per quam annosa tempora potiti sunt. nunquam ciuitates suas intrauerunt. suas ecclesias viderunt. sua loca vel diocesis visitauerunt. nunquam pecorum suorum vultus agnouerunt. vocem audierunt vulnera senserunt. nisi ea forte vulnera que ipsi suis vberibus spolijs per alienos mercenarios eis intulerunt. Alienos dixi. quia et ipsimet mercenarij sunt. qui non gregis sui custodiam salutem. perfectum querunt. sed solum temporalis mercedis retributionem. Itaque ipsi vere sunt mercenarij. tantum episcopi habentes nomen quia res per nomen signata procul abest. Nomen etenim episcopi speculatorem sonat vel supintendens. speculatorem inquit propheta posui te domui israel. Ibi vero sup ouium profectu nihil prorsus intendunt. nihil speculantur. nihil prospiciunt. sui corporis curam agunt. sese et non oues pascunt. non magnopere pensantes quod ouibus casus accidat vtrum morbo vel ieiunio consumpte pereant dum sibi vel ex earum morte aliquid capescat.

De prelatis in curijs principum residentibus

Et enim dicet forsan aliquis a iure eis ignoscendum esse si raro suas dioceses adeunt aut suas tardius reuisant plebiculas quando pro consilio a principibus accersiti magna regni negocia tractant innixamque suis humeris rempublicam regunt. tutantur. sustinent. alioquin grauissime collapsuram. quod vtique laudabilius videtur esse quam sue priuate rei consulere. Primum illud nequaquam eis dederim quod ipsi vltro a principibus tanquam consiliarij euocentur. quinimo magnis sumptibus amicorumque intercessionibus hoc impetrant. non quidem zelo aliquo vel cura reipublice cuius nulla apud eos charitas est. sed propter stipendia et larga munera que exinde eis proueniunt. vt alieno sumptu viuentes suarum prouentus ecclesiarum in eraria recondant. Denique qualem reipublice languenti immo extincte et iam pene sepulte vtilitatem afferunt. vtinam nullam et perniciem afferrent. Nunquid ea re queso prosunt quod omnium tributorum onera quibus hodierna tempestate populus vrgetur suis calliditatibus et suggestionibus multis reperiunt. et repta incumulant et tam in longum producta? Unde iam pridem vsus in regno isto inoleuit quod aliqui episcopi talium exactionibus presunt. de causis etiam et querelis eorum decernunt. Num idcirco prosunt quod ad contionem vocati et suam iussi dicere sententiam magis ea que principi sciunt placitura quam reipublice profutura p/

suadent. ꝙ sepe largitiōe. sepe grā sepe odio sepe etiā timore ducti nō iusta vera sincera sed peruersa atqꝫ noxia fallacib⁹ adepta blanditijs dn̄orum aurib⁹ suggerūt. Porro an ea adiuuāt rēpublicā ꝙ rectorib⁹ eorum qui eam administrant annonā et ꝑuate sup annonā cōis inculcāt. qd̄ eñ ipi faciūt dsequens est vt dsulti alios etiā facere hortent̄ ne turpi inter se pugna. vēba eorum atqꝫ acta dissideāt. Deniqꝫ q̄s ex illis paupe rū defensator est. quis afflictorum cōsolator. quis oppressorum subleuator quis ꝓ pupillo patron⁹. quis pro inope vidua ḋtra calumniatorē ꝓtector. imo vero quis magis a cōpassione atqꝫ miseratione quorūlibet miserabiliū alienus. Pulcre de eis Isaias et vere loquit̄ sub imagine principū synagoge quorum isti et si successores tp̄e in flagicijs. iure tñ forte precessores dici pñt. Principes inquit tibi infideles socij furū. oẽs diligunt munera. sequūtur retributiones. pupillo nō iudicant et causa vidue nō ingredit̄ ad eos

¶ Q̄n̄ tales prelati mercenarij dicendi sunt.

Miruz aūt q̄d illud sibi vult ꝙ nunc fere quilibet pontifex ab ecclesia cui presidet sex vel septē aut decem milia aureorū annuatim accipiat. a rege vero ꝓ stipendijs mille ad sūmā aureos sue tñ ecclesie ꝛ ouilis sibi crediti curam ꝓ regni famulatu derelinquit Nonne saltē vt mercenari⁹ dāti maiorē mercedē seruire debebat. Sꝫ sua ad hec responsio in promptu est. Licet eñ ampli⁹ sit qd̄ ecclesia tribuit q̄ꝫ qd̄ ꝑnceps. attñ munus illud cū maiori adiunctū sūmaz cumulatiorem cōstituit. duo qꝫ bona potiora sunt vno. Deniqꝫ fruct⁹ qui a rege prebent̄ nisi regio lateri assistant sciunt sibi nō datum iri. ac illos qui ex ipis veniunt longe etiam positis et ab omni seruitio immunibus nihilomin⁹ tribui Quid ꝙ suā promotionē rege instante factam. regi ipi et nō deo nec ecclesie imputant Quapropter vt grati homines illius ꝑ quē grāz adepti sūt nequaq̄ꝫ immemores ei merito libenti⁹ ꝭm vicissitudinem obsequij q̄ꝫ illis referunt Quid ꝙ regib⁹ seruire et non deo nec ecclesie didicerūt. Quid ꝙ non intentione alicui⁹ officij in ecc̄lia exercendi sed quietis et inertie in maiori abundātia dsectande mitrā q̄sierūt. Quid ꝙ propter assueta stipēdia multa aperte minima. multa etiam aperte exilia importunitate assequi sperāt. que qꝫ in suis ecclesijs seruientes nō assequerēt̄ Ut saltē inq̄es suis illic ecclesijs ne grauentur aut opprimant̄ subueniunt. imo suas et alienas ipi et opprimūt dū ꝓ arbitrio seculariū potestatum tributa sup eas annuūt Nec eñ ab optimatib⁹ quorum negocia agitant dsiliaqꝫ frequētant ecclesijs plus iuste fauē arguant̄ quotiens de re ad ecc̄iaz pertinente agi contigerit grauius

aduersus illā q̃ȝ aliq̃s ſcłariū inſul
tant.rara his caliginoſis afflictio
que nō a ſuis filijs originē trahat

Q. d̄ vtilioꝛ eſt talium

plato⁊ abſentia a ſuis eccleſijs q̃ȝ
Eo q̄ꝺ coꝛ tan/ (pñtia
to⁊e a ſuis ſcꝺib⁹abñtiaȝ
accuſam⁹ cū per ſuā ſi illic
adeſſēt pñtiā ꝺiſilius obeſſe q̃ȝ ꝓ/
deſſe poſſēt! Quid eni oꝛo illi ꝓſūt
qui toto elabēte āno ſuā bis ꝯ́ ter
intrant ecc̄iam qui totos in aucu/
pio et venatu in ludis et paleſtra
dies agūt qui noctes in conuiuijs
accuratiſſimis i plauſib⁹⁊ choꝛeis
cū puellis etiā effemiati inſomnes
tranſeūt.qui ſuo turpi exēplo gre
gem ꝑ deuia.abducūt in p̄cipiciū
qui imberbes adhuc adoleſcētuli
vix ferulā egreſſi ad paſtoꝛale cō/
uolāt magiſteriū.et tantundē de il
lo quantū de nautico ſciūt officio!
Difficile itaq̃ȝ ſatis ē ſtatuere. qui
eo⁊ magis incōmodēt ſuo gregi.
hi qui ne deſerto eo lupis q̃ȝ expo
ſito cū ſcurris et paraſitis in aula
verſant̄.an hi poti⁹ qui coꝛā poſiti
eū per rapinā vexāt ꝑiturū negli
gūt per erroꝛem ducatū p̄cipitant
q̃ȝuis eni mercenarios vtroſq̃ȝ iu/
re optimo appellauerim.pro re tñ
min⁹ paruȝ dixi lupi ābo accōmo
dati⁹ dicēdi ſūt vtriq̃ȝ eni qꝺ lupi
eſt agūt voꝛāt diſꝑgūt lacerāt di
ripiūt ꝭbi quidē ꝑ ſeipos.illi vero
ꝓ ſeipſis per alienos. Sentio me
diuti⁹ q̃ȝ initio putauerā his nro⁊

angelo⁊ (ita eniȝ ſacre lr̄e p̄ſules
appellāt) p̄clariſ miſterijs immo/
ratū ꝫ tante re⁊ multitudini. quā
breuioꝛi ꝯpendio ꝑcurrē mihi cō/
mode nō licuit.ignoſci optȝ.reliq̄
ſi per ſingła referrent̄.ſūt multa ꝫ
ea paucis in generali expediā

De capellanis et cano

Quid eni de ca/ (nicis
pellanis et canōicis lōgū
me trahere ſmonē nēe eſt
cū vno ꝟbo dicē liceat ſi
les epo⁊
ꝓ ſuo mō canonicos eē.indoctos
ſymoniacos cupidos ābicioſos
obtrectatoēs.ſue vite negligētes.
aliene curioſos ſcrutatoēs ac rep̄/
henſoꝛes.adhuc aūt ebrios incon
tinentiſſimos. vtpote qui paſſim ⁊
inuerecūde ꝓleȝ ex meretricio ſuſ/
ceptā et ſcoꝛta vice diugum domi
tenent. vaniloquos p̄terea garru/
los tpūs in fabulis ⁊ nugis teren
tes q̄ꝛ nihil vtile nouerunt aut ho
neſtū in quo occupent̄.et ꝓptēa in
re ſua ſeu ꝑ fas ſeu nephas agen/
da in cura vētris et gule in carnis
voluptatib⁹ hauriēdis ſue vite fe/
licitatē vt poꝛci epicuri ꝯſtituūt

De pace ⁊ fraternitate

Canonico⁊ū.

q Uam ꝟo pacē inter ſe ha
beāt.aut quā fr̄nitatē de/
clarāt ſecte ⁊ ſeditiōes oi/
bus mō in eccleſijs per infernales
furias excitate vt iam illa inferna
lis ydꝛa ſciſmatica in ecc̄ie vertice

ab eminentiorib⁹ stabilita nimia fe/
cūditate germinās oīa fere col/
legia suo viperio semine infecerit

De causa exemptionū ꝓcurationū vitanda.

T hos ergo canōicos ali
quis vocabit qui sic ab oī
canone hoc ē ab oīni regu
la abalienati sūt qui vt licenter et
impune oīa que ferret aim⁹ flagi/
tia admittē possint. ab oī se casti/
gatiōe et disciplina suoꝝ ꝑlatorū
maxia vbiqꝫ redēptōne exemerūt
fraudāt itaqꝫ mutuo fraudāt pau
peres. fraudāt subditos ꝗ sic pau
lus loquit iā inter dispēsatores ec
clesiarū merito ꝗrit vt fidelis ꝗs
inueniat. quas oēs fraudes et ra
pinas cum fecerint nō est qui eos
puniat. ad papā eni quē solū iudi
cem. pleriqꝫ eoꝝ se hr̄e iactant. nō
patet paupi accessus.

De vita ꝛ moribus monachorū sue ꝓfessiōi repugnātib⁹

D E monachis aūt et mōa/
sterijs late patꝫ ad loquē
dū materia nisi iā me duduū
tederet in tot tantaꝝqꝫ abomina/
tionū enumeratione demorari. ne
tū sicco vt aiūt pede intacti abeāt
paululū aliꝗd dicere nēce est. Quid
aūt cōmēdabile de ipis dicē possu
mus qui ꝗnto magis int̄ ceteros
ecclīe filios ex votis sue religionis
ꝑfecti esse debeāt tāto magis ab/
stracta cura sclarīu ꝗbus abrenū
ciauerūt et in sola celestiū cōtēpla
tione suspēsi et ꝗnto magis dtinē/
tes magis obedientes min⁹ vaga/
būdi et a claustroꝝ septis rarius
egredientes in publicū tāto ab his
oibus rebus licet eos videre ma/
gis alienos. magi. videlꝫ tenaces
magis auaros magis seculari rei
versis retrorsū aīmis imixtos. ma
gis insuꝑ lubricos indisciplīatos
dissolutos inꝗetos magis ꝑ loca
publica et inhonesta si mō frena
laxentur discursātes ita vt nihil il
lis eque odiosū sit ꝙadmodū cel/
la et claustrū lectio et orō regla et
religio. quocirca monachi quidēꝫ
sūt exteriori habitu ꝫ vita sed opi
bus. sed interne cōscie spurcicia a
ꝑfectione quaꝫ habit⁹ ille demrat
lōgissime disiuncti. Fallit aūt illos
nimiū sua opinio Nā ꝗnto sua ꝓ
fessione reiecta t̄renis magis adi/
piscendis inhiant tanto pauciora
hn̄t. tāto qꝫ dotes ꝛ redditus sui
magis semꝑ in nihilū fluūt Ecce
oīm cenobiorū vberrimos olim
fructus ita hodie attenuatos cer/
nimus vt vbi centū homies viuere
solebāt vix decē nūc egerrime vi/
uant videm⁹ oīa labi oiaqꝫ solo
equari. nō suppetēte copia ꝗ salteꝫ
ātiqua edificia a ruine defendant
iniuria. qđ ꝗdē merito illis euenit
Quādiu eni iuste sobrie caste inno
center viuēdo ꝫm regle sue institu/
ta. regnū celoꝝ et non hec tꝑalia
ꝗrere studuerūt. tādiu eis oīa illa
satis suꝑ qꝫ fuert̄ adiecta. Primū
inꝗt saluator ꝗrite regnū dei et iu/
stitiā eius et hec oīa adijcientur

vobis vbi vero a vite innocētia et a querēdo regno dei.p nepharia opa destiterūt recte ab eis illa ab/ducta sūt que veris iusticie cultoribus.regni qꝫ q̄sitoribus fuerāt p/missa Regnū inqt historic⁹ facile ijsdem artibus retinetr. qbus initio partū est.verū vbi pro labore desi dia.p ꝯtinentia et eq̄litate libido atqꝫ supbia inuasere fortūa sic cū moribus immutatr.et qd de regno dictū audis de opib⁹ et honorib⁹ ceteris qꝫ fugacibus bonis dictū intellige

De mendicātibus et

eorꝫ inani iactatione et gloria.

Emo nūc ad mendicātes qui ex ꝓfessione artissime paupertatis veros se xp̄i discipulos veros qꝫ imitatores esse iactant atqꝫ gloriātur.quippe qui ꝯsiderantes vt ipi aiūt illud euā/gelicū.si vis perfectus esse vade ꝛ vende oīa que habes et sequere me et itē illud Nisi q̄s renūciauerit oibus q̄ possidet.nō pōt meus eē discipul⁹.oim possessionū suarꝫ re/rūqꝫ tpalium spreta sarcina onere qꝫ grauissimo. qui eru diri ꝑterea i diuīs lrīs quibus pene soli hodie insudāt.pabulū verbi dei quo po puli reficiant assidua p̄dicatōe mi nistrāt.viā eis salutis eē̄ne quā ne mo ali⁹ docet apiūt.iustorꝫ digna pmia impiorꝫ qꝫ supplicia demon/strāt.sic qꝫ aias ab interitu sempitno per verā pn̄iam reuocatas ad deū ꝯuerti faciūt. Deniqꝫ soli ipsi vt asserūt ceterorꝫ oim ecce segnit dormitantiū officia peragūt exercent eorū qꝫ delicta ignorantias ꝛ negligentias supplent

Questio de pfectione

mendicantiū.

Ed libet ab eis querere si hūc gradū sūme pfectio nis xp̄o qꝫ ꝓpinquissime attigerūt.qd est ꝙ suis eā verbis ita magnificāt ꝙ insolenter adeo inde se iactāt.ꝙ vniuersis ꝓpterea vana gloriatione ꝓferūt.imo ꝙ alios oēs sui status cōpatione ab omī pfectione euacuāt.decebat ei vt alieno ore et nō ꝓprio suo.illa etherea ꝛ āgelica in eris perfectō laudaret.si mō solidā laudē non vanā suspectā odiosam cupiebāt. Nōne hec est pfectorꝫ vera iusticia vt nūqꝫ arbitrent se pfectos imo vero quo iustiores fuerint eo ma/gis in hūilitate de se sētiētes lōge se a iusticia abesse estimāt. Nā dū de eo qd hr̄e se p̄sumūt inanit su/per se efferunt et id ipm qd habe/bant.si quid tū virtutis habebāt euanescit. (damētū pfectionis.

Qꝫ humilitas est fun

Onne humilis publican⁹ sua deo pc̄a ꝯfessus iusti ficatus a tēplo redire me/ruit et q̄m orabat veniā impetra/re Supbe aūt pharise⁹ sua merita p̄dicans et paupculū despiciēs re ꝓbus abscessit et inexaudit⁹ q̄m deus supbis resistit.et humilibus

dat grām Videt āt hec pabola. cōtra hos questuarios verbi dei adulatores ɔgruētissime inducta q; sic synagoga suos phariseos habuit aduersus quos in euangelio acerrime xp̄us semper inuehit ita nimirū hi noui ⁊ subintroducti apl̄i eccīe pharisei cēsendi sūt qb⁹ om̄ia a xp̄o de phariseis dicta et forte alia plima nescio an deteriora ɔueniūt de quoꝝ sacrilega impietate q; nō multa breuiādi studiūz dicere cōcedit paucas xp̄i saltem sn̄ias. per quas ab eorū insidiosa versutia nos cauere admonet audiamus Dic itaq; de eis saluator sue fonte patefaciens nequicie Attēdite a fermēto phariseoꝝ quod est ipocrisis Et rursū attendite a falsis ꝓphis qui veniūt ad vos in vestimētis ouiū intrinsecus aūt sūt lupi rapaces An nō lupi rapaces sūt velamia ouiū gestantes. q̄ oīa que hui⁹ mūdi sūt verbo suo se deseruisse asseuerāt. facto aūt ipa tēporalia incredibili ardore ɔcupiē insidijs fraudib⁹ atq; mendacijs vndiq; exquirūt An nō lupi rapaces sūt ouicularū vellere amicti q̄ vite austeritatē. castitatē humilitatem sanctam simplicitatem exteriori specie simulant. Intus vero exquisitissimis delicijs et variaruz copia voluptatū vltra oēm mundanoꝝ luxuriā exuberāt An nō lupi rapaces sunt sub ouili imagine latitantes. qui more sacerdotū belis in suis penetralib⁹ oblata deuorāt mero se ac lautis epulis cuz nō suis vxoribus licet sepe cū suis puulis auide insatiantes cūcta q; libidinib⁹ quaꝝ torrentur ardore polluētes An nō lupi rapaces sūt foris ouē mentiētes qui ea que facienda sūt dicūt et nō faciūt. et cū alijs p̄dicauerint sua ipa p̄dicatione reꝓbi efficiunt An non lupi rapaces sūt ouiū silitudinē falso pretendētes qui cū angeli lucis p̄mo aspectu ap̄peant. nō sathane tamē vt pauli verba sūt nō xp̄o dn̄o. s; suo ventri seruiūt et per dulces sermones et benedictiones seducunt corda innocentiū Sz audi adhuc quid de illis ad ꝓpositū saluator dicat ve vobis o scribe ⁊ pharisei ipocrite qui mūdatis qd̄ de foris est calicis ⁊ pabsidis Int⁹ aūt pleni estis rapina et immundicia. qui similes estis sepulcris dealbatis. q̄ a foris ap̄pent hoibus speciosa intus vero plena sūt ossib⁹ mortuoꝝ et om̄i spurcicia Quid de eis veri⁹ dici pōt quid aptius q̄d lucidius q̄; qd̄ celesti ore dictū audis. s; et paulus gentiū doctor p̄noscēs in spū taliū circa extrema tp̄a sbuersorū ingressū et eciam p eos multa tandē vulnera scīurā ad thimotheū suū scribens illos summo studio declinādos hortat̄ Naz post q̄; dixerat h aūt scito q in nouissimis diebus instabūt tp̄a piculosa et erūt hoies seipos amātes cupidi elati supbi blasphemi et multa que his addit ab his seductorib⁹

nõ abhorrentia. tandē qd̄ eis est ꝑpriū subteruit hñtes quidē spēm pietatis. virtutē aūt eiꝰ abnegan/tes ꝛ hos deuita Ex his eniꝫ sunt qui penetrant domos ꝛ captiuas ducūt mulierculas oneratas pec/catis que ducūtᷣ varijs desiderijs semp discentes. et nunꝗ̄ ad sciam veritatis puenientes hoies corru/pti mēte reprobi circa fidē Rursus quoqꝫ idē apl's ad cū dē suū disci/pulū loquens spūs inq̄t manifeste dicit quia in nouissimis tempibus discedēt quidā a fide. attendētes spiritibus erroris et doctrinis de moniorum in ipocrisi. loquentium mendaciū et cauteriatā habentiū suā osciam. que nemo abigere de/bet de his nouis phariseis eē scri/pta Mlta qꝫ alia de istoꝝ pseudo ꝑphaꝝ operta iniquitate qua do mū dei pfodiūt ꝛ polluūt. sacra in pluribus locis scriptura cōmemo rat. satis eorū pfidiā qūtū ad no strā ptinet breuitatē detegere vi/detur. de qua si quē libeat āplioꝛa agnoscere cirillū videat et illic mi ra de eis inueniet. ad fidelū istru/ctionē longe anteꝗ̄ orirent spiritu sācto reuelante pdicta. qꝫꝗ̄ nec alij qui alij scptores etiā defuerūt qui de his subdolis illusoribus mlta valde vtilia et pclara post eorum introitū ad eccie pmunitionē ꝛ p/monitionē ꝓdiderūt.

De impudica uita ꝛ cō uersatione monialiū.

Restant nūc sole moniales vt nr̄am narrationē quē/admoduꝫ polliciti sumꝰ a sūmo capite vsqꝫ ad extrema ve/stigia nullo ꝑtermisso gradu de/ducamꝰ De his aūt plura discre etsi plura que dici possent suppete bant verecūdia ꝓhibet necnō de cetu ꝟginū deo dicataꝝ ꝗ̄ magis de lupanaribꝰ de dolis et ꝓcacia meretricū de stuprisꝛ incestuosis opibus pudendū ꝑmonē ꝓlixe trahamꝰ Nam q̄d obsecro aliud sūt hoc tpe puellarū mōsteria nisi quedā nō dico deo scuaria. sed ve neris execrāda ꝓstibula sed lasci/uoꝝ et impudicoꝝ iuuenū ad libi dines explendas receptacula vt idē hodie sit puellā velare quod ꝛ publice ad scoꝛtandū exponē: Hec sūt que de nr̄o clero referēda visa sūt ꝗ̄uis multa sciēs ꝑterij ꝛ silentio suppressi q̄ si per singl'a am plecti vellē et in imensū res ꝑgre/deretᷣ nec modum hitura esset orō Que cū ita sint nemini debꝫ mirū videri. si eccia ex talibꝰ aggregata multis molestiaꝝ aculeis multis qꝫ aduersis turbinibꝰ quatitᷣ Miꝝ potius et stupendū videri debet si tot vitijs atqꝫ impuritatibꝰ ꝑuiēs a flagellis immunis euaderet

Compatio virorū mo dernorū cū moribꝰ priscoꝝ patrū

Nnc et cōfer hanc vitam hos mores hec regimina cū pmeua pr̄m disciplina.

cū maioꝝ charitate ↄtinētia sobe
tate districta seueritate. videbis ni
si talpa cecior es. tantā inter eā di
stantiā. q̄ntā inter lutū et aurū. iā
siquidē his dieb⁹ nr̄is in q̄s fines
seculoꝝ deuenerūt ab aureo capi/
te illi⁹ p̄grandis statue quā vidit
in figura nabugodonosor paula/
tim semp̱ in deteriora p̱ argentū es
et ferrū ꝓlabendo ad partē pedū
luteam ac fictilem p̱uenimus

Conuersio auctoris ad deū

Ta vero deus optime vi/
neā tuā electissimā quam
tua olim dextera ipse plan
tasti cui sepē ⁊ obustā maceriā ad
ferarū malignaꝝ coercendā incur
sionē circūdedisti Jta ne inquā de
structa sepe. diruta maceria despe
ctam ac degenerē effectam Jta ne
vepꝛib⁹ ⁊ spinis ↄpletā Jta ne ꝓ
vuis dulcibus q̄s ex ea p̄stolaba/
ris labruscis scelerib⁹ onustam vt
vix per eā transiēs eādē esse reco
gnoscas quā tāto olī studio tāta
cura et cultu nobilitaueras. Ecce
iā vniuerse fere eā diripiūt omnia
agri pecora conculcant. hinc aper
de silua exterminat. inde fer⁹ singla/
ris vniuersa impetu vastās ac per
stringēs egregia queq̄ depascit.
Auerte obsecram⁹ dn̄e iram tuā ⁊
virgā furoris tui a vinea tua ⁊ de
celo sc̄o tuo miserētibus oculis su
per eā respice etsi non ꝓpter nos q̄
indigni sum⁹ saltē ꝓpter nomē tuū
ineffabili clemētia gl'iosum Scim⁹
nr̄is impietatibus hec et maiora
deberi supplicia Scimus pc̄ca nr̄a
sup̱ arenā multa sup̱ oēm acerbi/
tatē grauitatē q̄ grauissima. hec
scim⁹ e regione tuā īmensam mīaz
oīa hoīm pc̄ca nō mō que ꝑpe/
trata sūt. sed q̄ p̄nt in mentē cadē
sūma incerta sup̱gredi Scim⁹ tuā
benignissimā pietatē nunq̄ igno/
scendo defessā. tuū semp̱ añuenire
iudiciū imo sup̱ tua op̱a vniuersa
p̄stare Scim⁹ te p̱entē esse. nos q̄n
tūlibet degeneres atq̄ filios. pro
magno aūt pc̄co filij. satis ē patri
parū supplicij. h̄ scio q̄d obsistit q̄
min⁹ nobis miserearis ⁊ ignoscas
id ipm volēs et appetēs qꝛ nequa
q̄ resipiscim⁹ ab erratis. qꝛ ad te
ingemiscētes reuerti nō volumus
q̄d vtiq̄ p̱ seruos tuos ꝓphetas
tue in nos vindicte p̱ nūcios tātū
cū diligentia nos admones. legē
hāc nobis qua misereri debeas p̱
cos insinuās Sed nos qui ad tua
mādata dura sum⁹ ceruice ⁊ indo
mabili corde ad veniā vocantem
nō audim⁹ te excitantē. ↄtemnim⁹
te suadentē. aspnamur te ꝓmptū
atq̄ volūtariū ad preterita oīa. si
mō p̄teritoꝝ peniteret ↄdonāda
per noua et peiora facinora quo/
tidie ꝓuocam⁹ Proinde ad voces
nr̄as obsurdescis tuā q̄ manū ad
huc extentā a nr̄a p̱cussione nō re
uocas. sed nouis poti⁹ ↄtumacijs
noua indesinent̄ flagella cumulas

Excusatō auctoris sup

generali deformitate accusatōnis ecclesiasticoꝝ.

Nolo aūt vt quis existimet per ea que ecclīasticoꝝ premissa sūt me oīes ꝓfessos ecclīasticos nullo excepto ꝯphēdere velle Scio illum nō mentitū esse nec mētiri posse qui dixit petre rogaui ꝓ te vt nō deficiat fides tua Nec sū nescius in singulis quibusq; statibus aliq̄s et forte plurimos bonos iustos innocētes esse ab illꝭ q; maleficijs que sup̄ mēorata sūt separatos Sed tāta est imꝓborum in singlis ꝓfessionibꝰ exuberantia vt vix inť mille vnus repiatur qui id q̄d sua ꝓfessio exigit sinceriť faciat. q̄n etiā si simplex aliq̄s. si eastus aut frugalis in collegio aliq̄ vel ꝯuentu latā et lubricā p̄ditoꝝ viā nō secteť. fabula et ridiculū ceteris efficiť Insolens q; ⁊ singularis insanꝰ aut ipocrita cōtinuo appellať vñ et multi qui ad bonam frugē deuenirēt. si cū modestis et bonis degerēt. hac rōne abstracti per maloꝝ ꝯsortia ad malū trahūtur dū talia inť suos ꝯtubernales noia subire verenť Inde ē illd̄ p̄s vtiq; verissimū cum electo electus eris et cū p̄uerso p̄uerteris

Quare de bonis nr̄is auctor silet

Quamobrē nemo admiretur si rari hoc tēpe sinceritate aut innocētia fulti in ecclīa sint. tot sceleratis in oī loco ad mala impellētibus et per mille insidias solicitātibus Itaq; ꝓpter multitudinē neq̄tie. ita p̄uilegiate. de bonis siletur. qui alij compati paruo nimis in numero atq; momento sūt vt dū sermo de policia ecclīe aut de mēbris eius incidit tāta turba p̄uaricatoꝝ totā ecclīam in tyrannidē adducit eo loquēdi more quo plerisq; in locis scriptura vtitur in genesi nanq; legiť oīs caro corrupat viā suā et tñ eo tp̄e quo ꝓpter pcc̄a hoim cataclismꝰ erupit Noe vir iustus coram dn̄o reptus est et ꝓpterea cū suis in arca saluatus Rursus in libro psalmoꝝ scriptū est oīs hō mēdax oēs declinauerūt nō est qui faciat bonū et tñ idē ipe qui hoc dixit deiñ de se testioniū habet q2 inuenisset eū dn̄s viri s̄m cor suū

Qd̄ statꝰ ecclīasticus merito patitur

Igitur cū ad hūc modū magr̄atꝰ ecclīaꝝ et cet̄a officia se hēant. q̄s dubitat nisi dei aīaduersione. mala eis q̄ patiunť accidere Res mira vt sup̄ diximꝰ et insolita videri debēt si quid eis ꝓspeꝝ accideret Nōne p̄ totā diuoꝝ voluminū seriem bōa nob̄ hoc pacto a deo ꝓmittunť. si legē ipsius s̄uemꝰ mādata teneamꝰ. in p̄ceptis ābulemus fedus nobiscū ab eo initū nō irritū faciamꝰ Qd̄ si nepharijs opibꝰ testamētū eiꝰ ꝓphanemꝰ pactū ⁊ legem irritemus iussa ⁊ traditiones postponamꝰ qua fronte bona ab eo petere aut sperare p̄sumemus?

Necesse ē sorte alterutrā subeam⁹. aut ꝑsporū pmia si mādatis obedierim⁹. aut supplicia si trāsgressores sum⁹. qz nunq̃ mētiri nouit. q̄ pro opm q̄litate. vtraq₃ tribueda spopōdit Quid synagogā que tēpus eccīe fuit ſm q̄ paulus dicit oīa illis in figurā otigisse. Quid eā inq̄ ꝓstrauit. deseri q₃ a deo ⁊ clauib⁹ otꝑimi nisi eiusdē malicia fecit? Si igitur iuxta pabolā ezechie lis de duab⁹ sororibus oollā⁹ oo liba. sorori maiori sīlia gessit. imo eā flagitijs et fornicatiōibus amplius insaniendo supauit. quomō sibi crederet impune cedere? Expgiscere tandem aliq̄n ex longiori tuo somno O infelix soror synagoge. expgiscere inq̄ aliq̄n et tue ebrietati diu satis vt ita dicā edormite modū impone ꝓphetā q₃ istum et ceteros vide lege intellige. si tamē nō vsq₃quaq₃ tua ebrietas ꝓphe testimonio cor absorbuit Si ergo vlla in te sani cordis scintilla sup est ꝓphetaꝝ dicta sedulo reuolue Tu inq̄ illic statū et tuā ɔfusionē nō vtiq₃ dormitantē. sed e vicino impēdentē ɔsidera. videbis q̄s te exitus expectet. q̄₃ male et periculose in his sororib⁹ tādiu iaceas Qz si ꝓphetas nō audis nec de te dū tot mala nūciant locutos arbitraris. ip̄a te fallis et periculose nimiū errore decipis. de te enī illi locuti sūt. ⁊ q̄ minant̄ onera super te nisi despis relapsura debes agnoscere Sed faceoꝝ vaticinia alio spectare q̄o de tua ꝓphetia de iohānis scz in apoc̄ censes An non illā saltē ad te aliqua ex pte ptinē putas? nō pudoꝛe ita cū sensu poi disti. vt hec neges Jllā ergo intuere et lege damnationē magne meretricis sup aquas multas sedentis. illic q₃ tua facta pclara otemplare et tuos futuros casus

Dē ecclasticus status

ꝑter supbiam tendit ad ruinā

Pro cū oia impia ⁊ rgna gentiū q̄nt ūcunq₃ potentia magna vel dura ob suas iniustitias et superbias delcta audias. euersa videas atq₃ pessun data. Tu q̄ solidā humilitatē sup quā fundata eras nullos impet⁹ turbinū metuentē tam longe abiecisti. tuū q₃ cornu tam in altum extulisti. quando excisa atq₃ auulso tuo humili fundamēto tantā superbie molem quā desuper extendisti non ruituram putabis? Cepit iam duduz tua superbia nequaq̄₃ se ferens palam sed lente quidē et pedetentiz et propterea a plurimis ruina illa nō est percepta Nūc vero in modum torrentis tota in p̄ceps ageris. et ex illo p̄sertim tempore quo abominādū hoc scisma te inuasit quod ꝓfecto ad p̄mas tuas ɔpmēdas neq̄tias intolerabiles ⁊ insanias falsas diuina super te iracundia venire permisit. quo vel sic regnum tuum deo graue gentibus odiosū iuxta euāgelicā

veritatē in se ipo diuisū desolaret. fractū qꝫ et dissipatū ocideret. nō quidē ꝙ fides ecc̄ie in hoc mūdo/ no cōflictu militantis aiūt pdi/ tari debeat que fūdata sup̄ firmā petrā stabilis ꝛ inconcussa mansu ra est Sed loquor de tpali poten/ tatu de gloria et delicijs quibus vsqꝫ ad nauseam et obliuionē sui ipa ecc̄ia inebriata est. de quibus in damnatione meretricis vindici bus angelis pcipit̄ q̄ntū glorifica uerit se ꝛ in delicijs fuit. tantū date ei tormentū et luctū Nā vt ea que longinqua sūt de grecoꝝ a nobis discidio ꝓpter nr̄oꝝ supbiā ꝛ ava riciā. orto. de cōtractis limitib' ca tholice religionis per totam pene orbis terraꝝ vastitatē olim porre cto vt hec inq̄ꝫ et alia nōnulla vul nera p̄oem ecc̄ie infligi cepta non repetā Nōne saltē ruina illa. qua vrbem rhomanā sedē ac caput ec clesie sic ruere ac collabi videmus ecc̄ie ipius. et totius ei' imp̄ij deso lationē ꝓpinquare nūciat sicut de structionē hiīm secuta de primo est iudeoꝝ et synagoge dispersio Quō eni diu stabit aut vigebit q̄ sua destructa statiōe ꝛ capite pdi/ to vagaꝛ instabilis p orbē discur rit et q̄si iā pegrina aut hospes in mūdo de vno loco ad aliū migra re cogit; Ex illo plane suā cladem imminere p̄nosse debuit ex q̄ ꝓp̄ suas fornicatiōes odibiles romu/ li vrbe relicta auinione ofugit vbi q̄nto liberius tanto agrius et im pudenti' vias sue symonie et ꝓsti tutionis expo suit. pegrinos qꝫ et puersos mores calamitatū inou/ ctores in nr̄am galliā inuexit. rēis qꝫ vsqꝫ ad illa tpa morib' frugali bus disciplina instātē. nūc vero lu xu ꝓdigioso vsqꝫ adeo solutaꝫ vt merito ambigere possis vtrū res ipa auditu mirabilior sit an visu miserabilior. verū alias forsan de gallia nūc de ecc̄ia loquamur que maligno nescio quo pacto loca q̄/ bus insederit. suo fermēto inficere ꝯsueuit. casus qꝫ pniciei ac ruine il lis esse q̄ꝫ q̄ꝫ nō gratis aut absque vltione vicem eniꝫ ei debitā italia reddidit que nudaꝫ et suo primo nio paulo min' spoliatā suis sedi/ bus eiecit. mala vero ipsa gallia inops per ea facta redire incipit vt impleat̄ illud ꝓphetie p̄sagium ꝯfunderis ab egipto sicut cōfusa es ab assur. et illud filia babilōis misera beatus qui retribuet tibi re tributionē tuā quaꝫ retribuisti no bis. postq̄ꝫ eniꝫ importabili sarci/ na pccoꝝ exigēte furiale malū scis matis irrepsit in ecc̄iam vt omittā q̄ per alterū eius apud de papatu ꝯtendentē gesta sūt. poti' hec scri/ benda illis relinquā q̄ cū eo ꝯuer sati certi' mores suos atqꝫ suoruꝫ enarrare possūt quid clemēte nr̄o dū aduixit miserabili' qui ita se ser uū seruoꝝ gallicis p̄ncipib' adie/ cerat. vt vix iniurias ꝛ contume/ lias que sibi quotidie ab aulatis inferebantur deceret in vilissimū

mancipiū dici. cedebat ille furori. cedebat tpi. cedebat flagitātiū importūitati. fingebat dissimulabat largiter ꝓmittebat. die ex die ducebat ibis bñficia dabat illis verba oibus q̄s aut ars assētatoria aut ludicra iniurijs acceptis fecerat sūmope placere. studebat eos beneficijs ꝓmereri. quo taliū p̄rocinio dñoꝝ grām et fauorē asseq̄rent et sibi ꝛc. ibis itaqȝ et iuuenibus nitidis et elegātibus q̄ꝝ maxime ɔsortio gaudebat singlos fere vacātes ep̄atus ceteras qȝ p̄cipuas dignitates impēdebat deniqȝ vt p̄ncipū beniuolentiā facili⁹ assequeret̄ assecutā foueret. fotamqȝ ɔseruaret. cōseruatā āplificaret plurima vltro donaria atqȝ xenia illis dabat. qualcūqȝ sup clero exactiones petere voluisset ānuebat vltro sepi⁹ etiā ingerebat Sic omnē cleri seclariū magr̄atuū dispositioni ita subijciebat vt papa magis q̄libet coꝝ q̄ ipe pucaret̄. in hac tristissima seruitute nō dico p̄sidentia tria vt sup̄ tpm lustra cū icredib. bili eccīe attritōe ɔsūpsert

Q d eccīa prius humilianda est q̄ erigenda.

Quia eccīa se ipam hūiliare vel tot flagellis attrita ɔtēpsit recte ab illo q̄ pl⁹ equo exaltata humiliat. elisaqȝ et hūiliata erigit. p̄us humiliāda ēat vt in grāꝫ a qua exciderat rediret postea erigenda atqȝ subleuanda p̄us desolanda postea ɔsolanda. p̄us pacienda postea sanāda. Nā quid ad reintegrandā ipam ecclesiam. funesto hoc scismate dilacētam attinet. frustra aliq̄d per nos effici spamus. nō hoc humāis opibus nō vlla arte. in grā agendum est. altiorē plane manū res ista deposcit. et necesse ē si vnqȝ vniri debeat. idem ipe medicus sit qui vulnus intulit. qꝛ et tā acerbū tam qȝ imedicabile vuln⁹ est vt nulla opa altera curari valeat Multa super hac re tractata sūt multa agitata vel cogitata. multa ɔscripta mīca cōsulta. multe legationes suscepte verū quo plura miscuim⁹ ꝛ moliti sumus eo res assidue implicatioꝛ atqȝ turbatioꝛ euasit. deo laboēs nr̄os irridēte imo iugiter irritāte. qui nr̄a sine ei⁹ adiumēto solertia suū illud opus explere credidim⁹. Adde q̄ indigni sumus et pacem ab eo impetrare paceꝫ habere. qꝛ non est pax impijs dicit dñs. qui rursū per ꝓp̄haꝫ ait. erit op⁹ iusticie pax Deniqȝ nato i carne dño angeloꝝ exercitus pacē suo p̄dulci carmine in terra denuncians. solis eam hominibus bone volūtatis futurā nūciauit

De duabus virgis dei quibus gregem suū pascit

Quod aūt a dño hec pestis scismatica ꝓcesserit ex quibusdā in zacharia sc̄ptis licꝫ apte colligē. legimus siquidē in illo ꝓp̄heta qui multa de futuris tpib⁹ ꝛ nouissis ecce t̄bulatōibus

sub ꝓphetico velamine pretexuit q̄
deus sūmus pastor oīmq₃ aliorū
caput et regula in duabus virgis
pascit gregē suū q̄ sūt decus ⁊ fu
nicul⁹ qꝛ decoris moribus ⁊ frña
charitate ꝑditi esse dn̄t qui volūt
in ecclia ꝓplis ꝑesse. Charitatis eni
que est vinculū ꝑfectiōis funicul⁹
triplex est qui difficile rūpit̄ q̄a in
deū et ꝓximū et seipm̄ tēdit. verū
si aīa pastoris diuis minime iussis
obtpans sua ⁊ nō que dei sūt q̄rit
et turpi in deū opatiōe variauerit
ostrahit̄ aīa eius sup eos ꝑcidens
q₃ vgas suas ab eis subtrahit ꝓ
decore ignominiā et indec⁹. ꝓ ne/
ctēte aūt funiculo scismata ɔtētio
nes ⁊ virulēta dimittēs discidia. ⁊
hoc pacto irritū facit fedus suum
cū pastorib⁹ pariter ⁊ omibus ꝑcus/
sum. germanitatē q₃ int̄ eos disso
ciat qꝛ plerūq₃ pro culpa superiorū
ipi etiā subditi puniunt̄ sicut ꝓpter
reatū dauid in ꝓpli nūeratiōe po/
pulus plaga pestilētica pessima ꝑ
cuss⁹ legit̄. Cōstat āt ꝑmā virgā q̄
dec⁹ vocat̄ ꝓpter vicia pastorū iā
ꝑ āños multos ab ecclia ꝑcisam
ac sublatā eo videl₃ tp̄e q̄ ꝓbro/
sos illos moēs de q̄bus āteа me/
mini induerūt. Ex illo siquidē fluere
infirma'e lāguescere retro sublapsa
referri cepit ecclia. q̄ppe que vernā/
ti exuta decore. pallidāq₃ obscura/
tam in terrā q₃ deiectā faciē gere/
bat. postq₃ eiusmōi languor nulla
fomēti opitulatione medicatus. ꝗ
diuturna incuria neglectus adeo
ꝑ morā tp̄is inualuit adeoq₃ mē/
bra vniuersa perrādo totū corp⁹

occupauit. sicq₃ obsessuz tenuit vt
iā vix vltra sibi inuicē mēbra ipsa
coherere possēt. Et verꝫ esset illud
ꝓpheticum. a planta pedis vsq₃ ad
verticē capitis nō ē in eo sanitas.
sublata est vga scd̄a funicul⁹ qui
inuicē mēbra eius colligabat. que
nūc rupto pacis vinculo nefandū
scisma horrēdūq₃ ꝓrsus dissociat

Quod fuit initiū con-

culcationis ecclesie.

P Ultāt q̄ppe nōnulli qui mt̄
ta de h scismate et futura
ecclie ꝑ ipm̄ desolatiōe di/
uino vt credit̄ instinctu iā pridē ꝑ
locuti sūt teterrimāz ecclie tot⁹ ex
eo ɔculcationē incredibileq₃ vasti
tatē ꝑ treni violentiā impꝗ cu⁹ mt̄
ta sibi iura occupauit obruituraz
q̄ trenis tandez exuta copꝗs que
aliēa glutierat. male trita cuomat
filios q₃ fornicationū q̄s cū ꝑnci
pū importūitate cum imꝓbissimo
mercatu plīmos genuit. morte fu/
ga exilio fame et captiuitate op/
ꝑssos lugeat. q̄ fortassis ɔsecutio
maturi⁹ q₃ plerīq₃ putāt cerui[illegible]b⁹
eoꝝ incubitura. ē magna eni eius
fundamēta nisi valde ob[illegible]
mus iā iactata sūt q̄ [illegible]
ac magis a t̄ra surgē et in a[illegible]am
iāq₃ lucē erūpe nemo ē si mō sensū
hēt qui nō valꝫ aduertere. Et ꝑ
fecto iustissimo dei iudicō tāta ma
loꝝ inundatiōe obruenda ⁊ con/
quassanda ē que in tātā oīm abo/
minationuz insaniam excreuit vt
nulla alia via castigata. aut ad
priorez innocentiam redigi posse

videat. Precesserũt infinita signa admonitõnes cõminationes increpationes clades verbera flagella q̃ ipam ad sanã mẽtem/ne instantia talia pateret reuocaret. sed nihil ẽ oibus his actũ imo incassũ oĩa cõsũpta. frustra inq̃t p̃pha cõflauit cõflator malicie eoꝝ nõ sũt cõsũpte. fronte eni cõn deũ obseruata oĩa cõtẽn. pcerũt ec velut equ⁹ infrenis post tuas cõcupias rapidiori sẽp impetu concurrerũt

¶Si ecclesia florere ⁊ fructificare habeat nĉaria est in omi statu ecclesie morũ reformatio.

Quis igit tibi o xp̃e mod⁹ restat si tuã ecc̃iam a tãta sorde scorie in quã argentũ eius ⁊ aurũ versa sũt emũdare disponis multa. vt totam scoriam ipam. multa cõflatili arte aut purgatorio igne in auꝝ repandũ ab ecc̃ie fornace p̃ficias. et puro illic nitore rutilãtia. metalla iterum inducas Etsi tuam p̃terea vineã labruscis fẽtuosis q̧ adulteris palmites suffocãtib⁹ obseptã infructiferam. vis ad naturam reducere. q̃s melior mod⁹ ro agẽdi q̧ inutiles stirpes eã sterilẽ efficiẽtes que falcibus ãputate pullulãt. radicitus euellere. vineã q̧ ipam alijs agricolis locatã nouis rursũ ac feracibus et fructiferis palmitib⁹ inserere Neq̧ te ipo teste a de spinis pñt vue colligi. aut de tribulis fic⁹. ꝭ et arborẽ nullũ fructũ ferentem excidendã ipe sanxisti et igne cremandã. Fallit igit quisq̧s laborẽs ⁊ dolores ecc̃ie his malis que iaz patimur finiri estimat Hec nõ nisi exigua sũt doloꝝ inicia. et suauia q̃dã eoꝝ que supsunt p̃ludia Sed tp̃us erat vt portũ ingruentẽ. iam tempestate peterem⁹. nr̃e q̧ in his p̃iculis saluti cõsulerem⁹. ne tãta p̃cellaꝝ vis q̃ lacerã petri nauiculã validiori turbinis impulsu q̧ vllo alĩs tp̃e cõcussura ẽ in medijs nos fluctib⁹ cũ his qui merito naufragio p̃ituri sunt absorbeat

Deuota oratio auctoris pro salutifero fructu reformationis cõsequende

Tandẽ in fine opusculi qđ iã lõgius tendit. te benignissime Jhu supplices exoramus vt q̃cũq̧ tua sup ecc̃iaz futura sũt iudicia. Magna enim absq̧ dubio futura sũt. nõ ea in seueritate vltionis. ſm ipius iniq̃tates immensã iã mercedẽ ei retribuas. sed iuxta inenarrabilẽ tue clemẽtie lenitatẽ et in penaꝝ exactiõe. quam nõ meret pietatẽ largiri digneris sic q̧ ea q̃ noxia sũt aut supuacua rescinde. ne pauca q̃ nõ vsq̧quaq̧ inutilia sũt cũ his etiã p̃iter excindas Jta igit p̃me ne p̃sus opprimas Jta attere ne p̃sus obteras Jta castiga. ne p̃s⁹ extinguas. ꝭ saltẽ ne sodome et gomorre sitis sit semen ei aliqđ relinque. memor tm̃ tui sactissimi verbi quo te cũ illa futuruz p̃misisti oibus dieb⁹ vsq̧ ad cõsummationẽ seculi.

Explicit tractatus de vicijs ministrorũ ecclesie Joh de Gersonno.

Incipit tractat⁹ magistri Johis Gerson ɔtra heresim de communicatione laicoꝝ sub vtraqꝫ specie.

Blaturus iuxta seniorꝝ h⁹ sacri ɔsilij Constantieñ. monitionē generalē. nōnulla que cōcernūt expugnationem heresum et hereticoꝝ nr̄i tpis. nominatim secte nouiter exorte et ꝑtin⁹ iudicialiter damnate de necessitate cōicādi laicos sub vtraqꝫ specie. panis scꝫ et vini ꝓfero cū euangelica paupcula duo minuta que dici possunt duplex ille denarius quē samaritan⁹ ꝓtulit et dedit stabulario ꝓ cura vulnerati. vnus denari⁹ decē regulas speculatiuas. alter decem ꝑcticas hꝫ inscriptas ¶ Scriptura sacra est fidei regula. ɔtra quā bn̄ intellectā nō est admittenda auctoritas. ratio hominis cuiuscūqꝫ. nec aliqua ɔsuetudo. nec ɔstitutio. nec obseruatio valet. si ɔtra sacrā scripturā militare ɔuincat̄. hec regula fundamētū est ɔmune nobis et hereticis quos impugnare conamur Propterea ɔcedim⁹ et approbam⁹ omnes vel auctoritates vel rationes que hanc ꝓbant ꝓ quāto nō ad aliud ꝓbandū p eos ducuntur vel induci quererent̄. Quāobrē sacra scriptura debet ɔsiderari quasi sit vna ꝓpositio copulatiua ɔnectēs singulas partes. et vnā ɔfirmans p alterā elucidans et exponēs. qm̄ si ꝓpositio aliqua sacre scripture posita assertiue p auctorē suū q̄ est spiritussanct⁹ esset falsa. tota sacre scripture sicut dicit Augꝰ. vacillaret auctoritas. qꝛ similis. est ratio assentiē di p fidē cuicūqꝫ ꝓpositioni signate in sacra scp̄tura. ita vni sicut alteri scꝫ auctoritas diuine reuelationis que vtrobiqꝫ ɔmunis est ratio credēdi. Scp̄tura sacra dū ɔsideratur in aliqua sui parte vel ꝓpositione nō est tenenda in solis terminis illi⁹ ꝓpositionis aut in illo sensu q̄ illa ꝓpositio sic per se et nude ɔsiderata facit. Sed ɔferenda est et concordanda p ɔpationē ad alios sacre scp̄ture passus. Patet hec regula ex p̄cedenti et p exempla manifesta qualia sūt innumēa. Dixit itaqꝫ xp̄us Math. vlti. Qui crediderit et baptisat⁹ fuerit saluus erit. In hac preicisa forma vel stare sentētia nō admissa quacūqꝫ collatione ipsius cū alijs. sicut inuentos aliquos esse tales notat Augꝰ. de ci. dei. xxi. Cōstat q̄ errabit manifeste ponēdo q̄ sola fides sufficit i baptismo ad salutē sine alijs virtutib⁹. sicut traherent alij ex simili verbo xp̄i. Qui credit in me habet vitā eternā. Amplius arguendo ad hōies sic. Inducerem⁹ illud xp̄i Joh. vi. Ego sū panis viuus qui de celo descendi. siq̄s mādūcauerit ex hoc pane viuet in eternū. Attn̄ ₒm istos nō suffic̄ mādūcatō solius panis. i. sumptio corporis. sed requirit̄ bibitio sāguinis

Sacra scriptura pōt et debet in suis partibus et partialib⁹ assertionibus reuerenter et humiliter et diligenter expositionē recipere decla-rando passum cū passu et vnū per alterū iudicando. Sequit̄ ex p̄cedentibus. Et qz sic fit in omnibus alijs scientijs et doctrinis in quib⁹ intentio et sensus vnius dicti trahit̄ ex alijs ex quib⁹ apparet intētio dicētis. qm̄ b̄m hilariū intelligētia dictorū ex causis est assumenda dicendi. Alioqn plura essent mendacia ꝛ cōtradictiones in qualibet scientiarū. et p̄cipue in sacra et diuina qꝫ essēt veritates in omni modo loquendi cōmuni. ¶ Scriptura sacra in expositione partiū suarū reqsiuit et reqrit homines primo preditos ingenio. scdō exercitatos studio. tertio hūiles in iudicio. quarto immunes ab affectato. patz qm̄ ex opposito alterius istorū q̄tuor solet facillime falsus intellect⁹ scripture suboriri. vt si sit homo hebetis ingenij si iners ꝛ neglector studij. si supbi et arrogātis iudicij. si deniqꝫ fuerit infect⁹ et depraūat⁹ ex affcū alicui⁹ vicij qm̄ excecat tales malicia eorū. Possent ista et istorū quodlibet tam auctoritatib⁹ qꝫ exemplis et rationib⁹ multipliciter declarari. que qz nota sūt doctis ꝛ alibi satis inueniunt̄ breuitatis amor linquit. ¶ Scriptura sacra in sui p̄maria expositione habuit homines eruditos nō solū humana ratiocinatione vel studio sed diuina reuelatione et inspiratione spiritussancti. Patz de apostolis et alijs de quib⁹ loquit̄ lucas in actib⁹ apostolorū. c. xiij. Et paulus plures enumerat diuisiones gratiarū inter quas interp̄tatio sermonū et sermo scientie et sermo doctrine. Cōparandi igitur sūt doctores in expositiōe sacre scripture cū doctorib⁹ vt illi q̄s cōstat habere dōitōes positas in p̄cedenti regula preferendi sūt non habentib⁹. Similiter habentes reuelationē. nō habentib⁹ eam. Et dona gratis data possidētes. nō possidētib⁹ ea. ceteris parib⁹. Et p̄inde cōuincit̄ ac dep̄hendit̄ quorūdam arrogantia modernorū vsurpantiū sibi illa de psalmo. Sup omnes docentes me intellexi. Et iterū. Super senes intellexi. Et iterū. Sup inimicos meos prudentē me fecisti. Sed vtinā aduēterēt si vere sint eis cause q̄ iniungunt̄ quia testimonia exquisiui et lex tua meditatio mea est ꝛ reliqua ¶ Scriptura sacra nō ita recipienda est nude ꝛ in solidū contemptis alijs traditionib⁹ hominū q̄n debeat ad intelligentiā veram ipi⁹ habendā iurib⁹ humanis ꝛ canonib⁹ et decretis et glosis sanctorū doctorū frequēter et humilit̄ vti. Patz ex p̄cedētib⁹. patz etiā ex modo quē tenent heretici quos nūc impugnamus qui doctores valde impugnant, diligenter allegant pro suis assertionibus colorandis et corroborandis. Et tales qui sunt aliqn̄ nulli⁹ auctoritatis vel ponderis sicut sūt aliq̄ glosatores decretorū

et decretaliũ. et nõ sancti nec multũ
in theologicis eruditi. Et similiter
aliqui q̃s de numero trahunt theo
logoꝝ. vñ sic arguũt aduersus eos
Si doctorib⁹ et ꝑitis in sua arte cre
dendũ est cur doctorib⁹ ꝑ nos alle
gatis nõ vultis credẽ q̃s allegatis
q̃ bñ intellecti sũt ꝓ nobis et alij q̃
absqʒ vlla ꝯpatione plures sunt et
clarioꝛi sermone dicẽtes nr̃am sen/
tentiã. Si vero nõ talib⁹ in aliquo
credendũ est. cur eos ꝓ vobis in cõ
firmatiõe erroneoꝝ spũuz et sensuũ
vr̃oꝝ tã curiose et exq̃sitissimo stu/
dio queritis allegare. vñcũqʒ colli
gẽtes et discerpentes quãlibet reni
tañ ❙ Scꝑtura sacra recipit interꝑ
tationẽ et expositionẽ nedũ in suis
v̄bis originalib⁹ ʒ etiã in suis expo
sitionib⁹. ptʒ ex p̃cedẽtib⁹. vñ si alle
gañ Augl. exẽpli grã ꝙ dixẽit i vna
glosa sua sumẽdũ esse sanguinẽ xp̄i
in cõicatõe laicoꝝ. et hoc de necessi
tate salutis. Et alibi dicat vel obser
uet oppositũ ƀm intellectũ q̃ p̄ma fa
cie colligereñ ex v̄bis attẽdendũ ẽ
ex dictis alijs qualiñ est ꝯcordão⁹
sibi ipi Inueniñ eñ dixisse. Crede ⁊
mãducasti. et ita dicẽ potuit. crede
et bibisti Scꝑtura sacra dũ ꝑ no
uellos hõies inducitñ tanq̃ʒ creden/
da sit in suis nudis terminis absqʒ
alteri⁹ interꝑtis vel expositoris ad/
missione. exponiñ grauib⁹ ꝑiculis ⁊
scãdalis nisi solerter ꝓuideañ et cõ
festim occurrañ. Ptʒ ex p̃cedentib⁹.
Et qꝛ ad v̄itatẽ tales implicãt se/
metiꝑos i dictis suis ꝓut ꝺcductũ
est sexta regula. Dũ aliq̃n ꝓ se indu
cũt doctoẽs et inductos ꝯtra se nõ
admittũt. Dũ p̃terea vitare volũt
glosã omnẽ incidũt aptissime i mul
tiplicẽ ꝯtradictionẽ et vltra q̃ʒ iu/
dei lr̃ales iudaisant q̃ recipiũt i an
tiq̃s traditionib⁹ leges expõnes su
oꝝ doctorũ multas et varias ⁊ ra
bi salomonis ⁊ rabi moysi ⁊ alioꝝ
quẽadmodũ traditũ habẽt in lege
Deuñ xvij. sub mortis interminatõ
ne sacerdotib⁹ leuitici generis esse
credendũ et obediendũ. Ex hac p̃/
terea radice pestifera orti sunt ⁊ q̃/
tidie crescũt erroꝛes begardoꝛũ et
pauperũ de lugduno et oĩm similiũ
q̃ꝝ multi sũt laici habentes in suo
vulgari translationẽ biblie i grãde
p̃iudiciũ et scãdalũ catholice v̄ita
tis quale ꝯpositũ ẽ in reformatorio
eẽ tollendũ ❙ Scꝑtura sacra in sui
receptione et expõne autẽtica fina
liñ resoluiñ in auctoritatẽ. receptio
nẽ. et approbatõez vl̃is ecclesie. pre
sertim p̄mitiue q̃ recepit eã et eius
intellectũ immediate a xp̄o. et reue
lante spũsancto in die penteceostes
et alias pluries. Ptʒ. qꝛ ꝙ Mathe⁹
scꝑserit veraciñ euãgeliũ et Nicho
dem⁹ nõ. soliũ habem⁹ ab auctorita
te eccl̃ie. Juxta illud Aug⁹. Euãge
lio nõ crederẽ nisi me auctoritas ec
clesie ꝯpulissʒ. hec eñ est ineffabilis
regula a spũsancto directa q̃ i his
q̃ fidei sũt nec fallẽ p̃t nec falli. Pro
bationes omitto. Et qꝛ hoc ẽ p̄mũ
et p̄ncipiũ in fide tenendũ. quo nõ
credito non supest arguẽ contra sic

negantē ſicut nec ↄtra negantē pri
ma principia in moralib⁹ et ſpecula
bilib⁹ arguēdū eſſe tradit ariſt. Nō
dit̄ ↄſecutiue ꝙ ſacra ſcp̄tura i ex/
poſitione hȝ. ⁊ hr̄e dȝ in reuerētia
et auctoritate maiori ↄſuetudinem
vl̄s ecc̄ie circa ea q̄ fidei ſacr̄a re/
ſpiciūt et diſpenſatiōēȝ ipoꝝ q̄ȝ au/
ctoritatē doctoris vni⁹ ꝑticularis.
etiā ſācti. Et ſic tradit ſcūs Tho. in
illa queſtiōe. qua q̄rit. vtꝝ pueri in/
fideliū ſint inuitis parētib⁹ baptiſā
di in rōne ad oppoſitū. Nū valde
mirandū videt̄ apud aliq̄s ↄſidera
tiuos dū vidēt vt doctor aliq̄s cō/
poſuit vnā lecturā vel vnā ↄpoſiti
onē aut gloſaȝ ſup decretalib⁹ aut
decretis redegit i ſcp̄tis. habet̄ illa
gl̄oſa ſeu lectura in reuerētia tali ꝙ
allegat̄ auctētice in ſcholis ⁊ iudici
is. Qui doctor ſi viueret nō eſſet cō
pand⁹ mille et mille q̄ iā ſūt in vita
Et tñ ſi tota vna vniuēſitas exēpli
grā q̄ hȝ doctores i omī facultate
ꝑitiſſimos declararet aut determina
ret vnā expōnēȝ circa vnū paſſum
ſcp̄ture ſacre vel decretoꝝ aut de/
cretaliū vix reputabit̄ aut recipiet̄
hmōi teſtificatio. q̄i videlȝ ſcp̄tura
mortua ſit maioris auctoritatis q̄ȝ
viua. Et ſi oppōat̄ ꝙ i viuis ꝑuētit̄
iudiciū ꝓpt̄ ꝑuerſionē affect⁹. cur nō
ſilr̄ p̄t dubitari ꝙ in mortuis regna
uit dū viuerēt hmōi paſſiones iudi
cij ſubuerſiue. Scp̄tura ſacra pa
tit̄ in ſuis lectorib⁹ ꝑmittēte deo ꝙ
errāt et ꝓterue agāt q̄tin⁹ q̄ ꝓbati
ſūt fiāt māifeſti ſicut dicit apl̄s. Et
vt ſtudia doctoꝝ multiplicit̄ excitē

tur ꝓut notat Augꝰ. et vt ꝑticula/
res veritates q̄tidiano exercitio inue
niant̄ et eliciant̄. Iux̄ illud Pertrāſ
ibūt plurimi ⁊ multiplex erit ſciētia
Et illō. Declaratio ſermonū tuoꝝ
illūiat. cū ſit lib⁹ mſtɫ. Nihilomin⁹ dū
ſacra ſcp̄tura patit̄ i ſuis lectorib⁹
aut allegatorib⁹ ꝑuerſū et ꝓteruū
intellectū aduerſus illa q̄ manifeſte
ſūt in eadē ſcp̄tura addita et q̄ de/
clarata ſūt ꝑ ecc̄iaȝ vl̄eȝ et ita rece/
pte ꝑ fideliū obſeruatōēȝ dȝ habē
defenſionē ſuā magis iudiciali ſeue
ritate et executione punitiua q̄ȝ ra/
tiocinatōe curioſa ꝑ ſcp̄turas aut
verba Ptȝ ex p̄cedētib⁹. Verificat̄ ei
in talib⁹ ꝙ ſtult⁹ verbis nō erudiet̄.
qđ et expientia quotidiana manife
ſtat Illa q̄ppe tales negāt ꝑ q̄ ſola
pn̄t et debēt ad viā vēitatis reduci
et ſi nolūt aliq̄ credē niſi q̄ repiunt
in biblia. inueniant illic ſi potuerunt
formam ſacr̄oꝝ et ꝙ xp̄us miſcuit
aquā cū vino qđ cōſecrauit. et ita
de plurimis Sequit̄ alter denari⁹
regulaꝝ practicaꝝ in expugnatiōe
erroris et errātiū circa materiā de
laicoꝝ ↄmunicatōe faciēda de ne/
ceſſitate ſalutis ſub vtraq̄ȝ ſpē. De/
bet poti⁹ hoc ſacrū generale ↄciliū
inuocare auxiliū brachij ſecularis ſi
opus fuerit q̄ȝ ꝑ rōcinatiōes ↄtra
tales attēta ſua determinatōe q̄ iam
trāſit in rē iudicatā nihilomin⁹ i ex/
pugnatiōe tali pn̄t aliqui doctores
de cōcilio vel aliūde ſcribē vel alit̄
agē ↄtra tales errores ⁊ errantes
ꝑ rōnes et ꝑſuaſiones et allegatio
nes queadmodū fit nunc ꝓ erroꝝ

ꝯfutatione pn̄s opusculū sub gene/
ralib⁹ regulis que pn̄t lati⁹ trahi et
particulari⁹ appellari ꝑ rōes deou
ctas ante decretū dicti concilij. In
expugnatione hmōi oꝫ in pmis cō
cedi ꝯtenientib⁹ aduersarijs quic
qd est theologice et rōnabilit̄ cōce/
dendū vt accepto illo in quo est cō
trauersia facilius et ꝯpēdiosius ad
erroris depositioneꝫ induci possit.
debet eñ ꝯcedi sicut et sancta syno/
dus ꝯcedit q aliqñ potuit fieri et
factū est sine pcc̄o. imo cuꝫ merito.
q aliq̄ laici ꝯmunioneꝫ sub vtraqꝫ
specie sicut aliqñ fiebat ꝯsecratō in
fermēto ne iudaisare videret̄ ecc̄ia
sicut ⁊ xp̄s ⁊ forsan pluries post cū
pmitiua ecclesia ꝯsecrauit et dedit
hoc sacramentū post cenā. Cōceda
tur etiā ipis q ꝯtra sacrā scp̄turaꝫ
nec auctoritas humana nec ꝯsuecu
do aliqua robur habet. sed addat̄
q interp̄tationē vl̄ expositionē ipa
recipit sicut in regulis deductū est.
¶ In expugnatione hmōi principa
le illud circa qd̄ versat̄ difficultas
sicut in pūcto centro vel cardine est
Si cōicatio talis sub vtraqꝫ specie
sit iussa generaliter a xp̄o sub debi/
to salutis eterne et indispēsabiliter
ab hōie queādmodū dicim⁹ q ba/
ptism⁹ aque est de necessitate saluti.
indispēsabili ꝑ hōieꝫ sic q nulla au
ctoritate vl̄ ꝯsuetudine possit intro
duci vel institui vt certi hōies non
baptisarent̄ baptismo aque. Dif
finit aūt sacrū ꝯciliū et verissime ne
gatiuā sicut nec sumptio sacramen
ti talis est necessitatis an̄ cibum vel
etiā post cibū. Circa qd̄ ē rememo
randa distinctio necessaria ⁊ notā/
da. q circa ministrationē vel institu
tionē sacramētoꝝ q̄daꝫ sunt de ne/
cessitate sacramēti et d̄ iure diuino
q̄daꝫ vō sūt tm̄modo de necessita/
te p̄cepti et de iure hūano seu posici
uo. Exemplū in materia nr̄a q fiat
ꝯsecratio ꝑ talē verboꝝ formā. q
in tali materia panis. q ꝑ sacerdo
tē. hoc est de necessitate sacramenti
et iuris diui. Qz āt fiat in tēplo seu
altari sacrato. q cū talib⁹ vestib⁹ et
cū lumine. q cū talib⁹ orōib⁹. ep̄la
et euāgelio. et q ieiuno stomacho.
ieiunio etiā nature. hec inqꝫ omnia
atqꝫ similia. sunt de solo p̄cepto hu/
mano et variabili. Sic qꝫ ecc̄ia pos
set et causis rationabilib⁹ etiā pmis
sa om̄ia vel aliqua taliū immutare
et immutata sub p̄cepto tradere sic
q tūc peccaret homo faciēdo illud
in quo nūc meret̄. et q transgrediē/
do peccaret. ¶ In expugnatione ta
li declarari pōt faciliter apud nolē
tes ꝯteruire vel ex affectu prauiter
errare q sūptio sacramēti sub vtra
qꝫ specie a laicis modo nō est aut
vnqꝫ fuit de necessitate p̄cepti iuris
diuini sub pena dānationis eterne
Attñ dū fiebat a laicis precipiente
vel pmittente vel ꝯsulente ecclesia
bn̄ fiebat. sicut dū ꝯficiebant sacer/
dotes in fermentato. Nūc vero dū
certa ratione inoleuit opposita con/
suetudo ꝑ ecclesiaꝫ laudata et iussa
que iussio pꝫ ex tali ꝯsuetudine que

est optima legū interpres. Sūptio talis temeraria est et presumptuosa scandalosa seditiosa et ecclesiastici ritus turbatiua. et ex ꝯsequenti eterne damnationis inductiua. Nec valet cū inducūt ꝙ laici plus merent̄ sumēdo sub vtraq; specie q̄ʒ sub sola forma panis. Respondet̄ falsuʒ esse. q2 melior est obedientia q̄ʒ victime. Et q2 p̄t ecc̄ia ꝓhibē aliqua q̄ p̄nt aliq̄n meritū augere in aliquibus ꝓpter melius bonū cōe adipiscendū vel malū declinandū. ¶In expugnatione tali dicendū est ꝙ asserentes taleʒ sumptionē esse licitā et vtilē laicis sub vtraq; specie tantū errāt quantū illi qui dicunt eam esse necessariā de necessitate p̄cepti diuini et iuris indispensabilis quasi sac̄ⁱ Ptʒ q̄m isti sc̄ōi damnāt apertissime de heresi omnes et singulos qui nō volūt laicos taliter esse cōicandos et ponūt eos extra ecclesiā Et ita ꝯsequēter reputāt ꝙ sola generalis ecclesia sit apud eos sic̄ olim fuit tp̄ib' Augustini de donatistis. q̄ q̄ʒ horrēda sit p̄sumptio videē stupor est. Et valde notandū est ꝙ ex hac auctoritate xp̄i. Nisi manducaueritis carnē filij hōis et biberitis sanguinē nō habebitis vitā in vobis Joh. vi. volūt ꝯcludere ineuitabiliter errorē suū et nō attendūt ꝙ in eodē capitulo xp̄s premisit. Ego sū panis. viuus siquis manducauerit ex hoc pane viuet in eternū. vbi nihil loquit̄ de potu. et ideo mēdacē faciūt xp̄m. Si requirat̄ etiaʒ cū manducatōne sacramentali panis. sumptio etiā vini sacramētalis. q̄m dictū suū est vna ꝯditiōalis Siq̄s. cui' oppositū ꝯsequētis stat ḃm eos cū antecedēte. sumpto in se et sc̄dm verba sua. imo ꝯsequēs hoc modo repugnat antecedenti Est insup mirabile ꝙ ex illo vno verbo volunt ꝯcludere ꝙ sacramentalis sumptio corpis et sanguinis xp̄i cadat sub tanta necessitate salutis et iuris diuini sicut baptism' aque. cū oppositū manifeste pateat p doctores q̄m sine tali sumptione stat salus. salteʒ in paruulis et pueris citra pfectum vsum rōnis sicut obseruat ecclesia. quāuis reperiat̄ ex quadā ep̄la Cipriani ꝙ paruuli quatuor annoruʒ recipiebant aliq̄n corp' xp̄i. Ponit̄ eni̅ ꝓ miraculo pueꝝ vnū talē q̄ oblato cibo idolis immolato nolebat aut nō poterat comedere sed bene de pane cōsecrato gustabat si bene memini ¶In expugnatione tali respondendū est ad auctoritates aduersarioꝝ inductas. P̄mo ꝙ aliq̄ue ꝯcedunt̄ ꝓ quāto fundamentū veritatis dicūt esse sacrā sc̄ptu̅rā ⁊c ẜ rite intellectā. Alie simlit̄ cōcedunt̄ ꝓ quāto dicūt sacramentū altaris aliq̄n sumptū fuisse a laicis sb̄ vtraq; specie q̄uis ꝓbabili' videat̄ ꝙ hec obseruatio nunq̄ʒ a tp̄e doctorum omnis apud om̄es extiterit. Alie que dicūt sacramentū altaris integre sumi debere sicut expressius inter omnes allegatos tradere videt̄ Gelasius papa de ꝯsecr̄. dis. ĳ.

cōperim⁹. debēt exponi de sacerdotib⁹ ecclesie qui celebrant pro toto populo apud quos semp fuit et est de necessitate precepti saltem eccl'ie ꝙ sub utraqz specie ɔmunicarēt in tantū ꝙ plus obligant hoc facere q̄z ꝙ ieiuni celebrent iuxta ɔsiliū doctoꝝ dicentiū ꝙ ubi homo veniēs ad pceptionē sanguinis reperit ꝑmo ibi aquā quā putās fuisse vinū ɔgustat et ita frangit ieiunū nature. debet consecrare noviter vinū ⁊ ita sumere. Et ita dicit̄ ppl's sanguinē bibere q2 ministrantes ꝓ eis illū bibūt. ꝓut intelligunt̄ auctoritates inducte ex canonib⁹ ecclesie. et iuxta verbū Augustini predictū. crede et bibisti. Est eñ manducatio et bibitio iuxta ɔmunē distinctionē duplex Una spūalis ꝑ fidem et amorē q̄ necessaria est in adultis Alia est sacramentalis que si sit sine spūali nedū nō ꝓficit sed officit. Cadit tñ in precepto dñ eius sumptio nequaq̄z ɔtemnit̄. ꝓut de ɔfirmatione et extrema vnctione dicit̄ a doctorib⁹ q̄ dicunt̄ esse sacramēta non necessitatis. Et de hoc sacramento notetur quid egit venerabilis hugo de sancto victore i morte sua. Ex quo colligit̄ sumptionē sacramētalē nō esse necessitatis sicut baptismū. et ex aliis notatis sup quartū sententiaruz ꝑ doctores dis. xi. et ꝑ glosas Joh. vi. Et ꝑme ad Thoꝝ xi ¶ In expugnatione tali sunt inducende auctoritates doctoꝝ sacre theologie qui scripserūt in hac materia quas hic omittim⁹ partim q2 fuerunt sufficiēter allegate i hoc sacro ɔcilio ante damnationē erroris predicti. ptim q2 multe sūt vulgate ⁊ note. Deniqz q2 stat ꝓ parte hac expientie testimoniū ubilibet divulgatū quale q̄ negaret debet nō ratione sed sensu et flagellatiōe compesci In expugnatione tali ꝓficere videret̄ ꝙ serenissim⁹ rex rhomanoꝝ invocat⁹ a sacro concilio acciperet factū illud ꝓsequendū et terminanduz sicut et alias hereses in bohemia cū potentia etiam brachij secularis Attento precipueꝙ pñs fuit et est in cōcilio ubi facta sūt decreta in hac parte. Attento ꝑterea ꝙ in regno fratris sui cui⁹ ē successor hec heresis habz exordium. et nisi ꝓvideat̄ serpet in longinquū ¶ In expugnatione tali videret̄ multū ꝓficere presertim apud bohemos si conciliū aut supposita ei⁹ palā ostenderent nedum verbis et epistolis. sed factis et exēplis. ꝙ non ex odio vel invidia ꝓcedit̄ ɔtra eos sed zelo solo fidei ⁊ salutis animaꝝ. Et hoc tunc fiet eis ꝑsuasibile si videant et sentiāt in factis ꝙ querit̄ in hoc ɔcilio extirpatio omniū erroꝝ sine acceptione gētis alicui⁹ vel ꝑsonarū. Et ꝙ nō solis eis fiat sicut nec fiet dño ɔcedēte ꝑsecutio et non alijs. ceteri⁹ aut nō min⁹ errantib⁹ detur favor dissimulatio aut etiā defensio ¶ In expugnatiōe tali videret̄ maximū esse preiudiciū si nō libere ɔvenirēt theologi collatiōes mutuas cū caritate

et absq3 contentione frequenter ha
bitum cū pro causis minorib⁹ et p/
phanis fiat quotidie alioꝝ ōuētio
Rursus oportet ꝙ stilus proceden
di theologicus obseruet̄.nō.litigio
sus aut pphan⁹.Super qua re alibi
scriptū reꝑit̄ amplius. ¶ In expu/
gnatione tali viderent̄ idonei esse
quantū ad expugnationē doctrina
lem theologi vniuersitatum illaruz
que nō debent a dn̄is bohemis de
odio vel inuidia haberi rationabi/
liter suspecti.et quos cōstare pōt in
alijs materijs sinceriter ⁊ veraciter
et ōstanter actenus decertasse sine
nota heresis vl̄ erroris in alijs ma
terijs.et ad hoc nō dubiū est para/
ti sunt.inter ceteros theologi de al
ma vniuersitate parisiensi q̄ magno
in numero p̄ntes sunt in hoc conci
lio Sunt et de alijs vniuersitatib⁹
preclaris tā numero q̄3 merito the
ologi p̄cellentes.vnde dicunt eoꝝ
plurimi qui sup̄ hec fuerūt simul cō
gregati ꝙ ōsuetudo licite et ratio/
nabiliter fuerit introducta de non
ōmunicando laicos sub vtraq3 spe
cie presertim post multiplicationez
fidelium.et hoc ꝓpter euitationē mul
tiplicis periculi irreuerentie et scan
dali circa susceptionē hm̄oi bn̄dicti
sacramēti.Primū p̄iculū in effusio/
ne secundū in deportatiōe de loco
ad locum tertiū in vasoꝝ sorDida/
tione que deberent esse sacrata nec
passim tractata vel tacta a laicis.
Et multo minus deberet vinū cōse
cratū vendi apotecis sicut fit apud
tales vt dicit̄. quartum in barbis
longis laicoꝝ.quintū in ōseruatiōe
ꝓ infirmis qm̄ possit in vase acetū
generari et ita desineret.ibi esse san/
guis xp̄i nec suscipiendū esse3 nec no
uiter ōsecrandū sine missa. Et fieri
posset ꝙ daret̄ acetum purū ꝓ san
guine xp̄i.addito ꝙ in estate bibio
nes aut musce generarent̄ q3tūcū q3
esset vas clausū.qn̄q3 etiā putresce
ret aut fiēt velut abominabile ad
bibendū.et hec ratio est efficax val
de. Et ex alia ratione qn̄ alij multi
prohibuissent.Et querit̄ in quo vase
fieret ōsecratio tanti vini quantū re
quireret̄ in pascate ꝓ.x.aut.xx.mili
bus p̄sonaꝝ.Sextū damnū esset in
sumptuositate vini saltē apud mul/
tas partes in quib⁹ vix inuenit̄ vi/
nū ad celebrandū.et alibi care ōpa
tur.Esset preterea periculū in cōge
latione.Esset rursus periculū in fal
se credulitatis inductōe.et hoc mul
tipliciter.Primo ꝙ tāta esset digni
tas laicoꝝ circa sumptionē corp̄is
xp̄i sicut et sacerdotū.Scd̄o ꝙ hoc
facere semp̄ fuit et est necessitatis ⁊
ita p̄ierūt omnes. et pereunt' aliter
sentientes facientes aut docentes.
Et omnes generaliter tā clerici q3
doctores ⁊ prelati qui non posse te
nus opposuerunt se tali ōsuetudini
verbis scriptis aut sententijs. et ꝙ
sacram scripturā omnes illi p̄uerte
rent.Tertio ꝙ virtus huius sacra/
menti nō est principalius in ōsecra
tione q3 in sumptōne.Quarto ꝙ ec
clesia rhomana nō rite sentit de sa

cramentis nec in hoc essz imitanda Quinto q concilia generalia et specialiter Constañ. errauerunt in fide et bonis moribus Sexto multipliciter occasio essz seditionũ et scismatũ in xpianitate nostra sicut experientia nũc manifestat in bohemia que seditio nedũ ad spũalez. sed tpalez dissipationẽ nisi dei pudentia q regis rhomanoꝝ prudentia prouideant et predisponant

Explicit tractatulus mgri Johis Gerson cancellarij Parisieñ. aduersus nouam heresim Bohemoꝝ. de necessaria omunicatiõe laicoꝝ sub vtraqz specie.

Incipit tractat⁹ eiusdẽ magistri Johis Gerson de probatione spirituũ

Probate spiritus si ex deo sũt iubet discipulus ille quẽ diligebat Jhs. Neqz eñ nesciebat illam coapostoli sui sententiã. Angelus sathane trãsfigurat se in angelum lucis sic vt fiat demoniũ meridianum dum pro tenebris erroꝝ quas ad tempus celare permittitur lucem veritatis claram se fingit offerre. Patuit hoc apud sanctuz Martinum visibiliter patet apud alios plurimos inuisibiliter dũ teste Berñ. sub specie magni boni et ardui grande peccatuz operit suggerit et inducit. Probare spiritus si ex deo sunt non cuilibz datum est. sed aliquibus per spiritũ sanctum qui vnus existens diuisiones gratiarum distribuit singulis prout vult ad edificationem corporis xpi quod est ecclia cui nunqz defuit in necessarijs. Sicut igitur non omnium est prophetare nec euãgelisare omnium est nec omniuz interpretari sermones. sed aliquoꝝ ex officio vsqz in finem seculi. Sic non omnium est probare spiritus si ex deo sũt. sed quibus datum est. quales sũt spirituales quos vnctio docet de omnibus qui et de omnib⁹ iudicant etiã inter diẽ et diez. Quale donũ beatus martinus q anthonius et plures alij legunt habuisse

Probare spiritus si ex deo sunt otingit multipliciter Uno quidem modo per modũ artis et doctrine generalis sicut p eruditionẽ sacrarũ scripturaꝝ diligenti pio qz studio adquisitaz. Sũt nimirũ scripture in quib⁹ putam⁹ nos fidẽ habere otinẽtes artẽ falsos pphetas a veris et ab illusionibus reuelationes cognoscendi. Alius inuenit mod⁹ p inspirationẽ intimã seu internũ saporẽ siue p expimentalẽ dulcedinẽ quandam siue per illustrationem a montibus eternis effugantem tenebras omnis dubietatis. hoc autez est manna absconditum et nomen

nouū in calculo scriptum quod nemo nouit nisi qui accepit. hoc Gregori. in dialogo. hoc August. in de confessione de se ipso et matre. hoc Hugo de arra anime. cuz pluribus alijs notauerunt. ¶ Probare spirit⁹ si ex deo sunt per regulam artis generalem et infallibilem pro particulari casu aut non potest aut vix potest humanitus fieri. sed requiritur donum spiritussancti. quod apostolus nominauit discretiōem spirituū quo dono fit vt mens nedum in se et de se sciat probare spiritus si ex deo sunt. sed etiam de alijs et in aliis noscit. Hic āt est modus tertius alius a predictis probandi spirit⁹. quoniam primus est doctrinalis. secundus est experimentalis. tertius officialis scz officio gerarchico atqꝫ spūali dono decessus. Itaqꝫ sicut nemo nouit que sunt spiritus nisi spiritus. Ita nemo cognoscit infallibili certitudine ea que per solaz experimentalem notitiam vel sentimentū interius et sensum aguntur in alterius animo. Quemadmodum ergo tradere regulaz generalem que distingueret infallibiliter inter visionē somnialem et illā que fit in vigilia nullus facile posset ꝓpter varias similitudines inter vtrasqꝫ visiones. multo magis in ꝓposito. Scit nihilominus homo vigilans se certitudinaliter et experimentaliter videre. quāuis non ignoret se habuisse in somnijs visiones valde vicinas et siles sue vigilie adeo ꝙ somniū suum narrare somniando quandoqꝫ videatur. quāuis dicat seneca esse vigilantis somniū narrare. Scit similiter homo spiritualis in vigilia vere lucis diuine posit⁹. videre se diuina que videt. vere sentire. odorare et sapere. Quare? quia vigilat. Potest nihilominus recogitare ex se vel alijs que nonnunqꝫ patitur in quodam somnio naturalis cognitionis aut diabolice illusionis quādum sic se habet quodāmodo dormit ad diuina. putare potest ꝙ vigilet ad ea. sic qꝫ falli. Vidit hec beatus Gregorius asserens spiritus ꝓphetarum non semper esse in potestate vel distincta cognitione prophetarum. Probans hoc per Nathan qui ad dauid cogitantem edificare domū dei respondit. Omne quod est in corde tuo vade et fac. qm̄ dominus tecum est. Cuius contrarium ipa nocte reuelauit ei deus ¶ Probare spiritus si ex deo sunt ex primo modo (qui magis est ad ꝓpositum videlicet per scripturā sacram et eruditos bonos in eadem quia de peruerse viuentibus quale iudiciū nisi peruersum et illusoriū reportare sperabimus?) contingit multipliciter et sufficiēter quantū ad ꝑsentez spectat militiā et ad statuz cōmunē viatoꝝ. Qua super re nedum vnū et ab vno sed plures a diuersis tractatus ꝯpositos inuenim⁹ quos nunc manualiter habē fas eēt et diligenter inspicē dū in hoc sacro concilio qrit tractari de canonisatōe san

doctorum et examinatione doctrinarum suarum. presertim unius que Brigida nominatur assueta visionibus quas necdum ab angelis sed a xpo et maria et agnete et ceteris sanctis familiaritate iugi sicut sponsus ad sponsam loquitur. se asserit divinitus suscepisse. Est autē utrobique vel in approbatione vel in reprobatione periculum. Approbare enim falsas et illusorias aut frivolas visiones pro veris et solidis revelationibus. quid indignius. quid alienius ab hoc sacro concilio? Reprobare vero nunc eas q̄ multifarie multisque modis quaqua versū per diversas nationes probate dicuntur non parva exinde scandalorum in xpiana religione et devotione populorum formidatio. Denique in ipso etiā silentio et dissimulatione. ex quo res in mediū posita est non nihil esse discriminis pertimescimus. Invenire vero medium aliquod vel expediens inter hec extrema. laudabile quidem sit aut affectabile sit nec dum satis cernimus exploratum. ¶ Probare spiritus per modum artis et doctrine sicut tota deinceps versabitur intentio nemo perfecte potest per solam sacre scripture eruditionem qui non etiam expertus sit in semet ipso variam affectionū spiritualium pugnā tanquā ascenderit nunc in celos nunc descenderit in abyssos et viderit mirabilia dei in profundo. Nam qui navigant mare hoc mysticum diversarum affectionū quasi collidentium se fluctuum. enarrant mirabilia eius. Inexpertus autem talium quid novit eorum? Hic autem est quartus modus probationis spirituum. Ceterū puto differentiam inter homines quos loquimur unum theologum alterum contemplativum talem esse. qualis est inter peritum in arte medicine. et inter expertum seu practicum in eadem qui duo posse convenire in eodem nullus dubitaverit. Sic fit et fieri potest domino propitio ut idē sit in scripturis sacris eruditus qui simul in contemplationis exercitatiōne probatus est. Huiūc vero talem habere vult materia pn̄s. sicut alias scripsisse dum de tractatu quodam spiritualium nuptiarum sermo fieret meminimus. Probare vero spiritus isto modo doctrinaliter dum querimus in aliquibus quarū corda neque videri neque scrutari datur. oportet ut ab operibus signa sumamus dicente xpo. A fructibus eorum cognoscetis eos. Fallit tamen unum signum vel pauca si non in unū plura conglobaverimus. Ita enim tradit tullius. ita Boetius. ita Aristoteles in coniecturali causa faciendum. Sed quoniam infinita est quidē huiusmodi signorum cōfusio coartemus ad pauciora et dicamus sub hoc metro. Tu quis quid quare cui qualiter unde require. Quis est cui fiat revelatio. Quid ipsa continet et loquitur. Quare fieri dicitur. Cui pro consilio detegitur. Qualiter vivet et unde venire reperitur

¶ Probatio spirituū dum queritur fieri cōsideretur in primis persona suscipiens visiones si sit boni et discreti iudicij ratōnis naturalis quia leso cerebro turbatur iudiciū rationis. Si lesus fantasias patiatur nō magnopere querendum est a quo spiritu veniant melancolice illusorie qȝ visiones vt patȝ in frenetias in egrotis varijs qui vigilantes se talia videre putant aut ire gustare et qualia somniantes patiuntur. Habet preterea quelibȝ passio ꝓfundata suam visionem. suam ebrietatē suum vt Origenes loquitur demonium. Patet in philocaptis. in zelotipis et iracundis. in inuidis et auaris. Unde poeta. An qui amant sibi somnia fingunt. Queritur ergo si persona sit nouitia in zelo fidei. quia nouitius feruor cito fallitur si regente caruerit presertim in adolescentibus et feminis quarum est ardor nimius. auidus. varius. effrenis. ideoqȝ suspectus. Rursus pluri- mū refert attendere qualis sit et fuerit persona. qualiter erudita. quibus assueta. quibus delicata. cum quibus conuersata. si diues vel egena. In prima superbiam vel secretā voluptatem. in altera fictionem timebimus. Hoc super omnia conuenit obseruare ne lateat interior superbia spiritualis quam Bernardus vere nominat subtile malum quoniam et hec de humiliatione sua nascitur de sordibus et cilicio. de ieiunijs et virginitate. imo et de sua morte suo qȝ contrario trahit originem. Quid igitur erit tutum a superbia cum nec ipsa virtus tuta sit ab ea? Est autem superbia quedam in intellectu dum non vult subijci alieno iudicio sed innititur proprio. Quedam in voluntate dum renuit obedire. et hec citius deprehenditur ideoqȝ facilius corrigitur qȝ prima

¶ Probatio spirituum respicit nedum personā que visiones patitur. sed visionum qualitatem si vera sūt omnia etiam vsqȝ ad minimaȝ propositionem. quoniam in spiritu veritatis falsitas non est. in spiritu autem mendacij mille quandoqȝ sunt veritates aperte vt in vnica latenti falsitate decipiat. Hac ratione ꝓhibuerūt a testimonio veritatis quaȝ fatebātur xp̄s demoniacos et paulus phitonissas. Si p̄terea sit in visionibus sapientia que de sursuȝ est cuȝ suis titulis quos Jacobus enumerat p̄mū inquit pudica est. deinde pacifica. modesta. suadibilis bonis consentiens. plena misericordia et fructibus bonis. iudicans sine simulatione. Si rursus excedant he visiones queqȝ intelligendi modū vel in scriptura sacra positū vel in ratione naturali vel morali collocatum. Qui si non videretur illud ascribi frustra reuelationi quod in scriptura semel locutus est deus sicut Job loquitur id ipsum non repetit. Onerosuȝ quippe esset ne dicam

mus vanā visiones super visiones
in immensum multiplicatas debere
recipere tanq̄ ab ore dei prolatas
ac deinde certissima fide creden/
das. Sic q̄ demū nostra fides no/
stra q̄ religio quam deus teste Au
gustino voluit sub paucissimis con
tineri articulis redderet plus abs/
q̄ vlla comparatione q̄ lex vetus
onerosa. Hinc clare memorie magi
ster Henricus de hassia comp̄men
dam esse tot hominum canonisati/
onem scripsit. Hinc alia ratio sumi
tur q̄ omisso diuinarum scriptura
rum studio magna pars christiano
rum ad has visiones ideo placen/
tiores quia recentiores conuerte/
rent oculos et aures prurientes sic
q̄ necessaria nescirent. quia iuxta
Senece verbum superuacua didi/
cissent. Sint oportet in omni reuela
tione moyses ꝛ helyas hoc est s̄m
venerabilez Richarduz testimonia
legis et prophetarum per totum.
alioquin suspecta est. et inde fit per/
spicuum q̄ necessarij sint theologi
in canonisationibus sanctorum et
examinatione doctrinarum ¶ Pro
batio spirituum requirit vt perso/
na cui visiones huiusmodi recitan/
tur habeat se prudenter et cautissi/
me. presertum in principio conside
ret acriter quare moueatur hec per/
sona secretum suum pandere. super
quo fiet ista consideratio. Caue er
go quisquis eris auditor aut con

sultor. vt non applaudas tali perso
ne. non obinde laudes eam. non mi
reris quasi sanctam dignam q̄ re
uelationibus atq̄ miraculis. Obsi
ste potius. increpa dure. sperne eaz
Cuius sic exaltatum est cor et elati
sunt oculi vt ambulet in magnis et
mirabilibus super se vt digna sibi
videatur que non humano alioruz
more operetur salutem suaz per do
ctrinam scz scripturarum et sancto
rum cum dictamine rationis natu
ralis. nisi consilium habere presu
mat et putet nedum ab angelis sed
a deo. Nedum semel in necessitatibꝰ
sed pene iugiter velut in quotidia
nis collocutionibus. Talem admo
ne nō sublime sapere. sed sapere ad
sobrietatem. quoniam verissime ait
qui dixit. Superbia meretur illudi.
et eo dignius quo instar pharisei
latentem herentem q̄ ossibus sup
biaz sicut nec pthisicus febrilem ca
lorem superbus attendit. ¶ Quis
enim facilius q̄ se vilissimuz pecca
torē dicere sed veraciter simpliciter
q̄ ita sentire ex intimis hoc diuini
muneris. non humani solꝰ exercicij
Enarrentur exempla sanctoruz pa
trum qui curiositatem huiusmodi
visionum vel miraculorum pernici/
osissimam fallacissimam q̄ refuge/
runt. A qua se Augustinus libera/
tum in suis confessionibus gloria/
tur in domino. quam preterea do/
minus bonauentura abhorrendaz

nimis esse determinat. toto q₃ cona tu repellendam. nunc orationibus nunc increpationibus seu flagellati onibus propter mētis ꝛ corporis. exemplo illius qui vt temptatione careret superbie quesiuit et obtinu/ it a domino vt per tres menses de/ moniaca vexaret̄ obsessione. Alter sāctorum patrum dum sibi demon trāsfiguratus in xp̄m diceret. Ego sum xp̄s p̄sonaliter te visitās qz di/ gn⁹es. ꝯfestim clausit oclos vtraq₃ manu vociferās Nolo hic xp̄m. sa/ tis est ip̄m in gloria si videro. mox q₃ disparuit. Alter sub aliis verbis simile₃ in huiusmodi illusione s rua uit humilitatem. Uide inquit ad quem missus sis. ego certe talis nō sum qui dignus sū hic videre xp̄m. Alterum quia nolebat intrare tem plum dicens sibi satis esse quia ocu lis corporeis aspexiss₃ xp̄₃. colliga uerunt catenis. soluē ieiuniū. cōn:b⁹ vesci vinū q₃ bib̄ ē ꝯpulerunt. sic q₃ tumore ꝯpresso sanat⁹ est ¶ Expo/ net forsitan aliquis ex apostolo iu/ bente. Nolite inquit spiritum extin / guere. Si sit ergo visio a spiritusan/ cto qui nihilominus repellitur. quo hoc est nisi sp̄uisancto resistere sua₃ q₃ nascētem gratiā suffocare? Sed p̄fecto spiritussāctus qui se dat hu milib⁹ nequaq₃ ex humiliatiōe quā p̄dixim⁹ se subtrahet. Intrabit poti us et in beneplacito suo deducet vi ctor super excelsa animam hanc in oculis suis vilem et absq₃ vlla ru/ ga fictionis humilem et simplicem. Porro dici non potest quantū hec curiositas vel cognoscendi futura et occulta. vel miracula videndi vel faciendi fe fellit plurimos et a vera religione frequent̄ auertet it. hinc su p̄stitiones in p̄plis q̄ religionē infici unt xp̄iana₃ dū sic olim iudei sola signa q̄runt. dū imaginib⁹ exhibēt latrie cultū. dū insup̄ hominib⁹ nec dum canonisatis. scripturis quoq₃ non autenticis plus q₃ sanctis in euangelio prestant fide₃ ¶ Proba tio spirituum considerat quare fie/ ri dicuntur visiones presertim quo fine nedum proximo. nedum aper/ to sed occulto et longinquo. Pōt itaq₃ finis primus apparere bonus et salubris et deuotus ad edificati/ onem aliorum qui tandem prolabe tur in multiplex scandalum du₃ vel non respondebunt vltima primis vel aliud falsum fictum q₃ deprehē/ detur in personis fuisse tam repu/ tate sanctitatis et deuotionis. Do/ cuit hoc etas nostra de predicatōi bus dominicanis Johannis de varē nis et Johannis huss et similium. Rursus dum aliquid fieri potest p̄ humanam industriam. sit hoc in vi ta. sit in doctrina. quare necesse est vel querere vel expectare diuinam celit⁹ allocutionē. Hoc nēpe tēpta tioni dei q₃ honorationi apparet si/ mili⁹. Cetez finis attendendus est quare fit cōmunicatio taliū visionū alteri p̄sone. vtz ad ostēsionē vl̄ ad

nēitatem. vtrum ad danduz vel re/
cipiendum consiliuz. vtrum fiat ex/
perto vel inexperto talium. q si vi/
deatur hec persona querere tātum/
modo consilium ne fallatur viden/
dum est si parataz se monstrat obe
dire consilio. alioquin iam de cura
tione vix spes erit. quoniam vt di/
cit Johannes climachus non iam
eger demone tēptante se qr fact⁹ est
sibi demon Quero dicit ali⁹s. hec
ideirco p̄sona nō credit alieno iudi
cio qr de suo certa est p reuelatiōez
intimā et secretā. sed p̄fecto nō est
diuisionis deus vt timēti se reuelet
vni et p alteꝝ similit̄ timenté eū vt
dicat vnū otrariū. Itaq̄ʒ si visio ex
deo fuit nō dissipabit̄ in humiliāte
se sub alieno iudicio p̄pter deū sed
vigorabit̄ amplius et vincet. Quo
circa tradim⁹ p cautela q in hmōi
visionib⁹ nedū suspensū teneat̄ iudi
ciū exemplo beati Ambrosij et Lu/
ciani presbiteri. Sed dicat̄ reueren
ter cū Petro. Exi a me dñe qr pec/
cator sū qr vilis sū. qr visionib⁹ tu/
is indign⁹ sū. quas hic neq̄ʒ quero.
nec accepto. ꝗ repello. sit in celo nō
i h seculo visio tua tota m̄ces mea
dñe de⁹. Et sufficit quid ad me de
visionib⁹ tuis in hac vita. quid de
supiorūz meoꝝ monitionib⁹. mitte
potius obsecro quē aliqñ missurus
es. et me me⁹ spūs humili tegat ob/
scuro q̄ loco Altera p̄t addi sup
hmōi visionib⁹ recipienda cautela
qualem de somnijs tradidit vn⁹ di
cens. Si monitiones alique bone

inquit fieri videant̄ in somnijs vel
ex p̄sona defunctoꝝ vel aliū de reci
piantur. eas non quasi somnia peni
tus abijciendo. neq̄ʒ eis ex aduerso
velut autenticis vel diuinis adherē
do recogitētur potius tamq̄ʒ reme
morationes alique ad faciendū bo
na vel mala declinandū iuxta so/
mnioꝝ qualitatē Probatio spiri/
tuum considerat qualiter ꝛ quemo
do persona que visiones se habere
dicit conuersatur. an in secreto vel
in publico. an in vita actiua vel cō
templatiua. an in deuotione nimia
que notam affert in vestimentis et
ceteris. aut si cōmunem habet con/
uersationem accōmodam his qui/
bus cōuiuit. Hoc precipue conside/
rare necesse est si sit mulier qualiter
cuz suis confessoribus conuersatur
ꝛ instructoribus. si collocutionibus
intendit continuis sub obtentu nūc
crebre confessionis. nūc prolixe nar
rationis visionum suarum. nunc al/
terius cuiuslibet confabulationis.
Expertis credo nominatim Augu/
stino ac domino bonauenture vix
est altera pestis vel efficacior ad no
cendum vel insanabilior. qđ si nihil
haberet aliud detrimenti nisi tem/
poris preciosi latissimaz hanc con/
sumptionem. Plimde diabolica sa
tis esset. habet aliud scito tc. habet
insanabilē videndi loquendi q̄ʒ in/
terim de tactu silentiū sit pruriginē
Eueniatq̄ʒ illud de didone apđ poe
tā Ihēt infixi pectoē vult⁹ Nec bacq̄ʒ
nec placida dat mēbris cure q̄eteʒ

Cū tñ in pace sit dei locus. Nullus
idcirco mirabit̃. si tles ad fabulas
ꝯuersi auertunt̃ a v̄itate. Si prete
rea mulieres he curiose agētes sīt q̄
les notat apl's sp̄ discētes ⁊ nunq̄
ad sciaꝫ veritatis ꝑueniētes. vbi ā͠c
nō ē veritas sit vanitas et falsitas
necesse ē. Probatio spūum ꝯside
rat vnde spūs veniat aut q̄ vadat.
Itaqꝫ Bern̄. testat̃ h̄ in se nūq̄ꝫ sciri
datū esse. q̄ tñ exptū se pluries asse/
rit humiliter sancti spūs p̄ñtiaꝫ ex
intimo motu cordis siue mentis.
Mirabit̃ igit̃ fortassis aliq̄s. q̄ pa/
cto ꝑsona status inferioris dicat se
frequent̃ agnoscere v̄n̄ spūs veniat
presertim cū dixerit xp̄us Nichode
mo. Vocem inquit eius audis et
nescis vnde veniat aut quo vadat
Quid porro ꝙ in spiritib' diuersis
multa in inspiratōib' inuenit̃ simili/
tudo. Est em̄ spūs de'. spūs ange/
lus bon'. spūs angelus malus. spi
ritus human' tā rōnalis q̄ꝫ aīalis.
Pōt aūt similis visio spirari ꝑ quē/
libet hunc spiritū suo modo. longe
q̄ꝫ tamen diuerso sed diuersitatē fa
ciliter percipi quedāꝫ similitudo nō
sinit apud inexpertos talium qui
neq̄ꝫ per se ipsos ex acumine inge/
nij. neq̄ꝫ ꝑ eruditioneꝫ in theologi/
cis vel philosophicis disciplinis.
neq̄ꝫ ꝑ alioꝝ traditionē sciūt talia
distinguere. Certe nec mirandū cū
paucissimos inueniam'. qui plene
sciūt secernere cogitatōes et affecti
ones sue rationalis anime vt ratō/
nalis est ab illis que sūt animales.
videlicet in sensu cōmuni vel orga/
no fantasie. Quē inuenies precor ex
timentib' deū pcc̄a q̄ꝫ fugientib' q̄
sp̄ et in om̄ib' ad liquidū ꝑspiciat
dū temptatōes vigent si sensus eo/
rū sit tātūmodo in imaginatōe vel
ꝯsensus in ratione. Adeo nō facile
est discernere sensū a ꝯsensu. Quāto
plus habet difficultatis probatio
quadruplicis prenōiati spūs dū vi
delicet instinct' vn' vel inspiratio
vehemēs tangit menteꝫ si sit a deo
vel ab angelo bono ꝗ malo vel a
ꝓprio spū humano. Cui' rursus sen
sus portio duplex supior ⁊ inferior
ascripta est. Cui' sentire diuisioneꝫ
ꝑfecte dat illud verbū dei qd̄ ꝑtin
git vsq̄ꝫ ad diuisionē spūs ⁊ anime
Qualē in se diuisionē passa erat q̄
e. clamauit. Magnificat aīa mea
dn̄m. Dehinc secernens spiritū ab
aīa subiūxit. Et exultauit spūs me'
in deo salutari meo. Hec interim
sub ꝯpendio cursim notata sint q̄tī/
n' dū ad singularia descēdēdū erit
facilius hac occasione sapictiores
ꝯiudicent. persuasum habentes vi
uere hominē cui' nomen sit in libro
vite cui pluries et in plurib' ꝑsonis
hui' tp̄is datū est expiri et practi/
care omnia que dicta sunt.

Explicit tractatus de probatione
spirituū mgr̄i Johis gerson cācel/
larij parisieñ. in Constantia. Anno
dn̄i. 1415. tp̄e generalis ꝯsilij inibi ce
lebrati edit'. ꝓpter aliq̄ q̄ de cano/
nisatiōe Brigide in prefato ꝯcilio
oriebantur sub xij. ꝯsiderationibus
comprehensus

Tractatus Johannis Gerson Cācellarij parisieñ. de ex aminatione doctrinaꝝ.

Attendite a falsis
prophetl. clamat
xp̄us sūmus do/
ctor nr̄. Cui cōso/
nat aplus sui⁹ do
ctor in veritate.
Doctrinis inq̄t varijs ꝛ peregri/
nis nolite abduci. Patres ꝛ fra
tres q̄ habet aures audiendi au/
diat. qꝛ nulla monitio salubrior.
nulla si negligat̄ poterit esse peri/
culosior. Quia sicut venenū corp⁹
enecat. sic ꝓphetie false sic doctri/
ne varie ꝛ ꝑegrine trahunt aīas
ad interitū nō qualēcūqꝫ sed eter
nū. Turbant insup ecclesiā politi
as demū oēs tēporales ꝛ spiritu/
ales euertūt. Quaꝓpter occasiōi/
bus intra cor ab extraqꝫ susceptl.
ꝓposuit nostra sedulitas opuscu/
lū ꝯponē. q̄druplici mō de exami
natione doctrinarū. Primo theo
logicalit̄. 2° exēplarit̄. 3° phisicali/
ter. iiij° ꝑcticaliter. Prim⁹ mod⁹ q̄
p̄ntis ē opusculi sex ꝯsideratiōes
de examinatoribus idoneis do/
ctrinaꝝ ꝛ totidē examinatiōis ar
te ꝑstringet q̄ notāt̄ i his v̄sib⁹.-
Cōciliū papa ꝑsul doctor bñ do/
ctus. Discretor quoqꝫ spirituū de
dogmate censent. Qualis sit do/
ctrina docēs q̄s q̄qꝫ sodales. Si
finis sit fast⁹ questus siue libido.
Protestamur in ꝑmis nihil nos in
docendo vel narrādo fore dictu/
ros intentiōe corrupta fauore vl'
odio sed tanq̄ in articulo mortis
positi corā iudice deo volum⁹ cau
telas insinuare cōtra falsas ꝓphe
tias suspectasqꝫ doctrinas maxi/
me diebus istis malis qñ studiū
theologie refriguit qñ magna ex
ꝑte dissipatū est vbi potissime flo
rere solebat. Fiet insup sermo ꝑ/
sens talib⁹ ꝛ pro talib⁹ qualis fu/
isse laudat̄ iob qui fuit simplices
ꝛ recti ac timentes deū ꝛ recden
tes a malo ne diabolus cuius nō
ignoram⁹ astutias imꝑuisos for
te reperiat seducatqꝫ. Tales allo/
q̄mur venerādos patres carthu/
sieñ. ꝛ celestinos q̄s afflictos vt
iob oportet esse in terra hus q̄ so/
nat cōsiliū. Couenit ꝛ orientales
esse ꝓ susceptiōe luminis gloriosi
q̄bus testimoniū ꝑhibendū est de
lumine. Dia deniqꝫ iusti ānunci/
at aliqñ vera. plusq̄ septē specula
tores constituti in excelsū ad spe
culandū. Quib⁹ añ locutis discur
ram⁹ per vnāquāqꝫ cōsiderationē
xij. veritates aliq̄sqꝫ cautelas mi
scendo

Prima consideratio

Examinator auctēticꝰ ꝛ fi
nalis iudex doctrinarū fi/
dē tangentiū est generale
conciliū. Deducit̄ hec cōsideratio
ꝑmitus auctoritate generalis con
cilij cōstancieñ. cui forte par in du
ratiōe nullū fuit forma decreti sui

satis habet᷑ ꝛ posita ē in tractatu de potestate ecclesiastica ꝛ i opusculo An liceat appellare a papa. Sumitur insup ab euāgelio cū ratione talis ↄfirmatio Christ⁹ fuit suprem⁹ ꝛ optim⁹ institutor ecclesie nō deficiēs in necessarijs qui ꝛ dixit Ecce ego vobiscū sū vsqȝ ad ↄsūmationē seculi. Oportuit igit᷑ in ecclesia relinquere regulā ifallibilem pro fide seruanda ꝛ dubijs emergentib⁹ terminandis. nō aūt reperit᷑ in terris altera talis ifallibilis regula nisi generale conciliū legitime congregatū. nam psona qlibȝ singularis de ecclesia cuiuscūqȝ dignitatis etiā papalis circūdata est infirmitate ꝛ deuiabil᷑ est vt fallē possit ꝛ falli. Propterea nō imparē posuit augustinus auctoritatē in ecclesia ꝛ in euāgelio dicens. non crederē euangelio nisi me auctoritas ecclesie cōmouisset. Opponet aliquis ꝙ i agibilibus ꝛ cōstitutiōib⁹ humanis vel sententijs vel sanctorū canonisationib⁹ ecclesia falli potest ꝛ fallere ſm iura ꝛ expimentis plurimis. Respondet᷑ sic⁹ esse in his que sūt facti vel iuris humani ꝛ in his q̄ sunt iuris diuini de necessitate salutis cognoscendi cuiusmōi sūt veritates fidei p̄cipue articuloꝝ. ppterea assistit spūs vbi non sufficit humanū auxiliū. sicut i determinatiōe veritatū fidei q̄ȝ in alijs in quib⁹ nō necessario stat salus. Nihilomin⁹ attendēdū ē multiplicem esse doctrinarū ꝑ ecclesiā scā cōci'iū vice sue aꝑbationē. Quedam approbant᷑ vt certitudinalit᷑ vere necessarioqȝ credende. Quedam vt vtiles ad moralē religiosamqȝ doctrinā sine mixtione falsitatis noxie nō tn̄ sunt sic vt credant᷑ obligatorie. ꝫ dicuntur de pietate fidei. Quedam ꝟo solū pmittunt᷑ vt legant᷑. non quin sint mixte falsitates sed habēt aliūde plurimas vtiles doctrinas sic sūt scripta multoꝝ doctoꝝ. Et ita augustin⁹ sua scripta recipi volebat. Noli inquit meis litteris quasi canonicis scripturis de se deseruire. Et iterū negare nō possū nec debeo sicut in ipsis maiorib⁹. ita multa eē i tam multis opusculis meis que possunt iusto iudicio ꝛ nulla temeritate culpari¶ Sumit᷑ ꝫ duplex veritas. Canonisatio psone non compellit firmit᷑ adherere doctrine sue. Patȝ etiā in martyrib⁹ vt in btō Cypriano Patet de pluribus canonisatis. quorū quotidie positiones a scolasticis non tenentur sed palā negant᷑ aut cum reuerentia si fieri potest exponūt᷑.

¶Altera ꝟitas Debet cū maturitate maxima ꝛ non sine grandi necessitate reipublice determinatio fieri in materijs fidei maxime condendo articulū vniuersalit᷑ obligantē Alioquin formidandū ē de scandalo vel scismate non faciliter exterminabili si qui dissenserint. Doceat nos scisma grecorū

hac ratione sacre theologie facultas parisien. frequent cum querũtur ab eadem decisiones dubiorũ quasi neutrorũ. solet non per se totam dare determinationẽ sed deputatos ꝓ concilio dando suos cõmittere Quanto amplius hec auctoritatis grauitas est in generali concilio necnõ in sũmo pontifice conseruãda! Neq3 tamen ita declinandũ est ad nihil determinandũ quod apertũ in fide ⁊ moribus scandalũ radicet ꝛc.

Secunda consideratio

Examinator iuridicus doctrinarũ fidem tangentiũ papa suprem⁹ est in terris post generale conciliũ vel cũ ipso deducitur auctoritate canonũ cũ ratione morali presupposita fide. Quoniã suprem⁹ in omni politia iuris habet dubia circa politiam emergentia determinare vel interꝑtari vel declarare cũ appositione penarũ in rebelles hoc aũt est iudiciũ auctoritatiuũ ¶ Dicẽt aliqᷠs nõ oportet ita fieri. cum papa sit deuiabilis nõ eni est magis cõfirmatus q̃3 petr⁹ erat. Unde reprehensus est a paulo eo ꝙ non recte ambularet ad veritatẽ euangelij. Confirmat hec obiectio cõsiderationẽ precedentẽ ꝫ plus infert q̃3 oportet. Neq3 enim potest assidue conciliũ generale haberi ꝑsentialiter ꝓ decisiõe dubioꝝ nec expediret passim ita fieri. Supm⁹ ãt i ecclesia facilit̃ adit̃. Qui si nollet oio pertinacit̃ ea que sũt fidei declarare. vel erraret declarando superest iudiciũ cõcilij. Porro nõ sequit̃ papa põt in diffiniendo fallere vel falli igit̃ nõ est iudex idoneus sicut in alijs patet instantia. Concludit̃ tamẽ ex hac radice duplex veritas. Prima ꝙ determinatio solius pape in his que sunt fidei nõ obligat vt precise est talis ad credendũ. Alioqᷠn staret in casu ꝙ quis obligaret̃ ad cõtradictoria vel ad falsũ cõtra fidẽ. Secũda veritas est ꝙ sententia pape ligat oẽs fideles ad nõ dogmatisandũ contrariũ nisi per illos ⁊ apud illos. qui manifestũ contra fidem deprehendunt errorem. ⁊ scandalũ grãde fidei suo silentio fieri si nõ opponerẽt se cognoscũt. Q̃ si fieret prosecutio sententiarũ ⁊ penarum contra eos sciant beatos esse qui persecutionẽ patiuntur propter iusticiã. Superest q̊3 remediũ concilij generalis cuius finalis auctoritatiua. iudicialis q3 potestas fundata est indestructibiliter in illo verbo xp̄i de correctione fraterna. Q̃ si ecclesiã non audierit sit tibi sicut ethnicus ⁊ publicanus. Cui legi haud dubie subest papa licet actenus multis hec veritas non placeret. propter inordinatũ fauorẽ ad sũmũ pontificem. vel scripta sua male suscepta plus q̃3 ad xp̄m ⁊ euangelia Nunc autem opposita falsitas est

heresis expresse damnata per concilium constantiē. cū alijs multis in vtilitatē toti⁹ politie xpiane.

Tertia consideratio

Examinator iuridic⁹ ⁊ ordinarius doctrinarū huiusmodi est prelat⁹ in sua iurisdictione cui cōmunicat inquisitor. Deducitur hec consideratio per canonicas monitiones ⁊ censuras prelatorū exhortatiuas vt dioceses suas extirpare studeant ab hereticis ⁊ heresibus pnitiosis q̄z doctrinis. Sumit̄ preterea ratio proportionalis ad auctoritatem pape nec nō per ordinē ierarchicū figuratū in concilio dato moysi per iethro socerū suum. Sed notetur ꝙ duplex veritas. Prima ꝙ nullus epūs inferior potest condere articulū fidei catholice qui videlicet ad totam ecclesiam se extendat. Non eni potest in eos obligationē ferre quos non habet in iurisdictione subiectos. Differt igit̄ determinatio pape. q̄m generalis est. ⁊ ad omnes catholicos se extendit quo ad penam Sic intelligere debent dicentes nullū preter papam condere posse articulū. Alioquin fallerent̄ q̄m in suis diocesibus prelati ius habent cum appositione cauti concilij. Pro quo sit secunda veritas distinctione premissa. ꝙ alique sūt doctrine palam hereticales apud omnes. alie dubie simplicibus ꝙ manifeste sapientibus ⁊ peritis. Tertie veluti neutre habentes ꝓ se doctores cū rationib⁹ ad vtrāq̄z partem ꝓbabilib⁹ nec in vna tm̄ diocesi vel paucis. sed apud omnes xpianos aut longe plurimos. Est ergo veritas. ꝙ in primis ⁊ secundis auctoritas inferiorum prelatorum se extendit ⁊ ad suos tm̄mō. Ad tertios ꝟo neq̄q̄z q̄m merito dicuntur maiores cause fidei ꝓpter difficultatem decisionis cum periculo scandali. ideo sūt ad sedem ecclesie. vel ad sedentem in ea sūmū pontificem referēde. Iuxta illud. Si quid ambiguū vel difficile ⁊c. vocans causā grandem non ratione materie sed ambigue difficultatis in terminatiōe Cuius distinctionis ignorātia v̄l dissimulatio culpabilis. non paucos depulit in errores scandalosaq̄z iudicia. contra ordinariam ⁊ doctoralem potestatem nostra tēpestate.

Quarta consideratio

Examinator partim autēticus ꝑtim doctrinalis huiusmōi doctrinarū est quilibet in sacre theologie facultate licenciatus aut doctor. Deducit̄ hec consideratio per formā verborum quibus datur licentia magistralis. Ego auctoritate apostolica, dicit cancellarius do tibi licentiā legendi regendi disputandi docendi in sacra theologie fa

cultate ħ ⁊ vbiq; terrarũ. In nomine patris ⁊ filij ⁊ spirit⁹ sancti. Amen. Ex hoc absq; vlteriori deductione sumitur duplex veritas. Prima φ doctores theologici nõ sunt arcendi sine causa rationabili ab exercitio predictorum actuum. quoniam papalis auctoritas licentiam confert eis. non ita tamen quin diocesani seu locorum ordinarij possũt obsistere vel non consentire pro rationabili voluntate. Exemplum de potestate sacerdotali que equalis est in quolibet quo ad corpus xpi verum sed diuersificatur quo ad mysticũ quod iurisdictionis respicit potestatem. Exemplum in magistris in artibus qui non legunt semper artes vbi volunt. nisi scolasticorũ consensus habeatur. At 2o sumit ex hac declaratione veritas altera. Φ doctores theologici nõ obligantur precise ex potestate sibi tradita predictos actus legendi predicandi &c. passim exercere. Secus de prelatis ordinarijs quorum officio pastorali annexum est debitum vel obligatio predicãdi &c. subdito sibi gregi sicut iniugit apostolus hec duo pastores ⁊ doctores φ ratio manifesta conuincit. Oportet enim quosdã eẽ in ecclesia q'ui sint ex officio instituti tales actus exercere. Alioquin non fuisset instituta perfecte contra illud dei perfecta sunt opera. Non aũt sunt alij sic obligati per officium. q; pastores simul ⁊ doctores ⁊ non soli doctores. Possent consequenter inferri veritates multe salubres de necessitate studij theologici nisi silentium breuitas indiceret. Dictũ est precise ⁊ passim quoniam aliunde potest doctor theologus obligari predicare vel docere vel scripturas interp̃tari verbo vel scripto dum necessitas imminet, hereticos ⁊ hereses repellẽdi. aut quia videreẽ ingratus donis dei quemadmodũ loquuntur querentes si sacerdos non beneficiat⁹ possit sine peccato ab omni celebratione cessare. Additur tertia causa dum specialiter mittitur per ordinarium suum quo casu tenetur sibi de sustentati. ne sua sufficienter prouidere qua data iam contrahiẽ obligatio quasi pastoralis in prefato doctore. Neq; enĩ tunc dicere potest in sui velamen ocij. Nemo me conduxit.

Quinta consideratio

Examinator huiusmõi doctrinarũ est per modũ doctrine quilibet in sacris litteris sufficienter eruditus. Deducitur hec consideratio per illam maximã a sapiente ⁊ philosopho positam. Φ eorum que quisq; nouit est iudex bonus. Iterum quia nullis existentibus quibus conferretur gradus licentie. quia vel nollent recipere vel nemo conferret. Possent nihilominus prelati

secum assumere pro plebis eruditi one et fidei concilio sufficienter in sacris litteris eruditos. Hoc tamen obseruato quod dignus est mercenarius mercede sua contra illos qui precijs et magnis pensionibus conducunt procuratores et aduocatos vel solicitatores causarum prophanarum. theologos vero vix vel gratis dignantur assumere. Adeo terram sapit animalis homo. adeo querit non que dei sunt sed sua. nec tam sua frequenter ex abusu. Jungatur huic consideratoni cum sua declaratione duplex veritas. Prima. staret quod aliquis simplex non auctorizatus. esset tam excellenter in sacris litteris eruditus quod plus esset credendum in casu doctrinali sue assertioni quam pape declarationi. Constat enim plus esse credendum euangelio. quam pape. Si doceat igitur talis eruditus veritatem aliquam in euangelio contineri. vbi et papa nesciret vel vltro erraret patet cuius preferendum sit iudicium. ¶ Altera veritas. Talis eruditus deberet in casu si et dum celebraretur generale concilium. cui et ipse presens esset illi se opponere si sentiret maiorem partem ad oppositum euangelij malicia vel ignorantia declinare. Exemplum beatissimus de dit hilarius. Vnde quamuis ab initio militantis ecclesie que componebatur ex apostolis et immediatis successoribus nouiter et certitudinaliter a xpo doctis. de multis que non sunt scripta plus esset credendum auctoritati talis ecclesie. quam euangelio cuicunque priusquam esset ab ea receptum vel auctorizatum Nihilominus post approbationem et auctorizationem quatuor euangeliorum per dictam ecclesiam plus esset credendum euangelio quam alteri cuicunque humane auctoritati. Non dicitur quam totius ecclesie. quoniam illa est auctoritas dei et euangelij Nec pot errare in fide lege state.

¶ Sexta consideratio

Examinator huiusmodi doctrinarum. Est omnis habens discretione spirituum quantum hoc donum spiritus sancti in eo vult extendi. Deducitur ex terminis quoniam spiritus sancti in manifestatione veritatis intima nec fallere nec falli potest. quemadmodum theologi fundant quod nec fidei nec sensui litterali scripture subesse potest falsum. Alioquin nihil auctoritatis ad credendum ni hil roboris ad persuadendum sibi subsisteret. Est autem sensus litteralis non solum gramaticalis sed nec stricte logicalis. Verum ille quem spiritus sanctus principaliter intendebat. qui ex circumstantia littere cum causis dicendi et modis exponendi magis patet. Vnde generaliter in parabolicis locutionibus sensus litteralis est non qui per verba sed per res et facta

designatur vt de lignis constituentibus sibi regem &c. Porro donum discretionis spirituum quandoque datur ad priuatam instructionem recipientis quasi priuata lex. De qua canon tradit eos qui priuata lege ducuntur generali non teneri. Est autem operatio sua facere quodam intimo sapore cum illustratione certa cognitam esse veritatem. Exemplū de Monica matre sancti augustini s̄m relationem eius in confessionibus. Datur aliquando discretio spirituū principaliter ad edificationem ecclesie sicut et donum prophetie vel linguarum vel gratia sanitatum cum similibus. Et hoc reperitur in reprobis s̄m apostolum et euāgelium. Quibus si semper et quomodo credere debeant fideles grandis questio est. Quam videtur sūmatim absoluere canon dicens. Nemini dicenti se missum desuper oportere credi nisi de sua doceat missione exemplo iohannis baptiste. Iuxta quod sumitur prima veritas. Q. habendi sunt suspecti vel non statim admittendi in doctrinis suis maxime si sint extranei. tales qui se dicunt discretionem et visionem spirituum dono sancti spiritus possidere. Alioquin qui cito credunt leues sunt corde et faciles ad errorem. Quid fiet igitur? Certe iudicium expectabitur s̄m premissos quinque gradus examinandi doctrinas ab infimo vsque tandem ad supremum. Quod est consilium si res apparuerit prioribus ambigua. et vrgens decisio reputetur. Altera veritas nemo facile debet estimare se priuata lege moneri, quin humano se paratus sit subdere parereque iudicio. quoniam non est dissensionis deus Neque formidet qui huiusmodi est si cum humilitate consilium querit alienum se propterea decipiendum. vel a spiritu sancto deserendum. exemplo p̄dicatoris nostre etatis egregij magistri vincentij. Concludit dominus bonauentura pro p̄missis vbi querit si quis possit excusari adorando diabolum ostendentem se vice xp̄i. Q. nequaquam Ratio quia superest tali casu triplex remedium, videlicet suspensio iudicij proprij. petitio alieni consilij. aut tandem imploratio diuini auxilij. quod non deerit faciendo quod in se est. Primis duobus modis. Exemplo beatissimi martini. et aliorum plurimorum. Obijcit idē bonauentura de adoratione eucharistie quandoque nō cōsecrate in manibus sacerdotis Respondet casum istum cōmunē esse. qui semper implicitam habet consuetudinem. vel presumptionē quod sacerdos fecerit s̄m debitū ecclesie ritum que conditio non debet exprimi in adoratione. Saluatur tamen adoratio ne peccatum

fit propter morem fidelium. Exemplum de adoratione imaginū Non sic de adoratione panis in mensa etiam si conditio poneretur dicendo adoro te si tu sis consecratus. Non enim sunt tales circumstantie prout in altari. Sumitur inde cōsequenter cautela pro laicis circumstantib⁹ altari ꝙ hostiam non adorent quantūcunqꝫ videatur in manibus sacerdotis. nisi cum eleuatur ꝛ postmodum. Sed nec sacerdos caute facit nō abscondendo visionem a populo dum consecrat. Aut cortinarum vsus deberet apponi. Aut a circuitu altaris arcēdi essent alij maxime populares.

Secunda pars principalis. Prima consideratio

Attendendū est in examinatione doctrinarū Primo ꝛ principaliter si doctrina sit consoni mis sacre scripture. tam in se ꝙ in modi traditione. Declaratur ex auctoritate beati dionysij dicentis in sententia. Nihil audendum dicere de diuinis nisi que nobis a scriptura sancta tradita sunt. Cuius ratio est quoniā scriptura nobis tradita est tanqꝫ regula sufficiens ꝛ infallibilis pro regimine totius ecclesiastici corporis ꝛ mēbrorū vsqꝫ in finem seculi. Est igitur talis ars. talis regula vel exemplar. cui se non conformans alia doctrina. vel abijcienda est. vt heretica. aut suspecta. aut impertinens ad religionē prorsus est habenda. Hinc glosa quedam super illud Apparuerunt moyses ꝛ helyas loquentes cum eo scilicet ihesu in transfiguratione. Suspecta est omnis reuelatio quam nō confert lex ꝛ prophete cum euāgelio Que tria significant moyses helyas ꝛ xp̄us. Alioquin delusiões demonum. aut potius proprij capitis fantasiatiões ꝙ reuelatiões habeantur. Talibus dicitur ꝙ ciatur illud xp̄i. Erratis nescientes scripturas. At do t licet aliqs Ecce ꝙ a principio ꝛ vsqꝫ nūc doctrine salubres tam verbis ꝙ scriptis inserte sūt. quas scriptura sacra non continet? Imo continet respondemus fm̄ aliquem gradū veritatum catholicarū. quos gradus quoniam alibi explicauimus breuitas h̄ non apponit. Queret alius quid sibi vult finis huius cōsiderationis loquens de modo traditionis scripture. Nunquid potest alia salubris doctrina taliter tradi ꝙ redderet inepta ꝛ nociua. Potest vtiqꝫ! Ponitur ad presens exemplū de doctrina raymūdi lulli que quidē alta ꝛ vera ꝛ co

piosa multa continet non tñ in
multis absq3 ponibili calũnia
de qb⁹ nihil ad pñs. Hoc vnũ
placet inserere tempib⁹ nostris
in sacra theologie facultate pa
risius institutũ. Habet ipse lulli
modũ traditionis specialẽ sub
magnis voluminibus ad certa
nomina ad caracteres ⁊ figu/
ras. Sensit eadem facultas nõ
nullos de suis supposit͂. vt pro/
ni sum⁹ ad nouitates. velle tra
ditionẽ huiusmodi multiplica/
re ꝑ studiũ. Nam ⁊ in arrogo
nia dicit̃ edoceri Constituit ꝓ/
tin⁹ statutũ qd̃ patrib⁹ carthu/
sieñ. prope parisius significauit
per litteram. habent enĩ copiã
librorum dicti lulli. Quo statu/
to ꝓhibebat̃ omnibus supposi
tis suis ne derelinquentes mo/
dũ doctrinalẽ sanctorũ docto/
rũ ꝑ ecclesiã approbatoꝝ. ⁊ q̃
tentus est acten⁹ in sacra theo/
logie facultate transiret ad no
uam hanc fantasiandi curiosi/
tatem. Elicitur ex his cum pre
cedentibus duplex cautela ne/
dum pro examinatorib⁹ sed re
ceptoribus doctrinarum maxi
me religiosis. quos sua sancta
non dicam rusticitas cum hie
ronymo ꝫ humilis ⁊ deo ama/
bilis simplicitas cõmẽdat. Nã
qui ambulat simpliciter ambu
lat confidenter. Simpliciter in
tellige non ignoranter non in/
fantili sensu. non negligenti. vl'
hebeti intellectu. sed absq3 plica
dolosicatis. versutie. curiosita/
tis superbie. Alioquin qui igno
rat ignorabitur. Prima caute
la sit eis. nullã recipere doctri
nam absoluto iudicio. nisi alte
ro sex modorum prime partis
approbatam. ⁊ eo magis si ser
mo vel modus sit extraneus. a
cõmuni sermone doctorum. q̃3/
uis sententie graues apparerẽt
morales vl' philosophice. The
ologizat aliquãdo demon. ait
climacus ⁊ patet in euangelijs
etiam coram ihesu quem tenta
re presumpsit ⁊ dicere. Scriptũ
est. Angelis suis mandauit de
te ⁊c nihilomin⁹ ꝓhibuit xp̃us
Cui paulus ⁊ alij se cõformãt
ne testimonium quantũlibet in
superficie verum acciperetur a
demoniacis vel phitonib⁹. vel
simulachris ⁊ prophetis insani
entibus. vt sibille sunt ⁊ venti/
loqui. cum ceteris magicis ma
leditis Nam que cõmunicatio
lucis ad tenebras. ⁊ xp̃i ad be
lial ? Racio prima quia sunt
excoicati. Secũda qz nullũ ve
rũ bono fine dicunt. Tertia qz
otinuo aut tãdẽ falsicatẽ inge
rũt. Et si mille premiserint veri
tates. Non est enim doctrina
fallẽs. q̃ vera non misceat ꝺm
bedam. Altera cautela est. Cõ
ferre protin⁹ doctrinã q̃ termi/

nos habet extraneos. vel sen/
tentias nouas ⁊ peregrinas.
ad terminos doctorum cōmu/
niū ⁊ sentētias eorū. Hoc chri/
stus cōtra diabolum egit. Hoc
magn⁹ antonius docuit. Hoc
paulus intellexit cū diceret ad
discipulū. ꝓphanas vocum no
uitates deuita. Hoc Augu. vo
bis inquit ad certam regulam
loqui fas est. Hoc hieronym⁹.
Ex verbis inquit inordinate ꝓ/
latis oritur heresis Hoc serenis
sime custodiuit sacra theologie
facultas parisieñ. Cuius vnum
e multis sit hoc exemplum vn⁹
licenciatus posuit in vesperijs
Deus pater erat causa filij id est
pater generat filium. Confe/
stim oppressum est os eius ne/
q₃ sibi permissum est talibus vti
terminis. licet ostenderet expo/
nendo se verum tenere sensum.
Sic augustin⁹ loquēs de fato
iuxta philosophorū aliquorū
veram sententiam φ deus erat
fatum. Tene inquit sententiam
sed corrige linguam.

¶ Secunda consideratio

Attendendum est in ex/
aminatione doctrinarꝫ
cuius sit cōditionis do
cens seu publicans siue scribēs
Declaratur quia non modicū
refert inter doctuꝫ rei quam lo
quitur et inter indoctuꝫ inter se

nem et iuuenem inter morigera
tum ⁊ dissolutum inter hominē
boni naturalis iudicij et pacien
tem in cerebro vel imprudentē
Demum inter virum et mulie/
rem Fuit galienus in arte sua
peritissimus medicine. Memini
dum puerulus studerem in arti
bus ipsum irrisum quia posuit
quartam figuram in silogismis
Mittit inquiunt falcem suam in
messem alienam quia non logi
cus sed medicus est. Loquitur
aduersus eundem rabbi moy
ses medic⁹. Quia p̄sumens de
scientia medicine. presūpsit con
sequenter de multis tanq̄₃ illa
sicut medicinam cognosceret in
quibus turpiter ipsum errasse
notauit. Et hic error familia/
ris admodum sapientibus hu/
ius seculi qui dum se vident ho
norari pro aliqua scientia. sit le
gum. sit canonum. sit industrie
mundialis laxant faciliter ora
de sermonibus quos nesciunt
vt de theologia quasi verecun
daretur aliquid ignorare. Aut
aliquando maiori dementia q̄
non cognoscunt in se. despiciūt
in alijs tanq̄₃ superuacua ⁊ no
xia ne videant ea que sunt vti/
lia nequaq̄₃ cognoscere. Quan
to consulti⁹ iubet sapiens. Pru/
dentie tue pone modū. quoniā
magna ps sciētie ē dicit hiero/
nymus scire q̄d nescis. Magne

demum modestie taliter agnosce re Porro differentie patent reli/ que. De senibus expertis quibus ideo est sapientia. De bene mori/ geratis quasi hominibus. De na turaliter prudentibus respectu iu/ uenum. quos ait aristoteles. null⁹ eligit cum constet eos nō esse pru dentes propter inexperientiam. Respectu quoqꝫ maliuoloꝝ quos excecat malici a. Respectu deniqꝫ melancolicorum qui seipsos rege re vel propriam domum nesciunt decipientes in manifestis. Postre mo sexus muliebris ab apostoli/ ca prohibet auctoritate ne palā doceat. doctrinā intellige seu ver/ bo seu scripto nomine suo publi catam maxime si fuerit ad viros. nec qualescunqꝫ sed sapientes sed eruditos sed status in deuotione vel religione precellentis. Senten tia est gregorij presumptionem es se velle docere sanctiorem doctio/ remqꝫ. Culpat hieronymus eos qui discunt proh pudor a feminis quod viros doceant. Quid si ta/ lis sexus apposuerit ambulare in magnis ⁊ mirabilibus super se. vi siones quotidie sup visiones ad/ dere. lesiones quoqꝫ cerebri p epi lentiam vel congelationē. aut ali/ am melancolie speciem ad mira/ culum referre? Nihil deniqꝫ dice/ re nisi vice dei. sine medio reue/ lantis? Appellare sacerdotes dei filios suos. docere eos professio/ nem suam in qua nutriuntur as sidue qualiter obedire superio/ ribus deberent etiam vbi dia/ bolus esset incarnat⁹. Qꝫ si do lent in aduersis pro sensualita tis amore sunt imperfecti cum nec paulus nec maria imo nec xp̄us haud dubie perfectissimi fuerint doloris expertes. imo si desūt pene sensus. qualis erit patientie virtus? Dicit altera se annihilatam fuisse pro motu la temporis. Altera ꝙ mirabi liori vnione deus vniebatur si bi qꝫ humanitati suscepte chri stus iungebatur. cum talibus sine numero que nec magnis voluminib⁹ plene referrentur. aut relate conuincerentur per singula. Dictum est grauiter a poeta varium ⁊ mutabile sem per femina. Quales describēs apostolus vitare docuit curio/ sas ⁊ verbosas ductas varijs desiderijs. Et ve parenti nostre prime. que primo verbo super relatiōe diuini p̄cepti bis men/ tita est. Precepit inquit deus ne comederemus ⁊ ne tangere mus. hoc addidit ne tangere/ mus. sequitur ne forte moria/ mur. Ecce incertū retulit quod erat certissimum. Neqꝫ tamen ista dicentes derogamus gra/ tie dei neqꝫ mulierum quas ele git p̄uilegiate sanctitati. Sꝫ no/ bis vigilandum est aduersus

astutias diaboli iam ab initio
ceptas Et cautela duplex inter
alia sumēda est. Prima omnis
doctrina mulierum maxime so
lennis verbo vel scripto refu
tanda est suspecta nisi prius fu
erit altero sex modorum quos
prima pars refert diligenter ex
aminata ꝛ multo amplius ꝙ
in doctrina virorum. Cur ita?
Patet ratio. Quia lex cois nec
qualiscūqȝ. sed diuina tales ar/
cet. Quare? Quia leuius sedu/
ctibiles. quia pertinacius sedu
ctrices. quia non constat eas es
se sapientie diuine cognitrices.
Aliud quoqȝ est garrire que
venerint ad fantasiam. Aliud
de scripturis sanctis proferre
sermonem. istud cum artis sta/
bilitate subsistit. Aliud dilabit̄
sine firmitate. Ubi sunt scripta
tot deuotissimarū eruditissima
rum qȝ feminarū sicut paule si/
cut eustochium? Certe nulla sit
persunt. quia nulla presumpse/
runt. Secunda cautela que ta
cta est. Conferatur statim do/
ctrina per singulas sententias
ꝛ verba si sit conformis ad do
ctores approbatos ꝛ si sic quid
addit ad illos in pondere sen/
tentiarum. vel religionis edifi
catione penset. Sunt enim do/
ctrine quedam habentes folia
verborum quasi speciosissima.
que si discutiantur inueniunt̄ si/
miles ficulnee cui maledixit do/
minus. quia sunt sine fructu aut
profectu. Reddunt instar po/
morum zodome solum cinerem
quo turbatur sensus. non reficit̄
affectus. nec tandem illuminatur
intellectus Noteur ad extremum
ꝙ sancti prophete ꝛ doctores iā
vniuersaliter approbati recipiunt
in suis verbis obscuris vel ambi
guis interpretationē. qualis non
debetur nouellis prophetātibus
de corde suo aut priusqȝ constite,
rit quasi de suo ꝙuis diuino.

Tercia consideratio

Attendendum est in exa/
minatione doctrinarū cu/
ius conditionis sunt. hu/
iusmodi doctrinas vel audientes
vel conducentes. vel recipientes.
Dicit sapiens de principe id qd̄
ad omnes trahi potest. Qui liben
ter audit verba mendacij omnes
ministros habet impios. Quid
nempe est efficacius ad corrūpen
dam omnem doctrinam quā ad/
ulatio subdola. vel consulentium
vel conscribentium. vel audientiū
vel recipientium cum indiscreta ꝛ
inanita laude. gloria simul cum
admiratione. O quotiens vidim⁹
impletum illud comici de adulati
one hic profecto ex stultis insa/
nos facit. Quod in de amicicia
vetuit cicero dicens homines ad/
ulationis impletos vento sibi su/

mere species improbissimas vl' errore suo fundatas vnde nihil superest ipsis nisi discrimen ⁊ perditio dum tales hi se reputant quales audiunt doctos sapientes. devotos eloquentes. Quo contra nihil est optabilius ad virtutem humilem q̃ libenter nedum audire. sed inquirere diligenter. que dicat ei cum omni libertate veritatem. Sint in exemplum nobis lucifer cum angelis suis. quos quid aliud q̃ propria fefellit adulatio? Sint homines quasi tanq̃ deos hac tracti vesania coli insierūt extorseruntq;. At vo quid ad rem spectat que nunc agitur queret aliquis? Multū certe per omnē modum quod sub cautela duplici notabimus. Sicut nullum habet vir vel mulier efficacius apud se remedium pro delusionibus euitandis quam eas cum humilitate sedula fugere. nec querere per miracula vel reuelationes regi spreto humano sapientum concilio. sic aliorum respectu nihil fugibilius habere debet q̃ adulationem indoctorum vel prauorum nihil quoq; desiderabilius q̃ herere comitibus. sint confessores. sint alij qui sine plica dolositatis ingerunt assidue simpliciter. ⁊ humiliter sapere. Talem habuisse beatum bernardum fratrem suum gerardum referunt. qui nec in manifestis signis applaudebat beato bernardo. Sed cum aspernationis cachinno rejiciebat. non ad nequitiam proteruiam. sed humilitatem piam agens. Sunt confessores q̃ de non nullis quos vel quas audiunt. verba faciunt in bonum. O q̃ pura mens q̃ integra q̃ sine mortali delicto. Essem talis vtinam cum mei similibus. non aduertentes qui taliter agunt se per indirectum. culpas reliquos confitentes eis. quos non ita predicant. simul ⁊ occasionē dant suis laudibus non qualitercunq;. sed in confessione mentiendi. Esset h̃ habendus sermo latior presertim in materia canonisationis ⁊ testificationis sumpte per confessores. Sed super his ⁊ alijs particularior erit inquisitio facienda dū modus exemplaris id est per narrationes exemplorū tractabitur. Sed altera cautela pro prelatis ⁊ specialiter doctoribus apud inferiores presertim ideotas ac sine litteris mulierculas. Caueant qui dati sunt in regimen ⁊ exemplum ne leuiter suis verbis aut factis approbent doctrinas earum vel miracula seu visiōes isolitas ipsis maxime scientibus seu coram eis. Nulla plane posset altera dari talibus ad fugiendum fortior occasio. Experti pluries loquimur. ⁊ gregorius xi. testis fuit idoneus sed tardus nimis. hic positus in extremis habens in manibus sacramentum christi corpus protestatus est coram omnibus vt ca/

uerent ab hominibus sive viris
siue mulieribus sub specie religi/
onis loquentibus visiones sui ca
pitis quia per tales ipse seduct⁹.
dimisso suorum rationali conci/
lio se traxerat et ecclesiam ad dis
crimen scismatis iminentis nisi mi
sericors prouideret sponsus ihe/
sus qꝫ horrendus vsqꝫ huc nimis
heu patefecit euent⁹ ꝛc. Hic pa/
pa cum esset in auinione per ka/
therinā de senis inductus est qua
liter se romam transferret. car di/
nalibus ꝛ ceteris dissuadentibus
Quo cū veniret circa dimidiū an
num obijt. Extūc cepit scisma qđ
citra xl. ānos durauit vrbano vi.
ꝛ suis successoribus in roma vide
licet. bonifacio ix. innocentio vij.
gregorio xij. alexandro v. iohan/
ne xxiij. ꝛ martino v. vsqꝫ ad con/
ciliū constantieñ. In auinione do
clemente vij. ꝛ benedicto xiij. qui
ꝛ petr⁹ de luna electus. Hec can/
cellarius non ponit nec vsqꝫ eam
nominat. Sed dñs stephan⁹ olim
prior carthusie in seits post en pa/
pie asserit propria manu ex kathe
rine proprio ore easdem litteras
scripsisse ad papam ꝛc.

Quarta consideratio

Attendendū est quis finis
sit huiusmodi publicati/
onis doctrinarū ſm alte/
rum triū finiū qui sūt bonū hono
rabile vtile delectabile. Et primo
de hoc notabili vt de fastu descri/
bens augꝰ. hereticū dicit eum esse
qui alicuius temporalis cōmodi
ꝛ maxime glorie. principatusqꝫ sui
gratia falsas ꝛ nouas opiniones
vel gignit vel sequitur. Notat sū/
ma de vitijs ꝛ virtutib⁹ in tracta/
tu de fide causas octo cōfectiōis
heresum. Remittam⁹ ad illaꝫ quā
libenter hꝫ ꝛ alibi cōmemoramus
sūmā quoniā ex optimis vndecū/
qꝫ collecta est. Cuius auctor con/
temporane⁹ satis fuit guilhelmo
parisieñ. ꝛ sancto thome vir fine
gradu de conuentu predicatorū
lugduneñ. Hic nihil in cōpilatiōe
de fantasia proprij capitis sed de
cōmuni aceruo scripturaꝝ doctri
nam nectit. Cui si comparentur
nouelle visiones nostrarū vel no/
strorū o sapientissime deus quan
tum solidiores. nō vmbratiles in/
uenirentur. Ab eis tamen quibus
aduersus sapientis concilium nō
est persuasū qꝫ aque furtiue dul/
ciores sunt ꝛ panis absconsus su
auior. Quiqꝫ magis ea mirant᷑. q̄
vel non intelligunt vel insolita sūt
separatum volentes habere con/
uiuiū. Similes atheniensibus vo
lentes semper audire aliquid no
ui prurientes auribus. Quo con
tra sit cautela duplex. Ruminet af
fidue docens vel scribens vel stu
dens quis suus sit finis intentus.
Pauci sunt admodum qui non
respondeant vt tandem saluus
fiam. Sed sepe sub generalita/
te mentitur iniquitas sibi dum

ad pticulares ⁊ ꝓximos venit fi
nes ⁊ sb negocio charitatis agit
negocium vanitatis. Tentationē
supbie reputauit augustinus ideo
difficile cognoscibilem qꝛ nō ha/
bet homo fas experiri quēadmo/
dū parat⁹ est gloriā contēnere. si/
cut non est fas homini male viue/
re ne laudet. Accipiebat eni sibi
quādā nostri temporis signū tale.
Querebat a seipso coram deo de
doctrinis ꝓpriis quas vel ex offi/
cio vel ꝑ laudabili contra ocium
iners exercitio. vel pro quesiti di/
stributiōe talenti. vel ꝑ temporis
necessitate scribebat. Ecce seruet
integra tibi merces ait a dño. con
seruet ⁊ aliunde sua ꝓximis tuis
edificatio. per alienā doctrinā seu
ꝑ tuā velut alienā quasi mortuus
sis a corde. quid respōdes? Nun/
quid nō adhuc in publicū prodire
tua cuperes scripta? Si tandē in/
ueniebat in cōsciētie serenitate. ꝙ
equo animo celari scripta sua tali
casu vellet. gratias agebat deo.
tanq̄ʒ excussus a palea vanitatis.
Sin autem gemebat sub pondere
gloriationis vane. Quesiti fuerūt
a beato gregorio libri sui Remi/
sit ad libros augustini suadēs in
illis potius exerceri. Altera caute
la suadet habere ꝓmptitudinē ꝙ
doctrine q̄s aliquis legit aut stu/
det aut scribit publicū subeant ex/
amen ⁊ poti⁹ in vita q̄ʒ post mor
tē. vt si q̄d erroris deprehensū fu/
erit corrigat viuens. Sonāt hanc
ꝓmptitudinē ꝓtestatiōes fieri so
lite in actibus sacre theologie pu/
blicis. Hoc intēdebat q̄ dixit he/
reticare potero. ꝫ hereticus non
ero. Quare? Quia nēo nisi ꝑtinax
heretic⁹ ē. Nemo q̄qʒ par⁹ corrigi
ꝑtinax ē. Respicit hec cautela ve/
nerabilē ⁊ deo sacratū patrē cui⁹
occasione sūptū est presens opus/
culū qui libros. alias sui tempo/
ris nouellos voluit examē habe/
re. Respicit ⁊ omnes in cōe docto
res. q̄tenus ea studiositate doctri
nas cōponāt suas tanq̄ʒ protin⁹
interrogandas ab omnibus. Fuit
iste vt arbitror non ꝑuus stimul⁹
beato hieronymo qui se tot aspi/
ciebat habē observatores ⁊ emu/
los. vt q̄ʒ optime scribēt vel trans
ferret.

Quinta consideratio

Attendēdū est in examina
tione doctrinarū de fine.
Si sit ad cōmodū tempo/
rale vel questum. Dici nō posset
q̄ʒ mendax est cupiditas nec diui/
nis parcet nec humanis. Hoc in
aduocatis pluribus eruditis ad
mendaciū qualibet in causa. Hoc
in doctrinis vsurariorum ⁊ symo
niacorū. hoc in questorib⁹ publi/
cis super confictione miraculorū
vel reliquiarū vel indulgentiarū.
Hec heu dolorosius quo perniti/
osius ⁊ indigni⁹ in predicatorib⁹
nō null' ad ꝑplm suas vltra modū
cōcessiones ⁊ priuilegia dignita/

tes p̄iudicialit̄ amplificantib⁹ vbi
q̄qꝫ crebro videre miserabilit̄ est
quemadmodū sathanas i se diui
sus est habet doctrinas suas suo/
rūqꝫ mutuo preferūt exaltant per
fas nefasqꝫ defendūt. Ac proinde
quot in fide. quot in bonis mori
bus scādala. quot errores etiā cir
ca nos naturalit̄ impressa prima
legis viderit etas nostra plange/
re nūc magis q̄ꝫ in mediū reduce
re libet duplicē qꝫ notare cautelā.
Prima cōsulit simplicitati devoto
rū quoꝝ nō interest curiosos esse
sup̱ intentiōib⁹ occultis scribentiū
quaten⁹ expeditā regiāqꝫ viā ince
dāt legendo scripturas q̄s sciunt
ab ecclesia tota receptas quales
vtiqꝫ sufficiūt. Aut si pro dubiorū
decisione nōnūq̄ occurrentiū ha/
bendū sit conciliū. querāt ab illis
tales quos min⁹ est probabile. fa
uore vel odio questu vel fastu tra
hi. quales sūt iam mortui viuētes
in scriptis suis si materiā q̄ queri
tur attigerint. Si p̄terea fuerint i
illa tam intenti q̄ꝫ experti. Multi ni
mirū multa scribūt velut in trans/
cursu multa q̄nqꝫ nō satis ad suā
spectātia facultatē vt si theolog⁹
pur⁹ vellet de punctis exquisitis
canonū pure positiuoꝝ aut pur⁹
canonista de apicib⁹ theologie de
clarandis ferre sententiā. Cuilibꝫ
in arte sua potior ē danda fides.
si nō alia ratione pactū vt aiūt re/
formetur. qđ medleorū est ꝓmit/
tunt medici: tractant fabrilia fa/
bri refert ab Oracio hieronym⁹.
Grādis aūt cōquisitio caderet h̄
de doctrinarū hereticaliū cogni
toribus atqꝫ iudicibus qualis sit
aptior sciētia. Nūquid theologica
vel canonica? Sed distinctio con
cordiā facit que suū cuilibꝫ tribu/
it officiū theologo de veritate ca
tholica aut opposita heresi. iuriste
de penis ꝛ modo iudicij confert
partes suas. Cui⁹ declaratio nē
alibi traditā h̄ non inscrim⁹ secun
dam ilico cōponentes cautelam.
Prouidēdū est sedulo p̱ rectores
x̄pianitatis ne studium theologie
veritatis depereat sed alicubi resi
deat velut in fonte. Alioq̄n timen
dū est ne sup̱seminent̄ heresū ziza
nia ꝓpter varitatū tot capitū tot
insuper passionū diuersarū. vnde
multiplicatio sequit̄ iudiciorū vbi
si desit recursus ad theologos nō
depravatos ꝛ in vnū collectos.
quis oro ꝓuidebit? Si dixerit ali
quis fiet recursus ad sedē ꝛ curiā
sūmi pontificis. Nō negabim⁹ hoc
si theologia illic habuerit suos do
ctores nō p̱tiales nō seductos nō
fastuosos nō questuosos aut inui
dos. nō potestati seculari nō spiri
tuali plusq̄ veritati fauētes. Alio
q̄n tolerabili⁹ esset nullos habere
q̄ꝫ tales pati. Declamātes h̄ ꝛ de/
ridētes nouim⁹ h̄ de satrapis ec
clesiarū. Quid nob ꝛ ecclesie de
theologis? Nam per quos alios
hereses oriunt̄ ꝛ orte sunt. certe p̱
eis similes quotidie. ꝛ si nō in p̄oi

catiōe saltē in verbis domesticis ꝛ opatione. Sed esto ꝓueniāt he reses ꝑ theologos deprauatos. nō eni theologia sicut nec canoni ca scientia cōfirmat hominē in ve ritate. Nunquid eo casu plus eni ti cōuenit suscitare cōtra tales re ꝓbos ꝛ noxios plures alios po tentes obsistere suis heresib⁹ palli atis q̄s soli theologi vel deprehē dere vl' cōuincere sufficiūt. Illi d̄o culpant̄ rationabiliter. hereses in troducere qui ex officio resistē de bentes facti sūt speculatores ceci. canes muti. naute stulti nauē ec clesie naufragijs oib⁹ exponētes quā regē nec sciunt nec volūt. Sci entib⁹ deniqꝫ. volentib⁹ qꝫ succur rere. viā claudunt. ipsos abijciunt infamāt spernūt.

Sexta consideratio

Attendēdū ē in examinati one doctrinaꝝ de fine Si sit bonū delectabile vl' car nale seu spūalis lux⁹. Et sicut ma nifestuz est q̄ oīs excellēs affectio trahit ad se iudiciū rationis. Ve rūtamen sicut nulla ē vehemētioꝛ q̄z luxuriosa libido. sic ad errādū falsūqꝫ docendū nulla ꝑnitiosioꝛ Patuit i sectis turelipinoꝝ q̄ꝝ se q̄ces nō desīt vsqꝫ hodie. q̄siꝫ vbi latere putauerint serpūt vbilibet Epicurei sb̄ tunica xp̄i. q̄ mulier cu lis p̄mo deuotionē fingentes spē tenus. paulatim eis fidē tanqꝫ lu mē ꝛ oculos tollere querūt q̄ten⁹ eas licēti⁹ ad desideria sua mali gna ꝓstituāt. Non est nostrū fedi tates horrēdas detegere. ꝯsiderā tes illud apl̄i. Que in oculto fiunt ab eis turpe ē dicere. Porro lux⁹ spūalis accipit̄ oīs curiositas im ꝓba sciēdi. q̄ nō oportet vl' pl⁹ q̄z oportꝫ iuxta ꝑsone q̄litatē. Sit igit̄ p̄ma cautela nō pl⁹ sapē vel le q̄z oportet. s̄ ad sobrietatē. q̄ꝛ nō oib⁹ oēs doctrine ꝯueniūt. Sꝫ studētib⁹ alia iubent̄ cognosci. q̄ vel a religionū ꝓfessorib⁹. vel ab hoib⁹ parū idoneis ad apices do ctrinarū sb̄limiū ꝓhibent̄. quibus lacte opus ē nō solido cibo. q̄ dili genti⁹ ad inflāmationē affect⁹ piā ꝛ deuotā nutriēdi sūt. q̄z intellect⁹ eruditionē. Nō q̄ spernēda sit itel lect⁹ seu ratiōis illūiatio. sine q̄ p̄ ceps i seductiōis baratꝛ. cec⁹ iret affect⁹. s̄ curiositas in cōcessa scien di supba vitet̄. vn̄ generalē finalē qꝫ statuim⁹ cautelā. ꝓpositū apl̄i verbū. Doctrinis varijs ꝛ ꝑegri nis nolite abduci Q̄d vt prudēti⁹ obseruari valeat non minimā da būt p̄misse cōsiderationes occasio nē. Iūcta sedulitate solertiaqꝫ su perioris in oī collegio vel vniuer sitate vel mōsterio. Sꝫ ꝓuiderint nō minori solicitudine. q̄les apud suos doctrine frequētēt̄ ad aie fo mētū. q̄z panis q̄lis apponat̄ ad corporis nutrimētū. Supsūt alia plurima eo fortassis accōmodati ora q̄ sermo de moralib⁹ ꝑticula rit̄ ꝛ exemplarit̄ seu practicabilit̄ traditus ꝛ citius accipit̄ in estima tione. ꝛ plus heret in recordatiua

motione. sed ad presens ista cur/
sim dicta sufficiant

Exemplum quoddam

de seductione mulieris quod acci
dit. anno dñi M.cccc.xxiiij.

Recitatus est nup Lugdu/
ni gallie coram clero pro
cessus cuiusdam mulieris
delate et detẽte Burgi in breyssia
que est notabil' villa ducis sabau
die Circa quã est domus Sellio
nis ordinis carthusieñ. hec muli/
er sub pallio deuotionis & reuela
tionũ fingebat mirabilia. Astrue
bat enim se esse vnã de quinq3 femi/
nabus missis a deo ꝯpassiue pro
redimẽdis innumeris aĩabus de
inferno. Et iaz sua collusione sub/
dola deceperat in regione illa q̃3
plurimas simplices mulierculas.
Sciebat videndo frontẽ peccata
q̃ fecerat vnusquisq3. hoc eniz ẜm
Augu. etiã diaboli malicia scire põt
et suis reuelare. nõ aũt ea que futu
ra sũt absolute. sine que in secreto
cordis latent et nllõ exteriori mo
tu aut signo sese produnt. Habe/
bat etiã supra dicta mulier duos
carbones in pede qui eam affixe
rant quotiẽscunq3 aliqua aĩa ad
infernũ descẽdisset Quotidie tres
aĩas ab inferno liberauit. vnã vel
duas sine difficultate. alias seu ali
as cũ pena maiori vt dicebat. Mẽ
tis q̃q3 excessus seu extaticos fre
quenter hẽbat. in q̃bus mirabilia
p reuelationem didicerat. Eratq3
mire abstinentie. singularissime eti
am vite. Plura q̃do alia de ea scri/
benda forent. Nup autem cũ spiri
tus almus sãcte sue ecclesie rector
verus vt credit' hunc spiritũ falsũ
detegere vellet. hec mulier capta.
et penis vt torqueret' est addicta.
que oẽm veritatez ꝯfessa est. qua
liter predicta cupiditatis occasio
ne finxisset. vt hoc modo se nutri/
ret et sue paup̃tati subuẽiret. Que
fortasse ꝑ huiusmodi diabolo se
miseram in famulaz dedicauit. In
uenta est insuper morbuz caducũ
habere ac eundez sub extaticis ex
cessib' quos finxerat palliare. De
qua cũ varia opinio eẽt an tanq3
heretica cõdemnaretur. iudicatũ
est a doctis ad penitentiam eam
admittendam. nec esse hereticam
q̃a illa que fecerat dimisit nec ob
stinata permansit.

Explicit tractatus de

examinatione doctrinarũ Magri
Jo͞his de Gersonno Cancellarij
parĩs. doctoris consolatorij. alte/
ro die ante festũ Margarethe vir
ginis Anno M.cccc.lxxxiij.

Admonicio quedam

breuis et necessaria Quomõ caute legendi sũt quorundã libri ꝓpter errores occultos venerabilis magistri Jo. gerson.

¶ Prohemium

Qua vnũ ẽ necessariũ optimuz et eternuz sufficẽ deb3 quirenti bonas margaritas vt tandẽ inueniant vnã et venditis omnibus compareť eã. Hec me cõsideratio pmonuit sepius facere orationẽ in mari et in aquis multis sacre scripture noiatim hodie pma octobris anni M.cccc.xxv. dũ pscrutatus scripta Hubertini relegendo qd sup illud canticuz Symeonis Nũc dimittis seruũ tuũ dñe norauerit apparuit m̃ sic et al's aspectu perfunctorio grande nimis et profundũ quid dã super meditatõne Jesu christi et pacis sue mysterio Et dũ magis et magis introrsus asperi singlaqȝ notaui manifestarunt se vulpes paruule que demoliunť vineas maxime dũ vinea floruit. ¶ Fuerũt tpe Hubertini illius hereses alique radicẽ accipientes ab abbate Joachim et cõsequenť pullulantes in spuria vitulamina diuersoꝝ errorũ etiaz proh dolor vsqȝ ad tempora nostra. Unus error et pncipalis fuit de suscitatione et publicatione euangelij eterni. Fingens qꝫ sicut pater habuerat suaz legẽ tempore Moysi et legis scripte Filius vo tempe legis grẽ et euangelice Ita spũssanctus legem inspiraret cõsummatam sub paupertate legis euangelice sicut expresse notare videť dictus Hubertinus expositione dicti cantici Nũc dimitti. ꝛc. Fuit alter error de lege vel spũ libertatis sub qua begardi et begarde nefãdaz abominabilia ppetrarunt facinora. Ponit error iste qꝫ aia pfecta reducta in deũ pdit suũ velle. ita qꝫ nihil habet velle vel nolle nisi velle diuinũ quale habuit ab etno in esse ideali diuino. Quo adiecto dicunt se cõsequenter posse agere qcquid carnalis affectio deposcit sine peccato vel crimine cũ non habeant velle et nolle. Diuersificať aũt modus iste qm̃ sufficit aliqb' vt sub deo solo suam totaliter vel taliter abnegent voluntatem. In qua abnegatione dicũt summam cõsistere perfectionem. Sunt alij rudiores idiote et simplices qui seducũ per astutos faciunt hãc sub negationez ꝓprie voluntatis per modũ ꝓfessionis et obedientie in manibus suis. Qua facta promittunt astuti tales et peruersi qꝫ amplius peccare nequeunt sub quo pretextu perpetrant innumerabiles nec referendas abominatões ¶ Fuit alter error qꝫ hõ perfectus nullam curam debet habere de rebus humanis quõcunqȝ vadant imo nec de seipõ si damnetur vel

De quorundā libris caute legēdis

saluet̄ sed in omnib⁹ et singulis di
uinam expectare volūtatem debz
et in illa oplacē siue saluet siue da
mnet. Quia etiaz quicq̄d velit vo
lūtas dei fiet. Habet error iste ra
mos plurimos pullulantes ex di/
ctis apli. Augustini et similiū ma/
le intelligentes super predestinati
one dei ꝛ sue prouidentie infallibi
li firmitate. de quibus non est hic
scribendū per singula. Suffecerit
igitur ad presens commonuisse le
ctorem predicti Hubertini sicut ꝛ
alioꝝ extranea tradentiū sub spe
cie subtilitatis vel excellentis do/
gmatis ꝙ omnia regulet ꝛ exami
net iuxta veritatem euangelicam.
ꝛ doctores communiter approba
tos. alioquin nouerit se periculis
maximis errorū et heresum proxi
mum fore. Deniq̄z nuper super
hac re compositum est opusculum
de examinatione doctrinarum. et
aliud super doctrina Raymundi
lulli Et qui de singulis erroribus
cuz originibus suis particulares
vellet facere tractatus nusquaz fi
nis Scripta sunt insuper dudum
aliqua super libro qui dicit̄ Cly/
macus de triginta gradibus per
fectionis cuius radix est error sto
icorū ponentiū virtutes esse insen
sibilitates scz ad nihil passionabi
liter affici contra illud apli taz ge
neraliter expertum Sentio aliam
legē in membris meis ꝛc. vnde eti/
am reperiunt̄ in doctoribus theo
logie qui subtiles et profundi no/
minati sunt quedaz positōnes mi
nus sobrie vt ꝙ deus vult ꝛ facit
nos peccare. Q̄ in ordine ad deū
omnia necessario veniunt ꝛ ita ne
cessario peccamus. Q̄ diuina vo/
luntas prius vult res esse q̄z suus
intellectus indicat eas fore. Q̄ in
eodem instanti temporis. licet nō
nature duo ɔtradictoria simꝰ pos/
sunt stare. Q̄ multa sunt ēēna pre
ter deum. Q̄ quicquid intellectus
cognoscit vniuersaliter vel abstra
ctiue vel precisiue licet correspon/
dentiā talē in re sicut in deo dū ꝓ
scindit intellectus sapientiaz a bo
nitate. et ita de reliquis quorum
plura damnanda articuli parisien/
ses ordinauerunt.

Explicit

❡Tractatus de distincti one veraꝝ visionū a falsis Mgri Joh. de gersonno Cancell. paris

Nuper vnā ex lectio
nibus meis sup̄ non
ꝯcu carmiū apō ipos
carthusiens̄ recensui
eisdēq; trāsmisi. Nūc
aliā quandā similit̄ recensens tibi
germane fr̄ mitto. Hec lectō gene
rali quodaz tropo aperit quēad
modū numisma verū diuine reue
lationis a falsato denario diabo
lice illusionis secerni p̄t. ne fallat
nos angel⁹ sathane p trāsfigura/
tionē sui in angelū lucis. Sz pbem⁹
spūs si ex deo sunt. et qd̄ bonū est
obediētes aplo teneam⁹ Hec do
ctrina et cuilibet xp̄iano vtilis est
Viris tn̄ religioni ꝛ cōtēplationi
dedicatis ꝗlem te pr̄ celestis ele/
git saluberrima imo necessaria iu
dicat̄ Bene vale fr̄ cordis mei in
eo q̄ te iugit̄ custodiat et in q̄ bn̄
valē p̄res ꝛ fr̄es tuos celestinos
vehement̄ exopto. cōmēdans me
oronib⁹ eoꝝ. atq; ea q̄ tibi depu/
to volens eē ipis cōia vtinā ꝛ vti
lia fiant. Hec āt lectio sic h̄z

Fuit Johes baptisans in
deserto In hac pticula cō
mēdatio Johis p̄cursori.
ex trib⁹ ostdit̄ ex fama p nomē ex
pressa. ibi. Fuit Johs. gl. gr̄a dei.
A gr̄a incipit. nec noiari solēt nisi
famosi Scdo ex sua opatione vir
tuosa qꝛ dr̄ baptisans. tertio ex lo
ci cōgruentia In deserto. Circa

nomē vidē est ipm reuelatū fuisse
celit⁹ ꝫm historiā Lu. i. scriptā. Et
nō est hec mediocris laus hr̄e no
mē qd̄ p angelū. et talē angelū q̄/
lis ē gabriel os dn̄i noiauit Con/
cludit̄ nanq; mirabil̄ vite pfectio
futura ex p̄nuncia seu p̄saga mira
culosi nōis assignatōe. alioq̄n fru
stra fieret in noīe miraculi opatio
si nō in re ipsa aliq̄d magnificum
sup̄q; naturā excessuz designaret.
❡ Sz insurget statī curios⁹ inuesti
gatoꝛ. et q̄ret q̄ pacto scit̄ hanc p̄
nūciationē nois isti⁹ fuisse angeli/
cā pl⁹q; illusionē diabolicā Etení
angel⁹ sathane ꝫm aplm trāsfigu
rat se nōnūq; i angelū luci. Ista ē
dubitatio q̄ in nouissima lectione
ē tacta ꝛ dilata ad tps alterū que
petit artē discernēdi reuelationes
angelicas ab illusionib⁹ demonia
cis Quocirca dicam⁹ in p̄mis sic
vera religiōis assignatio p sophi
sticas ꝛ fallaces hr̄eticoꝝ argumē
tationes impugnat̄. sic per mēda
ces angelos miraculoꝝ veraꝝq;
scāꝝ reuelationū auctoritas fc̄is
q̄busdā sophisticis ꝛ magoꝝ p̄sti
gijs querit̄ infringi hoc dicit Pe/
trus apud clementez in itinerario
suo. Cur ita? q̄ten⁹ p hoc abdican
tur hoies a spūalis veritatis cog
nitione q̄ p miraculoꝝ aut reuela
tionū media tradita ē qn̄ ad falsi
tatē silia videnit̄ introduci. Dica/
mus p̄terea qm̄ nō ē hūanitus re
gula general̄ vel ars dabilis ad
discernēdū sp ꝛ infallibilit̄ q̄ vere
sūt ꝛ q̄ false aut illusoue reuelatio

nes Tũc enim nõ haberet solũ fi/
des de nr̃is ꝓphetijs et ꝯsequent
de tota religione ſꝫ esset euidentie
certitudo. Nã q̃ sciret euident ali
q̃d eẽ a deo vel eiꝰ angelo reuela
tũ sciret ꝑfecto aliť q̃ꝫ ꝑ solã fidẽ
illud eẽt veꝝ Queadmoduz siq̃s
hr̃et sciam clarã de dissolutõe fal
laciaꝝ ⁊ argumẽtationũ ꝯtra ve/
ritatẽ fidei peccantiũ eandẽq̃ꝫ im
pugnãtiũ. hr̃et vtiq̃ꝫ noticiã non
tm̃ certaz ex fide ſꝫ ex demrãcione
de fidei articulis euident. Cõstat
igiť nõ esse querẽdũ a catholico
vt sibi fiat elucidatõ ꝑspicuaꝝ eui
dens de ꝑnũciatione hꝰ nois Jo
hãnes facta zacharie q̃liť ꝓbabi/
liť sciet eẽ reuelatio angelica. De
hoc eni fides ẽ ⁊ nõ scia Et sic nõ
oĩm ẽ fides ſꝫ apl̃m ſꝫ q̃ꝫ ẽ donũ
dei sic nõ oẽs verã a falsa reuela/
tione secernũt. ſꝫ aut verã spernũt
⁊ falsaz amplectunť. vel sacrilega
impietate ⁊ incredulitate talia ne
gant reprobãt ⁊ ꝯtemnũt Nihi'o
minus alia est questio q̃liť ꝑ supꝑo
sitis eis q̃ fidei sũt cognoscẽ nos
fideles poterimꝰ ⁊ ſm doctrinam
Jobis ꝓbare spũs si ex deo sunt
ne fallamur. Et in hãc q̃õnem se/
ens incidi ꝓpť illusiões plurimas
q̃s nr̃o tꝑe cognoui cõtigisse. Et
etiã in hoc senio seculi In hac ho
ra nouissima in ꝑcursione antichri
sti mundꝰ tanq̃ꝫ senex delirꝰ fanta
sias plures ⁊ illusiones somnijs si
miles pati hꝫ. et multi dicent. ego
sũ xp̃s ⁊ recedẽtes a veritate con

uersi ad fabulas seducẽt multos.
De multis iã audiui q̃ꝝ q̃libet si/
bi reuelatũ esse ꝑ certo iaz hr̃bat
q̃ꝫ erat futurꝰ papa Jnť q̃s q̃daz
ẽ ñ lr̃atus ⁊ famosꝰ hoc etiã ꝓpria
manu in scriptis q̃ legit elicẽ ⁊ ar
gumẽtis ꝯiecturis q̃ꝫ plurimis as/
serere conatꝰ ẽ. De alio similiť frat̃o
ꝑ relationẽ accepi. ꝑmo ꝑsuasũ eẽ
sibi q̃ꝫ foret papa. dehinc antixp̃s
saltẽ ꝑcursoꝛ antixp̃i. nouissime vt
seipm̃ perimẽt instigatꝰ ẽ vehemẽ
ter ne videret tantũ afferre nocu/
mentũ ꝓplo xp̃iano Tandez deo
miserãte ad saniorẽ mentẽ ꝯuersꝰ
ista de se scꝑsit ad eruditionem et
cautelã alioꝝ Porro de alijs mul
tis in religione et austeritate vite
ꝯstitutis. incredibilia fere scẽca q̃
ydoneis testibꝰ referẽtibꝰ agnoui
Si veniat igiť aliq̃s q̃ se reuelati/
onẽ hũisse ꝯtẽdat queadmodũ
zacharias ⁊ alij ꝓphetarũ cogno
scunť ex historia sacra recepisse q̃d
agemꝰ? q̃ pacto nos hẽbimus? Si
statim negemꝰ oĩa vel irrideamꝰ
vel inculpemus. videbimꝰ infirma
re auctoritatẽ diuine reuelationis
q̃ nũc vt olim potens ẽ. neq̃ꝫ eniz
manꝰ eiꝰ abbreuiata ẽ vt reuela/
re nõ possit Scandalisabimꝰ ꝑte/
rea sim plices dicẽtes q̃ꝫ ita de no
stris reuelationibꝰ et ꝓphetijs po/
terunt esse calumnie ⁊ censendo e/
runt fantasie vel illusiones Tene
bimus ergo mediũ. ⁊ ſm apl̃i Jo
hannis documentũ Nõ credemꝰ
omni spũi ſꝫ ꝓbabimus spũs si ex

des fint ꝗ obediētes aplo qd bonū ē teneam⁹ Erim⁹ sic numularij seu cāpsores spūales ad solerter ꝗ acute examinandū numisma p̄ciosū ꝗ extraneū diuine reuelationis ne forte demones q̄ monetaꝫ quālibet diuinā ꝗ bonā quālibet falsare satagunt, subintroducant ꝑ vera moneta ꝗ legitima falsatā ꝗ reprobā. eēt hoc in detrimentū nō mediocre ecclastici fisci vel erarij seu thesauri imperialis dei. Et tanto ampli⁹ quāto moneta p̄ciosior ē ꝗ rarior quēadmodū sīt act⁹ ꝟtutū heroicaꝝ atqꝫ supnaturalium visitationū. Tanto igit̄ vigilātior adhibēda ē ad discernendūꝫ cautela q̄nto esset iactura damnosior. Et qm̄ similitudo hec satis idonea est ad id palpabili⁹ ostendendū qd intendim⁹ ꝓsequamur eā dicētes Primū. ꝙ examinator huius monete spūalis debꝫ eē theolog⁹ arte parit̄ vsuqꝫ perit⁹. nō q̄les sūt q̄ sp addiscētes nūq̄ȝ ad sciam veritatis ꝑueniūt. q̄les garulosi verbosi ꝓterui ɔtentiosi. morib⁹ denīqꝫ pessimis deditiꝗ pl⁹ ad epulas vanaqꝫ gustu discernendū qꝫ act⁹ suos dijudicandū industrijꝗ seduli q̄bus oīs sermo de religione fabula ē siue onus Postremo q̄cq̄d lingua magniloqua ostēdit vita q̄ mentiri nescit ɔtradicitꝗ blasphemat. Apd̄ t̄les numularios noua q̄libet moneta diuine reuelatiōis hic incognita est ꝗ barbarea vt cōfestim ad se deductā tā grandi cachinnoꝝ indignatione reijciant ꝗ rideantꝗ accusent. Alij sūt nec nego q̄ ex aduerso in oppositū ruūt viciū q̄ supsticiosa etiā ꝗ vana ꝗ illusoria deliroꝝ hoim̄ facta ꝗ somnia. necnō egrotantiū ꝗ melācolicoꝝ por:ē:uosas cogitationes reuelationib⁹ ascribūt Istis leue cor nimis ad credendū. alijs nimiū intractabile ꝗ asperum esse videns scio certissimum esse qd apud Nasonem scribitur Medius tutissim⁹ ibis Est aūt moneta ista spūalis reuelationis tanq̄ȝ aurea in q̄nqꝫ p̄ncipalit̄ examināda .s. in pondē in flexibilitate. i durabilitate in cōfiguratione. ꝗ in colore. ꝗ h̄ oc ēm q̄nqꝫ ꝟtutes ex q̄bus sumit̄ argumētū monete spūal̄ legitime. Humilitas dat pond⁹. discretio flexibilitatē. patientia durabilitatē. veritas ɔfigurationē charitas dat colorē. Has q̄nqꝫ ꝟtutes legim⁹ Mariā h̄uisse in angelica reuelatione sibi facta. siliter in zacharia ꝗ elisabeth cōcludunt̄ extitisse ex serie euangelij Luce duꝫ Johis nomē fuit reuelatū Itaqꝫ quo ad p̄mā ɔditionē si cognoueris aliquē q̄ ꝑ superbā curiositatē ꝗ vanam laudē atꝫ p̄sumptionē sanctitatis/cupidus sit h̄re reuelatōnes insolitas q̄ se dignū istis reputet q̄ in talib⁹ de se narrandis glorabū d⁹ delectet̄ .scito qm̄ illudi meret̄. Neqꝫ magnipendas si aliquā habuisse reuelationē iactanter affirmet. deest enim pondus hūilitati. Preterea de sanctis p̄ribus habemus narrationes plurimas sup

tanta hūilitatis obseruatione cō
positas Cuidā ex prībus demon
apparuit trāsfigurat' nō soluz in
angelū lucis ꝫ in xp̄m. dixit se ad
hoc venisse in mundum vt ab hoc
prē videreṫ ꝛ adoraret. Cogita/
bund' aliq̄ndiu māsit scūs ille pr̄
instar Marie ꝟginis ꝛ cogitās q̄
lis esset ista salutatio. Dicebat in/
tra se Nunquid nō adoro q̄tidie
xp̄m. q̄d sibi vult talis apparitio?
Et ad hūilitatē ilico ɔfugiēs. ait
ad demonē Uide ad quē mitteris.
Nō eni dign' sū h̄ videē xp̄z Quo
dicto tā hūili demon ɔfusus ꝛ pu
dibund' abscessit. Ali' pr̄ clausit
oculos in re sīli Nolo inq̄t xp̄m vi
dere in ṫris. illū in celis videē ɔten
tabor Et btūs Martin' ex supbo
demonis ornatu falsitatē loq̄le di
abolice q̄ se xp̄z dicebat agnouit
Est igiṫ hōib' salubrimū ɔsiliū
ɔtra talea demonū illusiones pō
dus hūilitatis obseruare. se repu
tare intellectu pariṫ ꝛ affectu indi/
gnissimū q̄ sup alios hoies reuela
tionem accipiat. q̄ pre alijs a deo
mirabiliṫ visiteṫ Et sique talia pre
ter solitū euenire circa eū ɔtigerit
rejiciat a se cū sancto hūili verecū
doq3 pudore Deputet talia vel le
sioni ꝓprie fantasie ꝛ se hr̄e aliq̄d si
mile freneticis ꝛ maniacis aut me
lancolicis reformidet Uel caueat
ne ꝓpṫ enormitatē p̄cedētiū pctō/
rū dat' sit in reprobū sensuz vt ta
lib' illusiōib' seducaṫ. Si talia sint
diaboli machinamenta seu tenta/
mēta ex hūilitate hmōi euanescēt
... si velit de' ꝙ in his tolleran/
... exerceaṫ nō nocebunt. Si ꝟo
... diuina reuelatio non ficta/hūili

tas pie renitens magis p̄parabit
locū ad ipsius susceptionē ꝛ audi
re merebiṫ Amice ascēde superi'.
q̄nto in loco pl' infimo recūbere
conabiṫ Habes in exodo q̄tiens
Moyses a se repulit diuinā iussio/
nē dū ad pharaonē mittereṫ Ob
secro inq̄t dn̄e mitte quē missurus
es ꝛc. Et hieremias clamat A a a
dn̄e de'. ecce nescio loq̄. quia puer
ego sū. Et Johs baptista. non au
det scm verticē xp̄i tangē. ꝫ eū a
se repulit dicens Ego a te debeo
baptisari. Et apl̄s paul' se primū
inṫ peccatores deputat qui nec di
gnus sū inq̄t vocari apl̄s Et siq̄s
obiecerit ꝙ apl̄us suas reuelatio
nes iactanṫ aperuit atq3 diuulga
uit. R̄ndent sancti doctores inter
q̄s Chrys. sub hac sn̄ia Aliud est
inq̄unt ex quadam necessitate vel
habendi ɔsilij. vel ad vtilitatē au
dientium secretas gr̄as suas. aut
ꝟtutes suas prodere seu māifesta
re. aliud sine quauis sua aut aliorū
vtilitate talia ꝑ inanem gloriā vē
tilare. Un̄ Maria virgo q̄ ɔserua
bat oīa verba hec ɔferens in cor
de suo. postmodū apl̄is p̄ferti Lu
ce sacra mysteria sibi soli credita
disseruit. nō ad iactātiā q2 nō tan
tū tardasset. cū viciū omne p̄ceps
sit. ꝫ ad ecc̄e religionisq3 edifica/
tionē Quinetiā deuot' Bern̄ q̄ to
tiens iussit vt hō ꝟtutes suas pl'
abscondat etiā familiarissimis et
deuotissimis q̄3 alij vicia sua oc/
cultare satagunt. pluries de suis
donis ꝛ gratijs ꝑ ɔtemplationes
adeptis palam nedū loq̄ ꝫ scribē
nō esse supbiā arbitrat' est. Quo
pacto sic? q̄s hoc agē cōpellebat

nõ vanitas ꝫ charitas.ꝛ iã in hu
militatis terra radicẽ virtutis.ne
iactantie aura pelleret alte demi/
serat. Hec charitas ꝛ edificatiõis
necessitas a ꝓsumptionis suspitio
ne btm̃ paulũ absoluunt qꝛ subin
troductos falsos aplos q̃ glorio
sos se mõstrabãt auctoritatis sue
pond⁹ impulsus ẽ ꝯpalare. quãq̃
plura sint in ei⁹ etiã laudatiõe ple
na hũilitatis ꝛ recognitionis pro
prie fragilitatis ꝛ ignorantie. An
in corpe inq̃t vel extra corpus ne
scio. de⁹ scit. Et iterũ. Fact⁹ sũ insi/
piens ꝛc. Est igit̃ nõ q̃libꝫ manife
statio reuelationis sibi facte arro
gans vl̃ supba ꝫ ea tãtũmõ q̃ fit
inanit̃ vane ꝛ absq̃ fructu edifica
tionis vel ꝯsilij ꝫ fit ad exoneran
dũ tumorẽ animi a vẽto iactantie
q̃ plen⁹ est. Ad scalpendũ deniq̃
prurientes aures astantiũ curiosa
huiõi narratione vanitatum. Etsi
nõ aliud afferret hec loq̃citas in/
cõmodũ. abũde illd̃ ẽ qd̃ magna
rei ꝛ inappreciabilis fit ꝯsumptio.
dũ scꝫ tp̃s inutilit̃ delabit̃. Quo
circa nõ parũ ad rẽ attinet si res
de qua fert̃ esse reuelatio sit vtilis
ad mores. ad rẽpublicã. ad diui
ni cultus honorẽ vel augmentuꝫ.
aut si sit supuacuis reb⁹ seu narra
tionib⁹ immixta. Proinde in secu/
larib⁹ historijs ꝛ actib⁹ humanis
sic reperire ꝯmune ꝛ laudare se ꝓt
hõ absq̃ culpa iactãtie dũ sue de
fensiõis vrget necessitas. Sic Tul
lius orando ne pelleret̃ in exiliũ
ꝯseruationẽ ciuitatis romane a se
factã aliaq̃ egregia opa sui ꝯsu/
lat⁹ ꝯmemorauit. Sic african⁹ sci
pio triumphũ quẽ de cartagine sb
iugata reportarat in defensionis
sue ꝓhemiũ ꝯtra accusatores su/
os allegauit. ꝛ vtrolibet absq̃ im
putatione ad iactãtiã. Refert de/
niq̃ plurimũ si q̃s nouici⁹ sit in ex
ercitio ꝟtutũ ꝗ veteran⁹. qm̃ virt⁹
dũ incipit leuissimo flatu ꝯuellit̃.
Inueterata ãt sua stabilitate ni/
ra ꝯsistit. Habes ex his ꝓmi signi
q̃lẽcũq̃ delucidationẽ ꝑ qd̃ diju
dicare ꝓt spũale numisma vere re
uelatõis a falsato dentio diabo
lice illusiõis qd̃ sig̃ ẽ põd⁹ hũili
tatis. Et nõne ħ pond⁹ hec hũit
reuelatõ fc̃a zacharie ꝛ elizabeth
sup Johis noiatione. Lege histo
riam ꝛ videb ꝙ vicini ꝛ cognati
vocabant puerũ noie p̃ris sui za
chariã qꝛ nõ garrula ꝛ vana curi
ositate sup noie pueri parẽtes vul
gauerũt. Illã dicẽ sola extorsit ne
cessitas dũ in circũcisione puer eẽt
nomẽ accepturꝰ. Sꝫ ꝛ elisabet scõ
hũili verecũdo q̃ꝫ pudore ornata
occultabat se mẽb⁹ sex. Et zacha
rias tãte hũilitatꝭ fuisse ꝯuincit̃ vt
ad ꝟbũ aspectũq̃ angeli stupidꝰ
ꝛ gelido timore ꝯcussus vix credi
derit nũciãti. Addendum tñ ẽ qd̃
vult btũs Gregl. dialogl. ĩ hũilita
te verã nõ eẽ ꝑtinacẽ ꝫ obtꝑantẽ
cũ tremore. queadmod̃ de q̃dã li
bertino ꝟfert q̃ rogabat̃ ꝛ adiura
bat̃ renitẽs suscitare puerũ. Vir
tutis inq̃t pecc⁹ nõ eẽt si ħ caritas
nõ vicissꝫ. Et plane nõ iã hũilitas
ꝫ supbũ de sua estiatõe ẽ iudiciũ.
si q̃s ꝓtendẽdo hũilitatẽ ꝯtẽnat ꝓ
latũ aliq̃d opis ardui ꝑcipientꝫ.
Neq̃ꝫ hoc ei ageret si nõ eẽt sapi/
ens in oculis suis. si nõ prudentie

ꝓprie innitens potiꝰ q̄ superioris
sui iudicio. sensui. ꝛ arbitrio subij/
ci paratꝰ existeret Uide gꝰ quē ad
modū pusillanimitas ex superbia
generet̃ Addit ipse Gregl. ꝑ regu
la ꝙ miraculū ꝛ hūilitas duo sūt
signa q̄ ad manifestandā alicuiꝰ
sanctitatē sufficiūt Neqꝫ eni mira/
cula ꝑ se valēt cū a mal̃ iusto dei
iudicio ꝑmittunt̃ fieri in edificati
onē ecc̃e Mens que diuino spū im
plet̃ inq̄t gregl. hꝫ euidentissime si
gna sua. veritatē scꝫ ꝛ humilitatē.
q̄ si vtraqꝫ in vnā mentem ꝑfecte
cōueniūt liquet ꝙ de p̄ntia sancti
spūs testimoniū ferūt. Quanq̄ re
fert multū si miraculū fiat in atte
stationē fidei vere. aut ad sāctita
tis alicꝰ manifestationē. Nā ꝛ ma
li ꝑmo mō faciūt miracula vt scri
bit̃ Math. vij. Qm̄ veritas a q̄cū/
qꝫ dicat̃ a spūsancto ē. nec eā vin
cit malicia. Sed in approbationē
sanctitatis ꝓprie malis absqꝫ dei
ꝯtradictione publica ꝛ sufficienti
nllō mō ꝯuenire p̄t miraclo ope
ratio. alioq̄n deꝰ esset fallax testis
mēdacij Quare sicꝫ qꝫ signū ꝓprie
manꝰ .i. potentie a se solo factibile
appenderet l̄ris falsis ꝑtense san/
ctitatis nec reclamaret. Addit̃ h̄
nec reclamaret xp̄t antixp̄i mira/
cula q̄ nōnlli vera fore ꝯtendunt
ad ꝓbatōnē electoꝝ ꝛ reproboꝝ
subuersionē. Licet tn̄ antixp̄a mini
ster miraculi mēdacissimꝰ erit ꝛ in
vita sceleratissimꝰ Sꝫ deꝰ ipsi suis
qꝫ miracul̃ ne crederet̃ ꝑ suas ali
orūqꝫ ꝑnūciatōnes innumeras re
clamauit atqꝫ cōtradixit. xp̄t q̄d

inexcusabilis erit sibi credens.

Secundū signū in legitimo
numismate spūali ē discre
tio q̄ dat flexibilitatē In/
telligo promptitudinē ad creden
dū ꝯsilio q̄ est hūilitatis filia. Si
videris aliquē exemplo zacharie
ꝛ elisabeth incedentē via regia ꝛ
corde simplici in oibꝰ iustificatiōi
bus dei q̄ nō vult ambulare i ma
gnis neqꝫ in mirabilibꝰ sup̄ se Sꝫ
medio q̄dā tenore reglas viuēdi
sequit̃ a p̄ribꝰ institutas. nec trā
grēdit̃ fines q̄s p̄res sui posuerūt.
de tali noli credē leuit̃ ꝙ fallat̃ ꝑ
demonū illusiones quē ꝛ credē cō
silio ꝛ in oibꝰ ceteris moderamen
discretionis obseruare perspexeris
Alio sūt alij q̄bꝰ placet ꝓpria sen
tentia duci ꝛ ambulāt in adinuen
tionibꝰ suis Ducit eos periculosis
simꝰ rector aut veriꝰ impellit ꝓpria
opio. ieiunijs sup̄ moduꝫ se mace
rant. ꝓtēdūt vigilias. lachrymis
plꝰ q̄ oportet cerebrū turbāt ꝛ ex
tenuāt. Et int̃ hec nullius credūt
monitis. ꝯsilio neminis adq̄escūt
vt tēperātiꝰ se habeāt. Doctores
ꝑterea ꝛ i lege peritos audire seu
ꝯsulē nō curāt. ꝛ ꝯsultos sperrnūt
Nimirū q̄ magnū iā aliq̄d esse ꝑ
suaserūt sibi ipsis. ꝛ q̄d eos agere
ꝯueniat plꝰ oibꝰ sape arbitrant̃.
De talibꝰ ꝓnūcio q̄ cito ꝓlabunt̃.
in oēm demonuꝫ illusionē. cito im
pingūt ad lapidē offensionis. q̄a
ceca p̄cipitatōne ꝛ nimia velocita
te rapiunt̃ Propterea q̄cq̄d de re
uelatōnibꝰ insolitis ꝓnūciauerint
habeto suspectū. Pauci sūt mēses

dū eraz Attrebati. audiui de qua/
dā muliere ↄiugata ꝛ habente li/
beros ꝙ aliq̄ndiu ꝑ duos dies.
nōnunq̄z ꝑ q̄ttuor ꝛ ampli⁹ mane
bat absq̄z cibo. erat ꝓinde multis
ammiratōni. Feci vt loq̄rer cū ea.
examinaui eā m̄ltis ꝫmonib⁹. rep
peri hāc abstinētiā nō sobrietatē
ꝫ vanā supbāq̄z ꝑtinaciā. Nā ꝑ⁹
tale ieiuniū dira fame excruciata
inexplebili vorácitate comedebat
Nullā insuꝑ afferebat solidā cām
q̄re sic ageret nisi ꝙ se indignā di
cebat q̄ pane vesceret. Fatebat̄ ꝓ
terea neq̄z a ↄfessore suo neq̄z ab
altero h̄re hāc viuēdi regulā. Nā
a viginti annoꝝ ampli⁹ nulli⁹ ha
buerat ↄfessoꝝ vel absolutionem
vel ↄsiliū. Expaui fateoꝛ exhor/
rui. dissimulās tū cepi ↄsidere de/
monis hos eē laqueos. et eā peri
culo insanie vicinā esse. Nā ꝛ erat
vultu attonito. ꝛ color silis iam/
iam morituri videbat̄. Petebaz si
sciret aliq̄s q̄ꝝ auctoritas fides ꝛ
prudētia maioris eēnt ponderis
ꝛ reputationis apud eaz q̄z ꝓprie
estimationis iudiciuz. R̄ndit ilico
suspirābūda ꝛ gemēs demissis hu/
mi oculis se miserā. se peccatricez
se indoctā pl⁹ oīb⁹ ꝛ insciam. Sub
inde q̄rens si vere ita de se sētiret.
q̄ pacto sine cui⁹ alteri⁹ ↄsilio taz
insolitā ꝛ ab alijs sanctioribus et
fortiorib⁹ non obseruatā abstinē/
tiam seq̄ret̄? Cepit nescio q̄s r̄nsio
nū ambages voluē q̄z q̄zuis eua/
dere nesciret deerat humilitas et
possidebat mentē ei⁹ quedā arro/
gātia q̄ se victā erubescebat ↄfite
ri. Tandē monui eaz bona fide ꝛ
sub attestatione maximi discrimi/
nis sui in anima et corpore vt fa/
tuā desereret hāc ieiunādi obstina/
tionē ꝛ absq̄z peritoꝝ ↄsilio nihil
singulare ꝛ ab alijs inobseruatuz
sequeret̄ maxime q̄a viro suo dis/
plicebat. et peior erat edacitas in
saturabilis sequens. Nō r̄ndit ad
hec plane. discessit ꝛ q̄d postmodū
egerit ignoro. Hec idcirco intro/
duxi vt exemplo perspicuū facerē
q̄ntū est in q̄busdam discretionis
defectus q̄ nō permittūt flecti ad
credendū ↄsilio. Nō mirandum si
numisma q̄d a talib⁹ fabricatuz ē
repudiat̄ tanq̄z si ex ferro sit non
aureū. Qua in re saluberrimū ē sa
pientis ↄsiliuz ne homo sit sapiēs
in ocul' suis. et ne innitat̄ prudētie
ꝓprie ꝫ agat oīa cū ↄsilio. in et̄nū
nō penitebit. Nec sufficit q̄tidianis
interrogationib⁹ fatigare pruden/
tes vt fides ꝛ obediētia ꝓsitere ne/
cesse ē. alioq̄n stult⁹ erit hō hmōi
ꝓut loquit̄ sapiens qui non reci/
pit v̄ba prudentie seu ↄsilij nisi ea
dixeris q̄ versant̄ i corde suo. Est
sane donū nō mediocre sp̄ussācti.
ē hoc donū ↄsilij q̄ scz dari posset
vel h̄re vel credi recte ↄsiliuz. Dic
itaq̄z Johēs clymaci de gradib⁹ ꝑ
tingendi ad deū ꝙ hō arrogans
ꝛ se ipm ducē sui ↄstituens nō in/
diget demone temptante qr factus
est sibi ipsi demon. Estimo deniq̄z
ꝙ nunc maximorum malorum cu/
mulus quem in scismate patimur

ꝛ experimur ab hac indiscretiōis
peste ꝓcesserit nulli⁹ acq̄escēt ↄsilio
ꝑmittēris. De hac discretiōis vir
tute tractat abūde Cassian⁹ in col
lat. ꝑm Tandē in ꝑsona magni
illi⁹ Antonij ↄcludit solā hāc vir
tē eē q̄ imꝑturbato calle deducit
ad regnū ꝛ ab insidijs ꝛ seductōi
b⁹ demonū tutos reddit. Subiun
gunt exempla q̄b⁹ hoc astruit. Mi
serabiles ꝑterea exit⁹ illoꝝ q̄bus
hec virt⁹ defuit mēorant Itaq̄ȝ ad
par exitiū ↄgunt abstinētia nimia
ꝛ ēpulosa voracitas nisi q̄ irreme
diabilioꝛ ē excessus in abstinētia.
Morbos eni affert incurabiles ex
lesione cerebri ꝛ rōnis ꝑturbatiōe
q̄ fit vt ꝑ maniā s' furiā vl' certas
passiōes melācolicas sic ꝓfundāt
ꝛ intime radicant fantasmata in-
teri⁹ reseruata in cerebro. eē repu-
tant vere res extīsec⁹ apparētes
ꝛ audire se putat hō vidē vel tan
gē q̄d nllo sensu exteriori ꝑcipit.
Inualescit aūt hec passio vsq̄ȝ ad
hāc aliq̄n insaniā vt iudicet se hō
aliud eē q̄ȝ est. Quēadmodū rep-
tus est q̄ se murilegū. ali⁹ q̄ se gal-
lū. ali⁹ q̄ se asinū. ali⁹ q̄ se mortuū
reputaret Vn̄ fuerūt nōnulli do-
ctoꝝ q̄ hac egritudine ꝑcussuȝ ar
bitrati sūt fuisse ipm nabuchodo
nosoꝛ vt brutū aial eē se credēt et
nō veracit induēt corp⁹ beluinuȝ.
Pleni sūt medicoꝝ libri portentuo
sis hmōi apparitionib⁹ ꝛ iudicioꝝ
corruptionib⁹ ex lesione viriū inte
rioꝝ nascentib⁹ De his ait hiero
nym⁹ q̄ magl. indigent fomento
Ipocrl. q̄ȝ alio ↄsilio Mltos taliū

vidi. multos etiā examinaui q̄rū
aliq̄ in plerisq̄ȝ negocijs sanissimā
videbant hr̄e sentētiā. desipiebāt
tn̄ in certis casib⁹ ꝛ visionib⁹ vbi
phātasie sue lesio cert⁹ eminebat
Ceteꝝ q̄ ꝑscrutat acuti⁹ artiū ma
gicaꝝ traditōnes sacrilegas ꝛ im
pias facillie noscit plurima ibidē
obſuanda ꝓponi sup immodera
tis ieiunijs ꝛ alijs q̄ n̄ aliud q̄ ad
sensus ꝛ rōnis ꝑturbationeȝ. q̄ fit
vt etiā plerūq̄ȝ talib⁹ deditt cadāt
in insaniā. ꝛ vult⁹ oculoꝝq̄ȝ horro
rē terrificū patiant Dum neq̄s ea
q̄ dca sūt ↄtra Jobeȝ baptistā ꝛ ei⁹
abstinentiaȝ valeat retorq̄re sic
aduertēdū ē diligent q̄ hoim di-
uerse sūt gr̄e tū ex naturali bonita
te ↄplexionis. tum ex dono illi⁹ q̄
diuidit singul. ꝓut vult Quocirca
fieri pt̄ q̄ absq̄ȝ culpa ꝛ nota indis
cretionis arripiat vn⁹ mod⁹ viuē
di austerioꝛē q̄ nō oībus ↄueniret
Exemplū hēmus in Jo. Be nr̄o. Fu
it ille ↄplexionis optīe natural' et
armoniā viriū inferioꝝ ad supio
res quātā natura lapsa patiebat
pulcrā integramq̄ȝ possedit. Qui si
cui forsan sit hoc ambiguuȝ sciat
q̄m ꝑm scp̄turā dei ꝑfecta sūt opa
Sȝ nōne Jo. Bs nr̄ baptista a deo
miraculose ꝓduct⁹ est? Semē igit
materiale ex q̄ corp⁹ ↄpaginādū
erat nec durū nimis nec rurs⁹ flui-
dū abūdāti⁹ fuit ꝫ tūc ꝓpius q̄le
disponēs ꝛ mistrare talē ꝛ tātū de
cebat artificē deū Dic aliquē de-
fectū mōstruosū incidisse q̄d seq̄t
Jā nō nature q̄ opabat. ꝫ deo mi
raclose causāti fuissȝ imputata ta

bis impfectio qd dicē nefas ē Ex
hoc ampli⁹ liquet q̄ Johīs cōple
xio nō melācolica ꝫ sāguinea fuit.
⁊ q̄ in sua cōceptōe ⁊ annūciatōe
cōstellatōnib⁹ celi neq̄q̄ subdebat
ꝓfefellerūt insup aut fallē potuerāt
regl̄e astronomoꝝ de iudicijs cir
ca eū nec ad ipm̄ extendi potuerāt
Apta est rō cōceptionis miraculū
Ex his q̄d rursū cōcludit Nimirū
vide q̄ Johēs dū puer heremū
cōcupiuit ⁊ introiuit. hoc nō ex lesi
one cerebri. nō ex melācolica pas/
sione egit ꝫ poti⁹ a spūsc̄o ductus
ē in desertū Silr vict⁹ sui singla/
ritas ⁊ cetera hmōi (q̄ etiā an̄ ei⁹
cōceptionē ꝓnūciata sūt) virtuosa
sagacitate obseruabant a iohē q̄
ab alijs āmirari poterāt ꝫ nō cū
discretionis virtute penit⁹ imitari.
Nō oim auiū par ē volat⁹ ad aq̄/
lam. nec bestie oēs cursu tigridem
equāt Sic in virtutibus dispar est
cuiq̄ꝫ partitio Nōne scūs Bn̄dict⁹
desertū locū puer incoluit. ipsi⁹ tn̄
documentū ē vt nō ꝑmittant pas
sim ⁊ ꝓ libito mōchi solitudinem
agredi. Nā q̄spiam adhuc tyrun
cul⁹ nec expt⁹ leuiores insult⁹ pu
gne spiritalis quō tute cōmittit se
bello grauiori gigātis? Naꝫ q̄ cōem
vitā agūt in societate. magis ex/
periunt bella mūdi ⁊ carnis tāq̄ꝫ
rudiores potentioresq̄ꝫ pugnarū
cōgressus. Qui āt solitarij degunt
cōtra gigātē immanissimū diabo/
lū dimicatūri ⁊ fraudib⁹ subtiliori
bus atq̄ꝫ fortiorib⁹ agrediēdi fa
tigandi ⁊ nisi discretionis grā suc
currerit turpit deficiēdi exponunt
Agnoscitis igit q̄ꝫ ncaria ē discre
tiōis virt⁹ quā parit nutrit ⁊ saluat
hūilitas vere obedie copl'ata. Ex
pediam⁹ relīq sb̄ breuitate maiori

Ertiū igit signū in numis/
mate spūali dixim⁹ eē pa/
tiētiā q̄ dat durabilitatē
dū ꝑ ignē tribulatōnis examinant
et duꝫ ꝑ cōtumelias ⁊ ꝓbra pulsāt
Doctrina viri inq̄t sapiēs ex pati/
entia cognoscit Si q̄s itaq̄ꝫ ex ma
nifestatiōe illoꝝ q̄ sibi dicit fuisse
reuelata reportet nō nisi deiectio/
nē irrisionē et opprobria facil⁹ in
ducit credē sibi q̄ꝫ vbi suspitio de
vane laudis captatiōe rōnabilis
exorit fallax Jnde ē hoc signū nō
dubito nisi cautissima circūspecti/
one cum alijs adiūctis examinet
Nā ⁊ obstinatio sepe patientiā si/
mulat. et nōnulli ex cōtumeliaꝝ fa
tua ꝑpessione gl'ant Queādmodū
ipse etiā sordes vestiū ⁊ ciliciū ali
q̄n supbie vermem mordacissimū
generāt ⁊ nutrīt Arbitrant isti se
iustis et sanctis eē similes quibus
tot aduersa cōgerūt vel q̄ egerit ⁊
similia Jmpleri rursus in se putāt
illā christi ꝓmissionē Beati q̄ ꝑse/
cutionē patiunt q̄m ipsoꝝ est re/
gnū celoꝝ Nō satis aduertentes
q̄m addit xp̄s ꝓpē iusticiā ꝫ tante
cecitatis ē ipsa mētis arrogantia
tā illis eē virtutib⁹ vult videri teme
ritas Ceterū nunq̄d non obsecro
reperiunt q̄ de suis etiā defectib⁹
de negligentijs ⁊ ncitatib⁹ impro/
bissime gl'ant absurdū dictu. ꝫ ita

glant certe deputantes sibi talia a deo permitti ne cum paulo magnitudo revelationum aut virtutum eosdem extollat. Et vide quante conscientie arrogantis calamitas quia nec humiliatur nec a suis defectibus spoliatur. Nam quia utili dispensatione sibi datos putat stimulos negligentiarum culpabilium veris careat nequaquam enititur. Quinto propositum in sue perfectionis tradicit argumentum

Quartum signum est veritas que dat configurationem et inscriptionem legitimam. Est namque sacra scriptura locus vel officina ubi cunus regius monete spiritualis reconditur quia si in aliquo vel minimo puncto denarius discrepet in sua figuratione et superscriptione ab hoc cuno regis absque ulla dubitatione falsatus est. Decanit tanta est nonnunquam similitudo denarii falsi ad verum ut vix nisi a doctissimis possit falsitas deprehendi quia inter tot veritatis lineas ad fraudem positas non statim unus falsitatis punctus semet aperit. Nisi sic heretici qui magnos catholice doctrine compingebant libros ut solam heresim inter tot veritates latentem insererent et cautiori efficaciori que fraude publicarent. Hec res indicat ex quanta necessitate talis quelibet moneta revelationum insolitarum debet a theologis priusque admittatur examinari. quorum precipue interest inter veram et falsam religionem mores que concernens discernere. Palam est insuper quam perniciosa sit scripture sacre reiectio et ad antichristi susceptionem preparatio certissima. Hoc signum quartum manifeste trahitur in lege Deut. xiii. et xviii. Et pro elucidatione maiori placet hic repetere quatuor conditiones vere revelationis que ad veritatis inscriptionem alias per me posita et pronunciatas in quadam collatione de angelis. Prima conditio. Nullus angelorum sanctorum sive prophetarum concessit esse futurum pronunciat quin veraciter futurum sit in sensu quem ipse vel spiritus sanctus intendebant. Sic non est transitum demonum quia et falluntur et falluntur. et hec conditio habetur Deut. xviii. Si tacita cogitatione responderis Quomodo possum intelligere verbum quod locutus est dominus. Sequitur responsio Hoc habebis signum quod in nomine domini propheta ille predixit et non euenerit hoc dominus non locutus est. sed per tumorem animi sui propheta confinxit. Contra hoc videtur esse instantia fortis de Jona qui predixit destructionem ninivitarum. et de Isaia respectu mortis ezechie. et de Nathan Propter quod ponitur secunda conditio Si id ipsum quod angelus aut propheta predixit non exmodo quo vocaliter pretendebat evenerit plus super hoc a spiritu sancto revelationem accipiet de prophetia aut revelatione sic vel sic intelligenda conditionaliter aut mystice vel literaliter. Sic factum est in Jona et Isaia alias debuissent lapidari secundum legem Deut. xviii. scriptam hoc est quod prius appellaui verum reclamare vel contradicere vel de suo intellectu salubriter informare. Tertia conditio nihil bonis moribus aut sincere fidei contrarium angeli sancti et prophete veri predicunt aut precipiunt. Non sic demones vel antichristus quorum signa dicuntur signa menda

rij q2 ad mendaciũ credẽdũ indu cũt. Hec cõditio habet Deut. xiij. Sidqs instet de precepto dato Abrae sup immolatione filij. Rñsio ẽ qꝫ deo iubente seu dispensãte nõ fuisset illicita mortis hui⁹ inflictio Sz ita dicẽt ꝑtinax idolatria immolans filios suos ⁊ filias suas demonijs Pro q̃ ponit̃ q̃rta cõditio Revelatio angelica siue ꝓphetica sup aliq̃ qd bonis morib⁹ obuiaret. nisi diuina interueniret iussio siue dispensatio. talit̃ circũstantionata est aut esse debet qꝫ de ea revelationẽ accipienti vel eis ꝑ quibus fit revelatio dubitare nõ liceat Oportet eniz vt tam clare cognoscat̃ revelatio eẽ a deo q̃z clare scit̃ aliq̃d eẽ scripture sacre vel rationi cõforme Et in hoc casu maxime nc̃ariũ est donũ qd aplus vocat donũ spũuz. Queres q̃d agit hoc donũ qd discretionẽ spirituũ appellam⁹? Agit equidẽ vt sapore quodã intimo et illũinatione quadã experimẽtali sentiat hõ differẽtias int̃ veras revelationes et deceptorias illusiones. Hoc tradit btũs Gregl. in dial. Hoc idem de se ipso btũs Bern̄ in suis miraculis fatebat̃ Sentiebat eni et vt sic dixerim gustabat int̃rio quodã afflatu et odore qñ ad faciendũ miracula sibi v̓tus aderat vtpote ad sanitates operandũ. Queãdmodũ de dñ̄o nr̃o Jesu christo dicit evangelista qꝫ sensit v̓tutẽ de se exiisse dũ sanata est mulier ex cõtactu fimbrie vestimẽti. Alioqn idem et alij similes nulla rõne visi fuissent aliqñ excusabiles a temẽitate aut a tentationis diuine pc̃ccõ dũ ad opandũ miracla semet ingerebãt Augl. q̃z refert in suis cõfes. mr̃em suã isto mõ int̃ veras ⁊ falsas nocturne q̃etis imagines ⁊ visiones discreuisse Cur igit̃ aliq̃s si regla vniuersalis aut doctria certa ⁊ infallibil̃ nequeat tradi sup hac materia de discretione spũum aut de revelationũ veritate cum ista res pl⁹ in experientia ⁊ cõditionũ particulariũ q̃ infinite s̃t cõcursu q̃z in arte verset̃? Videam⁹ similẽ in re pari imo longe faciliori difficultatẽ. Ridebũt ad exemplũ forsan aliqui ꝫ attẽdãt ne semet irridcant. Petam⁹ ab aliq̃ dari nob̄ sub arte ⁊ doctrina vniuersali ꝑ quaz sciri poterit evident̃ de se ipso vel alio semꝑ qñ somnijs illudit̃ aut veris vigilijs exercet̃. Attende in ꝑmis qꝫ visiones somnioꝝ plerũq3 discursiue sũt rõnales ⁊ sup se reflexe Nã q̃rat hõ si somniat. vtrinq3 in sup arguit. et tandez de libertate cõcludit qꝫ vigilat Vnde qꝫ tãta ẽ somnij ad vigiliã ꝓpinq̃tatis similitudo vt hesitet hõ etiã vigilans ac visa secũ retractans si tũc vere dormiebat. Rursus apd q̃sdam dormientiũ ꝑut scribit phs ⁊ experiẽtia loquit̃ vigilantiũ opa incursu vocez ⁊ alijs plurimis repetẽ necesse ẽ. Deniq3 tot ⁊ tã̃es aliqñ occurrũt similitudines somnij ad vigiliã qꝫ solũ videt̃ expientia ad discernẽdũ sufficiens. Interroga

aliquē de vigilātib' quō sit an vigilat? Respōdebit ilico forte insulsam hāc q̄stionē tuā. Sz vrgere non desinas respōdebit stomachās bñ scio. Persiste vltra ⁊ dic quō bñ scis. dicet q̄ maxima ē int' somniū suū. ⁊ vigiliā dissimilitudo si similitudines varias adduxeris q̄s pcegim'. estimo q̄ null' sue responsioni ali' erit exit' q̄z vt dicat certe scio q2 sic experior. Sed perge vltra insistē ⁊ affer q̄ similē crebro habere se indicat experiētiā. dum somniat credēs. scilz loq̄. legere ⁊ audire imo ⁊ non somniare. Ad hec q̄d iste respōdebit nisi dicē verū ē ⁊ tūc decipior Qz si ampli' pteruire ⁊ cōtraniti volueris. dicēs ita nūc. O bone vir etiā tu falleris. quāq̄z ignores. Videat ipse q̄d vltra obmutire aut sufficient' allegare valeat ad liberandū pedes suos ab hoc laborinto. pter solā expimentalē noticiā ipi' vigilie. q̄ valde dispar ē a somniis. fortior scilz atq̄z lucidior. p quā non se cā opinat' q̄z scit ⁊ intelligit. vigilare Trāsferat' hec similitudo. q̄ videt' puerilis ad rem sublimissimā q̄ erat' cōprimet' p eā si nō erro insolens arrogans q̄z hūana curiositas. q̄ fidei sacramenta si nō penetrat indignat'. q̄ nec quotidiana puerilia ⁊ ludicra sufficit attingere. Hec etiā nos cōsideratio cautiores efficiet nō in reuelationibus tm̄mō secernendis sz in oib' generalit' nr̄is actib' dijudicādis O q̄tiens. sibi videt' hō sapiens sibi instus sibi humilis. et sibi dicit q2 diues est in v̄tute ⁊ nescit q̄ miser ē ⁊ miserabilis ⁊ paup cec' ⁊ nud' Preualet in vanitate sua ⁊ in multitudine spūalium diuitiaꝝ suarū gloriat'. dicit in excessu suo nō mouebor in etnū Sz p certo alto somno pressus fallit' q2 oia hec aspicit nō in lūinose v̄itatis vigilia sz sub simulacro somniculose vanitatis experit' hāc fraudē. Tūc p̄mū hō dū deo ppicio excitat' a somno pcti. et nihil inuenit diuiciaruz somniatarū in manib' suis. Fit hoc dū regredit' ad lūinosū et p̄fulgidū diem humilitatis ⁊ sibi vigilat q̄ vanitati dormiebat. videt tunc errorē suū et illū secū diu q̄z retractans q̄ ipse patiebat'. q̄ vere despiat obstupescit. Nā ⁊ vere supbū et arrogantē ⁊ tumidū aut alit' viciosuz se fuisse dep̄hendit quanq̄z alit' prius existimabat Quare sic? Quia mentiebat' iniq̄tas sibi Et q̄d miꝝ si mentit' iniquitas sibi pl' q̄z si somniās de somniis. ⁊ maniacus de furia. et stolid' de sapiā corruptissime iudicarit. Sic ē plane q̄ viciosi de pp̄riis viciis vt de tenacitate parcus; de arrogātia supbus puerse diecturāt. et tanq̄z acrisia pcussi palpant in meridie. Quāobrē elucescit quantū imo q̄z necessariū sit eis alieni cōsilii ducatū habere ⁊ sequi. quia de somniante alius vigilans perfectius iudicat Ideo ve soli quia cuz ceciderit non hz subleuantez. et ve ceco si cecatū ducat impietas et illusio

qz ābo in foueā cadūt O formidātes ergo ingiꝰ fraudes q̄s non expauescet O fallaces vbilibꝫ mille deceptionū tendiculas quis has euadet. Quis arto tramite sic obscuro sic obsesso securus ābulabit? Profecto solus ille btūs ꝛ decies btūs humilis ꝛ paupculꝰ q̄ sapiēti obediēs semꝑ est pauidꝰ qui in dei timore instanꝰ se tenet ne cito subuertatꝰ domꝰ sua. Putas ne fuerat hoc expertus qui dicit Custodiens puulos dn̄s hūiliatus sū et liberauit me! Deniqꝫ hoc testatꝰ oraculū illud digne dinū et sēpiterne mēorandū de hūilitate Antonio monstratū. Cōformiter ad qd iurat deuotus Bernardꝰ taliū expertissimꝰ sup cātica In ꝟitate inq̄t didici nilhil eque efficax esse ad grāz dei ꝓmerendā retinendā recuperandā q̄ꝫ si om̄i tpe inueniaris corā deo nō altū sape ꝫ timere. btūs homo qui semꝑ est pauidꝰ. Hanc hūilitatis lucē quisq̄s intrauerit ꝑ medios tentationū laqueos q̄ntūlibet abscōditos tutus incedet. frustra rugiet aduersariꝰ vt leo. frustra circuiet q̄rens quē deuoret frustra insidiabiꝰ in spelunca sua vt rapiat paupem et paupculū et contritū qm̄ tibi dn̄e derelictꝰ est ille paup et orphano adiutor es. Hoc est p̄mū et p̄cipuū signū inꝰ signa nr̄e monete sp̄ualis discretiuū. Monitiones omnes itaqꝫ intrinsece oēs instinctꝰ vehementes omnes reuelatio om̄e miraculū ōis amor extaticus. om̄is ɔtemplatio ōis raptus. ōis deniqꝫ nr̄a interior exterior ve opatio si hūilitas p̄cedit ꝛ comitetꝰ ꝛ sequatꝰ si nihil eā p̄imēs misceatꝰ Crede mihi signū hn̄t ꝙ a deo sūt aut bono eiꝰ angelo nec falleris Si vero p̄dictoꝝ aliquid sumat originē a supbia si eaz secū duxerit suspecta habe oīa. Humilitatis ergo signū si pfecte nosceretur frustra multiplicarentꝰ alia qm̄ superbia et hūilitas numisma sp̄ualiū opationū sufficiēter cōdistinguūt. Hāc nihilominꝰ sublimissimā puitatē et paupertatē ditissimā sed in deo hanc sapiētissimā vt sic loquor insipientiā q̄ sibi de se diffidit que nemini se p̄ponit q̄ idcirco suasibilis est et nemini detrahēs ꝛ indignās disponit om̄ia suauiter. Hāc inq̄ꝫ quisq̄s ꝓpria ꝟtute studio vel industria adipisci et suare crediderit/errat ꝓculdubio etiāz supbissimꝰ est. p̄parat se hō ad eā nō negabo ꝫ ab eo solo gratis infūditꝰ et custoditꝰ a quo oē donum optimū est. et hoc scire et sētire iā magnū dei donū est et hūilitatis initiū. Ecce magistri venerabiles ꝛ fratres dilectissimi ecce q̄ relapsus sū de q̄rto signo ad p̄mū. ita ē. ꝫ nūq̄ꝫ pfecto satis crebro nūq̄ꝫ ꝟbis sufficiētibꝰ p̄t ap̄d nr̄am elationē p̄ditissimā inculcari laus huiꝰ ꝟtutis. nūq̄ꝫ nimis sub pedibꝰ reprehensionis vel a aduersa supbia deici ɔculcari et cōteri. O monstrū horrendū ingēs O portētuosissimum supbie negocium. Nam heu calcata resurgit fortior instar fabulosi

Anthei cuius sa repullulat vberior. sua demū resectiōe velut ydre poe tice caput redit fecundior. Sic ex suo nedū cōtrario vt ex hūilitate ex sordib⁹ ex pallore ꝫ ex sua morte rediuiua generat Uerūo tandez reuertamur si placz ad q̄rtū signū in quo eram⁹ Qd̄ diximus eē ve/ ritatē q̄ dat ɔfiguratōez legitimā monete nr̄e sp̄ual Ubi q̄so anim aduertē neq̄qz omittam⁹ ꝙ aliq̄ sic se hr̄e pn̄t vt q̄uis nō sint palā et directe obuiantia siue cōtraria di uine oipotentie que p scp̄turā sa/ crā extollit q̄n absolute possint fie ri. sunt nihilomin⁹ reuelenda tāq̄z inania et fatua et diuine sapie incō grua nec testionio veritat. legitime formata sed aliū de ꝓtracta q̄ad/ modū siq̄s dicēt sibi esse reuelatuz ꝙ tot⁹ mūdus mouebit cras mo/ tu recto ꝙ vn⁹ āgelus āmihilabit postmodū recreabit nō adducen do aliā vtilitatē ꝙ quilibz p̄lato/ rū debet sol⁹ et nudus incedere et baiulare crucē matialē sup hume/ ros suos als tota ꝑibit eccl̄ia Ta lia inq̄z velut delira ꝛ diuina reuela tione indigna stati abijcienda sūt. Neqz eniz relucet tm̄mō in diuinis opib⁹ potētia ꝫ bonitas et sapīa quā effudit sup oia opa ei⁹. Om̄ia inq̄t p̄s. In sapīa fecisti Ad h̄ re/ ferē qd̄ ātea dc̄m est de narratōi bus supuacuis fātasticaꝝ appari/ tionū et de inutili p eas tēporis cōsūptionē Pro hoc valet qd̄ ha bem⁹ ex determinatiōe doctoꝝ et glō mat. iiij sup illo si filius dei es mitte te deorsū Miraculū si pia vti litate aut nc̄itate careat eo facto suspectū ē aut reijciendū. sic fuisset xp̄m volare per aera et vt cōiter sūt oia maioꝝ sacrilegia p̄stigia Fuit nr̄is tp̄ibus mulier in talib⁹ famata reuelatiōib⁹ quā h̄ signuz nisi fallor dilirasse cōuincit

¶ Quintū signū

Expediam⁹ nos ad postre mū de q̄nto et vltio signo Illud ē si meministis. cha/ ritas seu diuinus amor qui dat co/ lorē aureū numismati sp̄oc signuz nō vsqueq̄qz stati sufficiēs est ꝓꝑē sophisticū et fucatū colorē aureū vane seu carnalis dilc̄onis Sicq̄ dē expꝑtū est mulierculas q̄sdaz fuisse q̄ circa deū vl' alios viros sāctos magl. afficiebant dilc̄one viciosa ignorant q̄z vera sc̄a et sincera ca/ ritate mouerent Et de idolatris ɔstat qr deū se diligē licz errātes existimāt Proptēa p̄mū h̄ inciden ter infero nō eē tutā mulierē q̄ntū/ cūq̄z sc̄am cū viris etiā religiosissi mis cohabitatōez ꝛ familiaritatē Quare sic? Qr pōt fieri vt amor a spū incipiat ꝫ vehement formidā/ dū est ne p blādicias sensim carne ɔsūmat Nō dcerit inq̄t hiero. visc⁹ diaboli Nā et ferreas mētes libi/ do domat ꝛ carpit vires. Utriqz vidēdo femia inq̄t ꝟgili⁹ Quocir/ ca scp̄sit q̄daz deuota mulier nihil ita se hr̄e suspectū sic dilc̄oez ꝛ pl⁹ q̄z diabolū etiā dum circa diuina et ꝑsonas ꝓbate sc̄itatis ꝟsat h̄ nō muliebrit traditū ē qm̄ passio seu motio q̄nto vehemētior tāto ꝑci/

pitatio facilior inuenit et regi diffi
cilior. Amplius hanc obedientiã in
ter ceteras vident errasse begardi
et begarde ob industriã dilectionez
nõie deuotionis palliatã. Argumẽ
tũ hui' rei est in quodã libello incre
dibili pene subtilitate ab vna feia
ɔposito que maria de valẽtianas
dicebat. hec agit de ꝑrogatiua et
eminẽtia dilectionis diuine ad quã
siqs deuenerit fit ꝭm eã ab omni le
ge preceptoꝝ solut'. adducens pro
se illud ab aplo sũptũ. Caritatẽ ha
be et fac qḋ vis. Recolitis opinor
vt apud Virgiliũ in bucolicl. quesi
tiue ponit. An qui amant sibi sõnia
fingũt Et certe res sic se hz. qm̃ a/
mor inter oẽs aie passiones magis
penetratiu' et alienatiu'. et si verus
est cast' et sanct' iuuat incogitabilit
ad ɔgnoscendũ celestia. Si ꝟo aut
van' sit errone' aut libidinosus va
rias sibi format illusiões ita vt cre
dat vidẽ seu cogitare q̃ prius igno
rat. Experimentuz hui' rei in amore
hereos ɔspicim'. Etem̃ si ꝑdeã ma/
ria nõ ꝺ viatorib' vtiqz ligat. ad ꝑ
ceptoꝝ diuinoꝝ impletionẽ ꝭ ꝺ statu
btõꝝ dilectionẽ quã scribebat ap/
plicasset vix altius quicqz de diuina
fruitione quo ad aliq̃ dici potuerat
sed fallebat eã sua tumiditas animi
tãte passioni dilectõis immixta. Pu
tabat igit̃ se frui deo dum vigebat
hec passio fortis circa deũ in ei' ani
mo quantũcũqz a diuinis ꝑceptis
longe esset. Accepi a narrante q̃dã
carthusiensi. se ab vno magno viro

audiuisse. ꝭ in ꝭ stult' erat ꝙ pctm
mortale nõ sꝑ corrũpebat charita/
tẽ nec impediebat dilectõez dei sup
oĩa imo ad gr̃as agendũ et diuinaz
ãmirandũ laudandũ ɔcupiscendũ
nõnunqz inflãmabat. exẽplũ dabat
de fornicatõis dilectione. Errabat
vtiqz delir' ille q̃ sic fantasiabat dũ
motũ oẽz amoris passionalẽ vel ex
cõsuetudine vel aliunde genitũ. ita
deũ vocabat caritatẽ q̃ nõ gaudet
sup iniq̃tate et q̃ deo ꝑ inobediẽtiã
ꝑcepti cui'uis nequaqz inimicat. No
ui hõiez q̃ ex deuotõe et sapia pla/
ne laudabili cuiusdã ꝟginis religio
se amiciciã ei' in dño familiarẽ am/
plexat'. deerat ꝑmo fot'ois carna/
litatis. tandẽ paulatiz ex ɔuictu cre
bro accreuit amor ꝭ nõ penitus in
dño vsqz adeo vt ab ea visitanda
aut recogitãda sibi ab ea vix diuel
li valeret. Nihil tñ ꝑ tũc carnale. ni/
hil subdolũ, nihil fraudis diabolice
suspicabat̃ donec aliqñ discedendũ
fuit longi' ab ea, sensit ille vir tunc
ꝑmũ qr nõ pura et om̃ino sincera ⁊
casta fuerat hec dilectio. et ꝙ ma/
gno malo nisi de' ꝓpici' auertisset
approximabat. Ois q̃ppe vehemẽtia
est ad virtutẽ ꝑiculosissima comes
vt ad dilectionẽ. ad zelũ. ad corre/
ctionẽ et siles. Verissime ꝓptẽa qui
dã enunciauit q̃ dixit male cũcta mi/
nistrat ipet'. hec demũ fraus apꝺ
illos freq̃es est q̃ in cultu aut dile/
ctiõe ꝓximoꝝ decorẽ corpis. florẽ
etatis. aut diuitias aut alias fortu
ne dotes attẽdũt. Ac inde vehemẽ/

tius ad cor dilectionē accendunt. Qui pfecto cauē habēt ne sordide aut et carnaliter exurant. Alioqn si tm̄modo virtutē diligūt sedē ei' vnicā spm̄ videlicz qualecūqz corpusculū inhabitet eque amēt colant et frequentent. Non aduersor vsqquaqz poete dicēti. Gratior et pulcro veniens et corpe virt'. Dominat sed affirmo qp si gratior. non ob hoc tutior aut sincerior inuenit. Deniqz vt sentias qz nihil tutū sit in ipa etiam dei dilectõe dū pegrinamur a dño recogitatione pfunda circumspice qp apud exercitatos in amore et ceteris virtutib' suboriri pt horribilis deceptõ. Et qualis deceptõ? Talis quippe vt ipi deuoti iusta sed occulta dei pmissiõe aut p erudiēdo aut p puniendo eludant a demonio meridiano supbie trāsfigurāte se in angelū lucis sub specie grādis boni. declinat tunc ab eis de' et veste nuptiali charitatis spoliat. Omnia tñ pōris deuotionis et dilectiõis indicia sentire et habē psumunt errātes vtiqz in via et expiētia mor qpad modū siqs aberret aptis oculis in via pedū. arbitrant itaqz qp agantur spū dei dū ex solo informi habitu et vsu virtutis pōris nondū abolito mouent. Et qs nō obstupescat hoc audiēs Quis nō vehement exhorrescat. Quis nō obtēperet aplo dicente. Qui se existimat stare videat ne cadat? Credo otēplat' h fuerat sapiēs q dicebat. Est via q videt hōi iusta. et nouissima ei' ducūt ad mortē Et ille qui ait. Nescit hō an amore vel odio dign' sit. Sup hāc abyssū multā iudicior dei verterat aciem otēplatiōis sue qui pauescens exclamat. O altitudo diuitiar sapie et scie dei qz incōprehēsibilia sūt iudicia ei'. Et alter inqens Terribilis in osiliis sup filios hominū. Et ad hūiliatōez nre miserie hec osideratio si non sufficiat quid ergo aliud erit satis ignoro Porro nō est pretereundū qp eadē psona sic nūc pt esse bona et ornata caritate nūc declinaē in vitiū et rursus a malicia in iustitiā oucrti. Sic possibile est eandē psonā nūc veris reuelatõnib' visitari. nūc fatigari vl temptari falsis illusionib'. Nā et pphe nri vt Dauid helize' et nathan non sp ad nutū presto habebāt fm Gregl. et historiā pphetică spiritū. Unde nathan ex frequēti vsu pphetice visionis credidit pprïā estimatõez cē reuelatõez. dū ipi dauid qrenti de edificatõe tēpli respōdit. fac qcūqz habes in corde tuo dñs tecū ē Ualet hoc exēplū ad ea q d vsu dilectionis diuine ptacta sūt. Quāobrē qui in talibus se existimant pprio sensu arte vl industria discernē videat ne erret qm̄ si psūptōis spūs obrepserit subintrabit facile vanitas illusionis. Caue tñ h audiēs et pauescens ne deteriorē infidelitatis aut desperatõis foueā incurras tanqz videlicz nulla sit aut fuēit in sanctis reuelatõib' et bone spei certitudo. Sic d reuelatõe dt apls. Scio hoiez x. Et de spe inqt. Certus sum qz neqz mors x. habet sane certitudo h

dino lūie nō hūana solū inuestiga
tōe aut estimatōe. Scis ꝓ tēa qꝫ nō
seqꝛ. cadit deceptioꝛ illusio i iudicā
do de somno et vigilia. igiꝛ nulla ē
de vigilatōe certitudo. nulla qꝫ ad/
hibēda vigilātib⁹ fides indubia. vi
gilabāt sācti i dino lūie. nos pc̄cis
obruti et obuoluti plerūqꝫ portēta
vitioꝝ aut illusionū somniam⁹ nimi
rū si fallimur. illi nequaqꝫ. Noui ho
minē q̄ post multū tēptatiōis inuo/
lucꝝ sup vno ex fidei artic̄lis. in tā/
tā subito lucē veritatis et certitudi
nis introduct⁹ est vt nulli ꝓsus re
sideret dubietatis relīq̄e. nulla vacil
latio. ꝫ serenitas multa. iubēte eo q̄
fluctib⁹ imperat. Audebat ꝙ nō. ex
rōe aliq̄ noua sic tunc se interroga
bat et optie meminit. ꝫ ex sola hūili
atōe et captiuatōe intellect⁹ in ob/
sequiū fidei et omīpotētie dei istud
meruerat vt nō pl⁹ dubitaret d̄ illa fi
de qꝫ de sui existētia. q̄rebat rōnem
tāte soliditatis et pacis in credēdo
Nihil aliud repiebat nisi ꝙ sic expi
ebatꝛ et in aliū transfudisse nescisset
Nō credēt forsan mūdani sapiētes
tales fiēi illūiatōes qm̄ verissime ꝓ
nūciatū ē ad deū p ꝓphāz. Illumi/
nās tu mirabiliꝛ a mōtib⁹ eṫnis t.s.
o.in.s.t. Qui nō sapiūt videlꝫ q̄ cor
dis sūt et spūs q̄ nec secū habitant
in corde suo. ꝫ foris in plateis vani
tatū. Sic ꝯstat iustos in spē sue salu
tis certā erigi. certā dico nō in se. ꝫ
i eo q̄ afflatu secreto dicit amen. sa
l⁹ tua ego sū q̄ i medijs mētis qꝫ tē
ptationū hūanaꝝ fluctib⁹ ancoraꝫ
spei firmā figit. q̄ etiā dilectā in trā
q̄llitatis cubiculū ex tot irruētibus
hūane vicissitudinis turbinib⁹ intro
ducit. Hec sūt plane mirabilia dei i
ꝓfūdo hūani cordis q̄ vidēt illi q̄
descēdūt mare ꝯtritōis amare ꝛ fō
tis i manib⁹ ꝟtutis ꝛ p ꝯtēplatiōꝫ
et meditatōeꝫ sedulā nō curiosā. ꝫ
piā et fidelē faciūt opatōeꝫ. in aq̄s
multis tā dinoꝝ iudicioꝝ qꝫ huma
noꝝ affectuū. vis vidē hāc visionē
magnā. vis ad ista ꝯscendē nō op⁹
est virib⁹ hūanis tuū posse. nō ē pos
se tuū scire vt socrates dicebat. est
qd̄ nescias. tua iustitia. nihil de iusti
tia tua cōfidē. Quō sic! Accede ad
cor altū et tibi exaltabiꝛ de⁹. videb
ꝙ nō tu sol⁹ ꝫ oēs gētes iuꝛ dictuꝫ
ꝓphete q̄i nihilū et inane sūt in con
spc̄u ei⁹ ecce tuū nihil posse. Excla/
mabim⁹ nihilomin⁹ cū ꝓpha. Mira
bilis fc̄a ē scia tua ex me. ꝯfortata
ē et nō potero ad eā. Ecce tuū scire
nihil fateberl. Deniqꝫ cū alio ꝓpha
Oēs iustitie vr̄e q̄i pān⁹ mēstruate
sic sūt an̄ te. Ab hac imbecillitatis
tue valle. Ab hac insipiētie caligine
Ab ꝫ puluē hūilitatl. et stercore viꝉ
reputatōis. vōbit te de⁹ in mōtē lo
ꝙs tibi d̄ caligie. atꝫ suscitās d̄ pul
uē egenū ꝛ de stercore pauperē eri/
gēs. Sꝫ dices. scio iā me nihil posse
nihil sciē. nihil deinceps hr̄e iustitie
nihil tn̄ tale q̄le polliceris experior
Verūtn̄ ꝓcor attēde quō scire dixe
ris. videto ne audias illd̄ imprope
riū. Ex ore tuo te iudico serue neqꝫ
Nā si ꝟa ꝛ absqꝫ vlla dubitatōe ita

esse iudices forte p intellectū q p rō
nē vt fere oēs.cur affectio.cur opa
tio otradicunt.cur vel nō oformit
afficeris et agis.aut cur sic afficēis
et sic agis q̄i possis tuis virib⁹.tua
io..stria.tua q3 iustitia dignū aliqd
opari laudo iudiciū tuū q̄le dixisti
ꝫ expimētalem gustatōez coetigo.
Aliter q̄ppe iudicāt se nescire idiote
q̄ difficultates scie alicu⁹ nūq3 attē
dūt.aliē sapiēs q expt⁹ q̄ sciēdi ipos
sibilitatē ex ipa rei odicōe aut rōnū
pplexitate.dixerat sentit et masti/
cat. Nullo pacto insup culpo neq3
ꝓhibeo te conari.te opari.te totis
virib⁹ exerceri. ꝫ arrogātiā in istis
penit⁹ execroz et exulo. Alioqn nolē
mirari si tua spes nutat et fluctuat
dū vel in modico tuis virib⁹ q̄s fa/
teris inualidas innitē. Si p̄rea cū
venēit tibi pes supbie claudicas et
corruis.vbi ceciderūt oēs q̄ opanē
iniq̄tatē. In deo q̄ sol⁹ est immuta/
bilis spes dūtaxat figēda ē cū illo
q̄ dic mihi adherē deo bonū est ⁊c
Intellige p̄rea vt ad cepta ṙgredi
ar vū diuerti longi⁹ ꝓsequēdo sup
biā.intellige inq3 q̄d salomon repi/
ret cū solo hūane industrie studio
ad ognitōez diuoꝝ nisus ē ptingē
q̄lis ē pn̄s inq̄sitio d' veris atq3 fal
sis reuelatōib⁹. Cūcta inq̄t tēptaui
in sapiētia dixi sapiēs efficiar et ipa
lōgi⁹ recessit a me multo magis q3
erat et alta ꝓfūditas q̄s inueniet eā
Et nunq̄d non aspicitis doctissimi
viri.nunq̄d nō aiaduertitis sile ali/
q̄d in ꝓposita q̄stione. q̄ plane tāto
apl'⁹ m̄ visa ē exaltari q̄to pl⁹ q̄sita

est penetrari Et ibi vē deficiūt scru
tātes scrutinio. Verū bn̄ actū ē.non
pdidim⁹ operā vos audiēdo ego
loquēdo.si de nobis non de dei mu
nē diffidim⁹.si pinde iugiter hēam⁹
ad dn̄m sursū corda petētes ne fal/
lam⁹ et fallamur. Nā hōi bono i cō
spcu suo dedit de⁹ sapiaz et sciētiā
inq̄t Salomon. Si mo nete spūalium
reuelatōnū nos examinatores esse
otingit studeam⁹ esse q̄les describi
m⁹. Adhēam⁹ deo et sc̄pture ei⁹ ꝓ
q'iā et in q̄ semel loq̄t nobis de⁹ et
idipm nō repetit. Debem⁹ in eo q̄
dē iudicio tū in oib⁹.tū p̄cipue i istis
examinatōe nō p̄cipitare sn̄iaz sed
vsq3 ad plenissimā examinatōez sus
pensū tenē iudiciū maxie nisi stultas
aut fatuitas ognata falsitatis ap/
ta sit.vbi ꝯo nihil p̄mo aspcu falsū
vel delirū ospiciē.nō solū explorare
ouenit q̄ acta sūt ꝫ exitū expectare
Nā p̄mittit aliqn̄ demon veritates
plimas et post tpis tractū qn̄ psua
sit hōib⁹tūc id qd fallit sūministrat
et hoc vel ad deceptōez singularis
psone vel ad impugnatōez miracu
losaꝝ opationū nr̄e religionis q̄b⁹
fides immixta subsistit. vel ad vitu/
periū toti⁹ deuotōis aut ad scāda/
lū ꝯbi diui. Etenī dū cadit vn⁹ quē
oīa magni eē nōis taliū reuelatio/
nū fama vulgauit. Irridēt ipi dein
ceps seculares seculariter viuentes
vnū quēlib3 q̄ religiosā simplicitate
vitā agē decreuerit. Appellat ofesti
illusor et illusus clamat. fātastic⁹ exi
bilat papelard⁹ begosus q begard⁹
et sic occasione accepta irridēt iusti

simplicitas. Sed ꝛ simplices per talia palaꝫ decepti aut vix aut nunq̄ꝫ possunt ad viam veritatis reduci. Que causa est. qm̄ neq̄ꝫ audiūt clericos quos ipocrisi inuidia et malignitate laborare credunt. neq̄ꝫ emēdant̄ p laicos quos ignorantes vt se ipos esse cognoscunt. Predictoꝝ omniū hec sūma est vt examineͭ numisma diuine reuelatiōis si habeat pondus humilitatis absq̄ꝫ curiositate et tumoris vanitate. Si flexibilitatē discretionis absq̄ꝫ supstitiosa estimatione et abiectione cōsilij. Si durabilitatē patientie in aduersis absq̄ꝫ remurmuratione et ficta emulatione. Si veritatis cōfigurationē absq̄ꝫ mendosa aut inepta assertione. Si colorē viuidū et sincerū diuine charitatis absq̄ꝫ carnalitatis scoria et fece. Et qm̄ hec oīa circa elisabeth et zachariā extiterūt in reuelatione eis facta de Johe ꝛ ei⁹ nōie Cōmēdari nō irratiōabiliter dict⁹ est ipe Johes tanq̄ꝫ habens nomē reuelatū quod os dn̄i nōiauit. qđ notari dignū in pⁱma nostri textus particula fuit Johes ē. Cui⁹ meritis ab omni nos errore custodiat ipa veritas xp̄s Jh̄s qui ē bn̄dict⁹ in secula seculoꝝ Amen

Explicit tractatulus sup distinctōe verarū visionū a falsis magistri Johannis de Gerson ꝛc.

Prohemiū In trigilogio astrologie theologisate.

Apientiā que a dn̄o deo est. que et de se p̄dicat. Per me reges regnant quaꝫ vsitato nomine theologiā dicim⁹ nullus recte existimabit cōtrariā esse cuicūq̄ꝫ vere scientie. omne enī verū oīi vēo cōsonat. Quinetiā theologia scientias omēs alias sibi subditas hꝫ velut ancillas in quib⁹ siqd pulcrū est illud approbat ꝛ decorat. siqd noxiū et turpe illud abijcit et mundat. Porro siqd supfluū est rescecat. supplens quicqd fuerit diminutū. ꝓpterea nō est hoc negādū ab astrologia quā esse scientiā nobilē et admirabilē pⁱmo patriarche adam et sequacib⁹ reuelatā theologia nō abnegat. Verū hanc ancillā suā astrologiā nōnulli tot vanis obseruationib⁹ tot impijs erroꝛib⁹ tot supstitionib⁹ sacrilegis deturpātes maculauerunt nescientes in ea sobrie sapere ac modeste vti. q̄p apud bonos et graues reddita est necdū infamis sed religioni xp̄ianoꝝ suisq̄ꝫ cultorib⁹ pestilēs et nociua. Succurrendū igit̄ existimaui huic errori precipue ꝓpter te pⁱnceps illustrissime Delphine qui supes vnic⁹ heres xp̄ianissimi regni francoꝝ ꝛ iure regens ipsiꝰ quatin⁹ seduci non possit optīa indoles tua ab extranea muliere q̄ mollit sermōes suos ostentatione prescie futuroꝝ et ope

Trigilogiū

rationis mirādorꝝ Astrologiaꝫ lo quor quorūdā prophanorꝝ se phi losophari dicētiū. Hāc ego nūc a do mina sua theologia veluti modeste compositā mundatā et ornatā sub triginta ꝓpositionibus quasi cum totidem monilibus preciosis dedu cendam fore salubriter iudicaui co ram celsitudine tua ɔsiliariorūqꝫ tu orum prudentissimorꝝ claro intuitu de quo sapiens rex qui sedet in so/ lio iudicij intuitu suo dissipat omne malū Opto deniqꝫ nitor et supplico quatinꝰ per prosperū religiosūꝫ ve rum et deuotū regimen regni domi nus noster Jhus xp̄s rex regum et dominꝰ dominantiū te ꝓprio san/ guine suo redemptuꝫ perducat ad eternum

Sequit̄ trigilogiū astro

logie theologisate cum cōmētario lo epilogo ⁊ doctrinis a dn̄o Johe de Gersonno cancellario parisieñ. compilatū Lugd.

Prima propositio

astrologie

Celum a deo glorioso li/ bere contingenter et cuꝫ tempore constitutuꝫ esse Quoniam dixit et facta sunt

Cōmentū Errauerunt hic mul ti astrologi non illu/ minati ꝑ fidem qui posuerunt per/ petuitatem mundi eo ꝙ deus agit immutabiliter. et inde posuerūt ani mas rationales cū non pn̄t actu eē infinite numēo aut migrare de cor poribus in corpora vt plato pitha goras virgilius et alij plures. Aut ꝙ generant̄ et corrumpunt̄ cū cor/ poribus vt Alexander et epicurus Aut ꝙ vnicus est intellectꝰ in omni bus hominibꝰ vt Auerrois impo/ nit. vnde timēdū est ne nimis astro logisare aut philosophari volētes. sicut Origenes in fine vite sue inci dant in predictos errores vel aliꝗ eorꝝ atqꝫ sequentiū.

Secūda propositio

Celum esse velut instrumen tum dei gloriosi et per ip̄m machinā mundi corruptibi lis regulariter gubernari

Cōmentū Errauerunt hic aliꝗ dicentes celum nihil agere sed tm̄modo signum esse alle gantes illud. Et erunt in signa et tē pora. Dicitur autem mundi corru/ ptibilis ꝓpter animas rationales. que reguntur a deo immediate sine celo quo ad naturam quo ad gra/

tiam quo ad gloriam et generalē quo ad omnia dona et illuminationes supnaturaliter infusas. Doditur autem regulariter ꝓpter miracula facta tam in celo q̄ȝ in terra sicut in statione et retrogradatōe solis temporibus Josue et Ezechie et in eclipsi tempore passionis. in diluuio generali. in sacramento altaris. et in aliis sine numero miraculis

Tercia propositio

Celum nihil in creatione animarum rationalium influere et ipsas aliter post q̄ȝ ante lapsum regi

Comētū Erraverunt hic Auicēna ꝛ sui sequaces quo ad primaȝ partem. Et quo ad secūdam omnes tam astrologi q̄ȝ alii qui nō posuerunt corruptionē peccati originalis putantes nullū statum esse nature lapse sed illius tantūmodo que primo instituta est vt nunc sumus s̄m eos morti scȝ passionibus de necessitate subiecti. Constat autem ꝙ si adam non peccasset tunc nec fuisset infernus. qualis nūc est pro hominibus. nec xp̄us fuisset incarnatus saltem ad moriendum nec spiritussanctus fuisset datus in variis linguis. et ita breuit̄ de omnibus nostre reparationis mysteriis Attamen est probabilis opinio et subtilis ꝙ deus prescius futuri casus hominum descripsit in celo quasdam congruentias concurrentes in decursu totius mundi vsqȝ ad finale iudicium. Et hoc intenderunt illi qui voluerunt concordare astrologiam cum theologia sicut reuerēdissimus pater dominus cardinalis Cameracens̄. et illi quos inducit loquētes de sectis et de diluuio sensisse videtur. Facit ad hoc ꝙ vix reperitur aliquod miraculum fuisse factum quin in circumstantiis concurrerit aliqua naturalis actio.

Preterea fides quāuis sit supernaturalis non refutat rationes ꝛ congruentias naturales. nec charitas supnaturalis motiua naturalia ad amandum quoniaȝ talia faciūt ad consolationem fidelium atqȝ mundanorum. hoc tamen obseruare cōuenit ne fidelis dei amicus vtatur talibus rationibus et obseruationibus tanquā principalibus et cogētibus motiuis ad credendum deo sibi qȝ per charitatem inherendum Alioquin meritum fidei perderetur et irrisio maior apud infideles ꝛ humanos sequeretur scientibus illis ꝙ talia non cōuincunt. Et sub hoc sensu dicitur in epilogo. ꝙ mysterium nostre recōciliationis nihil habȝ in celo. hoc ē cui principalit̄ intēdere debeamus vt ille qui nasonem impudicissimum introducit ob hinc credidisse deniqȝ obsecrat̄ nequidnimis. Sȝ q̄m Virgili' ait. Solem q̄s dicē falsū audeat. Offert̄ hic ꝓ scolasticoꝝ exercitio sylogism' t'lis

Ostenso itaq; celo ꝓ statu sue creationis ante lapsum ꝑmi hoīs arguitur sic. Celū prefignabat incarnatōnē filij dei cū multis alijs effectib⁹ factis ꝓpter repatiōnē hoīs peccātis. et p̄im⁹ homo nō peccabit nec fiet eius repatio cū suis effectibus. ergo celū predixit falsū. ɔña est necessaria. et añcedēs ꝓ illo erat tūc possibile et sibi ɔpossibile. qm̄ maior est necessaria. cū sit de ꝑterito vera. et scd̄a tūc erat possibilis. ergo ɔsequēs est possibile s. ꝙ celū dixit falsū. et ita cū celū fuerit immediate creatū a deo de⁹ dixisset falsuz per celū qd̄ blasphemiū videt

¶Quarta propositio.

Celum virtutes a deo diuersas ꝓ varietate suaꝝ partiū stellaꝝ planetaꝝ et motuū recepisse ꝫ eas ab omnib⁹ ɔprehendi nō posse

Cōmentū Errant et experientia negant sentiētes oppositū cū celū sit sicut horologium pulcerrimū ɔpositū ab artifice summo, cū sit etiā liber sententiosissim⁹ exemplat⁹ ab exemplari libro vite infinite et eterno qui nominat mundus architip⁹. in quo id qd̄ factū ē vita erat. Porro de stellis dic̄ ꝓpheta. Qui numerat multitudinē stellarū et omnib⁹ eis nomina vocans: hec aūt vocatio quid aliud est q̄ȝ distincta virt⁹ et operatio stelle cuilibet attributa. Nomen quippe sumitur a ꝓprietate rei. Et qm̄ innumerabilis est hmōi ꝓprietas. Exclamat. Magn⁹ dñs noster et magna virt⁹ eius et sapientie ei⁹ nō est numer⁹

¶Quinta propositio

Celū obedire ad nutū deo glorioso atq; ipm opibus humane recreationis seu reparationis inferi⁹ et subditū esse

Commētū Errauerūt hic multi astrologi et pħi qui posuerūt deū agere de necessitate nature et qui negauerūt mysterium nostre redemptionis a seculis absconditū ꝓpter quod nedū celuz corporeū sed etiā angeli ⁊ intelligētie sūt sicut dicit apl's in ministeriū missi. Tradit insup moyses Deut. iiij. ꝙ solem et lunā et omnia astra celi creauit deus in ministeriū cunctis gentib⁹. Vñ et describens creationē mūdi posuisse prius fuisse virgulta terre q̄ȝ sol vel stelle formarent ut ostēdēt deū posse agere sine sole et stellis. Cū igit homo sit quodāmodo finis omniū sicut Aristo. videt posuisse. ij. pħicoꝝ optet ꝫm variatōnē hoīs cetera variari sicut prius tangebat de statu nature integre ⁊ lapse. Et sicut apparet in miraculis factis supnaturaliter vt homines supnaturalem suū finē adipiscerent ꝑ fidem spem et charitatez

¶Propositio sexta

Celū generale influens esse et remotū et actiones suas in patiente disposito recipi

deum vero neodum vniuersaliter et remote sed singularissime et propinquissime operari

Comentum. Errauerũt hic astrologi quidam vt Alkindus de radijs et similes ponentes res inferiores nihil agere sed tantummodo deferre radiosas influentias celi et inde fieri effectus similes numero prius istum quã illum propter determinationem celi vt in productione graduum caliditatis quã determinationẽ alij solum referunt ad diuinum beneplacitum libere contingenter agens. conformiter ad secundam partem propositionis quod deus est agens immediatissimũ et propinquissimũ. non obstante coefficientia causarum secundarum Et hic errauerunt aliqui doctores etiam catholici ponentes deum esse causam non immediatam in omni effectu. quoniam inquiunt alie cause superfluerent. Esset preterea deus causa immediata actuũ voluntatis tam bonorum quã malorum. et ita esset auctor peccati. Sed pro nobis est articulus parisiensis dicens quod deus sit causa remotissima sic quod non propinquissima. error Nihilominus offert hic pro scholasticorum exercitio silogismus talis ad probandum. Quod si deus immediate agat actum voluntatis deus facit et vult peccatum significando sortem qui facit substantiam alicuius actus contra prohibitionem dei et voccetur. A. Tunc arguitur sic. Sortes facit. a. actum. et sortes habet preceptum dei de non faciendo. a. actum. ergo sortes peccat consequentia est necessaria. et deus vult et facit quamlibet partem antecedentis. ergo et totum antecedens cum partes sint sibi compossibiles. ergo deus vult et facit totum consequens scilicet sortem peccare. quod videtur blasphemium

Propositio septima

Celum effectus neodum varios sed compositos vel copositos in inferioribus facere pro diuersitate materie rationibus seminalibus plene

Comentum. Errauerunt hic astrologi illi qui volẽtes iudicare de natiuitatibus vel morte vel alijs inferiorum conditionibus respicientium esse dicunt ad solum celum et constellationes eius vnde et experientia cõuincit eos. sicut deducit Augustinus. v. de ciuitate dei de duobus geminis diuersarũ fortunarum. Sicut et experientia docet de terra et luto et similibus. Et de varietate sine numero diuersarum herbarum et plantarum in eadẽ pusilla parte agri. Quod si dicãt varietates tales fieri propter diuersitates angulorum influentialium celi qui terminantur velut in indiuisibili et inde diuersificãt

in partibus loci suos effectus. Ex hoc saltem habetur quemadmodū de geminis concludit Augustinus contra responsionem de rota figuli mota et percussa ꝙ iudicium cuiuscunqȝ astrologi ferri non potest super tanta incertitudine et ignorantia diuersitatis huiusmodi imperceptibilis influentiarum angularium velut indiuisibilium. Deniqȝ videmus regulas astrologie de ventis et plantis et alijs naturalibus effectibus aliter et aliter verificari seu falsificari pro diuersitate situum et figurarum et dispositionum huius terre vel illius.

Propositio octaua

r Elum cum sideribus et planetis in omnibus suis combinationibus motuum directionum. retrogradationum. oppositionum cum reliquis circūstantijs multo plus ab hominib⁹ ignorari ꝙȝ sciri

Commentū Errauerunt hic quidam iactantes se de omnibus scire respondere vt Gorgias. Contra quos fuit Achademicorum disciplina et si non verior tū plus sobria dicentiū se nihil scire. Nec mirum de toto celo cum nec minimū folium arboris tantū sciatur ab hominibus quantuȝ ignoratur cum continet numeros et figuras et earum combinationes infinitas. Preterea sunt aliqui mot⁹ octaue spere et planetarum prius ignorati ab astrologis et satis nouiter inuenti. Deniqȝ presupposita creatione mundi cuius duratio nondum est septē milia annoꝝ fm̄ veritatem fidei non potuit per obseruationes astrologicas inueniri saltem quo ad effectus calculatio magni anni quem Plato posuit. xxxvi. millium annorum. Et ita de calculationibus aliarum constellationū que non potuerunt totiens repeti vt facerent experientiam certam et naturalem astrologis de talibus vel talibus effectibus consequētibus huiusmodi constellationes quaruȝ alique nunquaȝ fuerunt. alique raro. aliq̄ semel aut bis. ꝓpterea finxerunt astrologi sacerdotes pagani et infideles arabum et indorum infinitam vel velut infinitam annorum multitudinem vt Albumasar et Marcianus scribunt. Potuerunt igitur per solā diuinam inspirationem factam ade vel abrae vel similibus dari vere regule vel de tota virtute celi quātū voluit deus reuelare et nos scire sine curiositate. Valde autem pauca sunt talia pro statu presentis miserie que ordinata est ad visum beatitudinis eterne vbi videbitur deus omnia in omnibus

Nona propositio

Celum habere cõmensurabiles vel incommensurabiles motus signorum insuper et planetarum dominia huic vel illi genti prorsus incertum esse.

Cõmentũ. Errauerunt vt experientia docuit certitudinem afferre volentes vbi solam posse haberi rhetoricam probabilitatem deducit magister Nicolaus oresme et post eum dominus petr' cardinalis Cameracensis sumens exinde radicem vnam difficultatis astrologicorum iudiciorum. Et inde forsan est ꝙ nondum videtur reperta precisa quantitas anni solaris aut ex qua radice procedit. Ceterum varietas assignantium huic vel illi plage terre talia vel talia signorũ dominia satis incertitudinẽ esse monstrat.

Propositio decima

Celum cum sideribus et planetis suum lumen influxiuũ pro varietate fractionis ⁊ refractionis radiorum luminarium ex diuersitate mediorum diuersificare et non veros situs aspicientibus ad terram monstrare

Cõmentũ. Errauerunt hic pauci vel nulli qui sciunt cum astrologia perspectiuã vnde sumitur radix altera difficultatis astrologice iudicationis. Inuenitur et alia difficultas ex collatione zodiaci. vtrum videlicet sit in primo celo quodcunque sit illud. an in firmamento ꝯm figurationem stellarum fixarum in eo. Compertum est enim firmamentum moueri contra motũ primi mobilis. Et ita ꝯsequẽter zodiac' mutaret. Sunt et alie difficultates motionis planetarum in suis augib' epiciclis ecentricis ꝯm ascẽsum. descensum. stationem. retrogradationem. titubationem. circũgirationem in centro ꝓprio que omnia punctualiter obseruare poterit nemo. in quibus ⁊ similibus diuina se sapientia ludere dicit et ostendit

Propositio vndecima

Celum cum sideribus et planetis illos quantũ in se est culpare et in abusum trahere qui de singularibus effectib' predicere presumit compertum esse et eos crebro falli et fallere posse

Cõmẽtũ. Errant tales ex ignorantia vel ex fraudulẽtia vel ex arrogantia. Et quia non attendunt veritatem vnius propositionis precedentis ꝙ celum est solum influens generale. Cuius ratõ particularisatur vel singularisatur aut a deo solo. aut a dispositione materie. Si autem obiicitur ꝙ inueniuntur predicere multa vera. Respondetur ꝙ multo plura falsa. et ideo vera dicũt vel a casu vel a mltitudine eorum que dicunt vel a malis que presagiunt que sunt vt in

plurібus apud homines vel a fantasiatione et obseruatione eorũ qui audiunt vel a cognitione secretorũ maxime dominorum et eorũ quos frequentant que inuestigant diuersis medijs p fautores suos. et hoc est frequens et expertum. Tunc fit demũ ab intermixtiõe opationis demonũ apꝫ seducendos taꝫ predicentes q̃ꝫ fideꝫ adhibentes in talibus per dãnabilem curiositateꝫ sciendi futura et ea que pater solus habet in sua potestate. Hinc vulgatꝰ auctor ait. Quod deus intendit noli perquirere sorte. Quod statuit de te sine te deliberat ipse. Hinc rursus. Mitte arcana dei. Conformiter ad sapienteꝫ Que tibi precepit deus illa cogita semper et in pluribus operibus eius ne fueris curiosus. Hec si obseruaueris miscebit se tibi tuis qꝫ actionibus angelus bonus. Signum autem immixtionis diabolice actõnis est q iuxta dictũ cuiusdam magni viri sepe in iudicijs astronomicis vbi minus est de ratione naturali et nihil de miraculo ibi crebrior euentus inuenitur. quod esse signum pactionis cũ demonibus Augustinus tradit secundo d doctrina xpiana. Et sacre theologie facultas parisienſ. alias declarauit contra idolatricam prauitatem. Notetur hic Augustinus libro de ciuitate dei satis circa principium. His inquit omnibus consideratis non immerito credit cũ astrologi mirabiliter multa vera respondent occulto instinctu fieri spirituũ non bonoruꝫ quorum cura est has falsas et noxias opiniões de astralibus fatis inserere humanis mentibus atque firmare non horoscopi notati et inspecti aliqua arte que nulla est

Propositio duodecima

Celum super somnia ⁊ super auium volatus et garritus multam vim habere sed nõ ob hoc somnia vel auguria vel traditiones magicorum se super celestem virtutem fundantium nigromancia. chyromãcia. piromancia. cum similibus obseruandas esse

Cõmentũ Errauerunt hic quo ad partem secundã omẽs fere gentiles et idolatre. rhomani. arabes. Indi et ceteri. errant et supstitiosi xpiani. sortilegi et magici et eo damnabilius quo per fidem verã sunt illuminati et per eaꝫ prohibiti ne talibus intendant vel vtantur. Cum etiam videant seueritatem iudiciorum contra tales per ecclesiasticos ad incarcerationem perpetuam. per seculares ad igneꝫ. per deum ad gehennam

Sequitur propositio tredecima

¶Propositio.xiii.

A Ngelos vel intelligētias nō aiare s̄ regere celū cū sideribꝰ ⁊ planetis ad dei gloriosi voluntatē

¶Cōmentū Oppositū dicit̄ sensisse Plato ⁊ q̄dā alioꝝ dicentiū totum mundū esse animal magnū Sed tenēda est fide certa nr̄a ꝓpositō cui ɔcors est phia Aristotl.

¶Propositō.xiiii

A Ngelos seu intelligentias per imperiū et voluntatē influere in sperā corruptibilū frequēter cum celo et aliqn̄ sine celi adminiculo.

¶Cōmentū Oppositū sensisse videt̄ maioꝝ ps phoꝝ dicentiū cōtra fidei veritatem. ꝙ angeli nō agūt nisi mediāte motu celi cum suis orbibus. vn̄ et per orbem Lune dari posuerūt formas in inferiorībꝰ virtute actōnis sue intelligentie et supiorū Sz ꝙ per imperiū et voluntatē agāt intelligentie concedere videt̄ Auicēna ponens libertatem cōtradictionis in angelis et magis q̄z in hominibus sicut est veritas fidei. Quāuis Albertus philosophisās cōformiter ad peripatheticos vł quosdā astrologos voluerit hoc impugnare deducendo ad hoc ꝙ tunc nō possent haberi determiate regule de actionibus vel influētijs intelligētiarū ex quo libere cōtradictorie agerent Hoc autē esse incōueniens reputassent astrologi ⁊ phi quos sequit̄ Et similiter idolatre oēs qui per carminatōnes et magicā artem posuerunt demones in idolis concludi vel alligari posse quēadmodū tradit Hermes trimegistus de egiptijs qui nō habentes quomō crearent animas inuenerūt artem quomō spiritus includerent et inde miracula facerent ac responsa darent Ueritas autē fidei cōcedit ɔsequentiā ⁊ cōsequēs illatum per Albertuz Addens demones nō cogi per artes magicas. sed ita fingere se cogi vt colantur sicut dij ⁊ homines fallacia multiplici decipiant.

¶Propositio.xv

A Ngelos seu intelligentias ad creationē anime rōnalis nequaq̄z attingūt. sed nec eidem illabi possunt

¶Cōmentū Oppositū senserūt aliq̄ philosophātium et hereticoꝝ ponentiū aīas rōnales ex traduce fieri vel corrūpi Ceterū quicq̄d dixerint aliqui de energuminis lunaticis ⁊ similibus. ꝙ demon opprimit animas eoꝝ quasi subintrans eas Quicquid p̄terea dicat veritas catholica ꝙ demones sunt incensores viciorum et boni sūt illuminatores animarū nihil istorum fit per illapsum qui soli deo ꝓprius est possidens animā ad suū plenū imperiū

¶ Proposicio. xvi.

Ngelos vel intelligentias ad imutationē humane libertatis naturalit͛ et imediate ꝑ statu vie nequaq̄ attingē

¶ Cōmentū Oppositū videtur posuisse Auicēna et Catholicoꝝ aliq̄ dicētes aīam rōnalem superirradiari et supillu minari imediate etiā pro statu vie per lumia supioza dei et angl'oꝝ nō ocurrentiū sensuali vel fantastica visione Et inde conati sunt saluare ꝓꝑhias tā in seipo q̄ȝ in vigilia et ꝑuisiones multas occultas ꝑ energumios Et ita se saluabat machamet' epilēticus q͛ cadebat nō potēs ferre illuminationē āgelicā Scd̄ Aristl. cui fides ↄsentit ē pro nr̄a ꝓpōne dicēs nēc est q̄cunq̄ȝ intelligentē fātasmata speculari dās signū hui' q͛ deficiente nob̄ a natura vno sensuū deficit ⁊ nob̄ scia de illo sensu Stat nihil'omin' q͛ aīa rōnalis in sui creatiōe suscepit formationē seu illustrationem desuꝑ a deo in qua et per quā cognoscit v͛itatē ꝑncipioꝝ ꝑimozum sine ꝑma acceptiōe per sensus seu fātasmata q̄uis in actū nō exeat fātasmatibus nō ꝑuisis Ad qd̄ referri posset Boecij de aīa verbuȝ ex platone. sūmā q̄ȝ tenens singl'a (ꝓdit

¶ Proposicō xvii

Angelos oīes esse administratores spūs et a deo glorioso bonos in ministerium ꝑ hoibus qui hereditatē adepturi sunt salutis datos esse.

¶ Cōmentū Oppositū qui dic̄ est hereticus si se gerat ꝑ xp̄iano cōndicēs expssis v͛bis apl'i Et hec est magna cōsolatio illoꝝ qui tenent veraciter et sine fictione fidem Jh̄u xp̄i et qui captiuāt oēȝ intellc̄m in obsequiū fidei q2 si fiduciā capim' de hoib' peritis in medicina vel astrologia aut arte alia q͛ adiuuare nos possint q̄nto magis hoc facere possumus de angelicis spiritibus

¶ Proposicio. xviij

Angelos bonos ⁊ malos inter cās liberas et alias q̄s de' sic instituit vt eas ꝓprios mot' agere sinat numerādos esse

¶ Cōmentū Oppositum nullus fidelis aut aliq̄s rite philosophisans dicet Et inde fit q͛ absq̄ȝ tentatione dei possum' ad angelicū subsidium recurrere sicut ad peritū medicū et eū qui potest iuuare nos in necessitatibus nr̄is de cursu communi et naturali Excipitur angeloꝝ malorum ↄsultatio et inuocatio quoniā nō est licitum participare cū eis tanq̄ȝ excōmunicatis a deo et ecclesia tota ⁊ quia fallaces sunt/ fallere semper cupientes. nō iuuare nisi ficte. Iā iuxta prouerbiū vulgi ludunt ad falsam societatem.

Proposicō. xix.

theologisate

Ngelos celum et terram iuxta qd exigit electorum dei despcatio salus et ordo deo iubente vel permittente posse mutare. vt solem facere stare. et ignez nō urdere

Cōmentū Oppositum putant omēs astrologi infideles et pagani negātes vera miracula posse fieri nec illuminati cuz pphēta dicēte. Omnia quecunqz voluit fecit deus in celo et in terra in mari et in omnibus abyssis. Nesciētes preterea vel negantes miracula veteris legis et noue qualia legere promptum est in biblia et auctenticis xpianorum libris.

Propositio .xx.

Ngelos p deuotas ad deū preces potius qz per curiosas inspectiones vel obseruationes constellationuz posse conciliari et per ipsos opem hominibus dari. vnde et per fidem sancti vicerunt regna.

Commētū Oppositum dicentes conuincuntur ex premissis iuncta promissione dei dicentis. Queciqz orantes petitis credite et fiet vobis. cum similibus multis. iuncto q non semper expedit nob habere prospera que petimus. sed magis aduersa que fugimus. Nec oportz in recursu ad eos et deum tempus orationis per constellatiōes obseruare vt Guilhelmus parisiensis notanter ait et deducit.

Propositio .xxi.

Ngelos presertim malos in artibus magicis et omnibus superstitiosis operationibus que nec rationem naturalez nec miraculum verum habent sed ex pacto noto vel occulto non dubium operari et effectum sortiri

Commentum Oppositum posuerunt qui negauerunt demones esse contra expressam sacre scripture litteram in veteri et nouo testamento. Fuerunt etiam experientie multe in oppositum et etiam doctrine sāctoruz nominatim Augustinus qui notāter dixit. Omnes tales obseruationes tanto magis suspectas et fugiendas esse quāto sepius videntur suū sortiri effectū. Etsi allegeť q frequēter multa iubenť illic obseruari in artibus magicis vel sortilegijs que sunt sancta et honesta. vt ieiunare. castū esse. dicere pater noster et euāgeliū Rńdebat vnus vere et catholice supstitionē tāto peiorē esse quanto plura miscenť bona. qm̄ vnde deberet honorari deus honorať diabolus Nemo tñ ex hoc intelligat obseruationes xpianoz reprobatas esse q̄ vel ab eccia ɔstitute vel ab eadē rōnabiliter tolerate sūt. quāuis nō appareat ratio huius magis qz illius nisi vł ex volūtate seu auctoritate instituētis. vel a deuota q̄daz imaginatōe facientis q̄ se exercet vt in tali numero orōnū. in pegrinatōib. in noue/

nis et oblationib⁹ nunc candelarū
nūc panis nūc galloꝝ nūc in gesta
tione reliquiaꝝ ⁊ bibitione ablutio
nis eaꝝ In quib⁹ pia fide factis nō
min⁹ se pt immiscere bon⁹ angelus
q̄ malus in impia et ꝓhibita fide
fcis fortassis et empērica medicoꝝ
tolerari pñt Hanc generalē haben
tia rationē fortificationez s. imagi
natiue virtutis. mendax assertio ta
men desit

¶Propositio.xxii

Angelos mediate et inclina
tiue seu dispositiue posse su
per intellectū et voluntatez
ꝑ immutationē sensuū tā interiorū
q̄ exterioꝝ ꝑ dei iussu vel ꝑmissio/
ne multipliciter opari

¶Cōmentū Oppositū pauci vel
nulli senserūt ex astro/
logis phis et catholicis. qui cōsen
serunt angelos vel intelligentias es
se. Nā et sup hac radice fūdāt astro
logi regulas interrogationū et re/
sponsionū et alias multas. sed fallū
tur in plurib⁹ ex p̄tactis causis. q̄a
ponūt angelos influere pure natu/
raliter nec satis attendūt liberi ar/
bitrij potestatē dei et materie diuer
sitatem.

¶Propositio.xxiii.

Angelos vel intelligentias
in suis actionib⁹ et influxib⁹
liberis ponere sub certis re
gulis coartari tradi et ↄgnosci te/
merariū et impiū necnō a vera phi
losophia et theologia alienū esse

¶Cōmētū Oppositū dicentes cō
uincunt ex p̄dictis ma
xime ꝓpter arbitrij libertatem in an
gelis regētib⁹ et i hōib⁹ gubernati.

¶Propositio.xxiiij

Angelos et deū cui⁹ ministri
sunt illos offendere q̄ regu/
las et traditiones preiudi/
cātes influxui libero dei et angelo/
rū imo et homini libertatē palliant
sub nomine astrologie vel alterius
naturalis scientie. et talib⁹ auctori/
tatē vel approbationis occasionez
dari non debere

Cōmentū Oppositū dicētes cō
uincunt ex premissis
iuncta lege dei tam vetere q̄ noua
Juncto preterea ꝑ scdā parte illo
qd dicit apls. Ab omī specie mala
abstinete vos. hoc est ab omni scan
dalo dante occasionem ruine

¶Propositio xxv.

Humanā rationem posse et
debere astris cognitis vel
incognitis domiari nec ab
eis in vitium trahi

¶Cōmentū Concedūt istā sapiē
tes astronomoꝝ vt
Ptolome⁹. maxime de sapiēte qui
p̄cognoscit celi ↄstellationes incli/
natiuas. qm̄ pt adhibē remediū cō
tra noxias sic facim⁹ regulariē ↄtra
hyemē ꝓuidendo de calefactione
et domibus. ⁊ ↄtra calores estatis
ꝓuidēdo de refrigerationib⁹. ⁊ ita
de pestilētijs. diluuijs. bellis ⁊ silib⁹
Tradūt itaq̄ vere et bene iudicia
astronomie tenē mediū inter neces/
sariū et impossibile q2 scz sūt de cō

tingētib⁹ et possibilib⁹ alit̄ se habē
Sꝫ etiā ꝙ humana rō onēt stellis
incognitis nec trahat̄ in vitiū. pba
tur ex libertate arbitrij. ⁊ ex aoiuto
rio dei libero qd vat̄ cimētib⁹ cum
et ex libero angeloꝝ ministerio. qd
adiutoriū dei et angeloꝝ impetrāt
sup oīz dispositionez stellaꝝ fides
spes et charitas qb⁹ delictis euenit
frequēter vt volētes infortunia vi
tare in ea ipa se trudāt et inuoluāt
vt ophendant̄ sapientes in astucia
sua

Propositio. xxvi.

Humanā rōz indignū esse per
vanitates et insanias falsas.
aut saltē incertissimas in sua actiōe
se captiuat̄ et melācolijs q̄tidianis
anxijs et piculosis agitari.

Commentum Cōceduīt hoc
experti et int̄ alt
os Tull. in li. li. de diuatōe. Et hoc
dicebat dn̄s petr⁹ cardinal̄ Came
racē. cū obseruatōes hmōi repro
baret. Doués se timē regis aodle
scētie ne talib⁹ imbueret̄ et post ab
eis nō posset auelli

Propositio. xxvii.

Humanā rōez debē p ɔsulta
tōes pbatoꝝ et expertoꝝ viro
rū. p leges insuper morales et diui
nas se i suis actōib⁹ marie in guber
natōe reipublice spectis sugstitōib⁹
fallacib⁹ regulare.

Cōmentū Cōceduīt istā q̄ attē
dūt ꝙ nō frustra de
dit nob de⁹ rōez liberā pl⁹ q̄ brutī.
Dedit insup leges diuas nat̄ales
et politicas. pzudētiā q̄z p experien
tias multas generatā. Qz ergo hu
mana rō libertas et pzudētia cētūz
vel mille hōīz imo vni⁹ regni delin
quāt ad insequēdum opinionē vel
deliratōez vni⁹ vel duoꝝ aut pau
cissimoꝝ fingētiū se scire mirabilia
ex astris vl̄ aliūde Nescio q̄no pro
fantasia capitis sui sup cuētibus et
agēdis i republica vt ꝙ nō ē bellā
dū vsq; ad tres mēses vel vnū ānū
cū hostib⁹ q̄ tn̄ destruūt oīa et ita
de silib⁹ absq; numero. Qz inq̄ xp̄e
paucos tales delinquat̄ hūana rō
et pzudētia indignissimū ē fatuū et
delirum imo merito dei iudicio pu
niendū et in stultū finē pcipitandū.

Propositio. xxviii

Humanā rōez xp̄e hōies viles
et ignotos et de cozruptela
iudicij mltiplicit̄ suspectos. pessime
q; vt in plurimū fortunatos et sine
fide q̄les in tenebris susurrāt indi
gnissimū captiuari vel dimitti.

Commētū Cōceduīt istā q̄ pce
dētē attēdūt et ex
ēminis suis se verā esse demonstrat
psuppositis his q̄ ponit q̄ tn̄ sunt p
expiētias q̄uotidianas manifesta

Propositio. xxix.

Humanā rōz xp̄e sui ocaufati
onē liberā non posse vel debē
p̄ qualescūq; expiētias cuiuscunq;
tpis sub necessarijs euentuū regu
lis vel arte concludi.

Cōmētū Cōcedūt istā qui rep̄ɜ onexiones attēdūt.et hi qui didicerūt ex logica.ꝙ oīs ꝓpō copulatiua ɔposita ex plurib⁹ necessarijs cathegoricis·vl̄ ypotheticis reddit̄ ɔtingēs si ɔtineat vnicā ꝓpōeɜ ɔtingētē. Ac ꝑinde sumit̄ efficax argumentū contra regulas astrologie sūptas ex q̄nticūq̨ɜ expimētis si liberū arbitriū cōcurrebat vt cā ɔiūcta ad effectū reqsita. Posuit em̄ sꝑ dici de effc̄u tali ꝙ indifferēs erat ad sic fieri vl̄ nō fiei.nec inde ligari alteri⁹ arbitriū potuisse

Propositio.xxx

Hūmanā rōeɜ ad deū glosiosū q̄ nutu libero cūcta ꝑat et ad finē supnaturalē hōim gen⁹ p̄cipue ordinat debē sedulo cōuerti ꝑ fidē spē et caritatē. Per adiucoꝛiūɜ insuꝑ angeloꝛ et scōꝛ q̄s liberalit̄ et libē vult de⁹ agē et ad eos recursū hr̄e q̄tin⁹ ordie.gerarchico infima reducant̄ ad suꝑioꝛa ꝑ media.

Cōmentū Cōcedūt istā oēs veri et nō solū nomine xp̄iani reputātes talē ꝓuidētiā dei et ita liberā q̄lē insinuauit xp̄us dicēs.ꝙ nec foliū arboꝛis nec passer vn⁹ cadat̄ in terrā sine pr̄e deo. dū rursus ait. Petite et accipietl. Et si habueritis fidē sic granū sinapis ɀc. Jmo et tota veteris testamēti series legalis et historica atq̨ɜ ꝓphetalis p̄cipue in psalmis et oꝛōib⁹ sāctoꝛ scāꝛ q̨ɜ vix aliud nobis inculcat̄ vl̄ ꝓfiteri videt̄. vn̄ Jacta in dño curā tuā et ip̄e te enutriet. Nō dicit.iacta curā tuā in celo. Qm̄ in me sperauit liberabo eū.nō d̄r in celo. Beat⁹ vir cui⁹ ē nomē dn̄i.spes ei⁹. nō dixit i celo.imo vetuit cū addit. Et nō respexit i vanitates et insanias falsas loquēs de curiosis q̄ defecerūt scrutantes scrutinio. Et supaddit de miraculis tā noue q̨ɜ veteris legis. Multa fecisti tu dñe de⁹ me⁹ mirabilia opa tua. Deniq̨ɜ si paul⁹ opponat̄ dicēs. Inuisibilia dei ꝑ ea q̄ facta sūt ɔgnosci. Rn̄dendū ē ꝙ hec scala creaturaꝛ nō ē ampli⁹ necessaria fidelib⁹ ɔnētib⁹ dei solum nūc in luminosa spe.tādē in aperta visione. Sɜ ponam⁹ illud qđ rarissime p̄t inueniri tꝑib⁹ istis. Ponam⁹ ꝙ plēs sciētifici in astrologica discipliна ɔuēniāt q̄ sūt graues viri in moꝛib⁹ et honestate vite.et tales q̄ multa sint expti in iudicijs astronomie traditis ſm verā phiaɜ et i naturali rōne fūdatis.nunq̄d erūt tales ɔtēnendi nec audiendi ab vno p̄ncipe coꝛā suo ɔsilio. Rn̄det̄ plane ꝙ audiēdi erūt ſ̄ɜ nō ita penit⁹ insequēdi q̄n ex aduerso velut in equilibꝛa ponāt̄ rōes hūane pꝛudētie sūpte ꝑ expiētias et circūstātias hūani regiminis inferioꝛis q̄admodū etiā si ɔuenirēt ex vna p̄te astrologi ɀ ex altera p̄te medici suꝑ curatōe alicui⁹ egroti. Dicāt igit̄ exēpli grā pꝛudētes astronomi ɔcoꝛdit̄ dū fiat questio de bello ineūdo ɔtra hostes regni. Ecce ɔstellatio talis noxia ē ꝓhibēs nō tn̄ ex nccītate inīri bellū ꝑ frācos ɔtra āglicos. dicāt ex altera p̄te pꝛudētes capitanei et

milites experti quod necesse est vel expedit francos inire bellum contra anglicos pensatis circumstantiis hinc et inde prouenientibus et inferiorum dispositione vel radice. Tunc omnibus his in equilibra positis debebit assumi consilio quod prius ponderabit et exequendum erit. Non enim oportet vt omne prius iudicium ex radice superiori celi sumptum ordinetur. Sed nec expedit vt plus ponderetur quam oportet vbi et quando et per quos seu propter quos non oportet

Epilogus premissorum

Epilogantes tangamus duodecim radices ab astronomorum iudiciorum curiositate arcentes

Prima est dei gloriosi libera potentia in agendo

Secunda angelorum tam bonorum quam malorum sub deo libertas in exequendo

Tertia radix est celestium luminarium sola generalitas in influendo

Quarta est celestium obinationum et situum incomprehensibilis varietas in concurrendo

Quinta radix mediorum diuersitas in radiando

Sexta seminalium rationum particularis diuersitas in principiando

Septima libertas hominis quam dissuadet quolibet causis necessariis contingentia reddit in effectu suo

Octaua legalis et probabilis seueritas talia iudicia prohibens et irritans sacrorum insuper veterum et nouorum doctorum diligens talium reprobando maxime propter fomitis corruptionem

scientium quod ad hereses idolatrias et supersticiones est humana inclinatio prona.

Nona Karitas studentium et perfectorum in vera astrologie disciplina cum tamen in iudiciis dandis multiplex supmodum obseruatio requiratur vel obseruatio.

Decima. Misterium a seculis absconditi reparationis videlicet nostre recogitatio quod nihil habet in celis quicquid reuelans auctor libri de vetula dixerit et false ascripserit Ouidio

Undecima. Hominis ad finem supernaturalem ordinatio. et ideo medio rum supernaturalium prouisio vt supernaturalis spes habeatur in deo aliter quam bonus aut brutis conueniat aut hominibus siue deo

Duodecima. Miraculorum quod legem omnem nesciunt crebra et pene quotidiana per illos et propter illos quod ad finem supernaturalem electi sunt ostensio.

Eliciuntur sex doctrine

notantes moraliter quod expedit obseruare sup iudiciis astrologie nomine coloratis.

Prima doctrina. Expediens est xpiano cuilibet imo necessarium ad salutem quod non adhibeat fidem supsticiosis et sortilegiis merito suspectis. Opus tamen demonum vel inuocatione aut de pacto cum eis secreto vel expresso. sunt leges et decreta et biblia per hac doctrina locis innumeris

Secunda doctrina. Expediens est cuilibet catholico diligenter cognoscere

¶Rationes a curiositate astronomicoꝝ

prius si effect⁹ q̄ ꝓmittit̄ vel expe/
ctat̄ fieri p̱ aliq̄s obseruatões h̄eat
aliq̃ cāz naturalē vel miraculosaz
Quia si nō. tūc vehemens ē suspitio
ꝙ talis effect⁹ ꝓuenit ex opatōe de
monū fallaciū et ex pacto cū eis la
tēti vel apto. et hoc pmittēte diuino
iudicio in deceptōez ꝯsulentiū vel
cōfidentiū in talib⁹ ꝓpter curiosita
tē noxiā aliq̄d habēdi vel sciendi

¶ Tertia doctrina ¶Expediēs est
nō adhibē fidē hōib⁹ ꝓmittētib⁹ ꝙ
faciāt effect⁹ magnos et mirabiles
nisi ꝑus ꝯstiterit ꝙ sint xp̄iani ⁊ bo
noꝝ moꝝ. et ꝙ velint et offerāt di/
cta sua vel artē deducē ad examē ⁊
iudiciū pitoꝝ in ph̄ia naturali ⁊ in
medicina iurib⁹ et theologia. alio/
q̄n h̄ri debēt merito suspecti de fal
latia vel ignorātia vel hētica praui
tate. nā sicut lucē veritas amat. sic
odit fallitas.

¶Quarta doctrina ¶ Expediēs ē
ꝓ ꝑncip.b⁹ maxie et ꝓ sua republi
ca ꝙ nec ipi nec sui familiares inti/
mi et secreti dent fidē q̄buscūq̃ iu/
diciis etiaz sub nōie astrologie vel
alteri⁹ scie palliatis nisi ꝑus habitū
fuerit ꝯsiliū vel examinatō p̱ viros
ᵯltos ⁊ graues viros in regimine
reipublice vbi prudētia maxie locū
hz q̄ innitit̄ ꝯsiliis ex dictamine ra/
tiōis et expiētia multa collectis nō
ex supstitiosis obseruatōib⁹ q̄ dedu
xerūt sp̱ in malū finē ꝑncipes con/
fidentes in eis sicut modo et tp̱e sa
tis et nimis expertū est.

¶Quinta doctrina. Expedit illos
q̄ se dicūt futura ꝯgnoscē vel mira/
bilia secreta facē p̱ astrologiā ꝑua
examinari diligent̄ de ꝯgnitōe ipo
rū et de libris q̄les sūt et q̄lit̄ habi
ti ⁊ vn̄ ꝯpositi. qz nō credēdū ē cui/
libet dicēti se astrologū. ꝫ ꝓbandi
sūt ⁊ i publico audiēdi sic fit d̄ me
dic. et artificib⁹ aliis. Alioq̄n si ta/
les nō audeāt in publicū offerre di
cta sua debēt haberi merito suspēi
de supstitione vel fallatia vel hēti/
ca ꝑuitate. Aut ꝙ non q̄rūt nisi pe
cunias vel honores sic introducto
res vel fautores eoꝝ dē faciūt. put
millesies exptū est in curiis ꝑncipū
et adhuc proh dolor d̄r inueniri

¶Sexta doctrina ¶ Expediēs est
amatorib⁹ ꝑncipū et toti⁹ reipubli
ce materiā istā astrologicoꝝ decla
rare vel declarari facē frequēter tā
sc̄ptis q̃ȝ sermonib⁹ publicis et do/
mesticis. Alioq̄n negligētia sciētiū
et scire debentiū noceet hostiliter ꝑ/
sonis ꝑncipū et eaꝝ saluti tā tp̱alit̄
q̃ȝ eterne. Nocet regnis et policiis
publicis. Nocz deniq̃ ipis negligē
tib⁹ vel impeditorib⁹ ad discrimen
damnationis perpetue a qua nos
eripiat dn̄s Jh̄s xp̄s. Amen.

¶ Octaũ questio cõcernens omnia que dicta sunt in trigilogio astrologie theologisate. Si libri cõpositi p astrologos p̃sertim infideles et idolatras sint a catholicis tolerandi vel penit⁹ extirpandi. Pro cui⁹ dissolutione et precedentiũ elucidatõe notenẽ ꝓpões q̃ sequũtur.

¶ Prima ꝓpositio

Libri astrologici in quib⁹ plura vera et vtilia ɔtinenẽ q̃z inutilia sup/stitiosa et falsa p̃nt tolerari seu tolerabiliẽ relegi seruãdo illud apostoli. Om̃ia ꝓbate qđ bonũ est tenete Tales ãt vt plurimũ sũt libri q̃ de motib⁹ et mẽsuris et cõiunctionib⁹ corpoꝝ celestiũ sunt editi et ex geometricis demonstrationib⁹ cũ expientia fundati sicut est gloriosus Almagesti

¶ Propositio secunda

Libri astrologici. in quib⁹ plura inutilia supstitiosa et falsa imo impia et sacrilega cõtinenẽ q̃z vera et vtilia debent a xp̃ianis om̃ib⁹ euitari damnari et penit⁹ aboleri Tales ãt erãt libri đ quib⁹ sc̃ptũ est Act. xix. vbi dr. Multi ãt ex eis q̃ fuerũt curiosa sectati ɔtulerũt libros ꝛ ɔbusserũt oẽs corã omnib⁹ et ɔputatis p̃cijs illoꝝ inuenerũt pecuniã denarioꝝ quinquaginta miliũ ita fortiẽ crescebat verbũ dei et ɔfirmabaẽ

¶ Propositio tertia.

Libros astrologie multum expedit discernere quatin⁹ appareat q̃ sunt et q̃ nõ sunt tolerãdi. Cõposuit sup hac re magn⁹ albert⁹ opusculũ qđ appellaẽ speculum alberti narrans q̃uo tpib⁹ suis voluerũt aliqui destrué libros Albumasar. ꝛ quosdã libros alios. Videẽ ãt saluo tanti doctoris honore q̃ sic in exponendis libris ph̃icis p̃sertiz peripatheticoꝝ nimiã curã apposuit. maiorez q̃z xp̃ianũ doctorẽ expediebat nihil adijciẽdo de pietate fidei Ita et in approbatiõe quozũdã libroꝝ astrologie p̃sertim de imaginib⁹. de natiuitatib⁹. đ sculpturis lapidũ. de caracterib⁹. de interrogatõib⁹ nimis ad partẽ supstitionũ ratione carentiũ determinauit. Sanct⁹ aũt Thomas in suis opib⁹ minus attribuit hmõi supstitiõib⁹ imaginũ. caracterũ. interogatõnũ. imo et ex intentõe cũ efficacia rationũ reprobauit.

¶ Propositio quarta

Libros astrologicos qui toleranẽ et leguntẽ apud xp̃ianos sicut Ptolomei Albumasar et Hali. nõ ideo optet in auctoritatẽ talẽ adducere vt credendũ vel tenendũ sit quicq̃d ex eis vel deducitur vel allegatur. Falluntẽ in hoc plures astronomoꝝ et simpliciũ xp̃ianoꝝ vel alioꝝ nõ imbutoꝝ l̃ris sacris qui ꝑtin⁹ vel legunt vel audiunt aliqua de libris taliũ credũt et assentiũt cũ tñ repiantẽ illic errores cõtrarij fidei. Nec mirũ cum etiã in libris Aristotelis Auicenne Auerrois ꝛ alioꝝ q̃ quotidie leguntẽ simile inueniaẽ. Sz cautissima religiositate prouisum est in

¶ Rationes a curso — sitate astronomicoꝝ

p̄clara artiū facultate parisieñ vni
uersitatis tā per articulos parisieñ.
q̃ʒ per statutū iureiurando firma/
tum per quemlibʒ qui licentiatur in
artibus vbi sententialiter sic habet.
Jurabitis ꝙ dum cōtingit vos de
terminare questionē aliquā de pħia
illam semper pro parte fidei deter
minabitis et rationes pħi in oppo/
situm factas dissoluetis. Quanto
magis hoc esset obseruandum in li
bris astronomicis qui de iudicijs
compositi sunt per infideles et ydo
latras vbi multa posita sunt ex su/
perstitionibus ydolorum et cultibꝰ
demonū et fallacibus responsis eo
rum. ex quibus pessimo modus com
positionis ydolorū quos deos ap/
pellabant loquentes et ꝓphetātes
et mirabilia operantes prout loq̄/
tur Hermes trismegistus. et refert
Augustinus. Hec et multa tradū
tur in dictis libris que nullam peni
tus inducunt rationem nisi per mo
dum narrationis ꝙ in tali constel/
latione sic euenict. et in altera aliter
Et tamē astrologi superstitiosi plus
inuenire se dicunt veritatis et certi
euentus ex talibus regulis q̃ʒ ex il/
lis que naturali ratione fundantur
sicut de ventis et pluuijs et alijs im
pressionibꝰ metherologicis. Cum
autē pauci sunt astrologi. imo nul
li intromittētes se de iudicijs astro
nomicis qui nō insequantur tanq̃ʒ
pro fundamentalibus regulis pre
dictos libros astronomicos ⁊ simi
les. Concluditur hic pro doctrina
xp̄iana ꝙ salubrius tutius et deo
acceptius est contemnere talia iudi
tia cum suis auctoribus q̃ʒ dimissis
alijs vtilioribus studijs suam tali/
bus cognoscendis et practicandis
curam dare. Rursus additur et al/
tera doctrina ꝙ salubrius tutius ⁊
deo acceptius est nō requirere imo
nec permittere fieri iudicia publica
super euentibus humanoꝝ actuum
quēadmodū dicunt aliqui in italia
et studijs vniuersalibus attempta/
re. Ratio quia mistent multa falsa
et supstitiosa et ꝯtra experientias
insequentibus manifestas. et terrēt
inde reges ⁊ regna principes ⁊ p̄n
cipatus et homines de omni statu
et per vanos timores vel stultas
ꝓmissiones maloꝝ vel bonoꝝ cuē
tuū eos aliter agere q̃ʒ vera et re/
cta ratio moralis dictaret inducūt
Porro magnum faceret obsequiū
xp̄ianitati collegium aliquod theo
gorum. Si libris astronomicis dili
genter inspectis notarent sigillatim
passus suspectos aut palam erro/
neos et hereticales ꝯtentos in eis/
dem quēadmodum factum reperi
tur nedum de libris Aristotelis aui
cenne et auerrois. sed etiam de qui
busdam libris catholicoꝝ sicut no/
tati sunt passus vel articuli in qui/
bus magister ꝯmuniter non tenet.
¶ Postremo si libri magicoꝝ et su
perstitiosoꝝ aliorum sub velamine
astronomie vel pħie se palliantiū
qui iam inueniuntur fuisse damnati
cum suis auctoribus custodirentur

alicubi sine periculo manifestatio/
nis vel abusus videretur expediēs
quatinus resurgentibus vel occur/
rentibus materijs similibus confe/
stim haberetur damnationis facte
modus. Sicut euenit parisius de li
bris Johannis de barro magici su
perstitiosi combusti quales reperiū
tur adhuc in Hyspania sub titulo
senumaforas. Sicut insup notatus
est rotulus quidam magus quem
ingerebat clamdestine quidam in
vespertilionē se nominās Et in pro
hemio articulorum parisien. aliqui
tales notati damnati q₃ sc. ¶ Sup
addamus illos nedum fatuos esse
sed peruersos xpianos qui solent
quasi iocando dicere. Qualis m̄i cu
ra est quis me sanet. quis victoriā
quis honorem. quis diuitias det.
quis deniq₃ adiuuet. sit deus sit di/
abolus dūmō ꝓueniat illud mihi
quod opto. Dum ergo dicitur ali/
cui ex principibus. Ecce domie ta/
les homines per suam artem sciūt
multa facere magna et mirabilia ⁊
futura predicere et victoriā de ho
stibus promittere si credatur eis et
ū fiant ea que iusserint. Responde/
at princeps plena fide et inquirat.
Sūt ne tales homes sancti dei qui
ex reuelatione et gratia sibi diuini/
tus concessa hoc ꝓmittūt Et si ta/
les sunt credi poterit eis dum pro
habunt et dum nihil videbunt nisi
sanctū ⁊ diuina lege cautū maxime
si fuerit dictis eoꝝ vita concors et
probata nedum vulgari rumore ſ;
iudicio sapientū qui freneticas illu
siones a veris sciunt reuelationib⁹
separare. Si vero tales homines
mira promittūt se facere p phicas
disciplinas vt p medicinā vł perspe
ctiuā vł geometriā. Respōdeat p̄n
ceps q̄ studentes de vniuersitati
bus publicis magis in tali re sunt
credendi si ratio ↄsonet naturalis.
Denū si tales ꝓmissores mirabi
liū neq₃ miraculis neq₃ ratione na
turali se fundant illos habeo suspe
ctos. superstitiosos repellendos.
Auertat domin⁹ a me xpiano ser
uo suo vt velim abnegare fidem su
am vel in eius legem quolibet pec
care ꝓ quocunq₃ cōmodo tpali cō
sequendo. siue sit sanitas corporis
siue victoria in bellis siue opulentia
in diuitijs Non em̄ nego talia qn̄q₃
deo pmittente ꝓuenire ministerio
demonū et hominū eis deditoꝝ. si
cut magi pharaonis multa fecerūt
similiter ad moysen. Sed non est
bonū mihi relinquē baptisma meū
fidem meā legem meā. etiā vsq₃ ad
mortem ꝓpicius sit mihi de⁹. Amen

Explicit opusculum de astrologia theologisata editum a venerabili magistro Johe Gerson Cancellario Parisien.

¶Sequitˀ ab eodeȝ cancel
lario Parisiensi cōtra supstitiosam
dierum obseruationem presertim
Innocētū similitˀ Lugduni ɔpilatˀ.

C Ulpat apostolus eos
qui dies obseruabant et
annos quales multi sūt
qui dies egiptios putāt
infaustos imo et diem innocentum
per totum anni circulum pestiferuȝ
esse credunt. Contra quos fit talis
argumentatio. Si dies innocentiȝ
dicitˀ infortūatus vel infaustus ad
aliquod inchoandū. et alij dies cō/
sequenter per totum annum simili/
ter situati oportet dare causam ra/
dicalem huius infortunij. quia nul/
lus effectus est sine causa faciente.
Sumetur ergo causa altero modo
rum sequentiuȝ sufficienti diuisione
Primo vel ex dispositione siderum
ſm astrologiam ¶Secundo vel ex
dispositione corporum inferiorum
ſm medicinam Tertio vel a forma
li conditiōe seu a tota specie ſm na
turalē phiaȝ. Quarto vel ex dispo
sitione morum ſm moraleȝ discipli
nam. Quinto vel ex diuina ordina/
tione ſm theologiaȝ. Sexto vel ex
sanctorum innocentum merito seu
operatione ſm religionem xpianā.
Octauo vel ex obseruantiū fātasia
vel imaginatione que allegat expe/
rientiam. Sed nulla causaꝝ istarū
sufficiēs est aut rationabilis vt hec
ponatur obseruatio nec omnes si/
mul. Talis ergo obseruatio vana
est et reprobanda. Et primo de
quinqȝ prioribus causis arguitur
per indirectum et per locum ab au/
ctoritate ꝙ dari non possint. vnde
si detur causa per astrologiam. In/
terrogandi sunt astrologi et inueni
tur hoc esse contrarium suis regu
lis atqȝ principijs. quoniaȝ astrolo
gi variant sua iudicia ſm varieta/
tem horoscopi id est positionis side
rum ita ꝙ non possit confici alma/
nach vniforme perpetuum. Quia
dies lune exēpli gratia que modo
est indisposita vel infausta ſȝ regu
las eorum si etiam erunt vere erit
in hebdomada sequenti dispositio
nis alterius. Attento maxime ꝙ in
eis que concernunt arbitrij liberta/
tem astra non imponunt necessita/
tem Iuxta dictum Ptolomei ꝙ sa/
piens dominabitur astris. Et hec
ratio fieri solet efficaciter contra si/
gnationem que reperitur in kalen/
darijs de dieb' egyptiacis seu pe/
riculosis. Consequēter per locū ab
auctoritate sic argueretˀ. de medicˀ.
sic de philosophis naturalibus. sic
de philosophis moralibus. sic de
theologis. Naȝ cuilibet experto in
sua arte vel scientia magis creden
dū ē q̄ȝ idiotis et inscijs. Nec opor
tet satagere ad reparationeȝ subti
lem per principia predictarū scien
tiarum contra tales inexpertos. qui
nec intelligerent. nec assentirent.
Si autem credere nolunt doctis

gratis errant. et vltro ſe ſeducunt.
Supeſt igit̃ diſcurrẽ p alias tres
cauſas. et pmo de actione demonũ
Si allegetur ꝙ cauſant infortuniũ
hoc manifeſte vergit in idolatriam
Si querant̃ placari per nihil agen
dum tanq̃ȝ plus in hoc timeant q̃ȝ
deus ipſe et ſancti ſui. Rurſus qꝛ nõ
in his tm̃ diebus ſed aſſidue. ſicut
dicunt petrus et paulus. Aduerſa/
rius noſter diabolus circuit q̃rens
queȝ deuoꝛet cui reſiſtendũ eſt foꝛ/
titer in fide nõ in noua ſupſtitione
Preterea deducunt ſacri doctoꝛes
precipue Augl. tales agere illicite
et otra baptiſmalẽ ſanctitatẽ ita ꝙ
euenit iaȝ baptiſatis p tales obſer
uationes illud de euangelio. Dum
immũdꝰ ſpũs exierit ab hõie ſcȝ
in baptiſmo. ſequit̃ ꝙ reuertens ad
ducit ſeptem ſpũs nequioꝛes ſe. et
fiunt nouiſſima hominis illiꝰ q̃ eos
recipit peioꝛa prioꝛibꝰ. Meliꝰ eſt eñ
veritatẽ nõ agnoſcere q̃ȝ poſt agni
tionẽ peruerſe viuere eam qȝ factis
aut verbis abnegare. Rurſus attẽ/
dat̃ hic nullã diem eſſe que non ple
na ſit infoꝛtunijs nũc iſtoꝝ nũc ali/
orũ ꝑ quibus tñ non eſt dies quili
bet cuitandꝰ aut timendꝰ. ſed homi
nũ infelicitas vel miſeranda eſt vel
culpanda quoꝝ opationes male
faciunt iuxta verbũ Auguſtini ma
los dies. Deniq̃ȝ nihil eſt fallacius
ſtulti vulgi traditionibꝰ qui vt ſepi
us faciunt de non cauſa cauſã. Ex/
empli gratia precipitabit̃ aliq̃s ab
equo effreni et indomito in via lu/
brica. vel in flumine ſũmerget̃. con/
feſtim vulgares vt audierint aſſi/
gnabunt hmõi infoꝛtunij cauſas.
diuerſi diuerſimode que tamen nul
latenus cauſe ſunt huius caſus. Di
cet vnꝰ ꝙ in exitu domus obuiũ ha
buerat vnũ cattũ vel lepoꝛẽ. vel ꝙ
in egreſſu hoſpicij offenderat pedẽ
vel ꝙ mane camiſiã euerſam indue
rat. aut calcius dexter ꝑ ſiniſtro ac
ceptus fuerat. quod ſignũ ceſar au
guſtus ſibi reputabat infauſtiſſimũ
Dicet alius. Ego ſic ſomniaueram
Crocitabat coꝛuus ſuper tectũ aut
bubo cum ſtridoꝛe ſuperuolitaue/
rat. vel gallus preter hoꝛam vocẽ
dederat. Dicet alius Ecce mala di
es erat et infoꝛtunata vel egra. Di
cet alius. Luna quarta erat vl̃ ſepti
ma. aut ſol in oꝛtu nubibus obuolu
tus palluerat. aut ſtella decidens p
aerem micauerat. Vel ſicut apud
comicum legitur. Introijt in edes
ater alienus cattus. anguis p im/
pluuiũ decidit. De tegulis gallina
cecinit. Interdixit ariolus aruſpex
ſupple vel aſtrologꝰ vetuit ante bru
mam noui negocij aliquid incipere
Alij vero traducent ad moꝛes dicẽ
tes. homini tali non poterat bene
contingere qui ſic et ſic egerat. vel
rapiendo bona vicinoꝛuȝ. vel frau
dando. vel blaſphemãdo. aut quo
niam ex iniuſtis aut reprobis parẽ
tibus traxerat oꝛiginẽ. Longũ eſſet
oia ꝓſequi q̃bꝰ fallũt̃ ⁊ fallũt hõies

inducentes ꝓ ſe experientiā quaſi cer-
tā. et fundant ↄfictiones inanes et
falſas. Si aūt allegeť altera cauſa
ꝙ ꝓpter rationē occiſionis innocen-
tū ꝓuenit iſtud infortuniū i tali die
ncdū in ꝓprio et ſolo feſto ſed cōſe-
quent̃ ꝑ totū annū Iſtud caret ra-
tōe. alioqn theologi ⁊ viri religioſi
atq; deuoti deberent iſtā obſeruā-
tiā magis cognoſcere et cuſtodire.
cui⁹ oppoſitū inueniť q2 diſſuadent
illā reprobāt et irrident. Dicūt p̃te-
rea ꝙ hoc agere nō cedit in hono-
rē dei vel ſanctoꝝ innocentū vł ad
ſalutē corꝑalē aut ſpūalē. ꝭ vergit
ad ↄtumeliā dei et ſanctorū innocē-
tū et ꝑniciē corporū et aiaruꝫ. Rur-
ſus talis honor magis deberet ſi
eſſet rōnabilis dn̄o nr̄o Ihu xp̄o ⁊
glorioſiſſime matri ſue in ſuis et ꝓ
ſuis feſtiuitatib⁹ q̃ꝫ in feſtis innocē-
tū. Relinquiť ergo ꝓ cauſa octaua
⁊ vltima. ꝙ talis obſeruatio ↄfingi-
tur vel teneť vel exerceť ex ſola ho-
minū fantaſiatōe ⁊ melācolica ima-
ginatōe. Et hec fantaſiatio ſupſtiti-
oſa et corrupta ꝓuenit in hac mate-
ria ſicut et in mille. imo in mille mili-
b⁹ alijs ſimilib⁹ ex varijs ſeductioni-
bus ſeu corruptela multiplici virtu-
tis fantaſtice in hōib⁹ tā ex leſione
intrinſeca cerebri ſicut teſtāť medi-
ci ꝙ infinite ſūt ſpēs melancolie ſicͭ
in ſomniantib⁹ ita frequenter in vi-
gilantib⁹ et ſemidormiētib⁹. ⁊ ma-
nifeſte in multis egritudinib⁹. Pro-
uenit rurſus hec leſio ab intrinſeco
iuſto dei iudicio ꝑmittēte ꝑ diabo-

licas illuſiōes ſicut ꝑ auctoritates
et hiſtorias poſſet introduci. Sunt
p̃terea cauſe particulares aliquetā
ꝑ ſe q̃ꝫ ꝑ accidēs que tales fantaſi-
as et ſupſtitiones et ꝓ vulgo dicť
ſorcerias cauſant ⁊ nutriūt q̄ oēs
ad duas radices p̄miſſas poſſunt
trahi Proueniūt eni hmōi falſe cre-
dulitates ⁊ ↄficte obſuatōes qn̄q;
Primo ex demonū ſuggeſtione et
illuſione ad animarū damnationē
et fidei xp̄iane ſubuerſionē et ſācto-
rū infamationē Uel ſcdo ex gen-
tiliū ⁊ paganorū ⁊ aliorū infideliū
derelicta in p̄ncipio ↄuerſionis ad
fidē xp̄i ſupſtitione. Uel tertio ex
poetarū ↄfictione. Uel quarto ex
magicorū maligna traditōne. Uel
quinto ex fomitis originalis corru-
ptione. ſicut in vi ↄcupiſcibili. ita et
in rationali. Uel ſexto ex fantaſia
et imaginatiōe vel imaginatiue vir-
tutis debilitatione Cui⁹ ſignū eſt
ꝙ vetule pueri et puelle idiote pro-
niores ſūt ad tales ſupſtitiōes cre-
dendas vel obſeruādas. Un̄ oꝛtū
habuit illud de vetulis epitheton
Uetule ſortilege gallice vielles ſor-
ciers. Iuxť qđ vn⁹ p̄dicās aliqn̄ co-
rā rege et nobilib⁹ dixit. Solebat
eni approꝑate dici vielles ſorciers.
Uideāt dn̄i nobiles ne trahāt ad
ſe vt dicāť gallice nobiles ſorciers
nobiles ſortilegi Et qui vidit teſti-
moniū ꝑhibuit. Attendendū illud
pſalmiſte ad dn̄m. In manib⁹ tuis
ſortes mee. Qui dat ꝑ h̄ intelligi.
nō in ſupſtitōib⁹ ⁊ ſortilegijs hmōi

fictis et plerunqꝫ noxijs esse confi/
dendum. Retrahunt enim spem a
deo q̄ supstitionib' se occupant In
morbus inquietant. obsunt aliqñ
reipublice et viā ad hereses apiunt
Uel septimo ꝓuenit hec corruptio
iudicij rōis ex ꝑmeua a pueo ꝑstul
tas matres et meretrices enarrati/
one. Delectant eñ dicere fabulas
āmirabiles. et puerilis etas imbuta
talib' vix repellit. qr qđ noua testa
capit inueterata sapit Uel octauo ex
hūano timore et diffidentia diuini
auxilij et curiosa sciendi futura libi
dine. sicut patuit in Saul et in alijs
sine numero. Uel nono ex supba ꝑ
sūptione hōim q̄ volūt reputari sci
re mirabilia et despiciunt eruditos
in sciētijs et inducūt ꝓ auctoritate
q̄cq̄d imaginant. et maxime si fue/
rint in terris longinq̄s et audierint
stultitias aliaꝝ sectaꝝ aut hōim si/
bi similiū. Uel decimo ex cērta ꝗ ex/
cogitata ꝯfictōe ad fallendū alios
ꝗ irridēdū q̄admodū fit apud ali
q̄s pueos scolasticos vel alios tru
fatores. Uel vndecimo ex lectione
quorūdā romancioꝝ id est libroꝝ
ꝯpositoꝝ in gallico q̄si poeticoꝝ đ
gestis militarib'. in quib' maxima
ꝑs fabulosa est magis ad ingeren
dū quādam nouitatē et āmiratōꝫ
q̄ꝫ veritatis ꝯgnitōꝫ. Uel duode/
cimo ex inobediētia ad đinā legeꝫ
et ex modica ei' reuerētia vel ꝯgni
tione. Cui' signū est ꝙ tales supsti/
tiosi citi' crederēt verbis vel scptī.
vel narratōib' fabulosis quātūlibꝫ
inapparētib' q̄ꝫ diuine auctoritati
ꝗ suis doctoib'. imo ꝗ facili' indu
cunt difficilia opari valde vt in ie/
iunijs et certis orationib' et certis
votis ꝓut dicunt vota sācte kathe
rine q̄ꝫ possent induci seruare legis
xp̄iane facilia sicut sūt ieiunia ꝑ ec/
clesiaꝫ instituta qualia oīa citius
frangerēt q̄ꝫ dimitterēt suas supsti
tiones longe difficiliores q̄ nec vti
les sunt sed in damnationē aiaꝝ. ꝗ
sepe corporū vergūt. que ꝑterea fa
ciūt et accersiūt infortuniū sicut di
cit ꝙ imaginatio fac casū Prorsus
vnū ꝓ talib' est salubre remedium
credere peritiorib' et eis qui in lege
dei recte viuūt et docent. alioq̄n tali
bus ꝓut supra tangebat fiūt incas
sū ratiocinationes et portabūt iu/
diciū suū. Sꝫ vtinā soli nō volūta/
rie se seducūt et alios secū trahunt
ꝓut vnus ꝑncipū tpe nostro dum
induceret et q̄reret ꝯsiliū a sapienti
bus q̄s sciebat esse tales et sibi beni
uolos. verū licite essent supstitōnes
quas exercebat et credebat. Rñdit
Cur inq̄rerē a talib'. Ego eñ scio
ꝙ discōsulerēt mihi ego tñ sic agere
et sic credē penit' disposui nec omit
tā. Et in hac infelicitate posit' et ꝑ/
uent' morte repētina destitit. vellet
nollet. Nūc agnoscens qm̄ odit do
min' obseruantes vanitates supua
cue. Et econtra. Beat' vir cuius est
nomē dñi spes eius et nō resp. in va
ni. et insanias falsas.

Explicit

¶ Cōtra supstictionē cuiusdā medici

¶ Item ab eodē cancellario. viij. decēbris. 1428. Lugduni. aduersus doctrinaȝ cuiusdā medici delati in monte pessulano sculpentis in numismate figurā leonis cū certis caracterib⁹ ꝓ curatione renū ꝛc aliud opusculū ꝛc.

[Q]Uius est imago hec ꝛ supscriptio. Conformit̄ ad casū ꝓpositū de leonis imagine ꝓ curatōe renū dicunt̄. xij. ꝓpositiones cū additis que sequūtur

¶ Prima ꝓpositio. Imaginū que astrolagice nōiant̄ fabricatio ꝛ vſ⁹ suspect⁹ est plurimū de supstitione et idolatria seu magica obseruatione patebit ex sequentibus.

¶ Secūda ꝓpositio Imaginum hmōi fabricatō ꝛ vsus rōnabilit̄ ꝓhibit⁹ē ꝑ sacros doctores ꝛ ecc̄iaȝ

¶ Tertia ꝓpō Imaginum hmōi fabricatores psūt ꝛ debēt ꝑ suos superiores ꝓhiberi inquiri et culpari. et si parē noluerint. ɔdemnari. nō obstātib⁹ palleatis allegationib⁹ suis sub titulo astrologie. maxime qn̄ nō sūt hui⁹ scie multū periti ſm terminos a veris astrologis non idolatris ɔstitutos

¶ Ponunt̄ ad istaꝝ ꝓpōnū declarationē quedā regule fundamentales. Et est quarta ꝓpositō in ordine Omnis obseruatio cui⁹ effect⁹ expectat̄ aliter. q̄ꝫ ꝑ rōnez aut ꝑ diuinū miraculū debet rōnabilit̄ reꝓbari et de pacto demonū expresso vl' occulto vehemēt̄ haberi suspecta Sic determinauit tpe nr̄o sacra theologie facultas parisien̄. vniuersitatis

¶ Propositio q̄nta ¶ Om̄is obseruatio quātūcunq̄ʒ sācta et salubris videat̄ in decē aut viginti aut cētū ꝑticulis si habeat vnicā particulaȝ de idolatria vel de heresi vl' de apostasia suspectā aut infectā debet tota suspecta et infecta reputari nisi fiat manifesta sepatio p̄ciosi a vili.

¶ Propositio sexta ¶ Om̄is obseruatio ꝑticularis sup effectib⁹ mirabilib⁹ et extraneis sub titulo veraꝝ artiū palliata debet examinari ex circūstātijs libroꝝ et auctoꝝ q̄ obſuationē hmōi ꝑticularē tradidert

¶ Ponunt̄ ɔsequent̄ ꝓpōes seu regule ad declaratōeȝ p̄missoꝝ ꝛ ad particularē applicatōeȝ sup imagine leonis de qua fit inq̄sitio. Et est p̄ma. septima in ordine. ¶ Caracteres seu figure vel lr̄e nō habent vel sortiūt̄ ex causa pure naturali ꝛ corporali efficatiā sic̄ nec entia mathematica cuiusmodi sunt figure et caracteres sūt de potentijs actiuis. ꝛ i eis ſm pħm nō ē bonū neq̄ʒ finis

¶ Propositio octaua ¶ Caractēs seu figure ꝛc nō habent de ratione sua q̄ ordinent̄ ad aliq̄s effect⁹ nisi mediāte rationali vel intellectuali substantia. Significare enī est rem in intellectu ɔstituere.

¶ Propositio nona ¶ Caracteres hmōi si habeāt vl' habē credant̄ efficaciā optet q̄ hoc sit a cā spūali nō a pure naturali et corpali q̄lis causa est celum cum suis influentijs in corpora. Accipiat̄ ex p̄cedentib⁹

vel regulis consiliū quid agendū sit in materia pn̄ti de imagine leo/nis cū circūstantijs ¶ Et sit hec

¶ Propositio pma.decima in ordi ne. ¶ Constat in pmis ex inspectio ne q ibi sunt caracteres · lr̄e . figu re et dictiones que nullū habēt effe ctū naturalē pure corpalē ad cura tionē morbi renū et similiū sm ꝓpo sitionē septimā p̄cedentē Iuxta qd̄ notet̄ in speciali sanct⁹ Thomas q̄ tribuit astrologie quantū rationa/biliter dari pt̄ ad exemplar Alber/ti magni magistri sui cōsone tamen ad fidem catholicaz. Notet̄ inquā in li.ex.iij.ctra gentiles.i multis ca pitulis.a.cxiij et specialiter.cxvij.et cxviij.

¶ Propositio.xi. Cōstat q talis obseruatio nō est posita ab eccl̄ia et sacris doctorib⁹ tanq̄z eueniat effe ct⁹ sperat⁹ p miraculū diuinū. imo nec p sanctos angelos dei qui sunt administratorij spūs ꝓpter electos dei ad vitā eternā magis q̄z ad cu rā corpalē.et medic⁹et astrologus ver⁹ nō habet se multū intromittē de actōib⁹ sanctoꝝ angeloꝝ circa hōies.ptz ex immediate p̄cedēti cū inspectiōib⁹ iuriū.et ratio satis est manifesta.

¶ Propositio.xij. ¶ Cōstat q si ta lis obseruatio nitat̄ et expectet effe ctū a malis angelis seu demonib⁹. Illa est manifeste penit⁹ reprobanda.etiā si videat̄ finis bonus vtilis vel honest⁹.q̄nto magis si esset ma lus vel suspect⁹ sicut est inter alios finis quest⁹ p simulatōez astrologie aut mirabiliū effectuū.sup q̄b⁹ ad/mirant̄ hōies pauce religionis aut fidei. Verūtn̄ circūstātie p̄dicte ma gis apparebūt iuxta practicā pma rū ꝓpōnū si repiat̄ cōiunctio isti⁹ob seruatōis de imagine leonis cū ali/is obseruationib⁹ ꝯtentis in aucto rib⁹ vel libris tradētib⁹ hmōi figu ratiōnē. Et hoc ideo d̄r. qm̄ tpib⁹ nr̄is inuent⁹ est liber magn⁹ꝯtinēs tales obseruatōes q̄z aliq̄ videbā tur pie et vtiles.alie vēo manifestis sime erant dānande et supstitiose et idolatrice et de heresi suspecte ve hement̄.et vt tales fuerūt etiā igne tradite pio zelo. Tales multe sunt obseruatōes apud hyspanos in li bro senaforas Tales apud iudeos innumere.tales apud xp̄ianos sup/stitiosos sic de Nescio quo sydrac. Tales deniq̄z practica'i querunt̄ ne dū p vetulas sorcerias sed p mul tos arma sequentes

¶ Propositio xiij. ¶ Postremo to tiens occurrit ista materia q si pro quolibet casu scribendū essz.scribē di null⁹esset finis. Poterit inter alia videri tractatul⁹ de astrologia the ologisata specialiter circa finem

¶ Concludit̄ tandez ex oīb⁹ pra ctica sup hoc casu pticulari postq̄z facta fuerūt que dicta sūt sūmarie et de plano sine inuolutōe ꝓcessuū maxime si delat⁹ reddiderit se obe dire paratū sine ꝓteruia defēsione. ꝓhibeat̄ ei de futuro q non ampli us vtatur. sed antidotis medicine

cuius dicit̄ ꝓfessor. De preteritis aūt sufficiat sine quauis infamia delati q honor iudicij fidei cū prelato et officiarijs suis maneat stabilit⁹. Et ita in catholica et fraterna caritate ꝯsulendū est q delatus taliter obediat sine strepitu et figura iudicij. et ꝑ iudicez ita fiat. Si aūt inueniat̄ ꝓterua defensio. nō ꝓterue rigor. sed iustitie vigor fiat. Particularis modus reparandi poterit eē talis. postq̄ melius q̄ plenius informatus sū de fabricatione et vsu taliū imaginū q non sunt s̄m catholicam traditionē ꝓmitto bona fide q deinceps nequaq̄ vtar illis. aut si mitius iudex velit agere dicat̄ hoc per aliū in tertia ꝑsona. Postq̄ talis delatus ꝛc fuit melius informat⁹ ꝛc promittit ꝛc Judex finaliter poterit declarare sententias excōicatōis ꝯtra tales ꝛc Proinde nō valet allegatio quorundā ex historia scolastica. q moyses fecit imagines. vnaz ꝓ obliuione. alterā ꝓ memoria Et salomon exorcismos quia viris sā̄ctis ꝯcurrebat miraculū. vel si salomon tūc erat ꝯuersus ad idolatriā ꝑ vxores potuit datus in reprobū sensū excogitare magicos rit⁹ sicut de nectanabo legit̄ et zoroaste qui nascens risit et postea magicas artes exercuit. Deniq̄ Quidā et siles de actiuitate anime rationalis i materiā exteriorem q̄ fascinatione non sunt audiendi in modo ponendi.

¶ Explicit Lugduni. viij. decēbris .1428. per Johēz cancellariū paris.

¶ Diuersus doctrinaz cuiusdaz medici videlicz

ꝯtra magistꝝ Jacobū angeli medicum studij insignis ville mōtispessulanen̄. qui sculpebat in numismate figuram leonis cū certis caracterib⁹ pro curatione renum

¶ Prima conclusio

Omne opus dei sanctū est q̄ laudabile. Probat̄ ratione et auctoritate Ratione sic. quia a bono et optimo non exit aut ꝓcedit nisi bonū. deus altissim⁹ omniū creator est summū et optimū bonū. ergo oīa ei⁹ opa bona sunt. Auctoritate ꝓbat̄ cōclusio ꝑ illud sacre scripture Gen̄. ꝑmo ca. Vidit deus cuncta que fecerat et erant valde bona ꝛc.

¶ Secūda conclusio

Omnes dies anni sūt opa dei altissimi. deducit̄ cōclusio ex textu sacre scripture Gen̄ ꝑmo. vbi ꝑ totum capitulū describunt̄ opa sex dieꝝ. Et qualiter ꝑma dei opa fuerunt dies et anni. Primū āt bonū a bono incepit opari. Hoc idē testat̄ regius ꝓpha Dauid. ita dn̄o. Tu⁹ ē dies. tua est nox tu fabricatus es aurorā et solem. Quocirca canit ecclesia: Eterne rerum conditor noctem diēq̄ regis et temporum das tempora vt alleues fastidium

duobus respectibus primis ab ipa
oratione dū innitit̄ vel soli diuine li
beralitati vel soli meritorie ꝛ chari
tatiue actioni. Inuenim⁹ p̄mo grās
gratis datas quib⁹ innitit̄ orō sic
sunt fides et spes etiam informes.
Inuenim⁹ scd̄o opeꝝ peculiaritatē
sicut in ieiunio sumpto generalit̄ ꝑ
omī corporis afflictione. Tertio inue/
nim⁹ operū seruicositatē in alios sic
est elemosina sumpta generaliter ꝑ
omni opere misericordie spūali vel
corpali. Inuenim⁹ quarto opeꝝ di
gnitatē sicut est oratō sumpta gene
raliter ꝑ omni eleuatione mentis in
deū ꝑ piū et humilē affcm. Quinto
inuenim⁹ opa p̄uilegiata in quib⁹ ē
valor virtute opis operati sicut in
sacramētoꝝ ministratione vel susce/
ptione que virtutē habent ab insti/
tutione et merito xp̄i etiā vbi nullū
adess3 meritū vel dignitas ministri
Inuenim⁹ sexto opera aliter et ali/
unde priuilegiata sicut sūt indulgē
tie. sicut sunt benedictiones ꝑ eccle/
siā ordinate sicut ordinate vice sua
facte. Sic demū orōes per alios in
gratia stantes fieri omisse ꝛc

Sexta cōsideratō notat

effectus orationis prout se valore
extendit s̄m satisfactionem plus in
vnū q̄3 in multos. ꝛ quantū excedit
satisfactio penaria s̄m triplicem in
homine voluntatem

Onam⁹ igit̄ aliq̄3 conformita
tē conformit̄ ad hāc sextuplī
cē distinctōnē. Et p̄rio q̄ ce
teris parib⁹. sic semꝑ sunt sequentia
intelligenda Petitio facta tanq̄3 sa
tisfactoria recōpensatio. nunq̄3 ita
valet ꝑ multis sicut pro vno. Istis
em̄ fit iustitia quedā cōmutatiua tā/
q̄3 precij ad preciū. vt si duo sint in
carcere quilibet ꝑ decē solidis. ex/
pedit̄ vnus citius dum prebent̄ de/
cem solidi ꝑ se vno q̄3 si ꝑ duob⁹
tm̄modo donarent̄. Amplius satis/
factoria recompensatio ꝑ delictis
quanto penalior et acerbior est. tan
to ceteris parib⁹ fit acceptior ꝛ eo
magis quo fuerit in eadē3 plus de
voluntario rationis. Est em̄ satisfa
ctio redditio voluntaria alicui⁹ ali
as debiti. Idcirco ponimus largo
nomine triplicē in homine volūtatē
Unā sensualitatis. Alterā ratiōis
inferioris. Tertiā rationis supioris
Obuiat aūt pena voluntati sensua/
litatis. alioq̄n ia3 nō ess3 penalitas
voluntas vero rōnis acceptat eam
q̄nq̄3 priuatiue. quod fit dū non re/
murmurat aduersus ipa3 sed tole/
rat eam sicut in purgatorio. Qn̄q̄3
vero vult positiue quod fit dum ra
tio letanter eam acceptat ita vt no
lit etiā si possit ea carere. sicut verbi
causa Viatores sponte penitentes
in ieiunio sacco et cinere. sicut egri/
tudine corpali sicut iniuriaꝝ volun
taria et discreta perpessione. sic de/
niq̄3 in temptationū spūalium plus
q̄3 dici p̄t inquietudine sicab3 itaq̄3
sicut p̄clare quidā ait ipa tribulatō
vocē orōnis vt lazar⁹ tot linguas
habuit quot vulnera tolerauit ꝛc

Septima consideratio.

fructũ ostendit orationis ſm operꝫ vtilitatẽ et laboris caritatẽ ſm triplicẽ ꝯtinuationẽ. et ꝯcludit om̄ia supradicta in thema ea referendo.

Dicam⁹ ꝯsequenter iuxta priorez distinctionẽ ꝙ opa que sunt aliis vtilia sicut elemosina tã spũalis q̄ȝ corpalis satisfaciunt varie iuxta fructuũ varietatem qui diriuant in alios ꝓ diuersitate illos recipientiũ. Que ꝟo sint et q̄t opa misericordie satis vulgatũ est. Attendit hic obligatio qua cõstringit ille cui fit elemosina vicissitudinẽ scȝ reddere. vt vel orando vel ieiunando vel aliquod tale faciendo. Porro si ꝯsideret satisfactio que fit ꝑ orationẽ secluso respectu ad caritatẽ illa frequenter habet sine forti meditatione vel vehementi iunctaꝫ cũ ea penitentiã. idcirco habet vim satisfactionis. tñ differenter iuxta sui ꝯtinuationẽ maiorẽ que fit tripliciter. aut actualiter. aut virtualit̃. aut solũ habitualit̃. Exemplũ dam⁹ in simili q̄ȝ nõ om̄ia possum⁹ sub hac breuitate plena ratione discutere. Ecce pegrinat̃ aliquis ad sanctum Jacobum. hic ambulat nõnunq̄ȝ et mouet̃ cum actuali recogitatõe sua sue pegrinationis. ambulat aliq̄ñ ꝫ de pegrinatõne sua nihil recogitat actu. ꝯtinuat tñ motũ in virtute deliberatõis ꝑme qua ꝯstituit pegrinari. Ceterꝫ desinit a motu q̄ñq̄ȝ r̃tinẽs actualẽ volũtatẽ sue pegrinatõnis q̄ñq̄ȝ sicut in somno nihil actu ꝯsiderat. In primo casu est pegrinatõis cõtinuatio duplici ꝯtinuitate actualiter nature scȝ et more. In secũdo est ꝯtinuatio peregrinatõis nature et ꝯtinuitate more licet nõ actualit̃ sed virtualiter. q̄m in virtute voluntatis prime cõtinuat motũ. sicut in motu lapidis post elapsum a manu ꝓiicientis videre est. In vltimo casu repit̃ discõtinuatio naturalis eo ꝙ motus cessat. remanet tñ ꝯtinuatio more q̄m nõ est apposita voluntas opposita que nolit ꝯtinuare peregrinationẽ ꝫ in habitu sꝑ manet. Vñ cũ illa dicant̃ ꝯtinua ſm Ari. quorꝫ vltima sũt vnũ manet assidue ꝯtinuatio moralis quãtũcũq̄ȝ fiat discontinuatio in ipo actu naturali dũ nõ interrumpit̃ ꝑ oppositã intentionẽ ꝑme et ꝑncipali intẽtioni licet ipa nec actualiter in animo peregrinantis remaneat. Cõcludim⁹ ex his verissimũ sentẽtie dñi et saluatoris intellectũ. Oportet sꝑ orare et non deficere. Nunq̄ȝ eñ deficit oratio q̄ cepta est fieri ꝑ actualẽ attentionẽ q̄n cõtinuet̃ in esse more siue gratie dũ nõ interponit̃ sicut nec interponi debet discõtinuitas opposite intẽtionis vel culpe mortalis. Sic intelligit̃ ꝑterea illud apostoli. Om̄ia in gloriã dei facite. Actu videlicet aut habitu Sic rursus illud magistrele Qui bñ viuit sꝑ orat. Hoc est q̄ nõ apponit in oratiõe sua peccatũ mortale. illa semper est ꝯtinua vel actu vel habitu vel virtute

¶ Octaua consideratio

agit de priuilegiatis orationib⁹ sicut in sacramēto eucharistie ꝛ sacramētali absolutione et baptismo

Jllo quod loquimur ꝑinde de opib⁹ ꝓuilegiatis intelligere facile est ex doctoꝝ traditōib⁹ quantū vel quemadmodū illa de se valeāt ad satisfactionē. Credendū est plane ꝙ eucharistie sacramentū otinet in se plenitudinē oīmis grē ꝛ meriti spūalis, nihilominus quo ad satisfactionē ꝓ reatib⁹ culpaꝝ cōstituit hoc sacramentū de⁹ in numero pondē et mensura ita vt sit valoris finiti. finitū vo in plures ptes diuisū resultat min⁹ ꝓ multis q̄ȝ si oferrēt in vnū. exemplū iā datū est. Sic de indulgentijs put sunt satisfactorie. Sic de alijs iudicandū censem⁹ sꝑ ꝓsupposita circūstantiaꝝ aliaruȝ paritate. Sic in sacramento penitē de datꝰ gr̄a et diminuitꝰ. vel omnis tollitꝰ pena virtute sacerdotalis absolutionis si nō affuerit obex vel fictio. Jnsup tradit sanct⁹ thomas ꝙ est efficax. ita sacramentū penitētie in ficte accedēte ꝙ recedēte fictione absolutio secramentalis sortitꝰ effectū suū. ita vt nō oporteat iteꝝ peccata ofessa iterare vel repetē. ꝓportionabiliter ad dicta doctoꝝ ꝺ illo qui baptisatꝰ dū manet i actuali voluntate peccādi qua cessāte recipit baptismus effectū. Hec opinio etsi nō tenetꝰ omuniter a doctoribus et eget resolutione maiori. fauet nihilominꝰ plurimū fragilitati nr̄e et diuine pietati eo ꝙ vix sine fictiōis alicui⁹ admixtione ofitemur

Nona cōsideratio dat

ofiliū his qui viuūt ex fideliū oblatione put sūt obligati ꝓ eis orare. de clarat q̄ȝ hec satis clare quibusdam exemplis

Quisq̄s tu tandē es ordinatus ad orandū ncdū ꝓ te ȝ etiā ꝓ ceteris. poteris i ipa meditatōne tua discutere que dicta sūt vt ab obligatione tua te apud deū ꝛ hoies dissoluas. Nihilomin⁹ siquid in me ofilij est noli nimiū scrupulosus esse circa tue orationis numerū pondus vel mensuram. Committe totū istud deo qui tribus digitis potētie sapientie et clementie appendit molē terre. qui numerat multitudinē stellaꝝ et omnib⁹ eis nōia vocat qui numerū scit arene maris Dic ipi tota spei fiducia. Debitor sum pater noster supra q̄ȝ possit exiguitas mea soluere. Debitor qꝛ me creasti. debitor qꝛ inmemor tui. vicijs me sordidauis otra tua ꝓcepta et tū mihi parcens peccantem non damnasti. Debitor iteꝝ ꝓximis. qꝛ de labore manuū suaꝝ. de sudore vult⁹ sui comedo panē in abundantia. Debitor carni mee et sanguini. Debitor orantib⁹ ꝓ me. Debitor lapsis ꝑ me. Et ita de reliq̄s absq; numero Tot igitꝰ pressus exactōib⁹ quid agam. quo me vertā dn̄e vim patior rn̄de ꝓ me. Sȝ q̄d rn̄debis

mihi.recte ꝓfus si diuidas vnicui/
qꝫ illud quãtulũcunqꝫ suffragiorũ
qđ offerre paupcula mea p̃t.q̃ quã
ea sit solus vides.Nolo calculũ po
nere cũ singulis ꝓximis et bñfacto
rib᷒ meis. Tu ꝓ parte tua recipias
missã istã tu orationẽ. tu bonũ op᷒
alterũ.Tu sapientissime meritoꝝ et
suffragioꝝ ponderator deus distri
bue singulis ꝓut vnicuiqꝫ opus est
ad vtilitatẽ suã et liberationẽ meã.
Exemplum in ciuilib᷒ applico mihi.
Debitor itaqꝫ nõ habens vnde sol
uat creditorib᷒ suis. solet vel cogit̃
cedere omnib᷒bonis suis tã habitis
q̃ꝫ habituris retenta necessitate vi/
ctus sui ꝓut ordinauerit iudex siue
aduocat᷒ suus. Ita de spũalib᷒ ce/
do corã te dñe et pie deus.Sed ad
alios redeo.Legim᷒ in vitas patrũ
ꝙ matrona quedã rhomana nomi
ne Melania visitans heremitas in
egypto obtulit vni trecentos soli/
dos distribuendos in elemosinas
fratrũ.Sed ille nec oculos quidẽ
extulit ad eã sed sacculũ iussit nutu
suo reponi iuxta se. Qđ mulier attẽ
dens indigne ferebat qꝛ illaudata
remaneret ait Pater aspice.naꝫ tre
centi sunt solidi. Recte inq̃t ille hec
insinuares o mulier si id vł mihi vł
hõib᷒ tribueres. Cum vero tu deo
tradis hãc oblationem.sup̃fluũ est
querere numeratonẽ.qm̃ ipsi q̃ nu/
merat multitudinẽ stellaꝝ et ei᷒ sa/
pientie non est numerus

Decima consideratio

ponit ꝙ nulla est oratio: sufficiens
ad ꝓmerendã vitã eternã vel ad li
berandũ a pena purgatorij nisi fue
rit suffulta beatoꝝ meritis et inter/
cessione

Hominib᷒ spũalib᷒ vt talia intelligant possunt facilius inculcari.sed animalib᷒ qui
nõ sapiunt ea que sũt dei nisi p com
parationẽ ad sua carnalia maior hic
labor est.Ponam᷒ tñ ꝓ vtrisqꝫ pro
carnalib᷒ et spũalib᷒ paucculas cõsi
derationes et dicam᷒ pro prima ꝙ
glorie celestis premiũ essẽtiale sicut
excedit in valore liberationẽ q̃ntãli
bet tp̃alis pene sic meritũ talis p̃mij
liberationẽ q̃ntãlibet excedit hm̃oi
pene. Hoc dicit̃ aduersus carnales
qui nihil vident̃ in suis donatõnib᷒
seu petitionib᷒aliud magis attendẽ
q̃ꝫ modũ recõpensatiõis satisfacto
rie:alioq̃n nõ ita vellent vt sic dica
mus ipsi mercari de numero scꝫ mis/
saꝝ a quocunqꝫ dicant̃.de numero
psalmoꝝ et similiũ. qm̃ p̃t aliunde
fieri vt p modũ meritorie actionis
vel etiã liberalis impetrationis per
homines viuentes in fide spe et chari/
tate.amplius et longe dignior p̃ot
remuneratio ꝯquiri necdũ ꝓ glorie
celestis adeptione.sed etiã ꝓ pena/
rũ quibus obnoxij sũt liberatione.
Etenĩ quis nesciat sanctos et scãs
quoꝝ statui repugnat actio satisfa/
ctoria plus sepe nobis p̃ccorib᷒ im
petrare de venia.plus de indulgen
tia a pena et a culpa q̃ꝫ faciat nr̃a
viatoꝝ quãtalibet afflictio.Hoc in

parabola vinee notauit xps qui venientes vltimo cũ sine spe mercedis illud agebãt remunerauit vt ꝑmos diurno conductos denario

Undecima consideratio

agit de oratõne que assignatᷓ symoniace ꝓ elemosina singularis persone et q̃ꝫ stulta sit hmõi obligatõ nec sit satis si plures socientᷓ benefactores in vna missa q̃ñ se pluribus fide bona obligauit.

A Dam'ꝓ altera ꝯsideratione q̃ꝫ periculosũ est et stultũ et de symoniaca prauitate vehementer suspectũ tã in dãtib' q̃ꝫ in recipientib' coartare. limitare suas orões aut suffragia ad illã vel ad illã dũtaxat ꝑsonam dũ datᷓ aliq̃d emolumentũ tẽpale. aut sic dicendo vel intẽdẽdo q̃ꝫ hui' misse suffragiũ vel hec oratio vel aliud valeat solũ tali. Jstud plane licitũ non est neqꝫ potest fieri neqꝫ debet. q̃ñ ꝯe enũciauit qui dixit. Particeps ego sũ omniũ timẽtiũ te et custodientiũ mãdata tua. Jnsuꝑ adijcim' ꝯsiderationi nr̃e q̃ꝫ ꝑiculosũ et stultuꝫ est hõi semet ad suffragia alijs ferẽda obligari recipe tẽpalia ꝓ se vltra sui tentationẽ honestã sui stat' ꝓut sapiens iudicabit. Jtaqꝫ sicut op' satisfactoriũ nõ valet tantũ ꝓ multis sicut ꝓ vno vel paucis. sic nõ põt talis eque satisfacere ꝓ deletione reatus plurimoꝝ quẽadmodũ deleret reatũ ꝓpriũ vel paucoꝝ. Jhinc est q̃ꝫ nõ absoluitᷓ dicendo missã vnã dũ et ad plures et ꝓ plurib' obligauit nisi forte talis intercesserit obligatio q̃ discretioni et bone fidei dicentis ꝯmissa sit iuxta necessitatis aut pie vtilitatis qualitatẽ. attẽdẽdo q̃ꝫ obligat' ad duas missas modo ꝑdicto põt ꝑ alia suffragia facẽ ꝯpẽsationeꝫ ꝓ se et suis. ita tñ q̃ꝫ bona fides sꝑ assit. Et est bona fides ẽm Tulliũ vnũ agere ꝛ nõ fingẽ aliud vel forte illud meli' diceretᷓ bona fide. aliquẽ q̃d agere dũ facit illõ q̃d sibi recte vellet fieri. aut q̃d ali' pro quo fit deberet recte sibi fieri velle. Sic ꝯmendãtis sic legantis intẽtio seruãda est. fiat tñ etiã hoc veliter suꝑioris prudẽtioris qꝫ ꝯsilio vel assensu

Duodecima cõsideratõ

ostẽdit quẽadmodũ hora canonica vel indulgentijs ꝑuilegiata ꝑcedit peculiaẽs. et q̃ño indulgentie debeant limitari ne decipiãt. Jnsuꝑ q̃ntũ hũilis oratio exaudiri meretᷓ et suꝑba ꝯtemnitᷓ a deo egregie docꝫ et luculenter

A Dde q̃ꝫ oratiões ꝑ ecclesiã aut suꝑiores imposite sicut sũt hore canonice. sicut ẽ penitẽtia imposita. sicut sũt suffragia ꝓ quib' danᷓ indulgẽtie pl'cet ris parib' ꝓficiũt q̃ꝫ peculiares institutões. Debẽt ãt indulgẽtie dari discrete ꝓ pia vtilitate ad ecclesie edificationẽ ac recipi cũ ꝯa pnia ꝑuia pura ꝯfessiõe sic placꝫ aliq̃b' aut saltẽ habita in ꝓposito. alioq̃n credẽs

aliter dare vel recipe decipit. Deni
q3 nihil post charitatē ita ꝑficē vi/
det in orōne quātū orātis hūilitas
q̄ nō in iustificatiōib⁹ suis ꝓsternit
se añ deū. q3uis inten dē iustificatōi
suc nō omittat. nō tñ in ea ꝫ in libe/
ralitate dei reponat spē suā. Hec āt
hūilitas haberi putat ab aliq̄b⁹ to
ta facilitate. q2 sic verbo vel orōe ꝓ
fitent esse faciendū sub potēti māu
dei. ꝫ ea3 in affectū trahē sūme diffi
cultatis et soli⁹ diuini muneris expi
unt q̄ supbā et stultā hūani cordis
ꝓsumptionē satagūt euincē. O quo
tiens pressa. q̄tiens obruta pede sā
cte deuotiōis resurgit ocius pestis
hec supbie. neq3 tñ efficaci⁹ ad nor/
mā hūilitatis legitimam venit q3 si
accedit hō ad cor altū ꝛ exaltet de
us in cōsideratōe iudicioꝝ suoꝝ re
cogitādo q3 terribilis est in cōsilijs
sup filios hominū. q̄ cui⁹ vult mise/
ret et quē vult indurat. apud quem
nemo scit an odio vel amore dign⁹
sit. Attēde tu qui supbis. qm̄ ex tua
ꝯditiōe totalit infect⁹ es fili⁹ ire et
massa pcti. Utrū vero te tu⁹ crea/
tor et iudex relinquat vas in contu
meliā qd̄ pt ex iustitia: vl an efficiat
vas in honorē ꝓ sola mia tu ꝓrsus
ignoras. Ue āt tibi si te nō purifica
uerit vsq3 in finē si ꝑ iustitiā semota
mia te ipm ꝯdēdicet. etiā si q̄d gr̄e
hēs vel virtuti. qd̄ ꝑfecto nō a te ꝫ
ab ipo suscepisti. Noli igit gloriari
noli sup alios extolli. q̄ tu hec non
acceperis. q̄ ꝑterea nō inde grauio
ri supplicio digne flagelland⁹ sis. si
ingrat⁹ si alioꝝ ꝯtēptor extiteris.

Terciadecima cōsidera

tio ponit exemplū qd̄ docet orōis
moderamen quo ad deum. Et quō
intelligit. dimitte nobis debita nr̄a
Insup qualis debeat esse ꝯfidentia
in alioꝝ oratione cū recapitulatiōe
exꝓmit omniū supiorum

[E]d redeam⁹ ad orōe3. Re/
fert Seneca regē antigonū
respōdisse cuidā infime for/
tune hoīm dū peterēt ab eo obulum.
Nō decet inq̄t regē. dare mun⁹ tam
exiguū. Petiuit ciuitate3. rn̄dit ipm
nō esse tāto munē ditādū cū tñ pos
set vt rex dare ciuitatē. et ille vt pau
per obulū recipe. Tendit hec narra
tio vt in omi petitione sim⁹ memo/
res indignitatis nr̄e. audeā tñ petē
magna nō ꝓ recipiētis ꝫ ꝓ donan
tis dei sūma liberalitate. Huic huni
tat. opoztet tota fide ꝛ fixa spe car
do desiderioꝝ petitionū q3 nr̄aꝝ q2
verbū dei est. miserebor cui misere/
bor. ꝓpter qd̄ formā nobis orandi
dedit. Dimitte nobis debita nr̄a si
cut et nos di de. nr̄is. Dimittim⁹ et
nos debentib⁹ nr̄is sicut dimitti no
bis volum⁹ et optam⁹. Uolum⁹ āt
si recte volum⁹ ita nobis debita di/
mitti. p̄mo vt nō damnemur. dehinc
vt punitionē euadam⁹. aut q3 illam
tpatā. penā q3 conditā habeamus
ad correctionē. nō ad determinatō
nem nr̄a3. velis ita de quolibet ꝓxi
mo tuo. alioq̄n time qd̄ dicitur. Et
oratio ei⁹ fiat in peccatum. Et illud

Serue neq; nõne oportuit et te mi/sereri conserui tui. Facile em̃ dimit/tit om̄ia qui se mortis eterne debi/torē esse vel scit aut formidat. Cete/rũ plus in alienis q̃ȝ tuis oratõnib⁹ fiduciã habe. charitatē habe ꝛ di/ces ex sententia. Particeps ego suȝ omniũ timentiũ te et custodientium mãdata tua siue in celis siue in ter/ra sũt. Cõstituas añ faciē ɔsideratio/nis tue dũ tps est miserendi. dum non declinauit de⁹ in ira a te seruo suo. qm̄ totus desiderabilis. totus amabilis est. nullo ad premiũ. nullo ad suppliciũ habito respectu q̃ car/nalē quē ad se reflexit sapit amoreȝ Dico cũ Job. Etiã si me occiderit tñ in ip̄o sperabo. Sic erit or̃o pu/ra. sic digna diuino ɔspectui. sic dili/ges deũ et te ip̄m ꝓpter deũ. Hec interim habui q̃ de orõis valore sb̃ asp̄cu multiplici differerē quã expe/dientius est corde puro simplici q̃ȝ frequentare iugiter absq; vlla vt ex/pressum est intermissione q̃ȝ curiosa scrupulositate velle digitis vt dicit̃ appēdere eã. Et quãuis hec doctri/nalis inq̄sitio nõ sit oratio fructu ca/rens inuenit̃ in ea p̄cipue ne in tan/tis obligationib⁹ orationũ ꝑ alie/nis se quis inuoluat. vt inde tp̄ale subsidiũ sb̄sequat̃ neq; tanq̃ȝ ꝑ pre/cio qd̄ est sacrilegiũ symonie. neq; tanq̃ȝ ꝑ sustētatiõe sua pl⁹ debito (qd̄ ad auaritiã ptinet et turpē que/stũ) quis notret̃. Sit pietas aliene miserie. sit ip̄a charitas. sit deuotio. sit amicicie grata vicissitudo. sit ze/lus aiaꝝ. sit eterne vite retributio: sit allocutõis diuine dulcedo digni/tasq; p̄cipuũ sit motiuũ orõis tue ꝛc.

Explicit ps de oratione scd̄a. Incipit tertia ordine quarta/decima ɔsideratio agēs de directi/one cordis. et q̃d sit cor dirigere. et quid eius impedimētũ dicit et trãs/mittit in sequētes ɔsiderationes

Escendam⁹ ɔsequenter ad particulaēs casus aliquos qm̄ sermones vl̄es in mora/lib⁹ dicente Aristl. et teste experientia min⁹ ꝓsũt aut erudiũt quēadmodũ videre ē in p̄ceptis medicine. Neq; tñ oportȝ temptare de singulis par/ticularib⁹ qm̄ infinita sũt. et ido nec differere necesse. Sȝ in p̄mis sic di/rectio cordis tendit et terminat̃ in deũ. sic et ab eodē hȝ ortũ. Audi Je/remiã. Scio dñe qr nõ est hõis via eius nec viri est vt ambulet et diri/gat gressus suos. Hinc vn⁹ sancto/rũ. Pete inq̄t a deo filiũ suũ instru/ens vt vias tuas dirigat. Hec igit̃ petitõ qm̄ simili̇t̃ dirigi habȝ a deo orabat ꝓp̄ha. Dirigat̃ dñe oratio mea sicut incensum in cõspectu tuo. Quã directiõis necessitatē attēdēs ꝓpheta tribuit illã deo dicēs. Cõfi/tebor tibi dñe in directione cordis. Est igit̃ scitu dignũ que sit illa ora/tionis sicut incensũ directio. Et vi/det̃ ꝙ sit intentio cordis in deũ vel erga deũ. que intentio dũ manet et recta ꝛ imptubata sicut virgula fu/mi incensi sursũ tendentis tũc ē or̃o

recta dñi vero ꝑ irruentiũ fantasia/rũ et cogitationũ vent⁹ ꝓ obscura et depressa desideriorꝫ sensualiũ nu/bila agitat̃ rũpit̃ dissipat̃ vt cadat a rectitudine necesse est. Nihilomin⁹ interruptio talis nõ sꝑ est viciosa vł̃ cursus penit⁹ in deũ orõis impediti ua. Qñ potest sub distinctione fieri ꝑmo de intentõe q̃ reqrit̃ et sufficit in orõne. Vel sub alio forte noĩe cõ muniori de attentõne vocalis vide/licet orõis vt in ꝓlatione hymnorꝫ canticorꝫ ⁊ horarꝫ canonicarꝫ. Hec eñ questio diuturnũ cedit in vsũ. ⁊c.

Quintadecima cõside

ratio ponit varias cordis directio nes ꝑm hominũ variã dispositionẽ Et primo de actuali ꝯtinuatione

Est itaqꝫ multiplex attẽtio siue intentionis cordialis di rectio. vna actualis. alia ha bitualis. alia quasi media scꝫ virtu/alis. Rursus harꝫ q̃libꝫ diuidit̃. qm̃ alia fert̃ in solas voces ⁊ ỽba. alia in verborꝫ significatões. alia nec ỽ borꝫ formas nec significationes at tendit. ꝫ in affectus aliq̃s circa cele lestia et diuina transit. et hoc siue in bonos vł̃ in viciosos et malos. Di cit̃ iuxta hoc ꝑmo ꝙ attentio voca lis ad verborꝫ significationes non reqrit̃ ad orõis directionẽ. ꝑspicuũ fit hoc in laicis dicentib⁹ vel audiẽ/tib⁹ ea q̃rꝫ significatões penit⁹ igno rãt. vt sũt septẽ psalmi et missa. Di cit̃ ꝯsequenter ꝙ actualis attentio circa voces orõis et verba nõ sꝑ re quirit̃ ad orõis directionẽ debitã aut ad sufficiẽtẽ ꝯtinuatõez. alioq̃n nulla esset in via aut vix esset oratõ nõ discõtinuata. Exemplũ legimus de quodã qui volens rusticũ cõuin cere de cordis instabilitate dum fit oratio. nã ille deuotũ se simulabat et attentũ. pollicit⁹ est se daturꝫ sibi asinũ si posset orõez dñicaz nihil a/liud actualit̃ cogitãs ꝑficere. Qui mox vt ad orõez diuertit secur⁹ de asini lucro cepit distrahi in hanc co gitationẽ si sellã habitur⁹ erat cum asino. Qui tandẽ ad se rediens ⁊ se redarguens instabilitatẽ sui cordis ꝯfessus est. Exemplũ aliud ẽ de pe/grinationis ꝯtinuatione q̃ nõ req̃/rit assiduã passuũ suorꝫ dinumerati onẽ neqꝫ terminũ quo ꝑueniendũ ẽ actualẽ recogitatõnẽ. Dicit̃ ꝙ stat orõez sicut et ꝑegrinationẽ discõti/nuari quo ad eẽ naturale q̃ ꝯtinua tñ erit in suo morali esse sicut et ccõ/tra ꝓut statim deducet̃.

Sextadecima considera

tio agit de habituali orõis ꝯtinua/tõne ꝑm circũstantiarꝫ respectũ siue male. siue morales sint

De habituali attentione am plius loquamur ꝙ illa vide licet nõ sꝑ sufficit ad ꝯtinu/ationẽ orõis ꝯseruandaꝫ. Stat eñ aliquẽ esse q̃ iam multo tpe ꝓposuit actualiter et habitualiter retinet in animo dicẽ septẽ psalmos integrali ter et attente. q̃ vel nõ dicet illos vł̃ interruptissime dicet tali interrupti one q̃ ꝯtrariat̃ morali orõis vnita

ci. Habet itaqz quelibet actio moralis suā vnitatē & ↄtinuationē moralē quare circūstantie ad bonitatē morū requisite sūt apposite et retēte in hmōi actiōe. Dū aūt apponit̄ circūstantia mala moribꝰ ↄtraria. quāuis maneat eadē actio in eē suo naturali sicut est idē motꝰ in pegrinando. variat̄ tñ in esse morali. vt siq̄s motū pegrinatōis ↄtinuet ꝑpt̄ auariciā et rapinā aut libidinis expletionē. Si vero in ↄrōis voce apponit circūstantiā attentioni debite contrariā et incōpassibilē scienter cū ꝓposito et a sensu deliberato. tūc est discōtinuatio moralis. secus si scienter et inaduertēter hoc fuerit factū iudicabit̄

Decimaseptima cōsideratio

ratio ↄclusiue loquit̄ de morali & attenta ↄtinuatione. et quō virtualis surgit ex actuali explicando docet trabit qz hec ad horaꝝ dicendarū debitū si et qū oporteat eas iterari et que sit euagationis causa ẜm medicoꝝ traditionem

Reterea dicimꝰ ꝙ virtualis attentio seu cordis directio nō interrupta deliberate ꝑ actualē attentionē sibi moralit̄ contrariā sufficit vt oratio dicat̄ continua in esse morali vel moralit̄. et si nō sꝑ naturaliter vel in esse naturali. Est aūt virtualis attētio quā genuit actualis. qua transeunte remanet eiꝰ virtꝰ in corde orantis. q̄ scz virtus orōez sufficit ↄtinuare etiaz vbi cor euagatur actualiter & inaduertent̄ circa cetera multa. Experimur hec nedū quotidie sed in omni fere hora vel momento. Exemplūz naturale est in actu sagitte q̄ mouet̄ post quietē sagittātis. et nauis cessantibꝰ nautis. Jmo sic habet om̄is ars ꝑfecte habituata ꝙ frequēter in actōe sua nequaq̄z ↄcibēat. Docent hec cithariste scriptores et mechanici alij fere omnes. Elicimꝰ cōsequent̄ doctrinā vtilē ex premissis. Quisq̄s orat vocaliter orōez quaz tenet̄ exoluere. qꝛ de volūtarijs nō optet repetitōnē fieri si ꝑcipit orās ꝙ euagat̄ nec attendit ad verba vl̄ ad sentētiā si facit hoc ex inaduertētia et displicet sibi dum aduertit. nequaq̄z dicendꝰ est interrūꝑe orōem nec ad iterationē obligat̄. imo staret reiterationē talē frequēter fieri nedū supuacuā ẜ et nociuā. ꝑ̄cipue si in cōuentibꝰ laborat vbi societatē quibꝰ esset offendiculosū iuuare tenet̄. Neq̄z debet faciles sup hmōi inaduertentia et obliuione scrupulos sibi formare. alioq̄n nunq̄z pōt cor suū quietare. qꝛ nitit̄ ad impossibile sibi ꝑ naturā vel ↄplexionē vel consuetudinem vel fantasie turbationez que nunq̄z potest sicut tradūt medici quiescē. sicut nec aer vel mare dum agitātur assiduitate ventorum requiescunt. Dodunt aliqui rationem dicentes. Simile est in natura que sicut nouas semper deproperat edere formas naturales in materia. sic eadem a cele/

stibus influentijs et in^te^lligẽtijs no
uas iugiṫ formas intẽtionales agi
tat ac renouat i organis sensuũ in/
teriorũ. que sũt sensus ↄmunis ⁊ fã
tasia in estimatiua. que in speciali si
militudinẽ recipiunt irradiationes
corpoꝝ supioꝝ. et vt volunt aliqui
intelligentiaꝝ. Ditñ quantũ ⁊ quo
usqꝫ dictũ hoc veritatẽ habeat ma
iorem requirit inuestigationem

Decimaoctaua conside

ratio euagationis peccatũ quod in
oratione ↄmittiṫ distinguit et docꝫ
quid illi qui in ꝑuato orant vl' in so
cietate vt religiosi agant sup discõ/
tinuatione et negligentia

Qualecunqꝫ aũt ex causa ꝓue
niat nos expimẽto ↄtinuo
ↄcernim⁹ et sentim⁹ hãc eua/
gatiõis necessitatẽ. quã si toleram⁹
inuiti nec sentiendo ↄsentim⁹. securi
sum⁹ a peccato mortali. venialia ve
ro oĩa quis euaserit. Si aũt delibe/
rato ↄsensu rũpim⁹ attẽtionẽ actua
lem in oratione. scꝫ cã suspendendo
quousqꝫ cessauerit actualis euaga/
tio vel attẽcõ circa alia qḋ fieṫ sepe
ꝓdest et salubriṫ ↄsuliṫ. ꝑsertim dũ
homo orat solus vel cũ illo qui ei⁹
morã seu discõtinuationẽ tolerare
parat⁹ est. Exemplũ dũ sentit aliqs
in orando vehementẽ tractũ cogi/
tationis bone et honeste sicut predi
cationis faciende. aut dũ exteri⁹ in
quiriṫ ab altero aliquo sup respon
sione sibi facienda siue dũ rei dome
stice vel officijs ꝓprijs imminẽs vr/
get vel trahit ↄmoditas vt eloẽ ꝓ
tin⁹ intendaṫ. Põt orans in his ⁊ si
milib⁹ casib⁹ vl' causis orationẽ ver
balẽ intermittere aliqñ diuti⁹. aliqñ
breui⁹ et redire postmodũ ad conti
nuationẽ absqꝫ vlla ꝑcedentiũ itera
tione verboꝝ qꝛ stante interruptio
ne act⁹ naturalis. moralis ↄtinuatõ
certa manet. neqꝫ fructũ orationis
ꝓrsus aufert vel meritũ. Porro si/
quis orationẽ agere debeat in cõi
sicut in ecclesia fit. nõ suppetit talis
interruptõis actualis libertas. qm̃
nõ ita redire põt ad passũ quez de/
seruit resumendũ. Sufficit tñ in casi
bus multis bona quedã et pia cau
sa que nõ iterando a esse que fuerunt
omissa satis excusat. Ut si vnũ aut
duos vel tres versus alicu⁹ psalmi
dimiserit si resumere voluerit vnde/
cũqꝫ turbabiṫ in alijs ↄtinuandis.
Et ideo ẽ ↄsulti⁹ cũ quadã cordis
penitentia vlteri⁹ ꝓgredi. Hoc spe/
cialiter obseruandũ videreṫ apud
religiosos ꝙ superiores eoꝝ talem
cis indulgentiã ↄcederent imo sua/
derent ne iterationẽ facerent talem
que ↄmunẽ orationẽ magis turba/
ret qꝫ sua resũptio solicita et anxia
ꝓficeret. qua data indulgentia nul/
la fit transgressio. Addito ꝙ non
oportet in foro penitẽtiali dare for
maleꝫ illius quod omissum est repe
titionem. vt primaꝫ pro prima. ter/
tiam pro tertia ⁊c. sed sufficit ꝙ ali/
quid equiualens iniungaṫ Addito
preterea ꝙ non leuiter debet o/
rans formare sibi scrupulos super

oblivione illorum que protulit aut proferre debuit. quoniam memoria et reminiscentia non cadunt nisi super illa que per reflexionem super actus nostros vel cogitationes consideravimus qualia reflexiones non fiunt continue nec ut fiant necesse est. Sufficit igitur ad quietationem sibi unicuique faciendam probabilis coniectura

Decimanona consideratio

dicit quando propter evagationem orationem vel iterare teneatur. et quis sit modus orandi magis regularis

Orationem denique siquis illam duntaxat que sub precepto cadit scienter interrumpit per actualem attentionem ad alia et evagationem orationis attentioni contraria sciens et cum proposito. Sic quod adverterit huiusmodi distractionem et eam non curat repellere sed vult progredi in oratione talis vel peccat vel resumere debet illud quod in tali voluntaria distractione prolatum est. Nihilominus attendendum videtur in casibus nonnullis quod non oportet orantem semper conari tota solicitudine continere cor suum infra verba et sensum vocalis orationis quin tolerari possit evagatio quedam seu potius cordis laxatio sine forti conatu repressionis cogitationum. nunc hac nunc illac fluctuantium Et hoc vel propter lassitudinem nature et cerebri quandam turbationem vel propter cursum velocem orationis. vel quia de sensu verborum illorum forte difficilium apud peritissimos theologos nihil intelligitur vel minus quam continent. Sunt qui perambulando fiunt minus gravati vel desides in oratione regularius tamen obtineri et contineri potest stabilitas cordis in orationis attentione stando vel sedendo vel aliter honeste quiescendo quam corpus agitando

Vicesima consideratio

agit de affectu ad deum habendo in oratione quem et tradit in ordine ad vocalem orationem

Superest videre de attentione que fit in affectu ad deum vel ad spiritualia aliqua. qualia non significant verba orationis que proferuntur. Ingerit quippe scrupulum apud nonnullos dictum Bernardi. super cantica. ubi prohibere videtur attentionem qualibet ad alia quam ad orationis significata et verba etiam si salutaria videantur sicut exemplum dat de recogitatione sermonum suorum. Et addit quod monachus debitor est omnium verborum orationis que dicuntur vel cantantur sive a sua sive ab altera parte. Videntur hoc alii dicere sub aliis verbis volentes quod actualis attentio coarctetur infra terminos et limites orationis que dicitur. ut si dicatur. Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum. hoc et non aliud cogitetur. Et quamvis multa sint in psalmis que nullam videntur habere connexionem aut appropinquationem ad orationis materiam. nihilominus contendit Hugo de sancto victore in tractatulo suo de oratione compendiosissime et sententiosissime compositos modos quibus omnia trahantur ad orationis formam et modum. Sed non in omni est doctrinam hanc preter practicam deducere. Verum huius questionis determinatio

difficultatē habet plurimā ꝓpter diuersos orantiū mores. Et ne quilibet vsurpare sibi vellet ꝓ regula generali illud qđ varios hz exit⁹ dū aliqui faciūt et facere pñt meritorie id qđ apud alios in demeritū caderet siue in detrimentū. Vñ pmo dicim⁹ ꝙ cor assuetū et affectū ꝑ ꝯtēplatōem pt in aliā sursū rapi stare vel versari ꝗ̄z sonant orōis sensus vel verba. Cū em̄ finis et virt⁹ orōnis sit in eleuatione mētis in deū ꝑ piū et humilē affectū. quisq̄s in hoc stat vel versat̄ fructū adipiscit̄ orōnis ita tñ vt dū vocalis oratio data sub ꝑceptō ne illa nō omittat̄. aut nō ꝯtemnat̄ ab alio ꝓlata audiri. Si vero nō imminet tale ꝑceptū vocis exterioris salubri⁹ aliqñ diminuit̄ verbalis orō ꝗ̄z ꝓfert̄. Aliqñ inquā qm̄ pt humilitas loquētis et verboꝝ sacramētū supplere oratōez in orartis affectu. et ne nimis assuescat aliq̄s orōnem refugere vel horrē vocalē vel in labore tali satisfactionem penalē exoluat seu penitētialē

Vicesimaprima conside

ratio docet exemplis in oratione cito ad cor ab euagatōib⁹ esse remeandū. et quid illi agere debeant qui excessu in horis canonicis distrahūt̄. et quō sint diiudicandi.

Videm⁹ pterea quēadmodū plurimos quos euagatio cogitationū passim occurrentiū sine lege et ordine non impedit ex toto qn faciliter et cito cum

dant operā se recolligendi redeant ad recogitandū illa que vox orationis exprimit. ita ꝙ cito cor sic diuertens a se cito rursus ad se reuertit̄. sic longe facili⁹ et diuini⁹ mens assueta ꝯtemplationi pt ꝑ diuersa ꝓspiciendo quaq̄uersū se circūferre nunc in celo sursū. nūc in terra deorsū. velut in luce clara positū cor ipi⁹ Sic nihilomin⁹ reuersio cū omni facilitate in ea ipa q̄ ꝓnunciata sunt aut que dicunt̄ attendenda. Sunt alia duo. vnū bonū. malū alterū. q̄ cor impediunt ne dirigat̄ actualis attentio vel intentō sua sup orōnis sensū vel verba. vnū est meditatio et hec quidem in se est bona qm̄ circa bona versat̄. alioqn nō esset meditatio sed mendax et curiosa perscrutatio. Aliud est fortis habituatio que versat̄ circa res aliq̄s terrenas inutiles vel nociuas cogitando vt philocapt⁹ cogitat de amica auarus de lucro vel damno. iracūdus de vindicta. et ita de reliquis. De scđis istis nō oportet dubitare qn impedimentū plurimum afferat ad orōis attentionē talis habituatio ita vt qñq3 nedū vnius psalmi versus sed totus psalmus imo vni⁹ hore spaciū que decantatur vel in obliuione deponit̄ q̄ tñ obliuio vel euagatio si nō placeat. dū animaduertit̄ sed vinci queritur. in reliq̄s non obligat ob auditis ad reiterationē faciendaz de necessitate. quāuis absq3 peccato non fuerit. Non enim cadit preceptuz ecclesie super

oratōne vocali ꝙ fiat cū actuali at tentione neqꝫ de ea iudicat sicut nec obligat eā fieri ex charitate. Optet etiaꝫ ꝙ deliberato et pfecto ꝯsensu nō interrumpat moraliter vocalis oratio, que data est sub precepto

Vicesimasc̄da ꝯsideratō

arguit et soluit de meditatōe fructu osa an tpe orōis debeat admitti.

De oro de meditatione q̄ est fortis et vehemens cordis attentio ad aliq̄d inuenien/ dū difficili⁹ est diffinitiue loq̄ et vtrū an videlicet meditatio celestiū bo/ noꝝ siue donoꝝ sit voluntarie ad/ mittenda dū vocaliter orandū est. Ut exempli grā. dicat aliq̄s. Dñe ne in furore tuo arguas me neqꝫ in ira tua corripias me. Miserere mei dñe qm̄ infirm⁹ sū. Et occurret sibi in mentē triplex iudiciū dei. vnū in inferno. aliud in purgatorio. aliud in hoc mundo. Et trahet ipm̄ medi tatio fortiꝰ et volūtarie et studiose quatin⁹ possit ɓm hec tria duci in affectū cordis horrendo iudiciū in ferni. timēdo iudiciū purgatorij. q̄/ rendo iudiciū in hoc mūdo ɓm mi/ sericordiā dei dicens Fac mecū ɓm miaꝫ tuā dñe et ɓm iudiciū diligen tiū nomē tuū Querim⁹ si talis immo ratio fieri possit. aut aliqn̄ debeat volūtarie tpe orōis debite. Nam si fiat inaduertent et absqꝫ ꝯsensu de/ liberato ꝯstat ꝙ nō obligat ad re/ iterationē et min⁹ q̄ꝫ viciosa habitu atio. Et ideo apparet mihi et videt tutius esse attentis attendendis ꝙ h̄mōi meditatio voluntaria nō de/ beat admitti tpe orōis debite. ꝫ vel deseri vel in aliud tpus reseruari

Vicesimatertia ꝯside

ratio ponit rationem quare tot sint orōes institute a religiosis.

Quocirca visuꝫ est aliquib⁹ ꝙ multiplicatio tanta ora/ tionū vocaliū qualis obser uatur in multis religionib⁹ mirabi liter impedit a pfectionis institione q̄ pducit ad ꝯtēplationē de omni lege necessariā qm̄ sicut cogitatio vertit̄ i meditationē p fortē ꝛ vehe mētē cordis applicationē ad aliq̄d vnū. sic fit meditatio tandē ꝯtēpla tio p habituationē radicatā ꝛ mul tiplicatā. sed qui pōt cape capiat. Sunt itaqꝫ rarissimi valde inter ho mines tam religiosos q̄ꝫ seculares precipue in adolescentia et iuuentu te idonei ad ꝯtemplationis adepti onem. Propterea sancti patres vi/ dentes impfectū nostrū et attendē tes q̄ꝫ difficile ē ocio bene vti. volue runt occupationē bonā dare homi nibus suis. fecerunt hoc in oratio nibus et canticis multis

Vicesimaquarta ꝯside

ratio loquitur de illis qui possunt li cite meditationem iungere vocali orationi. ꝛ de illis qui multum inge miscunt. de laicis quid in festis age re debeant eloquitur

Mplius vero quidam obligant assistere tm̄modo facientib⁹ orationes vocales queãdmodũ sunt laici vel etiã aliq̄ religiosi nõ obligati ꝓ tũc ꝯuentũ sequi vel dispensatione vel ex pia ꝗ cauta relaxatione vt ad potiora se subleuent. Illi tales orationis tpe possũt in meditationib⁹ meli⁹ quo poterunt se exercere. Talis erat Augustin⁹ q̃ui delectabat̃ modo mirabili in cantib⁹ ecclesie bene sonantibus. ꝗ influebãt voces ille in aures suas et eliquẽdo illabebat̃ veritas in cor eius. nisi forte ipse tũc erat magis dicend⁹ in ꝯtemplatione q̄ʒ sola meditatione subleuat⁹. Amplius siquis fuerit exercitat⁹ in aliquo pticulari bono ꝯtẽplationis circa diuinũ aliqđ vel morale tutius est ꝙ in illo semet exerceat orõnis vocalis tpe q̄ʒ ad nouã ꝯtemplationis speciẽ p meditationis noue studium se ꝯuertat. Differat hanc ingerere se volentẽ cordis meditationẽ in tempus aliud suspirãs et gemens ꝙ eã tũc admittere sibi nõ concedit̃ et dicat sibimet ipi. paup homũcio. Melior est obedientia q̄ʒ meditatio. potens est de⁹ reddẽ vicẽ maiorẽ in idipm. et si nõ hic forte reddet. certissime tñ in alio seculo vbi fiet vox laudis sine perturbatione qualibet nr̄i cordis ipe retribuet. Deinde ꝯgnoscant et obseruẽt om̄es tã clerici q̄ʒ laici quos oportet dieb⁹ d̄nicis et festiuis interesse diuino officio seruitio ꝙ nõ absoluũtur ab hoc debito dũ scienter fabulationib⁹ intendũt. sed multipliciori reatu se cõstringãt qꝛ nedum cõseruãt preceptũ sed et alios impediũt et in ecclesia sanctissimo dei tabernaculo scandalũ inhonorationẽq̄ʒ faciũt. Stent igitur vel sedeant. etsi nõ vocaliter orãdo saltem in modesta quiete et silentio animaduertant cõsiderantes nedũ ea que dicunt̃ vel canunt̃ sed q̄ mystice pagunt̃ in ritib⁹ et vestibus sacris. que preterea in picturis p̄sentant̃. et ita de reliquis

Vicesimaquĩta cõsideratio

Vicesimaq̄nta cõsideratio demonstrat vtilitatẽ dictoꝝ doctoꝝ tã antiquoꝝ q̄ʒ modernorum finis sub cõsideratione traditorum tã affectui q̄ʒ intellectui deseruiẽtiũ. Et redarguit doctores modernos eo ꝙ nõ dant operã tradendi scientiam aliis pro affectus inflammatione.

Eniq̄ʒ attendat̃ pro premissis et aliis similib⁹ dubiis resolutiue diffiniendis ꝙ doctores siue priores vtentes rhetoricis p̄suasionibus in aggrauationeʒ vicioꝝ ꝗ laudẽ virtutũ nõ ita tradiderũt resolutionẽ moraliũ materiarũ imo nec speculabiliũ sic doctores recentiores q̄ p questiones et argumenta ꝓcesserũt ad vtrãq̄ʒ ptẽ ꝗ p decisiones. ꝓpterea magis insistendũ ẽ illis doctrinis quãtũ ad erudit̃oẽʒ intellect⁹. lʒ quãtũ ad inflãmatõẽʒ affect⁹ efficatiores alie iudicẽt̃. Audita hac sapiẽtis admonitõe. q̄

tibi precepit deus illa cogita semp.
Quod non obseruant multi theolo
goꝝ nostri temporis qui de mora/
libus quasi de rudib⁹ materijs stu/
dere vel inquirere nõ dignãt. Scie/
mus inquiũt talia cũ volum⁹. Cum
tamen nulla sit ad cognoscendũ be
ne et resolute scientia difficilior ꝓpt
circũstantiarũ innumeras varieta/
tes. Nec est aliquis tam excellentis
ingenij nec a puero in hac sciẽtia tã
exercitatus qui non inueniat quod
nouiter quotidie inueniat qđ prius
nõ ita plane cognoscebat. Sȝ ⁊ ne
cessaria est cognitorũ dei pceptorũ
impletio. alioqñ deficiunt scrutãtes
scrutinio. iusto dei iudicio hoc pmit
tente. Similiter qꝫ passionib⁹ sit ali
enus qui de moribus iudicat Amen

Explicit tractatus de oratiõe ⁊ va
lore eius.

Epl'a magistri Johis de
Gersõno doctl. theologie Cãcl pa
risieñ. de orõe ad frez suũ Celestin⁹.

Cripsit Tulli⁹ accuratissime
omẽtariũ fratri suo de peti
tiõe romani osolat⁹ suadẽs
vt in omni loco sedens et ambulãs
recogitaret assidue secum. quis es
tu qui petis. quid petis et a quibus
petis. Subijt animũ scribentis tibi
de petitione celestis incolatus. Ad
hoc em̃ ꝓfessionẽ tuã. vocationem
tuã sacerdotiũ tuũ dedicatas esse
memineris. Proponas igit̃ in oĩ
meditatione tua. in omni operatio
ne loco vel tempore quis et qualis
es qui oras. quem vel quos oras.
quid vel pro quibus oras. Ceterũ
quodlibet istoꝝ cõstringito sub cõ
sideratione quadruplici ne confusi
onem infinita quedam mentis eua
gatio percurrat. Tu q̃s es q̃ oras.
si ad ꝓpria merita respexeris incer
tus es an amore vel odio dign⁹ sis
Incertus es idcirco si tremenda ca
dat sup te illa sñia. Cũ is q̃ displicȝ
ad intercedendum mittit̃. irati anim⁹
ad deteriora ꝓuocat̃. Porro dicẽ
cert⁹ pt cũ Jeremia. Oẽs iustitie nr̃e
sic pañ⁹ menstruate. Cert⁹ ꝓptẽa di
cẽ pt cũ Dañ. Nõ in iustificatõib⁹
nr̃is ꝓsternim⁹ pces nr̃as añ faciẽ
tuã. Nihilomin⁹ osci⁹ esse tibi pt si
fidẽ. si spẽ. si dilectõnẽ ꝫ dona q̃dã
cetẽa tibi otulit de⁹ q̃ scire. q̃ recog
noscẽ pt esse gratis data q̃uis si te
gratũ faciant ⁊ nõ poti⁹ ofundant
ingratitudinẽ tuã prorsus ignores

Ora tamen in ipa meditatione tua cū omni humilitate ⁊ in virtute donoꝝ istoꝝ celestiū gratis datorum q̄m ꝓprius mot⁹ eoꝝ est impetrare magna Sicut fidei etiā informis facere miracula sicut spei liberationez impetrare. sicut dilectionis dilectionē reciprocā extorquere quodāmodo. Juxta ꝓuerbium illud Si vis amari ama. et ita de reliq̄s ꝟtutib⁹ donis et beatitudinib⁹ dici pōt suo modo. q̄z late pateat vides Rursus tertio recogites in ipa meditatione tua ꝓfessionē in monasterio et consecrationē in sacerdotio. videbis te ↄstitutū et peculiariter dedicatum vt sis veluti questor aliquis qui ꝓ languentib⁹ et indigentib⁹ in hospitali magno totius orbis etiaz vsq̄ ad carceres purgatorij querē debeas elemosinā nō tā corꝑalē q̄z spūaliter sustentantē. Ne fas igitꝰ ne respiciat indignitas tua. ignauia tua sed aliena miseria ꝓ cui⁹ subleuatione queris misericordiā quā vt non impediat ꝓpria miseria tua supplex pete. Proinde tertio versetꝰ meditatio tua quib⁹ verbis vel opib⁹ oras deū. q̄m multa sunt ꝑuilegiata que sortiuntꝰ efficaciā nedū ex operante sed quedā ex vi operis opati ꝓut in eucharistie ↄsecratōe et sumptiōe et alioꝝ sacramētoꝝ ministratione Quedā vim suscipiūt ex ꝑte diuini et ecclesiastici mandati sicut est orō dñica quā de⁹ ꝑ se sic hore canonice vel orōes certē q̄s ecc̄ia dicēdas instituit vel vt talia sūt opa ꝓ q̄b⁹ indulgētias dedit. Dic igitꝰ do dig ecclesie. Exurge in p̄cepto qđ mandasti. Demū quarto meditationez tuā ↄuerte q̄ꝛ sis minister ad orandū deū missus institut⁹ rogat⁹ vel obligat⁹ sit hoc ex generis ꝓpinq̄tate sit ex elemosinaꝝ susceptōe. sit ex amicicie vicissitudine seu req̄sitione. q̄m si mittētes sint in gr̄a queādmodū sūt oēs de carcere purgatorij et plurimi de hospitali magno p̄ntis secli tua nō erit ingrata neq̄z ꝓrsus inefficax orō etiā si pc̄cor sis. Datꝰ exemplū dū mittitꝰ ꝑ seruū neq̄z a dñō bone intētōis elemosinā petētib⁹. Vides igitꝰ q̄s et qualis sis q̄ oras q̄ꝛ donis gratuitis cares mediator institut⁹ es dei p̄ceptū et ecclesie mandatū et thesaurū habes. ab alijs missus et iussus es. Alterū p̄ncipale qđ ipa tibi meditatio dz suggerē est quē vel q̄s oras. Et q̄dē de om̄ipotētis dei immēsa liberalitate cui ꝓpriū est misereri sꝑ et parcē q̄ om̄ipotētiā suā ꝑcendo maxie et miserādo manifestat. Cui⁹ indulgentiā nulla pc̄coꝝ nulla flagitioꝝ nulla sceleꝝ quātūcūq̄z multiplicatoꝝ enormitas suꝑare valet. Multū ꝓfuerit hec ex intima cordis humilitate fide subnixa meditatōe viuaci ruminasse etiaz vbi nihil in se qđ displicē nō mēito possit inuenerit. Ceteꝝ q̄ꝛ mos human⁹ hoc hz vt mediatores ⁊ intercessores q̄rat dū potēs aliq̄s rogād⁹ est. q̄m p̄terea recte ꝓnūciauit dyoñ. hāc esse legem diuinitatis vt ad sup̄ma reducantur infima per media. Tu iuxta ↄsiliū Job ad aliquē sanctoꝝ

cõuertere q̄d agere potes sub me/
ditatione quadruplici. Cõuertere
siquidē ad aliquē s̄cm vel s̄cam q̄a
deo ꝓximior est in glĩficatione sic
et maioris meriti quēadmodū de
aia xp̄i et de btā virgine mr̄e dei
de iusto ioseph sponso suo. de btō
iohe baptista et apl'is. de sublimi/
bus āgeloꝝ ordinibus. de multis
martyrib' ꝯfessoribus virginibus
ꝯtinentibus satis cõstat Aut ideo
certe ad aliq̄ sanctoꝝ cõuertē q̄a
familiari quadā deuotiōe cogni/
tus est vt q̄r p̄ronus ecc̄ie qua ba
ptismum suscepisti aut in qua be/
neficium vel ordinem sortitus es
vel cuius ingressus est templum
sanctū Est orādus ꝓpterea sanct'
cui' insigniris noie Est orandus
ille cuius ꝟtutes et vitā imitari so
les et colere cognitas ex l'ris De/
niq̄ʒ orādus est mira fiducia semꝑ
angel' ꝓprie deputatus custodie.
Aut tertio ad aliquē s̄coꝝ cõuertē
pro nc̄itatib' aliq̄bus subleuādis
vel impetrāda spēali quadā gr̄a
qui s̄cus vel s̄cta priuilegiatū do
nū recepisse memorat a deo vt ꝓ
talib' opē ferat. diuisiones eni gr̄a
rū sūt vt ait apl's q̄d verū ē neduꝫ
in viatorib' ꝫ btis sub q̄ respectu
canit ecc̄ia de quolibʒ varioꝝ san
ctoꝝ Nō est inuent' si̇l̄is illi Pro/
ficit deniq̄ʒ q̄rto si reuoces an̄ mē/
tis oculos ꝯuersationē aliquaꝝ ꝑ
sonarū siue mortue sint siue viuen
tes quā ꝓbatā esse vl' fuisse ꝯgno
ueris Nihil eni impedit quo min'
orō n̄ra ꝯuertat ad ꝑsōas hmōi

peculiari ⁊ secreta quadā deuoti/
one q̄uis ipas nō canonisauerit
ecc̄ia In q̄bus quid aliud venera
mur q̄ʒ relucentē in ipis multifor/
mē dei bonitatē q̄ vbicūq̄ʒ et qua/
litercūq̄ʒ visa fuerit apparē p̄t abs
q̄ʒ ꝑiculo colli et deuoto mentis ā
plexu suscipi Cõplectit̄ hec medita
tio pueros innocētes n̄ri generis
quos ideo ꝯstat esse saluatos q̄m
in gr̄a baptismali mortui sūt Cõ/
plectit̄ et ꝑentes n̄ros et affines
alios in quib' gloria quā eos ha
bere pie credim' naturalē et inge/
nitū amorē nō tollit sed auget et
ꝑficit Recogites ad extremum in
ipa meditatiōe tua quid vel ꝓ qui
bus oras q̄s sub ꝯpendio reduci
mus ad q̄ternariū Quidaꝫ sūt in
gr̄a sicut mortui de purgatorio et
ꝑlimi viuētes in seculo ꝓ q̄bus est
orō placēs deo q̄admodū fit dū
ad amicū ꝓ amico defertur inter/
cessio Interueniunt alij quoꝝ lau
dabilis cõuersatio ꝑlimū edificat
ecc̄iam qui cadentes fierēt in hor
ribile scandalū oim̄ bn̄ viuentium
fabulā et derisū Alij sūt quorū cõ
uersatio valde ꝓficeret reipublice
seu xp̄ianitati saltē in hoc q̄ non
relinq̄ret dn̄s virgā pc̄coꝝ super
sortē iustoꝝ vel afflictorū ꝑplorūꝫ
Alij sūt ꝓ q̄bus orandū est q̄ten'
vbi supabūdauit delictū supabun
det et gr̄a qui sunt viri sup̄ mod̄
pc̄cores ꝑsecutores ⁊ hostes acer
rimi Cu deniq̄ʒ sup omes et ꝓ oi/
bus miserere aie tue placēs deo et
pete quid ab eo hoc est solidum ⁊

nabile bonū felicitatis eterne Remi
nisces cōformiter ad meditationē
hāc p te ipo qm̄ qui suoꝝ ꝙ maxi
me domesticoꝝ curam nō habꝫ in
orōne sua fidē negauit ꝙ est infide
li deterior Sit in oībus et p oib⁹
cardo desideriorꝝ tuorū et orōnū
volūtas dei bn̄placens et pfecta.
Exaudiat.pete hunc cardinē desi
deriorū tuorꝝ quōlibet disposuerit
de⁹ p arma iustitie a dextris pspi
tatis et a sinistris aduersitatis p
infamiā et bonā famā et satis est.
Hoc tādē p cōpto tene ꝙ pmisse
cōsideratiōes ꝙ cōsimiles,pficiunt
apud eos qui se ipos ad orationē
vsu cōtinuo voluerit exercē queād
modū cicero ptestat dū eloquētie
pcepta tradit ꝙ si desit exercitatō
modicū vel nihil ars pficit. Hoc
multomagis obsuandū est in pre
ceptis orando deū Alioqn vba
fiūt surdo et lux orit ceco Exerci/
tiū vero si vigilant assuerit faciet
sibi materiaꝫ orōnis deuote rē oēm
q̄ sub aspctu vel auditu vel alio sen
su se rapn̄tauerit Videbit bubul/
cū post porcos recordabit euāge
lice pabole de filio pdigo et de
misericordie pr̄e. Videbit pauꝑeꝫ
mendicū et vlcerosuꝫ recordabit
euāgelice pabole de lazaro et di/
uite Videbit diuitē multa sibi con
querentē in ānos plimos recorda
bit euāgelice cōminationis Stulte
aiam tuam tollent a te et q̄ ppasti
cui⁹ erūt Videbit filios hui⁹ secli
qui hn̄t cōsolatiōes suas multi.mo
dis Meditabit q̄nta sit cōsolatio
quā pparauit de⁹ diligētib⁹ se Vide
bit etiā bruta aīalia sic canes do/
mestici q̄nta solicitudine seruiunt
hoī.meditabit ꝙ iusto dei iudicō
cōdemnant hoies inobedientes ꝙ
ingrati deo bn̄factori liberalissio
Sic p oia discurrat meditatō tua
repies āplissimā et sꝑ pn̄tem orō/
nis materiā Cōsiderās igit atten
de et fac.qm̄ ita tibi diligenti deū
oia coopabunt in bonū Meditetr.
igit vt colūba simplex et gemēs ꝙ
sit meditatio tua in cōspcu dei sēp
Est aūt meditatio fortis et vehe/
mēs attentio vel studiū ad aliqd
inuestigandū p intellēm vel degu/
standū p affectū Sic meditari iu/
bebat qui dicebat gustate quo ad
scdm et videte q̄ ad pmū qm̄ sua/
uis ē dn̄s Rursus idē ps.dicebat
In meditatione mea exardescet
ignis illuminās intelligentiā et in
flāmans affectionē Qr aliter fieri
neqt si nō colligat se in vnū mens
nr̄a cōpmēs et repmens varios et
vagos occursus et recursus inuti
liū cogitationū sonio siliuum manu
restricte redargutiōis Tandē ipa
meditatio q̄ laborē habꝫ ꝙ fructū
vertet in cōtemplatiōeꝫ que facilis
erit vt cogitatio ꝫ nō infructuosa
erit vt cogitatō imo fructuosa pl⁹
ꝙ meditatio Tūc eni p cōtempla
tionē videb et afflues ꝙ mirabit ꝙ
dilatabit cor tuū Eteni cōtēplatio
ē liber ꝙ expeditus mētis intuitus
in res pspiciendas vndeq̄ꝫ diffu

sus et in diuina spectacula suspen/ sus Inde fit vt sicut aliquis bene et continue meditãs scribere cũ laboriosissima tarditate tandẽ ꝑuenit vt celeriter et bene scribat scribens aũt celeriter absqȝ laborẽ dũ incipit neqȝ bene neqȝ celeriter vnqȝ scribet Ita de meditatione celestiuȝ accipe. Iuuabit aũt te lectio erudiẽs. orõ lactãs. meditatõ ꝑut dictum est pascens. vt contẽplatio suauiter delectans. nutriens et diuinitus efficiens subsequatur.

Scripta et finita est hec epl̃a ãno xp̃i. 1424. die vltima febr.

¶Sequitur expositio Magistri Joh gerson Cancellarij parisieñ doctoris eximij sup dimitte nobis debita nostra ꝛc.

Pater noster ꝛc. Dimitte nobis debita nr̃a sicut et nos dimittim⁹ debitoribus nostris

Ego in ꝑmis sic dimitto om̃ibus debitorib⁹ meis vel alienis dũ sũt viatores ꝙ nullo modo vellẽ eos damnari imo salutẽ eorũ desidero te donãte et inspirante hoc quod piuȝ rectũ qȝ est Sic dimitte mihi pater nr̃ et hoc satis erit mihi etiã si nihil aliud ꝑstiteris qm̃ cum ista dimissione tua et desiderio salutis mee nõ staret ꝙ damnarer sed saluarer In hoc aũt stat desideriorũ meoꝝ cardo totus ¶ Rursus ego sic dimitto debitoribus meis vel alienis ꝙ vellẽ eos esse bonos viros modestos tpatos et ab omni malicia correctos seu cõuersos ꝑ tuã ineffabilẽ pietatẽ sic qȝ ꝑinde nec sibi nocerent nec alijs ꝟ ꝓdessent et nullã deinceps penã mererentur vt scȝ ꝑsona seruaret et desineret culpa. Sic dimitte mihi pr̃ noster vt in mãsuetudine me corrigas ꝛ in vngentorũ suauitate vulnera mea linias et grãm infũdas sanitatis ¶ Amplius vero ego sic dimitto debitoribus meis ꝙ vbi nõ corrigerent a vicijs suis ꝑuis

¶ De orõnis dñice

per mansuetudinẽ remissionis. cor/
rigant in chamo et freno ac flagel
lis ne deteriores semp cõmittẽtes
et aliis nocẽtes sibi neq semp exi
stentes et euntes post prauitatem
cordis sui in adinuẽtionibus suis
damnabili⁹ moriant. Sic dimitte
mihi pater nr̃ debita mea sic vre
sic seca in pñti ne damner in futu/
ro Ita tñ vt in mia et miseratõib⁹
flagelles me sicut et ꝑdixi deside/
rare debitorib⁹ meis quibuscunq
Itẽ ego sic dimitto debitorib⁹
meis ꝙ licet sensualitas offensa ex
dictis vel factis eorũ remurmuret
et in vindictã exardescat. Nihilo/
min⁹ desidero ẜm iudiciũ supiori.
rationis innitentis eterne legi tue
ꝙ pacatior esset hmõi sensualitas
et ꝙ in tranqllitate inimicos suos
sicut et amicos sustineret quidẽ pa
tienter et benigne sicut charitas
sine qua nemo tibi placet. patiens
est et benigna neq irritat. Sic di/
mitte mihi pr̃ nr̃ vt nihil aduersuz
me velis agere nisi misericordit et
benigne qm̃ si taliter volueris. fiet
vtiq cũ subsit cum volueris posse
Sed nõ ita mihi. ꝑsertim in sensua
litatis bestiali et effreni motione a
qua tu ꝓsus es alien⁹ ¶ Deniq
sic dimitto debitoribus meis ꝙ in
spirante te et donãte ego in eoruz
punitionẽ laborare vl' ɔsentire de
liberato animo nollem viis facti
cõtra regulas iustitie tue sciens. te
dicẽ Mihi vindictã. Hoc ãt aliqñ
facis per te sine medio. aliqñ p iu

dices a te constitutos in terra qb⁹
dñ defertur aut relinquit executõ
iustitie contra malos. illa ꝓs⁹ tibi
relinquit et defertur In his ꝓptẽa
liminibus stãdo et desiderãdo vin
dictam. supioritas tue iurisdictõis
nequaq violaris Verũtñ video
tutius mihi esse pusillo qui nõ so/
lum iudex cõstitutus aliorũ quies/
cere interim et silere a tali deside/
rio vindicte quale potest imo de/
bet haberi licenter a iudicib⁹ tuis
q occupetur mens mea in tali cõ/
sideratione iustitie tue que sic velit
exercere se contra me illa potest in
infernũ ꝓtinus deturbare Sit igi/
tur ante omne desideriũ meũ in mi
sericordia et miseratione sup pctõ
res orando flendo pro eis. sic eni
et tu misereberis cui talez ꝑus mi
sericordiam infunderis

¶ Explicit

¶ Sequit̃ de orõne ex ser
mone Magr̃i Joh gerson in cõci/
lio Cõstancieñ facto cuius thema
est Obsecro vos ⁊c.

It oratio vl'
obsecratio. agilis
et expedita. bonis
associata patiens
et benigna. sit libe
ra nec seruiliter alligata. sit amica
bilis ⁊ modesta. sit demũ humilis
et subiecta Sit inq̃ȝ agilis et expe/
dita Abstinete inq̃t. tanq̃ȝ cursor
leuis explicans vias suas. et sicut
virgula fumi. queãdmo dũ postu/
labat q̃ dicebat Dirigat̃ orõ mea
sic incẽsũ ¶ Hoc aũt fit si obediam⁹
btõ petro abstinẽtes nos a concu
piscentijs q̃ militãt aduers⁹ aiam
¶ Poterat nũc et posteri⁹ trahi ser
mo nr̃ per ↄcordãtias ex scp̄tura
ad eruditionez moraliũ assũptas
sed ecce crebri⁹ occurrit in ipa me/
ditatione mea studiositas specula
trix postulãs vt ꝓpõnes aliq̃s do
ctrinales ⁊ scholasticas eliciẽs in/
serere ¶ Fiat hoc. intelligat studiosi/
tas ¶ Efficacior est orõ cet̃is pa/
rib⁹ que spũalior est ⁊ a carnalib⁹
desiderijs remotior ¶ hinc ē ꝙ veri
adoratores adorãt deũ in spũ et
veritate Orabo spũ inq̃t apl̃s ora
bo et mente ¶ Nõ sic quos increpat
xpũs ex ʋbis ysaie Populus iste
labijs me honorat. cor aũt eoꝝ lõ
ge est a me ¶ Efficacior est cetẽis
parib⁹ theologoꝝ orõ. qui supra
fidẽ simpliciũ. clariorẽ et puriorez
hñt de diua bonitate cognitionẽ
Est eni talis orõ spũalior et a fan
tasmatib⁹ corpis alienatior ¶ hec
orõ ↄquirit̃ cũ sũma difficultate ⁊
pascit aiam ¶ Nõ anthoniũ de orõ/
ne extatica ¶ Efficax est puerorũ
baptisatoꝝ orõ. in q̃bus nondum
vigent desideria carnalia. qr̃ p re/
generatõez facti sũt filij dei. ⁊ pla
cabiles ei. ¶ hinc est illud p̃s. Ex
ore infantiũ et lactentiũ ⁊c. Maria
debet̃ puero reuerẽtia ¶ Ve ve qui
verbis opib⁹ aut exẽplis ↄstituũt
hanc puritatẽ angelicã ¶ Sit orõ
bonis associata Cõuersatione in/
q̃t vr̃am hñtes bonã Jmpossibile
est eni sic inq̃t hiero. multoꝝ p̃ces
nõ exaudiri Proptẽa dr̃ apd̃ Ma
theũ Fact⁹ est ↄuẽtus vt orarẽ. vñ
et hitabãt apl̃i pit̃er dũ illos orã/
tes illustrauit diuinitatis plenitudo
Propterea est illa xp̄i ꝓmissio Si
duo vel tres cõsenserint ex vobis
de oi re sup̃ t̃rã. fiet eis a p̃re meo
¶ Colligam⁹ hic speculatias tres
doctrinas Efficacior est cet̃is pari/
bus. orõ multitudis ꝓcessionalit̃
et localit̃ adunate. q̃ȝ dũ sũt loco
sepati ¶ Ad hmõi ꝓbationẽ sati. eē
debȝ vsus ecc̃ie Efficacior est orõ
cet̃is parib⁹. scȝ dũ fit ꝑ vl̃i eccl̃ia
et ad ei⁹ p̃ceptũ vel ordinationez
q̃ȝ dum fit tantũmodo pro se ipo
Efficacior ē orõ multitudinis dũ
illic p̃sciti etiã et pctõres orãt q̃ȝ si
nulla iũgeret̃ taliũ orõ ¶ Sit orõ
patiẽs ⁊ benigna Queãdmodũ il
latas iniurias oportet pegrinũ su

stinere vt nõ rñdeat cuilibz fatuo
nec litiget. ꝑdat q3 de suo vt potiꝰ
pacẽ retineat. sic esse debz orõ q̃õ
nõt ꝯsiter. vt dũ in eo quod detre
ctant de vob tanq3 de malefacto
ribus. ex bonis opibꝰ vos cõside/
rantes. glificent deũ in die visita/
tionis. qñ sc3 dicẽt. Hi sũt q̃s ali/
qñ habuimꝰ in derisũ et in similitudi/
nem impꝓperij Nos insensati vita3
illoꝝ estimabamꝰ insaniã et finem
illoꝝ sine honore. ecce quõ ꝯputa
ti sũt int̃ filios dei et int̃ sc̃os sors
illorũ est? Colligamꝰ et hinc tripli
cem speculationẽ ¶ Efficax est plu
rimũ illorũ orõ qui diffamatões ꝛ
detractiones patiunt̃ et ꝓ v̄itate
vel iustitia suscipiũt Patuit illõ in
dõ respc̃u semei maledici. et de sa/
ra filia raguelis de Jeroboa. iob
et similibus. vbi q̃libet ꝓ maledictõe
inclinauit se et suscepit bñdictionẽ
¶ Efficax est paupm orõ Sic dic̃
ps. Exaudiuit paupes dñs. ꝛ vin
ctos suos nõ despexit Similis ẽ orõ
de his qui in infirmitatibꝰ corpo/
reis grãs agũt deo. et orant. Q̃ õ
vidit apls dũ ait Virtꝰ in infirmi
tate pficit̃ Tot orauit linguis la/
zarꝰ q̃t vulnera habuit ¶ Efficax
est plimũ orõ eoꝝ qui spũales tẽ/
tatões sustinent patient̃ in aĩa q̃
molestiores sũt aliqñ apud volen
tes bene viuẽ q3 corpales mole/
stie vel pauptas extior. Nota de
blasphemia Nõ qui insaniũt Qui
desinit ꝯsolatiões expiri. bm illud
Scdm multitudinẽ doloꝝ meoꝝ
in cor. m. cõ. t. l. a. m. ¶ Sit oratio
libera nec obligata nec alligata

rebus huiꝰ mũdi p vincula cupidi
tatis Propteã subdit petrꝰ Quasi
liberi libertati sc3 tali q̃ sũma inge
nuitas est. in qua s̄uitus xp̄i cõ p/
bat̃ Est eni fallax altera quedã li
bertas. oi s̄uitute deterior Qua3
nõt petrꝰ cũ subdit Nõ q̃i velamẽ
hñtes malicie libertate3. s3 vt serui
dei Talis est peccor qui velut ona
grũ se liberũ natũ putat. dũ dimit
titur vt post desideria cordis sui i
adinuẽtionibꝰ suis eat q̃si bos las
ciuiens ꝛc. S3 nihil est infelicius di
cente Augustio felicitate et impu/
nitate peccantiũ O infelix inq̃t de
q̃dã cui peccare licebat sic ex sñia
platonis deducit boetiꝰ ¶ Colli/
gant̃ hic speculatie tres veritates
¶ Efficacior est cet̃is paribꝰ orõ
religiosoꝝ q̃bus ex voto vl̃ regu
la peccare minꝰ licet q3 aliorũ si in
religiõis sue t̃mis absq3 trãsgressi
one se ipos coerceãt occupationũ
terrenaꝝ nõ inuoluãt pedes affe/
ctionũ suaꝝ ¶ Acceptabilis ẽ plu
rimũ orõ solitariorũ in desrto. vbi
dicẽte hiero. nescio q̃d serenĩꝰ emi/
cet ꝛ liberius intꝰ euolat ad pene/
trandũ celestia Sic ois religio q̃n
to sibi sufficiẽtior est solicitudinis
minꝰ hñs tãto est ad ꝯtinuationẽ
ꝯtẽplationũ habilior. lic3 ñ sp ad
inchoationez Notet̃ expientia
¶ Acceptabilior est orõ ꝓ se ipso
vel ꝓ paucis. quo ad satisfactõe3
faciendã. q3 dũ ꝓ plimis pceptio
ne bonoꝝ tpaliũ semet orãs obli
gauit Et h esset grãdis inquisitõ
de valor̃ orõis diuersis aspectibꝰ
Nota de. xij. facieb̃ orõnis ¶ Sit

oratio amicabilis et modesta Cõ uenit ad id qd subdit petr⁹ Oẽs honorate frnitatẽ diligite deuz ti mete rgẽ honorate ſhinc Joseph pegrinãtes frẽs ɔmonuit ne iras/ cimini inqt in via Et ꝙ moꝝũ con formitas multũ pficit Vñ exo.xij Eadẽ lex erit indigene et coloni q̃ pegrinaꝝ apud vos Et exo.xxiij. Peregrino molestus nõ eris. Ipsi eniz pegrini fuistis in terra egipti ¶ Cõseqnter nc̃aria est orõis mo/ destia quã generat timor dei ꝓpte rea pme pet. iiij. Nolite inqt pegri nari in feruore qui ad temptatõz vos fit Zelus absqz discretione p̃cipitat ¶ Efficacior est ceteri. pa/ ribus orõ ꝓ inimicis. q̃nto videt difficilior et ex maiori caritate or/ tum hñs Nõ de samuele et moyse ⁊c. ¶ Acceptabilior ẽ ceteris parib⁹ orõ ꝓ regib⁹ et p̃ncipibus. et alijs et in ptãte ɔstitutis. q̃ntũ bonum cõe excedit pticulare Itẽ culpabi les valde sũt maledictionẽ eis im p̃cantes. q̃bus ꝙ marie miserandũ q̃ hñt hoies sup capita sua Aug⁹ In nullo ita repperi iratũ deum m̃ ⁊c. Si vis applica Efficacior ẽ orõ q̃nto verecũdior est sub deo. et ca sti timoris plus retinẽs Bernar. In veritate operi nihil esse ita effi cax ad grãm dei inueniendã vel ad ɔseruandã vel impetrandã. q̃ si te inueniaris non alta sape. H sa pere ad sobrietatẽ Deniqz btũs vir qui sp est pauidus ¶ Sit orõ hũi/ lis et subdita iux qd cõcluditur in epla Subditi estote in omi timore dñis non tm̃ bonis et modestis. H

etiã discolis. hec est eni grã ⁊c Ita qz cũ diuina lex iubeat. qui obturat aurẽ suã ne exaudiat hãc legẽ. orõ eius ɓm sapientẽ est execrabilis ꝓ pterea obedientiũ sp et humilium deo placuit orõ Orõ eni hũiliãtis se penetrat celos Est aũt hũilitas triplex In intellectu. in affectu ⁊ in effectu Ex cui⁹ humilitatis carẽtia p̃sertim in intellc̃u. ⁊ ex depuatiõe in affectu ɔsurgẽte. puenerũt erro res oẽs et scãdala in ecc̃ia sc̃a dei. dũ scz humana p̃sũptio. non vult captiuare oẽm intellectũ in obseq̃ ium fidei. H q̃rit ãbulare in magnis et mirabilibus sup se Declarat H pulcre auctor sũme de vicijs ⁊ ṽtu tib⁹. assignans cãs erroꝝ circa fi dem Tractatu de fide circa finez Ecce eni intellect⁹ supba p̃sũptiõe dicit aliq̃n orõem nil valẽ Quaꝛ! Quia tenet vel oia de nc̃itate ab/ soluta euenire. vel deũ terrena nõ curare vel oia fortuite agi Sic no tat Claudian⁹ Sepe mihi dubiuz ⁊c. Aut qꝛ de⁹ sic res administrat. vt et eas ꝓprios mot⁹ agere sinat Et ita q̃d ꝓficit inquiũt orõ! Fue/ rũt tandẽ alij qui dicerẽt. non nisi ab irradiatione celesti suscipe ṽtu tem vt alkindus de radijs Fuerũt qui negarũt vocalit̃ orandũ esse aut in sacris locis pl⁹ q̃ ꝓphanis Dixerũt alij ꝙ orõnes ecc̃ie oẽs pollute sint per symoniã Dixerũt alij vt beggardi. nõ esse vocaliter orandũ. sed tãtũ mẽtaliter. in q̃dã libertate spũs. q̃n dicũt nõ subijci p̃ceptis diuinis Sz et erroẽs alios q̃s oẽs dirimit fides xp̃i qd reo/

dit apud deū inefficax orō quā in fide fieri debere tradidit iacobus postulet inq̄t in fide sbic late parꝫ matia grādis sup factis pape ꝛc. Tandē sub epilogo ꝯcludēs dica m⁹ ꝙ aduersus insult⁹ aduersarie ptātis. aduers⁹ scismata ꝛ errores ꝛ scādala spūalis neq̄cie aduers⁹ deniqꝫ laq̄os oēs q̄s in via pere/ grinatiōis nr̄e absconderūt superbi efficacissimū remediū ē hr̄e ꝯmu/ tē orōem. fide et spe subnixā ꝛ aia tā charitate Vn̄ fidelis rex Josa/ phat ait. ij. paŀ. ij. Cū ignorem⁹ qd agē debeam⁹. h̄ solū hēm⁹ residui. vt oclos nr̄os ad te dirigamus ꝑ orōem scꝫ q̄ vicex ꝛ dūa nature est

Orō cū peccōr de pec/ catis suis multū est anxi⁹. ea qꝫ co rā deo oi postposita mala verecū dia expandit Magr̄ Joh̄ Gerson

O Ltissime et mitissie ama tor de⁹ hoim creator et gubnator oīꝫ creatura ruꝫ. imense bonitati tue ꝯfiteor oia pcc̄a mea q̄cūqꝫ quoq̄ mō feci ex illa hora ex qua peccarē potui vsqꝫ ad hāc horā. in qua ad huc ꝑ miam tuā vivē me pateris. Qm̄ ꝟo nō possū esse meor. quia multa sūt ꝛ facile enūerari nō pñt Sꝫ tu misericordissime et pijssime de⁹ cui nō sūt ōnia añqꝫ fiant qui ver⁹ inspector cogitationū ꝛ iusti sim⁹ es scrutator cordis et renum tu nosti oia pcc̄a q̄cūqꝫ egi vł ad/ huc ago vel intus in aia mea per occultas cogitatōes vel foris per aptas opatiōes Et ꝓptea qꝛ ꝟa/ citer ubi hec oia nō eē scio. de his oib⁹ q̄ me fecisse cōn volūtatē tuā intelligis corā maiestate tua et co rā oib⁹ scis tuis me reū et culpabi lē esse ꝯfiteor Et nisi indulgētissia mia tua ꝑius ꝯueniat post mortē carnis etna morte me eē dānandū etnis tormētis etnalr esse torquē/ dū scio Dulcissie de⁹ scio quia me creasti. et creatū misericordit dile/ xisti. Et qꝛ ob hoc me creasti vt et ego q̄z te meū creatorē sic dignuꝫ esset diligerē tuis qꝫ ꝑceptis ꝑ oia obediēs essē Et h̄ totū ad bonum meū fecisti. non vt ꝑ me vel melior esses. vel in aliq̄ ditior existeres. tu eni nllo bono eges. qꝛ tu eēntialr ipm bonū es. ꝛ a te est ois bonus q̄cūqꝫ bon⁹ ē Et iō non potes esse maior vel ditior Et h̄ nō ꝑ falsaꝫ impotentiā. ſꝫ ꝑ verā pōm non po tes Qui eni malū pt et facit malo suo h̄ pt et facit Sꝫ ꝑ hāc pōm n̄ iustū ad excelsa erigit felicit. ſꝫ de/ orsū ad ima trahit infelicit. Hac potētia vel poti⁹ impotētia misera bilit seduct⁹. et q̄si vesica turgens inanit inflat⁹. ex rōem positus. Et q̄si iumēto insipiēti similis fc̄us. telo supbie miserrie ꝑcussus et ꝓstrat⁹

te creatorē meū ꝛ misericordissimū dn̄m in tuis p̄ceptis q̄ m̄ ad bonū meū si obſuaſſē dediſti ꝯtemnens et veluti mēte ꝑdit⁹ dū huc illucqꝫ q̄ſi ſupbe feror. vera ſoliditate per dita. vias ꝑditiōis et mortis icur ro. ac vanitatē vane qꝫ elationis. Uentū ſtulte et inſipienter ſequor fateor clementiſſime deus. fateor corā om̄ipotētia tua. me nimis eē ſupbū. vanū. et om̄i genē elatiōis plenū Et puto q2 ſi in hoc ſeclo ali quā haberē ptātem. nullus poſſet ſufferre meā ſupbiā Sed et iſta ſu perbia que corā hōib⁹ grauit̄ ve/ ror. q̄ꝫuis ſit execrabilis et nimis ꝑiculoſa Eſt tñ alia ſupbia ꝙ cuꝫ diligenē ſecretū mentis mee nō m̄ blandiēs inquiro. nō paꝝ vexatur et diſſipat̄. infelix aīa mea Alioq̄n vero ſi ꝯtigat qꝺ tñ raro accidit aliq̄d me facere ꝙ ſ̄m eſtimatōeꝫ hoim videat̄ aliq̄ ſimilitudo boni nō parū de hoc ip̄o ſuperbio Etſi aliq̄s inde loquit̄ et aliq̄ mō non curat laudare eū q̄ſi ſtultū ꝛ nihil ſcientē deſpicio Uel etiā ſi q̄s non curans laudationē hoīm vanaꝫꝛ inutilē fugio. non paꝝ in interiori/ bus meis vbi ſolus deus videt in̄ glorior Et mirū in modū dū lau/ dationē vito. eo āplius laudatōꝫ et vanā gloriā appeto Ecce deus meus ꝛ creator me⁹. et ecce vides me ita facere ita vincere. ꝛ totū qꝺ vito ꝑdere Ecce vides ꝛ execra/ ris. et pro tali vita nō niſi penas et tormēta ꝓmittis Subueni ergo creator meus. ſubueni adiutor in

oportunitatib⁹. ſubueni et adiuua aiam meā. et per ineffabilē miam tuā deſtrue et ꝯfunde ſupbiā meā Ecce deus me⁹. ecce ꝯfiteor imen ſe bōitati tue. veneno hui⁹ malicie me totū eſſe infectū. corruptum et deſtructū. et iā fere niſi mia tua ſb ueniat ad nihilū redactū. ſed corā maieſtate tua culpā meā recogno ſco. reus et culpabilis Ueniā ꝛ in dulgentiā de hoc et de oībus pec catis meis a te miſericors de⁹ pe/ to. qui nō vis mortē pcc̄oris. nec letaris in ꝑditione morientiū Sūt et alia multa que de radice huius peſtis me hr̄e et eoꝝ me moleſtijs nō paꝝ inquietari ſed ſepiſſime at teri ſentio. que ſilr̄ ꝯfiteor. et ſimlr̄ de his oībus veniā et indulgētiā requiro Sūt aūt hec videlꝫ ira im patientia inimica deo. et om̄ibus ſc̄is odioſa. diſcordia. indignatio rancor animi. tediū mētis. voraci/ tas gule. murmuratio. auaricia. ra pacitas. et alia multa his ſimilia. quibus vexari et affici. lacerari. et diſcerpi infelicit̄ aiam meā ꝯſpitō Et p̄ter hec vnū malū. ſup omnia mala malū quo tāto graui⁹ et mi/ ſerabili⁹ laceratū et afflictum aim meū ſentio. q̄nto et ab ip̄is cuna/ bulis ſemꝑ mecū fuit Creuit in in fantia. in adoleſcētia. in iuuentute. mihi ſemꝑ adheſit. nec adhuc pre ſenectute deficiētib⁹ mēbris meis me deſerit Eſt aūt h̄ malū deſide/ riū voluptatis. delectatō carnalis. tēpeſtas libidinis. q̄ multis et va/ rijs modis infelicēꝫ animā meam

lacerauit. dissoluit et omni virtute destitutã inanẽ et debilẽ reddidit Fateor mitissime et dulcissime de9 fateor corã oĩpotẽtia tua. me hoc ope nephario. huius opis nepharij immũdis recordatiõibus. sepe esse pollutũ. incensũ. ardores imoderatos et inhonestos passũ ꝛ nõ solum mearũ delectationũ malas memorias et stultas recordatões mihi nocere. sed etiaꝫ aliorũ malefacta mihi narrata. ꝛ per recordationes sordidas ad memoriã reducta. cor meũ nõ puo neruo iniq̃tatis maculare Ecce de9 meus pijssime et misericordissime deus meus Quis nõ puã verecundiã passus? expandi corã te iniquitates meas ostẽdi vulnera mea et pccã. et cõstẽdi aiam meã malis opibus maculatã. maloꝝ opm delcationib9 infectaꝫ. malarũ cogitationũ recordationib9 fedatã de9 me9 mia mea respice ad pñiaꝫ meã. ꝛ respice ad pietatẽ tuã ꝛ suscipe ɔfessiõꝫ meã et fac mecũ ẜm miam tuã Si iniq̃tates obseruaueris dñe. dñe q̃s sustinebit? Uel etiaꝫ iusticia sua sine mia tua poterit liberari? Propici9 esto mihi dñe. ꝓpici9 esto m̃ peccori Parce pccis et iniq̃tatib9 meis vt per tuã miam ab oibus vicijs mũdatus et purgat9. ab omnib9 peccatis clemẽter absolut9. finita tpali cõuersatione pduci merear ad regnũ celorũ. vbi cuꝫ sanctis oib9 te laudare benedicere ꝛ glorificare valeã in secula seculorũ Amen.

Deo gratias

Incipit doctrinalis expositio Magr̃i Joħ gerson Cãcellarij Parisieñ sup septẽ psalmos penitentiales

Era penitentia velut scala q̃dã est q̃ hõ peccor q̃ ẜm euangelicã pabolã descendit de ihrlm in iericho. rursũ in ihrlm. ħ est ad pacis visionẽ ascendit Hui9 ḋo scale septẽ sũt g̃d9. quib9 corrñdent psalmi septẽ qui dicunẽ pñiales Prim9 itaqꝫ g̃dus est timor penẽ. a quo ẜm9 psal. incipit Dñe ne in furo. tu. argu. me. neqꝫ in ira tua corri. me. Scd̃s ẽ dolor culpe ꝫhinc ẽ qui in scd̃o psal. optãdo dic' Bti quoꝝ remisse sũt iniq̃. et q̃rũ tecta sũt pccã. Et hũc pccoꝝ ɔfessio ipoꝝ qꝫ remissio seq̃tur Delictũ meũ inq̃t cognitũ tibi feci et iniusti. meã nõ abscondi Et iterũ Dixi cõfitebor aduersuꝫ me iniusti. meã dño. et tu remi. impie. peccati mei. Terti9 gradus est spes venie ꝫhãc timor p̃cedit. qui rursus in tertio psal. clamat Dñe ne in furore tuo arguas me neqꝫ in ira tua corripias me Et hunc dolor comitat̃ Afflictus sum ꝛ humiliatus sum nimis. rugiebã a gemitu cordis mei Post hec ḋo seq̃tur spes Qm̃ in te dñe spaui. tu exaudies me do. de. me. Quartus est amor mũdicie ꝫhanc nõ hois iustitia, sed dei misericordia efficit

Vñ q̄rtus ps̄. ait Miserē mei deus scd̄m magnam misericordiā tuaz Ac deinde sb̄dit. Amplꝰ laua me ab iniquitate mea. Et iteruz Cor mundū crea in me deus. Quintꝰ gradus est desideriū celestis p̄rie ꝑ quo orat q̄ntus ps̄. Dñe exau/ di oróem meā Precedit aūt ꝯtem ptus p̄ñtis vite Qz defecerūt inq̄t sic̄ fumus dies mei. Et iteꝝ Dies mei sic̄ vm. decli. et ego sic̄ fe. arui. Et hūc comitat̄ ꝯsideratio eternita tis diue Tu aūt dñe in e. ꝑma. ꝛc. Et rursus Tu aūt idē ip̄e es et an ni nō defi. Et ex his ꝯ̄sequit̄ desi deriū hitationis sup̄ne. de qua cō cludēdo ait Filij s. tu. hab. et. se. eo. in secu. diri. ¶ Sextꝰ gradus est diffi dentia virtutis ꝓprie. et hanc iuuat ꝯfidentia diue mie. ꝑ qua sextus ps̄. suspirat dicēs De pf. cla. ad te do. ꝛc. Et merito. qz ad celestē pa triā ꝑuenire ꝓpria virtute diffido. Nā si iniq̄. obser. do. do. q̄s susti. ꝛ Sz de copiositate tue mie ꝯfido. Quia ap. do mia ꝛ copi. ap. eū re.

Septimꝰ gradus est exultatō spi/ ritualis leticie. hāc assidua oratō efficit. ideo septimꝰ ps̄. incipit. dñe exaudi ora. me. auri. pci. obse. meā Per hāc ex diuinorū operū ꝯsidera tione hō i dei ꝯtēplationē ascēdit Meditatꝰ sū inq̄t in oībus opibus tuis. et in fac. ma. tu. medi. Unde tādē exultādo ꝯcludit Sp̄us tuꝰ bonꝰ dedu. me in ter. rec. Nos ēgo si in hāc terrā celestis hierlm dedu/ ci cupimꝰ his septēz p̄ñie gradibꝰ ascēdere. ꝛ in his psalmis assidua deuotiōe meditari debemꝰ exēplo

beatissimi augustini. de quo legit̄ ꝙ vltia qua defunctus est infirmi/ tate hmōi psalmos de p̄ñia q̄s si/ bi iusserat scribi. iacens in lecto. ꝯ tra ꝑietē positus intuebat̄ ꝛ lege/ bat et vbertim ac iugit̄ flebat. Idē ex huiꝰ sācti doctoris. aliorūqz sē/ tentijs. sup̄ psalmis p̄ñialibꝰ q̄sdā orōnes seu meditatiōes deuotas cōponere dignū duxi. quibus ad p̄ñiam ꝓuocari. et ꝑ p̄ñiaz in dei ꝯtemplationē humanꝰ animꝰ va/ leat ꝓmoueri Illud tñ in exordio ꝓmittendū est. ꝙ licet septē affectꝰ q̄s septē gradibꝰ scale p̄ñie appro/ priamus. dictl. septē psalmis apte decēter qz vt ostensū ē ꝯueniāt. tñ sicut dicit hugo in libello de orōe sciendū est hāc ꝓprietatē in oībus psalmis nō esse. vt ꝑ totā seriē vnꝰ affectus extendat̄. s̄z sepe ex alio affectu transit̄ in aliū. sicut ex affctu timoris in affectū amoris. vel in spei affectū. vel cōsolatiōis. s̄m ꝙ mēs orantl. diuersis mōis affici solz Hoc āt q̄lit̄ ꝑ singulos psalmos cognoscat̄. licet nō sit huiꝰ operis explanare. tñ q̄ntū ad ꝓpositū ꝑti/ net satis ex seq̄ntibꝰ apparebit Meditatio deuota sup̄ p̄mo psal/ mo penitentiali.

Domine ihesu xp̄e. future iu/ dex seculi. qui bonos in ce leste regnū tuū. malos vo in ignē eternū es missurꝰ Dū ego reus et indignꝰ pc̄cōr. horrorē fu/ turi iudicij tui cōsidero. timens ac tremēs. ad te clamare cōpellor et dicēl. Dñe ne in furo. tu. argu. me neqz in ira tu. corri. me. Sz ve m̄

quō imensaz clementiā tuā ad fu
rorē/quō infinitā miaz tuā.ad irā
ꝑuocare merui. Merui itaqꝫ et ꝫ
spōte cōfiteor alioqn coact⁹ fate/
bor Scio tñ dñe te docēte.qꝛ tu ꝑ
idē es/ido tu in varios affect⁹ nō
mutabilis es De te qꝫ scḃtum est
Tu aūt dñe ꝟtutū/cū trāqllitate
iudicas Furis ergo ꝑ trāquillus
irasceris sēꝑ placat⁹ Nō est furor
tuus/non est ira tua in te et in tuo
affectu sed extra te est.et in effe/
ctu tuo Furor tu⁹/pena est inferni.
Ira tua purgatorij pēa In infer/
no qsi furēdo arguis.in purgato/
rio qsi irascēdo corripis/in illo ꝑ
iustitiā arguis insolubilit̄/in isto ꝑ
miaz corripis salubriter Et tñ ab
vtroqꝫ opto eripi/ab vtroqꝫ desi
dero et peto liberari dicēs. Dñe
ne in furo.tu.ar.me ꝛc. Sꝫ q̄ pacto
qua frōte/qua ꝫ p̄sumo audacia.
non vtiqꝫ de mea iustitia/ꝫ de tua
mia Ido L miserē mei dñe ⌋ Quare?
L Qm̄ infirm⁹ sū ⌋ Non mee ꝟtutis
firmitatē.ꝫ mee vanitatis allego
infirmitatē Ego infirm⁹/tu medi/
cus.ergo L sana me dñe ⌋ hic adhi/
be q̄ tu vis medicamēta.hic vre.ꝫ
seca/tu tm̄ a furore tuo et ira.ꝫ ē
a future vite pena me libera Nec a
te o pie medice frustra peto vt sa/
nes me L Qm̄ oturbata sūt omnia
ossa mea ⌋ (Ossa loqr nō corpis ꝫ
aie) Ossa aie mee.vires.sꝫ aie mee
qꝛ sic in ossib⁹ corpis/sic in virib⁹
aie osistit fortitudo Vires anime
mee mēoria.intelligētia ꝛ volūtas
In qb⁹ dū sane sūt/sce t̄nitatis ꝟa
imago est et silitudo Sed heu me

qm̄ ꝑ pcc̄m infirme facte sūt Ido
oturbate.hoc est intra se.et cōtra
se inuicē oturbate sūt Et ido L aia
mea turbata est valde ⌋ Quia ego
nō modicū/ꝫ valde cōturbata est
aia mea qꝛ valde infirmata ē ois
fortitudo sua Dū tibi morbū me/
um detego.dū medico egritudis
magnitudinē ostēdo.oro vt sanes
L Sꝫ tu dñe vsqꝫquo ⌋ Usqꝫq̄ dñe
sanitatē differs? Nō est dilatō ista
crudelitas tua.sed ido differs.vt
dū diu luctari ꝑmittis cū vicijs ex
hoc ꝑsuadeas aie mee.in que ma
la se p̄cipitauit.et vt in̄ cautior sit
Nā ex difficultate et dilatiōe sana
tionis fit diligētior custodia.rece/
pte sanitatis Uel ido m̄ ꝑfectam
differs curationē.qꝛ impꝑfectaz ti
bi offero orōem Nā hic nondū tā
perfecte oro.vt audire merear.ad
huc te loq̄te dicā.ecce assū Quarē
ꝫ? Quia nō satis ꝑfecte aiaz meā
ouerto ad te.ꝫ nec hoc possū.nisi
tu suppleas impꝑfectū meū Ido L
Cōuertē dñe et eripe aiam meā ⌋
Hoc est fac me ad te ꝑfecte cōuer
ti Durū eni et laboriosū est m̄ ad
serenitatē et trāquillitatem diuine
lucis a t̄renaꝝ cupiditatū caligie
retorqueri Eripe ergo aiam meā
pcc̄is sꝫ ligatā/et in sua ouersiōe
hostib⁹ multis impeditā ꝛ oppssā
tanqꝫ inherentē ꝑplexitatib⁹ hui⁹
scl̄i.et spinas qsdā dilacerātiū de/
siderioꝝ in ipa ouersione patien/
tem Ab his quoqꝫ malis eripiens
L Saluum me fac propter miam
tuaz ⌋ nō ꝑpter iusticiaz meam.qꝛ
pcc̄is et demeritis meis iusta de/

beł dānatio ꝫ ꝓꝑ miaꝫ tuā.ꝑ q̄m
ꝯuersis ad te/pia ꝓmittit saluatō
te dicēte Conuertimini ad me.et ego
ꝯuertar ad vos Tu ergo q̄ auer/
sus ēas/ꝛ ꝓ m̄ auersū mea fecēat
auersio/ꝯuertē ad me.q̄ ad te con
uers⁹ sū.etsi paꝝ ꝯuersus. Fac me
cōuerti ꝑfecti⁹.et sic Cōuertē dn̄e
a vindcā tua.ꝛ eripe aiaꝫ meā.nō
solū a pn̄ti malicia/ꝫ saluū me fac
etiā a future mortis miseria. Qm̄
nō ē in morte qui mēor sit tui in in
ferno aūt q̄s ꝯfitebit tibi. O pijssi
me dn̄e nō īmerito ꝟ festino mihi
pcc̄a dimitti/qm̄ post mortē.vel in
inferno nō erit mēoria tui aut con
fessio pcc̄i q̄ scꝫ vtilis sit ad veniā
qꝛ nūc est tpūs ꝯuersiōis/ꝫ cū hec
vita trāsierit.tpūs erit retributōis
Ut ēgo ab illa et̄na morte.vt ab
illa inferni dānatione.ꝑ pn̄iam li/
berer. Laboraui in ge.me.laua.
ꝑ sin.noc.lect.me.lachꝛy.me.stra.
me riga. O felix dn̄ qui has pn̄ie
erūnas ꝑ tot noctes vtilit sustinu
it Ue m̄ misero qui has vna vix
hora sustinē valeo/aut nō volo/ꝛ
si qn̄qꝫ velle m̄ adiacet.qꝛ tn̄ imp/
fecte volo/ꝑficē nō inuenio Tu g⁹
dn̄e da mihi velle.da mihi ꝑficere
da m̄ laborare nō solū in gemitu
cordis/ꝫ lauare lectū meū lachꝛy/
mis corpis/nec lauare solū exti9
seu suꝑficieten⁹/ꝫ etiā rigari intn/
secus/vt flet⁹ meus nō solū ad ex/
teriora corpis/sed vsqꝫ ad cordis
intima ꝑueniat.ibiqꝫ permaneat.
Nec solū dn̄e peto lauari ꝯ lachꝛy
mis rigari lectuꝫ vel stratū meum
corpale.ꝫ etiā spūale.s.intcious eō

scie et ꝟ ꝑ singłas noctes.id est ꝑ
singła pcc̄a ex ea oriētia Oriūtur
q̄ppe m̄ alt̄natim dies ac noctes.
Noctes patior cuꝫ carne seruio le
gi pcc̄i Dies sentio/cū mēte seruio
legi dei O vtinaꝫ fugatis noctib⁹
pcc̄oꝝ ꝛ abiectis tenebꝛis vicioꝝ
orianť mihi ꝛ illucescāt clari⁹ dies
vtutū et lumia grāꝝ Sed heu me
miseruꝫ. qꝛ turbatus est a furore
oculus me⁹. Heu heu et iteꝝ heu.
qꝛ ocul⁹ mētis mee vix pōt ad or
tum diei et spūalis lumis cōsurgē
et hoc qꝛ turbat⁹ est a furoē Nec
solū a furore tuo dīno tn̄ futuro/
quē timeo.qꝫ pn̄ti/quē sentio.ꝫ et
a furore meo ꝓprio/ꝓ gemo Hoc
est a furiosa ꝯcupia mea a primo
ꝑente trāsfusa.ꝑ quā q̄ꝫdm suꝫ in
hac miserabili vita/licꝫ nō tōliter
extinct⁹.tn̄ multipliciť turbatus ē
ocul⁹ Et merito. qꝛ inueteraui in/
ter oēs inimicos meos. i.s. inť oia
vicia mea et pcc̄a mea.q̄ vere ini/
mici mei sūt duꝫ me ab amore di
uino sepant et auertūt Inter que
inueteraui/dū ꝑ in ueteratā ꝯsuetu
dinē me eis subiectū esse ꝯsensi Sꝫ
tu dn̄e pijssie p⁹ laborē ꝛ gemitū/
post imbres crebrimos lachꝛyma
rū.da mihi ꝯsolatiōis tue auxiliū
vt dicē valeā. Discedite a me o.
qui ope.ini.qm̄ exau.do.vo.fle.m.
Da mihi optare ab oparijs ini
quitatis separi.nō solum loco sed
animo.in quorū peccaui cōsortio.
vt sic et tua in me correptio ꝛ mea
in te cōsolatio innotescat/vt sit spi
ritus me⁹ sentiat.quoniā vocē fle/
tus mei exaudisti Da mihi dn̄e vt

ſtep atq ſtep exultās dicā. Exaudiuit do. dep. m. do. o. m ſuſcepit. Depcationē meā p pccīs deponēdis et orōem meam p virtutibus adipiſcēdis Sz nō ſolū dñe da m exaudiri p me. nō ſolū p mea/ ſz etiā p meop priorū ſalute Nec ſolū p amicorū meop/ ſz etiā p inimicop ouerſiōe. vt exēplo viri pfci dicā cū filio tuo do L. Erubeſ. et ot. veh .o. ini. mei. Erubeſcāt/exēplo meo de actib' ſuis mal. et oturbenē terrore iudicij ad pñiaz. nō leuiter. ſz vehementē. cū gemitu forti. vt ſic. ouertanē et eru. val. velo. Inē conuerſio ſua et erubeſcentia p ñie ſue differat dānabilē. Quia niſi i pñti vita ſic ouertanē ⁊ erubeſcāt ſz potius (vt ab iniqs fieri ſolz) penitētes irrideāt et ſuis irriſionib' infirmos erubeſcē faciāt. tandē in finali iudicio erubeſcēt. ⁊ erubeſcētes dicēt. Hi ſūt qs aliqñ habuim' in deriſū Nos inſēſati vitā illop eſtimabam' inſaniā. ecce quō oputati ſūt inē filios dei. ⁊ inē ſcōs ſors illop ē Quid nob pfuit ſupbia ⁊ qd diuitiap iactantia otulit nob! Tūc ergo ouertenē et erubeſcēt. ſz erit hec ouerſio ⁊ erubeſcentia ad dānabilē ofuſionē. qr hre noluerē pñiam ſalutarē. Et hec oia fiēt val de velocē. qa qñ min' de iudicio ſpauerint ⁊ dixerint pax et ſecuritas. tūc repētin' ſupueniet interit'

Meditatio deuota ſup ſcdo pſ. pñiali. ſcz Beati quorū

Domie ihu xpe q culpa offēderis. ⁊ pñia placarl. Tu magr optie. q inti' docēs/ illumiator es cordiū da m intellcm. da excecato cordi meo ⁊ tenebroſo intellectui meo/ lumē tuū. q culpabilē offēſaz plene et pfecte valeā ognoſcē Da m culpā meā. offenſā qz tuā talit ognoſcēdo dolē. vt eā digneri. miſericordiē ignoſcēdo delere Da m ergo vt de illop ſim nūero de qbus p pphaz tuū dr L. Bti quorū remiſſe ſunt iniqtates/ et qrū tecta ſūt pcca. O me btm. ſi a te dñe remiſſe ſint iniquitates mee ita vt m dones indulgētiā ex gra tua. cui debes vindcāz ex clpa mea. vt m dones indebitā graz. cui iuſte reddere potes debitā penā O igiē me btm. ſi tecta ſint pcca mea Quō tecta! Nō ita tanqz in me ſint vt viuant. nō ita tanqz in me abſcōdita maneant ſz ita deleta/ vt tu de' ea nō videas. i. nō eternalitē punias. Te eni pcca videre. qd aliud ē/ qz pcca punire! Sic ſcptū eſt Auerte faciē tuā a pccīs meis Tu ēgo ea pcca nō vides ſz ab eis faciē auertis/ q nō aniaduertis. id eſt q non punis Tu ea nō agnoſcis/ quib' ignoſcis Tu ea tegis p graz/ q ñ imputas ad penā Jō rte ſubditē. Btūs vir cui ñ ipu. do. pec. Sz cui nō imputat! Certe ei nō imputat ſz ignoſcit. qui pccm ſuū agnoſcit. et agnitū nō defendit. ſed ofitēdo corrigit. nec meritū ſuū ſibi. ſz gre dei attribuit. de quo dr L. Nec ē in ſpū ei' dolus. ſed nec in ore ei'. qr ſe accuſat cuz ſit peccator ⁊ corde tenet qd ore fatetē Dol' eniz eſt/ ſi quis pccor iuſtum ſe predicet qui vero ſe accuſat/ dolo caret. Talis

erat publicanꝰ ille hūilis qui dice
bat. ꝓpiciꝰ esto deꝰ m̄ pc̄cori ¶ Vn̄
sequit̄ L. Q̄m̄ ta. inue. oſ. me. dū cla.
to. die. J. Q̄m̄ tacui qđ nō erat tacē
dū. scz ↄfessionē pc̄coꝝ Jnuetera/
uerūt ossa mea. i. defecit intꝰoꝛ foꝛ
titudo mea Dū clamarē tota die
dicēdo qđ nō erat dicēdū. s. iactā
tiā meritoꝝ. Ecōn ᷑o si clamassez
pc̄cā et tacuissē merita. robusta et
firma fuisset ᷑tus mea Tacui ego
et clamaui. Tacui pc̄cā. clamaui
merita. Tacui vn̄ ꝓficerē. clamaui
vn̄ deficerē Tacui de pc̄cis ↄfessi/
onē. clamaui de meritis ꝑsūptionē
Sana mēbra medico ostēdebā. vul
nerata tegebā et iō nō fui sanatꝰ.
ꝫ inueteratꝰ ſhoc ē Jn pc̄coꝝ me/
oꝝū vetustate remāsi. qꝛ per culpe
mee ↄfessionē. grē tue nouitatē nō
q̄siui Et iō L. Q̄m̄ die ac noc. gra. ē
sup me ma. tua. ↄuer. sū in crū. me.
dū ↄfigi. spina. J. O dn̄e o pie medi
ce qui et ꝑcutiēdo sanas. qꝛ manꝰ
tua i. vindc̄a. assidue die ac nocte
grauata ē sup me ad hūiliandum
me supbū pc̄cā tacentē. merita ia/
c̄tantē. iō tandē ↄuersꝰ sū in crūna
mea/ in miseria mea ſhoc ē Cōuer
tendo ad me ip̄m cognoui me mi
serū L. dū ↄfigi. spi. id ē dū ↄpūgit̄
ↄsciā mea Sic eniz spina dorsi ho
minē sursū erigit. sic rō vel consciā
sp̄m ꝑus ad t̄rena curuatū. ad su/
perna resurgentē dirigit ſhac ego
de culpa sua cōpūctꝰ pc̄coꝛ hūilia
tus ait L. Delictū meū ↄgnitū tibi
feci. et iniustitiā meā nō abscōdi. J.
Merito quidē delictū meū. qꝛ faci/
endo omisi L. et iniustitiā meā. J. qꝛ ꝫ
faciēda cōmisi igit̄/ cōfitēdo apui
et detexi. opcrui vt opires. detexi
vt tegeres ¶ Vn̄ sequit̄ L. Dixi cōfi/
teboꝛ aduersū me iniustitiā meam
dn̄o. et tu remisisti impietatē pc̄ci
mei. J. O magna vtilitas cōfessiōis
pc̄ci maxia q̄z benignitas miserā/
tis dei. qꝛ ad solū cōfitendi ꝓposi/
tū. remittit pc̄cm̄. nō eni dixi ↄfite
oꝛ. ꝫ dixi ↄfiteboꝛ. i. ꝓposui ↄfiteri
iniustitiā meā aduersū me. me ip̄m
et nō aliū accusādo. et statim tu/ ꝛ
nō aliꝰ. remisisti impietatē peccati
mei. et bn̄ mei/ qꝛ qđ peto ꝫ meū ē
Qui āt a pc̄cō resurgo. hoc tuū ē.
Absit ego a me vt imputē peccatū
meū tibi. et dicā. ꝫ deꝰ voluit. hoc
fatū hoc stellaꝝ ↄstellatio m̄ fecit
Nō est hoc ↄfiteri iniusticiā meaz
aduersū me. ꝫ aduersū te. ꝛ te sūme
bonū de malicia accusare Dicaz
ergo potiꝰ Dn̄e miserere mei. sana
aīam meaz qꝛ peccaui tibi Et ne
puteī remissionē pc̄ci ꝑuū dei esse
donū. ꝫ tanq̄z magnū deuotī. pc̄i/
bus exposcēdū. statim ſsubiungit̄ L.
Pro hac oꝛabit ad te oīs sc̄us in
tp̄e optuno. J. Ois eni sc̄us. hoc est
per pc̄ci remissionē sāctificatus. ꝓ
hac remissione oꝛabit ad te. quia
omnis sc̄us eget auxilio gratie et
gratuite remissionis tue Sed qñ
oꝛabit? Jn tēpoꝛe opoꝛtuno. ꝫ est
in tēpoꝛe vite moꝛtalis. in qua est
opoꝛtunū tpūs remissiōis qꝛ post
eam erit tpūs retributionis ¶ Vel
in tēpoꝛe opoꝛtuno. hoc ē in tēpe
gratie per xp̄m reuelate De quo
ait apl̄s. Q̄n̄ venit plēitudo tp̄is
misit deus filiū suū factum sub le/

gre. vt eos q̃ sub lege erãt redimẽt
Sz licet oĩs scũs in tẽpe optuno
oret. Verũtñ in diluuio aquarũ
multarũ ad eũ nõ approximabunt.
Nõ eni eripit orõ scorũ eos qui p
obstinatã ɔsuetudinẽ absorbentᷣ.
in diluuio aquarũ multarũ. Hoc
est in multitudine effluẽtiũ carna
liũ deliciarũ sicẽ voluptuosi. vel in
multiplicitate variarũ doctrinarũ
sicut phĩ. vel in varietate diuẽsorũ
errorũ sicut heretici. vel in vanita
te friuolarũ supstitionũ. sicẽ astro
nomi. qui oĩa fatali nẽitati. aut for
tune. celesti attribuũt. vel in nume
rositatẽ cerimonialiũ obseruantiarũ
sicut iudei. qui antiq̃s obseruantijs
carnalicẽ intellectis. salutẽ ascribũt
Ibi inq̃z oẽs qui sũt in hmõi pfun
do diluuio aquarũ multarũ. ad eũ
nõ approximabũt. qm̃ he aq̃ diuerse
sũt et amare. et a fonte vere ꝙ dul
cis aque. h̃ est a xp̃o qui fons ẽ pu
re ỽitatis sũt remote Quid g° fa
ciã ut effugiã ab hoc taz
piculoso diluuio aquarũ multarũ
et approximẽ ad te! Certe scio te do
cente ꝙ ipe est dñs oĩbus inuocã
tibus eũ in ỽitate Jdo inuocabo
te. nõ solũ in voce corpis. s; in ve
ritate cordis. h̃ est in vera deuotõ
ne cordis se humiliãtis et nihil de
se pñumẽtis. et nil sue potẽtie sup
be tribuẽtis ꝙ dicã. Tu es rfugiũ
meũ a tribulatiõe que circũdedit
me. Tu sol° et nõ alius. es m̃ refu
giũ a tribulatiõe hui° scli. q̃ vndiq;
circũdedit me. Tu ergo exultatõ
mea erue me a circũdantibus me.

Dñe demõstra mihi viã. qua eripiar a dilu
uio aquarũ multarũ. et a periculo
circũdantiũ me malorũ Jaz vero
dñe. qui nõ deseris spantes in te
iã q2 in te spero et in hac spe gau
deo a te ɔsolatus. audio te dicen
tem. Jntellectũ tibi dabo ꝙ istruã
te. in via hac qua gradieris. Ne
aberres a via dei et ne q̃s noceat
tibi. firmabo sup te oculos meos
vt in via dirigã oclos tuos. Sic
ergo dato mihi intellectu. ipo q2 a
te instructo. et in te firmato. cõuer
tam me hũilis ad supbos ꝙ obsti
natos. et erudit° ad stolidos ꝙ ig
naros et dicam. Nolite fieri sicut
equ° et mulus q̃bus nõ est intelle
ctus. Per equũ signantᷣ supbi ere
cta ceruice. sua pcc̃a defendentes.
Per mulũ stolidi q̃libet pccõrum
onera. sine discretiõe portãtes Ibi
ergo si nõ corrigantᷣ. s; velint fieri
brutis aĩalib° siles q̃bus nõ est in
tellect°. tu dñe. Jn chamo et fre
no maxillas eorũ ɔstringe. qui nõ
approximãt ad te. Si eni non corri
gantᷣ et approximẽt ad te p pñiam
dignũ est vt corrigantᷣ ꝙ ɔstringã
tur a te p penã Jdo equus freno
et mul° chamo arceantᷣ. id est ma
iori et minori tribulatõe iuxᷣ culpe
exigentiã ɔstringantᷣ Si ỽo freno
nõ domentᷣ et chamo. restat vt du
riori flagello castigentᷣ Jdo sequitᷣ
Multa flagella pccõris. et in pñti
vita pĩter et futura. Spantẽ aũt in
dño mia circũdabit. Nec imerito
in tua mia spantẽ. et nõ in sua hu
mana iustitia ɔfidentẽ circũdabit

id est circũ quaqȝ vallabit dei mia
ne aliq̃ ex pte sibi noceat diaboli
malicia Magna gᵒ dñe mag̃ ē leti
tia.magna exultatio.magna glia
sꝑantibꝰ in te Jdeo dr eis.Leta/
mini in dño et exul.iusti.⁊ glo.om
rec.cor.] Qui sũt hi iusti et rci cor/
de:ibi sũt qui nõ in se ȝ in dño spe
rant.nec sue ȝ diuine volũtati se cõ/
formãt.sic xps docuit dicẽs. non
sicut ego volo.ȝ sic tu vis. Jn ca/
pite oñdens qd futuꝝ eẽ debebat
in mẽbris ibi ergo nõ in se.sed in
dño letant.exultant.gloriant Le/
tant siquidẽ tacita suauitate gau/
dẽtes.et exultãt ↄcitati ai gaudio
feruẽtes.gloriant feruore charita
tis.ex se in deũ transeũtes. O vti/
nã dñe vtinã sic det m̃ ñ i me ȝ in
te letari.exultare⁊ gliari.vt sic hu
militer capiti me ↄformãs veraci.
ter efficiar mẽbrũ xpi. ¶ Medi/
tatio deuota sup tertio psalmo pe
nitentiali Domine ne in furore.

Omine ihu xpe cui nunq̃ȝ
sine spe venie supplicat.cũ
plura duobꝰ ꝑoribus psal
mis de timore pene ac dolore cul/
pe colloq̃ndo ꝑdixímꝰ.et nũc aliq̃
de spe venie.tibi supplicãdo loqui
ꝓposueri.sp tñ ad ꝑora relabor.et
pene timoẽ ac culpe dolore ꝑterri
tus tibi iteꝝ peté impellor .Dñe
ne in fur.t.ar.me nȝ i ira.t.cor. me
.Jego siq̃dẽ de pc c̃is penitẽs. pcc̃i
ↄscius.et inde grauit afflictꝰ.ego
in malis positꝰ peiora timẽs.et iñ
lugẽs multis mõis crucior sed cru
ciatꝰ grate ãplector tãq̃ȝ minores

meis demeritis.mecũ pie actũ re/
putãs.si p eos liberer a penis et/
nis.Jdoqȝ supplex oro.vt tu dñe
arguas et corripias me.non in fu
rore.vel in ira.ȝ in pietate et mia.
ita vt pena mea sit.non ab ira ad
etnã vltionẽ ȝ a mia ad piã corre
ctionẽ.Sufficiãt tibi dñe mala que
patior in hac pñti vita.ne in futu/
ra infligas peiora. Qm̃ sagitte t.
inf.s m̃.] Sagitte t.s vindcẽ tue
scȝ dolores corpis et aie.qr sic sa/
gitte intẽduntur.⁊ deinde infigũ
tur ita vindicte tue intense fuerũt
in adã ꝓpter inobediam.et iñ nob
infixe sũt ꝓpter originalẽ culpã.et
penã mltiplicẽ Jpe ei huiꝰtotiꝰ mi
serie fuit origo.nos ꝓpago Sȝ ve
m̃.qr sagitte tue ñ ad modicũ tps
nec ad vnicũ vulnꝰ infixe sũt.ȝ diu
et vsqȝ in finẽ scl̃i manẽt.et multis
mõis in corpe et aia vulnerãt. Et
sic in sagittis meis.cõfirmasti sup
me manũ tuã.id ē vindictam tuã
quã ꝓch dolor eo vsqȝ cõfirmasti
sup me vt possim dicẽ. Nõ est sani
tas in car.m.a fa.ire.t. Porro eni
mõrle corpꝰ tot miserijs subditur.
qd etiã cũ sanũ dr.nõ vere sanuȝ
sit.qd leuit ledit.et sepiꝰ grauiter
infirmat Est aũt hec multiplex mi
seria carnis mee.a fa ire.t.id ē ab
instãtia vindicte in adã inchoate
originalit. Quid plura! Non est
pax ossibꝰ meis .] .h est in interiori/
bus meis viribꝰ.sed est ↄtinua pu
gna ab infirmitate ⁊ rebelliõe car
nis.et h.a facie pcc̃oꝝ meoꝝ.]qr
huiꝰ miserie mee cã nõ solũ est ori/

ginalis culpa.sed simł cū sūt actu/
alia pcc̄a mea ¶Unū merito sequitł.
Qm̄ iniq̄tates mee supgresse sunt
ca.m.et sic on⁹ gra.gra.sūt su.me.]
Quia eni iniq̄tates mee caput aie
mee.id ē rectā rōem supgresse sunt
et eleuauerūt caput meū superbū.
ɔtra te deū meū.iō tu dn̄e aggra/
uasti me graui onere penaꝝ.sed h
dn̄e nō tibi.sed mihi imputo.q̄ł.
Putruerūt et corrupte sūt cica.m.
a fa.insi.mee.]Jdo eni iniquitates
mee supergresse sunt caput meū.et
ḡuate sc̄ sup me.q̄ꝛ cicatrices mee
id ē plage pcc̄oꝝ meoꝝ p̄us per
baptismū sanate.putruerūt cuꝫ iā
pcc̄o ɔsensi.et corrupte sūt dū iaꝫ
pcc̄m in actū ꝓduxi.et hoc totū a
facie insipiētie mee.q̄ꝛ stulte g̃am
baptismalē pdidi.nec ei⁹ virib⁹ sa
pienter vsus sui ¶Et idoł.Miser fa
ctus sū.]nō vna solū sed multiplici
miseria.ł.afflictus.et curuat⁹ sum.]
adeo deiectus ad t̄rena.vt me eri
gere nō valeā ad supna¶Et nisi tu
dn̄e me erexeris.in hac miseria.et
in curuitate māsurus sū.et h.ł.vsq̄ꝫ
in finē.]id ē vsq̄ꝫ ad mortē.ł.⁊ tota
die ɔtristatus ingrediebar.]¶hoc
ē tota vita in hac manēs miseria.
hui⁹ vite viā gradiēs ambulabā.
nō inueniēs sabbm̄.id ē mentis re
quiē quā optabā ¶Nec mirū.ł.Qm̄
lūbi mei impleti sūt illu.et nō ē sa.
in car.mea.]¶heu me miseꝝ.nō im
merito sū ɔtristatus.qm̄ nō soluꝫ
nō est sanitas in carne mea.nō so
lū temptatus suꝫ ab infirmitatib⁹
⁊ rebellionib⁹ carnis.sed etiā lum
bi mei.i.carnalitas et sensualitas
mea vexant̄ illusionib⁹ diabolicis
nec solū pecco per carnis infirmi/
tatē ſ ꝑ diaboli fatigatōeꝫ Quid
plura?Nō solū lūbi carnis mee.ſ
etiā vires aie mee r̄plent̄ illusiōib⁹
diabolicis¶Jllusiones eni aie infini
te sūt.que aliq̄n vix orare sinūt.et
ita nō est in toto hoie.vn̄ plena sit
letitia.plenū cordis sabbm̄.plena
req̄es.donec aīa illusionib⁹ exuat̄
et corp⁹ sanitate immortalitatis in/
duat̄ ¶Propterea clamat apl's Jn
felix ego homo.quis me liberabit
de corpe mortis hui⁹?¶Et ideo nō
īmerito.ł.afflictus sū.]corpe simł ⁊
aīa.p̄fatis vexat⁹ miserijs.⁊ inde
ł.humiliat⁹ sū nimis.]quippe quia
p̄us supbus erā nimis.et ꝓptēa.ł.
rugiebā a gemitu cordis mei.]¶Ge
mitus corde.et rugitus.voce fieri
solet.ego ꝟo nō voce ſ gemitu ru
giebā.id est cū magno desiderio
aie ɔsolationē q̄rebā.nō in verbo
oris mei.sed in gemitu cordis pro
rūpens ¶Est enim gemit⁹ cordis ⁊
gemitus carnis ¶Oīs gemitus qui
de exteriorib⁹ est.carnis est.q̄ ꝟo
pro sabbato id ē ꝓ sp̄uali requie.
quā caro nō obtinet.cordis est¶Et
q̄ꝛ hūc gemitū nō hō nouit.ſ de⁹.
Jdo.ł.Dn̄e ante te oīe deside.m.
et gemi.me.a te nō est absc̄ōdit⁹.]
sed merito exaudit⁹.q̄ꝛ pius est.et
nō pro terrenis.sed ꝓ celestibus
¶Sit ergo dn̄e desideriū meū an̄ te
id ē tibi gratū ⁊ acceptabile.audi

et exaudi desideriũ meũ cũ gemi/
tu meo. accelera dñe et exaudi cito
q̃. Cor meũ cõturbatũ est. Id est pa
uore ac terrore ↄcussũ. et hoc ideo q̃
Dereliq̃t me virt⁹ mea. I. f. Virt⁹ illa
quã habui añ pccm meũ. si eni hec
mansisset. nihil terreret. Sz cur hec
dereliq̃t me? q̃ etiã reliquit. lumẽ
oculoꝝ meorũ. et ipm nõ est mecũ
q̃ tu de⁹ meus. qui es lumẽ veru3
q̃d illuminat oẽm hoiem venientez
in hũc mundũ. tu qui es spũale lu/
men oculoꝝ meoꝝ intellectualiu3
ñ es mecũ p gr̃az tuã. s3 dereliq̃sti
me ꝓpter culpã meã Sed actenus
dñe tibi ↄfessus sũ mala q̃ interi⁹
patior. nũc aũt plãgo ea quib⁹ ex/
teri⁹ crucior Nã. amici mei et ꝓxi.
mei aduersũ me appro. et stete. &c.
Ibi qui m̃ esse debuerant ad hũa
nũ solaciũ. fũt m̃ ad cumulũ passi/
onũ. Et qui iuxta me erãt. I tanq̃3
amici et ꝓximi. a lõge steterunt. I
tanq̃3 hostes et aduersarĳ Et me/
rito recesserũt a me. q̃ peccãdo re
cessi a te Merito perdidi humanã
amiciciã. q̃ ꝑdidi diuĩã gr̃am Nõ
solũ crucior a ꝑsecutione hoim. s3
a tẽptatione demonũ. Nã vim fa
ciebãt qui q̃re. ani. me. I Demões
eni qui aiam meã q̃rũt ad eterna3
damnationẽ. vim m̃ faciũt p mali/
gnã tẽptationẽ. et non solũ per se
ipos sed p ministros suos de q̃b⁹
dicit. Et qui inq̃re. ma. m̃ locu sũt
vani. et do. to. die medi. Ibi qui
amici et ꝓximi esse debuerant inq̃
rebãt mala mihi. meditãdo cõtra
me dolosa. et vana loquũtur. id ẽ
falsa et deceptoria ṽba Tales ãt
dolosi et mendosi ministeriu3 exer
cent diaboli. qui p̃r est mẽdacĳ Ec
ce ergo quib⁹ malis crucior. et his
tñ q̃ maiora meruisse fateor. ideo
iniurias et oꝑꝓbria sine murmura/
tione patior Et hoc est q̃d sequit
. Ego aũt tanq̃3 surd⁹ nõ audiebã
et sic mu. nõ ape. os suũ. I Nihil ad
oꝑꝓbria r̃ndebã. et factus su3 sic
ho. nõ audiẽs. et nõ ha. in ore suo
redar. I q̃ arguẽtes me nõ redar/
guebã. sed redargutiões. patiẽter
ferebã Sed q̃re hec oĩa tã patiẽ/
ter sustinui mala? . Qm̃ in te do/
mine spaui. I Ideo ꝓpter te patient
sustinui mala. q̃a nõ in me. s3 in te
spaui bona. et q̃ p patientiã pene
speraui veniã culpe. ideo. Tu exau
dies me dñe de⁹ me⁹. I dãdo libera
lit veniã culpe. et ↄñter gr̃am et
gloriã O mag̃ patiẽtie virt⁹ cui da
tur venia pccoꝝ. et p veniam gr̃a
meritoꝝ. et per gr̃am glĩa p̃mioꝝ
O salutaris medicina. p quã in le
ticiã mutant tristia et aduersa Ad
huc aũt dñe ideo exaudies me. nõ
de te desp̃ando diffidentẽ. s3 in te
spando cõfidentẽ. Q2 dixi neq̃ñ
supgau. m̃ ini. m. I Q2 nõ ex supba
p̃suptione. sed ex pia spei deuotõe
dixi q̃ tu de⁹ me⁹ exaudies me Et
hoc dixi ne inimici mei. detractoꝛs
mei. supgaudeant mihi. si videant
me in te spantẽ nõ ꝓficere sed de
ficere Merito eni cauẽt iusti. ne de
lapsu eoꝝ exultẽt iniqui Ideo sequit

LEt dū amouent̄ pedes mei.Jd ē
dū affectiones mee labunt̄ in pec
catum ex humana infirmitate.irri
dent impij.etLsup me magna lo/
cuti sūt.Jrridēdo mihi.et sup me
magna scādala obꝓbria q̄ loquē
do .vbi poti⁹ si esset pij.mee debe/
rent ꝯpati infirmitati.eā q̄ excusā
do humane miserie humanit⁹ mise
reriSed adhuc etiā dn̄e exaudies
meLQm̄ ego in flagella patus sū
JSciens eni ꝙ filiū quē amas.et
si q̄nq̄ nō suauit̄.tn̄ sp salubrit̄ fla
gellas Jdō tua flagella patus sū
patiēter suscipe.nō cōn ea murmu
rādo.ſ3 me ipm̄ accusādo.q̄aLdo/
lor me⁹in ꝯspc̄u meo sp.Jdolor de
pc̄co meo.sēp est in cōspectu meo
Semp de pc̄co meo doleo.dū pec
catū meū cōn me ipm̄ esse cōspicio
Et ſ3 est qd̄ sequit̄LQm̄ iniq̄tatē
meā annūciabo.Jipam corā te cō/
tra me accusando Let cogitabo ꝓ
pc̄co meo.Jipm̄ in me cogitatione
solicita corrigēdo.ꝗ a te tuaq̄ mi
seratione solita.curā medicinalem
humilit̄ postulādo Sed dū3 medi
cinā tuam peto o pie medice.ecce
q̄d ad curā meā per te fieri ꝑmitti
tur Ecce eni quid sequit̄L Jnimici
aūt mei viuūt et ꝯfirmati sunt sup
me.ꝗ multi.sūt qui ode.me inique
JO salutaris.ſ3 nō suauis medici/
na O mirabilis. sed medicialis cu
ra.per tuam nanq̄ ꝑmissionē..ad
meā fit ꝓbationē ſ̄fit inq̄ medici/
naliter et salubrit̄ ꝙ inimici mei ꝓ
spere viuūt in hoc mundo.vbi in
aduersitate laboro.et gemens ru/
gio Et qd̄ graui⁹ est.ꝯfirmati sūt
sup me in ꝑsecutione.et qd̄ grauis
simū est.qui oderūt me inique.ma
la reddētes ꝓ bonis.non pauci.ſ3
multiplicati sūt et q̄tidie ꝑces fiūt
De q̄bus subdit̄LQui retribuunt
mala ꝓ bo.detra.m̄.qm̄ seq̄.boni.
JJpi vero ecōn sectant̄ iniq̄tatem
Sed q̄z hec mala essēt intolerabi/
lia.nisi te iuuāte.ꝗ pio medicamie
tuo cōfortāte m̄ fierēt salubria ad
curāda pc̄ca JdeoLne derelinq̄s
me dn̄e de.me.Jsed vt tu ꝓmisisti.
qm̄ in te spaui.libēa me.qm̄ ꝯgno
ui nomē tuū.ꝓtege me.q̄z clamaui
ad te.exaudi me.et mecū sis in tri/
bulatiōe.eripe me et glorifica me.
Etsi forte ad tp̄us me aliq̄n relin/
q̄re videar.tn̄ ne discesseris a me.
penit⁹relinquēdo me.ſ3 poti⁹Lintē
de in adiutoriū me.do.de.salu.m.
JAdiuua me cōn hostes in pugna
q̄z sine te qui es de⁹ salutis mee n̄
pōt esse in me salutaris victoria

Meditatō super psalmo Miserē

DOmine ihū xp̄e.cui ē ꝓpriū
misereri semper ꝗ parcere
Ego miser ad te misericor
dez accedo.et pc̄coꝝ catena ꝯstri
ctus.tue pietatis miseratiōe absol
ui desidero Ego multaꝝ iniq̄tatū
imūdicia maculat⁹.ad te fontem
mūdicie ꝯfugio.et meā immūdici
am per tuā miam emūdari suppli/
co dicēsLMiserere mei de⁹ ſm̄ ma
gnā miam tuā.JPeto dn̄e magnā
miam tuā.q̄z sētio magnā miseriā
meā Peto magnā medicinā tuam
cōtra magnā plagam meā. Peto

multitudinē miseratiōis tue. cōtra
multitudinē iniq̄tatis mee Jō seq̄
tur. Et scd̄m multitudinē miserati
onū tuaꝝ. ab initō seculi exhibita
rū q̄ supat multitudinē qualibet
pccoꝝ. dele iniq̄tatē meā. vt nul/
lū remaneat in me pcti vestigium.
Et h̄ est qd̄ subdit. Amplī lava
me ab ini. m. et a pec. m. mūda me.
Peto dn̄e non solū pcc̄a deleri. s̄
ā plius lavari ꝛ lavando pure mū
dari. vt nō solū culpā opis s̄ etiā
reatū voluptatis abstergas Sz h̄
peto. nō ꝑpter aliquā iusticiā q̄ sit
in me. sed ꝑpter magnā miam. que
est in te et multā miseratiōnē q̄ est
a te Jn te eni est mia naturalit̄ in
affectu. et a te miseratio multiplr̄
in effectu Hic ergo misericordit̄
ignoscas. nō iusticie mee meritū al
lego. s̄ malicie mee pcc̄m agnosco
Et hoc est qd̄ dr̄. Qm̄ iniquitatē
meā ego co. Nō ēgo peto vt ꝑpt̄
miaz tuā deseras iusticiā tuā. scio
iustū esse vt pcc̄m meū puniat̄. sed
ipm punio. vt tu nō punias ipsuz.
agnosco. vt tu ignoscas. Et pcc̄z
me. cō. me ē sp. Qz pcc̄m meū nō
pono retro me. ipm negligēdo vl̄
dissimulādo. sed poti9 oppono cōn
me ipm cognoscēdo ꝛ accusando
Jdo dico. Tibi soli pec. et ma. co.
te feci. Quid est tibi soli peccavi?
Nōne peccavi. nō solū tibi sed ꝓxi
mo? Nōne pcc̄m feci. nō solū cōtra
te deū meū. sed etiā cōn ꝓximum
meū. sicut et dd̄ qui h̄ dicebat. nō
solū in te sed in bethsabee p adul/
teriū. et in vriā per homicidiū pec/
caverat? Sz hoc sō dicit̄. qz tu so/
lus es qui das legis p̄ceptū: p cu
ius p̄varicationez peccat̄. Vt iu/
stificeris in sermo. tuis. Hoc ē. q̄a
adeo iustus et verax es in v̄bis tu
is. q̄ p̄cipis vt iustificeris. i. vt iu/
stus et verax inveniaris. Et vin/
cas cū iudicaris. id est supes eos
in iusticia. q̄ te ex sup̄bia iudicant.
ɔtra p̄cepta tua murmurādo. ꝛ te
i eis q̄si rigorosū ꝛ iniustū accusādo
Nō sic ego sed ad te solū tanq̄ ad
iustū iudicē ɔfugio. qui nō habes
in te. qd̄ accuset̄ Nō habes i te qd̄
rep̄hendat̄. sed sol9 existis qui oēs
iudices. ita vincis vt in tui ɔpatio
ne null9 iustus aut verax reputet̄.
dicēte ꝓpha Omis hō mēdax Tu
ergo solus de9 verax. Tu ergo
dn̄e. qui in tua v̄itate dixisti. q̄cun/
q̄ hora pcc̄or ingemuerit oim ini/
quitatū ei9 nō recordabor. tu ve/
raciter imple qd̄ ꝓmisisti. vt iustifi
ceris in tuis s̄monib9. ꝛ cōvincas
eos a q̄bus tanq̄ immisericors iu
dicaris Tu ergo miseret̄. tu p miaz
iniq̄tatē meā dele Tu eā delendo
lava et mūda me. qm̄ de peccatis
meis veniā postulās igemisco di/
cens. Ecce eni in iniq̄. ɔce. sū et in
pcc̄is ɔce. me ma. m. O mag̃ mise
ria q̄ simul̄ mecū orta est ab origine
mea Jdo merito ingemiscēs peto
vt cures et sanes hāc magnā mi/
seriā meā p tuā magnā miaz Nec
hoc ita dixeriz. vt licitas nuptias
ɔdemnē. sed qz in oibus trahit̄ ini
quitas ab adā. Nā hoc op9 castū
ꝑpter bonū ꝓlis excusat̄. in cōiu

ge nō habet culpā. sed origo pctī
in ꝓle secū trahit debitā penā. Jō
āt dn̄e nō solū actualē culpā meā
sed etiā originalē a pentib⁹ tradu
ctaz tibi humilit̄ ↄfiteor. Q̃r. Ecce
eni veritatē dilexisti. Nō eniz in te
refūdo culpe mee iniq̄tatē. sed me
accusando fateor v̄itatē. quā tu q̄
veritas es diligis. Jō eā vere cō/
fitentibus pccā dimittis. Propterea
L. incerta et occulta sapie tue mā̄i.
m̄. Mihi inq̄ꝫ cōfitēti v̄itatē. secre
ta tibi certa. et nota dn̄e sapie. ꝫ
incerta et occulta hūane insipiētie
manifestasti. Quō? Dicūt ei hoies
sub quadaz incertitudine. sic dice/
bant niniuite. Quis scit si ↄuertat̄
et ignoscat de⁹? Nō ego hoc noui
sicut nec hoies ceteri. Nō ꝫ noui ꝑ
humanā sciam. sed hoc certitudia
liter reuelasti ꝛ manifestasti m̄ per
dinā scrptūrā. te dicēte per ꝓphaz
Quacūq̄ꝫ hora ingemuerit pccor
iniq̄tatū eius non recordabor. Jn
hac ergo ꝓmissione tua. securus ꝛ
cert⁹ dicere audeo. L. Asperges me
do. yso. et mū. Noui dn̄e te docē
te. q̄ ysopus herba est ꝑua quāti/
tate. ꝫ magna v̄tute. sherba humi
lis. sed medicinalis. cui⁹ radix pe/
tre inherere dicit̄. cui⁹ virtus pul/
monē purgat. dū inflatur. Jn qua
penitētie hūilitas ↄgrue designat̄
q̄ sepe ꝑua putat̄ in ↄspectu hoim
s; d sꝑ magna est añ cōspectū tuū
Et dū illi petre adheret de q̄ dic̄
apls. petra āt erat xp̄s. dū carita
ti xp̄i radix ei⁹ affixa ē adeo medi
cinal efficit̄ v̄tus ei⁹. vt ꝑ eaz pul
monis inflatio. i. supbie ꝓsūptio: ꝛ
om̄is q̄ ex ea orit̄ culpe inquinatō
expurget̄. Asperges ergo me hac
hūilitate. et mūdabor ab iniq̄tate
L. lauabis me. per humilē pn̄iam
Et L. sup niuē dealbabor. ꝑ saluta
rem grām. per quā pccoꝝ dealba
tio fit. sicut scrptū est. Si fuerit pec
cata vr̄a sicut vermicul⁹. velut nix
dealbabunt̄. Jn hoc ergo secre/
to sapie tue ꝑus m̄ incerto et occl/
to qd iā manifestasti m̄. L. Auditui
meo da. gau. ꝛ leti. Et merito dū
audio ꝓmissionē tuā de remissiōe
pccoꝝ. auditui cordis mei dabis
gaudiū ꝛ letitiam. de retributōne
ꝑmioꝝ. Et L. exultabūt ossa hūilia
ta. hoc est interiores vires mee. q̄
ꝑ culpā maculate ꝑus ↄturbate sīt
nūc ꝑ pn̄iam ysopo hūilitatis mū
date lauate ꝛ dealbate merito ex
ultabūt. Sꝫ licꝫ dederis gaudiū
letitiam. et exultationē. ꝓpter spem
venie. non tn̄ deerit m̄ salutaris q̄/
dam tristitia et spūalis ↄtristatio
ꝓpter timorē pene ꝛ dolorē culpe
ideoq̄ꝫ ad te clamare nō cessabo. L.
Auerte faciē tuā a pec. m. Quia
pccā mea nō pono retro me ꝫ op/
pono ↄtra me. nec ea negligendo
aut dissimulādo habeo retro dor
sū meū. sed añ faciē meā. ꝓptēa nō
a me. sed a pccīs meis auerte faciē
tuā. qn̄ ea non agnoscēdo. sed eis
ignoscēdo. et ita nō solū hoc vl̄ il
lud pccm̄. sed generalit̄. L. om̄es ini/
quitates me. dele. Quib⁹ deletis. L.
Cor mundū crea in me de⁹. Non
peto vt ego hō cor mūdū faciā a

me.sed vt tu de⁹.cor mũdũ crees in me.qꝛ nõ est hoc op⁹ hois creati.sed dei creatoris Et qꝛ añ pc̃m innocẽs fui.et p pc̃m a rectitudie declinaui.Id est spm rectũ innoua in viscerib⁹ meis.i.renoua spiritũ meũ.faciendo eũ rectũ.quẽ a te recedendo feci obliquũ Nec cordis mũdiciam aut ipsũs rectitudinẽ peto m̃ fieri solũ in mẽte.sed etiam in carne.et h est in viscerib⁹ meis.scz in lũbis vł renib⁹.in q̃bus sedes ẽ voluptatis Vñ ad beatũ Job de diabolo dr̃.qꝫ vtus ei⁹ est in lũbis et vmbilico vẽtris In vtrisqꝫ ẽgo aĩa scilz et corpe.remediũ peto curationis Jõ Ne pỹcias me a facie tua Ita pc̃is meis faciem tuã auerte.sed a facie tua ne proĩcias me Nã pc̃is faciẽ tuã auertis p remissionez sed pc̃ores a facie tua pỹcis p repbationẽ Remissionez postulo.sed repbationẽ ptimesco pptẽa supplex oro Et spm scm tu. ne auferas a me Jã eni q̃dãmõ spm scm tuũ.h est spũsancti donũ hre ofido.qꝛ pc̃m cõfitẽdo penitẽo.nã vera pc̃i ofessio nõ est in hoie ex se ipo.h ex dei dono.nõ ergo a me auferas spm hũc sed per eũ redde m̃ letitiã saluta.tu.quã peccãdo amisi Leticiã inq̃ salutaris tui.scz salutaris grẽ spũsancti p quã nõ solũ est culpe remissio.h glĩe retributio.hãc ergo nõ solũ nõ auferas sed redde et ofirma.et sic Spũ pncipali ofirma me Per hoc aũt qꝫ xpha ter spz nomiauit scz spm rectũ.spm scm.et spm pncipalẽ.dicũt q̃dã qꝫ in deo trinitatem voluerit oñdere Et spm rectũ filiũ dicũt.spm scm suo noie intelligũt.p spm principalẽ.pr̃em accipiũt hoc vẽo et quicq̃d aliud qd ad fidei et mor̃ edificationez dr̃. sine cõndictione dici pmittit. Vñ etiã nõ icouenient p hãc trinã sps noiationẽ.trifariã spũsãcti grãm intelligere possum⁹ vt p spm rectũ accipiam⁹ grãz q̃ in septẽ vtutib⁹ tribus theologicis et q̃tuor cardinalib⁹ cõfert.q̃bus aĩa dirigit ad opandũ recte Per spm scm grãm q̃ in ei⁹ septẽ donis tribuit quib⁹ aĩa iuuat ad opandũ facilit et expedite Per spm pncipalẽ.grãm q̃ in octo btitudinib⁹ donat.quib⁹ eleuat et q̃dãmõ ofirmat ad operandũ pfecte hac igit multifaria spũali grã.rectificari.sãctificari.et ofirmari merito desidero Etsi hec spũs tui bñficia recepero.tibi ingtus nõ ero Sed docebo iniquos vias tuas Qui pus fueraz pc̃or fiã pdicator.qꝛ docebo vbo vel exẽplo vias tuas.que sũt mĩa et veritas.et sic impii ad te ouertent p me salubrit edocti de mĩa tua. mihi p veniã parcit.et de veritate tua.i.iusticia tua.qua pc̃m meũ p pñiam punit Sed vt sic iniq̃s docere.et impios ouertere valeam Libera me de sãguinib⁹ id est de pc̃is carnis et sãguinis.et que de cor̃ corruptione pcedunt Libera me inq̃ o de⁹.qui es de⁹ salutis mee que longe est a carnis et sanguinis corruptione.qꝛ caro et sã/

guis regnū dei nō possidebūt. id est pccā q̄ ab eis pueniūt Alioq̄n nisi ab his ꝑus me liberaueris. in pectori im ꝑerādo dices Quare tu enarras iusticias meas! Sz si liberatus fuero. secur⁹ ero ab h̄ imꝑerio Et exultabit lingua mea] Et exultādo narrabit iusticiā tuā. Et the Dn̄e labia mea apies] prius per pccā clausa Et os meū] nō solū cordis. sed corpis Annūciabit laudē tuā] Videlicz q2 me creasti quia me creatum et genitum p baptismuz regenerasti. quia me regeneratum. et in peccatis sepe relapsum nō reliquisti. sed penitentem ad te reuocasti. ꝛ reuocatū mūdasti Pro quib⁹ bn̄ficijs nō vis tibi offerri sacrificia pecudū ꝫ hostias laudū Quā si voluisses sacrificiū dedissē] sicut fiebat in veteri lege. sed iaz in noua lege grē vtiq3 holocaustis nō delectaberis] qm̄ illa solū erant vmbra et figura legi noue. ideoq̄3 cessauerūt adueniēte veritate. qđ in spū ꝓphetie sanct⁹ dđ ꝓuiderat qui hoc dicebat. Quid ergo tibi offerendū. certe nō sacrificiū pecoris. sed pectoris. scz sps ꝯtribulati et contriti ac humiliati cordis Q2 sacrificiū deo spūs cōtribulat⁹. cor cōtri. et humi. de⁹ nō despicies] Cor ꝯtritū penitendo. nō obstinatū peccādo. et humiliatū ꝯfitēdo. nō elatū me excusādo tu de⁹ qui cordis secreta cōspicis. nūq̄3 despicis. sed vtiq3 in eo tanq̄3 in spūali sacrificio delectaris. Sz q2 hoc acceptabile sacrificiū. non in moysi synagoga. sed in christi ecclia est maxime offerēdū. ideo de ea intelligendū est qđ sequit Benigne fac dn̄e in bo. volū. tu. syō] hoc est Affectū bone voluntatis id ē mie tue. ōn̄de per effectum pie benignitatis. id ē miseratiōis tue hoc inq̄3 fac Syon] id est militāti ecclē per syō spūaliter intellecte. vt ex tuis viuis lapidib⁹ scz xp̄ifidelibus edificent muri hierlm] nō terrene sed celestis. id ē ecclie triūphātis Orat ergo cor ꝯtritū ꝛ humile nō solū ꝓ sua. sed pro toti⁹ ecclie salute. vt oēs fideles ei⁹ finaliter edificent. et fiāt muri in ipa hierlm celesti. firmiter ꝑmansuri Cū autē hoc factū fuerit (qđ nō nūc in p̄nti seculo sed in futuro erit) Tunc acceptabis sacrificiū iusticie tue] post p̄ntis seculi ꝯsūmationē. post finalis iudicij ꝯclusionē acceptab sacrificiū. nō quidē imꝑfecte iusticie scz p̄ñe que nūc est ꝯtriti et humilia: i cordis. sed ꝑfecte iusticie in gloria ꝯsūmate scz sacrificiuz laudis. q̄ tūc erit cordis. nō quidē lugentis et gementis. sed letantis et exultātis Tūc acceptab oblationes et holocausta] nō carnales ꝫ spūales. id ē spūs ꝛ aias sanctoꝝ tecū in glīa assūptoꝝ. qui erūt holocausta igne diuino. hoc ē charitatis feruore succensa vel accensa. Tūc imponēt sup altare tu. vitulos] Tūc imponēt āgeli scōs vel ipsimet sācti et spūs bti offerent tibi se ipos sup altare tuū scilz xp̄m. in quo tanq̄3 ꝑncipali fūdamēto su-

peredificat oē sanctoꝝ meritū. cui reddit eternū pmiū. et in cui⁹ passionis ꝟtute supimponit oēe sacrificiū tibi acceptabile Sup h altare imponēt et offerēt vitulos. Nō boues ātiquos. sub iugo pcci mugientes. sed vitulos nouellos. scilz nouos scoꝝ pplos sub innocentia noue etatis. ab oīni vetustatis seruitute liberos. summa qz libertate gaudētes Tu ergo dn̄e. da m̄ ab hac spūali syon. ab hac ecc̄ia militante. in qua tanqz in via pegrinamur ad illā celestē hrl̄m. ad illam ecc̄iam triūphantē. ad quā tanqz ad pr̄iaz pducimur cū sc̄tis tuis finalit̄ puenire. Da inter muros ciuitatis hui⁹ firmiter pmanē. Da mihi inter ciues ei⁹ feliciter te vidē vidēdo amare. amādo gaudere. ⁊ ita me ipm acceptū tibi sacrificiū et holocaustū offerre.

¶ Meditatō sup q̄nto psal. pn̄ali scz. Dn̄e exaudi orōem meā.

Omine ihu xp̄e qui es verus rex glorie. rectorqz sc̄e illius hrl̄m ciuitatis. supne cū ea q̄ de te et gl̄iosa ciuitate tua dicta sūt audio. nimiꝝ ad eaz tecū puenire desidero Jdō postqz multa in p̄cedētib⁹ psalmis dixeri. de timore pene. de dolore culpe. de spe venie. de amore spūalis mūdicie. restat vt aliq̄d dictur⁹ sim. de desiderio gl̄iose ciuitatis hrl̄m. i. celestis pr̄ie Nō eni habemus hic vt ait ap̄ls manentē ciuitatē. sz illā futurā inq̄rimus et ad eā festināe ingredi debem⁹ Ihāc itaqz desiderans ad eāqz festinans. suspirādo clamare. et clamādo suspirare cōpellor dicēs. L Dn̄e exaudi orōem meā et clamor me⁹ ad te veniat. J Cōgruit m̄ dn̄e h⁹ psalmi titul⁹ Intitulat̄ nanqz orō pauꝑis cum anxiaret. ⁊ in ɔspectu dn̄i diffudit precem suam Ego nanqz pauꝑ et inops in via pn̄tis miserie. vt fiaz diues in pr̄ia celestis glorie. feruēti estuātiqz desiderio anxior. ⁊ ꝓpterea anxi⁹ oro. ⁊ p̄cem meā in ɔspectu tuo humiliter effūdo. Jdō exaudi orōem meā. et clamorē meū Jā eni ꝓpter aīi magnā anxietatē. orō creuit in clamorē Orans ei clamo heu me q2 incolatus me⁹ ꝓlōgatus est heu me q2 nimis afflictus sū in via. et nimis elongat⁹ a pr̄ia Et ideo L Nō auertas fa. tuā a me in quacū. die tri. indi. ad me au. t. Et insup L Jn quacūqz die inuocate velo. exau. me J Quia dn̄e coraz te oro. q2 ad te clamo. ideo da m̄ faciē tuā. da mihi aurē tuam. Da faciē nō iratā. sed placatā per clementiā. Da aurē nō indignatam cōtra me. sed ad me inclinatā per miam. Dabis vtiqz dn̄e. et omnino libenter ac liberalit̄ dabis nisi obstet mihi nubes pccoꝝ. q̄ obsistit orōibus iniquoꝝ Vn̄ p ysaiā dr̄ Opposui nubē. ne trāseat orō. Tu ergo rumpe nubem. effunde ɔtra eam lumen vultus tui et ita non auertas faciem tuam. nec declines aurem tuam a me. vel orationibus et meis clamoribus. sed a peccatis et iniquitatibus meis Er

qr vehement clamo et inuoco te.
ido velocit exaudi me Quia iaz nõ
terrena. q̄si terren⁹. sed celestia q̄si
celestis desidero Cui desiderio pmi
pr⁹. adhuc te loquēte dicam. ecce
assū. Nec imerito taz instant peto
velociter exaudiri. Quia defecerūt
sicut fum⁹ dies mei. Quia sicut fum⁹
vento cito dispergit. ita dies vite
mee velocit deficiunt. et velut vm
bra fugiūt. Et ossa mea sicut cremi.
aru. Nō solū vires corpis defici
unt. sz etiā vires aie mee. q̄ dicūtur
ossa mea (qz i eis pncipalit ɔsistit
interior fortitudo mea) sicut cremiū
arescētes ɔtracte sūt vl' sicut frixa in
frixorio. ɔfrixe sūt. q̄ fortitudo q̄pe
animi ex recordatōne pcti et iu[d]re
iudicij q̄i frixa ɔtrahit. Jā eni fri
git hō. dū se timet arsurū i inferno
Ecce ergo dñe. ecce paupertatez
meā p q̄ anxior. ecce tribulationē
quā patior. ecce q̄lit pcuss⁹ sū. Pcussus
sū vt fenū. Qr ois caro fenū.
Et sicut fenū viret. sz pcussū facile sē
dit ruinā. sic caro in iuuētute viret.
senectute vel infirmitate pcussa et
morte succisa arescēs deficit. Nec
solū pcussus sū in carne. sz i corde
Et aruit cor meū. Sterilitate pcti.
Sz vn̄ hoc mihi? Qr oblit⁹ sū come
dere panē meū. id ē custodire dei
pceptū. qd̄ est sp̄uale nutrimentuz
meū de quo dr̄ Non ex solo pane
viuit hō. sz ex omi vbo qd̄ pcedit
ex ore dei. Heu me miserū. qz hunc
panez verum. qui de celo et ex ore
tuo descēdit. comedere oblit⁹ sum
Quare oblitus? Qr nimis ad ter/
rena intētus. neglexi celestia Et ideo
A voce gemit⁹ mei. adhe. os me.
car. mee. Qr eni celestia oblitus et
terrenoz memor. nō p sp̄ualibus
sed p tpalib⁹ gemebā. terrena nimiū
desiderās. nō solū corde gemebā.
sz et voce. pptea a voce gemit⁹ mei
inordinati adhesit os meuz carni
mee. id ē vox gemit⁹ oris mei adhe
sit carnali mee affectioni. vl' os pn/
cipale inter ossa mea. id est pncipa
lis fortitudo viriū aie mee. adhe/
sit carni mee. hoc est ratō sensuali
tati cōsensit Jā vero de me aliter
te pspiciante fieri cupio Jā eni nō
p terenis sz p eternis gemē ɔcupisco
vt dicere valeā cū pphā dd̄ Renu
it ɔsolari anima mea in terrenis.
memor fui dei. et delectatus suz in
eternis. vtinā non oblit⁹. sed mēor
tui. vtinā nō oblit⁹ sed mēor eterno
rum bonoz tuoz. cū eodē pphā
dicā Annos eternos in mente ha
bui. Sed quō possūt hec fieri? Fiet
vtiqz te iuuāte. sz pter tui tuorūqz
eternoz bonoz ɔtemplationē. hu/
ius seculi seculariūqz et seculariter
viuentiū hominū cōuersationē fu
giam. vt eligaz abiectus esse in do
mo dei mei magis qz habitare in
tabernaculis pctoz. vt similis fiā
sancto tuo dauid. qui ait. Simil
factus sum pelicano solitudinis. fa
ctus sum sicut nocticorax in domi/
cilio. Et itez. Vigilaui et fact⁹ sū
sicut passer solitarius in tecto. O ma/
gnū breuib⁹ i vbis mysteriū Tres
aues. et tria loca hic distinguūtur
Tres aues. pelicanus. nocticorax

⁊ passer Tria loca. solitudo. domi
ciliū et tectū. Et dicit pelican⁹ in
solitudine. nocticorax domicilio.
et passer in tecto. Pelicano enī aui
soliuage. et q̄ in solitudine hitat. o
parant heremicole Nocticoraci ve
ro qui hitat in domicilio. assimilā/
tur illi qui a publico ꝓpꝛoꝝ loco re
moti. nō in heremo vagi. ꝫ in vno
loco vniti viuūt dicentes. Ecce q̄ꝫ
bonū ⁊ q̄ꝫ iocundū. hitare fr̄es in
vnū Passer aūt solitari⁹ et vnicus
in tecto. ille est qui hoim societate
nō egens. ꝫ soli deo viuens. ⁊ ad
alta ꝯtutū tecta fugiens vbi a la/
queis vicioꝝ tutus est. dicit Unā
petij a dño hanc requirā. vt inha
bitē in domo dñi. Nec soluꝫ in do
mo. ꝫ in altiori loco dom⁹ scilꝫ in
tecto. imo in ip̄o dño meo Ipse est
ergo qui hitat in adiutorio altissi/
mi ⁊ i ꝓtec. dei ce. dmo. ip̄e ē q̄ nō
solū ꝓ se. sed pro aliis vigilat. ⁊ ꝓ
oibus vigilās orat. vt a mūdi car
nis. et diaboli laqueis adiuuante
ꝓtegente qꝫ deo liberent O vtinā
bis auib⁹ silis fiam. et vt tecū sim.
separatus a secli solicitudie maneā.
ne in tabernaculis pc̄coꝝ manēs,
cū pueris puersus efficiar. nam
Tota die exꝓbrabāt m̄ inimi. mei
Peruersi eni qui sūt inimici mei ⁊
ido inimici. qꝛ puersi cōtinue ex ꝓ
brāt m̄. fame mee detrahēdo. Et
qui laudabāt me. nō corde ꝫ ore
mihi publice adulādo. aduersum
me iurabāt. false ⁊ proditorie cō
spirando Sed q̄re hoc. Quia ci
nerē tanq̄ panē man. et pocu. me.

cū fletu miscebā. Per cinerē et fle/
tū signat stat⁹ penitētiū q̄s puersi
sepe irrident. cū eos an̄ laudarēt.
dū cū eis seculo fruerent et puerse
viuerēt Cinerē āt tanq̄ panē mā
ducare nil aliud ē. q̄ꝫ pc̄coꝝ reliq̄
as penitēdo cōsumere Potū vero
cū fletu miscere. est tꝑalē iocūdita
tem cū lachrymis sp̄ualis p̄nie īs̄
gere Uel pot⁹ iste intelligi p̄t desi
deriū celestis p̄rie. qui cū fletu mis/
cetur. dū penitēs ꝓ illi⁹ dilatione
nō sine lachrymaꝝ effusione trista
tur. Sꝫ vn̄ m̄ est fletus iste. Certe
A facie ire indignatiōis tue. id
est ab instātia vindicte tue in adā
inchoate Cū qua nō ego solus. ꝫ
oēs qui naturā trahim⁹ de ꝓpa
gine iniquitatis. et de massa pc̄ci
nati sum⁹. ꝓpter q̄d dicit nos apo
stol⁹ natura filios ire Ex hui⁹ ego
ire indignatiōe ꝓcedit q̄ eleuās
allisisti me. Tu qui me alti⁹ eleua/
uasti creando ad imaginē tuaꝫ in
quo me oīa aialia supare fecisti.
Tu me grau⁹ allisisti ꝑmittēdo ca
dere in grauē actual pc̄ci culpā q̄
me trahit ad ꝗuissimā etn̄i ignis
miseriā quā sol⁹ hō et nullū aliud
aial timet. qꝛ ip̄e sol⁹ sup oia ele/
uatus ai-lia. btē vite etn̄e qꝫ glie
ꝑticeps est Heu m̄ dñe. q̄ allisisti
me Quia Dies mei sicut vmbra
declinauerunt. et ego sicut fenum
arui. Heu m̄ qꝛ dies vite mee sic
vmbra obscuri et vani q̄i inutiles
transeūt. ⁊ declinādo deficiūt Et
merito. qꝛ a te ꝯ die declinaui siles
mihi facti sūt declinātes dies mei

Et ego sicut fenuz arui. sterilitate culpe. ꝓpter defectum roris grē Sed qr ego allisus cecidi. iā de te ꝯfisus p te cupio subleuari Iā terren⁹ ego et tpalis ac tpalit̄ decli/nādo ptransiēs ad te ꝯfugio qui eťnus es ac imutabilis et immutabiliter durādo pmanes Qr ergo L Tu aūt dn̄e in eť. pma. Iō tu eť/nus me tpalē et velut vmbra transeuntē ad tuam eťnitatē eleuando salues ꝗ liberes L Et memorial e t. in gene. et gene. J Qr mēoria tua. qua nři memor es in mia tua. ē oi tpe pmansura. nec vnq̄ꝫ deficiet illa ꝓmissio tua cū irat⁹ fueris mie recordaberis Et iō L Tu exurgēs misereberis syon J Syon eniz spe/culatio interꝑtať. p quā militans eccīa vel fidelis aīa intelligiť. que nūc deū per speculū et enigmate speculari nitiť Ad hanc ergo te q̄/rentē et ad te cōsurgē cupientē. tu exurgis et q̄si ei demenť occurrēs L misereberis eius. te sibi misericordem adiutorē et sbleuatorez exhi/bens Misereberis inq̄ꝫ L qr tēpus miserēdi ei⁹. qr ve. tē. J De quo dic apl̄s Cū venit plenitudo tpis. Et iteꝝ Ecce nunc tpūs acceptabile. ecce nūc dies salutis Et vere misereberis syon L Qm̄ placuerunt seruis tuis lapi. ei⁹ J Lapides syō sūt fideles militātis eccīe. firmi et sta/biles in xp̄iana fide. et nihilomin⁹ spe solidi. ꝗ ꝑsistentes in charitate Ibi nimiꝝ placuerūt suis tuis h̄ ē scīs eccīe triūphātis. qui tibi ī tua ciuitate celestis hierl'm cū sūma lib/tate suiūt. qr illa q̄ sursū est hierl'm

mr̄ nr̄a. hoc ē triūphans eccīa mr̄ militātis eccīe. aplo teste. omino libera est. qr ibi deo suire regnaē ē Ibi ēgo scī tibi in regno tuo suien/tes. et iō liberi tecū regnātes L tre ei⁹ miserebunť J Et merito misere/būtur terre syon. i. terrene miserie militātis eccīe. nec solum ei miseri/cordes erūt. h̄ etiā vt tu miserearis. orabūt Cur ita? Qr eandē miseriā aliqn̄ passi et expti sūt Sed q̄d in sequiť? L Et timebūt gentes J q̄ p⁹ timere nescierūt L Nomē tuuz dn̄e. et oēs reges ťre gloriā tuam J Qr videbūt maiorē esse glīe tue q̄ꝫ su/perbie sue pōm. et h̄ iō L Quia edificauit dn̄s syon J i. eccīam suam edificādo magnificauit Et ipa q̄ ꝑus corā gētibus et regib⁹ visa fuit in ꝯtumelia L videbiť in glīa sua J i. q̄ ꝑus ab eis supbis. cōtume/liose ꝑseq̄bať. postea ab hūilib⁹ his glīose honorabiť Iber q̄ olim futura esse ꝑdixerat ꝓpha. q̄tidie eccīa impleri videt Sed q̄re hec oīa? L Qr respexit in orōem hūiliū J scꝫ xp̄ifideliū. qui in ei⁹ fide humiliter orabāt. vt hec sue eccīe feliciť euenirēt Et iō L Nō spreuit precez eoꝝ J qr non singulariter ꝓ se orabant. h̄ generaliť ꝓ salute oim fi/deliū. que vtiq̄ꝫ est orō pfectorum Qr ꝺo nō decet vt tot tātaq̄ꝫ bn̄ficia a deo eccīe collata. ab hoīe q̄si ingrato sileanť. Ideo L Scribanť hec in generatiōe altera J vt scptu/re ꝯmēdata firmiť teneanť. nō solum in antiq̄ lege moysaica. sed in generatione altera. scꝫ noua generatiōe xp̄iana L Et ꝑplus qui crea

bitur. hoc est xpianus populus. qui noua
generatione in xpo regeneratus. Lau
dabit dominum. Et merito laudabit.
Quia prospexit de excelso sancto suo.
dominus de ce. in ter. aspe. Sed ad quid
de excelso sancto celo prospexit. et in
ima terre aspexit? Certe. Ut audi
ret gemitus compeditorum. hoc est. ut
audiret et exaudiret gemitus humi
lium et penitentium. timore dei et disci
plina quasi quibusdam compedibus liga
torum. De quibus compedibus sapiens
dicit. Audi fili mi. et ne abiicias con
silium meum. et iniice pedem tuum in compe
des eius. et erunt tibi compedes eius in
protectionem fortitudinis. Et. Ut sol
ueret. Scilicet a nodis et vinculis peccatorum
filios interemptorum. scilicet fideles
xpianos. spirituales filios apostolorum et
martyrum crudeli interemptione a gen
tibus et regibus mortificatorum. Ut
his vinculis solutis. fidelium ecclesia
dicere possit. Dirupisti vincula me.
tibi sacr. hos. lau. Ad hoc ergo de celo
prospexit et in terram aspexit. ut humi
lium xpianorum gemitus audiret et vin
cula solueret. Sed ad quid? Ut an
nunciet in syon. hoc est in ecclesia mi
litante. nomen domini. et fidem xpi. a quo
nominantur xpiani. Et laudem eius in
hierusalem. Id est laudando et glorifican
do opera eius que sunt in celesti hierusalem
scilicet ecclesia triumphanti. de qua dicitur.
Gloriosa dicta sunt de te ciuitas
dei. Et hec ita annunciet et annunci
ando proficiant. In quo? In conueni
endo populos in unum et reg. ut ser. do.
hoc est ut populos diuersarum gentium
et reges dispersorum populorum conueni

re faciat in unitatem fidei xpi et mo
rum fidelium. non ut seruiant mundo. car
ni vel diabolo. sed ut seruiant domino
deo suo. de quo dicitur. Dominum deum tuum
adorabis. et illi soli seruies. Sed quid
sequitur? Respondit ei in via virtutis sue.
Quis est qui respondit ei? Quis hic re
spondendo loquitur domino? In su
perioribus verbis exprimitur cui congruat
responsio. Supra enim commemorantur compe
diti et interempti reges et populi syon
hierusalem. Ex autem singulariter dicitur. respondit
ei. non ad eos videtur posse referri quod
pluraliter nominantur. Sed sciendum est quod
hic respondit unitas pro pluribus. id est tota
ecclesia que in xpo una est pro cunctis fi
delibus. Ipsa que unum est corpus. pro omnibus
membris eius respondit domino. Respondit inquam gratias
ei agendo quod eam prospicere. eam audire.
eam a vinculis soluere. eam ad sui lau
dem nominis excitare. eam denique ex va
riis populis ad unius dei seruitutem con
gregare dignatus est. Respondit ergo ei
non voce. sed corde. non lingua. sed vi
ta. non in via infirmitatis sue. sed virtu
tis sue. scilicet in fidei firmitate. que fi
des via est ad patriam. et est virtus hu
ius vie. que in patria non manebit sed eius
obscuritatem euacuabit claritas
glorie. Respondit ergo ecclesia domino. Et quid
dixit? Paucitatem inquit dierum meorum
nuncia mihi. Respondendo ergo orat quasi di
cat. O deus meus nuncia mihi paucitatem
et breuitatem dierum meorum. hoc est quod
dixisti quod ecclesia manebit et tu cum ea
eris usque ad consummationem seculi. fac
me cognoscere et diligenter attendere quam
breue et exiguum est hoc tempus du
rationis mee in comparatione eter

nitatis tue Oro ergo vt adueniat regnū tuū Cupio hui⁹ seculi finē. vt cito veniā ad regni tui btitudinez Desidero dierū meoꝝ breuitatez vt cito transeā ad dieꝝ tuorū eternitatē Et ideo l. Ne reuoces me in dimi. die. me.] Hoc est ne sinas me reuocari a desiderio eternorū. vt hereā cure tpaliū in dimidio dieꝝ meorū scilz dieꝝ pn̄tiū. qui mediū sūt p̄teritoꝝ et futurorū. qui oēs sūt dimidij ⁊ imꝑfecti. nisi addant eēni Et merito peto n̄ reuocari ad terrena qui tēdo ad eēna. que sōo sūt auidi⁹ appetēda qz l. in generatione et generatōez āni tui.] sine fine. et sine principio duraturi. ergo nō sūt āni tui sicut dies mei qz āni tui eterni. et dies mei exigui. Anni tui nō transeūt sicut dies mei. sz sp manēt. qz sic eēnitas tua. q̄ nihil aliud ē. q̄ꝫ sūstātia tua nihil hn̄s mutabile. nil p̄teritū. nil futurū Et q̄a eēnitate p̄cedis oīa q̄ fecisti. ideo sequit l. Initio tu dn̄e terrā fundasti.] Inicio scilz tp̄is tu qui es sine tp̄e. sine initio. sine fine. imutabilit̄ manēs in eternitate l. Et opa manuū tuaꝝ sūt celi.] Nec tn̄ falsū est qḋ alibi dicit̄ Verbo dn̄i celi firmati sūt Naz qḋ verbo facis. hoc etiā manu. id est v̄tute tua oparis Nō est eni de⁹ distinctus corporis mēbris Verbū aūt dei man⁹ eius l. Ipi pibūt. tu aūt ꝑmanes.] Tu eni sp stabilis. dans cūcta moueri imutabilit̄. ꝑmanes. id ē in tua eternitate ꝑseuerāter manes Sed ipsi celi qui in tp̄e v̄bo tuo firmati sūt nō sic tu firmi erunt. sz iubēte v̄bo tuo pibūt Vn̄ petr⁹ ait Terra āt et celi qui nūc sūt eodē v̄bo repositi. sūt igni reseruādi De celis ergo terre ꝓximis. scz de regionib⁹ aeris ꝯstat ꝙ q̄ntū ad eoꝝ qualitatē pibūt. sed de supioribus celis celoꝝ nō est certū Si tn̄ māserint. nō in se sed in deo manebūt. quia solo dei verbo pire pn̄t Et l. oēs.] scz tā celi q̄ꝫ cetere res mutabiles. etiā angeli l. sicut vestimentū veterascent.] Hoc est q̄ntū in se est. nisi eos seruares v̄bo tuo. sicut vestis que vetustate cōsumit̄ deficerent. Vn̄ sequit̄ l. Et sic opertoriū mutabis eos. et mutabuntur.] Celos qui corꝑalia et cuncta mutabilia operiūt v̄bo tuo moues. ⁊ sic eos mutas localit̄. ita solo verbi tui arbitrio. si volueris tōliter mutabūt̄ et in nihilū redigent̄ l. Tu aūt idē ipe es.] Tu qui dixisti ego sū q̄ sū. idē ipe es et licet oia sint ex te. et per te. et in te. nō tn̄ sūt qḋ ipe es qui es mutās nō mutatus. faciēs nō factus. mouens. sed immutabiliter manēs l. Et ideo l. āni tui nō deficiēt.] in generatiōe et generatiōnē erūt. et indesinenter manebūt qz āni tui eternitas tua sūt Dum ergo dn̄e. tuam immutabilitatez. dū tuā eēnitatē. et creaturaꝝ oim mutabilē varietatē vanā q̄ꝫ vanitatē ꝯsidero. nimiꝫ ad te venire ⁊ tecū habitare desidero. nec a desiderio meo fraudari. aut spe mea frustrari. aut hitatione tua ꝑuari tristis diffido Quare? Quia letus

audio qđ sequit. Filij hūo℞ tuo℞ habitabūt. Iā mī eni leta cōfideu tia dixit. qz filij servo℞. i. sanctoruz tuorū tecū hitabūt. scz boni xpiani. de quo℞ numero eē cupio Qui filij scō℞ sūt. nō p carnalē ꝓpagationē. sed p spūalem pticipationē sicut ecōtra mali. filij sunt spirituū malignor. sicut scptū est Uos ex prē diabolo estis. nō p generationem. sed p imitationē Uel filij sūt opa bōa sine qb' null' hitabit in gloria Qui ēgo ibi vult habitare nō sit a bonis opibus sterilis. sed pmittat fetus bono℞ opm. quos sequat. vt intret in terrā viuentiū Sicut ioseph āncessit prēm suū iacob in egiptū dicēs ei et frib' suis ego pueni pare vobis escas. ita p cedāt filij tui. id ē opa tua tibi parare escā refectioni eēne Quales filios pmiseris. tales seqris. Et semen eo℞. scz bono℞ xpianorū. vl meritorio℞ opm. De qbus scribit. Qui semināt in lachrymis. scz hic in via. in exultatiōe metent in celestī pria. hoc inqz semē. de quo fructus glorie metit. In seculū dirigetur. hoc est in celū directū et eternū in eternū. ibi tanqz in horreo seruabitur. Da ergo m̄ dñe da. 7 fac me ita h̄ semē bñ opādo seminare. vt inde fructū glorie possim mortuo suscipe Da 7 fac hoc semen ita in me per te fructificare et ad te dirigē. vt in tua eēnitate sine fine habitādo valeā pmanere.

Meditatio super sexto psalmo penitentiali. De profundis.

Domine ihū xpē fons 7 origo totius pietatis et grē. dñi ego sicut ceruus ad fōtes aqua℞ ad te venire desidero. tāto imperfectū meū āplius recognoscēs. de me. mea qz ꝓpria vtu te diffido Ideo p auxiliū mie tue refugium miserie mee qrens. ad te clamādo fugio dicens. De pfundis clamaui ad te dñe. Nō solum de exterioribus labijs oris. sed de pfundis et intimis cordis lachrymis clamaui ad te Quid clamaui? Domine exaudi vocem meam. Deū alijs vbis idem repeto. Fiant aures tue intēdentes in vocē depcationis mee. Nec frustra sepe et ite℞. atqz iterū. varijs vbis candē oratiōis deuotionē explico. qz ad exprimēdū mētis mee affectum. nō sufficit organū mee vocis. nec desideriuz cordis satis pōt depmere lingua carnis Nec imerito ad te clamo de pfūdis cordis et vocis q̄ me eē sētio nō in vno solū pfūdo. sz i plib' pfūdis fluctib'. tā interiori. qz exterioris miserie. qz diu sū in via huius miserabilis vite Nā qui sic de pfūdis clamat. de pfūdis surgit nec ipē clamor eū diu in pfūdis eē sinit. qz vox h' clamoris oē pfūdū penetrat. et ad dei aures vsqz puenit Ecōtra vero quidam valde in profundo malorū sūt. qui nec ad te clamant. cum se viderint quotidianis pctīs 7 iniqtatib' obrutos et oppressos. sed poti' illos irridēt qui eos ad te clamare monent.

hoc est ꝓfundū malorū. de quo
scriptura dicit Peccor cū venerit in
ꝓfundū contemnit Absit hoc a me
dn̄e. ꝫ ad te clamo de ꝓfūdis cor
dis oīmqꝫ interiorꝫ viriū. vt me cle
mēter eripias de ꝓfūdis iniq̄tatū
Quia. si iniq̄tates obſuaueris do. do.
q̄s sustinebit? O magnū ꝓfunduz
O abyssus multa. ꝓfunda valde.
nimis qꝫ piculosa Ecce enī vndiqꝫ
oib⁹ circūspectis. nllꝫ bo^m. ꝫ vbiqꝫ
malū vidēs. cateruas scelerꝫ meo/
rū cernēs. nimirū pauescens excla
mo O dn̄e si iniq̄tates obseruaue
ris. id ē ad vindictā eternā ſuaue
ris. dn̄e q̄s sustinebit te iudicē? Nō
tm̄ ego solus nō sustinebo. sed nec
q̄s ali⁹. qꝛ nullus alius ē (nisi sedu
ctus et veritate vacu⁹) qui se non
cognoscat peccorem Nā si dixerim⁹
qꝛ pcc̄m nō habemus nosipsos se
ducim⁹. et ꝟitas in nob̄ nō est. Nō
ergo p̄sumā de mea iustitia sed de
tua mia. Quia apud te ꝓpicia. ē.
Si eni iniq̄tates sic obſuares. vt
earū iudex solus esse velles. et esse
nolles misericors. vtiqꝫ nlla mihi
esset spes. nulla consolatio Sꝫ ideo
nō despero. qꝛ apud te ꝓpiciatio ē
. Et ꝓpter legē tuā. Legē amoris
et gr̄e. in qua das reis veniā. susti
nui te dn̄e. patient̄ spans. ꝗ sperā
do expectās tuā miam Et ħ dn̄e.
qꝛ oia nosti. nō solū tibi cōfiteor. ꝫ
etiā alijs. vt oibus notū sit mani/
feste dicēs. Sustinuit aia mea in
ꝟbo ei⁹. Cui⁹ eius? In verbo ei⁹.
cui⁹ ꝟbū nō fallit nec fallit̄ Nō in
verbo hois qui mendax est. sed in
ꝟbo dei qui verax ē Vn̄ subdit.
Spauit aia mea in dn̄o. nō in ho
mine. ꝫ in deo spauit. qui ꝟbo suo
infallibili. per pccorꝫ veniā. regni
celorꝫ gloriam re ꝓmisit Spēauit
inqꝫ. A custodia matutina vsqꝫ
ad noctem. Id̄o dicit a custodia
seu vigilia matutia. q̄ est p̄ncipiū
diei spandū vsqꝫ ad noctem. qꝛ in
dn̄o spare debet aia a p̄ncipio vi/
te vsqꝫ ad mortē. Nā qui vsqꝫ ad
mortē pseuerauerit. salu⁹ erit Sic
ergo. spet israel in dn̄o. Nō solū
speret vn⁹ solus. sed totus fidelis
ꝓplus. qm̄ nō vni soli sed multi. di/
ctum ē Spate in dn̄o oms̄ cōgre
gatio ꝓpli. effūdite corā illo cor
da vr̄a Et merito spet israel. scilꝫ
oms̄ ecc̄ia et cōgregatio fidelium
in dn̄o. q̄a apud dominum mia.
nō magna solū ꝫ maxia. nā. copi/
osa ē apud eū redēptio. Sꝫ quō
verꝫ est. ꝙ copiosa fuit redemptō
tpe dauid. cū nondū tpūs redem/
ptionis aduenisset? Sane semp co
piosa fuit redēptio. ꝫ vt ip̄e dauid
ꝓphetice inuit. hec fuit apud deū.
hoc ē apd̄ diuinū secretū sp ꝓposita
semp qꝫ ꝓuisa ac eēna p̄destinati/
one disposita sed non sp copiose
ac plene apud hoies exhibita. q̄a
nō tpe legis nature n̄ legis moy/
saice ꝫ tpe legis gr̄e De q̄ scptū ē
Qn̄ venit pleītudo tpis. misit de⁹
filiū suū factum sub lege. vt eos q̄
sub lege erāt redimeret Vn̄ tādē
impletū est qd̄ olim dauid p̄dixe/
rat. Et ipse redimet israel ex oib⁹
iniq̄tatib⁹ eius. Nūc ergo dn̄e.

miscdie marie optimū tps ē vt de
pfūdis fluctib⁹ miseriaꝝ ad te fōtē
miarū clamādo ɔsurgā. et de me
meaqꝫ ppria ꝟtute diffidēs de te
tuaqꝫ gr̄a et pietate sperando cōfi
dam. et ad tuā clementissimā ppi/
ciationē ɔfugiā. Dignū quoqꝫ et
iustū est. vt tibi o piissime xp̄e gra/
tias agā. apud quē est copiosa re/
demptio. Ideo copiosa specialiter
esse dicit̄. qꝛ tua in cruce passio. tui
qꝫ p̄ciosi sāguinis oblatio. non so
lum p vni⁹ aut paucorū hoim sa
lute. sed pro toti⁹ israel pro toti⁹
ecc̄ie. pro toti⁹ mūdi. pluriūqꝫ si fo
rent mundoꝝ redēptione copiose
sufficere phibet̄. Per hui⁹ ergo pas
sionis virtutē. p huius sanguinis
effusionē te dep̄cor. vt a pctis me/
is. et a penis quas p his mereor
me redimas redemptuz qꝫ ab eis
eripias. et ereptū a malis meis. te/
cuz in bonis tuis habitaē ɔcedas
¶ Meditatio sup septimo psalmo
penitentiali.

Omine ihu xp̄e qui sperā/
tes in te nō deseris. clamā
tes ad te nō despicis. qui
q̄rentes te non fugis. te desideran
tes nō respuis. sed de se diffidētes
in te aūt ɔfidentes cōsolaris. Ti/
bi humilit̄ supplico. vt m̄i qui in p̄ce
denti psalmo cōfessus sū diffiden/
tiam virtutis pprie. tua potēti vir
tute largiri digneris sobriā exulta
tionez sp̄ūalis leticie. ad quā impe
trandā suspirās dico. Dn̄e exau.
oroēz me. auri. pci. obse. meā. Quod
sepe dixi. iteꝝ repeto. vt orōnis re
petitio. sit deuotionis cōfirmatio.
Nec me tedet sepe iterare verba
orōnis. qui sepi⁹ iteraui opa iniq
tatis nec peto exaudiri in mea iu/
sticia. sed in veritate tua exaudi me
in tua iusti. Hoc est tu qui verax
es. et in veritate tua penitētib⁹ ve/
niā pmisisti. exaudi me penitentez
nō in mea sed in tua iusticia. scz in
mia tua. que penitentes iustificat.
Peto eni iusticiā mie. quā exerces
in p̄nti seculo. nō iudiciū illi⁹ iusti/
cie. quā factur⁹ es in futuro. Ideo
sequit̄. Et nō intres in iudi. cū ser
tuo. Ego eni nō sū dign⁹ vocari
amic⁹ vel filius tu⁹ sed tn̄ ſu⁹ tu⁹
sū. qui mia indigeo ad te fugitiu⁹
redeo pacē q̄ro. Non ergo in futu
ro intres mecū in districtū iudiciū
qꝛ ego volo intrare tecū. Intrāt in
iudiciū cū dn̄o. qui iustitiā suaz ia/
ctantes de ea p̄sumūt. Quibus p
pphām dicit dn̄s. Quid vult. me/
cum iudicio ɔtendere? Oēs dereli
quistis me. Nō sic ego. ꝫ iusticiam
meā coram me. esse nullā reputo.
Qꝛ nō iustifi. in ɔspe. t. om. viuēs.
Qꝛ etsi apud se q̄s suo iudicio iu/
stificet̄. tn̄ ois hō in h mōrli corpe
viuēs nō iustificabitur in cōspectu
tuo. qꝛ interiora ⁊ occulta homis
vides. in q̄bus nemo hn̄ plene iu/
stus aut mūdus est tuo iudicō. q̄n
tūlibet scūs hoibus videat̄. Ideo
paul⁹ ait. Nihil m̄i ɔscius sū. sed nō
in h iustificat⁹ sū. Vel intelligi p̄t.
nō iustificabit̄ in ɔspectu t. Id ē in.

tui ꝺpatione.non solū oīs hō.sed
nec oīs viuēs etiā angel⁹.qꝛ sol⁹
deus est in quē pcc̄m cadere non
pt.in cui⁹ cōspectu.etiā astra non
sūt mūda Nō ergo intres mecum
in iudiciū rigorose.sed mecum pie
ac misericordit̄ agel. Qꝛ psecut⁹ ē
inimic⁹ .i.diabolus vel quisqꝫ ali
us aduersari⁹ l. aiam meā. l. et hu/
miliauit in ter.vi.m. l. hoc ē.q̄ntū
in se fuit eā vt celestia relinqueret
et terrena sapet inclinauit Et itez
l. Collocauit me in obscuris.hō ē
in pcc̄oꝝ tenebris l. sicut mortuos
seculi .i.sicut ceteros pcc̄ōres nō
spūaliter viuētes.sed seculariter in
pcc̄is moriētes Jō l. anxiat⁹ ē sup
me spūs me⁹.in me tur.est corm. l
Sꝫ ecce postq̄ꝫ tristia p̄cesserūt.le
ta sequūt̄.postq̄ꝫ anxiat⁹ fui et tur/
batus ꝑ multiplicē inimici tentati/
onē.letus fact⁹ sū per spūalez dei
ꝯsolationē l. Qꝛ memor fui dieruz
antiq̄ꝛū.i.scꝫ dieꝝ eternorū.hoc ē
tue eṫnitatis dn̄e.cui⁹ mēoria ma
xima cā est spūalis delc̄tationis et
leticie Vn̄ sc̄ptū est Memor fui dei
et delectat⁹ sū Nec solū in dieb⁹ eṫ
nis seu rebus inuisibilib⁹.sed etiaz
in creaturis tpalib⁹.te eṫnū ꝛ inui
sibilē deū ꝯtēplatus sū Nā l. medi
tat⁹ sū in om.ope.tu.in fac.ma.t.
meditabar .i.Quesiui in opib⁹ arti/
ficē in creaturis creatorē.in reb⁹
factis.te eaꝝ mirabilē ꝯditorem.
Creatura tua facta est m̄ speculuz
vt in ea te ꝯgnoscerē deū meū.q̄a
vt ait apl's.inuisibilia dei per ea q̄
facta sūt.intellecta cōspiciunt̄.sem

piterna q̄ꝫ virt⁹ eius et diuinitas.
Et idō l. Expādi man⁹ me.ad te. l
Quia in opibus tuis cognoui ꝙ
oīa bona sūt.et nō a se.sed a te
tueqꝫ bonitatis ꝑticipatione bōa
existūt.idō tibi grās agēs.expan
di in orōne man⁹ meas ad te tāq̄ꝫ
ad bonoꝝ oim largitorē l. Et aīa
mea sicut terra sine aq̄ tibi. l. Nō so
lū ad te expandi man⁹ corpis mei
sed et oēs vires aī Ex merito.qꝛ l.
aīa mea. l. a te derelicta.est l. sic̄ tra
sine aqua. l. Jdō debet se ad te ex/
pandere.et nō sibi ipi.sed tibi ad/
herere.qꝛ nō se ipam.sed tu sol⁹ eā
potes rore grē irrigare Sicut aūt
terra sine aqua sterilis ē sic aīa sn̄
grē tue pluuia fructū ferre nō pōt
Tu ergo l. velocit̄ exaudi me dn̄e. l
cito dando pluuiā grē.qꝛ sitiuit in
te aīa mea Jdō si aquā dare lōgi⁹
differas l. deficiet spūs meus. l. a te
tanq̄ꝫ sterilis derelict⁹ Et ꝓpter h
l. Nō auertas faciē tuā a me. l. spm
meū derelinquendo.et ab eo aufe
rendo.vel ei differēdo grē tue do
nū Alioq̄n l. simil' ero descēdentib⁹
in lacū. l. hoc est in ꝓfundū pcc̄o/
rū Sꝫ poti⁹ l. Audıtā fac m̄ mane
mise.tu. l. Fac inq̄ꝫ m̄ miam tuā.au
ditā scꝫ a ꝓphis.manifestatam in
sc̄pturis Fac me interi⁹ sentire.qd̄
exteri⁹ facis audire Et h fac māe
id ē cito et nō tarde l. qꝛ in te spa/
ui. l. Et idō spaui.qꝛ audiui Prope
est dn̄s om.inuo.eū.om.inuo.eum
in veri. Et vt cito facias m̄ miam
tuā l. notā fac m̄ viā in q̄ ambu. l
vt sit lucerna pedib⁹ meis verbum

tuū. ad recte ābulandū in via mā/ datoꝝ tuoꝝ. qꝛ ad te. Ia ꝗ tanꝙ a p̄re lumınū descēdit ōne bonū ꝗ qui illumīas oēm hoiem venien tem in hūc mūdū. ad te inꝙ. et nō stra te leuaui aīam meā. Et īdo Eripe me ab inimicis meis dñe ad te ofugi. Nō a te fugi oteñnē do et postponēdo lucē tuā. sed ad te cōfugi q̄rendo et postulādo eā Iδο. Eripe me de inimi. m. dñe. sciꝫ a diabolo et ministris suis. ꝗ tēraut me. vt ābulē in tenebris Et vt ab eis eripias me. Doce me fa cere volūtatē tuā. qꝛ si nō doces me. faciā volūtatē meā. nō tuam ꝗ sic deseris me deus me⁹. dū ego te desero Ergo doce me. qꝛ de⁹ me⁹ es tu. Nō aliū currerē. si aliū crea torē haberē Sed qꝛ tu sol⁹ es de⁹ meus īdo doce me vt magr̄ meus Qð vtiq̄ facies. qꝛ. Spūs tu. bo deđu. me in ter. rec. Ecce q̄a sup in mēoria eꝛnoꝝ et in ōtēplatione tua et tuoꝝ opm. delcatus suꝫ. ne magnitudo ōtēplationis extollēt me. ne supba fiēt letitia mea. letis miscui tristia. sed iā post tristitiam cōuertoꝛ ad gaudiū Iā eni plene spero ꝑ spūs me⁹ malus nō ꝑdu/ cet me in terrā puersam infernaliū penaꝝ. qꝛ. Spūs tu⁹ bo. dedu. me in ter. rec. In t̄rā sciꝫ gaudioꝝ. de qua dicit Portio mea in t̄ra viuē/ tiū Et h̄ nō ꝓpter meritū meū. ꝗ ꝓpter nomē tu. do. viui. me in eq̄. t. Inō in iusticia mea. Ego enim me occidi ꝑ pc̄m meū. sed tu me viui ficabis ꝓpter nomē tuū. qð ē īds. et interꝑtat̄ saluatoꝛ Ut rex nois tui impleas. tu enis ih̄s. ꝗ me vi uificādo sanab Et sic. Educes de tribulatiōe. Ihu⁹ seculi. aīam meā I. ꝗ in mia tua. Inō in merito meo. Disꝑdes oēs inimicos meos. Quos etiā inimicos tuos merito dixerim. qꝛ in me seruo tuo te dñm meū. quantū in se est ꝑsequūtur et gl̄iam nois tui Cui et nō m̄. salutē meā attribuo. dicēs Nō nob dn̄e nō nobis. ꝗ noī tuo da glo. Hanc inꝙ gl̄iam saluti mee aduersando auferre conant̄ Iñ ouenienē sub ditur. Et ꝑdes oēs qui tri. aīa. m. sciꝫ diabolū et oēs obstinatos ꝗ merito ꝑdes me tribulantes Qm̄ ego seruus tu⁹ sū. Nō te in mea tri bulatiōe recurrēs. sicut seru⁹ humi lis et fidelis vasallus recurrit ad dñm Ecce ego hui⁹ psalmi alio/ rūꝙ psalmoꝝ pn̄ialiū leta oclusio Ecce spūalis leticie exultatio. quā salutaris pn̄ie cōtristatio finaliter opatur. Iñ qui per pn̄iam affligi tur. tandē dicit osolationes tue le tificauerūt animā meā.

D ergo mihi dñe hos q̄s pn̄iales psalmos ecca tua nomiat. et a penitētibus tibi psallendos esse dicat. taꝫ di/ gne ac deuote. nō solū ore sed eoꝛ de penitendo psallere. vt per cōtri stationē pn̄ie salutaris. exultatiōꝫ consequi valeam letitie spūalis. vt post salutarē pn̄iam tandē ꝑ spiri tualē letitiā exultando dicā Sps tuus bon⁹ dedu. me in terrā rectā. Da mihi dñe hūc septenariū peni

tentiū psalmorū esse remediū cōn
septenariū mōrliū peccatoꝝ. mihi
qꝫ esse auxiliū ad septenariū virtu
tū pncipaliū ad septēariū donoꝝ
spūaliū. ad septenariū beatitudi/
nū. ad septenariū deniqꝫ petitōnū
in orōne dñica otentarū ¶ Da m
dñe in horū psalmoꝝ meditatōne
timorē pene. dolorē culpe. spem ve
nie. amorē cordialis mū dicie desi/
deriū celestis prie. diffidentiā ꝯtu
tis ꝓprie. exultationē deniqꝫ ꝑēna/
lis leticie De hoc eniz septenario
mētaliū affectuū pncipaliū agit
in h septenario deuotoꝝ psalmoꝝ
ꝗbus septez affectib⁹. quasi septem
scale pñie gradibus. ad vitaz pa/
trie celestis ascendit quo me fina
liter deducas. et feliciter ascendere z
tecū habitare perpetuo qꝫ regnare
tu misericorditer ꝓstare digneris
Qui viuis et regnas in secula secu
lorū Amen.

Jn hoc finitur doctrinalis exposi
tio magr̄i Joh̄ Gerson sup septē
psalmos penitētiales ꝛc.

Sequit tenor appella/
tionis cuiusdā pcc̄oris a diuina iu
sticia ad diuinā misericordiā ꝛc.

n tua o regi
na celi et mūdi to
tius dña dei geni
trix illibata virgo
maria Ac vestruz
oim celestis regni ꝓcerū ciuitatis
eterne ociuiū et beate felicitati. co
heredū coram dei throno ꝛ agno
iugiter astantiū Tuqꝫ sacer euā/
gelista Johes pudice virginalis
panymphe celestiū scrutator egre
gie ꝛ diuinoꝝ scriba doctissime tan
qꝫ in psone singlaris autētice et ꝓ
rogatiue scitatis et dilectiōis am
plioris dignissime pñtia Ego. N.
oim filiorū dei ingratissim⁹ merito
rū pauprim⁹ et scelerū abūdatissi
mus ab oim pcc̄oꝝ meorū gnami
nibus firmo correctiōis ꝓposito ꝛ
aio ad emendationē vite melioris
fiducialit appellādi ꝛ lachrymarū
meaꝝ pfluuijs a districtissima tua
dñe iusticia ad clementissimā boni
tatis tue miam ꝓuocādi dico ꝓte
stor ofiteor et ꝓpono Q licet ego
pcc̄or impius indignus ꝛ miserri/
mus tātilla mea tpa puericie me/
tas adolescētie cursū et ꝓuectioꝫ
virilitatis mee ꝓgressū imo cūs
vite mee ꝓcessus Annos menses
dies horas et momēta timoē tuo
postposito aio irreuerēti et infru/
nito cogitatu desiderijs et conati
bus malis volūtate ꝓposito et cō

sensu peiorib⁹ necnō ope ↄsuetudi
ne ⁊ ↄtemptu pessimis incessanter
et impie transegerim. legē tuā pec/
cādo dereliqueri. iusticias tuas ꝓ
phanauerim. grām tuā abiecerim
mādata tua nō custodieriz. saluta
ria tua ↄsilia et monita ꝑuipende
rim. pietatis opa segniter neglexe
rim. dona spūs septiformis mōrlit
a me repulerim. btitudines et ꝟtu
tes maliciose spreuerim. ecc̄iasticis
me sacris indignū reddiderim. te/
merecꝫ boni ꝓprie salutis imemor
pcc̄a ↄmiserim. obſuātias ecclesie
sc̄e catholicas et p̄cepta ꝑtinacit
transgressus. flagiciosis meis opi
bus fidē tuā violauerim. peccatis
meis rursuz te fili dei crucifixerim
oibus tuis bñficijs et donis ꝗtui/
tis ingratus extiteriz. flagella tua
licet pauca murmurādo s.-scepei i.
In supbia vite. auaricia cordis. in
quinatione mētis ⁊ corpis. inuidi/
osis actib⁹ peculiaribus castrimer
gijs. iracūdis motibus. accidiosis
corporib⁹. innumeris voluptatib⁹
actualibus culpis mōrlibus ⁊ cri
minalib⁹ vicijs. venialibus pcc̄is.
offensis spūalibus corpis cordis
et oris iniqtatib⁹. factis illicitis. p̄
suptionibus temerarijs. crebris in
obedientijs. negligētijs et delictis
plurimis et alijs nephādis excessib⁹
ex malicia ⁊ fragilitate oibus inte
rioribus et exterioꝛib⁹ meis sensi/
bus te deū meū grauit̄ ⁊ multipli
citer offēderi Et his malis ꝓprijs
nō ↄtent⁹ mala malis accumulās
alijs occasionē peccādi p̄buerim ⁊
eos in puteū interit⁹ mecū traxeri
Peccātib⁹ ↄsiliū auxiliū ⁊ fauorē
impēderim. exēplis ꝑuersis ipe ꝑ/
uersus innocentes puerterim Do
pcc̄a q̄ tarissime defleui q̄si canis
ad vomitū et sus ad volutabrum
luti post lamēta tanqꝫ ea nō plan
xissem impudice redieri ac p̄missa
et oīa alia mea facinora tibi cun
cta videti notissima ordine sciētia
loco tpe et cā vltra modū auxeri
et aggrauauerim mala q̄rū nō ē nu/
merus nequiter ↄmiserim et ꝑ ea
sñiam mortis etne (qua dr aīa q̄
peccauerit ipa morieꝛ) dānabilr
incurrerim in iudiciū tuū horren/
dum et iustissimū dñe et in manuz
tuā dei viuentis ꝑiculose nimis in
ciderim indignationē tuā incurre/
rim. a cōsortio celestis exercit⁹ me
separauerim et ab iniqtate mea in q̄
vsqꝫ adhuc q̄si ꝑ talentū plūbi re/
sideo vt resurgerē nō adiecerīz sꝑ
qꝫ te dñm vocantē me ad pñiam
nō audiuerim ꝓmittentē te p̄mia
etna renuerim. et te mortē m̄ cōmi
nantez ꝑpetuā et diuitias bonita
tis patiētie et longanimitatis tue
in aīe mee ꝑiculū et salutis dispen
diū ↄtempserim Tu tu rex fortis
et potēs vltor metuende terribilis
et iuste iudex de cui⁹ ore sedētis in
throno ꝓcedit gladi⁹ ꝑ iudiciū et
iusticiā bis acutus cōn iniuriā ofi
dens mihi bonitatē et patientiam
sustinuisti et expectasti vt mihi mi
sereraris Prolōgaui iniqtatē et tu
bonitatē ↄtinuasti in charitate ꝑ/
petua miserās dilexisti me ⁊ attra

xisti dissimulasti ꝓpter pñiam oēs transgressiones meas et scelera mea Cōtempt⁹ ingratitudines et delicta nō inꝓperasti mihi.bñficia nō detraxisti ꝓpt̄ crimia.tolerasti patiēter oīa mea flagicia custo/disti me ne vltra ea que feci cōmittere grauiora Nō fecisti mihi ſm pctā mea nec iuxta iniq̄tates me/as Nō tribuisti ꝑ malis mala sed pro malis bona Nō intulisti mihi oꝓbria nō irrogasti iuicia retraxisti manū vltricē vibrantē super me vindicte gladiuz distulisti ſñie mortis executionē Suspendisti iudiciū et iusticiā.ꝓrogasti spe correctionis vite mee t̄minū et peccōꝝ meoꝝ vltionē dignissimā vsque in horā pñtem misericordit̄ auertisti et in miserationibus tuis multis factum est vt nō sim ꝯsūptus ne ꝑpetuū sustineā saluatiōis p̄iudicium p̄rimonij celestis iacturū btē visio/nis carentiā.dampnū corꝑis ⁊ aīe dānatiōis penam.non morituri t̄mis dolorē.inextinguibil̄ ignis incēdiū stridorē dentiū tenebras fletū luctū ⁊ grauamē Ex p̄missis igit̄ dn̄e si a me faciē auerteris et miam desperet.h iniq̄tates meas obſuaueris si in ira tua arguēdo me miam tuā attenueris et ātique mie recordat⁹ nō fueris si in ꝑpe/tuum mihi irasceris ⁊ miam a me peccōre in et̄nū abscōderis si iusti/cie tue soliū me iudicatur⁹ ascenderis et oblit⁹ fueris mei finalit̄ mi/serrimi Sciens me pre iniq̄tatum

mearū multitudine et grauī peccō/rum onere me culpabilit̄ in hac vita grauatū nō indebite timens q̄ʒ verisit̄ si tantis tribulationib⁹ ad/iutorē nō inuenero post hanc vitā me plus et multo forti⁹ aggrauari Ideo q̄ʒ deus iudex iuste in his scꝑturis lachrymaꝝ mearū atra/mento ꝯscꝑtis a te irato ⁊ iusto iudice et a sēie tue dīne iusticie ad te placatū et misericordē p̄rem mise/ricordiaꝝ qui tardā nescis miam et cui ꝓpriū ē semꝑ misereri ⁊ pcce/re q̄ꝛ supiorē nō habes cuz tu sis solus altissim⁹ et in mia copiosus ad tribunal tue clemēcie bonitatis. et mie que iudiciū superexaltat in spe venie Ego miser ad te miseri/cordē cui⁹ mie nō est numerus ꝓuoco et appello.et te reginā et matrē mie oēsq̄ʒ scōs et elc̄os dei ⁊ spēaliter vos iudices iusti omilitones apl̄os peto vt instanter instā/tius instantissime ꝓ me peccōre mi/serrimo ad deū meū supplicit̄er int̄cedatis ac iteꝝ et iterū et cū oīa qua possū deuotionis et humilitatis instantia a te cui⁹mia plena est oīs terra et per te in celis ꝓpa/rata et in eternū edificata grām ⁊ veniā Et q̄ꝛ in mia diues es clemētiam et miam peto m̄ dari cuz ip̄e deus me⁹ sis cuius miserationes sūt suꝑ omnia oꝑa tua qui cui voluerís imo oīm misereris et q̄ gratiam et miam in q̄cunq̄ʒ hora peccator ingemuero mihi dat̄ possis et velis subijciens corpus et aiam

vitã et opa res statũ et tempora
mea necnõ om̃es et singulos mie
tue adherẽtes seu adherere volen
tes ꝓtectioni et gr̃e abundantissi/
me bonitatis et mie tue dñe deus
pať vnigenite Jesu christe et spiri
tus orphanorũ paraclite indiui/
duaq3 trinitas bñdicta Protestor
etiã q̃ pñtem orõnis mee deuoti/
nem aspectib⁹ tuis sepius publica/
re ac mores ꝛ vitã auxilio tuo q̃n
to celerius potero corrigẽ ꝛ emẽ/
dare volo Rogo etiã te fili dei cru
cifixe vt lateris tui vulneris signo
quo illã in cruce pendẽs orõez pr̃
ignosce illis q2 nesciũt q̃d faciunt
cõsignasti et in qua ꝓ tua reueren
tia es exauditus s hãc etiã oraciũ/
culã meã dñe ꝓuocatiõis mie cle
menter ↄsignes et eã mie multe fa
cere digneris efficacẽ Requirẽs te
sacer scriba Johs q̃tenus pñtem
meã orõem tibi cõmisse ỽgini mr̃i
cuz exoratione ꝓ me publices Et
tu regina mie cũ oñsione ꝓ me pe
ctoris et vberũ tuoꝝ quẽ genuisti
dei filio notifices Tu q3 fili clemẽ
tissime eã pr̃i cũ oblatione pro me
passiõis, sãguinis vulneꝝ tuorũ ꝛ
mortis offeras acceptabilẽq3 faci
as alme t̃nitati vt per eam et alia
pietatis opa gr̃am ꝛ miam pcc̃o/
rum remissionẽ et veniã requiem ꝛ
vitam merear sempiternã Amen

Sequit̃ oratio apl'orũ

Q Uia iusticiã meam tanq3
fragilitati et demeritis tu
is intolerabilẽ declinãs ad tribu/
nal mie mee tanq3 ad supiorẽ iusti
cie sub spe venie hũiliter appellasti
Jdcirco q2 in mĩa te redemi in mi
sericordia te saluũ feci miaz docui
miam et non mortem volui miseri/
cors sũ miserator lõganimis ꝛ mľ
tum misericors imo sũ pr̃ miarum
Et q2 regina glorie mr̃ mie mater
mea astat a dextris meis ꝓ te bo
na loquẽs et miam postulans cui
nõ est mihi phas aliq̃d denegare
ob reuerentiã et pietatẽ multitudi
nis mie mee et int̃cessionẽ matris
mee oĩumq3 electoꝝ gr̃e et mie in
gloria ꝑticipũ Appellatiõi tue mi
sericorditer defero et te ad tribu/
nal mie mee clementer admitto ti/
bi q3 vt miam ↄsequaris oĩm die
rum vite tue t̃minũ ꝑẽptoriũ ad ꝓ
secutionẽ mie et ipsius assecutionẽ
assigno Ac latam contra te sñiam
iusticie mee ꝓpicius relaxo Jta vt
si vsq3 in finẽ misericors fueris mi
sericordiã tñ meã q̃n aliq̃n pecces
a te nõ dispgam vt damnẽ neque
nocebo in veritate mea vt abijciã
te in finẽ sed pro pcc̃o vapulabis
sed tamẽ nõ peribis ꝛc.

Resolutio quorundã

Ab eodẽ magistro Johanne Gerson quorũdã dubiorꝝ resolutiones

Item nota ꝙ nullus tenet̃ ꝯfiteri pccã veñalia lege diuina nisi sit ad hoc spẽaliter obligat⁹ per votum vel ꝑticulare statutũ. quale nõ debet leuiter fieri Et qñq3 magi. expediret cessare a ꝯfessiõne talium q̃3 nimiã incurrere solicitudinẽ. q̃ plus impediret aliqñ q̃ fruct⁹ cõfessionis iuuaret Aliqñ etiam cõfessione facta oportet sepe iterũ cõfiteri. ⁊ sic deinceps sine t̃mino attento qd̃ vix facim⁹ aliq̃d vbi nõ possumus rõnabilit̃ formidaẽ de peccato veniali.

Itẽ querit̃ vtrũ iunior ãbulãs in via aut equitans cũ seniore debeat sibi obtẽꝑare in omnib⁹? Rñdet̃ ꝙ simplr̃ sine aliq̃ interrogatõe iunior deb3 obtꝑare suo seniori in oĩb⁹. nisi manifeste ꝑcipiat ꝯtra ꝑcepta diua Supponit̃ ꝙ iunior reputet merito seniorẽ memorẽ salutis sue. et sufficiẽter aduertat ad id qd̃ facit et ꝙ habeat recordari eciam illorꝝ que habent̃ in ordine Sec⁹ vbi deesset aliq̃d istorũ. q̃a posse3 humili verbo vł signo reducẽ ad memoriã vł aduertẽtiã seniori.

Nota ꝙ duplr̃ dici põt pccm̃ veniale Nã aliud est veniale solu3 ex genere. sicut verbũ ociosu3. aut mendaciũ iocosũ Aliud ẽ veniale ex hoc ꝙ nõ fit cũ deliberatõne ꝑfecta. sed in ꝑimo motu vel quadã surreptiõe. q̃admodũ nullũ ẽ peccatũ adeo mortle quin per defectũ ꝑfecti ꝯsensus possit remanere infra metas solu⁹ venialis Et quo ad ista pccã venialia verissima est regula bti augusti. videlz ꝙ nullũ pccm̃ veniale est adeo quin mortle fiat dũ placet Sed de ꝑmis venialibus nõ oportz. imo licus tenẽdat ꝑ regula ꝙ ꝯsensus in actum venialẽ. supple de genere nõ est nisi venialis. sicut mẽtiri iocose etiã ex deliberatiõe vel frangere silentiũ qd̃ solũ impositũ est ꝑ modũ discipline. et delectari in istis nõ est nisi veniale Si aũt delectatio fundaretur sup̲ hoc qd̃ est pccm̃. id ẽ ꝙ quis delectaret̃ in hoc actu sb̃ hac rõne qua ꝓhibet̃ et displicet deo tũc ipa delectatio pccm̃ mortale esset Sed hec esset diabolica placentia q̃uis posset forte iunc pcco mortli quis in hoc casu delectari in hoc ꝙ habet talẽ libertatẽ sic agẽdi nesciente suo superiore. aut alia tali ratione.

Itẽ querit̃ qñ cõmittit̃ peccatũ mortale in voto obediẽ? Rñdet̃ ꝙ maiores ꝑcipiẽtes aliq̃d subditis suis non intendũt ligare aĩas eorꝝ nec dñt Et ideo si quis aliq̃d sibi iniunctũ a maiore ex negligẽtia aut incuria nõ sic adimpleret aut differret nõ ꝓpter hoc peccaret mortaliter Sec⁹ si hoc ageret ex ꝯtemptu Dicitur aũt q̃s ꝓprie peccare ex ꝯtẽptu. qñ facit aliquẽ actũ. mot⁹ ꝑin/

cipalit̄ ex hoc ꝙ iniūctū est sibi op
positū. Ac si diceret Quia p̄cipit̄
mihi hoc. ego in ꝯtemptū p̄cepti
faciā illud. q̄si scʒ vellet ōn̄dere su
am falsā libertatē. ⁊ h̄re illā vela/
men malicie

Queritur rursus vtrum sit vtilius fratri in
cella sedenti vacare lectiōi. q̄ʒ orō/
ni vel meditationi aut ecōuerso.
Jōēs R̄n̄det ꝙ nō solū attēdendū
est ad illud q̄d magis ꝓficit ꝓ p̄n̄
ti. q̄ʒ etiā ad illud q̄d disponit ad
futuros ꝓfectus Et q̄ꝛ assuescere
meditatiōi forti et vehemēti plus
ꝓficit in futurū ꝓpter habitū quē
adquirit hō vt postmoduʒ facilit̄
meditet̄ imo etiā ꝯtemplet̄ q̄n̄ vo
luerit etiā solus. etiā ex officio. et̄
sine libris. ꝯsulendū est ꝙ fr̄ assue/
cat meditatōi. vt nō semꝑ opteat
eū h̄re libros an̄ oculos suos Sʒ
ip̄e cogitatiōes solide sint libri sui

Itē querit̄ vtꝝ quis posset h̄re certitudineʒ
ꝙ de⁹ remiserit ei pc̄c̄a sua. saltē q̄
ad culpā. etsi nō habʒ certitudinē
q̄nto tp̄e opteat ea deflere: R̄n̄de
tur ꝙ null⁹ de h̄ certus esse p̄t nisi
per reuelationē. q̄ꝛ sc̄ptū ē Nemo
scit an amore an odio dignus sit.
Sed q̄n̄ q̄s ꝯfessus ē ꝓ suo posse
et dolʒ de pc̄c̄is suis. et ꝓponit de
inceps nō peccare iste credit̄ esse
in statu gr̄e. ⁊ de bonitate diuina
pie ꝯsidere p̄ōt ꝙ ei deus remiserit
pc̄c̄a sua saltē q̄ ad malū culpe. et
in tali statu exn̄s p̄ōt accedere ad
ꝯmunionē et missam celebrare.

De scd̄o r̄n̄det̄ ꝙ quis in reli/
gione existens ex quo ꝓ modulo
suo et posse confessus est pc̄c̄a sua
que fecit quoꝝ recordabat̄. ⁊ con
tritus satisfecit ad volūtatē eccl̄ie
id est maioris sui qui sp̄ealiter ei⁹
curā habʒ. et ꝓponit amplius nō
peccare. tutius est vt de cetero nō
reflectat oculos suos ad pc̄c̄a sua
singularit̄ cōsideranda ⁊ maxime
carnis. que ei possent plus obesse
q̄ʒ ꝓdesse. sed ꝯfidens de mia dei
et bonitate studeat ꝓficere de die
in diē ascēdendo de virtute in vir
tem. vt tandē possit videre deum
deorū in syon Cū vero ab elatio/
ne temptat̄ tūc ad eius memoriaʒ
reducere p̄ōt generaliter peccata
sua nō discurrendo per singula vt
inde humiliet̄ ⁊ gr̄as referat crea
tori suo qui eripuit eum de tot ac
tantis p̄iculis. in quibus aliq̄n̄ ex/
titit et p̄mansisset. nisi eum bōitas
dei q̄ neminē vult p̄ire subleuasset
et liberasset Apud p̄rm narratio/
nes data ē varia r̄n̄sio ab vno pa
tre mō vni mō alteri s̄m ꝙ ꝓspe/
xit ꝙ iste ex recordatōne p̄teritoꝝ
humiliaretur et ferueret in amoē.
alter nō satis purificat⁹ tēptaret̄
et rediret ad carnē.

Querit̄ si fr̄i alicui ꝑturba/ to aut occupato in
diuersis p̄cepit aliq̄d senior. et ex
surreptione responderit ei iunior.
Sinite me. ego nihil faciam pro
vobis verūtamē statim cōpūgit̄
dolēs. et adimplet p̄ceptū seniori.
q̄d paulo an̄ dura ꝯfusiōe renuerat

Queritur inqȝ an sic respōdendo mōrliter peccet? Rñdet᷑ ꝓ vna vi/
ce aut duab⁹ aut t̄bus nō peccat mōrliter sed si ex ɔsuetudine h̄eat
sic rñdere peccat mōrliter. qꝛ debȝ resistere ɔsuetudini male. ẜ ex quo
frequent᷑ recidiuat. sic signū est ꝙ tali vicio est hituatus. et nō cadat
ex surreptione Rñdēt insil᷑ docto/res theologi ꝙ sicut ꝑma ebetas
nō est pccm̄ mōrle. ita nec scd̄a. silr nec tertia. nec cētesima nisi addat᷑
circūstantia in vna ebrietatū seq̄/tiū que ɔuertat eā in pccm̄ mōrle
puta ꝙ nūc aduertit inebrians se ꝑiculū mōrle qd̄ incidit ex ebrieta
te. ⁊ tñ delıberat ꝙ se inebriat ↄ̄p plicetur ad ꝓpositū.

Queritur si dicēdo officiū diuinū occurrat cogitatō deuota circa aliud q̄ȝ so
nent ꝟba seruicij sit vtilius insequi cogitationē illā et cōtinuare q̄ȝ re
ducere se infra terminos ⁊ limites seruicij Rñdet᷑ ꝙ talis aut est exer
citās iā circa illā cogitationē ita ꝙ transit iā apud deū in ɔtempla
tionē. id est ꝙ faciliter et absqȝ im pedimēto pōt ẜm illā se ipm̄ eleua
re. et ẜm illā videre velut in lumie claro et impturbato. et ita potēit
talis in illa ɔtēplatione semet ex/ercere etiā tp̄e seruicij. qꝛ cū omni
facilitate et sine impedimēto reuer sionis ad ea cogitāda que dicunt᷑
in seruicio transibit nūc in h̄ nunc in illud Sin vero cogitatō que oc
currit sit insolita et egeat grandi et forti attētione vt cognoscatur.
nec possit trahi ad familiarē ɔgni tionē et facilē nisi cū diuturna me/
ditatione tūc in hoc casu videt᷑ tu/tius et ɔsultius cogitationē illam
differre vsqȝ post tp̄us seruicij qñ seruiciū est impositū sub diffinito.
Et ẜm hoc videt᷑ intelligi dictum bernardi in vna omelia sup cantı/
ca vbi vetat ne quicq̄ȝ aliud tēpe seruicij cogitet᷑ etiamsi salubre ali
quid occurrerit.

Explicit

Sequit᷑ respōsio eiusdē dñi Cācellarij cuidā familiari sibi
rescꝑta sub triplici q̄one distincta

Uerit᷑ si quis ficte faciat ɔfessiōȝ vtꝝ teneat᷑ iteꝝ de
om̄ibus ɔfiteri. Re spōsio Presupponē
da ē distinctio magr̄alis de fictō/ne. qꝛ quedā est ꝑniciose mentiēs
Quedā dolose dimidiās Quedā patēter inficiās. quedā insufficiēt᷑
discutiēs Fictio triplex prior impe dit ne ɔfessio vel ꝑtensa absolutō
valeat sic fingenti q̄n oꝑteat iteꝝ de om̄ib⁹ sacr̄aliter ɔfiteri Quar/

ta vero fictio pōt inueniri licet nō bona.nō tñ sicut peiores equaliter mala.vbi licet absolutio nō confe rat grām aut pcc̄a deleat.cōfert tñ cessante fictione.nec opoztebit de se ficte ɔfessis iterū cōfiteri Cō uenitunt in hoc satis doctores ꝙ vnū pcc̄m mōzle nō delet̄ sine alio als seqret̄ ꝙ grā simul staret cum pcc̄o mōzli.Mentiēs aūt in ɔfessi/ one pnicìose peccat mōzliter Se/ cus est de mēdacio qd̄ ex suo ge/ nere esset solū veniale.vt mīscēdo leuē q̄ndam circūstantiā falsā vel excusati onem friuolaꝫ Fictio aūt dicit̄ dolose dimidiās.q̄ tacet ad celandū pcc̄m suū vni sacerdoti.li cet ꝓponat dicere alteri sacerdoti et B in fraudē integritatis ɔfessio nis.videlicꝫ ne vilis reputetur si B pc̄m tali detegeret.cui iam alia plura forsā grauia detexit.reſuās hoc cuidam alteri qui p̄ora nescit vt fallaciter repiatur apud huma nū iudiciū pùus pcc̄oz.qui coram deo est veracit̄ magnus peccator Si aūt fiat hec dimidiatio absqꝫ dolo.vtpote iusta rōne vt dū ha/ bet casus excōicationis vel alteri superiori reſuatos qui nō vult alia audire.vel in alio casu dū idē om nia patus esset ɔfiteri peccatā et sacerdos vult bene audire omnia sed nō eadē hora Uel tertio duꝫ habet aliqd̄ pcc̄m de quo p̄sumit pbabiliter ꝙ si diceret suo ɔfesso ri ipe scādalisaret̄ in fide vel mori bus Uel idō qꝛ fortasse tāgit p/ sonā ipius sacerdotis sicut casus possibilis pōt occurrē et nō habet ꝓ tūc aliū ad manū cui possit inte graliter ɔfiteri aut si hr̄et non tñ bene auderet ꝓpter suspitiōes sini/ stras cauēdas aliū ꝓ tali vice ac/ cedere.hmōi fictio dimidiās quia nō fit dolose.imo nōnūqꝫ religio/ se et prudēti discretione.nō repro. batur a doctorib' cōiter Licet eni ɔfessor vices gerat dei in audien/ do ɔfessiones.nō tñ est ob hoc de us vel angel' sꝫ hō Uñ nimirū vt hō pōt scandalisari.Fictio tr̄ia est dū ɔfitens retinet ꝓpositū actu/ aliter adhuc iterū peccādi nec ha/ bet ꝓpositū iuxta cōfessoris volū/ tatem iniuste ablata restituendi et satisfaciēdi aliis ꝓut foret satisfa/ ciendū.et relabit̄ hec fictio ⁊ coin cidit in duo mēbra priora. Ratio quia vel est celatio peccati morta lis si non cōfitetur hoc ꝓpositum peccādi Uel est pniciosū menda/ ciū scꝫ si dicit se penitere et dolere peccasse.cuꝫ manifeste oppositum ostendāt signa sua ex quo nō vult satisfacere iuxta sacerdotis iudi/ ciū.Fictio q̄rta p̄t ɔtingere multi/ plicit̄ Prio ignorādo videlꝫ fc̄m quia nō fuit sufficienter recogita/ tū.scd̄o ignorādo si factū sit pec/ catū saltē mōzle.tertio ignorando p̄suppōsito ꝙ sit pcc̄m mōzle si sit tale et tā expsse ɔfitendū.quarto ignorando si displicentia peccati sit p̄ncipalit̄ nō rōe culpe ꝫ pudo/ ris aut pene.quinto ignorando ꝙ si

motus in detestationē pcti sit sati.
intēsus vel nō Secūdo ignorādo si
ponat obex absolutiōi ꝓpter ꝓpo
siciū nō abstinēdi Dicit ergo ꝙ cō
fessio nō est ꝓpt aliquā istaꝝ ficti/
onū iterāda. et habꝫ efficaciā vel
in absolutione sacramētali ꝟtute
clauiū. vl' postmodū cessante ficti/
one. sicut in baptismo. et ita cōcor
dat scūs thōs cū alijs doctoribus
Silr si fiat dimidiatio cōfessionis
nō dolosa. sciendū est nō reiteran/
dam esse pctoꝝ ɔfessionē

Questio Querit si habeat
suspicio de illo q̄
cōfitet ꝙ nō sufficienter discusserit
ɔsciam suā an possit absolui nulla
inquisitione de pctis sibi facta Re
spōsio ꝙ si ɔfessor non sit curatus
debens ex officio talē audire. pōt
q̄rere dilationē et remittē ad aliū
Si aūt sit curat' vel debitor audi/
tionis ɔfessionis. tūc distinguēdū
est ꝭm qualitatē ꝑsonaꝝ Nā si cō
fitens sit adultus et discretus pōt
fieri vnū ex duob'. aut ꝙ petatur
ab eo si velit, moneri per inq̄sitio/
nes de statu ɔscie sue libent ⁊ sine
scādalo Et si appareat ex rñsione
ꝙ nō. fiat scdm. dicēdo ꝙ debꝫ eē
certus ɔfessionē suā vl' absolutōꝫ
nil valere si aliqđ pctm celauerit.
Nec est intentio absoluētis nisi sub
hac ɔditiōe tacita vel expressa Et
melius est vt tacita sit q̄ȝ expssa in
absolutiōis forma Rursus si ꝑsōa
sit simplex que satis inuat se velle
doceri piū est eā instruere pedetē/
tim et caute. Q̄uis possit inde ali/
quādo qđdā scādalū fame ꝓrie
etiā ceteri' ꝓuenire Nō eni possu'
occurrere oībus' scādalis passiuis
vt patꝫ in saluatore nr̄o in q̄ scan
dalisati sūt pħisei imo nec debem'

Queritur de altarib' fra/
ctis. de cingulis
sacerdotū nō bñdictis. et de casul
resarcitis et silibus Utꝝ sit pctm
cū talib' celebrare Rñsio ꝭm sniaꝫ
bti ambrosij ad augm ꝙ in oīb' ta
libus q̄ sūt iuris pure positiui pōt
teneri cōsuetudo pr̄ie seu ꝓuincie
aut diocel in qua hō cōuersat. q̄n
ꝑlatus imediatus et alij tolerant
vbi ꝓbabiliter talia fiūt Est enꝫ
cōsuetudo circa talia positiua inẗ/
pres optima etiā quicq̄d in cōsti/
tutionib' etiā redactis in decreta/
libus vel decretis vel synodalib'
aut iurisꝑitoꝝ decisionib' inuenia
tur Leges eni instituūtur cū ꝓmul
gant. et vigorē hñt dū morib' vtē
tiū a ꝓbant Alioq̄n ɔstitutiones
positiue nō essent nisi in laqueū et
offensiones et scādalū nedū insipi
entiū sed sapientiū Nō tñ est facile
circa singularia semꝑ decernere ꝑ
regula generali. que ɔsuetudo de/
beat dici sufficient cōprobata vel
tolerata per suꝑiores. ꝑsertiꝫ vbi
nō habet sufficiēs cognitio quic/
quid sit de iure pure positiuo. Fac
ꝑ hac rñsione totū illud qđ dicūt
doctores de obligatiōibus religi
osoꝛuꝫ in suis votis et regulis. sic
alibi latius tractatū est.

Explicit

Considerationes.xij.

pro volētibus condere testamētū
Magri Joh.Gerson.

Cōsideratio prima

Beatus ille seruus.quez
cū venerit dñs et pulsa
uerit ianuā eius inuene
rit vigilantē Sic vigila
bat qui dicebat Uelox est deposi
tio tabernaculi mei Et alter Aia
mea in manib⁹ meis sēp. Quales
p̄terea sūt qui mortē h̄nt in deside
rio.et vitaz in patiētia.

Cōsideratio.ij.

Uigilat
ille h̄u⁹ qui cogitat q̄tidie quō sp̄s
su⁹ redeat ad dñm qui dedit illum
p̱ integram penitentiam . Qui p̄/
terea nō negligit ecc̄iasticaz sepul
turā.qui deniq̄z nō omittit ordina
re bonoꝝ suorū abūdantiā.qm̄ in
istis trib⁹ ɔsistē testamētū reputam⁹

Cōside.iij.

Uigilans ser/
uus licet p̄ncipalit̄
intendere debeat de sp̄ū suo et de
corp̱e plus q̄z de exteriori possessi
one Nihilomin⁹ exterioris posses/
sionis dispositio multū facit ad h̄
q̄ sp̄ūs redeat liber ad dñm q̄ de
dit illū Sic etiā dixisse fertur tpe
nr̄o q̄dā nobilis moriēs q̄ postq̄z
interrogauit si tp̄alia sua fuerāt oīa
bñ disposita solutis soluendis Et
r̄n̄sū eēt ita esse Cōuersus ad dñm
dixit Ecce dñe sum positus ex̄ ma
nus hoīm In ma.tu.cō.spiri.meū

Cōside iiij.

Uigilās igitur
seruus qualia
considerare debeat circa disposi/
tionem bonorum tp̄aliū suoꝝ ma
xime dum diuicijs abundans est
et heredibus caret/annotem⁹ Et
in primis recogitet illud Uiuens
viuens ipse confitebit̄ tibi.⁊ q̄ in
nullo maiorē de distributione bo
norum suorum q̄z in se ipso gere
re debet fiduciam quia rursū me/
ritū sibi maius inde certiusq̄z re/
sultat Euadit deniq̄z rapacitatez
tirannicam aliquorū qui solēt p⁹
mortē diuitū causas ɔfingere cō/
fiscationū aut de facto tollunt il/
la que nō fuerūt in tutissimis ma
nib⁹ collocata.Nimirū q: nonnū
q̄z insidiant̄ viuentib⁹ vt ipsorum
diripiant facultates ex fama di/
uulgatas Unde consurrexit illō
horridūz Multi propter diuicias
perierunt Dicebat vnus ex ꝓu/
dētib⁹ seculi Nollē habere cētū
mille francos si sup̱ hoc esse debe
rent fame per mūdū Multos cer
te saluauit inter medias tēpesta/
tes estimatio paupertatis q̄ nihil
p̱sequentibus affert vtilitatis.

Cōsi.v.

Testatur⁹ añ omnia
habeat gloriam dei p̄
oculis suis nō vanitatē seculi.nō
memoriā nois ꝓtin⁹ morituri Me/
minerit sp̱ apl̄i dicētis Oīa in glo
riā dei facite.Et illō p̄s Nō nob
dñe non nob̄ s̄z nom.tuo da glo.

Consi.vi.

Testatur⁹ex isto p̄n
cipio ɔsideret nō q̄
vtili⁹ sit reipb̄lice seu bono cōi dū
ordinat de reb⁹ suis s̄z q̄ insup̱ ce/
det amplius ad honorē dei.⁊ cul
tus christiani.

Consideratio.vij

Testaturus exinde cōsideret φ repatio seu restauratō vel ɔtinuatio rex iā institutarū per alios in collegijs.in cenobijs.in ecclesijs.i parochijs.in edificijs plus cedēt ad honorē dei et vtilitatē populi cū minorib⁹ expensis.q̄z noue fundationes nomine ꝓprio seu titulo facien de.

¶Cōsideratio.viij.

Testaturus aduertat q̄m deus qui pugillo ɔtinet celuz et terram sciet pōderare quid et q̄ntū offēat et de q̄nto.quēadmodū q̄dā sanctoꝝ prīm rn̄dit cuidā nobili mr̄one.ccc.solidos offerēti.et ingerēti respicere q̄nti essent Quēadmodū p̄terea diffiniuit xp̄us de paupcula offerenti duo minuta.

¶Cōsideratio.ix.

Cōsideret testator si vult fūdare collegia vel ꝑoratus aut hospitalia.φ ex talib⁹ modicis et imperfectis fūdationibus plura sequūẽ incōmoda.sicut exptū est in religionibus varijs et noiatim in collegijs studij parisieñ Melius eni regunẽ.ɔtinuanẽ ⁊ ꝑmanent cōitates magne q̄z modice. Sit hoc in mōasterijs.sic in alijs collegijs ecclesiarū vel studioꝝ.

¶Cōsideratio.x.

Cōsideret testator si libros hēt distribuēdos.qualiẽ et quibus et quō distribuet iux̄ q̄litatē recipientiū.aut omittat distributionez seu venditionē si opus est illis de q̄b⁹ confidit.q̄ten⁹ vno sicut dicitẽ ictu se expediant

¶Cōsideratio.xj.

Cōsideret testator iuxta veruz cōsiliū euangelicū xp̄i Si vult edificare domū aliquā quō perficiat eam.quia multi conati sūt facere nouas fundationes.qui tot exposuerūt in domicilijs edificādis φ pro habitaturis nihil relictum est. nec edificia perfecta sunt.

¶Cōsideratio.xij

Cōsideret ad extremū testator. q̄m deus bonoꝝ nr̄oꝝ nō indigz faciet ip̄e nutrire paupes faciet ecclesias.faciet collegia.faciet mōasteria.faciet cōuentus et hospitalia q̄n et quō et vbi placuerit ei.et nō gloriẽ ante ip̄m stulta p̄sūptō omīs carnis Vult nihilominus ⁊ dignaẽ φ coadiutores ei⁹ simus. ad vtilitatez nō suam sed nestrā.

Explicit

Incipit tractatus Magistri Jo. Gerson Cancellarij parisieñ De visitatione p̄latorū

Ad laudē dei & edificationē populi xp̄iani cōpilata est hec breuis & rudis ꝯpilatio tē
pore quo celebrat̄ Remis prouin/
ciale ꝯsiliū Anno dn̄i M.cccc.viij.
ap̄lis. collecta tā ex ſmōe illic ha
bito q̄ȝ ex cedulis et dictis va/
rijs p̄limoꝝ Et in p̄mis cū institu/
tiones canōice sint inefficaces et
lāguide nisi per pastorē q̄ est lex
viua demandet̄ effectū salubrimū
videt̄ ꝓ reformatiōe moꝝ et ſbdi
torū emēdatione qui pastor iuxta
canōicas sanctiōes visitet diligē/
ter et crebro suū gregē aut p ipsū
aut p vicarios doctos h̄ntes ple/
nariā ab eo ptātem in negocijs p̄/
serti spūalib⁹ ordinandis et expe
diēdis. p̄cipue circa materiā p̄n̄e
ꝓut eis visū fuerit expedire & cū
moderato stipēdio eis ordinādo
p p̄latū Qua in re videt̄ attēdēda
ꝓ q̄dā generali remuneratōne ea
q̄ sequitur cū additione vel dimi
nutōe ſm circūstātiaꝝ occurrētiū
q̄litatē et cū appositiōe remedioꝝ
ſm prudentiā visitantis Prio visi
tatur⁹ p̄lat⁹ aliquā parochiā p̄so
nalr̄ aduentū suū ꝓnūciet p dies
aliq̄s p̄us indicās p cedulaȝ vt si
q̄s indigeat ꝯsilio vel remedio sa/
lubri ꝓ ſco ꝯsciē sue siue incōmu/
tatione votoꝝ siue in casib⁹ reƀua
tis siue in alijs q̄buscūq̄ȝ sit paratus
tali die tali hora et tūc ꝯfideret et
adueniat Indicat̄ p̄tēa oib⁹ paro
chianis cessatio ab om̄i ope vt in
ecc̄ia ꝯpcant Itē si visitator sit p̄/
lat⁹ indicet̄ eis vltra h̄ q̄p ad sacra
mentū ꝯfirmatiōis digne suscipiē
dū se p̄parēt et illud recipiat̄ Qui
nō sit p̄lat⁹ indicet̄ adire eū q̄ primū ꝯmode poterūt. Est enī sacr̄m
salut ꝫe nec ꝯtemnēdū dū opportuni/
tas se ingerit Itē visitator in p̄nci
pio sui aduētus poterit ad p̄plm̄ i
ecc̄ia p se vel p aliū facē ꝯmonitō
nem breuē ꝯformit̄ ad illa q̄ ꝯtinē
tur in tractatulis ꝯpositis ꝓ eru/
ditione simpliciū sacerdotū & p̄plo
rū in mat̄ia p̄ceptoꝝ et ꝯsciē Itē
visitator poterit p̄⁹ si voluerit vel
postmodū interogaē ab illo vl̄ de
illo q̄ deƀuit cure parochiali si sit
curat⁹ vel sclū vicari⁹ mercenarius
ꝯductus Itē q̄lis est in h̄itu in tō
sura i victu i ꝯuersatiōe i eruditōe
Itē q̄les reddit⁹ sūt in curis & quō
misit̄ent̄ Q̄ñ ex defcu sufficientis
ꝓuisiōis illis qui altari deseruiūt
eueniūt mala multa Itē de p̄sby/
terat⁹ domo vt vtēsilib⁹ & repati/
onib⁹ tā in ecc̄ia q̄ȝ alibi p matricu/
larios seu parochianos faciendū
Itē q̄lia h̄eat stipēdia vicari⁹ ille
qui deƀuit sic̄ tactū est Et fiat suffi
ciēs ꝓuisio p p̄ncipalē siue sit ille
curat⁹ siue collegiū iux̄ canōicas
sanctiōes Et sciat̄ quo p̄uilegio
gaudet curatus non residens et si
iuste Itē si i parochia sit alia villa
adiuncta pro succursu propter
quam oporteat eum celebrare

duas missas q̄nq̄ȝ in die et qualit̄
in se habȝ Etsi in p̄ma missa capit
ablutionē q̄d fieri nō debȝ qꝛ sol/
uit ieiuniū nature Itē videat̄ si ille
sciat ea q̄ spectāt ad officiū curati
et spēaliter in materia sacroꝝ vbi
maꝰ esset piculū vt sciat formā ꝓ
baptismo pro eucharistia ꝓ abso
lutione tam ab excōicatione q̄ȝ a
pccīs necnō ꝓ mr̄imonio et ꝓ ex/
trema vnctione etsi nesciat doceat̄
Itē sciat̄ ab eo q̄lit̄ se h̄eat in casi/
bus dubijs et ingētibꝰ q̄nq̄ȝ circa
ministrationē sacroꝝ vt circa cele
brationē missaꝝ dū cadit aliq̄d in
calicē vel dū sāguis effluit vel dū
repit̄ esse vinū sine aq̄ in calice. vel
in pixide vbi est hostia sac̄ inueniū
tur v̄mes ꝛc. Etsi nesciat doceatur
Itē circa baptismū dū puer est ba
ptisatꝰ de obstetrce q̄liter se h̄eatꝛ
doceat̄ Itē si obstetrces sciāt vnā
formā baptisandi in parochia sua
ꝛ sup̱ h̄ poterūt obstetrces intro/
gariꝛ doceri ꝙ hec forma ē sparg
gēdo aquā sup̱ pueꝝ. Johes vel
katherina. ego te baptiso In noīe
p̄risꝛ fi. ꝛ. s. s. Am̄ Itē q̄lit̄ se h̄eat
erga infirmos visitādos in articu
lo mortis etsi nesciat doceat̄ Itē si
celebret sp̱ ieiunꝰ h̄ ē ꝙ nihil sūpse
rit post mediā noctē eiusdē diei q̄ȝ
q̄ȝ pꝰ illā horā dormierit ꝛ ieiunꝰ
sit q̄m̄ h̄ nō debȝ Itē si ondit ho/
stiā ꝓp̄lo an̄q̄ȝ sit ɔsecta q̄m̄ h̄ fieri
nūq̄ȝ dȝꝛ abusꝰ obtētus corrigat̄
Itē si vnq̄ȝ celebrauerit suspensus
a iure vel ab hoīe p̱ excōicationē

qꝛ ab irregl̄aritate inde contracta
solꝰ papa et sūmi p̄niarij tūc absol
uūt et p̱ hoc doceat̄ Itē si celebra
uerit corā excōicatis cā timoris vel
fauoris vel qꝛ nolebāt recedere et
iux̄ rōem siue tenorē dct̄ sibi ɔsiliū
Itez si dixit p̄mā an̄q̄ȝ celebret sic
debȝ fieri nisi in die natalis dn̄i Et
si post pollutiones nocturnas aut
diurnas statim celebret sup̱ illa re
doceat̄ q̄d agendū sit nunc ꝓpter
reuerētiā sac̄mēti nūc ꝓpter officij
sui nc̄itatē Itē quō se habȝ i foro
p̄nie erga ɔfitētes sibi q̄liter intro
gat de pccīs. q̄liter instruit. qualit̄
absoluit. qualit̄ remittit ꝓ casibꝰ
reseruati et qui sunt casus reẜuati
qualiter absoluit excōicatos vl̄ p̱/
ticipātes qualiter iniungit p̄nias.
Etsi absoluūt eos qui nolunt h̄re
ꝓpositū desistendi a pccīs vt ran
core furto luxuria q̄bus locis et
tp̱ibus audit ɔfessiones Si ꝓ pec
catis occultis dat p̄niam publicā
vel solennē sicut faciūt stulti peni/
tētiarij i p̄ncipio q̄dragesime mu/
lierculis et hoibus qui sepe nullā
h̄nt culpā aut saltē nō publicā su/
per morte puuloꝝ suoꝝ et docea/
tur diligent̄ de oibꝰ v̄bo vel sc̄pto
Itē si ecc̄iaȝ suā cū sacris ornamē
tis et sacro crismate et fontibꝰ ꝓ
baptismo teneat decent̄ et hōeste
et secure Itē si altare suuȝ sit inte
grū si hostiā sacrā mutat de mēse i
mensez vel crebrius vel super his
solicite moneatur atq̄ȝ doceatur
Itē sciat̄ caute secrete q̄ȝ ꝙ apō

parochianos de alijs morib⁹ suis. vt si sit ɔtinens vel ɔcubinari⁹ si solicitat ad malū mulieres ɔfitentes si ꝑ iram vel crapulā frangit sigillū ɔfessionis signo vel verbo. si sit lusor ad taxillos vel taliter scandalosus ꝑ̄pl̄o in tabernis in iuramentis horribilib⁹ ꝛc̄. Et sic admoneatur. moneat̄. laudet̄ vel eꝗ̄ciat̄. Itē q̄s accipit adiutores in ɔfessionib⁹ audiēdis circa pascha. Et si se fratres ingerunt eo tūc inuito. et si parochiani sui oēs seu sibi vel ordinarijs ab eo rep̄sentatis licȝ ab alijs se dicāt fuisse ɔfessos. Iteȝ si ꝑ negligentiā suā aliqui pereant sine sacramentis vel pueri vel egroti. aut si mulieres habentes pueros ex ɔcubinatu ad mittit solenniter ad purificationem qm̄ hoc nō debet. Item qualiter denunciant̄ festa qm̄ sepe fit excessus et laqueus apponit̄ si nescit. Item qualiter facit absolutionē generalē in pascha. et si nescit doceat̄ et det̄ sibi forma. Iteȝ si habeat statuta synodalia. et si sciat legē ea. et si publicat ea que debet ex talib⁹ ꝑ̄pl̄o nūciare. et in hoc debent esse p̄lati pauцis ɔtenti quo ad illa que ɔcernūt t̄p̄alitatē ecclesie. sed magis de salute ꝓuideat aiaꝝ. Item si sciat cātare et legere in missali diuine legis. ꝛ si denunciat suis parochianis et q̄liter. Item si habeat in scriptis tenorem gen̄aliū p̄ceptoꝝ. si sciat septē pcc̄a mortalia. et hoc videat̄ de doctrinali simpliciūȝ vel de tractatulis alijs ad hoc ordinatis. qm̄ hec sūt

magis necessaria et vtilia q̄ȝ sole cōstitutiones sinodales vt dictuȝ est.

Eteꝝ p⁹ inq̄sitionē de moribus curati vel sui sb̄stituti poterit fieri inquisitō ab eodē vel ab alijs ꝓbis sup̱ ɔditōnib⁹ parochianoꝝ. ꝛ h̄ caute ī generali petēdo q̄lia vicia magl. regnāt in parochia. et s̄m h̄ posset visitatoꝝ sermo meli⁹ adaptari Inq̄rat̄. q̄° si in parochia sint plurēs excōicati. ꝛ q̄b⁹ casib⁹. vt visitans possit ad eoꝝ absolutionē ꝓcurandā meli⁹ ꝓcedere Item si regnant ibi hereses. sortilegia ꝛ qualiter et si sint supstitutiōes in ligaturis scripturis et breuib⁹ appensis. si blasphemie. si vsure. si false mercationes si furtū. si pccm̄ cōtra naturā. si adulteria et similia. qr s̄m ista poterit visitator p̄dicationē vl̄ visitationē suā. vel ɔfessionē fructuosius adaptare vt dictū est Item si parochiani b̄n̄ seruāt festa p̄ncipalia veniendo ad missaȝ et stando ꝑ totū. vel si recedūt sumpta aqua benedicta. vel post eleuationē corpis xp̄i. ¶ Notet̄ hic de moderatione q̄liter fieri possit in tot festis siue ꝑ ɔcilīū generale siue ꝑ ꝓuincialia de cōsensu eiusdē ɔcilij generalis. Et notet̄ d̄ festo trinitatis solēnisando ꝓut papa nouiter instituit. Item si soluant decimas de quib⁹ et quib⁹ Si veniūt oēs ad ɔfessionē saltē in pascha vt tactū est. et si sciant p̄r n̄r et credo. et si dicūt illa. et si nō cōpellūtur ad illa scienda et dicenda. Item si vexant̄ ab officiarijs prelati vel

alteri⁹ et qualiter sup his ꝓuideat
visitatoꝛ. Jtē si testamentoꝝ executi
ones faciūt moneant et cogantur.
Jtē si fuerint inter aliqs inimicicie
capitales et sic finiant ꝓut poterit
fieri. Jtē si sint lites mote inter eos
et quib⁹ causis et si possent ad ꝯcoꝛ
diā sūmarie ꝯuocari vt tactū ē sup
hoc moneant simplicit̄ querat. Jtē
si ieiunia ecclesie obseruant vel si irri
dēt Jtē si schole habent ꝓ iuuenib⁹
Jtē qualit̄ instruunt pueri in paro/
chia et alia loca visitādo siue sit i re
ligione siue alibi, qꝛ a pueris dȝ in/
choari reformatio ecclesie. Et ꝓhi/
beat hic nimia familiaritas fratrū
et sororꝝ ad inuicē et cū parentib⁹.
qꝛ iacēdo cū eis aliqñ suffocant in
corpib⁹ et deteri⁹ aliqñ ꝑueniti mo
rib⁹. ꝓuideat igit̄ ꝙ sint schole vbi
nō sūt. Jtē si moriētes in puerperio
moriant. apiant vt infans viu⁹ reci
piat ꝛ baptiset. qm̄ hoc expedit scd
cū cautela. Jtē qualit̄ se habent pa
rochiani in ecclesia reuerent̄ et oꝛdi
nate et q̄ete etsi nō moneant ipi nec
fiant ludi diabolici fatuoꝝ. Jtē si fi
ant sermones apud eos ꝛ quo missi
sūt et q̄d dicūt. et sup materia indul
gētiaꝝ iūctaꝝ et irrōnabilis essȝ ꝓ
uidendū. Jtem si laici et mulieres in
trant choꝝ. et si ducūt choreas i lo
cis sacris. et si illic celebrāt cōuiuia.
etsi induūt. vestes sacras. etsi sic coꝛ
rigant et ꝓhibeant. Jtē si irreueren
ter se habeāt dū baptisant sui pueri
et dū fiūt matrimonia vel in alijs sa
cris ridendo iocando garrulando.

et si fuerint nuptie cū bānis et in ec
clesia parochiali. Jtē si infirmi ꝓus
q̄rant medicos aīaꝝ q̄ȝ corpoꝝ. et
iuxta hoc q̄d fieri dȝ moneant Jtē
si parochiani turbāt vel ꝑ canes vl
ꝑ infantes clamātes diuinū officiū
q̄d nequaq̄ȝ ꝯueniēs est fieri. Jtē si
dieb⁹ festiuis exercent a secularib⁹
iustitiarijs torture et questiones ad
mortē. et si impediunt ne ꝯfiteantur
añ mortē q̄ oīa fieri nō debēt. Jtē si
qui loquūt irreuerent̄ de p̄latis do
minis ꝛ alijs q̄ querūt extremā vn/
ctionē in infirmitate. si abortiuos ꝛ
excōicatos sepeliūt in cimiterio. si ex
ercent mercaturas in festis et locis
sacris. et si exercent tūc opa seruilia
ꝛ si in ecclia sint arce siue in necessita
te guerraꝝ. et sm̄ hoc doceant q̄d
agendū est. Jtez si parochiani exce
dūt in crapulis et ludis ꝓhibiti. et
similib⁹ specialit̄ i nocte natalis dn̄i
et alijs vigilijs sacris. et sup his do
ceant. Ampli⁹ si sint alicubi iudei vi
deat ꝙ non seducāt xpianos nec si/
gnis careāt distinctis. et si velint cō
uerti nō oīno spoliant suis rebus
Ampli⁹ si in parochia sint dom⁹ re/
ligiosoꝝ et hospitalia. fiat inquisitō
sm̄ stat⁹ eorundē et qualiter seruāt
vota sua specialit̄ ꝯtinentie et paup
tatis sine approbatione. q̄uo curāt
de paupib⁹ et specialit̄ in spūalib⁹.
et si anteq̄ȝ recipiant infirmi ꝯfiteā
tur queādmodū fit i domo dei pa/
risius. Jtem si illic sint monachi cō/
patres. si obligant ecclesias suas. et
si fiat his ꝓhibeant

Urſus applicet ſe viſitatoꝛ ꝑ
ſe vel ſuos comites ad audiē/
dū ↄfeſſiōes diligent̄ et moroſe tā
magnoꝝ q̄ʒ paruoꝝ modis idone
is et ꝺm inſtructiōes alibi memora/
eas ꝓſertim quo ad pctā carnis q̄
difficili⁹ extrahunt̄.nā in hoc ſtabit
fruct⁹ ꝓncipaliſſim⁹ reformationis.
Jtē ſi ille q̄ deſeruit cure regī⁹ fuerit
idone⁹ dat̄ ſibi bona ptās ſuꝑ caſi/
b⁹ occultis reſeruatis.et ꝓſertiʒ que
ſint repetita et erga iuuenes ⁊ femi
nas.Jtē ſi non repiat̄ eſſe talis inſti
tuat̄ in ꝓrimiori loco vn⁹ idone⁹ ſe/
cularis vel religioſus tanq̄ʒ penitē
tiari⁹ ad quē poſſēt remitti parochi
ani ſuꝑ talib⁹ caſib⁹ reſeruati.et ſuꝑ
habendo ↄſilio in talib⁹ dubiis cō/
ſcientie.Jtē de ꝓbata appoſitiōe re
medioꝝ ꝑ viſitantē expedit vt hēat
⁊ haberi faciat tractatulos breues
ꝑ parochias i.vulgari de examina/
tiōe ↄſcie et de caſib⁹ reſeruatis ad
hos vel ad illos cū ſtatutis ſinoda/
lib⁹ abbreuiatis ꝓ cognoſcendo q̄
ſūt forme ꝓſciſe ſacroꝝ necnō de ꝓ/
ceptis dei atq̄ʒ ſimilib⁹. Jtē ꝓ tra/
ctādo certū ⁊ fructuoſū modū reſer
uandi pctā.videt̄ ꝓmo q̄ꝺ null⁹ ca/
ſus dʒ reputari reſeruat⁹ apud pue
ros et puellas iuniores .xiiii. annis
ꝓpter cauſas in quadā quondā epi
ſtola notatas q̄ incipit.Pontificali
dignitati.Jtē mod⁹ tradit⁹ in ſino/
dalib⁹ dn̄i epi Cameraci.videt̄ ido
ne⁹ paucis additis aut remotis.pri
mo loquit̄ ep̄us ſic dicēs reſeruam⁹
nobis maiora pctā videlicet pctā
ↄtra naturā in viris vltra.xx. ānos
homicidia.incēdia.ſimonias. hēſes
apoſtaſias.ſacrilegiū vltra .xl. ſoli
dos inceſt⁹cū pr̄e.mr̄e filio.filia.ſo
rore.fr̄e et cū religioſis mulierib⁹ↄc
ꝓfeſſis.iniectiōes violētas manuū
in parētes ex deliberatōne factas.
ſortilegia in ſacramētis videlʒ i eu/
chariſtia et criſmate. oppreſſiones
paruuloꝝ volūtarias et ꝓcuratas
negligentias parentū in igne vl̄ aq̄
natos ꝑuentiū.ꝑiuria ſolennia et fi
dei fractiōes ſolēnes in terra nr̄a
votoꝝ ſolēniū trāſgreſſiōes. male/
ficia impediētia coitū.ꝓcuratōnes
ſterilitatū vel abortiuoꝝ.ꝓpinatio/
nes veneni. magnas blaſphemias
deo factas.caſus coꝝ q̄ falſificant
lr̄as curie nr̄e. vel abutunt̄ eiſdem
oēs excōicatōes tā a nobis q̄ʒ a ca
none latas exceptis inferi⁹ nō latis
et expſſis.et oīa alia pctā iſtis gra/
uiora.Caſus pniaꝝ ꝑ decanat⁹ cō
miſſi.omittim⁹penitētiariis nr̄is ge
neralib⁹ ꝑ decanat⁹ deputatis.Pec
cata ↄtra naturā in omī etate a mu
lierib⁹ ꝑpetrata et a viris infra.xx.
annū pollutōes manuū in omni eta
te.ꝑiuria et fidei fractiōes q̄ nō fue
rūt facte in curia nr̄a.votoꝝ nō ſo
lēniū trāſgreſſiones.iniectiones ma
nuū i parētes vbi nō fuit leſio gra
uis vel deliberatio.ſortilegia q̄ non
ſunt de euchariſtia vel criſmate.inie
ctōes manuū paruuloꝝ in clericos
vſq̄ʒ ad.xx.ānū. oppſſiōes ꝑuuloꝝ
nō volūtarias ſʒ caſuales clādeſti/
nas nuptias. inceſt⁹.exceptis pr̄e.

patre. filio. filia. fratre. sorore. oia adulte/ria ħ saluo ꝙ si clādestine nuptie. in/cest⁹ adulteria per duos testes aut plures q̄ his interfuerint aut alias ꝑ omunē famaꝫ vel infamiā ꝓbari possint ꝑus sup his eccle vel nr̄am iurisdictōez exercentib⁹ satisfaciant. Iniectiones manuū in clericū vł sa/cerdotē vbi nō ē enormis lesio q̄ tn̄ si ꝓbari possit vt ꝑdictū est ꝑus ec/clesie et leso satisfaciat. sacrilegia vsqꝫ ad .xl. solidos. ita tn̄ ꝙ debita fi/at restitutio ecclesie de eisdē. omnia pcc̄a in q̄b⁹ curati hn̄t ptātē. Itē re/stitutiōes incerte ꝯuertēde ad pios vsus. Casus q̄ ꝑsbiteris parochia/nis curatis et eoꝝ vices gerētes cō/mittunt. Inordinat⁹ ꝯcubit⁹ cū mu/lierib⁹. mollicies et pcc̄a ꝯtra natu/raꝫ in etate puerili. in viris vsqꝫ ad .ix. annū. adulteria ex pte viri ꝓue/nientia. dampnificatōes et furta dū/modo fiat restitutio ecclesie. iniectio leuis manuū in parentes. sacrilegia in reb⁹ minimis et cōib⁹ vbi nō est horror et turpitudo. piuria priuata in quib⁹ null⁹ dāmificat. stuprū virgi/nū. aborsus nō ꝓcurati ħ casuales. De casib⁹ nobis aut penitentiarijs nr̄is reseruatis curatis ⁊ eoꝝ vices gerētes excepto mortis articlo aut alia manifesta necessitate absoluere omnē interdicim⁹ ptātē. Sacerdotes vero ꝯfessiones mulieꝝ cū quib⁹ pec/cauerūt aut fautoꝝ et mediatoruꝫ nō audiāt donec saltē de pcc̄is inter eos alijs ꝯfessi fuerint ꝯpetenter et cessauerit infamia siqua fuerit ꝓpter hoc ꝯtra eos. sed mittāt eos ad ho/nestos et idoneos ꝯfessores. ac ibi/dē notet̄ ꝙ hic expediret vt in ꝯsili/is ꝓuincialib⁹ eēt maior auctoritas collata a papa circa ordinem ca/suū reseruatorum et irregularitatis vt salubrius ꝓuideret̄

Porro si talis visitatio de qua loquimur nō fiat per parochias videnē tn̄ ista diligent̄ esse interro/ganda sigillatim a quolibet curato et vicario ei⁹ ꝑm statū suū. ⁊ hoc dū venit ad sinodū epi et alioꝝ. et hoc vel publice vel ad partē vulgari lin/gua vel latina ꝓut expediēti⁹ vł vti/lius esse videbit̄ ad laudē scientiū ⁊ nescientiū verecundiā ac doctrinaꝫ. Itē fieret talis examinatio de omi/b⁹ q̄ ad regimē curarū ꝑus q̄ꝫ eis lrē ꝯcederēt̄. Itē dū ꝑlati et alij ha/bētes iurisdictiones poterint facere speciales instructiōes ꝓ inq̄sitione faciēda sup abusib⁹ q̄ dicunt̄ fieri in curijs suis vt sciant et ꝓuideāt tāq̄ꝫ incipiētes reformationē a seipis et a domo sua. Itē notet̄ hic de iura/mētis officiarioꝝ req̄rendis et ꝑuā/dis. q̄m ordinatū est ꝙ multa sācte iurent ħ fere nihil obseruāt. Iteꝫ de iuramento exacto ab illis q̄ questio/nant̄ vel ꝓ impositiones a mercati/onib⁹ q̄ꝝ tn̄ iuramēto nō stat̄. cū fi/nis omīs ꝯtrouersie sit iuramentū ꝑm apłm. Nā ꝓ ista grādis laque⁹ ad piuria etiā publica et solēnia ꝓ/curat̄. Itē de testamētis expediēdis sine tali sumpta et tactu in ꝑiudiciū graue aiaꝝ q̄ torquent̄ in purgato/rio. Itē de excōicatōib⁹ tā frequent̄ et leuit̄ fulminatis a iure et iudice.

Item si absoluatur iudicialiter ab excō
catione confiteatur iterum sacramentaliter
quia sic oportet fieri vt super his fiat de/
claratio per hoc sacrum concilium iuxta in/
stitutiones olim et nouiter per venera/
bilem vniuersitatem parisien. compositas.
Et licet sententia excōicatōis non ligat vt
excōicatus vitetur nisi sit iudicialiter pnūn
ciatus esse talis. Similiter quod irregulari/
tas nō incurratur per excōicatione nisi
sit declarata per iudicē. et ita de facili
quam multos tolleret laqueos aiarum et in
melior ordo ierarchie ciuilis duceretur
Itē contra promotoribus quod dū faciūt exacti
ones iniustissimas nihil soluūt de ex
pensis nec puniuntur sed reportant sala
ria sua ab innocētibus absolutis dif
famati. et except. Itē de applicatōe
per emendis taxatorum in pios vsus
et publicos. quia aliter est scandalum
contra platos in temporalibus. Itē ad euitan
dū notā vel speciem simonie in omnibus
vbi dantur pecunie ad ministrandum
spūalia sicut sūt ordines. sepulture.
baptismus misse. etc. Expediens vide/
retur et conformiter ad iura. aut quod nihil
reciperetur. aut cū moderatōe maiori.
aut quod presentes darentur spūalia quam aliquid
exigeretur vel reciperetur temporale. sed postmo
dū quererentur consueta quam si renuerentur con
maciter solum fieret tūc honestius actio
contra tales. Itē hoc esset interpretan/
dū si iura olim tradita contra dātes
aliquid in omni re spūali et in introitu
religionis sint in sua seueritate seruā
da sicut apparet quod non. alioquin fere
totus ecclesiasticorum cetus in damnatio
nis statu esset. fiat igitur declaratio.

Itē in ministratione ordinum fiat di
ligētior inquisitio et obseruatio etatū
institutarū per canones. et hoc per reli
giosos sicut per alios. Itē idē si sint pri
uilegiati. quia hic est laqueus formida/
bilis pro platis et pro talibus ordinatis
propter suspensionē et alias penas iu
ris vel propter defectū plati in intētōe
quia predicūt publice quod intendūt tales
ordinare. vt subdiaconus in. xviij. dia
conus in xx sacerdos in. xxv. anno ne
dū propter sciam sed etiā propter mores.
Itē quod nō promoueantur sine certo et
stabili titulo bñficij vel patrimonij si
ne fraude. Itē sciāt competenter loqui la
tinū et intelligē. Et prouideatur quod non
sint vt sacerdotes in scandalum. et sed
prosiceret ponē modū tot missis quas
habē volūt i domibus suis cōiter ho
mines parui status. Itē denuncietur re/
cipientibus sacros ordines quod faciūt
votū castitatis solenne nec putent se
liberos ad fornicandū sicut fatui quidam
dā putāt. Itē contra predones et vexa
tores terrarum ecclie videretur procedē/
dū per viā publice et pie predicationis
ad dños insinuādo grauamina par/
ticulariter et ostēdendo picula suarū
aiarum nisi prouideretur. et nō dādo one
ra denūtiando curatis aut suis vi/
cariis quia nec audent nec possūt et equum
Itē queratur executio constitutōis quā
papa fecerat pro theologis. imo verius
pro ecclesiis vt scilicet i qualibet ecclia ca
thedrali et collegiata notabiliter sit
vna prebenda effecta in perpetuū pro
vno theologo qui legē docē et predica
re sit astrictus. Similiter prouidendum esset

abbatijs ⁊ mōasterijs ꝙ nō carerēt viris docētib⁹ eos etiā a puero me ditari in lege dñi die ac nocte. quia in tali quidē de diuinis intelligerēt aut sapent. Itē reformet̃ honestas in diuino officio et seruitio ꝯtra lu dos fatuoꝝ ꝯtumeliosos deo et ec clesie et ꝑ excōicationē distributōnū vel incarcerationē. Itē ꝯtra garru lationes indecoras in choro tp̄e ser uitij et fiant noue ꝯstitutōes aut iā edite ꝯseruent̃. Itē deberet fieri spe cialis inq̄sitio vt visitatio ꝓ mendi cantib⁹ tā in facto sermonū ꝯfessio nū q̄ʒ alioꝝ. ⁊ specialit̃ ꝙ euitent cō sortia feminaꝝ in camerulis. et de tractōes in ſmonib⁹ et fabulas inu tiles et assertiones temerarias. diffi niendo aliq̄d generaliter esse pcc̄m mortale vel nō esse Et querat̃. qua liter in p̄missis se ingerūt. et si cōtra decretalē omnis vtriusq̄ȝ sexus Itē querat̃ de quib⁹ pc̄cis remittūt ad penitētiarios. q̄ȝ dicit̃ ꝙ aliq̄ absol uūt ab oīb⁹. Itē si ministrēt sacr̃a ꝓhibita ꝯtra ꝓhibitionē iuris. si p̄/ dicāt ꝯtra p̄latos et sepulturas et decimas. si admittunt excōicatos a iudicib⁹ ad sua ꝯsortia in diuino of ficio seu seruitio et ceteros sicut fer tur ab aliquib⁹ esse. Itē ꝓ p̄oratib⁹ desolatis vbi nō sūt nisi vn⁹ vl̃ duo religiosi sepe in scandalū sui et alio/ rum esset ꝓuidēdū q̄ȝ dum redeūt ad claustra turbant alios nec ꝓfici unt. Itē de obseruatione benedicti/ ne ꝓ monachis nigris et alijs vide ant̃ illa q̄ necessaria sūt declarent.

Itē videat̃ de modo ꝯferēdi bñ'et libere bñficia in casu reductōis bñfi cioꝝ ad ordinarios et de reliq̄s cō sequētib⁹. Itē ꝓuidēdū ē in excessi/ b⁹ visitantiū plus sepe ad questū et pompā ⁊ destructionē q̄ȝ edificatio nē et ordinant̃ circa moderata. Itē videat̃ de modo habēdi certā ꝯtri butionē ꝓ tota ꝓuincia ad defen/ dendū et ꝓsequēdū ea' q̄ fuerūt or dinata. Et ꝙ ip̄a virilit̃ et prudēter exequant̃ vsq̄ȝ ad aliud ꝓuinciale ꝯsiliū. et de triennio ad triennium fieri debet ex pena apposita vel ordinet̃ alia ꝯseruet̃ et declaret̃. Si milit̃ q̄ debent ꝯparere et qualiter. Itē si expediat tres vel quatuor ꝓ/ uintias q̄nq̄ȝ ꝯuenire Itē si ordinēt̃ ꝯformit̃ ad decretalē aliqui qui ha beant inq̄rere reformanda ꝓ quali bet diocesi et referre auisamēta ꝓui sionū decentiū in sequēti cōsilio. Itē fiat in qualibȝ diocesi monitio simi lis illi quā ep̄s fecit parisieñ cōtra loquētes sub specie ioci cōtra fideȝ et sacramenta vt scȝ audiētes denū cient tales ep̄o loci vel officiali vel suo curato infra octo dies q̄ȝ ꝑmo cōmode p̄t fieri. Et hic essent graui ter cantilene erronee et lubrice et cō tra honorē matrimonialis sacramēti cōposite prudēter ſm locoꝝ et tem poꝝ et morū qualitates. Hec inq̄ȝ plus in modū cuiusdā memorialis q̄ȝ doctrine subtilis notate sunt. det aūt in exequēdis sp̄us sui robur de us qui est bñdict⁹ in secula amen

Explicit

In exēplari. isti dialogo titulus nō erat inscͥpt⁹ ex negligentia. sed vt mihi videt̄ dialog⁹ est discipuli dubitātis et sciscitātis. et magistri respondētis et explanantis inter magistri Johis de gerson de ptāte ligandi et soluendi.

❡ Discipul⁹

Dum xp̄s dedēit ptātē ligandi et soluendi pͥncipaliter petro et simul oībus aplis et successorib⁹. Querit̄ vn̄ dicatur hec ptās? M ❡ Sic̄ cognitio nr̄a rationalis incipit a sensu. sic impositio nominū sumpta est a rebus exteriorib⁹ Dicit̄ āt aliq̄s ligat⁹ corpalit̄ qn̄ nō p̄t exercere ɔuenientes opationes in toto vel in pte vt ligatus pedes et man⁹ nō p̄t opari manualit̄ nec ambulare. Dicit̄ āt solui dū tollunt̄ vincula et redđit̄ sue libertati qua possit libere vti mēbris suis. Tractū est inde nomē ligatōis ad spiritalia. et similit̄ nomē solutionis vel absolutiōis vt dicat̄ aīa rationalis ligata qn̄ non p̄t vti libere legitimis actib⁹ ɔueniētib⁹ sue cōditioni. Sic dicit̄ somn⁹ ligare sensualēs aūt intellectuales opatiōes q̄s vigilia soluit. Sz magis ad inq̄sitū nē tuaz supior iudex ita dr̄ p sniam suā iudicialē penalē ligare subditū dū tollit ab eo liberā facultatē aliqđ ciuilit̄ exercēdi. Absoluit ꝯo duz facultatē huī⁹ restituit D ❡ Placet qđ ꝓtin⁹ ad ɔpendiū dicis. Sz dic si ptās p̄dicta ligādi et soluendi sūt claues ecc̄ie vel claues de quib⁹ dictū est petro Et tibi dabo claues regni celoꝝ M ❡ Quāuis dr̄a mlt̄iplex assignari possit. accipiunt̄ tn̄ aliqn̄ synonime p doctores iuxta p̄fatā trāssumptōez. Nā sicut clauis materialis apit et claudit. sic spūal̄ suo modo. Sz qz vis breuiari s̄mone neqȝ de claui b⁹ hmōi pfectū h̄re tractatū. necesse est ꝓpt̄ alia que de ptāte ecclesiastica lati⁹ habes tractata Coartabit̄ hic etiā nūc sermo de ptāte ligādi et soluēdi iudicialit̄ p snias latas ab hōie vel a iure iudiciali seu iuridica. Et describit̄ in p̄mis q̄d est snia. Sentētia in genē s̄m phicam nominū impositionē. et modos significandi grāmaticales imo metaphicales dr̄ esse det̄minata acceptatio. alteri⁹ ptis ɔtradictionis. Et deriuat̄ a sentio tl. qz sentētias ita sentit. nec ptinet nisi ad vtētes rōe. Differt aūt a ɔcilio sic conclusio ab inq̄sitione iij. Ethicoꝝ s̄m phm. Un̄ ɔciliū est questio vel inq̄sitio resolutoria sup mediis aptis ad ɔsecutionē finis intenti Snia vero est det̄minata acceptio alterius ptis q̄ in disceptatōe vel ɔcilio versabat̄. Et hoc aliqn̄ facit hō sol⁹ secū sup ꝓpriis agibilib⁹. Inde ē illđ apud Job. Sētentiā labia mea purā loquent̄. Et apud amicū stat sententia. et in ꝓuerbiis. Sapientior sibi piger videt̄ septē viris loquētib⁹ sētētias cū multis similib⁹ Un̄ nōiat̄ liber sniaꝝ. Attn̄ et sepi⁹ et rei nostre

vicini⁹ sententia dicit concilio ꝑus
ciliata p plures in iudicando Et cõ
uenit synonime cuz iudicio qđ fert
post cõciliũ iuxta verbũ xpi ponen
tis grad⁹ inter penas ire debitas.
Qui irascit fratri suo inqt reus erit
cõcilio. q̄ ãt dixerit fratri suo racha
reus erit iudicio. q̄ ãt dixerit fatue
re⁹ erit gehenne ignis. Est itaqꝫ ẜm
glõs min⁹ graue ꝙ pena vertat ad/
huc i ocilio q̃ꝫ dñ determinato ẜbiacz
iudicio. deinde omniũ grauissimuz
ꝙ iudicij fiat executio. Ec est se ten
tia sic accepta decretũ vel dictamen
vel iudiciũ supioris p qđ vult legi/
time sub dicũ suũ p penã ligari vel a
pena liberari ꝓpter deũ. De tali sen
tentia et iudicio iubet dñs in Exo ð
Nec in iudicio plurimoꝝ adq̄esces
snie vt a vero devies. Et in Ecclesi
aste. Quia nõ ꝓfert cito cõtra ma/
los snia. filij hoim absqꝫ vllo timo/
re ppetrant mala. Et in euangelio
Joħ. Nolite iudicare ẜm faciẽ ꝫ iu/
stũ iudiciũ iudicate. D De iudi
cio et iustitia replet ipa sacra scrip
ra. ac p inde ꝑt vberi⁹ agnosci quid
sit iudicialis snia. et queadmodum
snia idem est cũ iudicio. Snia ãt du
plex est q̄daz ligans vel obligans.
alia soluens vel absoluens. Claret
insup qñ o snia fieri dꝫ legitime id
est oformit ad legem ꝓsertim diuã
Et ꝙ in obscuris aut dubijs ꝑmuꝫ
sit osiliũ. Et vt ꝑ oculis de⁹ sp ha/
beat tanq̃ꝫ finis omnis finis. Sed
orit questio osequent si quilibet iu/

dex qui ꝑt ferre sniaz iudicialẽ ligã
tẽ. ꝑt eadẽ auctoritate ferre soluẽtẽ
M Ptãs de qua loq̄mur non est
ptãs soli⁹ ordinis que respicit corp⁹
xpi verũ. et que dicit equalis apud
omnes qui p caracterẽ sacerdotalẽ
hñt ptãtez osecrandi verũ corpus
xpi. nõ plus papa q̃ꝫ sacerdos infi/
mus. Hec vero ptãs iudicialis seu
iurisdictionis in ecclesia respicit cor
pus xpi mysticũ. Cui⁹ ptãtis pleni/
tudo residet penes sũmũ pontificez
et ẽ in ipo tota potestatiue. Ceteris
vero p ptes deriuat iuxta determi/
nationẽ legitimã isti⁹ fontalis et ꝑ/
me ptãtis. et hoc ne ofusio sit in ec/
clesiastica policia. ꝫ sit figurata ad
exemplar ciuitatis ihrlm tanq̃ꝫ de/
scendens ab ea ẜm apoc. Joħ. Di/
cendũ est igit ꝙ dat aliquib⁹ ptãs
ligandi iudicialit in multis casibus
et ipis ꝓhibet absoluendi facultas
D Satis aiaduẽto casus mltos
Sed nunquid ꝑt papa ocedere fa/
cultatẽ alicui sacerdoci. sit ille Johã
nes ꝙ psonã aliq̃ꝫ singularẽ vtpu/
ta martinũ absoluere possit ab om̄i
bus sentẽcijs tã a iure q̃ꝫ ab hõie la
tis? M Utiqꝫ ꝑt D Cõse/
quent querit. si p ocessionẽ hanc ge
neralẽ possit martin⁹ absolui genẽa
lit ab omni vinculo snie penalis la/
te tã a iure q̃ꝫ ab hõie. Et vt cõpen
diosi⁹ inquirã. poterit ne martinus
absolui ab irregularitate quã otra
xit q2 celebrauit excõicat⁹? M
Videt ꝑma facie ꝙ sic. nisi certim/

dinē aliq̄s dn̄derit repugnantē. cuȝ
bn̄ficiū p̄ncipis sit latissime interpre
tandū. pene vero restringende. Et
vt manifesti⁹ fiat istud qd̄ dicimus
loquamur interim de sn̄ia iudiciali
lata ab hōie. Et ponam⁹ q̄ martin⁹
delat⁹ fuerit suo iudici celebrasse mis
sam ip̄o stāte excōicato. ac p̄inde fe
rat in eū sn̄iaȝ q̄ est irregularis et
ad celebrandū deinceps inhabilis
D Casus iste quotidian⁹ esse p̄t.
M ¶ Dicē nūc interrogantis acci
pio. Poterit ne martin⁹ talit̄ ab ho
minis sn̄ia ligat⁹ absolui p̄ Johem
sacerdotē? D Cū ligare et sol
uē sint correlatiua ad inuicē. si mar
tin⁹ potuit ab hōis sn̄ia ligari vin
culo irregularitatis. q̄uo nō poterit
ab hōis sn̄ia p̄ papā solui vl' absol
ui. quēadmodū possȝ de excōicatio
nis sn̄ia ab hōie lata taliter liberari
aliq̄n q̄d importaret dcessio talis
ample facultatis q̄ ab omnib⁹ sen
tētijs tā a iure q̄ȝ ab hōie latis pos
sit Johes absoluē martinū ¶ M
Scis ne quid in oppositū possit ex
iurib⁹ itroduci D Accepi quos
dā dicere q̄ irregularitas nō cadat
sub forma absolutionis sed sub for
ma dispensatiōis qm̄ irregularitas
nō sp̄ indiget absolutione. cū absq̄ȝ
pccō otrahat̄ aliq̄n. ȝ tūc dispensa
tio locum hȝ si gr̄a tali fiat M
Nō est vsq̄quaq̄ȝ absurdū illud qd̄
isti dicūt. Nihilomin⁹ op̄tet theolo
gos simul cū canonistis duenire in
acceptionib⁹ istoꝝ terminoꝝ ligare
et soluere. Et scire quid dicat̄ sn̄ia a
iure q̄d ab hōie lata a qua dat facul
tatē absoluendi dn̄s papa in cōces
sione que dicta est. Cū vero sicut p̄
dixisti absolutō r̄ferat̄ ad ligatōnē
dcessio loquēs de absolutōe a sn̄ijs
iuris ꝛ hōis intelligi debet de sentē
tijs penalib⁹ atq̄ȝ ligantib⁹. Et hoc
iā notauim⁹. ȝ recepim⁹ cōstringen
do sermonē de sententijs a iure vel
ab hōie latis. q̄ sūt sn̄ie penales in
flicte vel late ꝓpter culpā veraȝ vel
p̄sumptā ꝓpriā vel alienā ꝓpter sen
tentias penales q̄ q̄n̄q̄ȝ ferunt̄ sine
cu'pa illi⁹ in quē ferūt̄. ȝ nō sine cau
sa. Qd̄ dicit̄ p̄tȝ in excōicatis ꝓpter
obedientiā deo et ꝓprie conscientie
faciendā vbi latet ecc̄iaȝ veritas
D Apparet q̄ in hac descriptiōe
sn̄iaꝝ consentire debeat canonista.
Talib⁹ cm̄ sententijs ligati indigēt
absolutione q̄ soluat seu tollat vin
culū. Nā q̄d est absolutio nisi a vin
culo liberatio. Siue talis absolutio
fiat p̄ nomē dispensationis sentētie
siue p̄ aliud nomen equiualēs vt p̄
habilitatē seu p̄ restitutionē ad p̄o
reȝ statū M ¶ Dicet fortassis ca
nonista q̄ inter liberationē a vincu
lo irregularitatis p̄ dispensationeȝ
et inter liberationē p̄ absolutionem
hoc interest quia absolutio reponit
solūmō hoīeȝ ī statu salutis eterne
tollēdo q̄cq̄d obest dsecutioni salu
tis eterne quēadmodū fit in articu
lo mortis dū penitȝ hō. etiāsi nullū
possȝ hr̄e sacerdotē. Dispēsatio āt̄

restituit ad ea q̃ sũt diuinitatis ad bñ esse in vita morali vl' ciuili vl' meritoria D. Sequeret̃ ex hac interptatione q martin' absolut' ab omib' sentẽtijs tã ab hõie q̃ȝ a iure nõ absoluet̃ in casu p̃nõiato ab irregularitate sniaľiter inflicta p hominez. imo a snia interdicti vel qualiscũq̃ȝ excõicatõis sic q possit libere suscipe postmodũ corpus xpi. cũ nõ sit de necessitate salutis imo nec vti sacramẽto vnctiõis extreme nec tenẽ bñficiũ ecclesiasticũ nec audire missas in eccĩa. nec post mortẽ hr̃e sepulturã sacrã. Pȝ hec sequela qm̃ talia nõ sũt d necessitate salutis absolute facienda. Est tñ vsus ecclesiastic' in oppositũ maxime de ligatis p snias excõicationis. dũ em̃ absoluunt̃ libere pñt postmodũ nedum corp' xpi suscipe. ȝ missã celebrare vt prius et bñficijs gaudẽ ecclesiasticis. Cur nõ ita fieret si a sentẽtijs irregularitatis a iure vl' ab hõie latis absoluant̃ casu nr̃o M. Fortiter instas attento q in absolutiõe iuridica non est necessaria certa forma verboꝝ queãdmodũ dixim' de absolutõe sacramẽtali a pccis. Huc accedit q absolutõ iudicialis a vinculo penaꝝ p̃t fieri circa absentẽ vl' circa nõ petẽtẽ. imo i inuitũ ƀm multos feretur seu relaxabit̃ dũ snia penalis plus inuenit̃ nocere sibi et reipublice q̃ȝ pdesse D. Sȝ occurrit ad hoc dictũ absurditas altera q melioris esset cditiõis snia penalis a iure. vel ab hõie lata ꝓpt pccm̃ illi' qui ligat̃ q̃ȝ si absq̃ȝ pctõ ꝓprio vinculũ aliqd vtputa irregularitatis ctraheret. Quid em̃ est irregularitas nisi quoddaz impeditiuũ vinculũ ne sit aliq̃s idone' ad aliquod opus legitimũ vtputa ad officiãdũ ecclesie. sicut excõicatio ligat et religat a sacramentoꝝ pceptione si sit minor. et a ciuili cõicatione si sit maior. Dcta in casu p̃misso martin' culpa ꝓpria excõicat' absoluit̃. et absolut' poterit exercere sicut p̃us tales actus legitimos q̃ nõ sũt omnes de necessitate salutis. nõ sic aũt potẽt absolui ligat' vinculo irregularitatis absq̃ȝ culpa sua M. Vide si q̃daz talia potẽis inuenire in quib' fauorabili' agit̃ quo ad aliqua cũ peccãtib'. quatin' vbi supabundauit delictũ ibi supabũdet ⁊ gr̃a. Exemplũ sumit̃ familiare ꝓposito nr̃o Itaq̃ȝ si vir infidel' p̃us hõicida baptizet̃. soluit̃ nedũ a culpa homicidij ȝ ab irregularitatis etiã vinculo csequẽte homicidiũ vbi si duas habuisset vxores legitimas successiue vel vnã nõ virginẽ. baptism' nõ tolleret hoc irregularitatis ligamentũ Forte sic in ꝓposito si martin' absoluit̃ ab omnib' pctis cfessis. et cum hoc ab omib' sentẽtijs tã a iure q̃ȝ ab hõie latis. Veniret q̃i p seq̃lam absolutõ irregularitatis sicut excõicatõis ex qua sumpsit occasionalit' vinculũ irregularitatis dũ ligatus se diuinis immiscuit. Nõ ãt est cbinatio vl' csecutio talis i irregularitate q̃ nõ tã ctracta est ex snia penali q̃ȝ

ex ꝯstitutione legis aut statuti D
sibaberit ista ꝓbabilitatē ꝗ non eua
cuant totā difficultatē nr̄e dubita/
tionis.specialiť quo ad inuestigatō
nē descriptionis seu q̄d nōis senten
tie p̄sertim a iure late. Ecce recipia/
m⁹ duas ꝯstitutiones iuris q̄ dicūť
decreta vľ decretales. vna dicet sic
Siquis suadente diabolo man⁹ mi
serit violētas in clericū sit excōicat⁹
ipo facto. altera ꝯstitutio dicit. Si
q̄s celebrauerit excōicat⁹ sit irregu/
laris ipo facto M Respondeo iā
ꝙ q̄libet scientia terminos suos hꝫ
ꝗ inferioꝛ scia debet resoluere suos
terminos qn̄ surgit ambiguitas ad
terminos scientie supioris, qui sunt
simpliciores. Sic enī metaphīca re/
soluit terminos omniū sciaꝝ iūctis
logica grāmatica et rhetorica. Cū
igiť theologia sit supioꝛ ad omnes
scias. etiā ad metaphīcā naturalez
et ad ius omne canonicuꝫ et ciuile.
debet resolutio vel interp̄tatio sumi
p theologiā. p̄sertim in his q̄ salutē
respiciūt D Perspicuū est etiaꝫ
mihi in exemplis inductis modo p
te M Priuilegiat⁹ itaqꝫ p papā
de cui⁹ p̄tāte p̄ncipaliť est sermo p̄/
sens iure dicitur absolut⁹ ab aliq̄ lege
generaliť p̄us ipm ligante. similiť ꝛ
dispensat⁹. Et hoc sine dispensatio
sit legis moderatio siue sit ipi⁹ tota
lis ablatio. Rursus ille qui habilita
tur absoluiť ab inhabilitationis vľ
irregularitatis vinculo. Rursus dū
infamis restituiť ad famā. absoluiť.
Hoc vidit illa iunioꝛ Sara dū ora

uit Obsecro dn̄e a vinculo impꝛope
rij absoluas me. Quid preterea de
seruitute. nunq̄d nō est vinculū ma/
gnū. nunq̄d est liberatio grandis
absolutio vinculi seruitutis? Serui/
tutis inquā vel que pensat vel que
esset si nō esset iudex cōcedens liber
tatē. Vn̄ papa dispensās cū irregu
lari posset ita dicere. Soluo te vel
absoluo te a vinculo irregularitatis.
vel ab irregularitate. Et ita de qua
libet alia iuris pena. sub penali sen/
tentia a iure lata vel homine D
Supeē nihil video circa cōfessionē
in Martino factā ꝙ absolui possit
ab omnib⁹ sentētijs tā a iure q̄ꝫ ab
homine latis auctoritate summi pō
tificis q̄n sententia irregularitatis
cadat sub hac concessione que con
cessio veraciter est quedā absolutio
Martin⁹ enī p̄us ligabať nc posset
ab alio q̄ꝫ a summo pontifice absol
ui. nunc vero pōt absolui a quocun
qꝫ sacerdote quē elegerit. et ita solu
tū est vinculū ab eo sententiarū vbi
reseruanť tales casus soli pape

Explicit

¶ Accipe sub compendio

ꝑpositiones octo sequentes ad elu/
cidationē pmissoꝝ

¶ Prima ꝑpositio.

Omnis sentētia tam a iure q̄ȝ ab
homine lata deriuat̄ a senten/
tia primi iudicis dei. ⁊ hoc mediate
vel immediate. approbatiue vel per
missiue. Repit̄ inde dictū de deo ꝙ
sentētia eius fuit hec vel illa. Dixit
expresse Gregꝰ. ꝙ deus mutat sentē
tiā nō ꝯsiliū. cuiꝰ verbi intellectꝰ ali/
bi querendꝰ est

¶ Omnis sn̄ia tam a iure q̄ȝ ab ho
mine lata ꝯtinet̄ sub duplici dr̄a. qꝛ
quedā est solius dei. quedā creatu/
re rationalis sub deo. et hoc vel a
beatis sicut sūt angeli vel ꝟ viatori
bus sicut sūt principes et prelati. vñ
dicit̄ de Nabugodonosor ꝙ egres/
sa est sententia ab eo vt interficerē
t ir omnes ꝑncipes babilonis Sūt
insup ꝯcordantie tales multe

Omnis sn̄ia tā a iure q̄ȝ ab hōie
lata dici pōt iudicialis et hoc vl̄ in
foro ꝯsciencie interioris. vel in foro
coherentie iustitie exterioris. Dicit̄
eñi sententia iudicialis quasi cōclu/
sio seu determinatio iudicij

¶ Omnis sententia iudicialis hūa/
nā dici pōt ciuilis vl̄ ecclesiastica. et
hoc ƀm diuersos fines ꝑmos et
ꝑncipaliter intentos. qꝛ sn̄ia ciuilis
respicit vitā pñtē ꝑ suo ꝯuictu trā
quillo. ecclesiastica vero vitā futurā

Omnis sententia iudicialis eccle
siastica fundat̄ in verbo xp̄i dicētis
ad petrū et aplos. Quecūq̄ȝ ligaue
ris sup terrā. vbi priꝰ immediate fū
dauerat ptātē excōicationis iudi/
ciarie dicens. Dx si ecclesiā nō audi/
erit sit tibi sicut ethnicꝰ et publicanꝰ

¶ Omnis sententia iudicialis eccle
siastica sufficienter explicat̄ per hec
duo verba ligare et soluere vtendo
terminis istis non ad litteram sicut
ligant̄ boues et asini ȝ ƀm transsū/
ptionē corpaliū ad spūalia ita ꝙ se
tentia iudicialis ecclesiastica describi
pōt ꝙ est sn̄ia ligās vl̄ absoluēs
in ordine ad finē felicitatis eterne

Om̄is sn̄ia iudicialis ecclesiastica
vl̄ a iure vl̄ ab hōie lata dū ꝯcedit̄
vt possit absolui ꝑsupponit ꝙ ipa li
gauerit vno vinclo penali vl̄ plimis

¶ Om̄is sn̄ia iudicialis ecclesiastica
diuersis nōibꝰ pt explicari vel ferri
ꝑ arbitrio iudicis ꝑsertim supremi
qui est papa. sic dicēdo dum ligare
vult. Volumꝰ talē esse ligatū vl̄ ex
cōicatū quo ad oēs actꝰ legitimos
ciuiles vel ecclesiasticos. Volumꝰ
talē eē irregularē. inhabilē infamē.
et ita de talibꝰ penaꝝ vinculis. Aut
dū vult soluē dicēdo. Dispēsamꝰ cū
tali. habilitamꝰ talē. restituimꝰ talē
fame sue. ꝯcedimꝰ tali vt ꝑmoueri
possit ad ordines nō habitos vel i
habitis ministrarē. Et ita ꝟ mille lo
quēdi modis qui finalit̄ resoluūtur
in hec duo verba ligare et soluere

Superest ex istis ꝯcludē ꝙ intꝑpre
tatō doctrinal theologoꝝ fauet cō
cessiōi pōte ꝙ dū papa ꝯcedit mar
tino vt hēat facultatē eligendi cō
fessorem qui possit eum absoluere
ab omnibus peccatis de quibus

confitebit̃ et ab sententijs tā a iure q̃ȝ ab homine latis. cōprehendit̃ in hac absolutōnis facultate irregularitas ↄtracta vel a iure vel ab homine. q2 nō ↄtrahit̃ nisi p̱ sniam ab hōie vel a iure latā. alioq̄n darent̃ sententie tā excōicationis q̃ȝ interdicti a quib⁹ nō posset p̄dict⁹ martinus absolui virtute ↄcessionis sue. Oꝫ si sic. petit̃ regula generalis. que casus in quib⁹ et in quibus nō fieri valeat absolutio determinet

Explicit

¶Sequit̃ ab eodeȝ domio cancellario facta resolutio sup̱ casu subsequenti circa irregularitatem

Quidaȝ habens cultellum paruū in vagina alteri⁹ maioris repositū. eduxit eū nō dolose neq̃ȝ ad vsum illicitū. quē cultellū dū vnus sociorꝫ vellet accipe et ipe reniteret̃. Contigit vt illa hora et loco quidā retrorsū appropinquaēt et impingeret in illū paruū cultellum vt oculus suus ↄfingeret̃ talit̃ q̱ cecat⁹ fuisse dicit̃ tandē oculus ille. Querit̃ si dicenda est inde ↄtracta irregularitas in tenente cultellū? Respōdet̃ p̱ aliquas cōsideratōes. Considerandū est p̄mo p̱ dissolutione casus q̱ in talib⁹ sepe aliter iudicat iurista. aliter theolog⁹. quia prim⁹ magis inspicit forū ↄtentiosū et extrinsecū. sed theologus magis attendit forꝫ ↄsciētie et intrinsecū quo ad deū ¶Considerandū est cōsequent̃ q̱ hoc duplex forū accipit suā distinctioneȝ s̄m q̱ actus moralis habet cōsiderari dupliciter. hoc est dicere s̄m materiam vel s̄m formā act⁹ moralis. Matēia act⁹ moralis dicit̃ ipe act⁹ de genē cū circūstātijs suis generalib⁹ non habito respectu ad finē vel intentionē agentis. forma vero est ipa intētio finis. Considerandū vlterius q̱ materia actuū moraliū attendit̃ in triplici differentia. Nam quidā sūt actus de genere suo simplicit̃ mali. qui scȝ ↄfestim nominati includunt secū maliciā sicut dicit ph̄s. vt sunt furtū. fornicatio. homicidiū Alij sūt act⁹ de genere simplicit̃ boni. vt dare elemosinam. honorare parentes. Tertij sunt indifferentes de suo genere. vt leuare festucam. fricare barbam. et similes. Considerandū rursus q̱ istorꝫ triplicū actuū p̱mi sic se habent q̱ non sunt susceptibiles bone forme moralis sicut materia indisposita in naturalib⁹ non est susceptiua forme naturalis et vite. ita q̱ p̱pter nullā bonā intentionē pos sunt tales act⁹ boni effici. secūdi vero actus possunt fieri mali quāuis sunt in genere suo boni. dum accedit intentio p̱uersa. similiter et tertij Considerandū est consequenter ex istis quō possit esse varium iudiciū super eodem casu inter iuristam et theologum. quia iurista considerat factum in se et circumstantias exteriores d̄ quibus potest iudicialiter

apparẽt. et apud eũ tenet ista regula De idem est de his que nõ sunt et q̃ nõ apparẽt. Constat aũt ꝙ intentio facientis quã hz interi⁹ in corde nõ cognoscit̃ in se nisi forte ꝑ quedã signa seu coniecturas extrinsecas. theolog⁹ aũt intuet̃ cor in foro conscientie in quo credit̃ confitenti tã ꝓ se q̃z cõtra se corã deo. Considerandũ deinceps applicando ad ꝓpositũ nrm etiã omnia similia ꝙ iurista cõsiderans actũ moralẽ cũ circũstãtijs extrinsecis de quib⁹ põt iudicialit̃ cõstare fert conformit̃ iudiciũ ad illas iuxta dicta. Contingit aũt frequenter ꝙ talis actus sic consideratᷓ sit i˜ scdo vel tertio genere qui scz põt ex intentione fieri vel bonus vel mal⁹ Exemplũ in ꝓposito. tenere cultellũ de se non est malũ. similiter ꝙ aliq̃s velit cultellũ recipere nõ ẽ de se malum. Rursus ꝙ aliquis accesserit retro vel ꝓpe nõ est de se malũ. Et in istis sequit̃ ꝙ lesio oculi que secuta est nõ est de se mortaliter mala. imo staret ꝙ sicut p̃cedens act⁹ seu circũstantie. ita et iste resultans/facti fuerũt cũ magna charitate et beniuolẽtia ex intentione boni finis apd̃ deum quãuis de illa intentione nõ appareat apud mundũ. imo forte magis de opposito. Cõsiderandũ insuper ꝓ maiori elucidatione ꝙ sicut apud pħos naturales distinguitur duplex gen⁹ causarũ. ita et apd̃ morales. Nam quedã sunt cause per se alie ꝑ accidens. Cause ꝑ se dicitur ad quas nat⁹ est sequi naturalit̃ et cõmuniter talis effect⁹. Sed cause dicunt̃ ꝑ accidens ad quas non est ordinatus vel natus sequi talis effectus. aut si sequat̃ hoc est extra semper et frequẽter et p̃ter intentionez agentis sicut dicit̃ scdo pħicorũ. et inducit̃ a Boetio de consolatõe pħie describendo casũ et fortunã. Considerandum iuxta hoc in casu nr̃o ꝙ talis lesio vel excecatio oculi nõ est de per se nata sequi et vt in plurib⁹ a talib⁹ causis. ideo dicit̃ fuisse mere casualis seu fortuita et p̃ter intẽtionẽ agentis et de ꝑ accidẽs. ideo de se nõ est imputand⁹ casualis effectus agenti quo ad deũ et conscientie forũ saltez quantũ ad pctm̃ qđ nõ est nisi voluntariũ. Considerandũ nihilomin⁹ ꝙ iurista cõtentiose agẽs nec credẽs intentioni arguet ex circũstantijs ꝙ intentio fuit peruersa et damnanda ꝑ aliquas coniecturas. Una est si talis dabat operam rei illicite. Altera si hostis erat ꝑsone lese. Altera si nõ apposuit sufficientem cautelam ne ꝑsona illa lederet̃. sed poterat satis aduertere ꝙ ex actu suo sequeret̃ talis effect⁹ Sed si om̃es iste coniecture et similes cessent in veritate nec fuerũt in intẽtione nec esse debuerunt. theolog⁹ stabit iudicio apud deum. Considerandum est exemplum in similibus Ecce ꝙ Jacob cognouit Lyam q̃ non erat vxor sua et tamen excusatur a peccato quãuis posset videri ꝙ dabat operã rei illicite sine appositõe sufficiẽtis cautele. Quare q̃a

certe potuisset attulisse lumen dicet
aliquis et inspexisse lectũ. et ita sciuis
set ꝙ lya nõ erat rachel. ac perinde
videreť ignorãtia nõ inuincibilis cẽ
qꝫ vtiqꝫ poterat vinci mõ tacto vel
simili Considerandũ est igiť ꝓ intel
lectu hui⁹ qđ est dare operã rei illi/
cite. et hui⁹ qđ est hr̃e ignorãtiã in/
uincibilẽ ꝙ ista iudicãda sũt ex cau
sis ꝑ se nõ a causis ꝑ accidẽs. Uñ
in exemplo ꝑmisso Jacob diciť ha/
buisse ignorantiã facti inuincibilem
non quia nõ posset vinci etiã ꝑ in/
dustriã hũanã. sed qꝛ fecit sufficienť
illa q̃ in talib⁹ sũt ɔsueta obseruari.
et ad q̃ tenebať ꝫm moralẽ certitu/
dinẽ. imo videť ꝙ peccasset et inuę/
recũde egisset afferẽdo lumẽ. fuisset
ꝙ merito de zelotypia vel nimia su/
spitione culpand⁹ Rursus q̃zuis ille
dubit⁹ cũ lya esset res de se illicita
tñ Jacob nõ diciť dedisse operã rei
illicite. qꝛ putabat ex errore facti il/
lã esse rachel. Sic medicus aliquis
aut al⁹ si ex pietate vellet inspicere
oculũ alicui⁹ ꝓ extrahenda spina. ⁊
a casu aliq̃s pelleret medicũ vel le/
sum sic ꝙ spina plus infigereť et in/
de cecitas sequereť. talis medic⁹ nec
peccaẽ nec irregularis esse quoquo
modo diceret; presertim in foro cõ
scientie. alioq̃n sequerenť quotidie
irregulaitates infinite. si ex qualibꝫ
causa ꝑ accidẽs deberet aliq̃s irre/
gularis iudicari. Considerandũ est
vigilanť sup casib⁹ similiť ex eadem
radice ꝓuenientib⁹ ꝑ quã radicem
deberet iudicari ꝫm artem verã. n õ

ꝫm cuiuslibet fantasiã: Ponam⁹ co/
ram oculis bellũ aliqđ mortiferum
licitũ tñ vbi mille homines trucidã
tur. Attendam⁹ simul quot et quan
ti sunt viri ecclesiastici quoꝝ actio/
nes potuerũt dici cause ꝑ accidens
talis cedis. alter dedit ɔsiliũ ꝙ pa
tria defẽdereť vi armata. alter ꝑdi
cauit et hortat⁹ est milites viriliter
agere. alter pecunias aut cibos mi
nistrauit aut forsan arma dedit. et
talia sine numero potuerũt fieri eti
am ꝑ ecclesiasticos. ab sqꝫ quib⁹ au/
xiliatorib⁹ vel hortantib⁹ forte bel/
lũ nõ fuisset. Considerandũ igiť ꝙ
hec ɔsequentia non valet. Iste fuit
causa ꝑ accidens mortis vel mu/
tilationis alicuius hominis. ergo
ipse est homicida vel irregularis. Si
militer fieret applicatio ad materiã
excõmunicationũ ꝓ collendis mul/
toꝝ scrupulis in participatione vel
concilio sed hoc melius sepatiꝫ po
terit declarari. Cõcludẽdo sub cor
rectione meli⁹ sentientiũ videť ꝙ ex
predicto casu sic ɔsiderato nõ est di
cenda irregularitas fuisse ɔtracta
neqꝫ pccm ɔmissũ. Elici tandẽ pt ex
ꝑmissis ꝑ modum regule ꝙ irregu
laritas ɔtrahiť ex homicidio vel
mutilatione et nõ aliter q̃n occidẽs
vel mutilãs fecit actũ ex quo nata
est de ꝑ se vel vt ɔmuniter seu ꝓba
biliter sequi mors hominis seu mu/
tilatio siue talis actus sit licitus ꝓ
ut in iudicibus et belligerantibus
pro republica siue sit illicitus de ge
nere vel ex intentione. Uidetur

enī q̄ ista notificatio sit sufficiēs tā apud theologū q̄ȝ apud iuristā. nisi forte iurista aliquis ponat aliquaȝ hmōi irregularitatē fūdatā a legislatore ꝓpter solū terrorē incutiendū hoīb⁹ et nō ratione delicti nec ratione misterij. quo casu talis difficulter poterit distinguere casus aliq̄s generaliter ꝑ quos diceret contrahi irregularitatē ex homicidio et ꝑ alios omnino similes vel grauiores non contrahi

Explicit

Item ab eodem domino cancellario circa materiaȝ excōmunicationū et irregularitatū ꝛc.

Ontemptus clauiū ecclesiasticarū causat q̄si formaliter et p̄ncipaliter excōicationis vel irregularitatis detrimentū. Sic enī solent cōiter dn̄i iuriste dicere q̄ irregularitas contrahit dū aliq̄s excōicatus se immiscet sacris in ɔtemptū clauiū. Fundat aūt hec ɔsideratio p̄ncipalit̄ ex illa lege euāgelica Math. xviij. Si peccauerit in te frater tu⁹ ꝛc. Sequitur Dic ecclesie. Si ecclesiā nō audierit sit tibi sicut ethnic⁹ et publican⁹.

Contempt⁹ clauiū pōt interuenire multiplicit̄ in aliquo. Uno modo directe et causalit̄ et hoc ꝓprie dicit̄ fieri ex ɔtemptu q̄n scȝ ɔtempt⁹ est causa actionis p̄ncipalis ita q̄ non fieret actio nisi esset ad ɔtemptū clauiū. quēadmodū siq̄s dicat ep̄o excōicanti. Ego in despectū v̄ri et v̄ri precepti nihil agaȝ illi⁹ q̄d iubetis. Alio modo fit ɔtemptus implicite q̄ȝ videlicet est cōtumax in obedientia quāuis nō ex obedientia vel ꝓpter nō obedire ȝ ꝓpter aliq̄d aliud delectabile vel vtile aliq̄s peccat contra prelati iussionē. Tertio modo dicit̄ cōtempt⁹ interp̄tatiue oīnis voluntaria transgressio cuiuscūq̄ȝ p̄cepti. et isto modo repit̄ cōtempt⁹ in omni pcc̄o p̄sertim mortali directe vel indirecte vere vel interp̄tatiue.

Contempt⁹ p̄mo modo rōnabiliter demeret̄ excōicationē et cōsequent̄ irregularitatē. similit̄ et secūd⁹ dum iungit̄ cōtumacia. ȝ terti⁹ cōtempt⁹ nō sꝑ est excōicationis ecclesie. nec cōsequent̄ irregularitatis demeritori⁹. Dicit̄ ecclesie notant̄ q̄ȝ oīs peccās mortalit̄ est a deo et apud deū excōicat⁹ ȝ nō sꝑ ꝑ ecclesiasticā sanctionē. Cōtēpt⁹ neutro modoꝝ p̄dictoꝝ dicend⁹ est interuenire contra p̄ceptū aliq̄d p̄lati q̄n manifeste et notorie p̄latus abutit̄ in hmōi p̄cepto clauiū ptāte et h̄ dū scit ꝛ cognoscit ille q̄ nō obedit nec aliū degenerat in se vel in alijs scandalosū cōtēptū clauiū. q̄m in h̄ talis nō est inobediēs clauiū ptāti ȝ erroneo clauiū abusui. Cōtempt⁹ clauium magis inuenit̄ quo ad culpā in p̄lato talit̄ vt p̄mittit̄ abutente sua ptāte q̄ȝ in nō obediēte. si cōꝑatio recipiat̄ abusus. Est igit̄ q̄nq̄ȝ meritoriū et honorificatiuū ecc̄ie ptātis q̄ tali p̄lato in faciem resistatur cū

appositōne inculpate tutele q̄ad/modū restitit paul⁹ petro ¶ Contēptus clauiū q̄n̄q̄ʒ posset inueniri in vno qui nō pareret s̄n̄ie sui p̄lati vbi et q̄n̄ ali⁹ in eadē s̄n̄ia nō obe/diens nullo mō ɔtēptus eēʒ reus p̄sertim apud deū Cui⁹ rō est q̄m vn⁹ reputat s̄n̄iam iustā aut quōlibet obediendū illi. alius vero sed scit certitudinalit̄ aut ꝓbabilitate sufficiēti suū p̄latū male vti in p̄iu/dicū clauiū et in destructōeʒ ecc̄ie Cōtēpt⁹ clauiū debʒ inuestigari ex ptāte legitima et vsu legitio ptātis illi⁹. qui p̄cipiēdo excōicat vel irregularitatē ɔminat̄. alioq̄n p̄lati possēt inducē ɔ̄lenciūq̄ʒ vel/lent sup alios s̄uitutē. si suis s̄n̄ijs iniquis et erroneis sp̄ esset obediē dū Et ita pʒ q̄ hoc cōe dc̄m s̄n̄ia p̄lati vel iudicis etiā iniusta timenda est indiget glosa. Alioq̄n nō ē generalit̄ verū si timēda dicat̄ q̄a est sustinēda nec repellēda. imo in casu pati illā esset asinina patiētia et timor lep orin⁹ et fatu⁹ ¶ Cōtē/ptus clauiū pl⁹ habet p̄iculi erga p̄sonā sūmi pōtificis. q̄ʒ erga inferiores. q̄m ab abusib⁹ inferiorib⁹ patʒ recursus ad papā p̄ appella/tionis subsidiū Etsi dicat̄ q̄ ita pt a papa fieri appellatio ad ɔciliuʒ generale Dixerūt olim aū cōciliū generale pisanū et ɔstañ. q̄ ꝟ nul/lo mō licebat. ⁊ allegāt iura sua p se valde sicut eis videt̄ exp̄ssa. ꝟ cō stanter nūc asserit̄ q̄ ē heresis dā/nata p̄ ɔstitutionē exp̄ssissimaʒ et practicatā in cōcilio p̄dicto ɔstañ ꝓut alibi diffusius est ɔn̄sū. R̄n̄detur igit̄ alit̄ q̄ nō ꝓ leuib⁹ causis vbi etiā licēt pōt aut debet ꝓ ap/pellatiōib⁹ ꝓ̄sequēdis passim cōciliuʒ celebrari sic habet̄ recurs⁹ ad papā Cōtēpt⁹ clauiū nō incur/retur in multis casib⁹ q̄bus pape mādato non obediret̄. dū scʒ ab/utit̄ enormissime et scādalosissime ptāte sua in destructionē nō in edificationē. sicut tn̄ dicit apl̄s iō ptātem dataʒ esse Ex^m si papa vellet thesauros ecc̄iaꝝ diripere aut hereditates vsurpare. aut in s̄uitutē abiectā clerū cū suis bonis redigere et iuribus suis spoliare sine cā. Quis diceret ista debere tolerari? Quis nō censeret posse dici pape. cur ita facis? Quis nō assentiet in facie sibi resistendū. ¶ Cōtēp⁹ clauiū etiā nō sp̄ inuenit̄ apud illos. qui nedū nō obediūt s̄n̄ijs excōicationū ꝓmulgatis p̄ papā vl̄ suos sed etiā nō est iudicāda esse apud illos qui p̄ ptātem secularē aduersus tales p̄tensas s̄n̄ias tueri se ꝓcurāt Lex eni naturalis dictat vt possit vis vi repelli Cōstat aūt q̄ tales excōicationes nō debēt dici ius ꝟ vis ⁊ violentia. cōn quā fas habʒ liber vel hō vel aimus se tu/eri ¶ Cōtēpt⁹ clauiū ⁊ ɔn̄ter excōi/catō vel irregularitas nō incurrit̄ dū in p̄missis casib⁹ dicit aliq̄s iu/rista vel theolog⁹ iux̄ ɔsciam suā q̄ hm̄ōi s̄n̄ie nō sūt timēde vl̄ tenēde. et ꝟ p̄sertim si obs̄uet̄ infōrtio

seu cautela debita ne sequat᷑ scan/
dalũ pusilloꝝ. qui estimãt papam
esse vnũ deũ. qui habet ptãtez om
nẽ in celo et in terra Veruntñ ex/
pellẽda est taliũ stultitia per infor
matiões idoneas. qui si nolint ad
quiescere. ipi iã sũt iudicãdi de scã
dalo nõ dato sed accepto. hoc est
de scãdalo phiseoꝝ et ex malicia
non pusilloꝝ et ex simplicitate vel
ignorantia Cõtẽptus clauiũ di
cẽdus est magis foueri q̃ꝫ tolli dũ
debentes abusui clauium resistere
diuidũtur inter se. et impediunt se
vel per stultitiã vel per ignauiam
ne omuni cõsensu fiat ambulatio
in domo dñi dũ alij fauent abusi/
bus alij tollere volũt Veritas est
q̄ oñis via fauorabilis et humil᷑
tẽptanda est cũ sũmo põtifice. dũ
male informatus fert per se vel su
os iniustas sñias. q̄ desistat et re/
formet Sed si nihil ꝓfert humilis
sedulitas. arripienda est virilis et
animosa libertas

Itẽ ab eodẽ magistro Johe de Gersonno de ꝑdestina/
tione.

Cor durũ male habebit in nouissimo Duricies ista quomõ
causetur. et quid est illud apostoli
Deus cuius vult misere᷑ et quem
vult indurat. nõ est mediocris q̄o
Siquidẽ deus nemĩnẽ deserit nisi
prius deseratur per auersionẽ ab
eo per peccatũ Sed desertiõe f̃ca
cadit homo in ꝓfundũ ⁊ contem
nit Contemnẽti vẽo deus nõ dat
grãz sed resistit. ac ꝑinde nõ emol
litur cor nec liquescit ad grẽ susce/
ptionẽ Tandẽ pena damnatõnis
infligitur. et obduratio cõfirmat᷑.
Causa igit᷑ obdurationis ẽ volũ/
tas auertens. et hec iniciat. volun
tas resistens. et hec continuat cul
pa ꝓmerens ⁊ hec cõfirmat Deꝰ
gratiã nõ dans et hec nõ liberat
Deus iuste puniẽs et hec ordinat

Explicit

¶ Sequit̃ multiplex cōsideratio de mō ɔfessionis ⁊ absolutionis sac̃mētalis a magr̃o Jo. gerson Cancellario parisiensi. vbi det̃minat de q̃stione sibi facta per vicariū domꝰ carthusie sup statuto nr̃o. ꝙ cōmissi ad confessiones audiendas non absoluant a mortali certo.

Cōfessio sac̃mentalis fundatur in solo iure dīuo et euāgelico sup illo Q̄. dcunqꝫ ligaueri. sup t̃rā ꝛc.

¶ Cōfessio sac̃mentalis sicut non potuit institui nisi a solo deo. sic n̄ destitui pōt ab homie puro. Nl's papa posset non obligari ad confessionē sacramentalē

Confessio sac̃mentalis nō obligat ad venialiū cōfessionē de p̱ se et de nc̄itate salutis. qꝛ nō tollunt charitatē. ⁊ ideo sine cōfessione taliū stat salus.

¶ Confessio sac̃mentalis nō debꝫ extendi per homies puros. vt aliquis pc̄ca venialia cōfiteatur nisi velit. sequit̃ ex p̄cedentibꝰ. imo nec debēt fieri res̃uationes nisi in grauibus culpis Pōt aūt dici grauis culpa que transit in opus cū ɔsensu. et deliberatione p̱fecta. aut cuꝫ graui scandalo alioꝝ

Confessio sac̃mentalis nō obligat de p̱ se vt homo bis cōfiteat̃ idem pc̄m ec̄ mōrle. nisi confitens velit Rō qꝛ lex dīna non obligat nisi semel confiteri. et hoc per se et nisi velit homo

¶ Cōfessio sac̃mentalis nō debet coartari per reseruationes casuuꝫ p̄sertim occultoꝝ contra vel p̄ter legem euāgelice libertatis sed vbi dns ē locus timori altissimi Aliōquin timeat̃ illa phiseoꝝ culpatio Alligāt onera grauia et importabilia humeris hoim. digito āt suo nolūt ea mouere Sic rursus aliq̄n qui nimis emūgit elicit sanguinē ⁊ fit causa fictionis.

Confessio sac̃mētalis tali ⁊ tāto claudi dēt sigillo secreti vt nec verbo nec signo quōlibet reuelet̃ aut reuelari p̱babiliter estimetur. Facit ad hoc exp̄ssa determinatō eccīe. cum naturali ratione

¶ Confessio sac̃mentalis de peccatis occultis raro aut cautissime debet remitti ad sup̱iores hn̄tes iurisdictionē coercinā in publicis quales sunt abbates ⁊ priores in religionibꝰ. quia facilis orit̃ suspitio apud correctos publice. ꝙ occulta confessio per eos leuat̃ Sz etiam debent instrui confessi. ꝙ cōfessio secreta de publicis non liberat eos. quin possint aut debeant publice punitioni subiacere

Confessio sacramētalis potest qn̄qꝫ rationabiliter ⁊ fructuose dimitti de venialibus. potest etiam aliquādo fieri fructuose Qualiter hoc et quādo. docere debꝫ vnctio spiritussancti cum consilio christiane prudentie.

¶ Confessio sac̃mentalis pōt aliquando repeti fructuose de mōrli

bus iaz cōfessis sed obligatio plu-
ries illa confitēdi potest reddi vi-
ciosa. quia nimis onerosa

Confessio sacr̄mentalis p̄t sepe fieri sub cōditione tam ꝓpter igno-rantiam facti. quia nescit sepe hō quid et qualiter fecit. q̄z ꝓp̄t igno-rantiā iuris qꝛ nequit in pluribus a venialibus mortale discerni

¶ Confessio sacr̄mentalis facta sb̄ cōditione modis tactis. potest ha-bere seu recipere absolutionē ab̄so-lutā sub hac forma Ego absoluo te in nomie p̄ris et filij et sp̄ūssācti Que forma sufficiens est et secu-ra cū intentione debita cōfessoris ad absolutionē de peccatis. ⁊ mo⁊ excōicationibus in foro cōsciencie Nec oportet imo sepe nō expedit multiplicare sermonē absolutōnis Ut dicēdo si et in q̄ntū possum et dicendo de cōtritis peccatis ⁊ ob-litis et de tali vel tali excōicatiōe si et in q̄ntū indiges cūz similibus que addita plus officiūt. hoc ē no-cent sepe vel turbant. q̄z ꝓficiunt serenāt Sup h̄ notet̄ hec doctrina

Idem de cōditionibus

in forma absoluēdi apponi ɔsuetl.

¶ Absolutio sacr̄mentalis potest delere peccata que nondūz erant contrita. sed solūmō attrita Rurs⁹ oblita peccata nō delentur ꝟtute absolutionis sacr̄mentalis. q̄n hō postmodū teneat̄ illa cōfiteri duz redeant ad memoriā sed si non re-deunt. nihilomin⁹ homo saluabit̄ si fecerit sufficientē diligentiam re-cordandi. cum deus non obliget ad impossibile Est igitur additio frustra cū dicitur de oblitis Simi-liter cum dicitur de contritis pōt esse noxia Similit̄ et male exp̄mit̄ si et in q̄ntū possū et debeo Suffi-cit eni ꝙ intentō sit bene regulata Patet ad extremū quia noxia sit oblivio peccatoꝝ. quia nō delent̄ virtute confessionis sacr̄mentalis. ac perinde virtus clavium que re-mittit magnā partem penarūz de-bitarū ad huiusmodi peccatorum deletionē non sic efficaciter appli-catur. prout fit circa peccata que sacramentalit̄ ⁊ exp̄sse sūt cōfessa

In maiori domo Car-

thusie fit absolutio sacramentalis sub hoc tenore verborū.

¶ Dominus deus noster te absol-uat cui⁹ auctoritate ego absoluo te a peccatis tuis. in noīe patris et filij et spiritussancti Amen Nec pater reuerēdus carthusie nec sui confessores absoluunt ab excōica-tione nisi casus excōmunicationis in cōfessione exp̄matur. sed dicūt absolutionem pro peccatis dūta-xat iam pretactam

Sequit̄ distinctio ma-

gistralis de modis excōmunicati-onū et irregularitatū et absolutē-nis ab eisdem

Idem quī prius

¶ Excōicationū tot sūt genēa q̄t cōicationum et ōñter iudicant̄ irregularitates que dicunt impedimenta ad cōicationes legitimas exercendas.

Cōicationuз alia est naturalis alia ciuilis Naturalis est hec vita corpalis. cui mors opposita pōt dici excōmunicatio. Ciuilis ē multiplex quedā ſm leges spectātes ad cōicationē tpalem p̄ntis vite de qua spectat ad dños legistas Alia est ecclastica ſm canones et instituta. que spectant ad aiam in ordine ad vitam eternā ¶ Ecclastica cōicatio de qua magis ad ppositū spectat ōsiderat̄ dupliciter vno mō ad deū Alio mō ad pximuз Cōicatio ad deū est stat⁹ seu vita gr̄e gratū faciētis. cui opponitur generaliter oīñs excōicatio que cōtrahit̄ ex mōzli pcc̄o. sic q̄ nequeat talis excōicatus exercere legitimos actus p̄ſerti sacmētales sine pcc̄o . Cōicatio ad pximum seu publica tractat̄ et intēditur p canonistas dū loquūtur de excōicatione et irregularitate ¶ Est āt excōicatio seu irregularitas sb duplici dr̄a Quedā est oino sine peccato. quedā ex pcc̄o exñte vel p̄ſūpto Exēplū p̄mi sicut bigamia. sic iudiciū latū in cā sanguinis ex officio sicut seruitus. sicut lepra vl̄ mutilatio vel officiuз vile et silia. que distrahunt et impediūt ab exercicio diuarū ministrationū. necnō ꝛ ab ordinū susceptione repellūt

Exemplū scdi sicut excōicatō late sñie ab homie vel a iure. pꝑter contumaciā verā vel p̄ſumptā et hec ē acceptio omunissima. que subdiuiditur in varias spēs velut innūerabiles Tamē in generali quedaз est reseruata pape sicut etiā irregularitas que cōtrahit̄ ex huiusmōi excōicatione. duз quis se miscet in diuinis excōicatus. recipiēdo vel exercendo scienter et a pposito Altera est irregularitas que non ita reseruat̄. sed eam tollere pōt sacerdos simplex. sicut in excōicatione minori que suspēdit hoiem a celebratione queadmodū fit siq̄s pticipauerit scient̄ cū excōicatis non tamē in crimine. sed ex quadā verecūdia. pietate. et in casibus non ocessis Casus aūt pticulares huiusmodi suspensionū et irregularitatū querendi sunt a iuristis et ab institutis religionū seu omunitatū quia cōsurgūt ex sola cōstitutione positiua. et aliqñ sine crimine. licet nō sine rōne. pꝑterea odemnablis est cōtemptus ¶ Proinde qualis debet esse forma absolutionis sup excōicationibus et irregularitatibus in foro exteriori et publico. sciatur a iuristis. qm̄ in foro ōſcie nō requirit̄ certa forma. nec de nēcitate sacmēti. nec de nēcitate p̄cepti Sed sufficit dicē Ego absoluo te in nomine p̄ris et filij et spiritusſcī Amen cū intētione absoluēdi Expedit aūt vt hec intentio sit latissima. que feratur super omi casu in

quo potest confessor absoluere tā
de sententijs q̄z de peccatis Et ita
sufficit hec forma ꝑ omnibus sine
multiplicatione verborū Nõ de q̄
absolut⁹ in foro exteriori de excōi/
catōnibus.tenet̄ nihilominus cau
sas excōicationū sacr̄mentaliter ꝯ
fiteri Ut q̄ verberauit clericū ⁊c.
Non eni fit publice sacr̄mentalis ꝯ
fessio ad quā obligat ius diuinuz
Itē ad q̄stionē sibi factam per
vicariū carthusie sup statuto car/
thuſ de absolutione a pc̄cō mōrli
⁊ de cōsuetudine ordinis sup hoc
Rñdit sub correctione et cū reuerē
tia loquendo.nō apparet q̄ talis
reseruatio sit ꝯueniens nec ꝯsona
euangelice libertati.quia nō tene/
mur cōfiteri de venialib⁹ Et quo
ad mortalia distinguēda nō ē da
bilis regula generalis et infallibil̄
per humanā sapiāz Propterea ta
lis reseruatio nō est nisi laque⁹ ani
marū.ꝑsertim timoratarꝫ Pōt tñ
fieri reseruatio de certis mōrlib⁹
manifestis et que transeūt in op⁹
exterius.qꝛ de cogitationibus no
xiū est aut inutile reseruationē ad/
hibere ¶Item idē ad quendā car
thusieñ sic scribit Recepi q̄ in cōsti
tutionibus vestris nō dicat̄ q̄ ois
mortalis culpa sit maiori reſuata
in foro cōfessionis.sed q̄ grauis
culpa Et certe tolerabilis et salu/
bris est hec cōstitutio.si bene fuerit
declaratū q̄lis culpa debeat meri
to grauis reputari Et ita saluat̄
honor patrū cōstituentiū Et nihi/
lomin⁹ euitatur onus importabile
sup ceruices peccantiū Qualis aūt
fieri debeat aut possit interp̄tatio
quid est grauis culpa.puto nōnū
fuisse competēter in vltimis sc̄ptis
licet incultis dño Oswaldo rñden
do tali q̄stioni Si de solis veniali
bus debeant absoluere commissi
a priore In regulis suis moralib⁹
et theologicalibus

Idē cācellarius sic ait

¶Forma absolutionis ab excōi/
catione est ista que p̄mo debꝫ fieri
Ego absoluo te a sñia excōicatio
nis.⁊ restituo te sacr̄mentis ecclesie
In nomie patris et filij et sp̄ussci
Amen Deinde sequit̄. absolutio
de peccatis.si in excōicatiōe pc̄cm̄
includitur necessario ꝯfitenduz sa
cramentaliter Ego absoluo te a
peccatis tuis.In nomie patris ⁊c
Tutius qꝫ est istis formis nihil im
miscere.

¶Hoc notabile quod se/
quitur multũ concordat cũ dictis
dñi Joh gerson ita ꝙ videt̃ etiã
ab ipso positum.

Nota forma absolutiõis a pec
catis sufficiens et nc̃aria est Ego
absoluo te. Sed satis ꝯuenienter
ꝑmittit̃ aucte eccĺe. a qua cõfessor
accipit ptãtem absoluẽdi in susce/
ptione ordinis Sed qꝛ illa ptãs ẽ
retenta in manu supiorís nisi com
mittat̃. ideo dicit̃ et ordis Et si lo
co huꝰ clausule ꝑmittat̃ aucte q̃
fungar nõ est vis Jdẽ enim valet
Deniqꝫ nota ꝙ satis ꝯuenient̃ ap
ponit̃ in forma sup̃ dicta a pccĩs
tuis. ad denotãdũ de quo fiat ab/
solutio vel de quibꝰ Qꝫ vero dicat̃
a pccĩs tuis et a circũstantijs eoꝝ
hoc scd̃m totalit̃ ẽ supfluũ. qꝛ aut
circumstantia est pccm̃ aut nõ. Si
sic iã dictũ est a pccĩs tuis. Si nõ.
nõ cadit sub absolutione Jtem ꝙ
dicat̃ de cõtritis. piculosũ est ꝛ ꝑt
esse damnosũ. qꝛ nedũ cõtrita sed
etiã attrita peccata pñt p absolu/
tionez deleri per grãm post adue
nientez vt meliꝰ post declarabitur
Hoc aũt qd̃ est ꝯtritũ oĩno exclu
deret attrita. sicut album nigrũ ꝛc̃
Deniqꝫ hoc est inijcere scrupulũ
despationis. ꝑsertim in mortis ar
ticulo exĩtibus Nulli enĩ ꝯstare ꝑt
si vere de pccĩs cõterat̃ Cũ igitur
audit se absolui a ꝯtritis. incipiet
dubitare et vacillare sup sua abso
lutione. maxime cũ inimicꝰ in mor
tis articulo toto posse insistat ad
deijciendũ hoiem a sua spe ꝛ fidu
cia et sepe dolor corpis est vehe/
mens. ita ꝙ homo nullã deuotio/
nis grãm seu ꝯtritionẽ attestantẽ
sentire possit sicut et etiã in sanita/
te homis sepe sine culpa sua ꝓpẽ
multas rõnes aufert̃ grã deuoti/
onis Tollit̃ igitur per hoc fiducia
vel minuit̃ et datur occasio ruine
seu despationi Et si enĩ vere ita sit
ꝙ absqꝫ cõtritione peccata nõ de
leant̃. tamẽ homo sepe veracit̃ cõ
teritur. vel in ipa absolutione con
tritio virtute sac̃menti infundit̃. et
hoc hominẽ vt ꝑoixi latet. et cum
audit a contritis capit occasionez
musitãdi et dubitandi. et per ꝯñs
piclitandi ꝛc̃. Qꝫ si dicatur de ob/
litis. similit̃ est supfluũ. quia nõ ꝑt
ꝯfitens de peccatis oblitis abso/
lute absolui. q̃n etiã teneat̃ ꝯfiteri
si in futuris recordet̃ Nec valꝫ di/
cere que libenter cõfitereri. siue q̃
velles confiteri si eorum haberes
memoriã. qꝛ staret ꝙ confitẽs vel/
let qñ confiteret̃ et nõ vellet qñ re
cordabitur Aut forte voluntatem
habet bonã in generali de confi/
tendo omnia que occurrũt quam
nõ haberet de confitẽdo si in spẽa
li aliqua occurrerẽt. sicut mãifestũ
est et declarari posset per sylogis/
mũ incontinẽtis extra passionem
existentis Et hoc diffuse declarari
potest tpe suo ꝛc̃. Jtẽ male exꝑmit̃
si et in q̃ntũ possum et debeo. qꝛ si
non potest nõ debꝫ se ingerere ad

¶De forma absolutionis sacramentalis

audiendū Et si forte occurrit ca/
sus sibi impertinens. debet remittē
ad superiorē Sed et sufficit ꝙ inten
tio ꝯfessoris sit bene regulata Nec
est sīdē dicere. si et in ꝗntū possuz ꝛ
dicere Aucte mihi omissa. qꝛ pri⁹
modus loquēdi est dubitatiuus ꝛ
ꝑ ꝯñs piculosus. vt iaz statim sup
dictū est Scd̄s aūt assertiuus Et
debz intelligi aucte. i. per auctē
Nō illa pticula In noie pa et filij
ꝛc. addit ad denōndū ꝙ a deo est
qd̄ absoluit Uel qꝛ oīa sacmen
ta fiūt in virtute fidei trinitatis ꝛ
passiōis Jesu xpi dñi nr̄i Nec ē vt
thōs dicit in tertia pte summe de
substātia absolutiōis. ꝫ relinqͣtur
arbitrio sacerdotis. qui cum sit vt
sacmentalit̄ ꝯcurrens ꝛc. siue vt mi
nister absoluat. ꝯueniēter appōit
illud qd̄ ptinet ad pmaz auctem
dei scilz vt dicat Ego te absoluo
in nomie pr̄is ꝛc. Quia tū hoc non
est determinatū ex vbis xpi Quecun
qꝫ ligaueris sup terram ꝛc. sicut in
baptismo talis appositio ibi. ꝛ nō
in baptismo relinquit̄ arbitrio sa
cerdotis. ¶ Nōndū ꝙ sūt motus
pmo pmi. et sūt motus scd̄o pmi
et sūt motus qui ꝯsistūt in ꝯsensu
Mot⁹ pmo pmi sūt tres in quib⁹
nō est aliqd̄ pcc̄m mōrle vel venia
le. qꝛ nō attingūt volūtatē nec vt
libera est nec vt natura. Prim⁹ est
titillatio in carne siue suggestio fa
cta excitās ad libidinē. Scd̄us est
delectatio in appetitu sensitiuo tm̄
circa illud qd̄ caro suggerit. Ter
tius est desiderii impulsū ꝓsequē
di illud in opus. Motus aūt scd̄o
pmi sūt illi qui attingūt volūtatē
vt natura est nō vt est arbitrio li/
bera seu libēatiua Et sūt tres Pri/
mus est motus delectatiōis in vo
lūtate. ꝯdelectando appetitui sensi
tiuo Scd̄us est ꝯsensus subit⁹ vo
lūtatis in delectationē Tertius ē
ꝯsensus subitus seu desideriū ꝓse/
quendi in opus In his est tm̄ pec
catū veniale Ita ꝙ in pmo gradu
est pncipiū pcc̄i venialis. In scd̄o
mediū In tertio limes seu t̄minus
Isti sūt ꝯsensus in quib⁹ cadit
pcc̄m mōrle de pcc̄o saltē quod ca
dit sub ꝓhibitione Prim⁹ est ꝯsen
sus interpretatiu⁹ in delectationē. q
fit qñ ex delectatione volūtatis in
tantuz absorbet̄ rō vt nō possit in
tendere iudicio. et volūtas negli/
git mouere rōnem ad iudicanduz
et pmittit tpūs trāsire quo possit
deliberare Scd̄us est ꝯsensus ve/
rus in delectationē. habito etiā iu
dicio rōnis in oppositū certo Ter
tius est ꝯsensus in opus. verus et
deliberatus. etiā si opus nunqͣ se/
quatur quod quidē per se ē pcc̄m
mōrle Inde ait saluator Qui vide
rit mulierē ad ꝯcupiscenduz eam.
statim mechat⁹ est eā in corde suo

¶Respõsa magistri Johãnis Gerson doctoꝛ sacre theologie famosissimi et quondã Cancellarij parisieñ ad q̃ones q̃tuoꝛ sibi per quendã familiarẽ motas

Quarũ ꝑma est ista An male loq̃ de alijs in eoꝝ absentia sit semper pcc̃m Quã dete̅rminat per tres cõclusiones Sc̃da q̃stio si q̃s ficte confiteat̃ An iteꝝ teneatur de oĩbus confiteri Hanc determinat ꝑ distinctionẽ de quadruplici fictõe ¶Tertia si habeat̃ suspitõ de illo qui confitet̃ et non sufficienter discusserit ɔsciam suã An talis possit absolui nulla inquisitõne sibi facta de pcc̃is vñ suspitio habet̃ Quam soluit silr per distinctionẽ Quarta quõ de altarib⁹ fractis de cingulis sacerdotũ nõ bñdictis ⁊ de Casulis resarcitis et sic de similib⁹ Utrum sit peccatũ cuȝ talibus et in talibus missam celebrare Ad quã rñdet per auctes.

¶Prima questio

Uerit̃ an male loqui de alijs in eoꝝ absentia sit sp pcc̃m Uidet̃ ꝙ sic qꝛ nullus vellȝ ꝙ h̃ de se aut sibi fierȝ.ergo nec debet hoc facere de alijs aut cõn alios.ɔña tenet per illam generalẽ regulã diuini iuris et humani Q̃d tibi nõ vis fieri alteri nõ feceris Sed in oppositũ arguit̃ qꝛ si sic tũc fere totus mũdus esset in piculo damnationis ꝑpetue etiaȝ multi religiosoꝝ Nã cõiter cũ homines conueniũt declinant facillime ad loquendũ de absentibus et vtinã taȝ cito de eoꝝ bonis sicut ꝓch doloꝛ de eoꝝ malis Nõnũq̃ȝ tñ aliqui loquuntur de mala vita policiã regentiũ et alioꝝ seculariũ vt aiũt intẽtione non mala ¶Pro rñsione itaq̃ȝ Sciẽdũ Q̃ actio moralis libera accipit vel vituperiũȝ vel laudẽ ⁊ pcc̃m ex suis circũstantijs et specialiter ex circumstantia finis Inq̃rendũ est igitur ad quẽ finẽ dicit̃ malũ de absentibus Et occurrũt sex fines generales Qñȝ hoc fit ad instructionẽ p̄ntium ⁊ id audientiũ vt caueant similia facere Qñq̃ȝ fit ad p̄ntium cautelã ne scȝ ex ignorãtia decipiant̃ per malaȝ alioꝝ societatẽ quos ꝑsumunt bonos ¶Qñq̃ȝ etiã fit ad vtilitatem absentiũ vt videlȝ ꝑsentes eis referant pro ipsoꝝ correctione et emẽdatione Qñq̃ȝ fit ex quadã ɔpassione amicabili vt scilȝ se ipm et audientes referens ꝓuocet ad orandum instantius pro alioꝝ pcc̃is ⁊ eorũ conuersione Qñq̃ȝ etiã fit ex sola curiositate assueta loquacitate et quadaȝ libidine loquendi de alijs Qñq̃ȝ autẽ fit ex odio vel inuidia ac pro diminutione fame aliene et ex animi indignatione Sit ergo prima cõclusio ¶Primis q̃tuoꝛ modis potest esse non solum licitũ imo et meritoriũ referre mala absentiũ dummõ tamẽ nõ inter

¶An mala loqui de alĳs in eorũ absẽtia

debatur ꝑncipaliter alius finis q̃
aliqu'a ꝑnoratoꝝ q̃rtuor etsi non
misceat̃ alia intẽtio fermentata et
sibi ipsi mentiẽs atq̃ dũ bene ꝓui
deatur ne sint falsa q̃ dicũtur Aut
in mala vltra q̃ in se sunt et per re
ferentem ampliata Aut forsã sini/
stre interꝑtata ac etiã φ non plus
noceat talis locutio absẽtibus et
eorũ fame q̃ prosit pñtibus ⁊ eo/
rum edificationi Quũ pro ꝑuo bo
no discquẽdo nõ est magnũ malũ
cõmittendũ Subiũgamus etiã
scđam conclusionẽ Male loqui eẽ
de absẽtibus ad solũ satisfaciẽdũ
ꝓprie loquacitati ⁊ libidini loquẽ
di de alĳs qui est q̃ntus modus
seu finis inter ꝑdictos etiã si sit ꝓ
sola deductione tp̃is et quasi pro
solatio vt sic tp̃us sine tedio trãse
at vix aut nunq̃ excusatur a pc̃o
et sepius transit in mortale pc̃m.
Tale enĩ verbũ nõ solũ ociosũ (de
quo iuxta terribilẽ veritatis dni/
natione sumus reddituri rationẽ
)sed ⁊ cõiter est ꝑniciosũ ⁊ mlupli
citer nociuũ Nã habemus ex tali
ṽbo occasionẽ et rationẽ magne
damnificatiõis alioꝝ in sua fama
Etiã ꝑ hoc cadũt sepissime taz lo
quẽtes q̃ audiẽtes vł' i indignatõ
nem cõn eos de quib' fuit oblocu
tio vel in falsã iustificationẽ ꝓpriã
tã cordis q̃ oris dũ videlicz cogi
tatio interior pensãs corã posita
aliena mala. ⁊ sua ꝓpria q̃nq̃ silia
aut maiora. palpãs tumere ⁊ inflat̃
dicẽdo Grãs tibi ago dñe deus
φ nõ sum ego talis qualis iste de
quo tanta mala referuntur Et sic
miser cadit in foueã quam fecit ⁊
cũ illo euangelico pħiseo tũc iuste
fit pc̃tore quẽ ip̃e iudicat si nõ de/
terior. ei tamẽ ꝓpter suã supbiam
similis. q2 etiaz pc̃tor vt alius etsi
alio mõ. Et hoc pharisaicũ viciũ
tã in loquẽdo q̃ i audiẽdo ꝯcipi/
tur facillime et fit saltẽ affectu. etiã
si ratio videatur iudicare aliter et
id ore mãifestare minime attẽptet

Si quis autẽ queret signũ quõ
sciet qñ ex bono fine loquat̃ aut
malo de malis proximi Respõdet̃
φ dum loquitur aliquis ad bonũ
illius cui' mala cõmemorat. vtpu/
ta vt in se et audiẽtibus prouocet
mentẽ ad orandũ pro talis emen/
datione/ necessarium est vt sentiat
tunc in se quandaz ad eundem de
quo fit sermo compassionẽ piam
dulcem q̃ misericordẽ et charita/
tiuũ affectum Et etiã requirit̃ vt
nõ nimis longum texat sermonez
de tã mala materia et despicabili
Sicut pia mater non delectat̃ in
narrando longe mala filĳ sui nec
etiã dicit illa nisi ex nc̃itate vtpu/
ta ip̃i medico aut illis qui eius sa
luti poterũt ꝓdesse et malũ adia/
cens auertẽ Sic itaq̃ narrãdo su
spirat alte. tristatur dolet et abbre
uiat sermonem quantum preualet
et quantum videtur sufficere ad
ostensionem infirmitatis que sibi
tante tristitie causa existit Sed
dum quis loquitur malũ de alĳs

et loquacitate fūt signa opposita
qm̄ tunc sētit indignationē animi
cōtra eos de quorū malis loquit̄
et cū q̄dā amaritudie fellis corro/
dit a mordet ipos absētes a verbis
suis venenatis lingua q̄ʒ sua sicut
gladi⁹ acutus acuata lacerat sine
mia sine aliqua cōpassiōe nec pōt
finē verbis suis quia saciari neq̄t
ei⁹ vorax inuidia quin licʒ crudas
om̄es carnes et totū sanguinē ei⁹
quē devorat q̄ntū in eo ē absum/
pserit Et q̄ʒuis cōscia sua sibi cla/
met q̄ tāia agēdo neminē edificet
imo a nōnunq̄ʒ audiētes scādalisʒ
nō tn̄ adhuc cessat q̄n q̄ntū tp̄us
patit̄ venenū suū totaliter effūdat
¶ Itē signū est nō fallax cū sic lo/
quēdo malū de absentib⁹ eos cor
rigere minime curat Hoc aūt sciri
ex eo pōt q̄ presētibus non omittit
vt absētib⁹ charitatiue ea que ipe
inuide refert denūcient imo p̄sepe
postq̄ʒ ad cor reuertit̄ timet ne id
faciāt etiā factū foret nō equo aio
sustineret. nō q̄a doleat de alteri⁹
iniuria et sua p̄pria culpa ʒ magis
de sua vilificatione et detractiōis
nota. nollet eni detractor reputari.
q̄ʒ esse nō vitet ¶ Itē signuʒ effi
cax videt̄ vt loquēs malū de aliis
introget cor suū corā cordiū inspe
ctore deo cui mētiri nō pōt q̄ʒuis
posset mētiri īmq̄tas sibi ipi et q̄/
rat an velit q̄ ali⁹ sic loq̄ret̄ de se
corā aliis ea intētione ea forma a
sic de aliis circūstātiis q̄lit̄ ipe lo/
quitur de aliis Et ni fallor vt fre
quēter rn̄debit sibi cor suū si mēda
citer veritatē eī supp̄mere nolue/
rit se hoc nequaq̄ʒ velle Signū g⁹
mali est Hoc clauo retundit̄ non/
nullorʒ excusatio falsa et friuola q̄
cū locuti fuerint ad libitū suuʒ de
p̄ximorʒ suorū malis audētes sug
hoc obiurgent̄ dicē etiā q̄nq̄ʒ con
stant̄ licet mēdaciter se hoc fecisse
nō mala intētione neq̄ʒ aio cuiq̄ʒ
nocēdi et nullo mō ex inuidia Etsi
rursū introgant̄ An ergo ex singu
lari id elegerint dilectiōe et amici/
cia a ad magnū p̄fectū a comodū
absentiū et an similia dilectiōis et
amicicie signa velint erga se ōsimi
liter fieri. laqueis p̄plexatis ita ca/
pti a irretiti sūt vt vl̄ manifestū cōn
suā consciam p̄ferre mendaciū vl̄
verbū iniquū et dolosuʒ iniuste di
xisse contra p̄ximū fateri cogant̄
quorū vtrūq̄ʒ malū est Malū igit̄
et valde malū multū q̄ʒ p̄iculosuʒ
est homi esse p̄mptū ad loquēdū
malū de absentibus. etiaʒ ceteris
malis que inde sequūtur circūscrt
ptis. Mens tam loquentis q̄ʒ au/
dientiū impeditur a melioribus a
salutaribus postmod̄ ex hoc. etiā
inuita Cum eniʒ post fuerit oran
dum et deo seruiendū ad menteʒ
redeunt placeat vel displiceat. cū
quadam quasi violentia que p̄us
incaute commisit vel admisit cum
mala complacentia O quanto cō/
sultius est itaq̄ʒ loqui de bonis
aut de pc̄cis et malis p̄priis q̄ʒ ita
rodere dente canino alios Vix

¶ An mala loqui de aliqs in eoꝝ absētia

deniq̧ seruat̃ mēsura q̄n misceat̃ mendaciū et malū augmentat̃ et ad ꝑtem semꝑ trahat̃ deteriorē ⁊ pene in nullo excuset̃ aut alleuiet̃ vt sic fiat sup̄ modū peccās pcc̄m quasi vnuz aut simplex pcc̄m non sufficiat in ꝑnicié ipius obsequēti.

Cōclusio tertia

¶ Loqui malū de alio ad finē sc/ꝑtū scilz directe ex odio et inuidia semꝑ est pcc̄m et qñ nōbiliter ledi/tur per hoc aliena fama et duz lo/quēs hoc aduertit in sua ɔsciētia aut aduertē posset est grauiꝰ pcc̄m sepissime q̄ȝ furtū aut q̄ȝ foret esus carniū in die veneris vel ieiunij ec/clesie magni cuiꝰ cūq̧ Salubre ita/q̧ ɔsiliū ē ad vitādū tam grande piculū aīe vt hō discat ⁊ assuescat ita honeste loqui de absētibus sic loquendū esset si ipi p̄ñtes essent ⁊ ꝑsonaliter de se sermonē prolatū audirent Itēq̧ vt homo sēper timorē dei habeat pre oculis cor/dis qui vtiq̧ vbiq̧ est p̄ñs et in cuius ɔspectu loquit̃ q̄cunq̧ loq̄/tur .Nō solū aūt hoc sed et cor in/tuet̃.⁊ red det tp̄e suo vnicuiq̧ iux̄ opa sua Oret ergo nc̄e est quilibz vt ponat dn̄s custodiā ori suo Sz et audiētes caueāt sibi ne sint pru/rientes auribꝰ vt delectet eos au/dire aliena mala qꝛ iux̄ btī hiero. sñiam verissimā Eque reus ē qui detrahentem libēter audit sicut is qui detrahit imo nōnunq̄ȝ āpliori reatu ɔstringit̃ ꝓpter ꝑstitā alteri occasionē. Si eni ipe nō libent̃ au/disset forsitan alter tacuisset Et vt āplius ꝑtimescamꝰ tā ꝑiculosū lin/gue vicium aduertendū Qz cōtra/riū doctores ɔparat̃ ñ solū furto sed et homicidio imo et preferunt hac rōne qꝛ in homicidio occidit̃ corpus vnū In detractionis vō vicio occidunt̃ aīe plres qꝛ anima detrahētis.aīe detractorē libēter audientiū ⁊ qñq̧ etiā aīa eius cui detrahit̃ Itez nōnunq̄ȝ facilius satisfit ꝓ homicidio corꝑali ⁊ fur/to q̄ȝ hmōi homicidio et furto spi/rituali scz detractione Rō qꝛ in ilł q̄ntitas damni estimari pōt et sic correñdens emenda subsequi In istis aūt nec̄t cum nō satis ɔstare possit in q̄t hoīm cordibus medi/ate et imediate detrahēs bonam opionem et famā eiꝰ cui detraxit occiderit atq̧ furtiue bonuz fame (qđ inter oia alia corꝑalia ⁊ huiꝰ vite bona multū ē p̄ciosū) subtra/xerit vñ et difficulter satisfacē ipsi leso pōt Cū tñ iux̄ btm̄ Augⁿ pec/catū nō dimittit̃ nisi ablatum resti/tuatur Quō aūt restituet cū igno/ret q̄ntū debet Itēq̧ inter cetera pc̄ca istud quodāmō est inhuma/nius et bestiale qꝛ lupinū dicit̃.nā/q̧ ꝯ risus risum nō comedat nec canis canē nec bestia aliq̄ bestiaz sue speciei . Ꝭ bene alterius Sola lupa excepta que vt aiūt cū fame ꝑmit̃ lupū comedē nō veret̃ Sic et detractor hō hoiem sue nature ɔsortē tāq̄ȝ lupa rapacissia detibꝰ

detractionis rodere comedere et occidē nō erubescit In hoc a lupa differēs ꝙ illa comedit carnes recētes ipse aūt qnqꝫ carnes fetētes et iā putrefactas. qn videlȝ nō tātū viuis sed et dudū iā mortuis den/tes mordaces detractorie laȝ infigit O abominandū malū ⁊ valde odiendū Bene ergo sapiens vōt detractores deo odibiles Cuȝ tn̄ scriptū sit de deo nihil odisti coruȝ q̄ fecisti in sigm̄ magne detestatōis Aut pcc̄i detractionis dicit̄ deus odire detractores qui nihil odire solet eoꝝ que fecit Aut restat dicē ꝙ detractores nō sūt sua factura nō quidē fm̄ essentiā sed ꝓpter singularē eoꝝ maliciā Vn̄ ⁊ hac de cā Btūs augꝰ vir sciā ⁊ vita vtiqꝫ p̄clarissimꝰ ad tantū detestabat̄ h̄ viciū vt circa mensā vbi cōiter de facili lingue pc̄cȝ inc̄ bti gregl. de diuite epulone sn̄iaȝ se imiscet hec metra ꝓut in eiꝰ legēda repit̄ scripta h̄ret Quisqs amat dictis absentū rodere vitā Hāc mēsā nouerit indignā fore sibi Et vt facto ↄ̄pbaret ꝙ scripto statuerat Cum quidā epī ꝓut ibidē legit̄ ad eius mensam cepissēt incaute laxare linguā in detractionē absentū aiebat Nisi cessarēt ipse illa metra delere vellȝ et de mēsa recedere Hinc ē est ꝙ religionū fūdatores cōside/rātes multiplex in lingue vicō pē/dere aīe piculū sanxerūt ꝓuidissie pro sūmo remedio. iuge ꝓ loco et tp̄e suis seqcibus silētiū. certas pe

nas in robur sanxionū suaꝝ ↄtra trāsgressores adiiciētes Et clarū est experientia docēte ꝙ vbi cēsura hec silēcij seruat̄ artius ibi religio viget laudabiliꝰ et pfectius Porro q̄ꝫqꝫ custodia oris cuiqꝫ sit nc̄caria ꝓpter cauēda mala p̄tacta spe/cialiter tn̄ hec oportūa est religio/sis et sacerdotibꝰ xp̄i quoꝝ ora nō diabolicis ioculationibꝰ sed diuinis die noctuqꝫ laudibꝰ repleta eē dn̄t maxie etiā ꝓpter illa tremenda sa/crosc̄a corpis ⁊ sāguinis xp̄i misteria que ipoꝝ ora q̄tidie quasi tan/gere hn̄t Demū male loqui volens loqui de alio debet p̄mo cōsiderare seipm̄. fragilitatē suaȝ. ⁊ ꝓprios defectus. ⁊ quō indiget etiā mia dei ipe ne cadat sicut ille cecidit de q̄ loqui intēdit imo iā similiter et forte plus grauit̄ cecidisset nisi diuina grā se p̄seruasset Nemo quippe scūs aut innocens viribus suis. Posset quoqꝫ si ipe esset in statu alioruȝ vt alij faciūt faceret et qnqꝫ peius Occasiōe peccādi nanqꝫ q̄ valde multiplex est data difficile est non peccare imo singulare dei donū tūc peccatū posse vitare Nam si homo qui non nisi se et linguā suam regere habet ita sepius deficit occasione se offerēte vt ca/dat taȝ facile in peccatū detracti/onis et cetera mala nec potest esse dn̄s sui ipius q̄d rogo hic estima/re pie debebit de ceteris qui non solum se sed et alios multos di/uersorum et mirabilium morum

habēt regere. Nōne si qua viscera
pietatis et fraťne charitatis in eo
fuerint ꝑ his talib⁹ si nō omīa pn̄
ctualiter ad rectuz dirigūt magis
deuote orabit q̄ȝ detractorie lace/
rabit Regratiabiť itaqȝ deo q2 se
in tuto locauit. ⁊ cōpatietur frīb⁹.
q2 oēs vnū hēm⁹ p̄rem in celis tā
varijs et multis p̄iculis etiaȝ non
tm̄ pro se. ꝫ ꝑ cōi salute expositis
Deniqȝ timeat nihilomi⁹ sibi vsur
pare diuinū iudiciū cum nō veretur
iudicare alienū seruū qui dn̄o suo
stat aut cadit Stabit aūt potius
qm̄ potēs est dn̄s stabilire eū. hoc
eni pie debet p̄sumi magis q̄ȝ ꝙ ɔ
demneť Talia innumera sūt in sa/
cris sc̄ipturis Et ex dictamine etiā
plura sūt sim̄ia iuris tā diuini q̄ȝ hu
mani q̄bus hō se iuuare cōn tā pe/
stiferū viciū lingue poterit pariter
et munire q̄ et diligēter debet ad/
uertere et in effectū deducē ne for/
te als frustra sit quicq̄d bōi agit
Aduertat etiā ꝙ licz totū pene hu
manū gen⁹ pcc̄o lingue tēter pe/
riclitet̄ pauci tamē sūt qui debite
inde ɔterantur cōfiteanť ⁊ satisfa
ciant imo reperiunť nōnulli adeo
mentis oculo ceci ꝙ detractiones
adulationes calumnias et cetēas
manifestas oīs damnādas neq̄/
tias nō reputanť apud se pro pec
catis qui si forent de laicoꝝ nume
ro līas ignorātiū viderenť vtiqȝ
excusandi nūc aūt excusationē nul
lam h̄nt de peccato q̄a ꝓch dolor
et lr̄ati et clerici et q̄nqȝ habitu re
ligiosi sūt timere quoqȝ deberent
merito homines ne si abutanť lin
gue sue beneficio ad deū laudādū
et ꝓpriam salutē opandū sibi con
cesso in extrema sua nc̄itate. videli
cet in horrēde mortis hora vsus
debit⁹ tā nobilis doni iusto dei iu
dicio eis subtrahať cū eo ꝑmaxie
indigebūt ad ɔfitendū pcc̄a sua ⁊
ad exponendū nc̄itates suas ⁊ ad
ɔmendandū aīas suas deo ⁊ scīs
suis et eoꝝ amicis ⁊c. Lōgi⁹ q̄ȝ in
tendebam⁹ et forsan durius q̄ȝ de
bueramus de vicio lingue disserui
mus Sed nemini displiceat nullus
sinistre dījudicet ꝑ cōi bono scīm
est corā deo loq̄mur nīl in ɔtēptū

¶ Secūda questio

Queriť si quis ficte cōfitea
tur an teneatur de oībus
cōfiteri R̄n̄sio hic p̄suꝑo
nēda est vna distinctio magr̄alis
de fictione Quia quedā fictio ē p/
niciose mentiēs Quedā dolose di
midiās Quedā patenter inficiens
Quedā insufficienť discutiēs fictō
triplex p̄or impedit ɔfessionem sic
ꝙ nihil pretensa absolutio valeat
ipi sic fingenti q̄n opteat vel nc̄a/
riū sit iterū de oībus sacr̄aliter cō
fiteri Quarta v̄o fictio p̄t inueniri
licz nō bona nō tn̄ sic p̄ores equa/
liter mala vbi licet absolutio non
ɔferat gr̄az nec pcc̄a deleat ɔfert
tamē cessante fictione nec oporte
bit de sic confessis iteruz confiteri
Conueniūt in hoc satis doctores
q̄a communiter doctores dicunt
ꝙ vnum peccatum mortale non

deletur sine alio. als nanqȝ seqret᷑ φ grā staret simꝉ cū pcc̄o mortali. Mentiēs aūt in ɔfessione pniciose peccat mōrliter Secus aūt est de mēdacō qd̄ ex genere suo als eēȝ solū veniale vbi videlicȝ miscēdo q̄ndā leuē circūstantiā falsā vel ex cusationē friuolā ¶Fictio aūt scd̄a scȝ dolose dimidiās dicit᷑ q̄ tacet solū ad celandū suū pcc̄m vni cer/ to sacerdoti attamē ꝓponit h̄ cer/ to alteri ɔfiteri ⁊ hoc facit in frau dem integritatis ip̄ius ɔfessionis videlȝ ne vilis reputet᷑ si hoc pec/ catū tali detegeret cui iam forsan alia plura dexerit grauia. reƀuās hoc cuidā alteri qui p̄ora nescit vt fallaciter repiatur apud humanū iudiciū pcc̄oꝛ ꝑuus qui corā deo est pcc̄oꝛ magn⁹. Si autē hec di midiatio fiat absqȝ dolo vtputa iusta rōne cū videlȝ ɔfitens habȝ aliq̄s casus ꝓpter quos excōicat⁹ est vel qui als supiori sūt reƀuati ⁊ ille supioꝛ verisilr̄ nō vult alia nisi ea sola que sue auctī sūt reseruata sūt spēaliter vel etiā dū ɔfitēs q̄n tum in eo est ꝑatus esset oīa ɔfite ri vni sacerdoti et idē etiā ꝑatus est oīa audire sed nō eadē hora Aut etiā dū ɔfitens habet aliqd̄ pcc̄m de quo p̄sumit ꝓbabiliter φ si tali sacerdoti cōfiteret᷑ tale pec/ catū ip̄e forsitā inde scandalisaret᷑ scȝ sacerdos vel in fide vel in mo ribus vel ideo qꝛ forsan tāgit ꝑso/ nam sacerdotis ꝑut casus poterit occurrere possibilis et ɔfitens ꝓ tūc nō habȝ aliū ad manū cui ɔfi

teatur integraliter aut si hr̄et non tū bene auderet ꝓpter suspitiones sinistras cauēdas aliū ꝓ tali vice accedere hmōi fictio dimidiās qꝛ nō fit dolose imo nōnūqȝ religio/ se ⁊ prudēti discretione nō reꝓba tur a doctoꝛib⁹ cōiter licet enīȝ cō fessoꝛ vices gerat dei in audiēdo cōfessiones nō tū ob hoc est deus vel angel⁹ Sed hō vn̄ nimiruȝ vt hō pōt scandalisari ¶Fictō tertia que est patent᷑ inficiēs fit dū cōfi/ tens retinet adhuc ꝓpositū actua/ liter iterū peccādi nec habȝ ꝓposi tū iux̄ confessoris volūtatē iniuste ablata restituendi et satisfaciendi als ꝑut foret satisfaciendū et hoc relabit᷑ et coincidit in duo mēbra fictionis p̄orū ¶Ratō qꝛ vel hic est celatio pcc̄i mōrlis scȝ si nō ɔfi tetur hoc ꝓpositū peccandi vel est pniciosū mēdaciū scȝ si dicit se pe/ nitere et dolere peccasse cū mani/ feste oppositū ōn̄dant signa sua ex quo nō vult satisface͂ iux̄ sacerdo/ tis iudiciū et sic fictio hmōi q̄i ea/ dem est cū p̄ma vel scd̄a ¶Fictio q̄rta q̄ ē insufficient᷑ discutiēs p̄t ɔ tingē multiplr̄. P̄mo ignorādo .s. factū qꝛ nō fuit sufficient᷑ recogita tus. Scd̄o ignorādo si factum sit pcc̄m saltē mōrle. Tertio ignoran do p̄suꝑposito p̄mo φ sit peccatū mortale si sit taliter et exp̄sse confi tendū. Quarto ignorādo si displi cētia pcc̄i sit p̄ncipalit᷑ in ɔfitente nō rōe culpe ȝ rōe pudoris ⁊ pene Quīto ignorādo si mot⁹ i detesta tionē pcc̄i sit satis intensus vel nō

¶ Responsio ad

Sexto ignorādo si ponatꝰ obex
absolutioni ꝑ ꝓpositū nō abstinen
di a pctō sb̄is pmissis itaqꝫ p̄sup
positis dicēdo ꝙ ꝯfessio nō ē ꝓpꝰ
aliquā istaꝝ sex fictionū q̄rtam fi/
ctionē que insufficienter discutit re
spiciētiū iterāda Nec etiā ē iterā/
da ꝓpter fictionē scdām ꝑ ea pte
cum addit Si nō dimidiat dolose
Sed sub respectibus dimidiat ibi/
dem supius exp̄ssis al's vēo ꝛ ꝓpꝰ
p̄mā et ꝓpter scdam et ꝓpter ētiā
fictionē est de nc̄itate salutis vt de
oibus iteꝝ sacr̄aliter ꝯfiteatꝰ ipse
sic ficte cōfessus Qr aūt non sit ite
randa ꝯfessio ꝓpter scdām fictōꝫ
ꝑ ea pte vbi nō dolose dimidiat
necnō ꝓꝰ q̄rtā fictionē cū suis sex
spēb' h'rō ē ista qr ip̄a ꝯfessio ob
tinet ꝛ hēbit efficaciā vl' i absolu/
tione sacr̄mentali v̄tute clauiū ecc̄e
vel postmodum cessante fictione
hmōi sic fit etiā q̄nqꝫ in baptismo
Et ita ꝯcordat satis scus thōs cū
ceteris doctoribus

¶ Tercia questio

Uenit si habeatꝰ suspitio
de illo qui cōfitetur ꝙ nō
sufficiēter discusserit cōsci
entiā suā An talis nihilomin' de/
beat aut possit absolui nulla inq̄si
tione facta vn̄ suspitio habetꝰ Rn̄/
detur sb̄ distinctiōe Aut ei ꝯfessor
nō est curat' ita ꝙ cure officio mi
nime teneatꝰ illū audire Si sic tunc
pōt q̄rere dilationes vt ābo inte/
rim meli' deliberēt vel ip̄m simplr
remittere ad aliū ꝯfessorē Si aūt
ꝯfessor ip̄e sit curat' et ꝑ ꝯn̄s de/
bitor audiēdi hmōi ꝯfessionē tunc
adhuc est distinguendū s̄m q̄lita/
tem ꝑsonaꝝ Nā si ꝯfitens sit adul
tus et discret' pōt fieri vnū ē duo
bus scꝫ vel vt petatꝰ ab ēo si velit
moneri ꝑ inq̄sitiones de statu con
scie sue libēter et sine scādalo eūi
tūc appareat ex r̄n̄sione sua ꝙ nō
fiat scd̄m dicēdo videlꝫ ꝙ debet
esse cert' ꝯfessionē suā vel absolu/
tionē nil valere si scienter aliquod
peccatū celauerit nec est intentio
absoluentis nisi sub hac ꝯditione
tacita vel exp̄ssa scꝫ Si tu confite
ris et aliqd̄ pccm̄ tuum celaueris
scienter ego nō absoluo te Et tu/
ti' ē vt hec ꝯditio teneatꝰ mente ta
cite q̄ꝫ exp̄matur ore apto in abso
lutionis forma Si vero ꝑsona ꝯ
fitens sit simplex et hūilis ita ꝙ sa
tis appareat velle libēter informa
ri sine aliqua turbatione et recal/
citratione tūc omnino pīū est salu
tare et meritoriū vt confessor ipse
talem instruat Solum vt hoc fiat
pedetentim prudenter et discrete
nec dure sed blāde et dulciter nec
aduertatꝰ etiāsi scādalū aliquādo
fame ꝓpriē etiā exteri' inde videa
tur oriri posse Nō ei possum' imo
nec debem' oibus scādalis vitan
dis occurrere sp̄ saltē actiuis ꝓut
exempla sufficientia habemus in
saluatore nr̄o cuius q̄ꝫuis pfcā
sūt opa nihilomin' tn̄ pharisei nō
nunq̄ꝫ in eis scandalisati sunt

Quarta questio

DUerit de altaribus fractl. de cingulis sacerdotū nō bñdictis et de casulis re/sarcitis et sic de similibus vtrū sit peccatū in talibus ꝛ cū talibus celebrare missā Rñdet̄ ſm sn̄iam bti Ambrosij ad sc̄m Aug^m Qꝫ in ta/libus que sūt pure iuris positiui ꝑt teneri ꝯsuetudo patrie seu ꝓuicie seu diocesis in qua homo ꝯuersat̄ qñ ꝑlatus immediatus ꝛ alij cum quorū scitu ꝓbabiliter talia fiunt tolerant huiusmodi Est enim cō/suetudo circa talia positiua iuris interpres optima Etiam quicq̄d in cōstitutionibus redactis in de/creta et decretales etiā in synodalibus aut iurisperitoꝝ decisionib⁹ inueniatur Leges enīz instituitur cum ꝓmulgant̄ et vigorē habent dum moribus vtentiū aꝓbātur. Alioquin ꝯstitutiones positiue nō essent nisi in laqueū et offensiones et scandalū nedūz insipientiū sed ꝛ sapientiū Aduertendū tamē ꝙ nō facile est circa singularia semꝑ decernere pro r̄gula quasi genēalī que consuetudo debeat dici suffi/cienter comꝓbata vel tolerata ꝑ supiores ꝑserti vbi nō habet̄ suffi/ciens scientia seu cognitio quicq̄d etiaꝫ sit de iure positiuo Facit pro hac respōsione totum illud quod dicunt doctores de obligationib⁹ religiosoꝝ in suis votis et regulis quēadmodūz de hoc alibi latius tractatum est.

Explicit opusculū Gerson de quattuor questionibus.

Tres vltime questiōes

ꝑcedētes ex variatione tituloꝝ in diuersis exēplaribus q̄uis in for/ma verboꝝ aliq̄liter diuersificate bis in hoc volumine impresse ha/bentur vide supra folio CCxcvi

Incipit tractatꝰ eiusdē Joh̄ Gerson de vnitate ecc̄iastica

Vnitatis ec-
clesiastice tractato
ribus vnꝰ ex zela
toribꝰ eiusdē pacī.
viā feliciter inuēi
re Etsi alligatū corpꝰ vinculis oc
cupationū teneat̄ ne pergat ad sa
crū Cōciliū.pisis deo auspice cele
brandū nihilominꝰ v̄bū dei sic dic̄
apl's nō est alligatū.ꝓptēa decre
uit spūs ꝓmptus et pacis auidissi
mus.v̄bū aliq̄d dei litterulis inser
tū q̄quauersū spargere.q̄ infirma
neq̄t ire caro Nō quidē ad deť mi
nādū.absit hec temeritas.sed ad
examinandū ⁊ dandū sapiētibus
occasionē.et offerendū in taberna
culo dei cū hoibus id q̄d ex talen
to qualisq3 scie cōmissum est

Vnitas quippe ecc̄iastica.
ad vnū certū xp̄i vicariu3
statibus ēminis in q̄bus ē
ecc̄ia Anno dn̄i.1408.circa Janu
arij nō est retardāda ꝓpter allega
tiones quasdā ex iuribꝰ positiuis
sūptas cōn celebrationē ocilij ge
neralis.aut viā cessionis.vt ꝙ Cō
ciliū nō p̄t celebrari sine auctorita
te pape.ꝙ spoliatꝰ añ oīa deb3 re
stitui.ꝙ r̄cusandi sūt tanq̄3 inimici
qui subtraxerint se ab obedia Et
allegari p̄t Justꝰ meꝰ.ꝙ pape nēo
dicere p̄ot.cur ita facis.p̄sertim si
nō sit exp̄sse errans cōn articulos
fidei.cū a nemine valeat iudicari 3
nemini sit subiectꝰ.nec possit effici
scismaticꝰ.ꝙ p̄iculosum est pastori
deserere gregē suū cedendo.rursꝰ
ꝙ quilibet fecit debitū suū ꝓ ecc̄a
stica vnione.nec ē in culpa. deniq3
ꝙ inquirendu3 est de iusticia vere
p̄tis.sine cuiꝰ cognitiōe nō p̄nt hi
qui errauerūt penitere.⁊ siqua sūt
silia. Ponunt̄ igit̄ aduersus ista
ɔsideratōnes.xij.generales quoꝝ
explicatio sp̄ealis sufficiet studiosꝭ
ista reuellere

Consideratio prima

Vnitas ecc̄ie generalis.sic
impedita est p̄ diuisiones
filioꝝ suoꝝ tāq̄3 mēbroꝝ
putrescentiū et ɔtra deū peccātiū
nā pc̄ca nr̄a iux̄ v̄bū ꝓ Bieū diui
serūt int̄ nos et deū.sic p̄ vnionem
oppositā sc3 p̄ recōciliationē cuiꝰli
bet ad deū.corrigendo p̄uos mo
res.humiliādo se et orando Rursꝰ
deb3 hec vnitas impetrari alioq̄n
manente cā scismatis.q̄lis de sua
cessatione poterit spes h̄ri Nisi tñ
in pura gr̄a dn̄i nr̄i iesu xp̄i.qui im
meritis et ingratis ɔferre sol3 ma
gna nihilominꝰ coadiutores eius
esse nos oport3.nūc p̄cipue qñ pa
cis inimicꝰ seuiet acriꝰ.q̄nto reditꝰ
pacis ꝓpinquior appet.inuittet qñ
si poterit validissimū ad ɔtinuati
onē scismatl.ipedimētū. diuisiōes
falic3 inter eos qui ꝓsecuturi sūt
vnionē ministerio supbie cupidita
tis aut inuidie.

Cōsideratio.ij. cōn p̄maz allegatōz

Nitas eccle essentialis sp manet ad xp̄m spōsuz suū Nam caput eccle xp̄s in quē sum⁹ oēs vnū bm aplm Et si nō habz vicariū. dū scz mortu⁹ ē corporalr vel ciuiliter. vel qz nō est pbabiliter expectandū qp vnqz sibi vel successorib⁹ suis obediētia pstetur a xp̄ianis. tūc eccla tā dino qz naturali iure cui nullū obuiat ius positiuū rite intellectū pt ad pcurandū sibi vicariū. et certuz semet ɔgregare ad cōciliū generale rep̄sentās eā. et hoc nō solū aucte dñorū Cardinaliū. sz etiā adiutorio et auxilio cuiuscūqz pncipis vel alti⁹ xp̄iani Nō eni habz corpus eccle mysticū a xp̄o pfectissime stabilitū. min⁹ ius ⁊ robur ad pcuratōz sue vniōis qz corpus aliud ciuile mysticū vel natale Uerūqz ei ē de imediate ac imutabili iure dino vl naturali. qp eccla se nō possit ɔgregare ⁊ viuere sine papa. aut sīi aliquo pticulari statu vel collegio. vbi in casu cadē pt mors vl error

Consideratio. iij.

Nitas eccle ad vnū certū vicariū xp̄i qui qdammō accītalis atqz mutabilis ē nō dz impediri mīme vel differri pter ɔtentionē duoꝝ de papatu aut fautoꝝ suoꝝ. si qrant sic manē p allegationes iuriū positiuoꝝ et iustificatōnes varias et qones qp sūt spoliati. et qp dnt añ oīa restitui vel aliunde Sed videt expediens. qp ea q retro sūt obliuiscētes Isti de ɔcilio in antiocra sic aplus loquit se extendāt. vt iux narrationē ab augustino cōmemoratā pl⁹ qrat quō liberabit eccla ab hac scismatis fouea pfūdissima. qz qliter et a qbus in eam est plapsa

Cōsideratio. iiij:

Nitas eccle ad vnū certū xp̄i vicariū sic amanda est vt p sua adoptione possint rōnabiliter plīma mala singulariū personaꝝ dimitti nūc vel in posterū sine pena Et quedā vera se pst deseri. sic qp fiat cessatio volūtaria de eis vel etiaz coacta per aucrem ɔsilij B nimirū dicat nature lex. vt ps qlibet p suo toto saluādo se det et exponat Ex si quis ɔtēdentiū iustificare se. seu iniuste secū agi ɔtēderit. dicat ei tu te tua qz oīa debes eccle tu q pastorē te nomias qntūcunqz sis innocens. debes p ea vel saluāda vel vnienda vel nō grauiter scādalisanda patus esse ponē vitā ppriā qnto magis qualibet dignitatē qrendo q sūt ihu xp̄i. et hoc nō bm dictame ppriū vel carnale. sz publicū ⁊ icorruptū spūale. put ɔciliū qd vtiqz sapiēs est iudicabit Neqz prsus B agendo descres gregē. sed pasces vnies ⁊ manere diceberis

Cōsideratio. v.

Nitas eccle ad vnū xp̄i vicariū nō hz nēe qp mie pcuretur buādo tminos lfales aut cerimoniales iuriū positiuoꝝ aut p

cessuum ordinariorum in euocationibus accusationibus delationibus aut sibus. sed summarie et de bona grossa quia exstate potest procedere concilium istud generale. In quo residebit sufficiens auctoritas iudicialis vtendi epikeya. i. interpretandi omnia iura positiva et ad finem celeriorem et salubriorem huiusmodi vnionis eadem adoptandi aut si opus fuerit relinquendi. Quod enim pro ecclesiastica pace et salute institutum est si rite et non tyrannica malignitate fuerit institutum non debet contra eam militare. ne potestas data videatur constitutionibus humanis in destructionem ecclesie non in eius edificationem. Auctoritas vero doctrinaliter vtendi epikeya residet principaliter apud peritos in theologia. que est architectonica respectu aliarum. Et consequenter apud peritos in scientia iuris canonici et ciuilis prout ex principiis iuris diuini et naturalis habeunt accipere fundamenta.

Consideratio. vi.

Unitas ecclesie ad vnum certum Christi vicarium videtur per Concilium nunc celebrandum sic procuranda. Et primo detur securitas tam per principes quam per alios quoscumque pro duobus contendentibus si voluerint comparere procedendo ad implendum iuramenta sua atque vota. quod si noluerint considere queratur ab eis cessio per procuratores legitimos. Vel si vtrumque contempserint procedatur contemptis ambobus contendentibus ad electionem vnius per communem assensum totius concilii roborandi. et approbantis illud quod duo Collegia dominorum Cardinalium aut corpus maior et sanior constituerint aut fecerint. Vel si voluerint aliqui pertinaciter adherere alteri contendentium nec insequi sententiam Concilii quod non est leuiter presumendum viderit ipsi de salute sua quia Concilium istud et sequaces eius se apud deum et homines a scismatis imputatione liberauerint

Considera. vii. contra tertiam allegatorum.

Unitas ecclesie ad vnum certum Christi vicarium sic priuilegiata et sancta est. vt eam sincero zelo querentes nullo modo debeant reputari a contendentibus sui aduersarii. sed amicissimi in Christo dum cessionem ipsorum voluntariam querunt. vel eis nolentibus cedere petunt deiectionem quatinus vt spiritus eorum saluus fiat. nec ecclesia diutius perturbetur. Agunt quippe tam rem ipsorum contendentium. quam id quod quilibet christianus agere debet. imo iussionem dei hunt in tam desperato et inueterato matris communis morbo. Hec est radix inuiolanda et sufficiens pie necessitatis et necessarie pietatis in qua christianissimus rex francorum vere innocentissimus nec querens que sua sunt. nec propria odio habens fundauit actenus omnem agibilium varietatem laudabilem circa pacis reductionem. sicut littera sua patens indicat. cuius initium est post salutationem. Pax ecclesiastica etc. Preclaram itaque attulit excusationem Cicero in philippicis. dum inconstans in amicicia cesaris. et varius fuisse culparetur. cuius est hec sententia quia verba non habeo Cesarem ait numquam dilexi. nisi pro quanto dilige

vitus est rempublicā. Dū ego mutauit amorē ad eandē rempublicā factus tyrann⁹.ergo oñter aduersus eum amiciciā cōmutaui.

¶Considera.viij. cōn q̄ntā allegatōz

Unitas eccie ad vnū certū xp̄i vicariū nō debꝫ impediri ꝓpter restitutionē obedientiarū ābobus ɔtendētib⁹ tq̄ꝫ spoliati sint p̄us faciendā. Naꝫ ꝙ iniustus detētor vel p̄do spoliat⁹ sit.restituēdus est magis ex institutione positiua ꝛ iudiciaria nō pure naturali vel diuina.ꝓpterea tenꝫ in solis casib⁹exp̄ssis.nec in p̄iudiciū iuris diui et naturalis et bōi cōis est aliq̄ten⁹ obs̄uandaNeqꝫ eni restitutio debꝫ fieri exēpli grā heretic.neqꝫ scismaticis manifestis. neqꝫ furiosis et ebrijs in sui pniciē neqꝫ intrusis in papatū.neqꝫ petē tib⁹ vxorē nō desp̄ōsabilē.aut affinem in gradu ꝓhibito iure diuino. neqꝫ petenti bñficiū qđ tenere nō potuit.alio iā exñte ltimo possessore neqꝫ postremo volēti rebus detentis abuti in ɔtumeliā creatori. aut in eccie pniciē.aut in hois libeꝛi seruitutē aut cōn castitatē alic⁹ꝛ vitā.et si qua sūt silia Multas aūt exceptiones hui⁹mōi cōn cōtendētiū q̄libet intuenire videre facile ē

¶Cōsidera.ix: cōn octauam allegationeꝫ

Unitas eccie ad vnū certū xp̄i vicariū videt̄ meli⁹ ꝓcurāda.si neqꝫ añ Cōciliū neqꝫ in ɔcilio.neqꝫ in postmodum q̄rant̄ fieri iustificatōnes vel iniustificationes eoꝝ que hincinde facture sūt.vt de intrusione hui⁹ vel ill⁹ in papatū.de ꝓcessibus p̄mo fulminatis in alt̄utrū.de violatōe iuramētoꝝ ꝛ votoꝝ de s̄btractione aut neutralitate vel lib̄tati.eccarum p̄ticulariū reductione De impositōne iclimatum vel heresū.de adhesione reꝓbāda vel laudāda alt̄ius p̄tis obedie De sñijs excōicationū aut aliaꝝ penarū Cessēt quippe talia et iux̄ rōnes pro via cessionis ꝛ p̄cticam ei⁹aliā pluries oñsam ꝓcedat̄.auferēdo ꝓcessus fc̄os.et iustificādo vel ratificādo aut etiā tolerādo p̄terita.ꝓut reꝝ q̄litas patiet̄ aut p̄lima ad statuꝫ q̄ p̄us erāt ante scisma pn̄s absqꝫ alia discussiōe reponēdo ꝓuidēdo rursus ambob⁹ɔtendētib⁹de sufficienti securitate et statu post cessionē.si eā p̄ se.vel ꝓcuratoēs legitimos vltro facē etiaꝫ sero voluerint.q̄ cessio eis per Cōciliū ꝓ purgatione oim prius impositoꝝ tq̄ꝫ sufficiens reputet̄ valitura.

¶Cōsidera.x. cōn septimam allegationem.

Unitas eccie ad vnū certū xp̄i vicariū.tāto zelo q̄rēda est.vt vix possit sobria esse.et nō temeraria reputatio alicui⁹ xp̄iani ꝙ sufficient̄ ad h̄ debitū p̄egerit.q̄ꝫto mi⁹ hoc q̄spiā audere dꝫ asserē iuramēto p̄sertī vbi hoim maxima multitudo reputat cōnriū.h̄ eni q̄d aliud ē.q̄ꝫ p̄tinaciter ꝛ incorrigibilit̄ talē in errari.

ꝯsistere. Rursus occurrere pñt cas⁹
multi in q̄bus ꝓ adeptōne pacis
publice aut iuste defensionis sicut
vim vi repellēdo. liceret a rite ele/
cto in papā sb̄trahere obediam. li
ceret in neutralitate manē liceret
ipm corꝑalit̄ incarcerare liceret
ei administratioz oēm publicā in/
terdicē liceret ꝑ appellationez aut
sile remediū sibi resistere ffieret qꝫ
sic ei obedia vera potius q̄ꝫ cōndi
ctio vel resistentia Liceret ꝑmissas
sñias suas q̄lescūqꝫ nō timere. nec
timēdas asserē. ꝟ lacerare eas et
in caput suū retorq̄re Liceret ꝑtēa
accusare euz de scismate vel heresi
tā doctrinalit̄ in locis publicis ꝑ
theologos ꝛ sapiētes q̄ꝫ secrete in
correctione frna. cui subijcit̄ tāq̄ꝫ
ꝑctor in foro pñie. et iuridice corā
cōta ecc̄ia cui silr̄ subiect⁹ est. tanq̄ꝫ
deuiabilis indeuiabili Liceret ꝯci/
liū generale. co iuito celebrare Li/
ceret tandē ipꝫ ad cessionē ꝯpellē
vl' renitentē deijcere ab oīm hono
re et gradu imo ꝛ vita ꝑuare. Hec
oīa deniqꝫ taliter licere pñt stabili
iure dīno et nat̄ali. q̄ adduci s⁹ hāc
ꝯitatē. nulla lex vel cōstitutio puri
hois cui⁹cūqꝫ sine noua auctoriza
tione dei fieri debet. q̄n eiect⁹ is in/
tolerabilis dāṅanda sit. An vēo ꝑ
dicti casus i scismate ꝑterito ꝯcur
rerūt discutiendo neq̄ꝫ assuḿim⁹
cū distinctiones ꝑticularū casuuz
omitti debere magis estimemus

Consideratio. xi.

Unitas ecc̄ie ad vnū certū
xp̄i vicariū. nō req̄rit vt ex
rātes ꝑti in dubio ꝓbabili circa
obediam veri pape penitē nō pos
sint. nec esse in statu salutis. nisi ex/
ꝑsse et absolute confiteant̄ erratū
suū. cū sepe in talib⁹ pñia vel abso/
lutio ꝯditionata sufficiat Sꝫ nec
oꝑtet oēs inculpare de scismate. q̄
in tāta iuris papalis dubietate cō
surgēte ex factis dubijs et varijs.
certā vero pape ꝑstiterīt obediam
Sicut nēpe ver⁹ papa potuit i scis
matis culpā labi si ꝑtinax fuerit in
recusando ea q̄ pacē vl'tim hēbent
reducē. vt ꝯciliū generale. vel ꝓm
ptitudinē ai ad viā cessiōis iurate
et voce ꝯplemētū Sic excusare po
terūt multi aduersātes ei. si fuerit
hoc zelo vnionis bn̄de si fuerit ex
dubio ꝓbabilis ignorantie. dū tñ
ꝑatos sēꝑ audire ecciam exhibue/
rint semet ipos. ꝛ obedire ꝯgnite
(veritati

Cōsidera. xij.

Unitas ecc̄ie ad vnū certū
xp̄i vicariū sic inchoanda
ipetranda qꝫ est ꝑ orōes
deuotas ꝛ moꝝ correctionē. sic in
ei⁹ reformatione a sūmo vsqꝫ deorsuz
ꝑ oēm suoꝝ mēbroꝝ ꝑncipaliū vl'
n̄ ꝑncipaliū iūcturā dꝫ cū fc̄a fue/
rit studiū vehemētissimū ꝛ ꝯtinuū
adhiberi ne iusto dei iudicio dete/
rius q̄d ꝯtingat Si p⁹ ꝯcessā dei
miam vniōis salutarē recidiuatio
ꝑor fiat. q̄lia ꝯo in ecc̄iastica poli/
cia veniant reformāda. poterūt do/
cere tā libri experientie. q̄ꝫ multipli/
ces cartule iā sup h̄ edite. et rela/
tiones ecc̄iasticoꝝ in cōcilio sive
digne Deniqꝫ si cōtigerit forsitan

generale Cõciliũ retardari. ꝓpter
ꝑncipũ vel aliorum in diuersis pa
trijs diuisiões vel aliũde. sicqȝ mł/
ti nõbiles vel neq̃ant vel noluerit
cõparẽ nec mittere sed differre. et
dñi Cardinales vtrobiqȝ sentiant
ꝓbabili ↄiectura. ꝙ tales multi et
magni de vtraqȝ ꝑte nõ obedirẽt
sue electiõi viderẽt expediẽs in h
casu ꝙ ipi cardinales ↄparẽtes in
ↄcilio. inuenirẽt saltẽ modũ tollen
di ꝑpetuitatẽ in hoc scismate ꝓui/
dendo ꝙ post decessũ ãboꝝ cõtẽ/
dentiũ etsi nõ citi⁹ pax hꝛetur. q̃a
meli⁹ esset sero q̃ȝ nũq̃ȝ. et hoc iux̃
modũ qui in alio ↄcilio frãcie fuit
cõclusus. vt ꝑ suos ambasiatores
q̃rerẽt et ꝓsequerẽt apud ãbos ↄ
tendẽtes et sua collegia de nõ eli/
gendo. s ↄ̃ppiã in casu mortis hui⁹
et illi⁹ cũ ceteris clausulis ad hoc
oportunis.

Sequũtur quattuor cõ
siderationes ad fulcimentũ et de/
clarationẽ p̃missoꝝ Cõside. ꝑa
Nitas ecc̃ie ligaẽ q̃druplici lege diũa scȝ et euãgeli/
ca. naturali canõica et ciui
li Quaꝝ duas extremas regulare
nc̃e est ꝑ primas ſm epikeyã. i. bo
nã equitatẽ Hoc itaqȝ ex traditõ
nib⁹ earũdẽ legũ vltimaꝝ ↄuincit
quaꝝ ãnotatiões aliq̃s ꝓ minus
eruditis et l̃ratis placet adducere

Prima annotatio

Non debet rep̃hensibile iu/
dicari. si ſ꞉ȝ varietatẽ tpm
statuta q̃nq̃ȝ varianẽ hũa
na. ꝑ̃tim cũ vrgens nc̃itas vł eui
dens vtilitas id exposcit. q̃m ipse
de⁹ ex his q̃ in veteri testamẽto sta
tuerat nonnulla mutauit in nouo
Hec Innocẽti⁹ terti⁹ in cõcilio ge
nerali ꝛ hꝛitur in decretł. Nõ dȝ. de
ↄsãguinitate ꝛ affinitate in ãtiq̃s

Secũda annotatio

Quoniã nulla iuris sanctõ
aut q̃ntũcunqȝ ꝑpense di/
gesta ↄcilio ad hũane na
ture varietatẽ ꝛ machiatões ei⁹ in
opinabiles suffic̃ nec ad decisionẽ
lucidã sue nodose ãbiguitatł attin
git. eo ꝑ̃certi ꝙ nihil adeo certum
clarũ qȝ statuiẽ q̃n ex causis emer/
gẽtib⁹ q̃bus iura iã ꝑ̃dicta mederi
nõ pñt in dubiũ reuocetur ꝛc Hec
Jo. xxij. in ꝓhemio clementł.

Tertia annotatio

Non pñt oẽs cas⁹ seu iuris
articuli legib⁹ ↄp̃hendi. ſ꞉
cũ aliq̃ casu sñia legũ mãi
festa est. is qui iurisdictiõi p̃est ad
silia ꝓcedẽ atȝ ita ius dicẽ debet
Hec hñẽ in. l. nõ pñt. ff. de legibus

Quarta annotatio

Certũ est ꝙ is ↄmittit in le
gez. q̃ legis ṽba ↄplectẽs
cõn legis nitiẽ volũtatẽ. ſ꞉
hẽtur in regula iuris Certũ in. vi.
Cõn facit qui id facit q̃d lex ꝓhi/
bet In fraudẽ legis facit. q̃ saluis
verbis legis sñiam legł. circũuenit
Hec hñẽ in. l. cõn legẽ. ff. de legib⁹

Quinta annotatio

Nulla iuris rõ aut eq̃tatis
benignitas patiẽ vt q̃ sa/
lubriẽ pro vtilitate hoim
introducũtur ea nos interp̃tatiõe

durioze cõn ipoꝝ cõmoda ꝓuoca
mus ad seueritatẽ Hec hñtur in .l
Nulla.ff.de legib⁹ cũ quo concoz
dat regula iuri.canõici in vi. Q̃d
ob grãm alicui⁹ concedit nõ est in
eius dispendiũ retozquendũ Itẽ
ipe leges cupiũt vt iure regantur.
Itez ait scipio nasica Cõsul dũ iu
ris ozdinẽ sequit id agit vt cũ le/
gibus suis rhõnũ corruat impiuz
Ideo iuris ozdo est in casu vt scz
iuris ozdo non seruet

Secũda consideratio

Unitas ecc̃ie ad vnũ certũ
xp̃i vicariũ neq̃t mõ ꝑai/
rari cõmode sine recursu
ad epikeyã seu bonã eq̃tatez.que
interp̃tat lrãm iuriũ positiuoꝝ ꝫ
intentionẽ legislatoꝝ.radicatã in
legibus et̃nis ac imutabilib⁹ dine
legis ꝑ quã legũ conditores iusta
discernũt.atq̃ ꝫm dictamen legis
nat̃alis Hic aũt ꝓcessus antono
matice ꝛ sũme iudicãdus erit iuri/
dicus si innitet legib⁹ ꝛ iuribus ꝛ
canonib⁹ ꝓprio et vero nomine sic
vocãdus.Unitas ↄsideratõis legit
clarissime in libro experientie ꝑ pru
dẽtes ꝛ circũspectos nec ꝓteruos
nec male affectatos.dũ cõsiderãt
materiã p̃ntis scismatis cũ circum
stantijs oibus.q̃les nũq̃ vise sunt
ↄcurrisse in aliq̃ casu lege positia
mẽozato Quid igit mirandũ si ñ
hẽatur in eisdẽ traditõib⁹ positis
modus ad remediandũ exp̃ssus
q̃admodũ multi vigebant mozbi
ꝑus q̃ leges nũc ↄdite late essent
q̃bus nõ erat exp̃sse ꝓuisũ et cũ le
ges hmõi facte sũt ↄstat q̃ nõ ꝑo
terũt infinitati casuũ possibiliũ ꝓ
uidẽ Sũt aũt ipius iuris diui ꝛ
naturalis regule tales immobiles
et eterne vt exempli grã.

Principia iuris diui et nat̃alis.

Bedire opoꝛtz magis deo
q̃ hoibus Dedit de⁹ ptã
tem hoibus in edificatiõẽ
nõ in destructionẽ ecc̃ie Nihil pos/
sum⁹ cõn Ueritatez Plenitudo legis
atq̃ finis ei⁹ est dilectio Dilectio
est cã vnionis atq̃ pacis Dilectõ
nõ q̃rit que sua sunt Finis ois po
testatis et hierarchie ecc̃ie est dile/
ctio pax et vnio Finis imponit nc̃i
tatẽ his q̃ ad finẽ sũt.i.ꝫm exigen/
tiã finis cetẽa dñt moderari Nc̃i
tas nõ habz legẽ Felix nc̃itas que
ad meliora ↄpellit Bonus pastoꝛ
ponit aiam suã ꝓ ouib⁹ suis vnien
dis et saluãdis Inimici eni hois
domestici ei⁹.i.carnales sẽsus Spi
ritualis hõ oĩa ↄdiudicat Medijz
Urtutis accipiẽdũ est vt sapiens iu
dicabit Uim vi licz repellẽ fas ẽ
vnicuiq̃ se tueri.et rẽ suã defẽdere
cõn vim iniustã. Qui suo iure vtit
nemi facit iniuriã Deteriora sunt
aiaꝝ q̃ corꝑaliũ vel reꝝ extioꝝ
detmẽta Depositũ nõ est reddẽn/
dũ in depositarij vl' reipublice de/
trimẽtũ Salubri⁹ panis aut vestis
aut gladi⁹ ab abusiuis sbtrabit q̃
donec Unicuiq̃ mãdauit de⁹ de
ꝓximo suo.diliges inq̃t ꝓxi^m tuũ
sic te ipm Q̃d ꝓ charitate institu/
tũ est.cõn charitatẽ militaẽ nõ dz
Si pes tu⁹ aut man⁹ ꝛ ita de capi/
te scandalisat te ꝓijce abs te Qui
ecc̃iam nõ audierit sit sicut ethnic⁹

et publican⁹ Tolleranda sūt ziza nia.ne simr eradicet̄ ꝛ triticū Cōis error facit ius Nō piurabis Red/ des altissio vota tua Omē iuram/ tū et votū qđ sīi dec̄mēto salutis ꝑt custodiri seruādū est Cuius est cōdere vel doctnalr̄ vel iudicialr̄ eius est silr̄ interꝑtari Intelligētia dictoꝝ ex cāis assumēda ē.dicēd ꝛ silia mlta ❡ Tertia ↄsidera.

Unitas eccīe ad vnū certū xp̄i vicariū duz ꝓcurat̄ ꝑ epikeyā seu bonā eq̄tatez nō exigit in sic epikentib⁹ seu legū positiuaꝝ interꝑtib⁹.ꝙ hēant eui/ dentiā mathematicā seu demr̄ati/ uā ȝ satis ē si certitudinē moralez seu ciuilē ꝛ politicā attulerit. Cōsi derat q̄ppe bon⁹ epikeyes circum stātias oēs ꝑticulares.q̄les ñ po/ tuit legislator ꝓuidē nec exꝓmere. q̄b⁹ attētis aspicit finē q̄ seq̄reret̄ si rigorē lr̄alis exꝓssiōis obꝫuaret qui dū videt ex hac obꝫuatōne le surā forᵉ ex legib⁹ diuis vel cēnis cōn intētionē debitā legislatoꝝ di ctat vel doctrinalr̄ vel auctoritati/ ue ꝙ lex scꝓta sic vel sic applicāda est seu deferēda.ꝫm imaginationē pħi de regl̄a lesbea q̄ erat plūbea ȝ nō ferrea.i.flexibilis nō imutabi lis Cōstat āt ꝙ de circūstātijs mo ralib⁹non ꝑt hr̄i certitudo nisi mo ralis.ꝫm pħi sñiam in ethic. Exē/ pli grā Tyrann⁹ ꝑseq̄t̄ rēpubli cā cautelis dolosis sic lup⁹ rapax. nihilomi⁹ ipe teget se vestimentis ouiū.q̄ sūt tā v̄ba q̄ȝ f̄cā apparen/ ter scīssima.in q̄b⁹ ē freq̄nter equo/ catio vel ipocrisʼ Ago inq̄t ista ꝓ

republica.ago ꝓ salute ꝑp̄li ꝓ q̄b⁹ pat⁹ sū etiā mori.nec dicentib⁹ op positū.quōlibȝ fides dec̄ Ita mē tiet̄ tyrān⁹ ꝛ multos ex simplicib⁹ seducȝ Prudētes vero et iudices eoꝝ q̄rū est epikeya vti.legent in opib⁹ suis oppositū ꝫm artem xp̄i Ex opibus eoꝝ cognoscetis eos Uult dicē ↄsideratō ꝙ prudētib⁹ ip̄is credendū est etiāsi nesciuerint rōes euidētes et incalumniabiles adducē.alioq̄n ꝑiret cōfestim ois policia Deniqȝ apte sūt hoc loco ꝑabolice narrationes de lupo et oue.quā lup⁹ diuersʼ fraudib⁹ nūc ↄñdēdo silitudinē et amiciciā.nūc flaȝ imponēdo calūniā querebat fallere vt voraret Propter quod monuit xp̄s Attēdite a f̄lis ꝓp̄his

❡ Quarta consideratio

Unitas ecc̄ie ad vnū certū xp̄i vicariū nūc ꝑ cōsiliuz pysanū dn̄o ↄtedēte ꝓcu rāda dȝ solidi⁹ initi sñījs ꝛ delibe ratōib⁹ hmōi ↄcilij ꝛ sapiētū in co vēturoꝝ etiāsi offerāt rōes euidē/ tes q̄ȝ allegatōib⁹ vl̄ assertiōib⁹ vl̄ excusatiōib⁹ aut iustificatōib⁹ vel ↄtēdentiū de papatu vel fautorū suoꝝ Deducit̄ facilr̄ ↄsideratō ex h ꝙ mediū v̄tutis accipiēdū est vt sapiēs iudicabit.ꝛ vt sp̄ūalis qui oīa dījudicat dicet nō vt carnalis hō qui nō sapit q̄ dei sūt sibi fingit Quis ei dubitauerit.qñ ples cāe ↄ currē hēant ꝓ oib⁹ de Cōcilio nec eis fides dec̄ q̄ laborāt ad vniōȝ dandā q̄ȝ ꝓ alījs ↄtēdētib⁹ad suā ꝓsidentiā talē qualem occupandā Amor q̄ppe nimi⁹ ꝛ carnalis ad se

ipm ⁊ ad suos.nõne fallẽ solz ⁊ in erroẽs ipsos traducẽ etiã vsqz ad imitatõz luciferi vt adorari velint sicut dij.neqz reputent se subditos esse cuiqz sicut filij belial sñ iugo nec sibi posse dici.cur ita facis.qui nec deũ timẽt.nec hoiem reuerent cũ tñ humiliores esse debeãt ⁊ ad seruiendũ ꝓmptiores ex plationis munẽ Jd ẽ qzto sc obligatioẽs eẽ ↄspiciũt in reddẽda rõe. Postremo tñ hoc sũmope cauẽdũ ẽ iudicib⁹ ne vsus epikeye passim ⁊ absqz manifesta rõe fiat trãsmutãdo legẽ scþeaz Alioqn tolleret ꝓtin⁹ a legib⁹ sua stabilitas qb⁹ nutantib⁹.totã rcipublice disciplinã inniteñteẽ eis collabi.et ex ↄñti rempublicã corruere vel cõturbari nẽe ẽ Jnde origit apud rhõnos ista seueritas.etiã in nece ꝓprioꝝ filioꝝ ne labefacerẽt optimã reipublice disciplinam.

Incipiũt quattuor consideratõnes ad robur ꝑdictoꝝ

Consideratio ꝑma

Finis policie ecc̃iastice et cuiuslibet legis eã regulãtis.est pax salutifera Hoc satis exꝑssit dn⁹ nr̃ pꝑus paul⁹ q̃ finẽ legis et ꝑcepti nũe dilectõz eẽ dixit.nũc ibm Jntelligens in dilectione pacez in ibu salutẽ.vt sit finis pax salutaris.neqz opus ẽ ãxia deductiõe alia.cũ natura nos doceat ens qdlibz nõ min⁹ suã pacẽ aut vnitatẽ appetẽ q̃z entitatẽ ꝑm deductionẽ dini dionysij augusti. et boecij.ita vt pax sit bonum qd oĩa appetũt.adeo qp particularis ordo naẽ plerũqz mutaẽ in reb⁹ vt vnitas ↄseruet Manifestat h ascẽsus grauis sursũ.⁊ descẽsus leuis deorsũ. Si in corpe vero.cur non in mystico pt vicissitudo talis queri vt ꝓ pace retinẽda fiat dcorsũz q̃ sursũ ẽ Cũ igiẽ ꝑm exigentiã finis cetã debeãt moderari.et finis est qui imponit nẽcitatẽ rebus nẽcitas ꝯo legẽ nõ habz.ꝑspicuũ ẽ qp nl̃la lex habet aliq̃d firmitatis.si paci faciẽde vel cõꝑuande inueniẽ cõtraria.ꝟz dz vel interꝑtari vt ꝑuiat paci.vel penit⁹ aboleri Alioquin iuxẽ dcm comici sũmũ ius sũma est malicia Noli esse nimis iust⁹ dicit sapiẽs. Sic athenieẽses fecerũt ad tpũs leges nõ esse vt sp essent Et nasica scipio Dũ ↄsul inq̃t iurl.ordinẽ sequiẽ id agit vt cũ oibus legib⁹ rhõnoꝝ corruat impiũ Nllo pacto igiẽ seruaẽ lex.nõ obꝑuato legis fine qui est pax.sicut in simili xpianã doc̃nã scribẽs aug⁹ decencit ꝓ regula mẽorandã.qp null⁹ textus sacre scꝑture in sua expõe retinet sensũ spũsscĩ nisi ille charitatez q̃ finis est ꝑcepti retincat Et qm̃ hui⁹ scismatis tã ext̃nea videẽ esse pestis vt talc nũqz visũ fuerit mi⁹ hñs ꝓpulsiõis hũane remcdiũ docẽte hoc sua in dies rõne expedit ad ei⁹ expulsionẽ institutõ nouoꝝ canonũ.cũ ea q̃ de nouo emergũt nouo egeãt auxilio:vel iã ↄditoꝝ nẽcaria est moderatio Sed qualis et per quid moderatio!sane per regulam infallibilem et inobliquabilez legis diuine.cui⁹ sectatorib⁹

et amicis pax multa ē.ſi ꝑhē cre/
dit.⁊ nō eſt illis ſcandalū Ex qb'
elicit ↄclūſio ſaluberrima.ꝙ nulla
via ꝑficiēs ad ſedatonē ſciſmatl.
repudiāda eſt.q̄ntūcūq₃ iura vl'le
ges hūane videant opponi.vt de
electōne ſūmi pōtificis ſic et ſic ce/
lebrāda.et ſiles dūmō ius diuinū
maneat inuiolatū.qđ ſcire ad illā
ſpectat ſciaʒ.ꝑ quā legū ↄditoēs
iuſta decernūt legē etnā imitātes
Hec eſt lex euangelica.q̄ ſi ↄtēnat
ab aliq̄bus.illi ſūt inepti pacl.euā
gelice tractatores.q̄admoduʒ in
utiles ſūt boles ita adherētes nu
dis textib' vt epikeyā.i.equitateʒ
ignorēt.q̄les ariſtl.noīauit imman
ſuetos in opionibus ꝓpriis Ex his
deniq₃ q̄s nō videat.q₃ impiū ē p̄
ſertim apud eos qui ſe eccīaſticos
dici volūt.ſi ꝑitos in euāgelica le/
ge vel nō ↄſulere.vel abijcē vl'ma/
iori ſacrilegio hr̄e ꝓbro ↄgnoſcā
tur Hinc errores.hinc p̄ſūptuoſe
aſſertiones.hinc ꝑplexitates inex/
plicabiles.hinc obſtinatōes defē/
ſionis adinuētionū hūanaꝝ in ꝑ/
nicīē ecc̄ie et pacis ſalutifere finis
ſui vt ꝙ n̄ licʒ diſputat̄ de potētia
pape Oꝫ nō p̄t dici.cur ita facis.
cū tn̄ ſit peccabilis Oꝫ nō p̄t in ali
quo caſu eccīa ſine eo ↄuocari vel
congregari Oꝫ hic eſt fidei articu/
lus.bn̄dict' eſt papa xp̄i Oꝫ nō p̄t
in aliq̄ caſu ad ↄciliū papa vocari
Oꝫ abſq₃ eo nō ſtat ſal'.cū tn̄ ſal'
eccīe in ſolū deū ordinet abſolute
et eēntialit̄.et in hoīem xp̄m de or
dinata lege.ʒ accn̄talit̄ ordinatur
in papā mōrlē Alioq̄n duʒ vacat
ſedes ꝑ mortē pape.vel naturalē
vel ciuilē vtpote ſi ſit hereticus de
poſitus.q̄s hoim ſaluus eſſet? Alij
papā p̄dicāt impeccabilē Alij oi/
potentē Alij ſine vlla exceptōe tra
dūt ex ſtatū ſalutis q̄libet ſue p̄ti
nō obedientē.qđ q̄nta temeritate
dicat.ipi viderint aſſertores

¶ Cōſideratio.ij.

q Quelibet in eccīaſtica hie/
rarchia ptās in pacem ſa
lutiferā ordinat Hec in/
fert ex p̄ma Cum igit nō ſit data
ptās in deſtructionē ʒ in edificatō
nem teſte aplo.ſi q̄s abuſui ptātl.
hoc ē tyrannidi reſiſtit.ille nō reſi/
ſtit dei ordinatiōl ʒ obedit.q̄ iubʒ
malū tollere de medio ſui et ꝑtem
ſcādaliſantē abijcere Sicut ⁊ licet
cuiq₃ erga q̄cunq₃ vim illatam vi
repellere.cū appoſitōne moderate
cautele vel tutele Hec ↄſideratio
facili deductōe tradit q̄zundā ſcri
pta ſup obediētie laudib' et ino/
bediētie penis ad oppoſitū illius
qđ ꝑſuadere conant Naʒ ſi obedi
endū eſt hoībus.q̄nto magis deo
¶ Elucet p̄tēa ꝙ ſi ſalutifera pax
tollat ex eo ꝙ in lobē exempli grā
ptās eccīaſtica q̄dā remanʒ.q̄ re/
pudiata pax rediret.abijcē ptātē
in h caſu ē ea bn̄ vti.retentio autē
v'tit in abuſū.addito ꝙ nulla po/
teſtas inuenit in via.q̄ nō ſbijciat
legi dīne ⁊ natali.⁊ q̄ n̄ ſit pecca
bilis⁊ auferibilis vel abdicabilis
aut ꝓ tpe ab executōe ſuſpēſibilis
¶ Fundat in hac cōſideratiōe di
ctū illud mēorabile et v'bū dignū

sūmo pōtifice. qđ his aurib⁹ pluries
accepi ab ore dñi nr̄i hoc sine adu
latōis spū refero Parat⁹ sū etiam
vsq3 ad morte3 vel in nocumētum
ꝓprij corporis si ita res exigat eccā/
sticā vnionē ꝓcurare. q3to ampli⁹
vsq3 ad ꝓprij stat⁹ abdicationē Nā
qñ dat vitā. qui nō deseric vestē.
aut vittaz .i. coronam seu mitrā.
¶ Vellē aliqđ rursus elicere cōn
tplam gallicanā. q̄ via cessiōis in
effectu reddi possit p̄cticabilis ca/
su posito. iniūs etiā ɔtendētib⁹ de
papatu. q3q3 si hēat hic allegatō3
rōnabilē coactio. ipi vidcāt velint
itaq3. nemo cogit Vtvero quicq̄d
sic de h. ɔstat viā cessionis eē possi
bilē. imo in casu nc̄cariā. ad cu⁹ lau
dē spectat qđ scribit dionysi⁹ Nō
ille ariopagita ad donatū recita/
tiue in histori. ecclastica Dionysi⁹
nouato frī suo Salm. Si inuit⁹ vt
ais in hoc venisti. oñdis in eo si de/
situs volēs Oportuerat q̄dē etiā
pati oīa ꝓ eo ne scinderet eccā di
q erat nō inferior glīa sustinē mar
tyriū ꝓ eo ne scinderet eccia. q3 ē
illa ne idolis imolet. imo h̄m meā
sñiam mai⁹ h puto martyriū eē q3
illud. q2 ibi vn⁹q̄sq3 ꝓ sua tm̄ aīa
in hoc vero ꝓ oī eccia martyriu3
sustinz Hec ille Deniq3 pl'a scq̄rēt
de q̄bus nō est h dicend̄ ꝑ singl'a.

¶ Cōsideratio iij

Q Uilibet rōnis capax obli
gat h̄m vōcionē suā pacē
eccie salutiferā ꝓcurarē Il
le orādo h disputādo hic p̄dican
do. h exhortādo. h agēdo vl' alio
q̄uis mō Sumeret argumēta ph'ac
ɔsideratōe ex radice filiatiōis ad
ecciam et xp̄m spōsū Ex radice di
lectōis et iusticie ad ꝓximū. ex ra/
dice pietatis seu religiōis ad deū
Nulla siquidē in p̄nti scismate pōt
ser ꝑe detior labes q3 inertia q̄ren
di pacē siue illa ꝓueniat ex ābitio
ne vel adulatōe. vel timoē vel alia
occupatōe nō admittē curā hanc
salubriorē Pectora nr̄a duas non
admittētia curas ait satiric⁹ Audi
am⁹ a sapiente q̄đ pigricies stulta
opat in agro vel vinea eccie Per
agrū viri pigri trāsiui et ꝑ vinea3
viri stulti. et ecce totū repleuerant
vrtice. operuerāt faciē ei⁹ spine q ma
ceria lapidu3 destructa erat Ex si
pestiferū est q maledictū ꝓximū
negligē h op⁹ dñi q3 criminosū est
q3 nepharium laborātib⁹ nō applau
dere h irasci Proptēa stat aliquē
adherentē iuste ꝑti pl⁹ esse de scis/
mate culpabilē q3 alte2 ꝑtia false
vt si h̄ni⁹ aliq̄ passione viciosa tra/
ctus obsistat q̄ min⁹ fiat pax nec
audire ꝑat⁹ sit ecciam. ali⁹ q̄rit oī
solicitudie vias paci. ꝓmptū hñs
aīm obediēdi eccie iudicio seu di/
tati dū sibi clarescēt Ea nāq3 que
dissentōe3 afferūt in p̄nti scismate
sūt talia q̄ in fc̄o marie ɔsistūt in q̄
q̄lib3 errare sī saluti. ꝑiculo p̄t nō
solu3 iste vel ille Sz in talib⁹ eccia
fallere dicit et falli. sicut dū multo
tpe feminā pro papa coluit
¶ Porro manifestari pōt ex hac
radice q̄les excusant a vicō scisma
tis q q̄ ɔstat scire q scisma ē i eccā
et tñ nescire q̄s in ea ē scismaticus

¶ Ex quo consequenter aperitur
quales sunt anathematisandi et
vitandi. et quales non Nam velle
om̄es indifferēter p̄tis false ex̄ eccaʒ
et salutē trudere. q̄le sit iā tetigim⁹
His ex v̄bis perspicuū fit dein
ceps. q̄nta laude. q̄b⁹ p̄coniorū ti
tulis cōmendāda reddit̄ p̄tis nr̄e
diligētia p̄sertim inclitissimo r̄gno
et q̄ntū a scismatis obstinatōe p/
cul existat. vbi q̄sita est actēn⁹ pax
salutifera. tāto labore. tot expēsis
tot legationib⁹. assiduis q̄ꝫ cōsiliis.
Nec ē q̄ aliq̄s opponat q̄sdā vel
zizanias vel paleas malaꝝ actio/
nū in q̄busdā ortas. int̄ hāc v̄tuo/
se opatōnis segetē. vel q̄ nō satis
efficacit̄ diligētia r̄ndit ad votuꝫ.
ascribat̄ hoc hūane fragilitati Ra
ro eni nascit̄ granū v̄tutis sine pa
lea aliq̄ defectuositatis Nihilomi⁹
hꝫ p̄fecto plus vere laudis zelus
iste diligēs q̄ꝫ alioꝝ negligēs tor/
por. q̄m scisma si dimittit̄ absq̄ꝫ a/
gitatōe p̄fert radices malas alti⁹
inconuulsibiles et p̄ductas roborat
Nā mala p̄ lōgas cōualere moras
Doceat nos scisma grecoꝝ. q̄ iā
nemo curat nemo nō desp̄at Quo
in loco grandis offert̄ ad loq̄ndū
materia sup̄ laudib⁹ p̄isien̄ vniuersi/
tatis p̄clarissime studioꝝ sup̄ zelo
feruido ip̄ius q̄ nō cessauit actēn⁹
enici pedib⁹ ꝛ manibus vt dr̄ alit̄
q̄ꝫ desides aliqui et inutiles q̄ faci
le nihil volūt vl̄ nesciūt. obstrepūt
tā facientibus solis cōtumeliis for
tes et armati Sed silentiuꝫ impat
tū breuitas. tuꝫ modestia. ne in ei⁹
laude videamur p̄pria inq̄rere.

Ecce autem quis est qui non di
cat qui non clamat. pax pax. fiat
pax. paceꝫ volo. pacem super om
nia concupisco Atvero non irri/
detur de⁹ q̄m simile ē pacē nō velle
et illā vel inutilē et desidiose velle
vel impossibilit̄ velle. H̄ est mediis
ad eā impossibilib⁹ cōtendere. vt
si querit̄ vnio aliqualit̄. qualit̄ h̄ri
nō valeat. neq̄ꝫ via debellationis
neq̄ꝫ via rōnis seu reductōis neq̄ꝫ
via anathēatisatiōis seu sepatōis
neq̄ꝫ via cōdescensionis aut simili

¶ Consideratio. iiij.

Um itaq̄ꝫ pastor teneat̄
magis reuocare oues q̄s
iudicat errātes nōne dēt
vt fiat vnū ouile modū possibilē ꝛ
rōnabilē hoc agendi velle p̄sequi
etiā cū dimissiōe gregi. p̄prij ꝛ obe
dientis. si per hoc saluat̄ et vnitur
grex vterq̄ꝫ Nec hoc est deserere
gregē more mercenarij ꝛ fugere ꝫ
saluare. et vt vere sic dicam⁹ fugi/
endo manere Sed hec cessio dicet
aliq̄s fieret p̄niciosū posteris ex̄ᵐ
Fatemur id posse cōtingere Nam
q̄bus reb⁹ ñ cōtingit abuti? Atramē
p̄ incerto malorū euentu. nō esset
tā certū et optandū pacis p̄sentis
bonū repudiandū vel negandum
Tantū ē pacis salutifere bonū vt
p̄ eius adeptōne neq̄ꝫ mūdan⁹ ho
nor neq̄ꝫ stat⁹ neq̄ꝫ g̃d⁹ neq̄ꝫ p̄pria
vtilitas dēat aliq̄ d̄terrē Et nihil
p̄ius nisi pc̄c̄m cōn legē dei etnā

Ec consideratio posita est
cōn illos qui dicūt O sa/
yet honor p̄tis nr̄e habea

mus victoriã ɔfusionẽ custemus.
… te q̃lia sustinuit oppbria sūm⁹
…ifex xp̄s vt faceret vtraqȝ vnū
…ciliãs in suo sanguine ea que
in celo sūt ⁊ in t̃ra fact⁹ opprbriuȝ
hoim et abiectio pleƀ et nõ dicẽs
salve…ur honor me⁹ Sufficiebat ei
…lionū bonū ɔscie ad deū Igit̃
vt pax habeat̃ nulla plane via re/
pudianda est q̃ p̄t absqȝ pcc̄o de/
duci. et q̃to breui⁹ q̃nto salubrius
q̃nto insup patẽtius tãto accepti⁹
apd̄ oẽs. q̄m res tãgit oẽs ⁊ ɔitas
Uo circa vie p dn̄m nr̄m
oblate hic sine adulatõis
oleo. quo nõ indiget ⁊ sal/
ua pace oim. qr nūq̄ȝ m̄ vise sūt iu
ri dn̄o palã cõiure. nūq̄ȝ vise sūt
silr penit⁹ re pbande. nisi forte stru
atur calūnia ex iuramẽto suo ⁊ ex
toti⁹ obedie iure ɔsensu iudicio et
re que sūt aliorsum tendẽtibus

P Roptẽa rursꝰ non impba
bile videt̃ attẽtis circũstã
tiis offerẽtibus se in p̄nti
scismate si ps iusta possȝ a iuris sui
psecutõne desistere ⁊ ad iniustam
suū ius trãsferre vt fieret iusta seu
p nouã electionẽ intrusi. seu p aliã
viã in iure scp̄to nõ hitum dn̄mõ
sus dñuȝ vtrobiqȝ inuiolatū ma
neret. hec via pter timorẽ inhono
ratiõis mūdane nõ esset penit⁹ ab
horrẽda Naȝ quicq̄d a maliuolis
interp̄tibus diceret̃. desup residet
inspector cordiū de⁹ et iudex veri/
tas et caritas abūde remunerãs.
Nõne laudata nõne victrix effecta
mr̃ illa vẽa infãtis apud salomõȝ
que filiū maluit integrū abiicẽ illo
qȝ carere q̃ȝ diuisus in suã cederet
portionẽ Deinde in laudẽ q̃i fab̄ij
maximi p̄clarissimã dixit enni⁹ q
n̄ põebat rumoẽs añ salutẽ Nõne
satius est vltro dare gr̃e daẽ cha
ritati fr̃ne et paci honorẽ suum ca
ducū imo vitã p̄priã cū merito. q̃ȝ
sine laude et pace mor naturalis
necessitas vtrūqȝ? ¶ Quidni g⁹
detur libẽter gr̃e. id qd̄ velit nolit
obtinens, p̄rinus relinq̃tur nature

A Mplius nõ videt̃ impba/
bile q̄m expediat in casu
ecc̄iam ad tp̄us pastore
sūmo carere vt interi p tractatum
vel s̄lit̃ adeptio pacis celerior ha
beret̃ q si canões oppositū sancte/
rint lex dĩna nõ dissonat nã ex di
ctis absqȝ papa mõrli staret salus
Q. si timet̃ infamatio p̄tis isti⁹ vel
illius. iã rñsum posuim⁹ Cõseq̄ter
deducit̃ q pter timorẽ succuben
di aut inhonorationis hūane que
vtiqȝ viciosa nõ sūt. ɔsiliū genea/
le vl̄is ecc̄ie nõ videt̃ repudiãdū.
Sed piū est credere q in tractatõ
ne p̄ntis matie nõ erraret. Dudu/
mus rõeȝ Cõstat itaqȝ q in mate
teria fidei t̃minãdis error non ca
dit in generali ɔsilio Rõem dant
doctores ex sp̄eali assistẽtia spus/
sancti. et xp̄i regentis ecc̄iam nõ p
mittẽtis errare i his ad q̃ hūana
inuestigatõ pueire n̄ p̄t Sec⁹ i his
q̃ vl̄ fc̄i s̄t vl̄ hūana rõe t̃miari p̄nt
Nūc aūt scisma p̄ns q̃z q̃ȝ in eis q̃
facti sūt plimū hẽat. ei⁹ nihilomin⁹
t̃minatio tã pplexa cernit̃ tanq̃ȝ

difficilis.vt sup̄ hoīm vires inge/
nia.inuētiones et ɔſimilia videat̄
Ubi vero deeſt humanū pōt ⁊ de
bet abſqꝫ temeritate dinū auxiliū
etiā miraculo ſū expectari Jta eni
de fortib' mittēdis in caſu dečmi/
nat Aug' dū ſeuiētibus tirānis re
quirit quis de multis p̄latis pro
gregis ſalute remanebit qui rece/
dent Nōne igitur abſqꝫ piculo cā
iſta omitti deo et cōcilio generali
poſſet abſqꝫ formidine ꝙ maioꝛ
ps vinceret.ſi eſſet iniuſtioꝛ Et ma
xime in pnicié ecc̄ie.qd addo qm̄
in caſu cōis erroꝛ facēt ius p̄ſertiꝫ
erroꝛ facti vel ex facto oꝛtum hn̄s
Auxiliū tale miraculoſum
nō in bello coꝛpali iudas
machabe' nonne moyſes
nōne fidelū alij taliter expectaue/
rūt.qn̄ pſequebat̄ vn' milleꝫ duo
fugabāt decē milia q̄nto ſecurioꝛi
fide pro ſciſmate h̄ finiēdo poteſt
in opitulatiōis diue aſſiſtētia ſpe/
cialī p tractatū.vniuerſalis cōcilij
ſpes haberi!
Et quis obſecro tāte p̄ſū/
ptionis inueniri potēit vt
determinatiuis p tot viros
celeberrimos ꝓpriā opinionē vel
p̄ferret vel ad eoꝝ dictamē nō imi
taret Ipſū quoqꝫ ſentire eſt.vt nō
niſi viam mediā viam pacificā et
vtrobiqꝫ honoꝛabilē ſiīiaret Neqꝫ
tū ignoꝛo multas circa hoc ⁊ alia
ſuboꝛiri difficultatū nebulas Sed
eas omēs lux diuine legis ſuis ra
dijs faciliter eijceret.ſi non vltro
ceruicoſa cōndicēdi libido obſtite
rit Si oculus rōis neqꝫ ſegnicies
inquirendi clauſerit.neqꝫ ruditas
obtuderit.neqꝫ eas lippitudo car/
nalitatis neqꝫ auaricie puluis.ne/
qꝫ fumus p̄ſumptionis ſuffuderit.
neqꝫ poſtremo malicia cecauēit q̄
minus apparere poſſit gratia dei
ſaluatoꝛis noſtri

Deprecatio auctoꝛis

Ita ſtudioſitas p zelū ſti
mulata pgebat in lōgius
cui' ergo ſermonē interrū
pens et finiēs exclamaui Appeat
O vtinā bone Ihu pax nr̄a ſal' no
ſtra.o appareat tād aliqn̄ gr̄a tua
per cui' illuſtrationē ſincerā ⁊ agē
da videam'.et ad ea que videri/
mus implenda ɔualeſcamus Res
quippe in obſcuro nimis demerſa
eſt Nā et nobis caligines puluēs
qꝫ difficultatū ambulando ſponte
ſuſcitam' Deeſt inſup apd mltos
gr̄a humani auxilij.que ſimul ap/
parere et opari debuerat gratie
dei.offuſcat eam p̄terea vl'abſcō
dit amoꝛ ꝓpꝛius querens que ſua
ſūt.et incircūciſo coꝛde ambulās
poſt deſideria ſecularia.neqꝫ ſobē
neqꝫ iuſte neqꝫ pie viuēs in h̄ ſecu
lo q̄i nō expectaret btām illā ſpem
que ſola deſiderāda eſt.ſola velut
encenū dine gr̄e iugiter poſtulan
da.puideat melioꝛa viciniora qꝫ
ſaluti gr̄a eadē dei ſaluatoꝛi.nr̄i h̄
nos iuſtificās et glificās i futuro.

Explicit

Incipit tractatus eiusdem reverendi doctoris Magistri Johannis Gerson Cancellarij parisiensis de statibus ecclesiasticis.

Ax quam omnes observare convenit cum omnibus. tamen maxime circa ministerium religionis christiane nunquam solidius subsistit. quam si veritate et iusticia tanquam fortioribus fulciatur Nam si non in vera iusticia et iusta veritate reddatur unicuique quod suum est nonne scisma, prius vel iterum pacem exturbabit? Dudum idcirco sub brevium considerationum numero. quid status summorum pontificum quid prelatorum quid curatorum et quid mendicantium possit quilibet de suo ministerio veraciter offerre ne transgressio finium priorum seu dilatatio nimia separet iusticiam ab osculo felici pacis. ac proinde lites ferdas vt assolet introducat

Sequuntur sex consideraciones super statu summi pontificis

Consideratio prima

Tatus papalis institutus est a christo supernaturaliter et immediate. tanquam primatum habens monarchicum et regalem in ecclesiastica hierarchia secundum quem statum vnicum et supremum ecclesia militans dicitur vna sub christo. quem statum quisquis impugnare vel diminuere vel alicui ecclesiastico statui particulari coequare presumit. si hoc pertinaciter faciat. hereticus est scismaticus. impius. atque sacrilegus Cadit enim in heresim. toties expresse dampnatam a principio nascentis ecclesie vsque hodie tam per institutionem christi de principatu petri super alios apostolos. quam per traditionem totius ecclesie in sacris doctrinis suis et generalibus conciliis

Consideratio ij:

Tatus papalis licet non omnino vacet seu deficiat per mortem pape naturalem vel ciuilem nec per hoc ecclesia desinit esse vna. nihilominus eniti debet christiani sub pena scismatis quod in hoc statu constituatur et presideat assidue vnicus et certus summus pontifex. quantum fieri potest pro loco et tempore. sic quod non est licitum scienter impedire quominus sit vnus talis supremus pontifex in ecclesia in quo sit ecclesiastice potestatis plenitudo. et quod non sint plures in quo tamen ecclesiastici regimen desinere posset esse monarchicum. et in aliam policie speciem vt in anstocraticam aut tymocraticam verteretur. quamuis papatus has policias species non excludat sed assumat quemadmodum de sacro collegio dominorum Cardinalium collegio et de generali concilio videre est

Consideratio iij

Tatus papalis non eximit papam a legibus pure diuinis

que vel in euãgeliis vel generalib' cõciliis posite sũt Et ex hoc cõster patet ꝙ papa subiicit legi illi de correctiõe frña Si peccauerit in te frater tu' ꝛc. Sic ꝙ pt frñalit corripi dũ peccat Et si tandẽ nollet audire ecclam quã generale ꝯciliũ representat debet haberi sicut ethnicus ꝛ publican' Et ita põt hoc mõ per conciliũ vel iudicari vel coercert vel ꝑ excõicato haberi

Cõsideratio.iiij.

Status papalis nõ eximit papã a iurib' que sũt pure de dictamine naturali. Quadmodũ sũt ꝑncipia iuris naturalis Propterea cũ lex naturalis dictat ꝙ bonũ cõe tanq̃ aliqd diuinũ ꝑferendũ est ꝑticulari bono Deducit ex hoc ꝙ ad bonũ tocius ecclie quã ꝯciliũ generale representat. reducẽdũ est bonũ ꝑsonale pape sic ꝙ in ꝑiudiciũ boni cõis ꝑticulare bonũ pape seu cõmodũ vel status retentio vel dilatatio ꝑualere nõ oꝫ cũ ẜm exigentiã finis eccla debeat moderari. finis aũt papat' ẽ vtilitas ecclie tem suaꝫ in destructionẽ ecclie non in edificationẽ

Cõsidera.v.

Status papalis q̃uis eximat papã a legibus pure positiuis canõicis vel ciuilib' sic ꝙ ẜm eas coerceri punitiue nõ pt vt ꝑse tales sũt. nihilomi' papa nõ debet aut põt leges positiuas ꝑsertim ꝑ ꝯciliũ generale ad qd sufficiẽter spectat discernẽ vel dictare si papa palã cõuertat ptã

Considera.vj.

Stat' papalis obligat papã tãto amplius q̃nto maior est in ecclia subiicere se legib' diuinis naturalibus et canõicis ad vtilitatẽ ecclie Propterea cũ magis videãt oculi q̃ꝫ ocul' videt ꝙ nõ sine grãdi discrimine salutis papa possit deliberatões vel instituta generaliũ ꝯciliorꝫ cõtemnere vt nõ ẜm cõem sꝫ ꝓpriã deliberatõnẽ ꝯtendat in ecclastico regimine ꝓcedere Propterea bñ dictũ est ꝙ papa nõ pt generalẽ statum ecclie immutare vel tollere

Sequũtur sex cõsiderationes de statu summi põtificis et dñorꝫ scẽ rhõne ecclie cardinaliũ

Consideratio.j.

Status sũmi pontificis ac sacri collegii dñorꝫ cardinaliũ sibi collateraliũ fundat' est in ecclastica hierarchia ẜm celesti imediate a xp̃o nec hũana institutõne seu ꝑsũptione pt destitui Cui statui qui ꝑtinaciter derogat cẽsend' ẽ iux̃ sacros canones heretic' atq̃ sacrilegus

Considera.ij

Status ꝓdict' dotãdus ẽ vel fouendus ꝓ debita et honesta sustẽtatiõe tꝑaliũ sine q̃bus in hac vita misera spũalia diu nõ subsistũt quadmodũ alit status quicunq̃ ecclastic' inferior

seu subditus. dotat⁹ est vel dotan dus iuxta sui qualitatē

Consideratio .iij.

Tatus p̄dict⁹ non iō p̄dit iura sibi ꝺueniētia q̄ posu it ꝑpositio duplex p̄cedēs si forte fuerint abul⁹ aliq̄ p̄sonales olim vel nūc inuēti Alioq̄n sic ar/ guerent aduersus oēm statū nedū ecclasticū ꝫ tpalem. ꝙ dissipādus est deserendus et p̄cedus qm̄ in multis offē/ dim⁹ oēs

Cōside. iiij.

Tatus p̄dict⁹ potuit et p̄t in subuentionib⁹ tpalis ⁊ honeste sustētationis p̄scri bere de certo mō vel quota subuē tionis sicut p̄lati vel curati inferi/ ores respcu subuētionis facte per subditos in oblatiōib⁹ decimis ⁊ sīsibus. etiā vbi stat⁹ p̄dictus aliū de dotat⁹ esset ex p̄rimonialibus bonis. vel alijs q̄admodū in pla/ tis dicimus et curatis

Cōside. v

Tatus p̄dict⁹ dū recipit ⁊ q̄rit sb̄uentiones ꝺsuetas in oblatiōib⁹ decimis vel annatis et similibus. nō debet eo ip̄o de symoniaca p̄uitate notari. nisi forte viciū aliud in executōnis mō ꝺcurrerit. qd̄ viciū corrigi dēt nō obinde stat⁹ minui destrui cul pari. vel iurib⁹ aliūde debitis de/ fraudari Sic ab infirmo morb⁹ tol lēdus est. nō subiectū vel corp⁹ de/ struendū. Oppositū ꝓo ꝑtinaciter imponē. nōdo generalr̄ de symo niaca p̄uitate totū statū istū teme/ rarius esset nec ferēdus

Conside. vj

Tatus p̄dict⁹ p̄t et deb; rōnabilit̄ resistere p̄ viam appellationis aut alias si aduersus p̄dicta voluerint aliq̄ de facto ꝑcedere p̄sertim dū p̄sone de illo statu subiciūt se et statū suum debite regulatōni sce m̄ris eccl̄e. si forsitā aliq̄ fuerint in eis refōrmā et ꝫ agēdo. nedū scādalisāt actiue vel peccāt. ꝫ merent tanq̄ defēso/ res iuriū nō solū suoꝝ p̄sonalium vel eccl̄e p̄ticularis rhōneꝫ vl̄s eccl̄e ⁊ ad vtilitatē honestatēq; to ti⁹ reipublice xp̄iane q̄ ꝯsistit i suo decoē mēbroꝝ maxie p̄ncipaliū.

De statu p̄latoꝝ cō: j.

Tatus p̄latōis ep̄alis in eccl̄ia sic ē de p̄maria ⁊ im/ mediata ac supernaturali institutiōe xp̄i ꝙ nat̄ali vel h̄uana solū aucte nō potuit institui sic po tuit stat⁹ ꝺlatōis tpalis regie vel impialis h̄ianit⁹ ⁊ nat̄alr̄ ordian

Consideratio .ij.

Tatus p̄latōis ep̄alis in eccl̄ia q̄ ad sui collationez p̄mariā. fuit imediate a xp̄o dat⁹ p̄mis ap̄lis. sic status papalis pe/ tro. Licet postmodū talis collatō vel adq̄sitio fieri potuerit ⁊ fc̄a sit in successorib⁹ p̄ hoies. sic mathi as fact⁹ est ap̄ls per electiōnē vel sortē ⁊ successores etiā petri fiunt nūc p̄ h̄uanā electiōnē dñoꝝ car dinaliū qui mod⁹ potuit et p̄t va riari vt infra ponet

Consideratio .iij.

(S)Tat⁹ plationis epalis habuit in aplis. et in successoribus vsū vel exercitiū sue ptātis sub papa petro et successoribus eius. tꝗ sub hñte vel hñtib⁹ plenitudinē fontalē epalis auctoritatis. Liñ et quo ad talia minoēs plati scz curati subsunt epis a qb⁹ vsus sue potestatis qñqꝫ limitat̃ vel arcetur. et sic a papa posse fieri circa platos maiores ex certis et rationabilibus causis nō est ambigēdū.

Cōsidera. iiij

(S)Tatus epalis nō ita subē statui papali. ꝙ illū possit papa ānullare. sicut nec stat⁹ papalis posset hūanit⁹ destitui Nihilomin⁹ idez status epalis q̄ ad adq̄sitionē isti psone et q̄ ad exercitiū subest rōnabili pape volūtati ad vtilitatē ecclie vt dictū ē. Hec aūt rōnabilitas videt̃ attendenda seu regulāda. maxie p determinatōnes ↄciliorꝫ generaliū presertim iā factas de ↄsensu et auctē summorū pōtificū

Cōside. v

(S)Tatus epalis quo ad sui adq̄sitionē isti persone et q̄ ad exercitiū nō ita subest mere volūtati pape ꝙ pro libito possit sine iniuria et pcc̄o circa huiusmōi adq̄sitionē et destitutionez āpliationē et restrictionē operari. qm̄ data est ei ptās dicente aplo Nō ad destructiōez ꝫ edificationē

Consideratio. vj

(S)Tatus epalis habet ex se et xp̄i institutōne pmaria. ptātē cōficiēdi corp⁹ xp̄i et ministrādi sacm̄ēta ecclastica oia. Ius insuper pdicādi. ius stipendia tpalia sumēdi. ius excōicandi ius platos minores scilꝫ curatos instituendi. ius ecclias ↄsecrādi. ius beneficiū ecclasticū vl' stipendiū tpale ↄferendi vel facere cōferri ministrantibus sub se spūalia ius indulgētias dādi Et ita de reliq̄s multis que sūmo pōtifici ↄpetūt vt in (fonte

Conside. vij.

(S)Tatus epalis quo ad sui vsuz vel exercitiū. non ita subest pure volūtati pape. sicut stat⁹ pulegiatorꝫ mēdicantiū vel aliorꝫ q̄bus eēntiali ordine et hierarchico statu pdicta iura tpalia non ↄpetūt Pōt idcirco papa sub talib⁹ pulegiis et pulegiatis absqꝫ iniuria vel pcc̄o imutatōes opari restringēdo vel tollēdo nō sic passim in platis vel curatis.

Cōside. viij

(S)Tatus epalis licet eē possit in aliquo sine plebe et sin vsu vel exercitio h fieri nō ↄuenit. qr vanū et mōstruosum in ecclia videret̃ qm̄ frustra est ptās. cui nō subest operatio

Consi. ix.

(S)Tatus epalis si nimis artetur in suis iurib⁹ eēntialibus q̄ ad restrictionez vi⁹

vel exercitij passim cōiter p papā
absq3 vtilitate maiori ecc̄ie siue B
esset in exēptionib' subditoru3 ab
eo siue in reſuatōne casuū in foro
pñie. seu in restrictione stipendiorꝝ
tpaliū. seu in reſuatione bñficiorū
ecc̄iasticorꝝ sub eo seu p inductio/
nē onerosā ꝑuilegiatorū aut mōis
silibus Jlle inq̄3 stat' epalis poss3
rōnabilit̄ deferre q̄relā neduм ad
papā et generale ↄciliū qd̄ est cō
ueniētissimū mediū. s3 ad ꝑncipes
orthodoxos implorādo iuuamē
oportunū ¶ Consideratio. x.

Tat' epalis sicut nō adq̄/
ritur in aliq̄ p solū titulu3
fidei vl' charitatis. ita nō
deponit̄ per solā heresim vel pc̄m
mōrle. n̄ interueniēte hūana institu/
tione vel diuina reuelatione. alioq̄n
stat' ecc̄e hierarchic' ꝑsus ess3 in/
certus cū suo vsu vel exercitio. qd̄
nō est ↄueniens dicere. de policia
a supmo legislatore constituta.

Consideratio. xi.

Tatus epalis sicut pōt di
uersis tpib' et institutioni
bus mōis varijs adquiri
et similit̄ auferri. sic et stat' papalis
in casu per ordinationes papales
aut per ↄciliū generale sicut ⁊ fc̄m
ē aliq̄n pt immutari ¶ Cōside. xij

Tat' epalis pōt ab aliq̄
ꝑpter suā maliciā auferri
licet reniteret̄ occupās. sic
et stat' papalis vt videt̄ in casu p̄
sertim p cōciliū generale posset au
ferri. cū stat' papalis dat' sit ecc̄ia/
stice cōitati. q̄ in hoc hēt qd̄ diuinu3
tanq̄3 cōe bonū ad. qd̄ papal' au/
ctoritas conſuandū fuit instituta.

Cōsideratio. xiij

Tat' epalis hab3 rōnabi
liter monarchā supmū sc3
papā. rōne vnitatis fidei
et sacrorꝝ. s3 hoc nō ita pspicuū est
esse debere ex institutiōe xp̄i et pro
vtilitate vl'is ecc̄ie. respc̄u dispēsa/
tionis bonorꝝ tpaliū et iurisdictio
nū ↄtentionarꝝ seu coercivarꝝ que
diuersis legib' seu decretalib' aut
statutis ꝑ diuēsitate locorꝝ ⁊ tpm
regi dn̄t. sicut et alia mere tēpalia
regalia vel impialia. hinc bene di
ctum est. q̄ q̄libet ꝑuincia in sensu
suo abūdat ¶ Cōsideratō. xiiij

Tat' ꝑlationis si fiat limi
tatio sui vsus in bñficijs
ↄferēdis vel in exemptiō/
bus. nō deb3 rōnabilit̄ ↄqueri dū
hoc manifeste sit ꝑpter studiū lra/
rū ꝑsertim sacre doctrine qd̄ p ta/
lia ꝑmouet̄. et dū hoc potēter fit
ad reꝑmendos abusus notorie ꝑ
ueniētes. siue hoc sit ex importuni/
tate dn̄orꝝ tpaliū vel ex ꝑpria pu/
sillanimitate vel alia q̄uis corru/
pta affectione Sed in hoc capere
mediū ↄueniēs non aliter videtur
posse determinari. q̄3 iux̄ aristl. sn̄ia3
sc3 vt sapiēs iudicabit Nihil autē
videt̄ in hoc sapienti' q̄3 generale
conciliū rite et libere celebratū

Finis

Hic annecti debet Tractatus de
statu curatorꝝ ⁊ ꝑuilegiatorꝝ vide
supra folio ccxxix.

¶Sermo eiusdem docto-
ris de tribulationib⁹ et defectuo-
so ecclasticoꝝ regimie adhuc ecce
puēturis ⁊ de signis earundez ex
ysaia pnūciat⁹ de sceptōe gloriose
vginis Marie in scilio Cōstātieñ

D ominus da-
bit vobis signum
Ecce vgo scipiet
et piet filiū Jsaie.
vij.rcitatū ⁊c.Nūc
quo ad scdm Reue.pres ⁊ dñi re-
stat ondere quomō signū omipo-
tentie et sūme clementie factū sit si-
gnū cōndictiōis ⁊ ruine Cōndixit
enī achaz petere signū quod per
pphām scilz ysaiā a dño sibi erat
pceptū Nō petā inqt et ñ tētabo
dñm Hoc quidem addsdit et non
tentabo dñm fōr q̄ de pietatis sed
nō vtutis Colebat achaz idolum
qđ deserere noluit et iō ne dñs ex
altaret et idolū vilipēderet signū
petere recusauit Et pter hoc teste
btō hiero.in glō in grauē ruinā in
cidit q̄a totaliter a dño derelict⁹
fuit verū qr ipsius achaz cōndictō
signi aduētū longe pcessit Cōside
rem⁹ illud qđ iustus symeō ⁊ timo
ratus post signi ortum.pphauerit
Ecce inqt positus ē h in ruinā mul
torū in isrl ⁊ in signū cui cōndicet
Ad vginē vero tuā inqt ipi⁹ aiaz
ptrāsibit gladius Luc.ij: Qđ vti-
q; orto signo hērodes impleuit qr
mor pueri aiam qsiuit Postmodū
cōndixerūt iudei sdradixerūt pse-
cutores.cōndixerūt heretici q̄rum
aliq vginē nō de sba carnis xpm
edidisse dogmatisabāt Alij filium
nō pepisse sed reppisse sibilabant
Alij vero cognitā blasphemabāt
Alij dei mrem audire nō sustinen-
tes magnū illud nomē theotocbō
impijssime suggillabāt Sz cūctas
hereses in suis auctorib⁹ sola vgo
in ruinā detrusit q̄ndo archangeli
signū nūciantis credidit Sz pter
hos magis cōndicūt alij scilz mo
derni ecclastici qui nedū signo cō
tradicunt h gladio virginis aiam
crudeliter trāsfigūt Per virginem
noto ecclam cui⁹ typū gerit vgo
maria quā trahūt in ruinā per ma
la exēpla Neq; eni hereticoꝝ atq;
psecutorū cōndictio tantā ecclesie
intulit ruinaz quin ipa semp in so-
bolem cresceret nimiā imo quāto
maiorē cōtradictionē sustinuit tan
to plures sue virginitatis defenso
res pepit Tales pgebant intrepi-
de in eius adiutoriū.galeā bono-
rum exemploꝝ iponebāt capiti et
accingebāt gladiū spūs quod est
verbū dei Porro si qñq; hic vide-
bant calcari in sanguine tamē vi-
uebat ⁊ eo āplius crescebat ex dei
vtute dño de eo loquēte sub noie
hierusalē ezech.xvi. Jn die q̄ nata
es inqt vidi te sculcari in sanguie
tuo ⁊ dixi tibi Jn sāguie tuo viue
⁊ loquitur de tēpe artyrū sequit
et multiplicata es q̄si germē agri
et grandis effecta es emūdani sa-

ruinē tuã ex te.s.cessãte ꝑsecutiõe.
Grãdis q̃dē eccĩa erat mltitudie
credentiũ.grãdis spẽositate virtu
tum.grandis copiositate tꝑaliũ.
eodē ꝓpħa subseqͨter dicēte Dedi
inq̃t coronã decoris in capite tuo
et ornata es auro et argento De
cora facta es nimis vehemēter et
ꝓfecisti in regnũ et egressũ est no
men tuũ in gentes ꝓpter speciem
tuã.q̃ ꝑfecta eras in decore meo
quē posuerã sup̱ te Magis videt̃
historia hec q̃ꝫ ꝓphetia.de ꝓsperi
tate eccĩe Sed q̃d Reue.pa.et dñi
de moderno tꝑe idē ꝓpħa subiũgit
audiam⁹ Et hñs inq̃t fiduciam in
pulcritudie tua.scꝫ in tꝑaliũ abũ/
dantia et seculari potẽtia fornica/
ta es in nomie meo.loquit̃ similitudi
narie de fornicatione.sicut mulier
ꝑbens venale q̃d natura fecit n õ
venale dicitur fornicari Sic etiam
dicitur fornicari ꝓm doctoēs pre/
bens venale ꝑce.ꝑcio.vel inordi/
nato fauore.q̃d gratis erat dãdũ
ꝓ virtute Sequit̃ Et post oēs ab/
ominationes tuas nõ es recorda
ta dierũ adolescẽtie tue.scꝫ de tꝑe
martyrũ et scoꝝ pr̃m.ꝫ in cũctis
plateis ad oē caput vie edificasti
signa ꝓstitutiõis tue.et abomina/
bilē fecisti decorē tuũ Tunc sequit̃
punitio et grauis ruina Ecce ego
inq̃t dabo te in man⁹ odientium te
et destruẽt lupanar tuũ.et demoli
entur ꝓstibulũ tuũ id ē locũ i quo
exercebat̃ iniusticia et symonia.et
denudabũt te vestimentis tuis et
auferent vasa glorie tue.et relin/
quẽt te plenã ignominia Hec dic̃
oĩpotēs Ezech.xvi.¶ Sed for/
san aliqui blandiẽtes sibi putant
hec sic dicta de futuro q̃ nõ sint ti
menda aut q̃ venire debeant de
ꝓpinquo Et ideo q̃uis nõ sit nr̃m
nosse tꝑa vel momẽta que pr̃ po/
suit in sua ptãte.tñ ꝓpono ex dict̃.
doctoꝝ et sacra scͥptura aliq̃ cõn/
dictiõis ꝛ ruine signa adducere ex
quib⁹ possumus ꝓpinq̃tatē suspica
ri vel con
ijcere ¶ Primũ signũ est
rebellionis ꝛ inobedie Et ꝫ sumit̃
ex v̈bis apl̃i.ij.ad Tessaloñ.ij.Et
nisi venerit discessio ꝑmũ ꝛc.Quod
btũs hiero.xi.q.ad inq̃sitõꝫ alga/
sie exponit de rhõni imperij desola
tione.inter quã et eccĩe ꝑsecutiões
ꝑuias antixp̃o Quaꝝ vna forsitã
erit ꝑma tꝑaliũ ablatio nullũ po
nit mediũ Quedã glõ dicit q̃ erit
discessio aliaꝝ eccĩarũ ab ipa rho
mana eccĩa Magr̃ sup̱ v̈bo ꝑmisso
has simul ꝯiũgit Cõpleta inquit
hac accessione ad rhõnũ impiũ et
eccĩe obediam.aderit discessio ab
vtroq̃ꝫ impio Accessionē nouim⁹
fuisse ante huius scismatis ortum
postmodũ ꝯpleta videt̃ fuisse dis/
cessio Et ꝑmo ab imperio tempali
Hoc satis euident̃ apparuit.quia
vix ciuitas baro aut miles añ hu/
ius gloriose virginis assũptionē
rhõno impio obedire curauit Et
si aliqui videbant̃ obedire.ꝫ erat
vel in sãguinis ꝓpinquitate.vel ꝓ
sidentis ꝓpꝛij dominij ptãte Dis/
cessio a rhõna eccĩa videt̃ in eccĩa

opleta Naz si pmo vel scdo elect⁹
in exordio scismatis fuerit pōtifex
vere tunc ab vtroqꝫ vel successori
bus recessus videtur completus
Nam ad tantā ambiguitatez vni/
uersalis ecclesia deuenit. qꝫ igno/
rat apud quam partē vera sedes
rhomana erat. nisi forsā de⁹ alicui
reuelasset. aut salomonis iudiciuz
de puero diuidendo. et vera ꝛ fal
samfe. hoc
psuaderet

Scdm signū

discessionis est inuerecundia Et
hoc sumitur ex illo quia efficitur
moribus peior qꝫ fuit synagoga
cum imminebat eius ruina Unde
fm beatū hieronymū triplex erat
peccatū phariseoꝝ qui et dicebā/
tur clerici iudeorū. scilicz auaricia
quia colūbas in templo vendi p/
mittebant. solum labijs deū hono
rabant. et tanqꝫ ipocrite docebāt
que nō faciebant Sed nunqd pei⁹
est sacrilegiū. ecclastica beneficia
et spūales potestates prece. pcio
aut inordinato fauore distribuere
qꝫ colūbas in templo vendi pmit
tere? An ne minus malū sit solū la
bijs deū honorare alios qꝫ p hoc
ad deuotionē inducere. qꝫ locū mi
nisterij solū spe questus suscipere ꝛ
cessare ob supbiam a laude dei et
silere? De talib⁹ ysaie. lvi. Canes
muti nō valentes latrare Canes
impudētissimi nesciētes saturitatē
Uenient dies sup vos ꝛc. Demū
nūquid minus nociuū videt ecclie
pꝛiaz maliciā ipocrisis pallio co

operire. et velut es sonans et cym
balū tinniēs alios per pdicatōis
officiū docere. qꝫ inuerecunde pra
uis morib⁹ ꝛ exēplis sbditos secū
in ruinā trahere? Estimo eni qꝫ ne/
mo boni iudicij cōtriū diceret. sed
illud Jeremie. iij. poti⁹ oplementū
cōcederet Justificauit aiam suam
auersatrix israel id ē synagoga. o/
paratione puaricatōnis iude Ibi
origenes de nobis inquit Et intel
liget Ezech. xvi. dñs loquēs ecclie
Soror tua samaria. i. synagoga
dimidiū pccoꝝ tuoꝝ nō peccauit
sed vicisti eam sceleribus tuis Se/
quitur ruina Ergo et tu porta cō/
fusionē tuam Et infra. xxiij. Post/
qꝫ diffuse descripsit maliciā et de/
structiōez synagoge. adiecit dicēs
de ecclesia Plus insaniuit libidinē
et fornicationē suam prebuit im/
pudenter diuitibus et magratib⁹
ad se venientibus. induta veste va
ria Et bene inquit induta veste va
ria Insaniuit libidine. id ē cupidi/
tate diuitiarū. et concupiscētia de
liciarū Erat nanqꝫ futurū vt pla/
ti ecclesiaꝝ nō vererentur ecclesie
primitiue venerandā pudiciciam
precio ac precibus et impijs acti/
bus infamare Ita vt impletum sit
qd sequitur Cōfracte sūt mamme
pubertatis tue Subiungit tūc rui/
nam. repetendo causā ei⁹ Recessit
anima mea ab ea sicut recesserat a
sorore eius id est synagoga. quia
scelus tuū et fornicationes tue fe/

terunt hec tibi loquitur de forni-
catione supi⁹ expssa id ē symonia

Tertiū signū sumitur ex personarū
dispositione. et est immoderata in
equalitas qua alius et sepe digni-
or esurit Alius et frequenter indi-
gnior pre multitudine et magnitu
dine beneficiorꝝ ebrius est Naz sic
in bona armonia requirit vocum
inequalitas moderata. q̄ si nimia
fuerit tollitur melodia. Ita scdm
phm ꝓpter ciuiū disparitatez et ꝑ-
sertim indignorꝝ exaltationem. di
gnorū q₃ depressionē obruitur po
licia Et ideo dicit ꝙ policia in q̄
sūt plures mediocres. est diuturni
or Sed non puto ꝙ vnquā fuerit
aliquaruz gentium policia in qua
esset tanta sacerdotum dr̃a vt hi
quidem essent maiores ꝑncipibus
huius seculi Alij eiusdē gradus et
ordinis deiectiores vulgo Cōmu
nitas enim talis apud eundē phm
vocatur oligarchia Propterea vi
demus in corpe humano. cui apo
stolus in pluribus suarū eplarum
passibus ecclesiam comparat. ꝙ si
nutrimentū fluit ad vnū membruz
ita vt enormiter ingrosset. et alia
nimia attenuatione demaceret nō
potest diu viuere Sic in corpore ec
clesie si superiores fiāt ita graues
attractione substātie. ꝙ inferiores
vix possunt pre inopia se sustinere
hoc est signū iam ꝓpinque ruine

De talibus enim ait dñs Amos
iiij. Vacce pingues in hierusalez.
qui calumniā facitis egenis. et cō
fringitis pauperes Ecce dies ve-
nient super vos Et infra sexto.
Ve qui opulenti estis in syon idē
in ec-
clesia

Quartū signū
est fastus et superbia prelatorꝝ ⁊
aliorum ecclesiasticorū Quamuis
enim ex naturali prudentia et mo
rali phia. similiter et theologia cō
ceditur ꝙ eccliastici debent habere
vnde possint honestius viuere q₃
populares. et prelati q₃ subditi. ex
hoc tamē non admittitur familie
et equorū et vestiū superflua pom
pa. que raro absque superbia pōt
duci et salua iustitia sustineri. et
plerūq₃ nō sine iniurijs et delictis
gubernari Nam tantus fastus in
dei ecclesia potissime temporibus
istis nō tam paucos mouet ad re-
uerentiā q₃ multos ad indignatio
nez. ⁊ plures inuitat ad predā qui
se reputarent forsan deo sacrificiū
offerre. si possent quosdaz diuites
eccliasticos spoliare Tales fastuo-
sos notat dñs Amos. vi. Optima
tes capita populorū. ingredientes
pompatice domū israel Quib⁹ in
signū ruine in eodē caplo ve dicit
Isaie. xxviij. Ve corone superbie.
pedibus cōculcabitur Q̄ď abbas
Joachim exponit de magnis pla
tis. qui ꝓpter eorꝝ superbiaz par
rāt vt faciāt in eccliā dei scismata

Quintū signū sumit ex tyranni/ de psidentiū. que cum sit violenta durare in eternū nō potest. Unde pprietas tyranni est querere non bonum publicū subditorū. sed vtile pprium. Tales sūt pastores qui non pascūt gregez dñi sed semet ipsos Quibus dicit ve Ezechiel. xxxiiij. Gaudent de male factis eorū qs pecunialiter possunt condemnare Nec querit quis qnt3 deliquerit sed qntū quis soluere possit Qui/ bus dñs dicit Michee. iij. Audite duces dom⁹ israel Nos odio ha/ betis bonū et diligitis malu3. qui violenter tollitis pelles eorū desu/ per eis Qui comederunt carnes populi mei. et pelle3 eorū desuper excoriauerūt Ideo dicit domin⁹ Ezech. xxxiiij. Cessare eos faciā vt nō vltra pascant gregem meum li berando eum de ore eorū. et non erit eis vl tra in escā

Sextū signū est cōturbatio principū 7 commo tio populorū. qua3 in multis par/ tibus exprimur irrecuperabiliter destruere ecclesiā et destruxisse. ita vt impleatur illud Jeremie. iiij. cō tritio super cōtritionem. vocata ē repente. vastata sunt tabernacula mea Ezechielis. vij. Adducā pessi mos de gentibus et possidebunt domos eorum. 7 quiescere facia3 superbiam potentū. et possidebūt sanctuaria eorum Conturbatō su per conturbatonē veniet. et audi tus super auditum Et ista video im⁹ impleta in grecia. in hungaria. in indito olim bohemie regno. 7 plu ribus vicinis regionibus

Septimū signū ē recusa tio corre ctionis. si forte de principibus ec/ clesie intelligatur Quod scriptum est zach. vij. Noluerunt attendere et cor suū posuerunt vt adaman/ tem. ne audirent verba que misit dominus in spiritu suo per manus pphetarum suorum Ceysaie. xxx. Filij mendaces noluerunt audire verbum dei. qui dicunt Nolite in/ spicere nobis que recta sunt Loq/ mini nobis placentia. quia nolunt intelligere vt bene agant De qui/ bus Amos. vij. Odio habuerunt in porta corripientē. et loquente3 pfecte abominati sunt Tales salu taria monita et sacram scriptura3 reputant fabulas. et in ea meditā tes iudicant fantasticos Contra quorum ecclesiam dñs Ozee. iiij. Quia tu scientiā repulisti. repellā te ne sacerdotio fungaris mihi Et oblita es legis dei tui. obliuiscar et ego filioz tuorū. et fm multitu dinē eorū sic peccauerūt mihi glo riam eorum in ignominiā cōmuta bo Et erit sicut populus sic sacer/ dos Et ezech. vij Lex peribit a sa cerdote. et consiliū a senioribus

Octauū signū est noui tas opi nionū Ex hoc eni surgunt hereses. scismata orta defendūtur. et defen

sa radicantur. radicata vt experi/
mur fidem ⁊ ecclesiã destruũt Mo
derno enim tẽpore vnusquisqꝫ in/
terp̃tari et trahere non veretur sa
cram scripturã Jura sanctorũqꝫ
patrum instituta ad libitũ sue vo/
luntatis ꝓut amor. odiũ. inuidia.
spes ꝓmotionis aut vindicta eum
inclinat Aliqui eorũ leuiter nimis
alios hereticos dicũt. quos tamẽ
nondum hereticare nouerũt Alij
verecũdia ducti qñqꝫ forsan erro/
res defendũt. ne leui opinione vul
gi videant̃ inquinati Ibi inuicẽ vt
ait ap̃lus languẽt circa q̃stiones
et pugnas verboꝝ. ex quibus ori
untur inuidie. ꝯtentiones. blasphe
mie suspitiones male. i. thymo. vi
Et ij. thim. vij. Erit inquit tẽpus
cũ sanã doctrinã nõ suscipient. sed
ad sua desideria coaceruabũt sibi
magr̃os prurientes auribus Et a
veritate quidẽ auditũ auertent. et
ad fabulas conuertent̃ Fabule et
nõ sane doctrine quidẽ sunt que in
ꝑsuasibilib' humane sapiẽtie ver/
bis vel in sublimitate ſmonũ aut
ſm zelum et cõtentionẽ. aut inanẽ
gloriã. nõ in reuelatione sp̃ussãcti
sed ſm traditionẽ hominũ ꝯsistũt
A quib' quatuor nos cautos red
dit vt nõ circũferamini inquit oi
vento doctrine. et nequicia hoim.
in astutia et circũuentione errorũ.
Preter hec sunt alia signa. vide
licꝫ recessus iustitie Hec fuit cau/
sa destructionis rhõnorũ ꝓut de/

ducit Aug' libro de ciuitate dei.
Destructio studioꝝ quã comitat̃
penuria sapientũ. et hanc sequeba
tur destructio grecorum Prelatio
pueroꝝ ac ignorantiũ ac prauo/
rum Et hec erit destructio latino/
rũ Plura alia sunt scripta in ꝓhe
tis de deiectione sacerdotalis ho
noris. ex quibus ⁊ p̃dictis sapiẽs
potest cõcludere ruinaꝫ tẽporaliũ
ecclesie de ꝓpinquo imminere Et
forsan iuxta illud Jsa. xxx. Subi/
to dum nõ speratur veniet contri/
tio. Quia ꝓuerbioꝝ. i. scribit̃ Om
ne consiliũ meũ et omnes increpa
tiones meas neglexistis Ego aũt
in interitu vestro ridebo cuꝫ irrue
rit super vos repẽtina calamitas.
quãdo veniet super vos t̃bulatio
et angustia Nec debem' reputare
hoc impossibile. quia nostris tem/
poribus vidimus aliqua que nup
erant incredibilia Et timenduꝫ est
maiora esse in posterioribus. imo
verisimile puto ꝙ a multis annis
non fuerunt tot et maliuoli tanti
corde rebelles et nõ accensi cõtra
ecclesiã sicut his diebus Videtur
enim ꝙ dñs cõuertit cor eoruꝫ vt
odirent populũ eius. et dolos fa
cerent in seruos eius. scilꝫ in sacer/
dotes psalmo. iox. Quos in lõgũ
compescere nequaq̃ꝫ valebimus.
nisi signis virtutum manifestis ad
beniuolentiam eos inclinauerim'
Nec multum proderit vel forsan
ad modicum durabit vnio nisi

cessent p̄missa signa. que etiā fue
rūt causa scismatis. et sequatur no
tabilis et magna moꝝ reformatō
Ad hoc enī Re. pa. et dn̄i. de⁹ om̄i
potēs miro quodā modo cūctos
p̄us inestimabili. nos diuersos q̄n
et aduersos tanta multitudine in
vnū congregauit Ad nos totus
mūdus tanq̄ ad signum ducens
naufragantes ad portum respicit
Hoc ip̄a ecclesia inenarrabilib⁹ la
chrymis et gemitibus a quolibet
vestrū querēdo requirit Job. xxix
Quis mihi tribuat vt sim sicut fui
in diebus adolescentie mee. q̄ndo
om̄ipotens erat mecū? Tunc enim
om̄ipotens erat secū. q2 in priscis
patribus nullū apparuit contradi
ctionis signū Prestolat̄ etiā dies
adolescentie sue. vt moribus et do
ctrinis sanctoꝝ patrū decorata
possit vt ait btūs Aug⁹ in sermōe
super cātica exemplo virginis cre
dendo verbū diuinū concip̄e et p̄
dicādo parere. rebelles quoq̄ et
cōtradicentes vigore sue adolescē
tie in ruinam detrudere Hoc signi
ficauit virga aaron. quando dn̄s
p̄cepit moysi Numeri. xvij. Defer
inquit virgā aaron in tabernacu/
lum. vt seruetur in signū rebellium
filioꝝ israel Virga aaron florida
et fructifera. q̄uis nō sarculo cul/
ta nec humefacta. virginē ↄcipien
tem et parientē q̄uis virū non co
gnoscentē signat. que posita erat
in signū rebelliū .i. cōtradicentiū
et ruinā Et hoc p̄pheta nūciauit

domui dauid. vbi thema Nū quid
parum vobis est molestos esse ho
minibus id est contradicentes. q̄a
molesti estis et deo meo? p̄pt̄ hoc
dabit dn̄s ip̄e vobis signū.

Deo gratias

Sequit̄ declaratio cō-pendiosa defectuū viroꝝ eccl'iasticorum.

Forte dicitur mihi eccl'ia fundata est sup firmā petraȝ flauerunt venti inundauerūt flumina. nō ē passa ruinā quomō tu dicis reformatōne indiget Aut dic in qbus Sed si in nullis eius ptibus etherogenijs id ē in eius statib⁹. vel in nullis ptibus materialib⁹ siue fluentibus id est singularib⁹ suppositis hodie correctione et emēdatione eccl'ia indigȝ qso vbi sūt tūc ꝓcedentiū prm sce ⁊ rōnabiles ↄstitutiōes innumere in eorū cōsilijs vel epl'is papalib⁹ tradite! quaꝝ obseruātia nūc oblita necdū expediuit olim sed et magis mō fidelibus saluberrima esset et oportuna. Et vt de pluribus taceam et grandioribus.

.i. Primo vbi est. Epūs bon⁹ et ꝓbatus ope et doctrina eligat̄ nō puer. nō homo carnalis spūalium ignarus .ij. ¶ Vbi est. ꝙ clerici in duab⁹ ciuitatibus ⁊ ecclesijs ꝑbendas vel ꝑlationes nō hēant.

iij Vbi ꝙ ꝓ sepultura ↄfessione ordinatione ꝓmotione nullo ꝑtextu vbicunqȝ aliqd exigat̄ vel det̄

iiij ¶ Ut null⁹ ꝑncipū laicorum capellanū habeat nisi ab epō datum in casu ab epō deponendum vel corrigendū .v. Ut nullus epūs aut sacerdos muneribus ꝑcibus ac fauoribus ꝑsonaꝝ acceptionibus ꝓmoueatur

vi. ¶ Vbi est ꝙ epi extra diocesim nō morentur

vij Ut nō plures qȝ sufficiant ordinentur

viij ¶ Ut epi et sacerdotes spectaculis et ludis non intersint nec delectentur.

ix Ut sacerdotes nihil senoril. aut rustici ministerij exerceant. nec mercatores venatores aut negociatores fiant.

.x. ¶ Ut negocia causarū festiuis diebus in ecclesijs nō tractent̄

xi Vbi est hodie ne rectores ecclesiarū in suis strennui sint reb⁹ et in ecclesiasticis remissi. aut plus ꝓpria qȝ eccl'iastica iura ꝓcurent

xij ¶ Ut nō liceat dn̄is et prelatis obseruatōnibus supersticiosis gentiliū attendere. nec diuinos cōsulere aut stellarū cursus respicere in agendis

xiij Vbi sūt synodi ꝓuinciales ꝫm patrū constitutiones semel vel bis in anno celebrande.

xiiij ¶ Vbi ꝙ nō liceat quēam qȝ clericū vel epm die dn̄ico absentem esse. sed missaꝝ solēnijs interesse ieiunū. xv Ut clerici ad matutinū seu vesptinū officia nō venientes deponant̄. nisi epō vl' decāo satisfaciant

xvi ¶ Ut nō liceat clericis ante terciā horam prandere. .xvij. Ut null⁹ sacerdotū a qnqgesima

vsq ad pasca carnes comedat

xviij ¶ Ut sacerdotes aduentū xpi ieiunent

xix ¶ Ut clerici a subiectōne nō cessent

xx ¶ Ubi est hodie ne quicq̄ʒ pro gradibus ꝓ dignitatibus ꝓ diuinis sacramentis accipiatur

xxi ¶ Ne p̄lati monasterijs vel ecclesijs consanguineos suos vel eis fauentes pręficiant

xxij ¶ Ut nō ordinent̄ qui psalmoꝝ cāticoꝝ seu ymnoꝝ ignari sīt

xxiij ¶ Ut scripturis diuinis studeant epi ꝛ sacerdotes maxie mōchi et religiosi sciētijs litigiosis et pragmaticis omissis

xxiiij ¶ Ubi q̄ oppssores pauperum potentes et tyrannos epi arguant et corripiant

xxv ¶ Ubi p̄ ānos singl'os epi parochias suas circueāt cū effcu.

xxvi ¶ Ut ad mensam epi scripture diuine legantur.

xxvij ¶ Ut eps angarias ꝛ impositiones vel huiusmodi grauamina subiectis non imponat

xxviij ¶ Ut cleric' scurril' ꝛ verbis turpib' plen' ab officō retrahat̄

xxix ¶ Ubi est nūc clericoꝝ singularis decor continētie in gestu ꝛ vestitu victu et risu xxx ¶ Ubi ne clerici comā barbā ve nutriant aut calciamēta et vestimēta aliter q̄ religionē deceret habeant.

xxxi ¶ Ubi stipēdia clericoꝝ iuxta merita distribuant̄ psonaꝝ xxxij ¶ Ut clerici nuptialia vitēt conuiuia

xxxiij ¶ Ut clerici tabernas nō ingrediant̄. nec in eis domiet̄ crapula et ebrietas xxxiiij ¶ Ubi ē illō cartaginenꝭ cōsilij q̄rti vt eps vilem supellectilē ꝛ mensā ac victū paupem habeat. et dignitatis sue auctem fide et vite meritis q̄rat.

xxxv ¶ Ut epūs ꝓ rebus trāsitorijs nō leuit̄ litiget xxxvi ¶ Ut epūs de loco ignobili ad nobilem p ambitionē aut auariciā nō transeat xxxvij ¶ Ut studendū est clericis vt dissidētes f'res magis ad pacem q̄ʒ ad iudiciū cohortent̄

xxxviij ¶ Ut clerici p plateas ꝛ fora discurrē nō dn̄t xxxix ¶ Ut cleric' quēlibet v'bo erudiat et ne paupes ḡuent̄ vt paul' artificio victū q̄rat xl ¶ Ut cleric' artificio vel agricultura sibi victū absq̄ʒ sui officij detimento pparet

xli ¶ Ubi est q̄ clerici in aliena ciuitate sine cā legitia nō morentur ex p̄bendas vel ecc̄ias suas xlij ¶ Ut ab his qui sacr̄mentis diuinis inseruiūt singularis castitas custodiatur xliij ¶ Ut clerici adu'sceclariū vel ꝓcuratōnes nō suscipiant

xliiij. ¶ Ut laici clericos auctores vel rectores sibi nō cōstituant

xlv ¶ Ubi est hodie illud calcedonen̄ cōsilij. mōchi tm̄mō intenti sint ieiunijs et orōni in locis vbi renūciauerint seculo. nec ecc̄iastici. vel secularib' negotijs ꝓpria mōsteria deserēdo insistāt. Et maxime quid opus est monachos euocari cū infiniti seculares hodie studeāt in facultatib' litiū iuris scʒ ꝛ legū

xlvi ¶ Ubi ē q̄ liceat ep̄o a sua

ecclia pl' trib' hebdōdis abesse xlvij. Ubi q clerici alleatores venatorēs 2c. cōione puenk xlviij ¶ Qr officia ecclastica pecunia nō obtineank Ut nihil p ordinatiōe vel pallio vel pastello dek aut accipiak ca. v. eple tertie gregorij pape Nūquid vult mō verbū illud eē verꝫ scꝫ bti hierony. q qui derico rū audierit ābe ei' aures tinniant Veteres inqt scrutās scripturas inuenire nō possū scidisse ecclia z et de domo dei pplos seduxisse pter eos qui sacerdotes a deo positi fuerāt et pphe Et crisosto. super illud Mat xxi Et intrauit Jhus tēplū sicut dixit de tēplo oīe bonū ita egredik de templo oīe maluꝫ pcedit Si eni sacerdociū integrū fuerit tota ecclia floret Si āt corruptū fuerit omniū fides et vtus marcida est sicut cū videris arborem pallētibus folijs intelligis qꝫ viciū habꝫ in radice. sic cū videris pplm indisciplinatū sine dubio cognosce qꝫ sacerdotiū ei' non est sanū Ubi est forte pter h deuotio z obedia inferioꝝ. defensio militū par pncipū xpianoꝝ ad finem vt inter se dcordes impugnēt scismaticos z infideles. recupando rgiones quas iā xpianis abstulerūt et puerterūt Sed nūqd hodie oīes sacerdotes dñi z plati in ātedictl. et post dicēdis culpabiles sūt malis Absit Reliquit eniꝫ dñs sibi in isrl. vij. milia viroꝝ quoꝝ genua nō sūt curuata ante baal. iij. Regl. xix. ca. 2c. xlix Iterū ad quid expedit aut qd vtilitatis ecclie confert tā magnifica pncipū gloriaꝫ tam supflua platoꝝ et cardinaliū pompa vt qsi se homies eē nescire faciant ¶ Et que vtiqꝫ abominatio q vnus tenet dicēta alter tricenta bñficia ecclastica Nōne inde cultus diuus minuik. ecclie depaupe rank valētibus viris et doctoribus puantur. fidelib' mala exempla dank .l. Quid sibi voluit q cardinales solū de vna natōne vel qsi de vna patria fiebant. inter quos de singulis vel notabilibus linguis aliqui esse deberēt. nunqd apud xpm est dr̄a greci et latini 2 almani hispani et hūgari 2c. .li. ¶ Quid est q hodie vnus vtinaꝫ mediocriter doct' tenet quattuor qnqꝫ vel sex vel octo bñficia qrum vno nō est dignus. qbus octo sustentari possent doctrinis orōnib' z diuis laudibus insistētes Attende dice an potius hodie equi canes aues et supflua eccliasticoꝝ fāilia pr̄imoniū ecclie comedere debeāt qꝫ paupes xpi. vel qꝫ ad diui cultus āpliatione et p infideliū cuersione aut in hmōi pietatis opibus mōis cgruis expēdēdū sit lij Quot hodie loca diui cult' vt monasteria et venerabiliū martyrum ecclie rhome et alibi ob pdicta et ex platorū incuria deserte sunt et destructe .liij. Judicate etiā si iustū qnqꝫ sit vel exactiōes ab epis clerico iponi vt collectorib' soluak

liiij. Quid est etiã q hodie oĩs mediũ xp̃ianitatis pinguib⁹ abũdans bñficijs tanq͠z centrum quietis ambiũt. derelictis ptibus ecc̃ie in circuitu: vbi impij ãbulant iniusticiatis. et a doctorib⁹ imitten/dis et pmouendis vacuis et incul tis. Ubi fides est debilis. virtus impfecta. scismatici abũdant. infi/deles impugnãt. vtriq͠z opus esset in lege xp̃i expertiorib⁹ p̃latis et do ctorib⁹ magr̃is atq͠z pbiori et abũ dãtiori militari ptãte lv ❡ Quid est q gladi⁹ ecc̃ie scz excõicatio in sui otemptũ mõ tã leuit extrahit. et p modica re. vt pro debitis vel hmõi tã crudeliter in paupes extẽ ditur .lvi. Quid est q vna cã sup modica re durat tã multis an nis. quare litiũ plixitas pauperũ spoliatrix oueniẽti mõ nõ rescin/ditur lvij ❡ Quare conuersis in dcis de eo͡p bonis miscricorditer nõ dat vite nc̃itas. poti⁹ q͠z cgesta te opulsi apostatẽt ꝛ xp̃ianos im/pietatis arguãt lviij Etiã q̃re nõ ordinat iudeos inter xp̃ianos morari nõ deberi. nisi vel xp̃ianis suiendo. vel agros colẽdo. vel in mechanicis laborãdo adquirant victum suũ. et nõ vsurando eis in pccm̃ et xp̃ianis in spoliũ. lix Quid etiã sibi vult q q̃rũdã ecc̃ia rũ cathedraliũ canõici calceis ro/strati vestib⁹ accurtati abiecto ha bitu clericali et assũpto militari in armis et hastiludijs se exercẽt Epi q͠z capa suppellitio libro q͠z depositis arma sumũt in campis armati pugnãt vt pncipes seculares lx ❡ Quid est q nõnulli p̃lati iurisdi ctionẽ spũalez ꝛ tpalẽ q̃busdã po tentib⁹ tyrannis et auaris p cẽta sũma locãt in grauamẽ ecc̃ie sub/uersionẽ iusticie. et oppssionẽ pau/perũ lxi Quid ẽ q hodie epi abbates mõchi sũt pl⁹ officiales fisci q͠z xp̃i. totis nisib⁹ militantes mũdo in curijs pncipũ ꝛ seculariũ iudicio͡p seu plamento͡p. lxij Ecce q̃d sibi vult etiã q mõ poti⁹ oĩs epi p̃lati ꝛ parochiales sacẽ/dotes per papã cõstituũtur q͠z eli/gantur psone note et aptiores de pr̃ia. vt nõ p̃ferant ecclesijs hoies extranei in morib⁹ et linguis et cõ/suetudinibus lxiij ❡ Quid est q hodie potentũ et nobiliũ pueri ec/clesiasticis dignitatib⁹ p̃ferũtur. ꝛ clerici famosi in vita et doctrina eis subijciũtur lxiiij Quid ẽ q nũc spũalium penitus ignaris. qui a puero mundane et litigiose scie vt legũ. quarũ studiũ sacerdotib⁹ est phibitũ vacauerũt. regimen ec/clesie potius cõmittit. Nunq͠z ecc̃a per mũdũ gubnanda est et nõ po tius cõn morẽ mũdi. eo q scriptũ est nolite oformari huic sec̃lo ꝛ ce/tera multa lxv ❡ Rursus oc̃los apite et inq̃rite si q hodie claustra monialiũ facta sũt quasi pstibula meritriciũ Si ve cõsecrata canoni/corũ mõasteria fiãt q̃si fora ꝛ diuẽ soria Si que cathedrales ecc̃e fc̃e sũt sicut speluce rapto͡p ꝛ latronũ

lxvi ¶ Scrutemini si alicubi sa/
cerdotes in ↄsuetudinē duxerunt
sub ꝑtextu ancillaꝝ hr̄e ↄcubinas
lxvij ¶ Judicate si tanta imagi
nū ⁊ picturaꝝ i ecclesijs varietas
expediat. et an p̄les simplices non
nūqꝫ ad idolatraꝫ ꝑuētāt lxviij.
¶ Uidete si tāta religionū nume
rositas et varietas ↄueniat lxix
¶ Examinate si religiones milita
res faciūt debitū. habeāt in hono
re sacēdotium. seruent mores fidē
regulas ⁊ canones patrū lxx
Discutite si expediat q̄rundā tam
larga exemptio et ꝑuilegiatio atꝫ
ab ordinarioꝝ coertione sit cōmo
da subductio lxxi Si ↄueniat
vrbanū q̄ntū. brigidam de suecia.
ducē britanie karolū nō obstante
nimia scoꝝ multitudie canonisari
lxxij ¶ Si deceat q̄rundā nouo
rū scoꝝ festa solēnius pagi q̄ꝫ ꝑci/
puoꝝ aplorū lxxiij Si iustum
sit ꝑores scoꝝ solēnes eccłias dese
ri et destrui redditibus a collecto
ribus vel cardinalibus leuatis. et
q̄nq̄ꝫ post ad eoꝝ memoriā vł q̄si
gloriā capellulas nouas edificari
lxxiiij ¶ Rursus pēsate si equū
est fatuos ꝑesse ⁊ sapiētes subesse
iuuenes dn̄ari. senes famłari. igna
ros ardua discutē. scientes loqui
nō audiri. equoꝝ famłos in ꝓmo
tionib⁹ ꝑponi eloquioꝝ dei disci/
pulos postponi lxxv ¶ Perqui/
rite si q̄ scꝑture apocrife aut hym/
ni aut orōnes successu tꝑis studio
vel ignorātia in detrimentū fidei
introducte sint. et corrigite opinio
nū discordias. vtpote de ↄceptōe
ꝟginis gloriose et ↄsimiliū sedate
Iniquas leges. cōsuetudines pa/
trias emēdate Nōne in saxonia re
periūtur iniuste leges a theologis
impugnate ¶ Et que xp̄ianoꝝ cō
suetudo dānabilior esse p̄t ea qua
iaꝫ clerici et laici ꝑlati et ꝑncipes
vbiqꝫ insaniūt. sacratissimaꝫ natalis
noctē celebrātes ludo taxillorum
nō ↄtēplatōne celestiū mysterioꝝ
¶ Nōne in liuonia ↄsuetudo inole
uit vt nulli rusticoꝝ sacramentū eu/
charistie detur Nonne ibidē repit̄
q̄ vir duas vxores viuas habeat
et mulier plures maritos ¶ Quid
plura? Ab ep̄is ad ↄsiliū generale
venientibus de q̄libet ꝓuincia. de
oībus inq̄rite abusiuis ↄsuetudini
bus et ꝑniciosis ritib⁹. q̄cunqꝫ oc/
casione in ecclesijs et hoīm statib⁹
regionū diuersaꝝ introductis. vt
suꝑ deuiationibus ꝑmissis et cōsi
milibus omnes eccłie status vel in
generali cōcilio reformetis. aut in
cōcilijs ꝓuintialib⁹ reformari mā
detis vt de auct̄e vr̄a reparet̄ ec/
clesia et purget̄ domus dei ab im
mūdicijs vicijs et errorib⁹ vniuer
sis Hoc aūt vt diligēter fieret sci
ꝑores p̄res ordinauerūt. ⁊ ordia/
tiones eorū posteriores sꝑ in con
silijs ↄfirmauerūt. vt scꝫ bis in an
no in q̄libet ꝓuincia celebranda
esset synodus Uñ in canonibus
terraconēsi concilij. c. viij. ita dicit̄
Propter eccłiasticas causas et al/
tercationū solutōnes placuit per
singulas ꝓuincias bis in āno cōsi

lia fieri cōuocante metropolitano
omnes epōs ꝓuinciales.ita vt ad
ↄcliū ꝓcedāt oēs p̄sbri vl' diaco
nes vl' hi q̄ lesos se existimāt vt in
ↄcilio cāe examiate ad iustū iudi/
ciū ꝑuocantur Hec ibi Scd̄m q̣z
capl'm carthagineū concilij tertij
dicit similit̄ Placuit vt ꝓpter cau/
sas eccłiasticas que ad prouincie
plebē sepe inuente sūt singulis an/
nis conciliū ꝓuinciale cōuocetur.
Rursus capl'm septimū toletani ↄ
cilij sexti q̄zuis inquit p̄ora neq̄q̄z
siluerūt de tanto facinore consilia
ratio dictabat vt ea que frequēti
p̄uaricatōne iterant̄ frequēti sñia
condēnentur Qm̄ vt scribit̄ in eod̄
cōcilio.sepe pullulantia prauitatꝫ
germina scꝫ sepissime patruꝫ iusta
nouerimus seuēitate damnata.tm̄
quia crebris cōspiciunt̄ denuo vi/
gere radicib' iustitie acriori.vigo/
re radicitus ea amputari sancim'.
Ceterū capl'm tertiū quarti cōcilij
toletani ita loquit̄ Nulla pene dis
cipline mores ab eccłia xp̄i magis
expellit q̄z negligētia sacerdotum
qui contēptis canonibus ad corri
gendos eccłiasticos mores syno/
dos facere negligūt Ob hoc a no
bis diffinitū est.vt qr iuxta āntiquo
rū patrū decreta bis in āno diffi/
cultas tp̄is fieri conciliū non sinit
saltem semel a vobis celebret̄ Ita
tamē vt si fidei causa est aut queli/
bet alia ecclesie cōis.generalis to/
tius hispanie et gallie synodus ↄ
uocetur Si vero nec de eccłie com

munī vtilitate tractabit̄. speciale
erit conciliū ꝓut vni'cuiusq̣z ꝓuin
cie metropolitan' elegerit ꝑagen
dum hec ibi Ex quib' omnibus
arguit̄ a simili q̄ etiā ꝓpter defcm
conciliorū generaliū totius eccłie
que sola audet intrepide corrigē
oīes.ea mala que vl'em tangunt
ecclesiaꝫ manentia diu incorrecta
crescūt et inuenta sūt de malo in
peius.donec tandē iniqua sub fi/
ctione ↄsuetudinis reputent̄ licita
¶ His itaq̣z peractis vt in illo sit
nr̄m explicuisse a quo nob̄ fuit in/
choasse.inuisibilis oim creatoris
p̄ncipis pacis imploro opē suffra
gijs.vt meis verborū energia te/
nuibus hortamentis vim tribuat
effectus ꝓoptatam. fragilitatēq̣z
humanā veritatis illustret fulgori
bus vt intētioni pietatis se nō op
ponat ꝑtinacez.nec diuine seueri/
tatis vltio ponendo corripiat cō/
tradictiones.et nō vt recto rōnis
libramine amplectentes viam cō/
silij pacis Misericordia profluens
par ꝑpetua ⁊ gloria suscipiat sem
piterna ꝛc.

Tractatus

Clemens vrbano litem quia mouerat ergo
Explicit errantem codex vasurus in orbem
Consilij placeat nominetur epistola pacis
Si facit anterior torpor vel deuius error
Vt taceant lingue mundū transire libelle
Scissura necat tale pote conciliū generale
Clama non metue montes transire per altos
Per siluas et aquas valles laceras ꝗ miricas
Non defers merces sed veri portitor es tu
Et si displiceas veriꝗ quia nscicius exquo
Dictem vix valet esse tuū quid si laceraris?

¶ Explicit Epistola pacis

De Eodem scismate alius tractatus einsdē Anno domini

In inquisitione verita
tis tangentis ꝑrimū scisma et sta
tum eius oportet nō esse monocu/
lum. sic ꝙ tm̄ vno oculo ad rem
ipsam attendamus. quod fit dum
illa tantūmō que pro parte nostra
faciūt aspicimus. et aduersas rō/
nes videre negligimus Et qr mul
ti vt suppono offerent oculis vide
re volentiū rationes que faciūt ꝓ
sua opinione in materia que nunc
ventilatur. scilicet de subtractione
obedientie a domino nostro in to
to vel in parte. decreui quedam si/
militer in aspectu adducere in op/
positū facientia ¶ Primo notetur
que et qualis persona est cuius fa
ma et status nunc tractatur quibus
bus priuilegijs qua dignitate et su
perioritate dotatus ē Idcirco sū/
me cauēdū est ne quid temere aut
inconsiderate aut ꝑcipitanter fiat
¶ Scdo notetur ꝙ obtulit sēper
et publice in primo consistorio. ꝙ
videlȝ hēbat ꝓmptitudinē animi
ad mortē ꝓ ouib' sustinendā añ/
ꝗ nō fieret vnio ecclesie ¶ Tertio
notetur ꝙ cessio sua si nunc fieret
nō esset cōueniens sed pessima nil
prius ab aduersa parte alia senti/
remus Et ita nō dēt accusari de p
iuro si nō cesserit vl' cedat pñtali

Si dicatur q nec hoc petitur sed q
reddat se voluntariũ et ꝓmptum
ad confessionẽ Primo videat si iu/
ramentũ hoc importat quod vo/
caliter nũc istud offerat Scdo ad
uertat si illa oblatio de ꝓmptitu/
dine ad mortẽ satis hoc importat
q etiã ꝑatus est cedere anteq̃z nõ
fieret pax. Tertio videat si possit
habere colorẽ sufficientẽ ad excu/
sationẽ suã. q vocaliter pro nunc
nõ offert cessionẽ anq̃z sciat volũ
tas eorũ de aduẽsa ꝑte. qr estimat
forsan et nõ sine apparẽtia q ad/
uersarij magis fortificarent vel in
durarent Et dicerent interp̃tãtes
istã oblationẽ in malũ. q diffidit
de iure suo et hoc nõ sine colore
Quarto ꝑncipaliter notetur q ꝑ
bullam in rñsione tertia offert sim
pliciter et absolute q vult tenẽ iu/
ramentũ in forma. quõ igit pote/
rit argui de ꝑiurio Si dicatur q
intelligit aliter iuramentuz q̃z car
dinales et alij nõ obstat. quia non/
dũ vidimus nec venimus ad hoc
q cessio debeat cõpleri quousque
viderimus de rñsionibus aliorũz
alterius obediẽtie Et si tũc papa
velit subterfugere et glosare. et ita
pacẽ per hoc impedire. locũ habe
bit interp̃tatio et sue interp̃tatõis
si mala sit impugnatio ¶ Quinto
notet q per nunciũ aplicũ qui no
uissime venit fecit multa offerri do
mino regi et alijs sup declaratiõe
volũtatis sue. et difficile esset iudi/
care eũ. nisi talia scirent que tñ nõ
est nẽe reuelare vniuersitati vel oĩ/
bus ꝑsertim vbi negocia non tra/
ctantur ita secrete quin facilit scirt
possint Sexto notet q in q̃rta
q̃stione inter illa que ponũtur sup
ponit q papa fuerit ꝓtestat' de
nõ recedẽdo a vijs suis. qd multi
oĩno falsũ estimant imo potius
offert oẽm viã rõnabilẽ ¶ Septi/
mo notet q via cessionis est inex/
pers et insufficiens Si alij de alia
obediã nolint illã recipe Et ideo
mirũ videret q ad talẽ viã que ex
ypothesi possibili essz inefficax ali
quis obligaret Si dicat q saltez
papa tenet ꝯm ꝑparationẽ animi
acceptare istã viã Nõ video q̃lit
istud possit negari. qr etiã tenetur
acceptare isto mõ morcẽ Sz q nõ
habeat istã ꝓmptitudinẽ nõ põt
sciri. cũ sit in mente Nec videtur q
teneat explicare voce vel signis
exterioribꝰ ꝓ nũc ꝓpter aliqua ta
cta circa tertiũ notatũ. qr nec etiã
hoc iurauit Et forte expediẽs est
silere vsq̃z ad tpũs renũciatiõis ꝓ
pter ãbitiones illoꝝ. qui tenderẽt
ad papatũ diuersis vijs cautelis
et mõis. et possent impedire factũ
totũ ¶ Octauo notet q possibilis
ẽ alia via ꝯueniẽs et bona. et q̃ ab
aduersarijs forte acceptabit et in
hoc casu qui clarus est. papa suffi
cienter se absoluet apud deũ et ho
mines. si illam viã acceptet ꝑ quã
fiet pax Naz supposito q cessio de
se esset via melior. tamẽ põt fieri in/
sufficiens per accidẽs. Item non

semp melius bonū cadit sub obli/gatione. quin sufficiat min⁹ bonū acceptare Duob⁹. enī ꝓpositis bonis maiori ⁊ minori stat ꝙ ad nullum obliger Stat etiā ꝙ ad min⁹ obliger et nō ad maius. et stat ꝙ ad vtrūq3 obliger sub distinctōne Et in casu illo est q̄stio apud doctores an teneat acceptare maius bonū. et non est dubia illa q̄stio si maius bonū sit mihi difficilius. s3 si ceteris parib⁹ et stante equa facilitate In casu isto si dimittā maius bonū dicūt aliq̄ ꝙ pecco ꝓpter cōtemptū. apud alios oppositū est multū ꝓbabile Vn̄ ꝓpter expediendam libertatē meā vel aliqđ tale possū vt videt̄ licite mai⁹ bonum deserere minori acceptato Tunc applicet̄ in casu nostro et cōstat ꝙ papa dicere poterit de ista via et alia minus bona ꝙ cetera nō sunt paria ¶ Nono notet̄ ꝙ papa nō pōt teneri ad cessionē secluso iuramento nisi iste tres ɔditiones ponant̄ Primo ꝙ ꝑ cessionē habeat̄ vnio. scđo ꝙ aliter nō posset humanitus hri. tertio ꝙ malu3 illud ꝓpter qđ sit cessio faciēda. sit mortiferū aīabus. et ꝙ per cessionem nō augeat̄ Nūc h̄n attēdam⁹ si rebus adhuc stātibus vt stant p̄sertim apud aduersarios nr̄os q̄ru3 opiones ignoram⁹. posset dici apparēt aliquā triū ɔditionū deesse nunc in cessione ¶ Decimo notet̄ ꝙ etiā de ꝑte nr̄a rex hispanie. et rex arrogonū. et p̄sertim ei⁹ ꝓplus nō sūt adhuc determinati ad istam viam cessionis imo dicūt multi vidisse multas lr̄as q̄bus oppositu3 clare ꝑpendit̄ Et istis sic ꝑdurātibus ɔstat ꝙ cessio non esset via totaliter sufficiens. imo multi formidant ne iā sit formatus vn⁹ rācor et quoddam seminariu3 discordie int̄ illos hispanos et arrogonenses ex vna ꝑte contra gallicos. et interp̄tant̄ ꝙ in odiū eorū volūt papā deponere quia de patria ¶ Vndecimo notet̄ qualiter per determinationē ista℞ questionum si nūc fierent posset poni scisma in fide inter vniuersitatē parisieñ ⁊ papam nr̄m et sibi adherētes ex vna parte Eundē ⁊ alias vniu̾sitates alterius obedie que sunt emule ei⁹ et in q̄bus sūt clerici et viget vniuersitas ¶ Duodecimo notet̄ modus qui tenet̄ de cedulis ⁊ modo vocū seu opinionū vel deliberatōnū qr in illis que fiūt per modum vniuersitatis facultas theologie ad quā spectat p̄ncipalissime illud negociū. nō habet nisi quartā vocem. et facultas medicine tantam ¶ Tertiodecimo notet̄ quō p̄t requiri salua ɔsciētia ꝙ a papa qui nō est iudicatus scismatic⁹ aut hereticus posset remoueri obediencia circa ea que ad eū semꝑ spectare cōfessa sūt Et aduertere debēt talia agentes suꝑ penis exp̄ssis ⁊ de pec̄o ad deū notat̄. q iiij. noue cū ibi allegatis Si dicat̄ ꝙ papa oñdit se scismaticū. hoc nō ē clarū

per pcedentia Item non est talis iu dicatus ab hñtibus ptãtem et nõ est in ptãte libera cuiuslibet sic iu dicare de papa.et ab eius obedia remouere.aut otemnere ssias su/ as vel iurisdictionẽ diminuere Et videatsi tales sint suspecti de scis/ mate cõtra papã Itez notet pnci pes qd tales facerent cõtra eos si impune auderẽt ac. Et quam fideli tatẽ seruarẽt.qz sic dicere possent que essent tyranni. ¶ Quartodecio notet si expediret simplicit ecclie que plati darent beneficia.etsi melius distribuerent attento statu corp et familiarium ac. Et an studiosi in vni uersitatibus hñent beneficia Et an mali plati fierent peiores.qz ma/ gis honorarent.q eis adularentur in peccatis. Quintodecimo nõ/ tetur que si expediat pncipes incita re ad remouendũ vel diminuendũ iurisdictionẽ vel redditus ecclesie siue rõne siue alteri auctẽ.et si bo na melius distribuerent et si licite hoc facerẽt.Et si totus cler fina/ liter infra breue tpus pderetur et affligeret maioribus pmo destru ctis et afflictis ¶ Decimosexto no tetur circa iuramẽtũ pape Si fcm añ papatũ liget eũ postq̃ eũ assũ ptus Itẽ si posset secũ dispensare Itẽ si iudicet que vergat in detrimẽ tum salutis et toti ecclie obserua/ tio iuramẽti Itẽ si interptatio spe/ ctet ad eũ Item si magna ps cleri corũ spectat vtriusq̃ iuris diuini et humani sit secũ.que obseruatio illa

iuramenti esset in detrimentũ salu tis ac. An excuset Itẽ vt iaz dictũ est offert que vult obseruare et que laboret interim apud alios Itẽ si habuerit causaz male suspicãdi in materia ista q caute rñdendi attẽ/ ta variatiõe circa eũ et Clementẽ q moribus quorũdã cardinalium Et que sibi negabat modus practi/ candi viã cessionis. ¶ Decimose/ ptimo notet que in pma rñsiõe sua in qua aliqui dicũt eum rephasse simpliciter modũ cessionis.nõ põt hoc expsse haberi qz illud qd po nit de scãdalo q pnicie ac.refertur ad modũ exequẽdi illã viã si esset ineptus Et ideo illũ percebat mo/ duz exequẽdi.et circa hoc mirant aliqui quõ hoc sibi potuit rõnabi liter denegari.cũ maxime hoc tan gat eum ex sit caput ac. ¶ Decio octauo notet et aduertat vniuersi tas quõ aliqui de suppositis im.p bant simpliciter et de plano vias quas ipa reputauit vtiles bonas et ouenientes.et per quarũ quamli bet posset haberi pax. Et ratiões ad hoc dedit et se obtulit in literi. patentibus quãlibet illaz cõn qñli bet sustinere Et videat si circũstan tie sic sunt immutate vel ex psona vel tpe que omes vie alie pter cessi/ onẽ sint facte ineptẽ q insufficiẽtes imo que illaz coloratores aut opi natores digni sint puñitione vel in famatõne.q pserti qz in impugna tione dictaz viarũ aliarũ fuit rõ/ nes ab aliq̃bus que p omi tpe mi

litant cōtra eos. si q̄d virtutis habeant. ⁊ sⁱ sit in honorē vniuersitatis ipsa viderit. ¶ Decimonono notet̄ spēaliter ꝓbatio ↄcilij generalis. q̄d tn̄ n͡cario fiendū quidā bene appenter ꝑsuadebant ꝓpter electionē noui pape Et hec est ratio in s͡ma breui Quia magna ps catholicoꝝ est neutra. sic ꝙ credit ꝙ neuter sit papa. aut in dubio suspensā se tenet Isti vero ↄñter habēt credere aut dubitare de cardinalibus vtriusqꝫ ꝑtis. ꝙ nō possūt licite similit̄ eligere papā nouū qui sⁱmcūter sit papa maxia ps eorū. vel hꝫ nec h̄re pōt ꝑtātem creandi nouū papā nec alij quicūqꝫ a cardinalibus nisi p cōciliū generale Supposito ꝙ oēs catholici ꝑticulariter cōsentirēt in aliq̄s certos ꝓ eligēdo nouo papa. si nō fieret collegialit̄ nihil esset Alioq̄n vrban⁹ intrusus habuisset maximā appentiam Si dicat̄ ꝙ cardiales soli antiq̄ creabūt nouū Primo dubiū est apud multos an potuerūt ꝑtātem eligēdi Itē si alij cardinales omes sūt veri cardinales. si antiqui nō habebūt nisi partiales voces Alij ei hn̄t ꝑtātem in electiōe pape sic ipsi Ido nō eēt ɓm istā rōem plēa pacificatio oim sⁱn ↄcilio generali Uicesimo notet̄ Si papa incipiat ꝑsequi alios q̄ȝ videt inter cetera ꝙ illi qui sūt ꝓ se ab eis ꝑsequūt̄ et quedā talia. et vtat̄ excōicatōnibus. vtꝝ ille erūt timende vel non Si remoueat bn̄ficia. vtrū replentur alij qui capiant Si illi excōicentur et nō curent. vtꝝ ꝑsumendum sit simile ꝙ alij nō curabūt. ⁊ ꝙ debent ↄuiuere ⁊ cōicare cū eis sicut ante Et quod erit remediū in celebrare volēte et in articulo mortis an erit aliq̄s sic negligēs ꝓpriā salutē aut temerari⁹. ꝙ nō formidet s͡nīam illius quez tenet aut tenere debet papā. saltē qui nō est iudicatus nō esse talis Et q̄d erit etiā in vita remediū vel releuamē

¶ Sequit̄ itē alius tractatus de eodem.

P resupposito ꝙ papa possit fieri scismaticus et hereticus Eo et ꝙ de his criminibus posset accusari si de his eēt vehementer infamatus ⁊ suspect⁹ quoꝝ vtrūqꝫ quidā negare voluerunt Querit̄ vtrū rebus statibus vt nūc turbate sūt in ecc͡ia. sit expediens accusare iudicialiter dn̄m Benedictū nouissime in papā electuz sup hui⁹mōi criminibus heresis et scismatis Primo ꝙ sic q̄ȝ nō dn̄t fideles se exponere discrimini Amans eniz ꝑiculū peribit in illo inq̄t sapiēs Sed obedire homini scismatico vel heretico vt vēo pape esset discrimē pc͡ci mōrlis vt videtur. Et non obedire eidem sisit

verus papa et non scismaticus est
similit̄ discrimē.ido in casu dubio
sicut est modo apud multos debz
inquiri et sciri veritas Et videtur
fūdari posse ista ratio in regl'a ma
gistrali theologie.q̄ dubitans de
aliquo actu an sit pcc̄m mōrle⁊ fa
ciens illū actū dz ee̅ certus q̄ pec
cat mōrliter Cui⁹ratio assignatur
illa que dicta est.qꝛ exponit se dis
crimini Qꝛ aūt nūc sit dubiū apō
multos an bn̄dictus sit scismatic⁹
et heretic⁹ vel nō patet ad oculuz
de multis qui sibi obediunt et alij
nō.etiā de sua obedia Etiā de eo/
dem regno.imo ⁊ in eadē vniuersi
tate vel collegio Tollendū ē igit̄
illud dubium a cordibus hoim ne
obediēdo exponant se discrimini
rōne dubitationis an dicte No tet
xx.di.anastasi⁹ qui cōicauit foti/
no et archatio ¶ Scdo sic non mi
nus nēe est vel expediens scire an
subtractio sit ɔtinuanda.q̄z fuit ex
pediēs cognoscere an esset facien
da sed expediens fuit scdm vt nūc
supponit̄.igit̄ et p̄mū Mīs ꝓ p̄ma
pte fundatū videt̄ in sufficiēti simi
litudine Addito etiā q̄ post sbtra
ctionē multa facta sūt⁊ aliqua ob
lata per Bn̄dictū ꝓpter que multi
varie sentiūt de subtractione cōti
nuāda vel nō ɔtinuāda Dicētib⁹
alijs qꝛ benedictus satis offert.et
cessant cāe subtractionis Alijs in
oppositū asserētibus q̄ nec cessant
imo nec cessare p̄nt vt vnq̄z possit
in papatu ius h̄re.ꝓterea nēaria
est vt videtur iuridica discussio
Tertō sic Charitas obligat ⁊ mā
dat curare de ꝓximis et eoꝝ salu
te et reductione ad ɔgnitionē ve/
ritatis Si ergo sum⁹ certi sufficiē/
ter q̄ Bn̄dicto nullo mō ē obediē
dum sub pena scismatis qꝛ scisma
ticus est.nos ex hoc debem⁹ ꝓcu/
rare q̄ alia regna vl' singlaria sup
posita eidē nullaten⁹ obediant.et
hoc fieri nō pōt absq̄z discussione
iuridica vt videt̄ Nā si nō vocarē/
tur alij.ipi de facili contemnerent
quicq̄d agerem⁹ Si aūt adhuc du
bitamus redit argumentū primū
qd̄ exponim⁹ nos discrimini cōti/
nuādo subtractionem ab illo Cui
aūt sit obediendū dubitamus.
Quarto sic an cā p̄cisa fuit nēario
via cessionis sicut multi tenēt dicē
tes q̄ sic fuit ꝓnūciatū per Cācel
lariū frācie ex deliberatōne cōcilij
p̄latoꝝ.nec aliter p̄lati iudicauert
aut fuerūt cū hoc alie cāe Si pri/
mū ɔstat vt dicit̄ q̄ offert ipe be
nedict⁹ et dn̄s N.obtulit eandem
viā cessionis⁊ largius q̄z petebat̄
Si scdm dicat̄ q̄ fuerūt alie cause
q̄ritur an cessent.et si sic.idē quod
p̄us Si non cessant ipe ergo Bn̄/
dictus ɔtinuat pcc̄m suū in grāde
scandalū toti⁹ ecc̄ie.et ita debz cō
festim fieri ꝓcessus cōn eū ad ei⁹
destitutionē totalē realit̄ et de scō
q̄tin⁹ possit ecc̄ie melius de pasto/
re ꝓuideri Silr̄ tales cāe qꝛ non
notificate sūt apud oēs nec cer/
te ille debēt manifestari ne ex igno

rantia faciant sibi restitutionē ali/
qui per quorum auxilium ipse pos/
set multipliciter grauare ecclesiaz
et precipue suos cardinales et
alios sibi inobediētes quos odit
ꝛ ꝑsequitur vt multi estimāt odio
capitali sicut ex minis eius et pro/
cessibus vt fama fert contra eos
inchoatis iudicat. imo per hoc
possꝫ destituere oēs cardinales
veteres ꝛ nouos creare Exaltare
fautores suos et alios iustitie ze/
latoēs crudeliter impugnare. Ex his
aūt incōuenientibus quis non vi/
deat expediens esse remediū appo
nere. Hoc aūt fieri nō pōt vt vide
tur absqꝫ iuridica inuestigatione
causaꝝ oīm et motiuoꝝ tā iuris
ꝗ̄ facti sup rōnabilitate subtracti
onis et eiusdē cōtinuationis Ad/
dūt aliqui ꝙ oīa que ꝓmisit exi
stens in carcere sup cessione refu/
tabit dum erit liber et allegabit ti
morē cadentē in cōstantem virum.
Alij dicūt ꝙ hoc impedit. alioqn
obligatus esset nūc ad impossibi/
le. qꝛ nihil pōt agere nisi in carcere
dū semp in illo est Nō est tā alibi
cōseruandus. nec in regno nec ex
vt alioꝝ est assertio Ad opposi/
tum arguit sic Discussio iuridica
debet corā iudice cōpetenti fieri et
audita parte. sed nulla ꝑsona vel
etiā cōitas nisi ecclia aut cōcilium
generale repñtans ecclesiā debet
esse iudex cōpetens pape imo nec
ipm pōt iudicare vt quidā iuriste
dicere voluit. sed ꝓ nūc oppositum

supponit. Cōcludit ergo ꝙ ista ac/
cusatio discussio et declaratio fieri
debebit corā cōcilio generali tot⁹
eccle saltē istius obedie Tūc vl/
tra arguit si nō est expediens cele
brare hui⁹mōi conciliū pro hac cā
principaliter. nō est expediēs discus/
sionē fieri. sed nō est expediēs cele
brare hmōi conciliū generale pro
hac causa igit̄ ꝛc. Supposita maio
re ꝓbat̄ minor multiplicit̄ primo
ex pte cōuocantis. scđo ex pte con/
uocatoꝝ. tertio ex parte medij in
tractando. quarto ex pte finis in
obediēdo Primo sic ex pte cōuo
cantis Nulla congregatio habet
vim cōciliꝫ generalis nisi fiat in for
ma iuris. vel saltē nō erit verisimi/
le vel necesse ꝙ oēs obediāt sīle
talis cōgregationis. que non erit
in forma iuris cōuocata. et itaque
totū qđ ibi agit̄ dubiū fluctuans
et inualidū Conciliū aūt generale
nō pōt cōuocari in forma iuris nisi
auctē sūmi pontificis. di. x. cuꝫ ibi
allegatis Et ꝑsertim si sit aliquis
talis vel talis reputat⁹ in ecclesia
et si nō ptinaciter refutauerit cele
brare cōciliū dū sup hoc rōnabilr
fuerit requisitus Istas duas exce
ptiones reputarēt aliqui iuristarū
etiā supfluas. qꝛ tenēt regulam in
suis terminis generalit̄ esse veraꝫ
tā ita dicim⁹ in ꝓposito Supponi
mus insup ꝙ bñdictus nondū de
positus est de papatu. qꝛ nec fuit
iuridice accusat⁹ nec auditus. ꝛ ꝓ
cōs nō cōuictus Nā et si heretic⁹

et scismaticus sit iure deponendus. et apud deũ sic mereat. non est tñ depositus de facto ante sñiam. nõ v. q. iiij. Noue et glose sup b vbo Exẽpla sunt multa in sibus materijs de epis aut inferioribus pñcipibus aut plãtis Or siqs diceret nõ esse expectandã sñiam a iure latam dũ ferat a iudice dũ notoriũ factũ est Jstud dicere est ɔfundere oẽm ordinationẽ policie et contra oẽm eccie regulã Naz quilibet ad libitũ dicere poterit de nõ notorio qꝺ est notoriũ. et sic quilibet erit iudex in cã sua Sic ad ꝓpositũ pñs possem⁹ applicare Nã multa dicũtur a multis esse notoria crimina cõtra bñdictũ que alij vel negãt vel aꝓbant Deinde dicẽtes qꝺ papa heretic⁹ minor est q̃cunqȝ catholico et iurisdictioni eccie subest. intelligũt qꝺ ab alijs põt vt inferior iudicari. sed ante iudiciũ debȝ semꝑ reputari maior Nõ eniȝ insequimur errorẽ quorundã dicentiũ iniustũ non posse iuste dñari Jura ad hec nõ allego. quia totus textus libri ɔciliorũ ab ysidoro plenus est qꝺ ɔciliũ nullũ robur hȝ nec põt ɔuocari nisi auctẽ pape. et qꝺ etiã ante omnia spoliatus debȝ restitui Jn ꝓlogo vocat istas duas regulas duas claues et duos gladios sufficientes ꝛc. Et est casus in ɔminis de simaco papa. qui licet accusat⁹ esset de heresi ɔuocauit conciliũ ꝛ ante oĩa restitut⁹ est Postmodũ se purgauit Repit etiaȝ qꝺ clerus rhõnus scȝ cardinales puniti sunt eo qꝺ a papa discesserant. ¶ His suppositis arguam⁹ vltra quomõ dñs bñdictus ɔuocabit conciliuȝ stans in carcere et spoliat⁹ vt dicitur Qualiter etiã illi qui nõ restituunt obediam iã subtractaȝ sibi parebunt Qualiter etiam ipsemet in causa sua audietur vt iuris est. si non relaxetur siue detur libertati saltem in cõcilio Qualiter p̃terea poterit multos a cõcilio abijcere vl petere remoueri tãqȝ inimicos sibi spẽaliter ꝓprios fratres dños cardinales Et an causam habeat super hoc ratõnabilẽ videre quid p̃sumendũ ¶ Scdo sic arguit ex parte ɔuocandoꝝ Or si verum sit ꝓuerbiũ Ubi multitudo ibi confusio. p̃cipue hic habet veritatem qñ nõ est vnio sub aliquo capite neqȝ sub eadẽ regula siue lege Sȝ ɔuocandi de diuersis regnis. imo de eodẽ regno nõ cõuenient in iudicio et opinione sup eodẽ capite per realẽ et oĩmodã obediẽtiaȝ vt verisimiliter supponit Et hoc ẽ qꝛ nõ cõueniũt sub eadem regula siue lege que est de subtractiõis rõnabilitate dicẽtib⁹ alijs subtractionẽ bñ factã et ɔtinuandam fore. alijs nõ sic. sed ꝛ male facta fuit Et si bene facta. tñ reb⁹ immutatis. nũc est mutãda. et ita murmur ẽt inter eos. et quis compescet illd? Deniqȝ nondũ scim⁹ an alij principes volent cõuenire nobiscũ p̃sertim ad hoc tractãdũ si p̃sciuerint.

¶ Tractatus

Necesse tñ est vt pficiant. nec presu
mendū est quin ante oīa hoc sci
re flagitent dū ꝓponet eis istud ɔ
ciliū Dī si ab eis veritas celetur ⁊
mendacijs seduci querantur. q̄z in/
decoꝝ hoc esset imo piculosissimū
et scādalosissimū nescit nemo Dī
dicatur eis nos velle tractare an
Benedictus sit verus papa vł scis
maticus et qđ certū putant in du
biū reuocare. verisimilⁱˢ ē φ rñde
bunt se certos esse. nec velle hoc
discutere sicut obedientia ptis in/
trusi nūc vsq3 respondz Ecce igit̄
q̄z difficile sit vel impossibile cōuo
candos in vnā viam ɔiungere ꝓ
discussione negocij qđ loquimur.
¶ Tertio sic arguit̄ ex pte medio
rum in tractando Presupponamꝰ
itaq3 illud qđ non est verisimile φ
oēs vnanimi assensu de ista obe/
dientia velint cōuenire ad cōciliū
ptractando hanc materiā etsi nō
solā tamē p̄cipue et p̄ncipalit̄ istā
Cōstat φ Bñdictus et sui pro se
audient̄ in sui defensione ꝓpterea
vidēdū est ante omnia si ea q̄ op
ponūtur cōn ipm̄ vel opponentur
sint talia que debeant facere fidē
omnibus etiā sibi obediētibus et fa
uētibus. q2 si nō sint talia ⁊ taliter
euidētia non solū frustra imo cōfu
sibiliter ea ꝓponemꝰ / nos qui sub/
tractōnis ɔtinuationē defendimꝰ
et ponemus nos in periculo note
scismatis et ɔdemnationis oppro
briose. Addito φ fauoꝝ amoꝝ
multū impediūt iudicia hominū ⁊
iustoꝝ. licet hoc nō credāt vel vi/
deant Cū ergo maioꝝ ps in ɔcilio
erit de eis qui subtractionem aut
saltē subtractionis ɔtinuationem
reꝓbent. non restat nisi vt cōdem/
nemur Nec valet hoc dicere φ do
minus nō pmittet errare conciliū
qm̄ in eis que sunt facti aut iuris
positiui ⁊ breuiter in oībus alijs
p̄ter q̄z in materijs que sunt pure
de fide ecclesia fallit et fallitur ser
uata charitate Patet cū cōpellit
aliquem habitare cū non sua Iste
vero ꝓpositōnes Subtractio fuit
bene facta vel male facta nō sunt
ꝓpositōnes pure de fide. sed p̄sup/
ponūt alias iniurias que sūt pure
de facto Rursus ad idē si Bene/
dictus accuset̄ de aliquibus. quis
dubitat quin accusabit f̄res suos
et alios aduersarios de pluribus
et forte de maioribus ⁊ magis co
loratis et fundatis tā in materia
fidei q̄z in materia scismatis Exē/
pli gratia Accusabit cardinales
de rebellione ad eū et cōspiratiōe
et crimine machinationū doloſa/
rum. aut de alijs criminibus vt sy
monia et silibus Itē hz q̄daz scri
pta aliq̄ꝝ in q̄bus sūt hereses ma
nifeste dū credūt eūdē impugnare
vt φ soli cardinales sunt successo/
res aploꝝ Dī ecctia tota nō possz
creare papā nisi per mediū cardi/
naliū nec vnq̄z potuit Dī res ex/
presse ꝓhibita a deo si iuret̄ debz
seruari in reuerentiā iuramenti Dī
Iepte occidēs ꝓpriā filiaz meruit

Qz deus pōt obligari Itē de aliis
Qz possūt esse plures summi pōti/
fices Qz decreta ꝛ decretales plꝰ
nocuerunt ecclesie q̄z profuerunt.
Qz claues date sūt vnitati nō vni
Qz ōnis obediēs vel pcurās obe
dientiā ad ipm bñdictū stantibus
terminis in quibus sumꝰ est scisma
ticus. et per ꝯseq̄ns ptinax Qz ꝓ/
babile est stante dubio ꝓbabili et
notorio de aliq̄bus ꝯtendētibꝰ ꝫ
de papatu dicere. ꝙ alteri est obe
diendū. est error in fide et moribꝰ
Nā cū casus pn̄tis scismatis sit in
tali dubio probabili et notorio. si
vnq̄z fuit vel erit tale dubiū. ōnes
qui obediuerūt vsq̄z nūc vel obedi
unt vni pti vel alteri errāt in fide
et moribꝰ Item ꝙ in eodē dubio
quilibet ꝯtēdēs tenet cedere iuri
si qd̄ habet et similia Itē ꝙ a pa/
pa licet appellare. et ꝙ licite appel/
latū est in hac materia Cuiꝰ tamē
oppositū detminauit nup totū cō
ciliū cardinaliū vt dicit Itē forte
accusabunt multi de multis crimi
nibus tā in fide q̄z in moribꝰ que
debent puniri morte. et merentur
sm̄ leges et decreta ꝑpetratores
taliū exheredari ꝓ se et suis poste
ris. et ita videre facile est ꝙ horrē
da scissura fieret Ita tamē debere
fieri in ꝯtractando materias āte/
dictas videt verisimilius Nam si
bñdictus accuset ad mortē et sui
fautores. nōne credibile est atten/
to suo ꝙ alios similit accusabit
ad mortē si poterit Preserti si fau/
tores aliq̄s habeat eorū q̄s accu/
sare voluerit īimicos odiosos imo
et forte accusabit p̄latos regni de
sententiis excōicationis multis et
nomiatim q̄ ꝯsenserūt contra iu
ra vt dicet et cōtra ecc̄iasticā liber
tatē subsidia ꝓ dn̄is tpalibus abs
q̄z causa manifeste nc̄itatis ꝛc.
Prelati ecōtra volent se tueri Vo
lent enī dare beneficia ad nutum
sicut modo et hoc forte bñdictus
nō volet neq̄z sui cardinales Item
forte retorquebit omnia contra p̄
decessorē suū Clementē et sui fau
tores qui contra ipm allegabunt.
saltem quo ad ipa cōcernūt mo/
dos diuersos machinandi pro im
pedimento vnionis. non dico ꝙ
iuste sed nec etiam ꝙ iniuste ꝑcat
ōnibus deus Postremo quo ad
hoc videnda sunt scripta continē
tia rationes contra benedictū. et
videantur similiter responsiones
atque ponderentur Et forte vide
bimus quicquid sit in re ꝙ nō po/
terit sufficienter de heresi aut scis/
mate conuinci. quod tamen exigit
Est enī difficillimū conuincere ali
quem pertinacē et incorrigibilem
fuisse ante iudicium Nam etsi ali/
quis millesies repetiuerit et prote
status fuerit an̄ sententiā ꝙ defen
det errorē suum nec reuocabit. tn̄
admittit ad veniā in pūcto sn̄ie ꝓ
ferēde. si se mōstret penitere ꝛ velle
stare iudicio supioris sui q̄zuis ipe
okan videat oppositum in suo dia
logo suasisse Cōn qd̄ ē vsus et le

ecclie. Quarto sic arguit ex fine ocilij in obediendo Uideam' itaqз sm verā et iustam estimationē Si quilibet de ocilio tenebit maiorē ptem bene sententiasse qntūcūqз sit in sui opprobriū vel damnū vel infamiā Nā cū ocilium etiā totū posset errare vt dictū est in his que tractanda hic ponūtur. nonne poterit leuiter dicē ↄdemnatus in hoc cōcilio. certe cōcilium errauit. concilium male sententiauit Fuit hic iniusticia vel odium vel ignorātia facti vel alicui' similis Considerem' obsecro si ps que subtraxit nec vult obedire condemnaret male egisse aut saltē debere obedire An pareret huic sñie. scio q̄ facile est dicere ita obedirēt Scio q̄ etiā ita obedire possent Sed an hoc debeat sm moralē estimationē et cōiecturam credi ex his q̄ vt in pluribus accidūt hūanitus. viderint qui sic vidēt ego nō video Si vero nihil sententiet irrisoriū et varū erit concilium Si aliquid sententiet quod nō teneatur. erit pniciosū et scandalosissimū p omnibus ocilijs in posterum celebrand. et erit scismatū innumerabiliū et irrepabiliū causatiuū nō solū inter istā obediam in ptibus suis. imo et int istā obediam et alterā. qm remanebim' in irrisione et in infamia apud eos ppetua in fabulā q̄z et derisū Et forte nō poterit esse ↄcordia in modo restituendi qz alij volent ex toto alij ex pte Isti volēt in spūalibus alij in tpalibus Aut ego volum' nos qui subtraxim' restituere obedientiā. et ita melius est q̄ p nos ipos libere faciamus q̄z coacti iudicio. Aut nolumus et ita exponim' nos periculis pactis si petamus cōcilium ¶ Sed dicet aliquis istud cōcilium peti debere nō quod fieri debeat aut sperek. sz q̄ interim absqз scandalo tempus ptrahatur quo currente morietur bñdictus et ita liberabit nos dominus. et eligendi libertatē dabit Posset hic allegari illud vulgatū pueris notissimū In mortē alterius noli spare salutem Quis scit quantum viuet quādo morietur Et interi in quo statu sumus imo in quos status corruimus nemo nō videt Porro et si cras morretur benedict' attendamus incredibilia pericula. Primo dicētur ab inobediētibus sibi q̄ mors eius fuisset proditorie accelerata. et ita suspecti de hoc psequerentur Itez obedientes nūc sibi obedientiā negarēt ab illo qui nouiter esset electus Tum quia dicarent cardinales amisisse ius electionis. tū qz verisilr aliū eligerent p aliqs cardinales qui nō sbtraxerūt Aut forte ad aliā obedientiā se diuerterēt. imo reb' se hñtibus int nos vt se hñt cec' ē qui nō aspicit pculū diuisionis ciuilis in regno frācie q̄lis nō fuit a diebus sue institutiōis Et sane eo piculosior eēt diuisio q̄ magis intranea et q̄ magi. int capita rgni Et q̄

sub specie religiōis fieret Naz tūc expectandū esset illud qđ dicit scriptura Amic⁹ qui vult recedē ab amico occasiones q̄rit Et illđ decreti Scisma disponit ad heresim. qz recedēs ab ecc̄ia errores fingit vt recte discessisse videat̄ Et hoc iaz piculū hēmus in ianuis nisi celeriter ꝛ cautissime puiderim⁹ Addito ꝙ nulla sit implacabilioꝛ ꝛ irremediabilioꝛ diuisio. q̄z illa que fit sub religionis p̄textu In tantū ꝙ in hoc casu puter frater se obsequiū p̄stare deo ꝓsequēdo fratrē Addito p̄terea ꝙ magna ps nedicā maioꝛ nō sponte ꝯsensit in s̄btractionē. Uel nūc duz videt que secuta sunt volūtaria et ꝓnissima ē obedire et reuerti. nec obstat forte ad reuertendū nisi timoꝛ. q̄ sublato et data audacia ipi etiam cū piculo corpis et rerū suarū suam ostēderent volūtatē Quid si descenderimus ad pticularia que scienter omittem⁹. arbitramur indubie ꝙ rei huius ingens et horrēdus pateret aspectus. et stuporē vehemētem sola sui cogitatōne causaret. Ue de regno huic a scandalis. ve pesti scismatice si diuisionez in regno adducat. sicut iā posuit in imperio Sed ve sup̄ modū si nobis hereses parturiat. q̄b⁹ ipm scisma irremediabiliter radicet̄ ꝛ radicatum iugiter alatur crescat dilatet̄ atq̄z roboretur

Ex his oībus hincinde

tactis et insolutis perspicuū est in quali laborinto vix egressibili positi sum⁹. et vinculis vix extricabilibus irretiti. quasi videlz posuerimus in retibus pedes ꝛ in macul̄ eoꝝ āmbulemus iuxta verba Job. Cū igitur angustie nobis sint vndiq̄z et cū ignoramus quid agere debeam⁹. ego in insipientia mea h̄ solū video residui et cōcilij cum iosaphat regc. ij. palipo. xx. vt oculos nostros ad deū dirigamus si forte auertat iram suā a nobis Si forte nō auferat consiliū a prudētibus et seniorib⁹ sicut videt̄ actenus abstulisse Quāuis hoc fieri in tāta peccatorū abominabiliū colluuie. in tam obstinata et incorrecta flagitiorū nephandoꝝ multiplicatione vix expecto ꝛ vix spero. nisi ꝙ misericordie dei nō ē numerus. et solus est medic⁹ qui desperatos morbos ad sanitatem adducit. ne gloriet̄ ante eū stulta presumptō omis carnis. quasi homo pacē effecerit Si quid autē vel in dubio dicere necesse sit pro remedio presenti dicaz sub correctione Uideret̄ itaq̄z ante omia tractandū hoc negociū int̄ dños omnes de sāguine regio. ꝯmuni cōsensu ꝛ absq̄z maliuola aut acerba contētione. cum quibusdam peritis nō nimis hinc vel inde affectatis. Et qui non tantū timerent de statu suo in posteꝝ nec tm̄ affectarēt nouā stat⁹ exaltatōz ꝙ mētiri velle p̄

sumerent inordinato timore odio
vel favore cuiuscūqꝫ Quib⁹ in vnū
cōgregatis et ābulare volētibus
in domo dñi cū osensu.spandū est
in illo qui est deus pacis et dilcō/
nis.et cuius locus in pace factus
est.et qui est in medio eorū qui se
cōgregant in nomie suo.qꝫ ipe ex/
pediens aliq̄d in materia ministra
bit Alioq̄n si seorsū per otentōes
et pcialitates et simultates et cō/
minationes negociū hoc de pace
restauranda tractet.nō nisi diuisio
nes crudeliores et multipliciores
generabūtur et erit immedicabile
vulnus Et tandem qđ dei pietas
auertat sup capita nr̄a dum oten
demus et rixabimur imo duꝫ nos
plus q̄ꝫ hostiliter ad mortē perseq̄
mur.irruent quaquersū hostes ali
eni insidiatores regni huius ad p̄
dandū et vastandum patissimi.et
nos iā nō vt hostes suos ꝫ vt scis/
maticosqꝫ hereticos et saracenos
liberius psequēdos inuadēt vt in
fabulis aquila fecisse fingit de ra/
na et mure certātibus Sit vtinaꝫ
vanus iste timor quē timeo.nec tñ
timere desinā p̄ius q̄ꝫ aliquod re/
mediandi gen⁹ aliud q̄ꝫ q̄ri videā
aspicere meruero.

Finis

Sequūtur quedā per
p̄fatū dñm Johem Gerson edita
tempore scismatis ecclesie

D Aturus occa
sionē sapientibus vt
sapiētiores fiāt.ppo
no eoꝝ examinatiōi
ppōnes negatiuas que sequuntur
sup mat̄ia cōis consilij huius obe/
dientie Ex q̄bus patebit citi⁹ si sit
expediēs aut nō cōciliū hmōi cele
brari.et si sic que cautela debeat
obseruari

Non expedit fieri cōci
liū generale huius obedientie ad
tractandū et sn̄iandū de crimini/
bus domini bn̄dicti sibi per q̄sdā
impositis vtputa de piurio ꝙ scis/
mate et heresi aut de suspicōne ve/
hemēti sup istis Primo qꝛ obediē
tia ista in se et in ptibus suis diui/
sa est circa iudiciū de actis per pa
pam.alijs dicentibus quia bonus
est et sufficienter obtulit presertim
nouissime.alijs contrariū asseren/
tibus.Tractare igitur talia coraꝫ
multitudine taꝫ multipliciť diuisa
esset potius induratio et noua mł
tiplicatio diuisionū.q̄ꝫ illarū seda/
tio.attento ꝙ ita requireret dñs
bn̄dictus fieri sup dictis hereticl.
illoꝝ q̄ sibi ꝯtraxerūt Scđo qꝛ o
ciliū hmōi ad hūc finē.aut fieret

ſm formam preſcriptā a iure. aut
noua inuētione Si p̄mo modo cō
ſtat ꝙ bn̄dictus deberet p̄eſſe etiā
ſub noua ſubmiſſione et tn̄ rebus
ſtantibꝰ vt ſtant nō videt̄ quis lo
cus eſſet aptus ſibi ad ſecuritatē
cū detineat̄ incluſus Nec videt̄ ꝙ
ꝑmanētes in ſubtractiōe ſue voca
tioni obedirent. et ita nihil ageret̄
Si aūt fieret ꝯciliū per nouos mo
dos p̄ter formā iuris nō videtur
modus veriſimilis ante celebratio
nem ꝯcilij quomō p̄lati ⁊ p̄ncipes
in vnū cōcordarent. vno volente
vnū modū altero aliū. et eſſet tra
ctatus in tractādo hoc diſpendio
ſiſſimus ⁊ ſūptuoſiſſimꝰ ſn̄ magno
fructu Tertio qꝛ in deт̄minatione
huiꝰ m̄arie nēe eſſet multa ꝯcurrē
et allegare tāgētia fidē et mores
ſed tales materias non expedit in
hoc cōcilio ventilare ad deт̄minā
dum ꝓut ſtatim dictū eſt Quarto
qꝛ nūc om̄ia p̄nt fieri ad vnitatē
vlem eccīe erga alios ꝓcurandā
q̄admodū ſi tota hec m̄aria eſſet
in ꝯcilio iſto terminata ſiue papa
remaneat ſiue nō attento ꝙ offert
om̄ia qui nouiter electus queciiꝙ
poſſet offerre. imo apud talē aut
pro tali nouiter electo fieri poſſēt
noue colligationes et ꝯfirmatōes
peiores priorībꝰ. et fieret veriſimi
liter noua diuiſio. aut iā facta con
tinuaret̄ in hac obediētia.

Non expedit fieri concilium ad
tractandū deт̄minatiue materias
fidei. R. atō ad hoc qꝛ eſſet dare oc
caſionē ſcādali et p̄iculi magni in
fide nr̄a. ſi aliud determinaret iſta
pars ſiue altera in materia q̄ om̄s
tāgit. et que ab oibus debꝫ ap̄p
bari. quēadmodū patuit de latis
et grecis Facile tn̄ eſſet et ꝟiſimile
ꝙ deт̄minationē in hac p̄te factā
nō ap̄pbaret altera p̄s. p̄ſertim ſi
in aliquo tāgi videret̄ ſtatus eoꝝ
in materia hac ſciſmatis. ſic tamē
tāgeret etiā apud iſtam partē. ⁊
forte ita apud aliā dicūtur multe
aſſertiones de fide in q̄bus eſſet
aduerſiſſima ſn̄ia int̄ diuerſas obe
dientias. imo et inter m̄ltos eiuſdē
obedientie vt ſuper materia appel
lationis a papa. et ſuper eo ꝙ no
lens cedere aut ceſſionem facere
eſt ſciſmaticus. et ꝙ non adherēs
ſubtractōi eſt ſuſpectus de ſciſma
te. vel eccleſie aduerſus. vel in lati
tudine ſciſmaticoꝝ. et ita de ſimili
bus multis Conſtat ꝙ de prima
iſtarū ꝓpoſitionū eſt controuerſia
in regno francie apud theologos
et decretiſtas. ⁊ inter multos de ꝯ
cilio regis et de p̄lamēto. ⁊ alios
de vniuerſitate. et inter ſe mutuo.
et de alijs duabus aſſertionibus
ſimiliter et amplius. q̄m altēa obe
dientia nunq̄ꝫ tales ꝯcederet. imo
reputaret erroneas ꝓpter quod p̄
ſpicuū eſt non eſſe tutū talia deter
minare per modū auctoritatis cō
cilij general' Sed nec deberēt tales
aſſertōes leuit̄ a p̄ticularibꝰ poni
qꝛ reputat̄ hoc ab alijs ad iniuriā
ſuā. ⁊ dicere ꝙ error ſit in fide ſi

asseratur ꝙ stante dubio ꝓbabili de papatu apud scōs cōtendentes alteri sit inherendū. qꝛ non videtur esse possibile mai⁹ dubiuꝫ ꝓbabile ꝗꝫ sit in casu p̄ntis scismatꝭ. et tñ vtraqꝫ obedia dixit obedienduꝫ suo. et ita de siṁlibus. vt ꝙ nō sit alia via humanit⁹ inuenibilis ad sedandū scisma ꝗꝫ via cessiōis cū iam videatur reddita per se ineffitax nisi ↄcurrat saltē conciliuꝫ generale. qd̄ excludere non bn̄ sapere. et qꝛ certe circūstantijs negociorū variatis p̄nt vie et remedia ad vnitatē habendā vario modo repiri. sicut et nēcariū esse experientia p̄ns notum facit

Non expedit fieri cōciliū hmōi ad tractandū reformationē ecc̄ie in moꝛib⁹ per modū deṫminatōis Rō ad hoc ē quo ad multa eadē. sicut ad p̄cedentē ꝓpōem. addito ꝙ refōrtio ecc̄ie vl̄is fieri nō p̄t in moꝛib⁹ sine abolitione multoꝝ statutoꝝ sup excōicationib⁹ et ceṫis traditōnibus nimis multiplicatis que nec obṡuant nec obṡuari p̄nt rōnabiliter vbiqꝫ ꝓpter varietatē moꝝ et tp̄m Et tñ tales remotiones statutoꝝ et canonū ātiquoꝝ aut additōes nouoꝝ fieri neq̄unt rōnabiliter ꝓ tota ecc̄ia sin̄ ↄsensu cōi. alias possit esse statim diuersitas nimia in moꝛibus ⁊ iudicijs ꝗ ad ea q̄ papa et ↄsilia statuerunt. Si vero diceretur ꝙ multa bona p̄nt ibi auisari et discuti sed nō determinari. pauca esset ibi vtilitas in ↄpatione tanti facti. nam pauci viri lr̄ati et ꝓbi faciliter et forte ↄgruētius ista cōsiderarēt extraherent et ordinarent. nolo tñ dicere ꝗn in multis ꝑtibus possit ecc̄ia ꝑ suas ꝑtes reformari imo hoc nēcesset Sed ad hoc agendū sufficerent ↄcilia ꝓuincialia. et ad q̄daꝫ satis essent concilia diocesana et synodalia ꝓut sup hac re iaꝫ aliq̄ scripta sūt et auisata. si quis vellet ad opus manū mittere et ad fortia Sed heu desolatōne desolata est oīs terra. qꝛ nemo est qui recogitet corde. et q̄rūt oēs q̄ sua sūt

Non expedit ꝓ restituēdo obedientiā pape in sp̄ualibus fieri cōciliuꝫ hmōi generale Primo quia videṫ implicatio sicut tactū est ꝙ maneat subtractio hmōi ꝗ papa ꝙ fiat ↄciliū Scd̄o qꝛ facili⁹ ista restitutio ⁊ reductió tractari poterit in solo regno francie. si verū sit ꝙ oīs alij iā restituerūt obedientiā aut in ea ꝑmanserūt. si verū sit etiā ꝙ subtractio nō ē facta pape etiā in regno nisi sub ↄditione explicita vt quidā dicūt aut saltem implicita et que de iure ⁊ equitate debet intelligi Hec ↄditio ē quousqꝫ papa fecit debituꝫ suū et concesserit ea que sibi petebāṫ ⁊ ꝓpter quoꝝ negationē fiebat subtractio Naꝫ cessante cā cessare debet effectus Addito h̄ ꝙ subtractio nullo mō potuit fieri iuste nisi ad finem vnionis tanq̄ꝫ mediū ad hoc nēcariū Alioq̄n tātū malū et insolituꝫ

nullo modo posset a culpa defẽdi Si ergo nũc videatꝫ ꝙ subtractio nõ pꝫest ad vnionẽ. vel nõ est ne/cessaria ꝓpter descensionẽ pape ad ea que petebanꝫ. cessare ipa de bet. q꞉ si rebus stantib⁹ vt stant ex ga pape ꝓmptitudinẽ de cedẽdo nõ pꝫt de nouo fieri subtractio. sic concedẽ hñt aduersarij vt videꝫ. nõ pꝫ aut debet eisdẽ rebus stanti bus eadẽ subtractio ordinari Ter tio q꞉ restitutio hui⁹ obediẽ q̃ ad spũalia fieri cõmodius ꝛ bzeuius pꝫ per assensũ cardinaliũ et recon ciliationẽ mutuã indulgẽdo pꝫita ratificãdo que ratificãda essẽt ad cautelã futuroꝝ et emendationeꝫ securiozẽ pꝫteritoꝝ ꝛ discidiũ fere/ nationẽ ꝛ ad abolẽdũ oẽm infa miã aut rebellionis notã ꝛ quinis in viã pacis cõi aio et eodẽ pede ꝓcederet hec obediẽ dcozdi⁹ quã faciẽdo restitutionẽ debitis mõis nec subtrahẽtes nec ille a quo fca subtractio remanerẽt nõti de tali/ bus. qd̃ difficili⁹ esset euadere. si ꝑ conciliũ aliquod fieret determina tiua decisio.

¶ Nõ expedit ꝯsiliũ talẽ celebrari pro restituendo obediam pape in administrationib⁹ bñficioꝝ ꝛ alio rũ hmõi. q꞉ licet ãnexa sint spũali/ bus. tñ pñt tp̃alia nominari Primo q꞉ rõnes aliq̃ue pozes de nõ expe diendo reformationẽ ecc̃ie vniuer salẽ in mozib⁹ tractare faciũt pro hac pꝫe et ꝑ altero pncipali argu mẽto ad hanc pꝫẽ. tñ aduertendũ est ꝙ etsi cõcederetꝫ papã hr̃e de iure dĩno dominiũ vł̃e spũalium ꝛ tp̃aliũ respectu oĩm Tamẽ cõstat ꝙ ꝑ diuersitate tp̃m et locozum ꝛ statuũ. nec papa nec eccã habueꝛt aut hr̃e dñt in talibus dispẽsatõ nibus aut administrationib⁹ bñfi/ cioꝝ tp̃aliũ iurisdictiõnis siue exer citiũ aut executionẽ aut vsũ Itaqꝫ notũ est ꝙ eccia tp̃e xp̃i et aplozũ nullũ habuit exercitiũ aut executõ nem iuridicã et ciuiliter circa hui⁹/ modi tp̃alia. imo xp̃s pl⁹ videꝫ fa cto et verbo tale exercitiũ iurisdi/ ctionis ciuilis prohibuisse q̃ꝫ pmi/ sisse. licet nõ dicã ꝙ ꝓhibuerit aut oppositũ diffinierit nisi pzo loco et tp̃e Quia enĩ eccia tũc multiplicã da erat per discursũ aplozꝝ ꝛ sine liũ. ideo talis iurisdictio tp̃alis et possessiones fuissẽt eis ad impedi mentũ. et tales sũt ad hoc cõgruẽ tie multe Sed pzo tp̃ozẽ siluestri. et Cõstantini magni placuit dño ad dilatationẽ ecc̃ie inspirare tum constantino ꝙ tales possessiones daret. tũ ecclesie ꝙ reciperet. ꝛ dura uit hmõi dotatio ecclesie vsqꝫ ad tp̃a nr̃a ꝑ successiones sanctissimo rum patrũ Gregozij et Ambzosij et aliozũ quos nõ est credibile in retentione taliũ errasse contra xp̃i iussionẽ Sed longe aliter in pnnti ua dotatione distribuebanꝫ bona talia q̃ꝫ postmodũ tp̃ozẽ platoꝝ qui ceperũt paulatim refrigescere a sanctitate pozũ tandẽ abusi sunt taliter collationibus bñficiozũ ꝛ

hui⁹mōi administratione.ꝙ pape
paulatim et successiue ad se multa
reuocauerūt vsqꝫ adeo.ꝙ finalr̄
datis occasionib⁹ et acceptis q̄s
nō ē hic opus recitare quasi tota
collatio et iurisdictio talis penes
papā et ei⁹ curiā remanebant Jta
vt vix esset p̄latus qui possꝫ mini/
mū bn̄ficiū cōferre Concurrebant
ad hoc exactiones multiplices ꝓ
statu pape et cardinaliū.et si frau
des et abusus et symonie cōmitte
rent relinquo iudicandū expertis
Hec ideirco dixi qm̄ forte aliq̄b⁹
videret̄ ꝙ sit expediēs ecc̄ie vl̄i re
dire oīa ad p̄stinū statū ecc̄e.seu
illius qui fuit tp̄e aploꝝ q̄ntū fieri
cōgrue posset.abiectis talibus iu
risdictionib⁹ ꝓ magna p̄te.q̄ red/
diderunt ecc̄iam totam brutalē et
carnalem.et nihil fere sapientē de
his que dei sūt erga salutē aīaruꝫ
nō ex se quidē sed abutentiū vicio
Uel redeundū esset ad statū ecc̄ie
tp̄e silvestri et gregorij qñ quilibꝫ
p̄lat⁹ dimittebat̄ in sua iurisdictōe
ꝛ sollicitudinis parte et papa tene
bat que sua erāt absqꝫ tot refua/
tionib⁹ tot et cōtinuis magnisqꝫ
exactionibus ꝓ sustinēdo statū cu
rie et capitis nimis forte crescentē
super ceteros mēbroꝝ status Ad
sciendū igit̄ istud cū multis appen
dicijs de ꝓuisione clericoꝝ sufficiē
tiū ꝛc.et ad ꝓuidendū expediēs ē
fieri determinationē et reformatōꝫ
vl̄em ecc̄ie.nā vl̄em statuꝫ tangit
Sed dictuꝫ est p̄us ꝙ reformatio
talis fieri nō debet in ꝯsilio solius
obedie istius Si vero q̄s obijciat
ꝙ istud sic stāte nō p̄t cū eis q̄ dicta
sūt de restitutione obedie quo ad
spūalia.qm̄ esset ita bn̄ periculum
inobedie culpabilis in vno sicut in
alio R̄ndet̄ ꝙ latissima est dr̄a in
spūalibus et tēpalibus quo ad h̄
ꝛ vtinā fuisset bn̄ semꝑ intellecta a
p̄oribus et modernis.forte ꝙ ad/
huc starent greci cū latinis Patet
enim ex p̄ore deductione ꝙ papa
pōt remanere papa vniuersaliter
in perfectione magna imo maiori
q̄ꝫ erat Siluester et tamē nullū ha
bebit exercitiū actuale circa tēpo/
ralia ecclesie vniuersalis per diore
ses quantūcunqꝫ habeat dominiū
vel plenitudinē potestatis in habi
tu.q̄ potestas ex causis certis pōt
cohiberi et arceri.imo debꝫ.ne ex/
eat in actum sed dimittat singula
singulis ministrare Nōne christus
fuit papa perfectissimus.nonne si/
militer petrus.ipsi tamē omne ex/
ercitiū abdicauerunt in se in talib⁹
q̄q̄ꝫ xp̄us cum summa facilitate
illud obtinere potuisset Nihil ēgo
de perfectione status summi pon/
tificis diminuit̄ si pro causa ratio
nali remouetur ad tempus aut sus
penditur sibi tam anxia solicitudo
tot curarū immortaliū et periculo
sissimarū in anima et corpore pro
hmōi exercitio circa temporalia
distribuenda aut conferēda.auge
tur potius sua perfectio.et gratu/
lari profecto deberet in dn̄o Ali/

detur vlterius pro hoc multis φ nō expedit vnū solū caput pesse in tali exercitio administratōnis tpalium. sicut expedit imo sicut necesse est vnū solū pesse in spūalibus respectu omniū Cui⁹ ratio est qꝛ ea que fidei sūt dīt eadez esse apud omnes. et hec identitas et vnitas vix aut nunq̄ꝫ ppetuari pōt nisi recursus esset finalis ad vnū caput Sed de traditionib⁹ humanis ꝓ regimine tpaliū ecclesie totalit̄ oppositū inuenit̄. qm̄ ꝫm varietatem temporū locoꝝ et gentiū et respectuū variande sūt decretales ⁊ ordinationes super collationib⁹ ⁊ regimine taliū tpaliū Ex his omīb⁹ que latius pn̄t deduci ꝓbabiliter vellent aliqui dicere non esse expediens fieri conciliū decisiuū super restitutione vniuersali tēpalis administratōis pape. sed super h̄ debet conciliū vniuersale celebrari. nec oportet illos esse vel dici scismaticos qui occasione data et accidēte talē in tpalibus fecerūt aut faciūt subtractionē. qꝛ etiā stante vnitate ecc̄e talis subtractio cōtingebat. vel in toto vel in pte fieri fortassis debuisset. et hoc si absq̄ꝫ grauiori scissura in spūalibus hoc potuisset cōtingere. et ita sapiētissima lucet in hac pte dei ꝓuidentia. que ex malo scismatis alia bona sciet elicere Et si petat̄ de quo viueret papa interim et cardiales Rn̄detur φ si faciāt debitū suū laborādo et diligēdo inq̄rendo finē scismatis. p̄sumendū est φ cito inuenirēt. et tūc ꝓuidebit eis cōciliū generale qualit̄ erit expediens honestū pro statu tātoꝝ dn̄oꝝ Similiter de mōis ꝓuisionis sufficiētiū clericorum tunc tractandum esset pro futuro.

¶ Nō expedit conciliū p̄fatū fieri tanq̄ꝫ viarū vnionis tm̄mō repertiuuz Ratio est qm̄ materia hmōi iā totaliter aperta est et discussa q̄ ad possibilitatē viarū et rōnabilitatē vel irrōnabilitatē eaꝝ. ⁊ non restat nisi cōuenire istā obediētiaz cum altera in aliqua viaruz Hoc aūt fieri potest si vnq̄ꝫ debeat fieri absq̄ꝫ tali cōcilio huius obediētie qm̄ nō videtur φ alia cōclusio ibidem concluderet̄ q̄ꝫ φ sūmarētur aduersarij de aliqua via assumenda. si eni vna particularis via limitaretur inciderem⁹ in incōueniens quale patimur Ex his oībus non determinatiue positis sed tm̄modo examinatiue videtur sequi. φ nllo modo expedit nunc conciliū istius obedientie fieri nisi forte solum ad habendū liberā in cōsulendo deliberationē. et plenam ꝯcordiaz capitis et membroꝝ ad inuicez sup modo et forma vniendi hanc obedientiā secū et cū alia. et hāc vnionem cōcorditer ꝓsequēdi Ad qd̄ amplius declarandū possēt adduci pticulares circūstantie super diuersis affectionibus ⁊ intētionib⁹ diuersoꝝ. ⁊ super piculo maximo nouarū dissentionū suboriendarū

et vir vnq̄ꝫ sopiēdarū in spūalib⁹ et tēporalib⁹ nisi prius ante omnia limitarent̄ ea que tractanda essent in cōcilio super q̄bus fieret. nisi p̄terea fieret talis prouisio sup pmiss nō determinand. que tangūt fidem et vlem ecclesiam. q̄ cōuocato ↄcilio nulli super ipsam disceptare aut saltem determinare p̄sumerent. Deniqꝫ cōstat aliquos affectare totalē penitus decisionē Bñdicti. ⁊ aliȷ̄ penitus hoc noluit. sed totis viribus obniterent̄. nec est ratio patēs ad sui destitutionē statim sic inueniendā vt dicūt. Restat igit̄ cōi et ↄcordi consilio vel deliberatiōe unanimō q̄rere cū aliȷ̄s viam aliquā in qua nobiscū cōueniant pro vniendo ecclesiā. siue via illa sit conuētio siue cōpmissio hñs vim consiliȷ̄ generalis in modificatione sua. siue concilij generale formaliter. siue cessio siue omēs vie in vnū si debeat perfectus haberi finis prout multi doctores opinant̄. Nā et cessio vt dicūt fieri nequit que vnionē det veram in ecclia sine concilio generali et per dñs neqꝫ absqꝫ cōuentione et p̄sertim renuente cedere altero cōtendētiū qm̄ per concliū taliter artabit̄ quilibet aut artari potērit q̄ requiret̄ eoꝝ ↄsensus. Nā si dissenserint obedire consilio erūt palam scismatici. cū scismatici. erunt deponēdi. Quibus depositis procedendū erit ad nouā electionē liberé fiendā sicut eis a vita separatis aut libere cedētibus. An vero ista

sola causa vltimo tacta sit sufficiens cā ad hoc q̄ expediat aut de nēcitate celebrandū sit hmōi concilij cōe istiꝰ obedie attēta difficultate in conuocādo et expensis et piculis in ↄtinuādo. iudicent illi ad quos spectat. ⁊ incōuenientibꝰ maioribus prudent̄ occurrant. ¶ Ut veritatis flāma ex discussionis ventilatione clarior emergat ponemus ⁊ soluemꝰ obiectiones cōtra viā mediā que prout expedit tacta est. In pmis dicēt aliqui cōn scōm expediēs q̄ absqꝫ discussione eoꝝ que actenus facta sūt nō pt sincere et pro ↄsciarū serenatione illud fieri quod proponit̄. Nā si benedictꝰ ex vna parte cū suis adherētibus aut aliȷ̄ ex altera fiunt culpabiles de scismate aut heresi vel de rebellione aut alio tali vicio. qualit̄ tales absqꝫ recognitiōe proprie culpe et postulatione venie indulgētiaꝫ apud deū et homies merebuntur. nō remittit̄ pena nisi confiteat̄ culpa. Sed rñdemus q̄ hec obiectō friuola est ⁊ sophistica atque fieri posset in omni materia dubia sic fieret ad impediendū viam cessionis libere absqꝫ discussione iustitie. Dicimus igitur s̄m catholicā veritatē q̄ in dubȷ̄s potest fieri confessio sub cōditione et ex tali cōfessione veniam absolutam peccator consequet̄. Addimꝰ ad hec q̄ oia et fere omnia dici possūt dubia in foro exteriori que nondū sūt iudicialiter diffinita. Propterea nullus

erit scrupulus obediẽdo dño Benedicto etiaꝫ vbi fuisset hereticus aut scismaticus si resipisceret. vel si hoc nõ constaret per diffinitiuam sñiam ecclie Similiť de subditis rebellantibus si qui fuissent diceret Quis nesciat multa apud antiqs patres et nũc quotidie tolerari. vt de symoniacis ⁊ alijs que si iudicialr essent vẽtilata et cõuicta tolerari non possent Supaddim⁹ ꝙ tota res pñs magnis dubioꝝ inuolutris cõtecta est ⁊ vtrũqꝫ colorata Sed nec sunt aliqua que ꝓprie et nude tangãt opposita fidei. qu magis in factis diuersis et diuersimode receptis q̃ꝫ in iure cõsistũt Nulli idcirco pñt aut vix possũt de scismate et heresi ꝑtinaces cõuinci in hac parte Deniqꝫ dicim⁹ ꝙ regula magr̃alis theologie non debet nos scrupulis inquietare. vt fiat discussio illa scilꝫ regula ꝙ si illud sit dubiũ an liceat an ñ liceat illõ fieri. si fiat certũ est illud esse pc̃m qm̃ per p̃dicta nõ habebiť rõnabiliť dubiũ de eis que fuerint cõcordata et p̃supponere quilibet aut nõ errasse aut de erratis penitere. et ita in suo honoris gradu iure ꝟ saltim misericordia remanere Ceterum ab alijs scda fieret obiectio contra scdm̃ expediẽs Crimina iniquiũt nõ ita generaliter remanere debent impunita alioquin incentiuũ tribuerẽt delinquẽdi. Sed nec salua consciẽtia forsan potẽit dñs Benedictus ea ratificare aut non infringere que facta sũt. nisi p̃stim venia et nouã cõfirmationẽ singli pro se petant. aut nisi de nouo habilitent et ordinẽtur Sed respondem⁹ ꝙ frequenter p̃cipue in delictis tangẽtibus cõitatem aut homines grandis status consultius tolerant errores omnes. q̃ꝫ vindicari seuero rigore quererent Nũ quid nõ tolerat ecclia meretrices? Nõne hec est exp̃ssa prudentissimi augustini sñia in sc̃ptis suis multis. cui⁹ dicta sicut nec alioꝝ hic non inserimus. quia a clericis satis cognoscũtur. qꝛ insuper magis rõeꝫ quare talia dicta sunt. q̃ꝫ vbi dicta sunt nũc et alias offerre conamur Non deessent rationes ⁊ exempla nisi breuitatis amor obstaret et si non expientia doctrice pateret veritas Preterea quod addiť de cõsciẽtia dñi benedicti satis dissoluitur per hoc idem dictũ ꝙ etiã vbi mala fuissent ꝑpetrata. illa potest salua consciã pro bono ⁊ vtilitate tanti negocij complẽdi tolerando dissimulare. sicut regulariter verũ est ꝙ p̃latus non solũ potest imo debet aliqua agere vel omittere ꝓpter generalem inclinationẽ subditorũ. vbi etiam qñqꝫ mala esset que alias agere vel omittẽ in gñe delictuꝫ sibi verteret Iuxta quod inferunt aliqui ꝙ etiã vbi via cessionis minus bona fuisset. tamẽ ꝓ tentis deliberationib⁹ omniũ subditorũ super postulatione hui⁹ vie dñs benedictus illaꝫ acceptare te

nebatur sicut nūc acceptauit q̄ztū
cunq̄z alias ad eam acceptandaꝫ
non fuisset artatus vel artandus
Sed hoc omittamus. volum⁹ eni
nihil discuti de factis actenus vel
inde Rursus ea que facta sūt in ꝓ
motionibus et similibus durante
subtractione auctorisata sunt per
ordinarios locoꝝ ad quos de iu
re omni spectabāt talia Cur ego
nō poterit dn̄s benedictus ꝑlume
re illos qui a se aut ꝑdecessorib⁹
suis fuerant ad hec electi et ꝓmo/
ti immemores non fuisse sue salutꝭ.
quare nequibit absq̄z scrupulo to
lerare ne dicamus aꝓbare que
facta sunt Deniq̄z quod subiūgit
de venia singillatim postulanda
magis ad verecundā multoꝝ tur
bationē q̄z ad tranquillitatē ⁊ pa
cem. satis esse debebit postulatio
venie generalis et modis hōestis
executa Facit pro ꝑdictis ꝙ oīa
sacramēta nisi forte penitētia vim
suam habent vt collatio ordinuꝫ
baptismus et similia q̄ntūcunque
fuerint a peccatoribus distributa
stante tamē debita intētione faciē
di que ecclesia facere intendit. ⁊ ꝑ
cipue vbi non ex affectata ignorā
tia iuris sed ex facti inscicia pecca
tum exortum est. ꝓpterea nō erunt
reordinādi iam ordinati Deinde
tertio obijcient alij contra ideꝫ se/
cūdū et tertiū expediēs. et dicent
ꝙ implicatio est in terminis vt
dn̄o benedicto fiat obediētia tan/
q̄z summo pontifici. et nihilomin⁹

coartetur eius potestas ad certa
et per certos modos et ꝙ sibi co/
adiutores socient Sed tn̄ dicemus
primo iuxta positionē illorum qui
subtractionē ꝙ licite fieri potuisset
confirmāt. sicut reuera aut in isto
aut in multis casibus potest eueni
re Dicim⁹ itaq̄z ꝙ papalis digni/
tas non pro extollentia aut fauorē
persone sed pro ecclesie vtilitate a
xp̄o statuta est. quāobrem ſm̄ exi/
gētiā vtilitatis ecclesie tāq̄z finis
debet hec dignitas agibilia sua
moderari. ꝑsertim in eis que non
sūt expressa in iure diuino Hoc eni
dicere esset de iure naturali cuiusli/
bet policie quod violari nō potest
aut mutari Si ergo contigit ꝙ ꝑ
dicta fieri sit expediens pro eccl̄ia
attentis circūstantijs negotioruꝫ
aut videt ꝓpter culpam dn̄i bn̄dcī
seu aliquas eius cōditiones min⁹
ciuiles et vtiles ecclesie. etiam vbi
non essent culpabiles. aut propter
generaleꝫ affectionē et deliberatō
nem omniuꝫ subditorū etiam vbi
errarent ⁊ minus bene iudicarent
dicimus non solum ista licere fieri
imo posse consurgere obligationē
ad agendū Neq̄z in hoc derogatꝰ
auctoritati papali neq̄z plenitudi/
ni potestatis sue collate sibi a xp̄o
sed impletur Nō posse mala ⁊ in/
expedientia ecclesie facē q̄s dicēt
eē posse? quis crederet hoc a xp̄o
collatuꝫ extitisse? Porro de istis tē
poralibus administrationibus ec
clesiaꝝ possessionū iuriū bn̄ficioꝝ

et similiũ xpũs per se ipsum imme/
diate nullatenus se intromisit nec
ordinare curauit. sciens et volens
talia esse variabilia ꝓm exigentiã
temporũ ꝑsonarũ et locorũ ad cõ
munẽ ecclesie vtilitatẽ. nõ ad vni⁹
aut paucorũ singularez pompam
aut inutilẽ vanitatẽ siue volũtatẽ
Nõ postulat nec negamus vt dño
pape et suis cardinalibus fiat suf
ficiens ꝓuisio de bonis ecclasticis
sicut olim summo sacerdoti inferi/
ores suas decimas offerebãt Sz
hec prouisio nonne poterat adim
pleri absqꝫ hoc ꝙ necesse sit ex to/
tõius ordinariorũ cassari vel sus
pendi? Profecto sic Postremo di
cent alij ꝙ hec via que dicitur me/
dia compleri nõ potest absqꝫ con
cilio huius obediẽtie generali et
ita cadit in illud quod videt̃ velle
fugere Ad hic respõdemus ꝙ si cõci/
liuz generale nõ quereret̃ fieri nisi
sub modificationib⁹ tactis in hac
via media. nõ videretur incõueni/
ens aut periculum celebrare hmõi
conciliũ Cessarent enĩ omnia que
contra ipsius vtilitatẽ audiuimus
allegari Nihilominus illud ɔciliũ
nequaqꝫ iudicam⁹ necessariũ ꝓ cõ
plemento celeriori ⁊ faciliori hui⁹
vie. ⁊ absqꝫ impensis innumeris ⁊
tractu temporis. quia nũc interim
priusqꝫ ista cõcordata sint dubia
quedã orirentur super cõuocatõe
concilij et quibusdã similibus que
hic cessant. Dubitabit forte alius
ꝙ dñs benedictus audita ista via
illam aut impediet aut nõ concor
dabit Propterea forte tutius ẽ vt
ante omnia secrete quantũ fieri po
terit habeatur cõsensus maiorum
omniũ istius obediẽtie aut saltem
principaliũ. vt omnium consensu to/
tius sue obedientie fiat oblatõ ta
lis cui vniuersali consẽsui si renuat
assentire. quis non videbit tũc ei⁹
modũ ꝓcedendi penitus imꝓba/
bilem esse. quis nõ iudicabit ab eo
iure recedendũ fore? Non enĩz po
terit aliqua tergiuersatione fauto
ria scismatis et subuersionis eccle/
sie denegari Et si quis ad extre/
mũ dubitauerit similiter de princi
pibus alijs ꝙ nõ approbabũt viã
hanc mediã. fatemur hoc nõ vsqꝫ
quaqꝫ certũ esse. nisi prout in mo/
ralibus sumenda est certitudo ex
his que vt in pluribus ꝓm verisi/
miles et ꝓbabiles cõiecturas eue
niũt Si in oĩbus predicta via ni
hil petit difficile aut onerosũ vel
inhonestũ queritur ꝓpter quid ꝓn
cipes et prelati debeant imꝓbare
maxime pro tanto bono reunitio/
nis obedientie huius totalis obti
nendo Quid enĩ graue erit ꝙ oĩa
indulgeant̃ ꝓterita et nõ discutiã/
tur ꝙ dñs benedictus habeat bo
nos ɔsiliarios nõ suspectos cuicũ
qꝫ pti ꝓm quoꝝ iudiciũ agat qđ
acturus est ꝙ ipe a vindicando ꝓ
prias aut alienas iniurias immu/
nis sit et deo committat. aut certe
vniuersali bono ecclesie et pacis il
las donet Idẽ dicimus de subdi/

tis quibuſcūq3 erga dñm bñdictū
Profecto nihil iſtoꝛu3 difficile eſt
niſi forte apud illos apud q̄s hūi
litas et charitas et eccīaſtica vni/
tas fuerint oneroſe.ſcȝ qui turba/
tionibus gaudent et querunt que
ſua ſūt nō que ieſu xp̄i Aut q̄ ſuis
ſentētijs ceruicoſa animoſitate ni
mis credūt Aut ſi difficilia eſſe iſta
quiſq3 contēderit aniaduertat ille
obſecro ſi plures ſint in alijs vijs
deficiētes et ambages.aut viā ali
quā oīm difficultate carentē affe/
rat in mediū nos letis animis cō
plectemur Et ſi hoc vel facere nō
vult.vel quod magis credim⁹non
poteſt tūc cum aliud agere neceſſe
ſit pgat nobiſcū in hanc ſñiam.et
attendat quid plus habeat dāni
pro eccīa.vl' ſic ſtare imo quotidie
magnis lapſibus coꝛruere.⁊ dñm
bñdictū incarceratū eſſe.et cardi/
nales ſuis honoꝛibus ſpoliatos⁊
p̄ncipes ad ɔtentionē p̄iculoſam
diſpoſitos videre aut q̄ ita p̄pare
mus nos p hanc reunitionē p̄mā
et totalē hui⁹obediētie.q̄ cu3 alia
celeriter et vtiliter tractare valea/
mus.et qualiter ſi quis queſiuerit
iā in parte rñſum eſt.⁊ a prudētio
ribus erit diligētius inquirendū⁊
inueniendū facilius.

Explicit

Decreta in ſeſſione pu
blica cōcilij generalis Cōſtantieñ
die ſabbati.ix.octobꝛis Anno M.
cccc.xvij.Et p̄mo p̄hemiū ſup fu
turis concilijs celebrādis ⁊ p̄uiſi/
one aduerſus futura ſciſmata.

Frequens gene
raliū concilioꝝ cele/
bꝛatio agri dñici p̄/
cipua cultura ē. que
vepꝛes ſpinas et tribulos hereſiu3
erroꝛū et ſciſmatū extirpat.exceſſ⁹
coꝛrigit.defōꝛta refoꝛmat.⁊ vine
am dñi ad frugem vberrime ferti
litatis adducit Illoꝝ vero negle/
ctus p̄miſſa diſſeminat atque fo
uet Hec p̄teritoꝛū tēpoꝝ recoꝛda
tio et p̄ſītium cōſideratio āte ocu/
los noſtros ponūt Ea p̄pter hoc
edicto p̄petuo ſancim⁹.decernim⁹
atque oꝛdinamus.vt amodo ;ge/
neralia cōcilia celebꝛentur Ita q̄
pꝛimū a fine huius concilij in quin
quēniū immediate ſequēs Scd̄m
vēo a fine illius mediate ſequētis
concilij in ſeptenniū et deinceps in
decenniū perpetuo celebꝛentur in
locis que ſūmus pontifex per men
ſem ante finē cuiuſlibet concilij ap
pꝛobante ⁊ cōſentiēte concilio vel
in eius defectum ip̄m concilium de/
putare et aſſignare teneatur.vt ſic
per quandā continuationē ſemp

aut consiliuz vigeat aut per emini
prudentiã expectetur Quez termi
nũ liceat sũmo pontifici de fratrũ
suorũ sancte rhomane ecclesie car
dinaliũ consilio ob emergẽtes for
te casus abbreuiare sed nullaten⁹
prorogetur Locum aũt pro futuro
cõcilio celebrãdo deputatũ absqꝫ
euidenti necessitate non mutet. sed
si forte casus aliquis occurrerit q̃
necessariũ videretur ipsum locum
mutari puta obsidionis guerrarũ
pestis aut similis Tunc liceat sum/
mo pontifici de p̃dictorum fratrũ
aut duarũ partiũ ipsorum consen
su atque subscriptione alium locũ
prius deputato loco viciniorem ꝛ
aptum sub eadem tamen natione
surrogare. nisi idẽ vel simile impe/
dimentũ per totam illam nationẽ
vigeret. tunc ad aliquẽ aliũ locuz
viciniorẽ alterius nationis aptum
huiusmodi conciliũ poterit conuo
cari. ad quez prelati ꝛ alij qui ad
conciliũ solent cõuocari accedere
teneantur ac si a p̃ncipio loc⁹ ille
fuisset deputatus. quã tamen loci
mutationẽ vl' termini breuiationẽ
teneatur dictus summus pontifex
legitime et semel per annũ ante p̃/
fixũ terminũ publicare ꝛ intimare
vt ad ipm conciliũ celebrandũ p̃
dicti possint statuto termino cõue
nire Si vero quod absit in futurũ
scisma oriri cõtingeret ita ꝙ duo
vel plures pro sũmis pontificib⁹
se gererent. a die quo ipsi duo vel
plures insignia pontificatus pub/
lice assumpserint. seu administrare
ceperint. intelligatur ipo iure t̃mi
nus concilij tunc forte vltra annũ
pendẽs ad annũ proximũ breuiat⁹
ad quos omnes prelati et ceteri
qui ad conciliũ ire tenẽtur sub pe
nis iuris ꝛ alijs per conciliũ impo
nendis absqꝫ alia vocatione con/
ueniant Necnõ imperator ceteri qꝫ
reges et principes personaliter vl'
per solennes nũcios tanqꝫ ad cõ
mune incendiũ extinguendum per
viscera misericordie iesu christi ex
nũc exorati cõcurrant Et quilibet
ipsorũ pro rhomano pontifice se
gerẽs infra mensẽ a die qua scien/
tiam hr̃e potuit alium vel alios
assumpsisse papatus insignia vel
in papatu administrasse teneatur
sub interminatione maledictionis
eterne et amissionis iuris si quod
forte sibi quesitum esset in papatu
quã ipo facto incurrat. et vltra h̃
ad quaslibet dignitates actiue et
passiue sit inhabilis Conciliũ ipm
ad terminũ anni predictũ loco pri
us deputato celebrandũ indicere
et publicare. et per suas literas ꝯ
petitori vel cõpetitoribus ipm vl'
ipsos prouocando ad causam et
ceteris prelatis ac principibus
quantũ in eo fuerit intimare Nec
non termino prefixo sub penis
p̃dictis ad locũ concilij ꝑsonalit'
se trãsferre. nec inde discedere do
nec ꝑ ꝯciliũ cã scismati. plẽarie sit

finita. hoc adiūcto ꝙ nullus eoꝝ
contendētiū de papatu in ipō con/
cilio vt papa p̄sideat Quīimo vt
tāto liberi⁹ et citius eccl̄ia vnico ⁊
indubitato pastore gaudeat sint
ipsi om̄es de papatu cōtendētes
postquā ipm̄ conciliū inceptū fue/
rit auctoritate huius sancte syno/
di ipō iure ab om̄i administratiōe
suspensi. nec eis aut eorū alteri do
nec causa ipsa per conciliuȝ termi/
nata fuerit quomōlibet a quoqȝ
sub pena fautorie scismatis obedi
atur Qđ si forte electionē rhomani
pontificis per metū qui cadere in
constantē virum seu impressionem
de cetero fieri cōtingat. ipsam nul/
lius decernim⁹ efficacie vel momē
ti nec posse per sequentē consensū
etiam metu predicto cessante rati/
ficari vel approbari Non tamen li
ceat cardinalibus ad aliā electio/
nem procedere. nisi ille sic elect⁹ for
te renūciet vel decedat. donec per
generale conciliū de electione illa
fuerit iudicatū. et si procedāt nll'a
sit electio ipō iure Sint qȝ sic sc̄do
eligētes et electus si se papatui in/
gessit om̄i dignitate honore et sta
tu etiā cardinalatus et pōtificali
ipō iure p̄uati. ⁊ inhabiles de cete
ro ad easdē ac etiā ad papalē nec
aliquis eidem sc̄do electo vt pape
sub pena fautorie scismatis obedi
at quoquo mō Et eo casu cōciliū
de electione pape ꝓuideat illa vi/
ce Sȝ liceat imo et teneanť electo/
res om̄es aut saltē maior ps ipo/

rum quā cito sine p̄iculo p̄sonarū
possūt etiā si p̄iculū omniū bono/
rū immineret se trāsferre ad locū
tutū ⁊ metū p̄dictū allegare corā
notarijs publicis et notabilibus
personis. in multitudine populi in
loco insigni. ita tamē ꝙ allegātes
metū hui⁹mōi habeāt in ipius me
tus allegatione exp̄mere speciem
et qualitatē dicti metus. et iurare
solenniter ꝙ metus taliter allega
tus est verus. et ꝙ credūt se ipm̄
posse ꝓbare. et ꝙ per maliciā vel
calumniā huiusmōi metū nō ꝓpo/
nūt Nec vltra ꝓximū futurū con
ciliuȝ vllo modo possit differri al
legatio dicti metus Teneanť insu
per postquā se transtulerint ⁊ me/
tum allegauerint modo predicto
ꝓuocare sic electum ad concilium
quod conciliū si vltra annum pen
deat a die ꝓuocationis hui⁹mōi
intelligatur ad annū vt supra ipō
iure terminus breuiatus et nihilo
minus teneatur electus ipe sub pe
nis predictis et cardinales ꝓuo
cantes sub pena amissionis cardi
nalatus et omniū beneficioꝝ suo
rum. quam ipō facto incurrant in
fra mensem a die prouocationis
conciliū ipsum vt supra dicit̄ indi
cere et publicare. ⁊ q̄ȝ citi⁹ poterit
intimare. ac cardinales ipi ceteri
qȝ electores ad locuȝ concilij tem
pore conuenienti personaliter se
transferre. et vsqȝ ad finē cause ex
pectare Teneantur quoqȝ prelati
⁊ ceteri vt supra ad cōuocationē

cardinaliū tm̄.si forte sic electus
conuocare cessaret accedere. Qđ si
sic electus in cōcilio ipo non presi
deat.quinimo sit a termino inicia/
di cōcilij ipo iure ab omni admini
stratione papatus suspensus.nec
sibi a quoqz sub pena fautorie scis
matis quomōlibet obediatur Qđ
si infra annū ante diē indicti con/
cilij cōtingāt sup̄ dicti casus.vide
licet q̄ plures se gerant pro papa
vel q̄ vnus per metū seu imp̄ssio/
nem eligatur.cēseant ipo iure.taz
gerentes se pro papa q̄z electus p
metū seu impressionē et cardina/
les ad dictuz conciliū ꝓuocati te/
neātur q̄z in ipo ɔcilio comparere
ꝑsonaliter causā exponere et iudi/
ciuz concilij expectare Qđ si dictis
casibus occurrentibus contingat
forte casus aliquis quo nēcariū sit
locuz cōcilij mutare vel obsidiōis
vel guerre vel pestis vel similis.te/
neantur nihilomin⁹ tam omnes su
pra dicti q̄z om̄es prelati ceteri q̄z
qui ad conciliū ire tenent̄ ad locū
ꝓximiorē vt premittit̄ qui sit habi
lis ad conciliū cōuenire.possit q̄z
maior pars p̄latoꝝ qui infra men
sem ad locū certū declinauerint il
lum sibi et alijs pro loco cōcilij de
putare.ad quem ceteri ɔuenire te/
neantur ac si a principio fuisset de
putatus Conciliū autē vt p̄fertur
cōuocatū et congregatū de hmōi
scismatis causa cognoscens et in
contumaciā electorū seu gerentiū
se pro papa vel cardinaliū si for/
te venire neglexerint.litez dirimat
causamq̄z diffiniat.ac culpabiles
in scismate ꝓcurando seu nutrien
do vel in administrādo aut obedi
endo vel administrantib⁹ fauēdo
seu contra interdictū superius eli/
gendo.vel calūniosos in allegan/
do metum.etiam vltra predictas
penas.cuiuscunq̄z gradus status
seu preeminētie existant ecclesiasti
ce vel mūdane.sic puniat vt vindi
cte rigor transeat ceteris in exem
plum Ut autē metus seu impressi
onis molestia in electōne pape eo
formidu losius euitetur.quo toti
xp̄ianitati lamentabilius eorū in/
cussio seu factio perpetret.vltra p̄/
dicta specialiter duximus statuen
dum.q̄ si quis huiusmodi metum
vel impressionē aut violentiam ele
ctoribus ipsis vel alicui eorum in
electione pape intulerit.seu fecerit
aut fieri procurauerit.vel factum
ratum habuerit.aut in hoc ɔciliū
dederit vel fauorem.facientez ve
scienter receptauerit vel defensa/
uerit.aut negligens in execucione
penarum inferius memoratarū ex
titerit.cuiuscunq̄z status gradus
vel p̄eminentie fuerit.etiamsi impe
riali regali pontificali aut alia q̄/
uis ecclesiastica aut seculari preful
geat dignitate.illas penas ipo fa
cto incurrat.que in constitutione
felicis recordatōnis bonifacij pa
pe octaui q̄ incipit Felicis.ɔtinent̄
illis effectualiter puniat̄ Ciuitas
vero etiā si q̄d absit vrbs rhōna

fuerit vel alia queuis vniuersitas que talia facienti consiliū vel auxiliū dederit aut fauorem. vel infra mensem saltem taliter delinquentē put tanti facinoris enormitas exegerit et facultas ei affuerit nō duxerit puniendum. eo ipso subiaceat ecclesiastico interdicto Et nihilominus preter dictā vrbē pontificali et sup. eo ipso sit priuata dignitate. nō obstantibus priuilegiis quibuscunq; Volumus insup q in fine cuiuslibet cōcilii generalis hoc decretū publicetur solenniter necnō quādocunq; et vbicunq; rhomani pontificis electio imminebit facienda. ante ingressū cōclauis legat et publice intimet.

Finis

Incipit tractatus magistri Johis Gerson de erroribus circa artem magicā et articulis reprobatis

Collaudāti mihi c nup vt mos hz venerabiles licēciatos in medicina oblata ē occasio vt cōn supstitiosas obseruatiōes nr̄a pnephas tēpestate nimis et nimis pualescētes aliq̄ dissererē Ea nūc seorsum ad vtilitatē aliquorum separe curauimus. ne pmixta aliis minus placerent et minus cōmode poirent in publicū Sūpto itaq; hoc pueblio pro thēate Medice cura te ipsum Circa hāc inter reliquas medicū decere retuli vt esset ornat⁹ ad deū p filialē subiectionē. ne quicq; impiū vel supstitiosū aut diuinis legibus aduersū sanitatis adipiscēde cū suis egris suaderet. remēoret quoq; iugit illius decretalis Cū corporalis infirmitas ꝛc. Incidit vt conq̄reret de supstitionib⁹ pestiferis magicorum et stultitiis vetularum sortilegarū. qui se per quosdam ritus maledictos medere patiētib⁹ pollicent At ego data occasione facilius in hoc diuerticulū lapsus sū quo vtili⁹ et q̄ in p̄ocinīū hui⁹ corruptele q̄dā adducere nitūtur in crimē medicinā Nōne inquiunt apud solēnes q̄sdā medicorum tales supstitiose obseruatiōes inducunt quas etiā sc̄ptis suis inserere curauerunt! Et consistunt in ligaturis

in caracteribus. in figuris. q̄nq̄ȝ in
v̄bis pegrinis ꝛ incognitis Quā/
uis aūt ab ipsis nulla ꝑ talib' rō
adducat naturalis. hñt nihilomi'
efficaciā in curādo Alioq̄n vane
imo stulte locuti fuissēt de eis me/
dicoꝝ sapiētes et scꝑtis inseruissēt
Unū refert Jsidor' iiij. ethimol' ꝙ
apollo queȝ deū fecit antiq̄tas ꝑ
methodica q̄dā. i. per carmia ꝛ in
cātationes. Esculapius insuꝑ et fi
lius ei' ꝑ emperica. i. per expimē/
ta sanauerūt hoies q̄ngētis ānis
añ ypocratē qui rōcinatiuā medi
cinā qua vtimur adinuenit. Deiñ
vox publica v̄tutib' hmōi carmi/
nationū et ligaturaꝝ et empicoꝝ
attestat̄ quā ex toto fl̄am dicē vi/
detur inciuile. nec deessēt argumē
ta ad h̄ ex dictis poetarū virgilij
ouidij lucani ꝛ alioꝝ ex varijs q̄ȝ
gentiliū celebrib' historijs Cur n̄
licebit inquiūt istis vti. p̄sertim cū
de' omp̄s virtutes suas indiderit
vt vulg' loquit̄ herbis gemmis ꝛ
verbis. Ad hāc dubitationē ego tūc
trib' dictis seu ꝯsiderationib' bre
uiter absolui

Primū dictū

Probabile i ph̄ia naturali
et ƀm v̄itatē fidei certuȝ ē
esse demones Primā ptē
tenuerūt elegantissimi ph̄oꝝ her/
mes termegestes plato et oēs do
ctrine sue sectatores. apulei' por/
phyrius ꝛ ceteri v̄oc libri ab eis
editi. h̄ libri de ciuitate dei ab au/
gustino palā docēt. hinc ē illa fa
mosa int̄ eos distinctō de cacode/
monib' et kalodemonib'. mal' scȝ
et bonis spiritib' Hec est positio
de exn̄tia demonū apud ph̄antes
faciliori ratione q̄ȝ opposita defē
ditur saluādo effect' q̄sdā mirabi/
les q̄les r̄ferūt historie fide digne
in q̄libet gēte obtigisse quas oīs
negare ꝑtinacie ꝓteruire est. et ci
uilitateȝ hūanā societatē q̄ȝ politi
cam dissipare. quā mutua fides et
credulitas vni' ad alteꝝ cōsonat
ꝯiūgit agglutinat q̄ȝ Porro negāe
demones eē. negare eos plīmoꝝ
effectuū opatores existē damnat̄
apud xp̄ianos vt erroneuȝ vt im/
piū et sacris l̄ris aduersū Qua in
re ridendi sūt imo dure corrigēdi
qui theologos deridēt mox vt ser
monē de demonibus faciūt. mox
vt eis effect' q̄sdā attribuūt q̄si fa
bulosa sit coꝝ rāsio Prouenit er
ror iste apud q̄sdaȝ l̄ratos tuȝ ex
defectu fidei. tū ex debilitate et in
fectione rōnis Gerūt ꝓprie aiam
sic occupatā circa corp' circa res
sēsibiles ac eaꝝ solicitas curas vl'
ita in causaꝝ ꝑticulariū ꝛ visibiliū
ꝑscrutatōne ꝯsistūt ꝙ de vlibus ꝛ
ƥmis entibus ac spiritib' nihil cre
dere vel sapere nihil tenuiter et ele
uate cogitare pñt Hoc plato di
xit maximū esse impedimētū v̄ita
tis referre scȝ oīa ad sensus et nō
auerti ab eis Hoc idē tulli' Hoc
aug' in de vera religione Hoc al/
bert' et guilhelm' ꝑisieñ imo et ex
ꝑientia docuerūt Tales erāt apō
iudeos saducei qui referēte Jose
pho ꝛ hierony. negabāt spūs esse
Tales inimici ph̄i quidā vt tulli'
loquit̄. tales epicurei et alij vitam

pecuōsi eligētes.qui nil esse conci/
piūt aliud a corpalib⁹ et extensis
In quoꝝ psona loquit̄ ecclīastes
etsapiens sapie ij.Ita q̄sī sunt in/
cātati et demētes nullā sibi inesse
rōem nullū spm nullos effect⁹spiri
tuales atq̄ inuisibiles iudicare vi
dent̄ nō min⁹ errantes a nabugo
donosor qui credebat se bouē esse
et ab alijs maniacis q̄rū aliqui se
gallos aliq̄ murilegos opinati sūt
De grege taliū erat insipiēs ille q̄
dixit in corde suo nō est deus.q2 si
est de⁹ vtiq̄ est spūs.et si nullus ē
spūs null⁹ est deus.Neq̄ eni ego
negauero quosdaz plerūq̄ nimis
leuit̄ ea demonib⁹ascribē que fieri
a cāis maťialib⁹ naťalibus rōna
libus dicentur Naz multas et mi
ras in reb⁹ sensibilibus efficacias.
multas ꝟtutes existere quis abne
gauerit.ex q̄rū ꝯbinatione altera
tione et configuratione fiunt effe/
ctus mirabiles.sic ex applicatione
varia speculoꝝ.sicut ex celeri mo/
tu ⁊ iactatiōe q̄rundā reꝝ sicut ex
imitatione diuersa imagiatiue po
tentie in hoib⁹ sicut ex alijs q̄daz
docuerūt et opati sūt Quaꝝ opa
tionū notitia dici pōt magica na/
turalis.de qua inuestigare q̄uis
sepe curiosū esset et maioris boni
impeditiuū imo ⁊ ad errores pro
nū nō tn̄ est fidei nr̄e cōtriū dum/
mō ph̄ia suis ꝯtenta limitib⁹ nihil
impiū nihil mendosū nefarium ve
(miscuerit

Scđm dictū

Obseruatio ad faciendum
aliquē effectū qui rōnabi
liter expectari non potest a deo
miraculose opante nec a cāis na/
turalib⁹.dz apud xp̄ianos h̄ri su/
pstitiosa et suspecta de secreto pa
cto implicito vel explicito cuz de/
monib⁹ Ista est doctr̄na scoꝝ do/
ctoꝝ noiatim augustini in locis
plurib⁹.q̄bus has obſuationes
valide condemnauit.v.de ciuita/
te dei.ij.confessionū.ij.de doctri/
na xp̄iana Et recitāt̄ m̄lta di.xxv
plib⁹ ca.Hāc ꝯsiderationē nōuit
vtiq̄ facultas theologie in multi.
articulis q̄s ad elucidationē hui⁹
materie cēsuit ꝯdemnādos ¶ Ar/
ticulus terti⁹ ē talis q̄ inire pactū
cū demonib⁹ tacitū vel exp̄ssū nō
sit idolatria vel idolatrie spēs et
apostasie error Et intēdim⁹ eē pa
ctum implicitū in oī obseruatione
supstitiosa.cui⁹ effectus nō debz a
deo vel a naťa rōnabilit̄ expecta/
ri ¶ Porro ad sciendū q̄d vōm⁹
pactū implicitū vel explicitū cū de
monibus.et cur istud vel vn̄ fiat
narrabim⁹ verā fidei nr̄e traditio
nem.et hoc q̄dē breuissime.qm̄ la/
tior pscrutatio aliā facultatēz exi
git aliū locū et actū ¶ Tradit ve/
ra fides q̄ demones neq̄ sūt sps
hūane naťe hostes acerrimi.seuis/
simi.astutissimi.q̄rū violentiā in p
bissimāq̄ tyrānidē si nō ꝯpesceret
et frenaret dīna bōitas de hoib⁹
actū essz q̄ ipi fiūdit⁹ depirēt Job
xli.Nō est p̄tās sr̄ t̄rā q̄ ꝯparet̄ ei
attn̄ suus conat⁹ oīno vanus est
nisi p quāto pmiserit de⁹ Sz cur
permittat obstupescūt insipientes
corde.Pōt tn̄ hoc pmitti ob alte/

rā q̄tuor causaꝝ. vel obstinatorū damnationē. vel ad peccantiū purgationē et punitionē. vel ad fidelium ꝓbationē et exercitationē. vel ad glie dei manifestationē. De obstinatoꝝ dānatione scp̄tū est in ps. Immisit in eos indignatōes suas indignatōēz et irā p angelos malos. et h̄ ꝑpendit in dānatis. De peccantiū purgatione et punitiōe patuit in magdalena q̄ subiecta erat septē demonijs. qꝛ carnalib᷒ vacabat vicijs s. n. glōm Preterea dabant excōicati ab intrō ecc̄ie ipi sathane corꝑalit̄ vexandi. vt sp̄s salu᷒ fieret. Unus ex scīs p̄ribus magna p̄ce obtinuit a dño vt torq̄ret a demone q̄tin᷒ careret elatione. Ceteꝝ de fideliū ꝓbatione ꝛ exercitatōne patuit in Job et Antonio. et paulo s̄m q̄sdā cui dat᷒ est āgel᷒ sathane. Sic eni nc̄e ē s̄m eūdē aplm hereses fieri. vt qui ꝓbati sunt manifesti fiāt. ita fiūt ad hoc illusiones siles miraculis. quē admodū ꝑspicue positū est deut. xiij. Tēptat inq̄t vos dñs si ex toto corde diligatis eū. Hec cū nr̄is tpibus magnū locū h̄et. Deniqꝫ manifestatio glie dei p̄t esse cā tal vexatiōis sic in ceco nato de q̄ est hodiernū enāgeliū patuit Joh. ix. et in legione demonū q̄ porcos intrauit et submersit. nō ad porcoꝝ p̄nitionē ꝫ ad potētie xp̄i manifestationē. Amplius vo neqꝫ sp̄us dñi laire pmittit. seuit nō solū apertis virib᷒. ꝫ frequent̄ astutis dolis et fraudib᷒. nō tā ad poctidū corpa q̄ ad seducendū aias. eas in idolatrie et apostasie et inficientis foueā dando p̄cipites. Quā obrē excogitauit vt superbus vt fallax et dolosus. quo pacto vsurparet sibi ab hoib᷒ honorē diuinū ꝛ a vera religiōe abduceret. reppit q̄sdam ex hoib᷒ falli magl. idoneos. q̄les sunt oēs qui deo relecto nil aliud curāt ad nihil aliud studēt. q̄ꝫ per fas aut nefas sua desideria pessima ɔpleri Quoꝝ alij ad diuitias inopes. alij ad honores vanos. alij ad infames cōcubitus. alij ad curiositatē libidinosā sciendi futuros rerū effect᷒ aut alia nat̄e secreta dānabiliter aspirāt Tales cum aspexerit demō intēdit nūc occulte nūc apte ad obs̄uandū q̄dā instituta sua. q̄bus mediāib᷒ fidem hēant optata ɔsequi Suadet itaq̄ꝫ has obs̄uatōnes fieri. nō q̄ a se ipis habeāt efficaciā aliquā: q̄ p eas ipi necessitent̄ iux̄ determinationē facultatis theologie nug scam. ꝫ ob alterā q̄tuor cāꝝ p̄mo vt dei lex p̄uaricet̄. scd̄o vt ipe demon dīno cultu ꝛ ritu veneret̄. tertio vt spes de deo minor aut nlla hēatur. q̄rto vt fraus sua min᷒ videatur De lege dei ꝓhibēte talia habꝫ exp̄sse text᷒ leuit. xix. ꝛ. xx. et deut. xviij. ꝛ in scōꝝ opusculis In legib᷒ q̄ꝫ nat̄alib᷒ mlta p oēz modū. q̄s leges trāsgredit̄ qui talib᷒ opam p̄stiterit Un̄ exod. xxij. Maleficos nō patieris viuē. Colit̄ p̄terea demō p orōnes sacrificia et thurificatōes iussas fieri in artib᷒ magicis Manet siquidez ipe neqꝫ sp̄us in p̄ou fātasia supbissima q̄

q̄stituit esse filiis altissimo. imo et ex/
tolli vult sup̄ om̄e q̄d dicit̄ de⁹ ꝑm
ap̄lm Et ita verū est q̄ hi rit⁹ tāto
plus h̄nt de sacrilega idolatria et
min⁹ excusant̄ q̄nto sanctiora sunt
que in eis ad honorē demonioꝝ
impēdunt̄. Rursus scit ip̄e ꝓp̄es
āntiquus q̄ btūs vir cui⁹ est nomē
dn̄i spes eius. et nō respexit in va
nitates et insanias falsas. et ecōn
maledicti sūt et odio habent̄ obs/
uantes vanitates supuacue Quid
igit̄ mirandū si talibus q̄rit impli
care hoīes adinuētiōibus? ¶ Po
stremo q̄a demon semp̄ dare q̄d
ꝓmittit neq̄ vult neq̄ ꝑmittitur.
adinuenit quō cultores sui depu/
tarent illos defect⁹ nō demoni nō
sue arti sed ꝓp̄rie vel negligētie vl̄
impitie. atq̄ dicerēt se nō oīa atz
talit̄ obseruasse. q̄ia et q̄liter iube
bant̄ Cōstat q̄z falli citius hoīes
sub quadaz boni specie. et in h̄ mi
ra et ꝓrsus miserabilis est hūane
cecitatis insania. q̄m̄ in hac re de/
cem aut crebra mendacia p̄ vnaz
casualit̄ si obtigerit veritatez excu
sat. vbi mille in alia materia v̄ita/
tes ꝓ vnico mēdacio cōperto de/
spicerct Deniq̄ tāta ad credēdū
ꝓhibita noxia et vanā libidinē in
tā modica fide credendoꝝ q̄s nō
mirabit̄? Hic est origo hic finis ar
tiū magicarū. dānabiliū q̄z supsti
tionū ac nefandoꝝ rituū.

Tertiū dictū

Philosophica aut medicia
lis cōsideratio nullatenus
admittere debet traditiones il/
las superstitiosas que dicuntur
methodica vel empica. quarū scz
nulla p̄t rō naturalis assignari Ita/
q̄z scribētes ea magis insecuti sūt
errorē vulgi aut magoꝝ ritus im
pios. q̄z medicine rōnes Et miran
dū quō dudū a libris medicine nō
iussa sūt abradi. ex quo eni de rōe
naturali nihil h̄nt Illa vel innitūt̄
opationi diuine et supnaturali. ꝛ h̄
nihil ad medicuz vt medic⁹ est. sꝫ ē
theologice speculatōni remittēdū
Aut innitūtur opationi demonis
et h̄ silr nihil ad medicū. sꝫ ad ido
latrie cultū Si vēo dicant̄ fieri ꝓ
imutatione v̄tutis imaginatiue in
egroto. q̄tin⁹ fortificet̄ in eo spes
sanatiōis. aut vt cogitatio sua ali/
orsū diuertat̄. esset hic fateor aliq̄
rō naturalis. q̄m̄ vim imaginatiuaz
ꝑl'imū tū cōferre tū obesse regimi
sanitatis q̄s nesciat? Hinc est illud
vulgatū Imaginatio facit casum
Veruz caueat obsecro medic⁹. ne
volēdo sanare corp⁹ alienū seip̄m
desipiēs inficiat Quo pacto inficie
tur? Nimirū p̄ mēdacia dum suis
patiētib⁹ asserit tales obs̄uatōes
efficaces eē ꝓ sanitatis obtētu q̄s
oino impertinētes aut fabulosas ꝛ
fortassis illicitas eē ꝯgnoscit. q̄z to
rectiori fide spem in deo figendā
esse docēt. qui vite h̄z et mortl. im/
periū Naz inculpat̄ ip̄e rex asa. ij.
palipo. xvi. q̄ in infirmitate nō q̄/
siuit dn̄m. sꝫ magl. in medicoꝝ arte
ꝯfisus ē Quis nō videat maiorl. cri
mis eē. siq̄s in talib⁹ sup̄sticiosis spem

apponat! Or si hec emperica et me/
thodica supstitiosa repiant̄ esse vir
tutis alicui⁹. tanto pniciosiora sunt
sm doctrinā Augꝰ. quāto sūt ad se/
ducendū validiora. Ille siquidē effe
ctus cū neqꝫ a miraculo vero neqꝫ
a causa naturali fieri cognoscat̄ vt
a seductorib⁹ demonijs pueniat cō
sequēs est. A seductorib⁹ aūt fallaci
bus. a prē mēdacij ab hoste crude/
lissimo. qd boni. qd veri. qd cōmodi
sperestu videris. Profecto demo/
nes etsi sanarent corpa. illa sanarēt
deo irato. Quō do irato! Quia cer
te necarent aīas ꝛ deteri⁹ tandē va
nis incōmodis suos cultores et in/
uocatores afficerent. Deniqꝫ odiē/
da esset prsus corpalis valitudo q̄
aie precio et morte venderet̄ ¶ Hec
pauca siquis religiosa fide diligent̄
aduerterit nō eū turbabūt obiectio
nes ille opinor quib⁹ imperiti a spi/
ritu maligno turgidi obstrepere so/
lent otra fidei pietatē q̄ has omēs
supstitōes impias dampnat execrat̄
qꝫ. Dicūt aliqui nō vanam esse aut
falsaꝫ taliū notitiā qm̄ sua veritas
pbat̄ p effectus. q̄i videlicꝫ negare
otendam⁹ nihil a demonijs et suis
cultorib⁹ posse fieri dn̄o pmittente
Absit. Nos itaqꝫ et magos phara/
onis et phitonissā saulis et symonē
magū et phitonissā in actib⁹ aplorꝫ
et exorcistas iudeorꝫ et idola gētiū
et futura antixp̄i portenta nō soluꝫ
nō negam⁹ sed ea negātes reproba
m⁹ Sicut em̄ vera fides meret̄ do
tari miraculis dū opus est ad edifi/
cationē. ita falsa fides portentis et
figmentis in sui dānationē vel alio
rū pbationē demeret̄ illudi. Dicūt
alij multā in obseruatorib⁹ hmōi sā
ctitatē inesse. tū in orationib⁹ ad de/
um deuotissimis. tū in ieiunijs. in ca
stitate. in vigilijs. in thurificationi/
bus in eucharistie etiā sumptiōe. in
ceteris deniqꝫ religiosis obsequijs.
Sꝫ plane hic mentit̄ iniqtas sibi.
quasi videlicet rerꝫ optimarꝫ sanctis
simarū qꝫ nō esse possit abusus q̄rꝫ
nequior ille est ꝛ flagitiosior q̄ꝫ alia
rū. quasi ꝑterea demon talia q̄reret
ad sanctificationē qui spurcissim⁹ ē
et nō potius ad sui adorationē. ad
malicie sue tegimē et ad sacrificiū sa
crilegū. alioq̄n nunq̄ꝫ de⁹ nunq̄ꝫ san
cti viri qui deo inspirante locuti sūt
hec fieri tanta seueritate vetuissent.
Nunquam insup theologia talib⁹
esset aduersantib⁹ cui tm̄ in hac re et
suis pfessorib⁹ credi debet. nō indo
ctis mulierculis. nō impijs idolatris
non hōib⁹ datis in reprobū sensum
Quilibet em̄ in sua arte sapiēs est et
ei credi debꝫ. iuxta maximā topicā
Dicunt se rursū p hec oīa intendere
obsequiū dei et non diaboli. Certe
ita idolatre. ita iudei necatorēs apo
stolorꝫ arbitrabant̄ se obsequiū pre
stare deo nec pinde saluant̄ Quan
ta queso est illa cecitas. dicē se serui
re deo suis maxie otrariando prece
ptis! Ceterꝫ quisquis relegerit has
obseruatōes nefandas videbit eas
eque ad malos sicut ad bonos effe
ct⁹ introductas. Propter qd potissi

me teste Augu.de ci.dei.circa medici
magici in omni secta plectunt̃. Illic
vidē est impietatē. illic ꝟtutis impu
gnationē in docēdo furta ⁊ stupra
fieri. in volēdo scire tp̄a et momēta
q̄ pr̄ posuit in sua p̄tāte. Denicꝫ p̄fi
git̃ ibi terminꝰ op̄andi ip̄i diue om̄i/
potētie p̄stituit̃ modꝰ quo q̄i dpe/
lat̃ op̄ari ip̄i diue sapie. statuit̃ etiā
finis ip̄i diue bonitati et clementie.
Nā q̄d aliud sonāt iste traditiones
scribat̃ hoc in pgameno virgineo.
portet̃ i figura triangulari cū cara/
cterībꝰ incognitis et thurificet̃. sus/
pendat̃ ad collū. fiāt ista certis ho/
ris. tūc infra triduū aut q̄triduū p
ueniat absq̄ʒ vlla dubitatiōe effectꝰ
ille quē q̄rimꝰ imo hoc sub periculo
capitis asserit̃. Si q̄dez reuelauerit
deꝰ eis. ip̄i viderint. nos scimꝰ q̄m
reuelatōnes diuine nō tales sūt nec
p̄hibet deꝰ. credē illud q̄d dignat̃
reuelare. Arguūt iterū. et nos in si
milē causā trahē satagūt. Nōne inq̄
ūnt talia sil̄r fiūt aut tolerant̃ ab ec
clesia in pegrinatiōibꝰ certis in cul/
tu imaginū. in cereis aut ceris. aut
aq̄s b̄ndictis. et i exorcismis. Nōne
dr̄ quotidie n̄ nouē diebꝰ pdurat in
hac eccl̄ia si ex aqua illa pfundatur
aut si tali se voueat imagini. aut si
aliq̄d taliū faciat ip̄e mox sanabit̃ l̃
optato potiet̃. Fateor abnegare nō
possum̃ multa inter xp̄ianos simpli
ces sub specie religionis introducta
esse q̄ꝝ sanctior esset omissio. tolerāt̃
tn̄ q̄r nequūt fūditꝰ erui. et q̄r fides
simplicium quancq̄ʒ minꝰ in aliq̄bꝰ bn̄
sapiat. regulat̃ tn̄ ⁊ quodāmō recti
ficat̃. saluat̃ qꝫ in fide maioꝝ. quaꝫ
fidē generali saltē intētione in oībꝰ
suis obseruationibꝰ p̄supponūt. si pie
et hūilit̃ hoc est xp̄iane sapiunt. et si
ad ostensaꝫ ꝟitatis normā obedire
pati sūt. Hec āt est intentio vt talia
suscipiant̃ aut fiāt non tanq̄ʒ neces
sario efficacia. aut tanq̄ʒ spes princi
palis in talibꝰ posita sit deo postpo
to. ꝫ q̄ pietas fidei p ista nutrit̃ et
auget̃ et exaudiri meret̃. Secꝰ vbi fi
des ledit̃ et diua lex violat̃. Plane
igit̃ et p̄terue sumit̃ in hac re vl̄ exē
plū vel argumentū ex his q̄ vulgꝰ
indoctū nō q̄ cetꝰ theologoꝝ et sa/
pientū docet obseruat qꝫ. Quid mi
rū si theologia ⁊ fides corruptoēs
quosdā patiat̃ vt hēticos ⁊ supsti
osos vt temerarios assertores. q̄n
et medicina ⁊ p̄hia ⁊ astrologia ve
ra et oīs denicq̄ʒ ars vt scīa pati ta/
le aliq̄d cognoscat̃. ꝫ fundamentū
stabile stat? Tandē oppositionē suā
ouertūt alij in q̄relaꝫ dicētes. Ecce
talis infirmꝰ est in grandē et luctuo
sā totꝰ gētis vniꝰ pditionē ip̄e de/
sperat̃ a medicis. Cur nō inquīt p
supstitiosa curabit̃. p̄sertim si p sup/
stitiosa p̄sumit̃ in egritudine teneri.
et p ista p̄mittit̃ liberari? Nōne va
na vanis sic clauū clauo licꝫ repellē.
Nōne sanitas et auxiliū vnicuiq̄ʒ q̄ri
pōt sic ab herbis ita a ꝟbis et a ꝟ/
tute spūuꝫ sic a ꝟtute lapidū vl̄ cor/
poꝝ. Cur postremo p̄hibebit aliq̄s
cogē demonē ad obsequēdū sibi i
bonis q̄n scōꝝ plimos vt antidotū

archiep̄m bisontinū et exorcistas a/
lios ita fecisse commendāt historie Re
spondebim⁹ ad hoc dicētes primo
ad vltimū φ demones pñt et licite
pñt p deū et sanctos ei⁹ ad hoc mi/
spiratos et electos cogi ad prestan
dū hūana q̄daȝ obsequia. Ita eniȝ
recta fides tenet fecisse xp̄m et moy
sen et raphaelē angelū et dauid re/
spectu saulis et sanctos quasi innu/
meros demoniacoꝝ. imo
et salomonē ⁊ quosdā exorcistas iu
deoꝝ sic egisse videt̄ sensisse Jose/
ph⁹. quāq̄ȝ de salomone q̄ postmo
dū idolatra fuit magis dubia sit s̄ē
tētia. an videlicet de pec̄o in pc̄m.
de errore idolatrie in errorē magi/
carū artiū delapsus extiterit. an do
reuelāte dū bon⁹ erat talia cognoue
rit. Utrū vero si coactio demonis alit̄
expectet̄ q̄ȝ p miraculū do specialit̄
coopante istud false credit̄ et picu/
lose querit̄. false quidē ꝑpter liber/
tateȝ demonib⁹ insitā q̄ nec ab istis
corpalib⁹ quib⁹ pfectior ē nec a car
minib⁹ cogit̄. Istud āt piculose q̄rit̄
q̄r hostis est dolosissim⁹ et nūc fin/
git se cōpelli p tales rit⁹ impios q̄b⁹
honorari q̄rit et aīas pdē nūc per/
plexis rñsis innoluit snias vt tulli⁹
loquit̄ et historie testāt̄. nūc semitas
tortuosas sue fraudis mille modis
regit. Nobis ꝑpter hoc interdicta ē
societas sua ne q̄ram⁹ ab eo verita/
tē q̄ mēdax est. sicut xp̄s et apl̄s ei⁹
paulus ip̄m etiā vera loquentē om/
mutescere p̄ceperūt. Nō spem⁹ insu
per p̄speritatē ab eo q̄ hostis ē. nec
pactū ineam⁹ cū eo q̄ infid⁹ est. nec
cōsortiū cū excōicato. nec fidē p̄dito
ri pfido adhibeam⁹. Fefellit reuera
oēs et fallet q̄s sibi aut institutis su
is deditos inuenerit. Historias hoc
docētes q̄r innumere sūt nō numēa
m⁹. de Juliano apostata. de zoroa
ste p̄mo inuentore magice artis. de
neptenabo. ⁊ ceteris absq̄ȝ numero
Affirmam⁹ cōsequent̄ cū apl̄o φ
nō sūt facienda mala vt bona eue/
niāt. Nō igit̄ s̄t maleficia maleficijs
repellēda. aliter sape est cōtra fideȝ
desipe Supest igit̄ in omī nr̄a neces
sitate sentire cum Josaphat rege et
deo dicere. Cū ignoram⁹ q̄d agere
debeam⁹ hoc solū habem⁹ residui
vt oculos nr̄os dirigam⁹ ad te. Tē
ptet̄ via naturalis rōis et prudētie
⁊ artis quātū sciuerim⁹. hoc vocat̄
facere qd̄ in se est ne videat̄ tēptari
de⁹. qua via naturali deficiente solū
restat i dei mia refugiū. hec āt mia
non supstitiosis obseruationib⁹ sed
pijs obsecrationib⁹. nō demonū in/
uocationib⁹. ȝ vite emēdatione. nō
p hōies reprobos. ȝ ꝓbatos cōpat̄
Si deū volum⁹ mutare sniaȝ suam.
nr̄aȝ in meli⁹ mutam⁹ vitā. Ceterū
si pmittente iusto dei iudicio lȝ oc/
culto fiāt in aliquo vexatōes et im/
missiones p angelos malos mediā
tib⁹ pactis q̄rundā sacrilegoꝝ cum
demonib⁹ vt p imultuatōes. p fasci
natōes aut carminatōes. q̄ q̄ȝ de se
ꝓsus ad hec inefficaces. Dic̄ vn⁹
doctor talia si repiant̄ posse destrui
q̄b⁹ amotis et dissipatis neq̄ȝ sp̄us

dissipare poterit a vexatione. ⁊ hoc vt pactū suū seruare et artē suā cō/firmare videat᷑. aut qꝛ bona fides destruentiū opa hec diaboli sic me/re᷑ exaudiri. Ita egit philipp⁹ quondā rex francoꝝ de imagine quadā cerea quā dicebant baptisatā et exe/cratā talis᷑ nōīe suo. ꝙ ea destructa ipse rex moreret᷑ Et videbim⁹ inquit pius rex fide plenus si potētior erit demon ad pdendū me q̄ȝ deus ad saluandū. Et hec dicēs cerā ꝓiecit in ignē. Ita cōcipe eos arbitror q̄ dicūt vana vanis esse repellenda ⁊ ꝙ nō maleficijs ɔtra maleficia lice/at abuti. Sȝ humanā rursus impati/entiā audire videor. Obsecraui⁹ in/q̄t deū nec exaudit. ieiunauim⁹. pe/grinatōes multas fecim⁹ et ꝓcessio/nes. nec attēdit. sic murmur resonat sic q̄rimonia q̄ī gens q̄ fecerit iusti/tiā et q̄ī ppl's q̄ nō auersus fuerit a deo suo. sic erecta ceruice deum suis petitionibus omnib⁹ volūt esse ob/noxiū. cū tñ verissime sint ppl's q̄ la/bijs suis deū honorat. Utinā ⁊ hoc inueniret᷑. nec veri⁹ diceret᷑. hic blas/phemat. cor aūt eoꝝ longe est a deo Conticescat hec obstinatio diaboli cū frendēs et tabescēs ɔtra diuinā ꝓuidentiā q̄n pot⁹ patient᷑ expecte/m⁹ nō ꝑfigentes terminū diuine mi/sericordie iuxta ɔsiliū sancte Iudith Nos in deū totiēs ꝑdiq̄m⁹ et i oēȝ iustitiā suā. imo in oēȝ creaturā suā. cur nō tolerabim⁹ flagella pr̄ij pr̄is! Nos filij neq̄ȝ dū ꝑ filios clientes etiā reprobos placuerit nos punire durū sane est ɔtra stimulū et talē sti/mulū dei calcitrare ꝑ impaciāȝ q̄a duplici cuspide mortis. in aīa ⁊ cor/pe recalcitrātes feriunt᷑. Hec interi de tota collatione ꝓ medicis āndi/cta libuit excerpe. Placuit insup de/terminationē sacre facultatis theo/logie cui⁹ mentio facta est huic opu/sculo cōnectere. qꝛ ad dictoꝝ firmi/tatē eē nō mediocrit᷑ vtilē iudicaui Datū ꝑ copiaȝ sub signo et subscri/ptione mei notarij publici subscpti.

Niuersis orthodoxe fidei zelatorib⁹ Cancellari⁹ eccle parisieñ. et facultas theolo/gie i alma vniuersitate parisieñ. mr̄e nr̄a cū integro diuini cult⁹ honore spem habē in dño ac in vanitates et insanias falsas non respicere Ex antiq̄s latebris emergens nouit᷑ er/roris feda colluuio recogitare cō/monuit ꝙ plerūq̄ȝ veritas catholi/ca apud studiosos in sacris litteris aptissima est q̄ ceteros latet nimirū cū hoc ꝓuū hȝ omnis ars manife/staȝ esse exercitatis in ea sic ꝙ exin/de ɔsurgat illa maxia. Cuilibȝ i sua arte perito credendum est. Hinc est Oratianū illud quod Jeronim⁹ ad Paulinū scribens assumit. Q̄d me/dicoꝝ est ꝓmittūt medici tractant fabrilia fabrilla. Accedit ad hec in sacris lr̄is aliud spēale qd̄ nec expi/entia nec sensu cōstant vt alie artes nec pn̄t oculis circūuolutis nube vi/cioꝝ facile dephendi. excecauit eñ eos malicia eoꝝ. Dit siquidē aplus

q̄ ꝓter auaritiã multi errauerũt a fide. ꝓpterea nõ irrationabilit̃ ydolorum seruit⁹ ab eodẽ nõiat̃. Alij ꝓpt̃ magnitudinẽ q̄ cũ ↄgnouissent deũ nõ sicut deũ glorificauerũt in omẽ idolatrie impietatẽ sicut idem ↄmemorat corruerũt. Porro salomonẽ ad idola. ⁊ didonẽ ad magicas artes ptraxit effrena voluptas. alios ad hoc ipm̃ intorsit superba curiositas. inuestigandorum q3 occultorum dira cupido. alios postremo misera timiditas tota ex crastino pendẽs in obseruationes supstitiosissimas impias q3 depulit. quẽadmodũ apud Lucanũ de filio Pompei magni. et apd historicos de plurib⁹ notatũ ẽ. Ita fit vt recedens pcco2 a deo declinat in vanitates ⁊ insanias f̃las. et ad eũ qui pater est mendacij tandẽ impudẽter palã apostatiando se ↄuertat. Sic saul a dño derelict⁹ phitonissã cui p̃us aduersabat̃ ↄsuluit. sic ochozias deo israel sprecomisit ad ↄsulendũ deũ accaron. sic deniq3 oẽs eos q̄ fide vl' ope absq3 deo vero sũt vt a deo falso ludificẽtur necesse est. Hanc igit̃ nefariã pestiferã monstriferã q3 insaniarum falsarũ cũ suis heresib⁹ abominationũ plus solito nr̃a etate cernẽtes innauisse ne forsan xp̃ianissimũ regnu3 qd olim carnit monstro et deo ꝓtegente carebit inficere valeat tã horrende impietatis ⁊ ꝑniciosissime cõtagiõis monstrũ cupiẽtes totis conatib⁹ obuiare. Memores insup nr̃e ꝓfessionis pio q3 legis zelo succẽsi paucos ad hãc rẽ articulos dãnationis cauterio ne deinceps fallant incognita notare decreuim⁹. Rememorantes inter cetera innumera dictũ illud sapiẽtissimi doctoris augu. de supsticiosis obseruationib⁹ q3 q̄ talibus credunt aut ad eorum domũ euntes. aut suis domib⁹ introducũt aut interrogãt. sciãt se fidẽ xp̃ianã et baptismũ p̃uaricasse et paganũ et apostatã .i. retro abeuntẽ et dei inimicũ et irã dei grauit̃ in eternũ incurrisse. nisi ecclĩastica pnĩa emẽdat⁹ deo recõciliet̃. Hec ille. Neq3 eñ intẽtio nr̃a est in aliquo derogare q̄buscunq3 licitis et veris traditõib⁹ sciẽtijs et artib⁹. Sz insanos errores et sacrilegos insipientiũ et rit⁹ ferales ꝓ quãto fidẽ orthodoxã et religionẽ xp̃ianã ledũt ↄtaminãt insicũt radicit⁹ quantũ fas nobis est extirpare satagim⁹ et honorẽ suum sincere relinquere veritati. Est autẽ prim⁹ articulus

¶ Qr ꝑ artes magicas ⁊ maleficia et inuocationes nefarias querẽ familiaritates et amicicias et auxilia demonum nõ sit idolatria. Error. qm̃ demon aduersari⁹ ꝑtinax et implacabilis dei et hõis iudicat̃. Nec est honoris vel dominij cuiuscunq3 vere seu participatiue vel aptitudinalit̃ susceptiu⁹ vt alie creature rationales nõ damnate nec i signo ad placitũ instituto vt sint imagines et templa. de⁹ in ip̃is honorat̃

Articul⁹ scd̃s

¶ Qr dare vel offerre vel ꝓmittere

demonibus qualécunq rem vt ad/impleant desideriũ hoĩs aut in ho/norẽ corũ aliqd osculari vel porta re nõ sit idolatria Error

Articulus terti⁹.

¶ Q: inire pactũ cũ demonib⁹ taci/tũ vel expressũ non sit idolatria vel spẽs idolatrie et apostasie. Error. Et intendim⁹ pactũ esse implicitũ in omni obseruatione superstitiosa. cui⁹ effect⁹ nõ debet a deo vel natu ra rationabiliter expectari

¶ Articulus quart⁹

Q: p artes magicas demones in lapidib⁹. anulis. speculis. aut imagi nib⁹ nõie eorũ osecratis vel potius execratis includere cogere vel arta re vel eas velle viuificare nõ sit ido latria. Error

Articulus quint⁹.

¶ Q: licitũ sit magicis artibus vel alijs quibuscũq superstitionib⁹ a do aut ab ecclesia phibitis aliqua fa/cere p quocũq bono fine. Error: Quia sm aplm Non sunt faciẽda mala vt bona eueniant

¶ Art culus sextus

Q: licitũ sit etiã pmittendũ ma/leficia maleficijs repellere. Error

Articulus septim⁹.

¶ Q: aliqs cũ aliquo possit dispen sare in quocũq casu vt licite talib⁹ vtatur. Error.

¶ Articulus octauus

Q: artes magice ⁊ similes sup sti tiones et earũ obseruatiões sint ab ecclesia irrationabiliter prohibite. Error.

Articulus nonus

¶ Q: deus p artes magicas ⁊ ma leficia inducat demones opellẽ su/is inuocatorib⁹ obedire. Error.

¶ Articulus .x

Q: thurificationes et suffumiga/tiones que fiunt in taliũ artiũ ⁊ ma leficiorũ exercitio sunt ad honorem dei et ei placeant. Error et blasphe mia. Quia deus alias nõ phiberet vel puniret

Articulus xi.

¶ Q: talib⁹ et taliter vti nõ est sacri ficiũ seu immolare demonib⁹. et ex osequenti damnabiliter idolatrare Error.

¶ Articulus xij

Q: verba sancta et oroẽs qdam deuote et ieiunia et balneationes et cõtinẽtia corporalis in pueris et alijs et missarũ celebratio et alia opa de genere bonorũ q̃ fiunt p exercendo hmõi artes excusent eos a malo et nõ poti⁹ accusent. Error. Nã p ta/lia sacre res. imo ipse de⁹ in eucari stia demonib⁹ temptat immolari. et hoc procurat demon qr vult in hoc honorari similiter altissimo. vel ad fraudes suas occultãdas. vl' vt sim plices illaqueat facili⁹ et damnabi/lius pereat.

Articulus. xiij.

¶ Q: sancti phe et alij p tales ar tes habuerũt suas phetias et mi/racula fecerint aut demones expule rint. Error et blasphemia.

¶ Articul⁹. xiiij

Q: possibile est p tales artes co

gere liberū hōis arbitriū ad volun tatē siue desideriū alteri⁹ Error. Et conari facē est impiū ⁊ nefariū

¶ Articulus.xv.
¶ Qz ido artes pfate bone sūt ⁊ a deo ꝙ licet eas obseruare .qz p eas qñqz vel sepe eue nit sic vtentes eis querūt vel poicūt.vl qz bonū qñqz puenit ex eis.Error

Articulus.xvi.
¶ Qz p tales artes demones vera cit cogunt̄ et opellunt̄. et nō pot⁹ ita se cogi fingūt ad seducēdos ho mines.Error ¶ Articulus.xvij.
¶ Qz p tales artes et ritus impios p sortilegia.p carminatōes.p inuo cationes demonū.p quasdā muul tatōes.et alia maleficia null⁹ vnqꝫ effect⁹ ministēio demonū subsequat̄ Error.Nā talia qñqꝫ pmittit deus otingē vt patuit i magis pharaonis et alibi pluries vel ad pbationē fi deliū sic habet̄ Deut̄.xiij.vel i quo rundā hōim dignā flagellationē.vl qz abutētes seu ɔsulētes xpē malaꝫ fidē aut alia pctā nefaria dati sūt i reprobū sensū et demerent̄ sic illudi

Articulus.xviij.
¶ Qz boni angeli includant̄ in lapi dibus et ɔsecrēt imagines vel vesti mēta aut alia faciāt q̄ i istis artib⁹ ɔtinent̄.Error et blasphemia

¶ Articulus.xix.
¶ Qz sanguis vpupe vel edi vel al teri⁹ aialis vel pgamenū virgineū aut coriū leonis et silia habeāt effi caciā ad cogēdos vel repellendos demōes ministēio hmōi artiū.Errr.

Articulus.xx.
¶ Qz imagines de ere vl de plūbo vel auro vel de cera alba vel rubea vel alia materia baptisate et exorci sate.ɔsecrate.ꝫ pot⁹ execrate fm̄ p dictas artes et sub dieb⁹ certis ha beāt v̄tutes mirabiles q̄ i libris ta liū artium recitant̄.Error in fide.in pbia naturali.⁊ astrologia vera

¶ Articulus.xxi.
¶ Qz vti talib⁹ et fidē dare non sit idolatria et infidelitas.Error

Articulus.xxij.
¶ Qz aliqui demones boni sūt.aliq̄ benigni.alij oia scientes.alij nec sal uati nec dānati Error. ¶ Artl.xxiij
¶ Qz suffumigatōes q̄ sūt in hmōi opatōib⁹ ɔuertūt in sps aut ꝙ sunt debite eis.Error Articulus.xxiiij
¶ Qz vn⁹ demon sit rex oriētis.⁊ p̄ serti suo merito.ali⁹ occidētal.ali⁹ se ptētrionis alius meridiei Error

¶ Articulus.xxv.
¶ Qz intelligētia motrix celi influit in aiā rōnalē sic corp⁹ celi in corp⁹ hūanū.Errl. Articulus.xxvi.
¶ Qz cogitatōes nr̄e intellectuales et volitiones interiores immediate causent̄ a celo.et ꝙ p aliquā tradi tiōnē magicā tales pñt sciri et p illā de eis certitudinalr̄ iudicare sit licitū.Errl. ¶ Articulus xxvij
¶ Qz p quascunqꝫ artes magicas possim⁹ deuenire ad visionē diuine essentie vel scōꝝ spūūꝫ.Error

¶ Acta sūt hec et post maturā cre brā ꝙ inter nos ⁊ deputatos nr̄os

examinatōez ɔclusa in nr̄a ɔgregatione generali parisiꝰ apud sanctū maturinū d̄ mane sup hoc specialit̄ requisitos Anno dn̄i. Mccc. xcviij. die.xix.mensis septēbris. In cuius rei testimoniū sigillū dicte facultat. p̄n̄ibꝰ lr̄is duximꝰ apponēdū.

Finis

Incipit tractatꝰ eiusdē

De symonia

Up materia symoniace labis in collatiōe bn̄ficioꝝ p papam resoluendo materiā ad radicē scp̄ture sacre q̄ diuisa pcurrē ramos opinionū p̄ticularū fine caret.ponit hec vnica

Conclusio

Symoniaca labes cōtra ius diuinū vl̄ de symoniaca specialit̄ suspectū est in ɔferēte bn̄ficiū ecc̄iasticū etiā si sit papa exigē vl̄ extorqre a bn̄ficiādo ꝓmptā pecuniā sub titulo p̄moꝝ fructuū ac impedire possessionē et officiationē suā quousq̄ soluerit illā pecuniā Deducemꝰ ɔclusionē hāc p̄mo ex septē suppōnibꝰ fūdatis in iure diuino Dehinc r̄ndebimꝰ septē obiectiōibꝰ Subinde septē ɔsideratōes vel doctrinas adijciemus

Prima suppositio.

Upponit̄ p̄mo ꝓ ꝓbatōe q̄ in bn̄ficio p̄sertim habente curā aiaꝝ sunt hec duo scz officiū et bn̄ficiū. Bn̄ficiū āt sic dici solet et verū est dat̄ ꝓpt̄ officiū Uñ ad ius ⁊ obligatōez officiādi cōpetit ius bn̄ficiū recipiēdi sic infra do cebit̄ ex omi iure. Proptēa nō debz obligari q̄s ad officiandū p traditionē ordinis sacri vel alias nisi bn̄ficiū.i. ius recipiēdi sustētationē vite simul annectat̄

Scd̄a suppositio de multiplici acceptione officij ecclesiastici.

Upponit̄ p̄terea q̄ officiū ecclesiasticū qn̄q3 sumit̄ pro iure officiandi. qn̄q3 ꝓ obligatōe ad officiandū. qn̄q3 vero ꝓ ipo actu officiandi. Est āt hmōi actꝰ officiādi sic describtibilis. q̄ est exercitiū aliqd̄ impensū ad vtilitatē alterꝰ vel alioꝝ ꝓ ɔsecutōne felicitatis eterne et dānatōis euitatōe. Uñ p hāc vltimā clausulā differt officiū ecclesiasticū ab officio tp̄ali vel ciuili videlicz ratione finis ꝓximi seu p̄ncipalit̄ intenti. qm̄ finis ꝓximꝰ officij ciuilis ē felicitas seu trāquillitas politica vite p̄ntis. officiū aūt ecclesiasticū hz finē altiorē videlicz salutē eternam aiaꝝ.

Tertia suppositio

Upponit̄ insup q̄ hec tria sūt pure spūalia scz. ius ad officiādū qd̄ dat̄ a supiore vocāte vel eligente. qz nemo assumit sibi honorē s̄m aplm sed qui vocat̄ a deo sicut

Aaron. Similiter obligatio ad officiandū cōsurgit ex cōsensu suscipiētis hoc ius vel honorē. Similiter actus officiandi spūalis est ratione finis vel obiecti: et vt frequenter ratione ipiusmet obsequij sicut sunt baptisare. predicare. ordinare. celebrare missam. absoluere et ita de reliquis

¶ Quarta suppositio

Supponitur amplius tanquā sufficienter et expresse determinatū de iure diuino per xpm et per aplm q ad officiū ecclesiasticū sic trifarie sumptū pro iure. pro obligatione. et pro ipso opere correspondet bñficiū trifarie proportionabiliter sumptū. scz pro iure. pro obligatione et pro ipso opere Unde bñficiū pro ipso iure sic potest describi. q est ius recipiendi sustētationē vite tpalis cōdecentē ratione sui spiritualis officij. Obligatio autē ad beneficium prestandum consurgit ex obligatione que est ad officiandum. Unde illi qui pure sponte ministrant spūalia non semper obligant illis quibus fit hec ministratio. quin habeant curatos vel platos ad hoc ipsm eis ministrandum obligatos. alioquin duplici contritione vel onere premerent. Ceterum actus bñficij actui officij vel exercitio correspōdet. et hoc vtiqz de iure diuino et inseparabili sicut deducit apls ex multiplici radice sumpta. nunc a lege scripture nunc a lege nature. Unde sic ait vbi prius. Quis militat suis stipendijs vnquā. Quis plantat vineaz et de fructu eius non edit. Quis pascit gregem et de lacte gregis non manducat? Nunquid sm hominem hoc dico. an et lex hoc non dicit? Scriptum est enim in lege moysi. Nō alligabis os bouis triturantis. Nūquid de bobus cura est deo? An propter nos hoc dicit? Nam propter nos scripta sunt. quoniā debet in spe qui arat arare. et qui triturat in spe fructus percipiendi. Si nos vobis spiritualia seminamus non magnuz est si nos carnalia vestra metamus. Si alij potestatis vestre participes sūt quare non potius nos? Sed nō vsi sumus hac potestate sed omnia sustinemus ne qđ offendiculū demus euangelio xpi. Nescitis quoniā qui in sacrario operant que de sacrario sūt edunt. et qui altario deseruiunt cum altari participant Ita dñs ordinauit his qui euangeliū enunciant de euangelio viuere. Hec apls. immo per apostolū dñs

¶ Quinta suppositio.

Supponitur rursus q in his que sunt symoniaca de iure diuino et nō solum qz prohibita lege humana. vt ita loquamur more iuristarū Papa potest cōmittere symoniam. quā diuine legi subijcitur sicut alius et duz transgredit illam grauius peccat quanto maior habet. Constat autem prohibitum esse iure diuino vt illud quod ē vere spirituale queratur emi vel vendi sicut de Gyesi et Symone mago scriptura sacra palam tradit. Et sicut christus ad discipulos loquens determinat.

Gratis accepistis gratis date Ma
th.x Ubi in eodē caplo determina/
uerat que dicta sūt de iure beneficij
respectu officij dū ait. Dign⁹ ē opa
ri⁹ cibo suo. Et lu.x. dr mercede sua

¶ Sexta suppositio

SUpponit ulterius q̄ licet offi
cio papali ratione iuris et ob/
ligationis et operis spūalis spectat
bñficiū trifarie proportionabiliter ac
ceptū. nihilomin⁹ ipse papa nō pōt
quibuscūq̃ modis voluerit benefi/
ciū illud exigere vel extorquere. sed
iuxta legē diuinā quod iustū est iu
ste exequat. et ab omni specie mala
sicut iubet apls semet abstineat

¶ Septima suppositio

SUpponit consequenter illud fu/
iustū esset tale quale nemo si/
bi fieri vellet. q̄ de beneficio iure de
bito ipsi petro ipse det pecuniā prius
q̄ȝ beneficio vtat ne forte vsurari⁹
sit. Sic aūt est in casu delusiōis cui⁹
veritas ex his suppositionib⁹ simul
cōbinatis videt esse sufficiēter ostē
sa. Cui⁹ deductionis applicationē
omittim⁹ que virtualiter et resoluti
ue stat in hoc q̄ ius suscipiendi tem
poralia quantūcunq̃ tpalia videā
tur est pure spirituale ratiōe finis et
obiecti. propterea bñficiū ecclesiasticū
non magis potest vendi q̄ȝ officiū
cui necessario onerū est quale tamē
officiū nō esse vendibile nemo nescit

¶ Obiectiones

¶ Prima obiectio.

Eo oppponit ex radice multipli/
ci. Primo quia sicut ex antiqua le/
lege decime decimarū debebant sū/
mo sacerdoti a leuitis. Numē. xviij
et Deutronō. xvi. Sic non minus in
lege noua debet hec decimatio vel
sufficiens recompensatio facienda
per inferiores ipsi pape. Hec aūt re/
compensatio videt rationabilis q̄
fructus primi anni a quolibet noui
ter bñficiato persoluant. qm̄ in hoc
papa seruit ecclie. et ita propter hoc of/
ficium in promouendo homines sibi
debet pro sustentatione condecenti
stat⁹ sui. et ad hoc tam persone q̄ȝ be
neficia onerari

¶ Secūda obiectio

AMplius non minus pōt papa
recipere vel petere pecuniam
a beneficiato etiā prius q̄ȝ sit in pos/
sessiōe q̄ȝ canonici ecclesie cathedra
lis. qui tamen canonici de consuetu
dine recipiunt tam pecunias nume
ratas q̄ȝ obligationem ante posses
sionis adeptionem

¶ Tertia obiectio.

AMplius non minus rationabi
liter. imo rationabiliter potest
papa recipere primas annatas be/
neficiorum q̄ȝ recipiunt vel prela/
ti inferiores vl ecclesie cathedrales
vel alie religiones. quod tamen ita
fieri frequentius inuenit

¶ Quarta obiectio

AMpli⁹ bñficia multa tradunt
ad firmā seu pensionem an/
nuam vel in titulo. et recipitur qñq̃
pars pensionis vel tota pensio prius
q̄ȝ sit de redditib⁹ aliquid acceptū.

Quinta obiectio

AMplius quia non est probabile quod per tot tempora tolerasset ecclesia in promouentibus et promotis talem exactionem pecuniarum si fuisset symoniaca de iure diuino. quia non solum qui faciunt mala sed qui consentiunt facientibus secundum apostolum digni sunt morte.

¶ Sexta obiectio

AMplius videtur ex his quod horribilis confusio fuisset actenus in ecclesia propter defectum tituli seu iuris in beneficiis et consequenter in defectu administrationis sacramentorum ad populos propter defectum vel suspensionem ecclesiastice potestatis in ministris

¶ Septima obiectio.

AMplius qualiter prouideretur sic promotis papa vel altero promouente symoniam committente

Sequuntur responsiones ad predictas obiectiones

REspondendo talibus obiectis dicimus primo quod inferunt et includunt aliquas veritates vt quod officio pape debeatur beneficium sufficiens et condecens. et quod ab inferioribus sibi debetur subsidium. et quod illud subsidium potest vel potuit debitis circumstantiis obseruatis accipi super fructibus inferiorum beneficiorum vbi non est aliter facta pape sufficiens prouisio sicut prima ratio satis bene concludit. tam ex iure diuino quam naturali presupposito diuino. Sed quod fiat exactio vel extorsio sicut conclusio loquitur ratio non concludit

¶ Ad secundam rationem

DEinde cum videtur oppositum concludi per secundam rationem de canonicis. Respondetur quod lata est differentia. quoniam tales pecunie non exiguntur a canonicis pro beneficio vel officio sed pro communibus oneribus supportandis. in quibus canonicis ille particeps erit quo ad emolumentum commune. sicut pro fabrica. pro pane. pro pueris de choro. pro clientibus. pro capa et similibus. Non negamus tamen quin apud aliquos modus exigendi non sit vsquequaque purus et decens licet non proprie symoniacus

¶ Ad tertiam rationem

DEinde tertia ratio concludit conformiter ad primam. deberet ergo similis esse conformitas de non exigendo fructus ante perceptionem eorum. sicut nec exiguntur ab illis de quibus est argumentum.

¶ Ad quartam rationem

DEinde possumus de quarta ratione sicut de secunda dicere et similiter de sequentibus quo ad hoc quod valde multa proh dolor fiunt et facta sunt habentia malam speciem turpis questus et in multis symoniacam prauitatem. sicut et alia vicia regnare videmus passim apud homines. virtutes autem raro. propterea dicit lex antiqua. Non insequeris multitudinem ad faciendum malum. hec enim est argumentatio pessima Multitudo facit hoc. igitur est licitum. quoniam oppositum consequentis frequenter et quasi semper stat cum antecedente.

¶ Ad quintam rationem

DEinde respondetur per hoc ad quin

tam addendo q apud bonos con
scientiosos et eruditos quos non
excecauit malicia vel superbie vel a/
dulatiōis vl' auaritie. talis symoni
aca pestis reprobata est per predi/
catōes et doctrinas verbis et scri/
ptis. et nouissime per hoc sacrū con
ciliuz scz Constan. iudiciali seuerita
te damnata fuit in capite

¶ Ad sextā rationē

Deniq3 p pmissa patet ad se/
xtā aliqualis responsio ad/
dendo q aliqui et si nō oēs
potuerūt habere verū titulū in suis
bñficijs et verū ordinē sicut ostat. et
hoc ppter excusatōes aliquas pba
biles apud aliquos tam plātos q3
sbditos. Subditos enī excusare po
tuit ignorātia iuris et facti in quib⁹
sūm⁹ papa xps suppleuit et supplet
in talib⁹ defectū plātoz stante bo/
na fide sbditoz ¶ Rursus pmotos
p symoniacā hāc exactionē potuit
fortassis excusare defect⁹ redēptio
nis pprie vexationis. quēadmodū
dicunt etiā in simili theologi. q vbi
presbiter nollet baptisare puerū po
sitū in articulo mortis nisi pecunia
paccepta. nec apparēt ali⁹ potēs vl'
sciens baptisare ppter defectū aque
vel innuctionis parentes pueri da/
re pñt pecuniā nō quidē intentione
emendi baptisma sed redimēdi ve/
xationē suā et puero puidēdi. Neq3
p hoc dicendi sūt ōsentire pctō sy/
moniaci hui⁹ curati. sicut in materia
de vsuris pt aliqs accipe ad vsurā
licite in casib⁹ certis. q3uis alteri nul
lo modo liceat dare. vñ redemptio
vexationis videt̄ habere locū. non
quidē in adqrendo ius nouū ad of
ficiū vel bñficiū hmōi spūale pserti
apud ōferentē. sed inuenit̄ hre locū
dū tolli querit̄ impedimentū qd ap
ponit̄ neqs iure suo vel re sua paci/
fice potiat̄ vel vtat̄. Sic fortassis
excusabiles essēt subditi respectu cu
ratoruz vel plātoz dū ōpellunt̄ pe
cuniā ante tradē q3 res spūales eis
debite ōferant̄. sicut in exemplo po
ri de baptismo paruuloz. de sepul/
turis. de ministratiōe corpis xpi. de
absolutione sacramentali. de colla/
tiōe ordinū matrimonioz et similiū
Deniq3 p responsiōe ad septimā
rationē ōsideratio septuplex nota/
bit̄ satis ōformiter ad premissa

¶ Ad septimā rationē

¶ Prima ōsideratio

Symoniaca labes sicut de p se
nō est heresis sic non aufert a
papa necessario suā ptātē vel eccle/
siastice potestatis plenitudinē. imo
nec executionē. pma pars ideo ma/
nifesta est. q2 stat aliquē esse symoni
acū ex sola deprauatione affectus
p auariciā remanente iudicio recto
intellectus q sic agere peccatum est
Non est aūt heresis sine deprauati
one intellectus per errorez in his q
rca fides tradit. potest nihilomin⁹
presumptione iuris vel opis symo/
niac⁹ omnis haberi in fide suspect⁹.
Patet altera pars quoniam positi/
uis legibus suis non est papa sub/
iectus vt tales sunt. Qd autē symo/

niac⁹ suspēdatur ab omni exercitio tanq̄ excōmūicato ipso facto positiuū est q̄d nō ligat papā cū par in parē nō habeat imperiū. Cū p̄terea sit hoc modo solut⁹ legib⁹ intellige pu re positiuis penalib⁹ vt sup̄ius hoc mō sumptū. Sic intelligenda est di stinctio dn̄oꝝ iuristaꝝ dū dicūt ali q̄d esse symoniacū q꞉ ꝓhibitum est in illo casu nō posse papā omittere symoniā. plane nulla est ꝓprie symo nia nisi q꞉ ꝓhibita iure diuino. vbi scȝ ducnit cōtract⁹ iste reꝝ spūaliuȝ ꝓ re cōmensurabili numismate. do si des. vel do vt des. Nihilomin⁹ ap ponit̄ in aliquib⁹ cōtractib⁹ non de se symoniacis pena symonie vbi ve rum est q̄ hoc ideo dicitur symo niacū q꞉ lege hūana ꝓhibitū. sicut aliq̄s punit̄ tanq̄ heretic⁹ p̄sumpti one iuris positiui vel operis q̄ vera citer est catholicus

Scd̄a cōsideratio

Symoniaca labes in papa con ferendo prelaturam vel bene ficium non tollit necessario ius ad bn̄ficiū neq̄ ptātis ecclesiastice sus pēdit executionē. Hec cōsideratio sequit̄ ex antecedenti q̄m p̄t papa velle talit̄ ꝓmotū nō incurrē sentē tias iuris positiui etiā vbi verā sy moniā cōmitteret cōsentiēdo symo niace ꝓmotioni sue. quāuis apud deū nō euaderet omnē penā. Patȝ aliunde cōsideratio iuxta ea q̄ dicta sūt circa sextā obiectionē de redem ptione vexationis vl̄ etiā vbi bona fides et simplex in ꝓmoto esset ipm̄ q̄ saluaret

Tertia consideratio

Symoniaca labes piculosior ē etsi nō quo ad deū tn̄ quo ad forū ecclesiasticū in ꝓmotis p prelatos inferiores q̄ per papam. hoc perspicuū est in precedenti conside ratione attento q̄ omnis symonia cus ipso iure excōicatus est cum reli quis penis a quibus non liberatur per ordinarium quemadmoduȝ de papa tactum fuit

Quarta consideratio

Symoniaca labes q̄uis posset excusari vel non inueniri circa receptionem pecuniaꝝ vel eoꝝ que sunt numismate mensurabilia quem admodū sunt obsequia vel fauores et obligatorie ꝓmissiones circa spi ritualiū administrationē in litteris testimonialibus conferendis ⁊ simi libus. Nihilomin⁹ expedit nō in his omnibus obseruetur apostolica re gula. quantum fieri potest ab omni specie mala abstinere vos. Posset de prima parte deductio fieri per plurima circa diuersos ordines et status circa religiosos conuentus et seculares ecclesias circa prelatos et officiarios suos. circa curatos et eoruȝ vicarios vel subditos. Fiunt itaq̄ plurima per tales huiusmodi que rectam habere possunt intentio nem licet modus faciendi scandali set vt quia videtur fieri pactio de tē palib⁹ vel negatio spūaliū seu dila tio ꝓpter tp̄alia. vel ex aduerso fieri videt̄ ꝓpter tp̄alia spūaliū collatio

exercitiū vel frequentatio vt in mis/sis dicendis vt in horis lucrosis nō alijs frequentandis Caueat igitur hec multiplex mali spēs p boni spēz apposita quantū fieri dabit. qz non est nr̄m posse scandalis omnib' ac/ceptis occurrere.

Quinta cōsideratio

Symoniaca labes cōmodi' eui/tari pōt per rectificationē inte/tionis desiderando scz vel accipien/do tēporalia nō vt sunt preciū spiri/tualiū vel cupiditatis nutrimentum sed necessarie sustentationis corpo/ralis adiumentū. Sic itaqz saluabi/tur illic nō esse cōmutationē symoni/acā vbi sic ocurrit hoc. do si des. vl' do vt des. qm̄ he dictōes additiona/les & causales .s. vt. pp̄ter. & similes nō notabūt causā pncipalē sed cōse/cutiuā et min' pncipalē seu motiuā vel adminiculatiuā seu meritoriam vt vbi inclinaui cor meū ad facien/das iustificationes tuas in eternuz pp̄ter retributionē. Que vtiqz retri/butio referebat ad deū pp̄t pp̄ baz sicut finis sub fine. vbi aūt vnū pp̄t aliud sicut dicit pħs vtrobiqz vnū

Sexta cōsideratio

Symoniaca labes pt quo ad p̄/terita suscipere punsionē & me/delam per hoc sacrū cōciliū pp̄t fere nationē cōscientiaz et aiaz salutem taliter cp aboleant edicto generali quelibet pene vel sñie iuris positiui ɔtra symoniacos edite cū habilita cib' ad bñficia iā obtēta dādo licē/tiā insup p̄ p̄terito vt qlibet possit eligere ɔfessorē idoneū q eū super omib' dubijs vel scrupulis in foro ɔscientie absoluat. Uideat fortassis hec punsio nimis lata vel laxa iuxta seueritatē ecclesiastice discipline. sed habeat respect' ad immēsitatē mie dei et hūanā fragilitatē q mallet se pe saluti pp̄rie q̄ bñficio vel statui renūciare tolerabilis apparebit ista punsio. aut si de necessitate puniēdi sūt aliqui nimis notorie scandalosi nihilominus de salute cōmunitatis atqz plurimoz cogitet

Cōsideratio septima

Symoniaca labes poterit p fu/turo pseruationē habere. Co/gitet p hoc sacrū cōciliū ne' passim et licenter vt actēn' introeat cōsue/tudo leges debitas vel iam institu/tas renouando mutando vel inter/pretando circa collationē omnium spiritualiū taz a capite q̄ a mēbris cū tali moderamine cp neqz fiat stri/ctior pħibitio tpaliū q̄ oportet in capite vel in membris sicut factū cē pluries existimāt in quibusdā Neqz rursus pmittat talis laxatio que vl' verā symoniā vel scandalosā symo/nie spēcie introducat. hec aūt parti/cularter cōmissi sunt. Ceterū gene/rale conciliū in qua ptāte possit le/ges hmōi pscribere presertim sum/mo pontifici sine lesione plenitudi/nis sue potestatis vtilis est practi/catio de qua si annuerit deus alias et alibi videbitur cōcordando ple/nitudinem potestatis papalis cum ipa plenitudine potestatis concilij.

Drationabilē contra

symoniā ꝛ symoniacos reformatio
nē offerunt ꝓpositiones que sequū/
tur. quaꝝ declaratio tā scriptis iaz
editis q̄z viua voce poterit apparē.

Prima propositio

Ainis principaliter intētus
recipiēdi tpalia ꝓ ministra
tione spūaliū reddit homi/
nē ꝓprie symoniacū in foro ꝯsciētie
et ad deū. et si hāc intentionē apertis
ad extra monstret indicijs censen/
dus est in ecclesiastico foro symoni
acus vel de symonia vehementer
suspectus. Scđa ꝓpositio.

Ainis ꝑncipaliter intent⁹ acci/
piendi tpalia ꝓ āministratiōe
spiritualiū tanq̄z ibi sit adequatio
vera precij ad preciū sicut est in cō/
mutatione tpaliū ad inuicez reddit
hominē ꝓprie symoniacū

Tertia ꝓpositio.

Ainis ꝑncipaliter intent⁹ vt ꝑ/
us reddit hominē ꝓprie hereti
cū si faciat hoc ex damnato intelle/
ctus iudicio quasi tale aliq̄d possit
de facto aut debeat de iure fieri. et
hoc si ꝑtinatia concomitet

Quarta ꝓpositio

OBligat⁹ ministrare spūalia sicut
sūt sacramenta et bñficia eccle
siastica pōt rationabilit̄ et licite ha
bere respectū ad tpale commodum
mercedem et ꝑmiū quāuis min⁹ ꝑn
cipale et secundariū

Quinta ꝓpositio

OBligatus ministrare spūalia
et ministrans ea habet verū ius et
potestatem recipiendi tpalia absq̄z
hoc ꝙ mendicet ea. et sub hac intē/
tione licet minus ꝑncipali pōt vel
potuit obligare se ad ministrandū
spūalia et ꝓ mercede vel stipendio
vel cibo et sua sustentatione recipe
tpalia sicut exemplificari posset in
omni statu ecclesiasticoꝝ tā secula/
riū q̄z religiosoꝝ a maiorib⁹ ad in/
fimos Sexta ꝓpositio

OBligat⁹ ministrare spūalia et
ministrans ea sub spe vel expe
ctatione vel intentione ꝙ recipiat
tpalia pro sustentatione ministri et
mercede vel cibo opar[ij] nō ideo cō
uincit̄ symoniac⁹ sicut nec ille q̄ dat
tēpalia sub spe recipiendi spūalia.
imo staret ꝙ peccaret nō tradēdo
ea. sicut in casu ministrans peccare
posset abijciendo vel reprobando
talia dona seu poti⁹ mercedem et sti
pendia Septima ꝓpositio.

Ecclesiastic⁹ ministrās ex debi
to sue ꝑlatōis vel officij bapti
sma. ꝯfirmationē. eucharistiā. ꝯfessi
onē. ordies. extremā vnctionē. sepul
turā. et ita de reliq̄s spūalib⁹. nō iō
ꝯuincit̄ symoniac⁹ si añ vel post mi
nistrationē recipiat tpalia ab illis
quib⁹ ministrat spūalia

Octaua ꝓpositio

Ecclesiastic⁹ officiās ex debito
bñficio suo sic frequētādo ho
ras canonicas vł exeq̄as mortuoꝝ
nō ideo ꝯuincit̄ symoniac⁹ si recipi
at aut recipe intendat distributōes
tpales assignatas illis q̄ talib⁹ assi
stūt officijs etiā dū aliq̄ñ sub hac in

ꝑtentione mercedis vadit ad aliqđ
officiū ecclesiasticū al's ꝓ tc̄ nō itur⁹
Exempli gratia si cuilibet etiā religi
oso qui interesset magne misse in ec
clesia Constantieñ. quotidie distri/
bueret vnus floren⁹ .cōstat q̄ multi
interessēt qui modo nō intersūt nec
alias interessent. nec īđo symoniaci
essent iudicandi

¶ Nona ꝓpositio

Ecclesiasticus p̄zlat⁹ aut alius
ɔferēs bñficia ecclesiastica nō
ꝑ̄deo cōuincit symoniac⁹ si recipiat
a bñficiatis aliqua tp̄alia.

¶ Decima ꝓpositio

Extirpatio symonie nō ita dꝫ
ꝓcurari q̄ ducant homines
in maiora pericula et scandala per
nimiā symonie restrictionē vbi non
est vel nō pōt esse symoniac⁹ si hab/
beat intentōis vera directio nec ita
q̄ ecclesie vel ecclesiasticorum do/
tatio debita. iure diuino euacuetur
vel fraudet sub hoc reformationis
pretextu velut a demonio meridiāo

¶ Undecima ꝓpositio

Extirpatio symonie ꝑmo facien
da est cordib⁹ hominū osten/
dendo qualiter in corde vel intētio
ne symoniaca prauitas ɔmittit. et
qualis debeat haberi cordis inten
tio dū in ministratione spiritualiū
fit vel expectat tp̄aliū receptio

¶ Duodecima ꝓpositio

Extirpatō symonie ab ecclesia
sancta dei in capite et in mem/
bris salubrius facienda est inducen
do homines ad timorē dei et ad cu

stodiā mādatoꝝ suoꝝ ſm legē euā
gelicā q̄ꝫ ꝑ solā iuriū penaliū ɔsti/
tutionē quoꝝ multiplicatio forsitā
magis esset restringenda q̄ꝫ augen
da. multa eīn reputant vel puniunt
tanq̄ꝫ symoniaca que symonie rati
onem ꝓ̄p̄rie nō ɔcludunt. et ita faci
unt viam dñi artā magis q̄ꝫ oportet.

Onit ad declarationē ꝑmisso/
rum ꝓ nunc alias posita hec
vnica distinctio. Resoluendo mate/
riā de symonia possum⁹ inuenire di
stinctionē quadruplicē de intuitu vl'
respectu cōmodi tp̄alis pro spūali.
pōt eīn intuit⁹ ferri ad tp̄ale cōmo/
dū. primo tanq̄ꝫ ad preciū rei spūa/
lis quasi sit adequatio valoris vni⁹
rei ad alterā. sicut est in emptione ⁊
venditione ciuilibus. Pōt secundo
ferri intuitus ad ɔmodū tp̄ale tan
q̄ꝫ ad motiuū ꝑncipale dandi spūa
lia vel ad finem vltimū in quo sistit
intuitus spūale ɔferentis. Pōt ter/
tio ferri intuitus ɔmodi tp̄alis tan
q̄ꝫ ad motiuum min⁹ principale vel
ad finem subordinatū sub vltimo
fine. Pōt quarto ferri intuit⁹ ɔmodi
tp̄alis tāq̄ꝫ ad rē debitā iure diuino
ꝓ sustentatōne illi⁹ qui spūalia submi
nistrat iuxta doctrinā xp̄i et aposto
li. Qz dignus est operarius mercede
sua. Tunc ad ꝓpositū dicim⁹ ꝓ re/
sponsione succincta et solita q̄ pri/
mus intuitus et secūd⁹ sunt vere sy
moniaci de iure diuino et humano
Et si ɔcurrat error intellect⁹ q̄ scꝫ
talia possunt fieri. sic in ꝑmo dicit.
vel q̄ licite fiant sic ponit in vtroq̄ꝫ

modo. tunc incurrit heresis ꝓprie dicta. et habendi sũt symoniaci tales heretici ꝓprie dicti si sint ꝑtinaces. Dicim⁹ ꝯsequenter ꝙ si ferat̃ intuitus tertio et quarto modis. ille põt esse licit⁹. imo laudabilis et meritorius ac debitus. hoc tamen attento ꝙ obseruet̃ illud apli. Ab omni specie mala abstinete vos. hoc ẽ ꝙ administratio spũaliũ facta sub altero tali intuitu non appareat fieri ex modo suo. intuitu primo vl' secũdo vt si non exercent̃ spiritualia. si non prius dent̃ tꝑalia. aut si turpiter exigant̃ et cũ scandalo et auaricie nota in quibus casibus possent habẽi suspecti de symoniaca prauitate sic agentes. et hoc presumptiõe iuris vel facti. et possent in hoc casu ipi tanq̃ tales iudicialiter euocari

Explicit tractat⁹ de symonia mgr̃i Johis de Gersonno Cãcellarij parisieñ. sacre pagine ꝓfessoris excellentissimi.

Tractat⁹ de solicitudĩe ecclesiasticoꝝ ad fratres celestinos ꝯtinens. lxviij. particulas

¶ Primũ dubiũ

Fient responsio sup dubijs sequẽtib⁹ vñ crebro solicitudines ꝯsciẽtiaꝝ i ecclesiasticis et religiosis oriunt̃.

Scd̃m dubiũ ¶ Si liceat ecclesiasticis maxime religiosis dũ ꝯferũtur eis tꝑalia se et successores suos obligare ad certa et deťminata suffragia in missis vel alijs officijs ecclesiasticis sicut hꝫ vsus cõis. Solutio ꝑticl'a. xiij. q̃ ꝓsupponit alibi tractata de symonia.

Tertiũ dubiũ ¶ Si liceat omittere tales obligatiões sine reatu pcc̃i mortalis. presertim qñ vident̃ grauiores q̃ꝫ oꝑtet ex euentu vel aliunde. Solutio ꝑticula. xij. et a. xix vsq̃ꝫ xxxij.

Quartũ dubiũ ¶ Si meli⁹ essꝫ ꝙ ꝯferentes tꝑalia starẽt in sola generalitate ꝓ suffragijs habendis. et si ad hoc et qũo monendi sunt. Solutio ꝑticula. xvij. et. xviij.

Quintũ dubiũ ¶ Si in casu scd̃i dubij necessaria sit et secura dispensatio supioris ꝓlati vel pape vel ordinarij. Solutõ. ꝑticula. xxviij. vsq̃ꝫ. xxxij.

Sextũ dubiũ ¶ Si liceat ecclesiasticis bñ et sufficient̃ fũdatis recipe nouas obligationes cũ augmento seruitij. Solutio ꝑticula. xxxiij.

Sextuz dubiū. Si liceat sine au gmēto seruitiū ita q̄ nō p̄ses dicant̄ misse vl' obit' s̄t q̄uis hoc intendāt tpaliū collatores. Sol'. ptī. xlix.

Septimū dubiū Si liceat admit tere sup f̄res iaz fundatos alios q̄ habeāt speciales cellas et obligati ones ad suos institores alias q̄ re liqui fratres Solutio cū. viij. ix. x. et xj. dubijs. ptīcl. xxxiij. xxxv. xxxvi

Octauū dubiū Si liceat se obli gare q̄ oīs fruct' sp̄ualis in missis et alijs q̄ obligat' dicet cedat in vti litatē tpalia offerentis

Nonū dubiū Si tantū pro sūt suffragia dū sūt p̄ plurib' q̄n/ tū si fierent p̄ vno vel paucis. et p̄/ sertim illi q̄ facit

Decimū dubiū Si debens vnā m'ssam possit alios adiungere sine defraudatione illi' q̄ missaz pe tijt aut instituit

Undecimū dubiū. Si necesse sit sp̄ p̄ specialib' fundatorib' ora/ tiones facere speciales marie dum hoc instituerint licet nō specificādo modū et quis mod' tenebit̄. Solu/ tio ptīcula. xxix. cū dnq̄ seq̄tib'

Duodecimū dubiū. Si liceat p̄ loco soleniori i sepulturis vel p̄ ali is pompis exeq̄az pacisci verbo vl' intentiōe de maiori tpaliū collatōe

Tredecimū dubiū Si discrete faciūt obligātes se ad suffragia p̄ alijs q̄n inde min' valēt vt videt̄ p̄ seipis et nō est ocpatio tpalis omo ni ad sp̄uale. Solutio hui'. et. xiiij. ptīcula. xlv. cū trib' sequētib'

Decimūquartū dubiū Si cau te faciūt religiosi qui leuit admittūt ad p̄ticipationē omniū bñficiop̄ p̄ illos q̄ bñfaciūt eis vel qui petunt

Decimūq̄ntuz dubiū. Si obli gat' ad orōes vocales sit absolut' ab obligatione dū eas dicit sine at tentōe vel deuotione vel affectione aut solicitudine. nā attentio est que dam solicitudo. Solutio istius et se quentis p̄ticula. lv. vsq̄ ad finem

Decimūsextū dubiū Si suffi cit generalis intētio qua vult ecclesi/ asticus vel religiosus orare speciali us p̄ bñfactorib' q̄ p̄ alijs. super qua specialitate quātificanda se re fert ad deū qui ponderator est me/ ritorum.

Prima particula

Oltre soliciti esse Mat. vi Luc. xij. Jubet hoc ip̄m' abbas nr̄ JBs xp̄s in cui' sp̄u salubri ter instituti clamamus Abba pater. Consonat ap̄ls eius magn' prior in religione xp̄iana di cens Corinthijs in p̄sona omnium Uolo vos sine solicitudine esse. Sz mox subintulit vtilē et necessariam de solicitudine distinctionē ne vel si bi ip̄i vel alijs oforte. b' suis otrari' videret̄. Qm̄ sermo frequenē ad so/ licitudinē cē tra dehdem inertiā ex/ hortat̄. Ait em̄. Qui sine vxore ē so/ licit' est que dnī sūt quō placeat do qui aūt cum vxore est solicit' est que mundi sunt

Secūda pticula.

Ecce habem' solicitudinē ꝛ solli citudinē. vna ē dei. altera mū/ di. vna spūalis altēa tpalis. vtraqꝫ siquidē bona. Alioqn culpata fuissꝫ vxoratoꝝ cū sua solicitudine condi tio. pma tn̄ melior atqꝫ dignior adeo vt vacatio dici possit. et dicat tam hic q̄ȝ ab aplo pma Coꝝ. vij. Uolo vos inq̄t sine solicitudine esse Et alibi ad Phil. iiij. Nihil soliciti sitis. Et p ps dn̄s. Uacate inq̄ȝ et vide/ te qm̄ ego sū de'

Tertia pticula

Felix ista solicitudo vacans et vacatio solicita qualē habere licet decet et expedit illos pcipue q̄ celibes esse sine tribulanti iugo vxo rū nedū elegerūt sed vouerūt q̄les vos elegit et assūpsit abbas noster xp̄s o patres et fratres. celestini in q̄s ad pn̄s alloquit solicitudo dile/ ctionis mee quā suis impulit questi/ uncula ꝑ stimulis zelus vester religi osus iuxta verbū ꝓpheticū Michee. vi Ambulare cū deo suo

Quarta pticula

Sensit itaqꝫ vester i dn̄o timor cui' vis est s̄m pphm reddere timentē solicitū. Sensit inq̄ȝ quēad/ modū frustra fuisset assumpta solici tudo vacās deo si quadā retrospe/ ctione seu tergiuersatōne corrueret in mundi solicitudinē et iam nō tm̄ vana esset quasi finē nō assequens vacationis verū damnabilis iudi caret et reproba si in damnabilē re probā q̄ȝ solicitudinis peccatricis foueā preceps laberet qualē dissua det maxime sermo preposit' Nolite ait xp̄us soliciti esse ꝛc.

Quinta pticula

Queret forsan nouitioꝝ aliq̄s que sit ꝛ qualis hec solicitudo culpabilis. Nā de tolerabili mūda/ noꝝ satis insinuatū est. ꝛ de quadā altera ocio sancto diuisa videtur admonita ꝫ non criminata fuisse illa marie sedentis ad pedes Jhu soror Martha martha inquit Jh̄s solici/ ta es et turbaris erga plurima. por ro vnū est necessariū. Utuero tota admonitionis xp̄i series cū exposito rib' suis in illa ꝓhibitione solicitu/ dinis sicut mathe' et lucas referūt dat intelligi solicitudinē malā esse q̄ nō est prudētis et sagacis ꝓuidē tie neqꝫ necessitatis. sed est vel diffi/ dentie vel pfidie vel cupiditatis cu riose et anxie de quib' nō est modo p singula disserendum .

Sexta pticula

Veniam' igit p compendiū statī ad pie solicitudinis vestre in dn̄o questiōes q̄ solicitudinē refor/ midāt impiā dū piā imo necessariā cogunt amplecti Manet apud vos o pr̄es et fratres ꝓfundo corde fir mata monitio aplica hebreoꝝ. iiij. Sint mores sine auaritia contenti pre sentib'. Nihilomin' aspicitis illa esse

nccĩa q̃ ocedit sobẽ apl̃us.i.Thi.vi: Habẽtes alimenta et q̃bꝰ tegamur his ɔtẽti simꝰ. Bñ suades o magne ꝓor aplẽ placet id qḋ apponis his ɔtẽti simꝰ. Atrũ alimẽta et ea q̃bus tegamur optet hr̃e. Nõ ãt hoc ipm̃ totũ vl̃ labore nr̃o q̃ diuis mãcipamur officijs vel hostiatim mẽdicando q̃ nequaq̃ȝ discurrere ꝑ vicos et plateas instituim̃ꝰc btinẽ fas nobis ẽ. Deniq̃ȝ nihil eq̃us ẽm oẽȝ legẽ eẽ deducit apl̃s.i. Cor.ix.q̃ȝ q̃ altario deseruit de altario et viuat

particula. viij

VE ve mũdo a scãdalis. ve scãdala spargẽtibꝰ ꝓbilibȝ demonijs In via hac qua ãbulabã ɔq̃riẽ ꝓbi abscõderũt supbi laq̃uȝ m̃. Et rursus. Juxta iter scã.po.m̃. Electa est ecce sub triplici religionis voto via paupratl. vt solicitudo noxia diuitiaꝝ cruẽtans et enecãs vitaret̃. Electa via castitatis ꝑpetue contra solicitudinẽ alligãtẽ vxori cũ tribulatõe hmõi. Electa via ɔ̃elictionis ꝓprie volũtatis ꝑ obediẽtiã contra solicitudinẽ tot dubitatõnũ. tot scrupuloꝝ. tot discriminũ q̃lia ꝓpria volũtas se dũ ducẽ vult se seducẽs incurrit. Pudet heu piget q̃ȝ recordari q̃ntis et q̃libꝰ apud nõnullos de ẽmentis oĩa sũt in oppositas exorbitatões euersa subuersa q̃ȝ. Jaȝ heu nimis apparet ꝟitas pabole xp̃i q̃ mõ dũ hec relegerent̃ lecta ẽ i ecc̃ia de immũdo spũ q̃ cũ exierit ab hõie tandeȝ redit et adducit septẽ spũs neq̃ores se dũ inuenit domũ vacãtẽ. nõ q̃deȝ vere ꝫ sola simulatõe sic̃ et solis extrinsece ꝓfessiõis scobis ficte mũdata est.

particula viiij

Et vtiq̃ȝ neq̃ȝ et immũdꝰ spũs cupiditas que radix oĩm maloꝝ et doloꝝ fuitꝰ ab apl̃o et mãmona dr̃ iniq̃tatis a xp̃o. Sȝ nõne neq̃or est simulata pauptas q̃ sub voti velo latẽs tota diuitijs inhiat tota solicitudinibꝰ earũ pũgit̃ et intꝰ et ex cõtinuis miris q̃ȝ modis laceratur. cruentat̃. dissipat̃. Cui nãq̃ȝ poterit esse dubiũ solert̃ attendẽti q̃n spũs auaritie neq̃ȝ iaȝ secũ adduxerit septẽ spũs.i. vniuẽsitatẽ vicioꝝ neq̃ores se. Simulata q̃ppe sic̃ ait Augꝰ. eq̃tas duplex est iniq̃tas. nõ secꝰ ꝫ loco. dic q̃ȝ ficta et vota pauptas sĩ ẽ pauptas spũs. nõ pauptas virtꝰ nõ amica bonis moribꝰ frugalitas ꝫ duplex iniq̃tas. q̃ȝ et vere cupiditas ẽ et simulatio nec hic sistit̃. Sed ꝓgrediẽs istic voti fractionẽ fũdatoꝝ defraudatõeȝ. primoꝝ factꝰ. dictis et exẽplis scãdalisatõeȝ inueniet. Demũ subit illud ve xp̃i dictũ phariseis ꝓ talibꝰ in religiõe penitꝰ lapsa versãtibꝰ q̃les hic solos plangimꝰ. Circuitis mare et aridã vt faciatis vnũ ꝓselitũ.i. nouitiũ in religione. et cũ factꝰ fuerit facitis eũ filium gehẽne duplo q̃ȝ vos. Eccẽs.v. q̃m displicȝ deo infidelis et stulta ꝓmissio. et melꝰ ẽ nõ vouẽ q̃ȝ post votũ nõ reddere

particula. xi

SIste tandẽ amice siste calamũ quẽ indignatõ tua rapit vltra

longe q̄ inchoādo ꝓposueras. Et
q̄ doctrinā bonā datura es distra/
heris satyra q̄ nulla vnq̄ orōe. nul
la ɔclamatōis acrimonia satis erit
reprobāda Reuertamur ad ꝓgres
sū finis intēti resumētes illud vñ ar
ripuit nos maloꝝ recogitatoꝝ pser
tim apud nō paucos nr̄i tpis religi/
osos anxi⁹ dei timor xp̄iana q̄ pie/
tas et miseratio fraťnaľ. Illud erat
ɔpire q̄ pacto pauptas rligiosa va
caret absq̄ solicitudine vict⁹ et vesti
t⁹ Inueniūt fateor vos interrogā
do fatemini ples crebro pungitiui
ɔsciaꝝ scrupuli nō sinentes timoro
sos fr̄es implē cū pace vbū xp̄i cū
aplica monitione. nolite soliciti esse.

Particula x

Sunt āt i genē tres in ɔq̄sitio
ne vict⁹ et vestit⁹ neq̄ stimuli
vn⁹ symonie. ali⁹ vsure alter fraudu
lentie. Solicitať nimirum timorata
mēs ne forte misceat se inť dātē tpa
lia p spūalib⁹ recipiēdis et ɔtra
labes symoniace prauitatis. q hoc
vtiq̄ frequēť ve ve ꝓuenit dū non
habeť directō dū lumē intētōis nr̄e
q̄ dr ocul⁹ corpis oim actionū nr̄a/
rū est tenebre. Solicitať pterea ne i
redditib⁹ ɔpandis. qr nō sp inueni/
unť ad ppetuū reddať ɔtract⁹ vsu/
rari⁹ ex adiecta ɔditōe seu pactōne
de facultate totiēs q̄tiēs redimēdi.
Sup hac vo duplici q̄ōne solicita
scrupulosa q̄ pñt hr̄i q̄dā opuscťa
nr̄a nup edita si tn̄ cū magnis talīū
tractatorib⁹ visa fuerint numerāda

Particula xi

Super est ad pn̄s inuestigare et
inuētos s' tollē q̄rtū inuēit sator boni
semis xp̄s zizāioꝝ fraudulētoꝝ acu
leos q̄s latebrosa nocte dū dormi/
unt p negligētiā hōies supseminat
inimic⁹ hō sub obtētu ɔq̄sitōis vict⁹
et vestit⁹. Hoc etiā precipue vr̄a p
questiūculas solicitudo scire deside
rat. Et qm̄ defraudatō directe con
trariať iustitie. tot modis inuēiem⁹
defraudationē q̄t iustitiā fieri. oppo
sitoꝝ q̄dē eadē est disciplina. Diciť
āt iustitia vt⁹ ad alteꝝ vel sic ad al
terū reddēs vnicuiq̄ qd suū ē. Por
ro iustitia ample sūpto vocabulo cō/
paľ ad deū et ad ꝓximū. imo q ad
se ipm sic ad alterū ꝓut in pnia fit
dū spūs carnē subijcit seruituti. Sic
erit defraudatio vna ad deū. altēa
ad ꝓximū. tertia q̄ metaphorice di
cta ad se ipm Et pmit⁹ de ꝓximi de/
fraudatōe qr notior est. videam⁹ et
ɔclusiones deinceps inseram⁹

Particula xij

Solicitudo pia ɔferētis tpalia
defraudať si sua intētio a reci
piēte nō seruet. hoc eñ ꝓprie sonat
fraus et dol⁹ dū ptendiť vnū et fit
alteꝝ. sic dr d testatore q fraudat⁹
est si sua differatur aut non impleať
intētio. neq̄ tn̄ accipiēda est d q̄uis
intētōe. Nō eñ cadit sub obligatio
nis recta lege neq̄ intētio si saluti ɔ
traria si morib⁹ absona. Si in dete/
riorē exitū ei⁹ obseruatio sit ventura

qualis esset intentio palā symonia-
ca vel vsuraria vel furi p̄iudicās ali-
eno vel deo sētis qꝫ suis nō honesta
Cōclusio .ij.

particula .xiij.

Solicitudo pia cōferēns tp̄alia
dirigi dz ad sustentatōez mini-
stri illi⁹ tp̄alē faciēdā a quo sp̄ūalia
req̄runt. Iste sic̄ dēz iust⁹ ꝓpri⁹ ⁊ ver⁹
est titul⁹ suscipiendi sp̄ūalia. Et hoc
supponat ad p̄ns tanq̄ deductū suf-
ficient in matēia de symonia vbi de
directōe cordis forma dat. Aduero
plerūqꝫ fit vt mentiat iniq̄tas sibi.
nūc p ignorātiā affectatā ⁊ ideo cul-
pabilē. nūc p negligētiā q̄ nō tanta
solicitudine q̄rit agendoꝝ veritatē.
Expedit igit ad p̄ticulares descen-
dē casus nō q̄dez ad oēs aut singu-
los. hoc em̄ nobis est impossibile.
cū varij sūt sine numero. ⁊ ita varij
qꝫ vna circūstātia qn̄qꝫ posita qn̄qꝫ
deficiēs iudiciū sapiētis variare cō-
pellit et hoc cū admiratōe paꝝ sa-
piētū. nec ad oia circūspicientiū. Que-
siuit vn⁹ anachoritaꝝ a q̄dam p̄re.
Pater debeo tēptatiōes admittere
aut ptin⁹ eas abijcē. Admitte inq̄t
Accessit alt̄ cū eadē petitōe. Abijce
inq̄t nec admitte. Nōne ↄtraria vi-
dent p̄ūt admitte. non admitte. Sic
apud sapientē ꝓuerbioꝝ. xxvi. Ne
respōdeas stulto iuxta stultitiā suā.
Et ibidē. R̄n̄de stulto iuxta stultitiā
suā. Sic in euāgelio de mōstrandis
et nō monstrādis opib⁹ bonis hēs

particula .xiiij.

Quia in re colligit vn̄ talis et
frequēs error in moralib⁹ iudi-
cijs venit. Sūt q̄ solis intēdūt gene-
ralib⁹ regulis vt sūt ꝓuerbia et au-
ctoritates scōꝝ. Sunt q̄ ad sola sin-
gularia dāt se totos. nullā ad p̄ma
p̄ncipia resolutōez h̄ntes. qꝛ vel ne-
sciūt vel negligūt. aut toti l̄rales et
sine spiritu carnales sūt. vel exceccat
eos ꝓpria malicia hec aut illa. Sūt
alij circūspecti simul et prudētes q̄
singularia caute colligūt et sapient
ad regulas resoluūt generales. col-
ligētes parit q̄ fuerit rō date legis
qn̄qꝫ p eleuationē mentis ad regu-
las diuinas qn̄qꝫ ad hūanas. Primū
fit p virtutē quā vocat Arl. gyromi-
cā. Alteꝝ p epikeiā quā dicē possu-
m⁹ bonā eq̄tatē Et qm̄ rarissimi sūt
tales circūspecti. req̄rit em̄ cū erudi-
tione long⁹ expiētie vsus. non expe-
dit passim ab oīb⁹ q̄rē solidū pro
moralib⁹ ↄsiliū. neqꝫ sit̄r p̄sumē illō
dare q̄sqꝫ debet. p̄sertim nō habita
cū suis circūstantijs oīb⁹ vera ca-
sus forma qui querit.

Particula .xv.

Et certe frequēs istic ab inq̄rē-
tib⁹ solet interuenire defect⁹. Et
cū ius ex facto oriat q̄d mirū si mis-
sione fit deceptio. Nō q̄dez sp ex re-
spōdētis s; ex inq̄rētis vicio. aut cre-
bri⁹ ꝓpt fantasiā. parū instructoꝝ q̄
se palogisāt decipiūt et sophisticāt
putātes casus aliq̄s esse siles q̄s ex
vnica qn̄qꝫ circūstātia addita vl re-
mota vel nō attētā ↄstat ꝓsus esse

dissiles vel aduersos. Exēpla tacta sūt et apud medicinā dandā ptz ꝗ vitiū. dū vnus ibi visus arrogant̄ pe rit in hac aut hac medicina danda applicabit vnā receptā ad morbos ex causis oppositis ortos non atten dēs aliud esse qđ sanat calcaneū et cecat oculū.

Particula. xvi

Omittam narrationes sup hac re vulgares nec referam quomodo iustā pinde rōez vel nō valeāt aduocati ptendē. dū casū oēz ad se delatū iustificandū suscipiūt. et veniam ad alias ɔclusiones cū suis modificationibus. inuestigādo pcipue de sustētādis ministris eccīe intētio q̄lis et q̄ sit tenēda p eū q̄ sustentat̄ et recipit siue sit vnus. siue sint ples secularis aut religiosus. et sit ɔclusio. iij

Particula. xvij

Solicitudo pia ɔferētis tpalia si vult p̄t in sua genēalitate suffragia reqrē ꝛ sub hac intētione sola stādo nō min merebit̄ sepe apd deū q̄z pticulari exigendo. Nō hz p̄ma ps dubitatōez. scđa ps vtiṅ spūalib oculis quales sūt oculi columbini sponsi et spōse in cāticis aspicētur. qm̄ apud illos pspicua essz q̄ cognoscūt oīa bn̄factoꝝ oīm quantulibet occltoꝝ p̄mia reposita apd deū ꝓpt̄ quē et in quo fiūt. Verum pauci sūt spūales hmōi q̄ nō miscē turent grano purissimo caritatis illud sēminādo q̄daz zizania vanitatis. Fit qꝫ illud virgilianum. Infelix lolīū et steriles nascunt̄ auene. Quoi ɔformit̄ illud euāgelicū q simul exorte spine suffocau erūt semē verbi et fructū boni opis

Particula: xviij

Conclusio. iiij.

Solicitudo pia ɔferētis tpalia p̄t et dz āmoneri clā aut palā p p̄dicatores aut alios sup p̄missa veritate p directione puriori intentionis sue. Suadēda q̄ppe sūt bona cū dissuasione maloꝝ. Nihilomin obseruet̄ illud antiq̄ puerbiū Ne q̄d nimis. qꝛ q̄ nimis emungit elicit sanguinē. Nimis in sup exacuens ferrū qn̄qꝫ vel hebetat vel consumit ip̄m. Satagēs deniqꝫ totū q̄cq̄d seuerit aut messuerit purū esse non habens aliq̄d zizanioꝝ neqꝫ paleaꝝ. q̄ni frustra. q̄ni stulte sepe conet̄ ꝛ dānoīe fatiget̄. Nunq̄d eligibilius est granū aliqđ vel impurū q̄z nullum colligē? Quo circa dicam oīo.

Particula. xix

Cōclusio. v

Solicitudo pia ɔferentis tpalia p̄t cū bōa venia imo et cū gr̄a ɔditiōes certas apponē explicatias intētionis sue. sufficē in p̄mis debet ad ɔsensū h ɔ̄tatis vsus toti cōis eccīe q̄ sic hz et recipit. cui siq̄s detrahit imprudent̄ se decipit. Sūt āt tres conditiones ꝓpt̄ q̄s pie p̄t ɔferēs apponē limitatōes certas. vna cōcernit psonā recipientē. altēa psonā ɔferentē. tertia psonā affinē vel attinentē.

Particula: xx

Attende et videbis expediens
esse psone recipiēti ꝙ limitetur
ad certa suffragia q̄tin⁹ reddat ani
m⁹ ei⁹ magis solicit⁹ debitū solue͂ et
int ētione suā in deū dirige͂ quatin⁹
ꝑterea maneat ei⁹ ↄsciētia securioꝛ
quo poterit agnosce͂ ꝙ obligatione
soluta q̄et⁹ manet. nec puipēdēde sūt
due rōes iste q̄b⁹ addit͛ tertia Con
stat nāq̃ʒ apud deū q̄ nouit oīa. qui
et dicit. Ego de⁹ et nō mutoꝛ. nihil
esse nc̄citatis apire nr̄as intētiones
et affectōes expone͂. hoc g⁹ req̄rit͛
ꝓpter nos orātes vt scʒ exhibeam⁹
nos tales nobis ip̄is quale͂ cupim⁹
ce͂ deū nobis pios amicos sedulos
ↄpatiētes et ita de reliq̄s affectib⁹.
Sʒ q̄s nesciat ꝙ orans plus moue
tur et afficit͛ in se ip̄o dū ad pticula
ria respicit. dū bn̄factoꝝ munera. dū
obligatōes. dū intētōes. dū nc̄cita/
tes ↄsideat q̄ʒ i quadā vniuersalita
te se tenēdo

particula. xxi.

Videbis rursus circa psonā cō
ferentis expediēs esse frequen
ter ⁊ necessariū aliq̄n suffragia limi
tare Prio si ad illa suffragia teneat͛
vel ex voto vel ex sacerdotis iniun/
cto vel ex alteri⁹ testamēto. legato.
vel mādato. Certū est ꝑinde suffra/
gia ecc̄ie vel singularis persone non
tātū valere ꝓ mille aut oīb⁹ q̄ntū
si ꝓ vno fiant. et hoc ad p̄ns suppo
nat͛ ex alijs opusculis. Nec est ↄtra
uersia qualiscūq̃ʒ apud doctores de
suffragio satisfactōis ⁊ redēptionis
sicut exēpla ciuilia et quotidiana cō
uincūt de debēte centū francos q̄ li
berarent͛ cētū ꝓ se solutis. sʒ additis
secū decē sotijs in pticipatōe libera
tionis. ↄtraria ei⁹ tantundē liberatio
tardaret͛.

Particula xxij

Videbis deniq̃ʒ circa psonā af
fine͂ vel attinentē psone ↄferē/
tis referre q̄ʒ plurimū si viderint et
senserint p successiones tēpoꝝ ⁊ ge
nerationū ꝙ talis parens eoꝝ vel
affinis talis fuit pie solicitudinis vt
ꝓ se et suis talia fieri cōstitueret pie
tatis officia. Nonne mouent͛ ac cō
mouent͛ ꝑinde ꝑces cū graꝝ actōe
et laudib⁹ ad deū deferre. Nōne ꝓ
babile est eosdeʒ animādos fore vt
queādmodū ille fecit ita et ip̄i faci/
ant. deductio latioꝛ ptʒ aduertenti

Conclusio. vi

particula. xxiij

Solicitudo pia cōferentis tpa/
lia p̄t cū bono corde neduʒ in
suffragijs cōditōes appone͂. sʒ cū h̄
loca certa et honorabilia sue sepeli/
tōis elige͂ cū appensione insigniorū
seu tituloꝝ cōscriptōe iuxta sui stat⁹
qualitate͂ sic de pompa funealiū di
ceret͛ Sequit͛ hec ↄclo p deductōes
ꝑcedētes. et q̄m inueniunt͛ sc̄tissimi
p̄res talia curasse. nā pie recogita/
ta cedūt oīa ad honore͂ magnificū
dei ⁊ ecc̄ie tā militāt. q̄ʒ triūphant.
et ad fide͂ spe͂ q̄ʒ resurrectiōis astru
endā et incredulōꝝ cōfutatōeʒ ꝓfi
ciūt. Veritas ē talia oīa cōuerti nc̄
in bonā nūc in malā ꝑte͂ ꝓ facientiū
ꝓ cōferētiū. ꝓ recipiētiū. ꝓ inspicie͂
tiū. ꝓ interp̄tantiū diuersa et aduer
sa q̄litate. neq̃ʒ oīno alit͛ inuenies

in opatõib' hũanis extrinsec' exhibitis. Ad qd adduci pt illd comuni. Talia sũt oĩa q̃lis est anim' vtentis Queãdmodũ de diuitijs aut paupertate dixit sapiens ꝙ substantia pauperis ẽm cor eius

¶ Particula xxiiij

FUndamentũ suscipit h loco saluberrimũ illud xpi pceptuꝫ ab aplo repetituꝫ. Nolite iudicare. Qd vtiqꝫ de talib' ad vtrũlibet indifferẽtib' intelligit cẽ pceptũ vt q̃ mãducat nõ mãducanrẽ nõ spnat. et ecõtra. Qui offert tpalia nõ offerentẽ nõ spnat illinc abbas pastor dic inq̃t sp tibi. tu q̃s es. Et ne iudices quẽq̃ꝫ. Sic et saluabit hũilitas. et curiositas supba piculosa temẽana et inquieta confundetur

¶ Particula. xxv

¶ Conclusio vi.

SOlicitudo pia oferẽtis tpalia defraudat si nõ impleat obligatio vel pmissio vel conuẽtio secũ facta cessãte causa legitima non implẽdi. Cõseq̃t ad pma hec. vij. oclo. Restat solũ difficultas in assignatõne cãꝝ seu casuũ q̃b' et qñ pt ptermitti a recipiẽte illud qd cõferẽs instituerat. vna cã est necitatis. altera maioris vel vrgẽtioris vtilitat. tertia p dispensatõeꝫ supioris auctoritatis q̃ duplex est. vna supma papealia ordinaria prelatoꝝ.

¶ Particula. xxvi

NEcessitas incũbit nũc ex impotẽtia vel infirmitate recipienti. nũc ex fortuitis demolitõib' ecciaꝝ ex dissipatõib' hẽditatũ atqꝫ redditũ q̃b' sustẽtãd' erat minister ecclesiastic' cui' bñficiũ qd dabat pter officiũ si psus deperijt nõ videtur astrict' remanẽ seruitio nisi fortassis obligatio remaneat aliunde.

¶ Particula xxvij

POrro maior aut vrgẽtior vtilitas puenit q̃nqꝫ p tpis successũ. Ubi optet iuxta verbũ iuristaꝝ ꝙ alia rõ reformet pactũ. Nec ẽ illud mirabile insolitũ vl' impossibile. cũ in iuramentis et votis generalit emissis de futuro plerũqꝫ sic eueniat vt q̃ generalit pmissa bõ esse videbant fiãt in casib' pticularib' vl' nõ obseruãda vl' mutãda qꝛ noxia sũt vel inutilia morib' vel dissona ecciasticis ritib' seu boni maioris impeditia Suppetũt exẽpla frequẽt siq̃s aduerterit vt si q̃tidie dicenda sit missa de req̃eꝫ. veniet dies natal' dñi. dies resurrectõis ei'. dies pentecostes. Cõueniũt parochiani ad auditõeꝫ misse q̃ tũc forte nõ habetur ab alio. puto null' dicẽt tũc cãtandũ esse de req̃eꝫ

¶ Particula. xxviij

ATtẽderẽt vtinã oferẽtes tpalia q̃d pl' honoris ⁊ celebritatis affert circa dinũ religiõis cultũ et viderẽt ꝙ aliqñ fructuosi' essꝫ p suffragijs habẽdis fũdare die obitus sui missas vel alia seruitia q̃ de sctis sũt aut de tpe q̃ꝫ si i solis funeralib' huitijs sisteret. Queãdmodũ si fiat vnum annuale iuxta ritum et significationem missalis. quotidie

videt hre pl⁹ deuotõis in suscipiẽte
qm̃ natura sic hꝫ vt identitas vel
assidua similitudo causet fastidium
Nihilomin⁹ oportet iuxta et ꝓpter
ꝑmissa pias oferentiũ et recipientiũ
dueẽtiões nõ leuit abrũpe. ꝫ tracta
re reuerent. Quãuis nõ ẽ arbitran/
dũ oẽs hmõi cerimoniales instituti
ones obligatorias eẽ ſb pena pcc̃i
mortalis si transgrediant qꝛ nec de
alijs cõstitutõib⁹ lõge essẽtialiorib⁹
ordini monastico hoc est sentiendũ
Cõtẽpt⁹ ãt nihil solicit⁹ sup imple/
tione taliũ crimẽ hꝫ tã apud mona/
steriũ seu collegiũ qꝫ apud singula/
res

Particula: xxix

Ueteꝝ ꝓ dispẽsatione supioris
additũ ẽ ꝓ tertia cã qm̃ non
olm ẽ passim tales casus descĩdẽ
sub regulis generalib⁹ emergentes
ꝫ ad ꝑlatos spectat interꝑtatio iu/
ridica. ad doctoẽs scholastica. ꝑser
tim qñ põt eẽ rõnalis dubitatõ de
duplici casu ꝑori. necessitatis videlꝫ
ꝗ maioris vtilitatl. Grãdis ꝟo nũc
agiri possit discussio sup hac mate/
ria dispẽsationũ et cõmutationũ tã
in respectu dispẽsantiũ qꝫ in ordine
dispẽsationẽ ꝗrentiũ et recipientiũ
q̃ specialẽ postulat sepatũ qꝫ tracta
tũ sic et q̃vaꝫ alia cursim hic ꝑtrãsi
ta

Particula xxx

Dicam⁹ vnũ hic et nũc ꝓ expe/
diẽti tuti⁹ esse sp assumẽ dispẽ
sationẽ supioris seu cõmutationẽ q̃
vt haberi cõmodi⁹ possit ꝑ auctoritate
ab auctoritate ꝑli ꝑsertim in religi
onib⁹ exẽptis ꝙ det aliq̃s ab eo sb/
stitut⁹. sit de religione. sit ali⁹ q̃ facul
tatẽ habeat totiẽs q̃tiens videbit
dispensandi ad quẽ facilis pateat
accessus. Hoc cõsiliũ i alijs etiã ca/
sib⁹ cõscie scrupulosis salubre ẽ. sint
illi casus occulti sint publici sint sup
pcc̃is. sint sup penis et irregularita/
tib⁹ pccõꝝ

Particula xxxi

Nemũ papa rite cõsult⁹ non se
reddet difficilẽ cõcedere talia
qñ et vbi nõ apparet fraus vel laq̃/
us ista ꝗrentiũ. nõ in velamen false
libtatis malicie. ꝫ serenatõeꝫ cõscie
et dilatatõeꝫ viarũ pnie. Qua in re
colligit ex cõsequẽti de ꝑticularib⁹
exẽptionib⁹ a ꝑlatis ordinarijs ꝙ
frequent noxie sũt. nedũ ꝓpt ꝑiudi/
ciũ iuris alieni. nedũ ꝓpt cõturbatõ
nẽ ordinis ecc̃iastici et gerarchici.
verũ ꝓpt incõmodũ collegij sic exẽ/
pti. Cur itaqꝫ nimiꝝ ꝑclusit sibi re/
cursũ facilẽ ad ꝑlatũ ordinariũ dũ
q̃suiuit q̃i libertatẽ excutẽ iugũ suum

Particula. xxxij

Conclu
sio. viij.

Solicitudo pia tꝑalia cõferẽti.
si ordinauit missã esse dicẽdaꝫ
exẽpli grã die lune ꝓ se ipo. defrau
dat ꝑ recipientẽ sic obligatũ si det
talẽ missã ꝓ altero siue fiat B ex ꝑo
ri siue fiat ex obligatõe vel suscepti
one subsequẽti. Rõ ꝑspicua ẽ ꝑ de/
ductionẽ ad impossibile vel inopia
bile. Da siq̃deꝫ ita eẽ ꝙ vna missa
sufficiat ꝓ duob⁹ dabis obsequent
ꝙ sufficiat et liberabit pro tribus.
pro decem. pro centum. pro mille.

et ita ꝓ quotlibet et ꝓ toto mūdo. Dabis vlteri⁹ ꝙ nō erit melior cōditio ꝓcurantis sibi missā peculiarem Dabis deniqꝫ ꝙ ꝓ vna missa potuerūt centū habite sub voto sub ꝓmisso. sub iniūcto p̲ forꝫ pnie vel alteri⁹ iustitie solui. Cur ergo tot prebitēi tot misse ↄstituūt. cū vnus sacerdos cū sua missa vnica satis esset ꝓ omīb⁹

¶ particula. xxxiij

Vellet addere forsitan aliq̄s ꝙ recipiēs dū habebat ꝑus ad sufficientiā ꝓ sustētatōe stat⁹ sui vł ex bñficio vel patrimonio vel pie collato fraudat et peccat tā primū qꝫ se cū tota ratio ↄferēdi tp̲alia ministris ecclesiasticis videat̄ esse sua sustentatio. nō diuitiaꝝ accumulatio. vel ornat⁹ pompatic⁹. Sꝫ hec assertio durior est qꝫ optet. sup̲ qua meminī ꝑoeꝫ in quadā lectōne q̄suisse Deniqꝫ qualis ⁊ q̄nta sit mēsuratō sufficiētie stat⁹ nō p̄t sub arte tradi. Nā qd̄ vni parū est fit alteri nimiū imo fit in eodē ꝓ varietate tp̲m et circūstantiaꝝ. talis varietas q̄nqꝫ rōnabilit̄ q̄nqꝫ vero culpabilit̄. dūꝫ q̄s accipit et ascēdit statū sibi mo/rib⁹ qꝫ suis et meritis improportio/natum faciēs sibi nō de necessitate virtutē ꝫ de vicio necēitatē. Nōde ꝙ recipiunt̄ aliq̄ñ tp̲alia p̄ter vł vltra necessitatē pn̄teꝫ. aut nō ꝓ solo sta/tu recipiētis. sed ad alioꝝ ꝓuidam piam qꝫ releuationem

¶ particula. xxxiiij

Sollicitudo pie ↄferētis tp̲alia procurando sibi missā iuxta casū ꝑorē nō defraudat̄ si p̄sbit̄ recipiēs adiūxerit alios in orōib⁹ suis publicis aut secretꝭ. vt in memento. aut si offerētes vt solet post euangeliū recipit Modcrat̄ hec ↄclusio p̄cedētē. ritū simul ecc̄ie ↄseruat. et exercꝫ caritatē. quaꝫ rursus a terrena cupiditate discernit. Deniqꝫ doctoꝝ cōsi/liat apparentē in aliq̄b⁹ discordiam cui⁹ aspect⁹ ad diuersa hui⁹ ad hec illi⁹ ad ista vertebat̄

¶ Particula xxxv.

Querām⁹ a ↄferēte tp̲alia q̄stiones aliq̄s vt ex sua r̄nsiōe veritas magis emineat Et ꝑmo vis o frater vt in missa quā ꝓ te dici ↄsti/tuis nulla dicat̄ locis suis alia penit⁹ orō quaꝫ ꝓ te. puto r̄ndebit sic ⁊ r̄ndē debebit ꝙ hec fieri nō ꝓhibet Vis rursus o fr̄ ꝙ in memēto tam ꝓ viuis qꝫ ꝓ defūctis null⁹ ↄmēdat⁹ habeat̄ nisi tu et tui R̄ndeat optꝫ ꝙ hoc nō intendit qm̄ institutioni ecc̄ie iaꝫ ipe repugnaret. Vis p̄terea ꝙ volētes ad offertoriū venire q̄ti/n⁹ ipi misse p̲ticipes sint repellant̄. certe nec ꝫ dicꝫ si ritū ecc̄iasticū plene cognouerit. Quid vis igit̄ tibi fr̄ fieri ꝓ peculiari missa tua Si r̄nderit volo. tota mea sit. tota cedat in sp̄ualē vtilitatē meā. tō valeat ad r̄missionē pc̄coꝝ meoꝝ ⁊ satisfcōis debite vel iniūcte redēptōꝫ. ꝫ an ꝫ ita vis fr̄ ꝙ sacerdos nihil sibi mereat̄. nihil se ipꝫ iuuet nihil ꝓ se ipō satisfaciat. nihil demū repēdat obseq̄ꝫ p̲ētib⁹ nihil bn̄factorib⁹ nihil ↄmēdat.

Similiter vt tu oferas nihil ecclesie tori militanti. Nolo dicet et iure di/cet. Quid supest igit̃ nisi referre q̄n/titatē suffragij deo que et qualis ti bi debita est. nolito murmurarē sciet ꝓfecto sciet ille qui montes ponderat in statera. tua similit̃ dona men/surare. Adde ꝙ in oblatiōe tua for tassis alij sūt melioris cōditionis vt participēt q̄ȝ tu ipe. Quo petes: hoc in q̄ȝ modo. qꝛ de bonis eoꝝ vno modo vel alio male q̄sitis facis ele mosinā. facis fundationē. dilatas pompā tuā. facere vis nomen tibi. aut modestius sentiendo loquēdo q̄ȝ. Tu debitor es parentib⁹. patrie. bn̄factorib⁹. deniq̄ȝ vniuerse cōmu/nioni sācto ꝝ. Ptꝫ igit̃ sub hoc incer rogationis ꝛ responsionis typo cō clusio declarata.

Particula: xxxvj. Conclusio. x.

Solicitudo pia cōferentis tp̄a lia nō defraudat̃ ꝫ iuxta con suetudinē ecclesie quā ipe scit appo/nat̃ vnus obitus exempli gr̄a cum suo certo die fundato. da oppositū. damnabis om̄es fere cathedrales et collegiatas et parochiales imo et monasteriales ecclesias. Cōtradi ces insup rationi q̄ nō vult vt cuili/bet oferenti aliquid ꝓ suo obitu fi ant semp exequie speciales. qm̄ sepe modicū et insufficiens est qd̄ offer/tur ad sustentationē ministroꝝ. Et obligatio de obitu faciendo condi tionē recipit. et si nō sp explicet̃ im/plicitā. Si vēo talis cōferēs tp̄alia nesciret cōsuetudinem ecc̄ie ꝓut ipi met de collegio seu corpe suo sciunt et ferē intētio sua ꝙ obit⁹ ānuatim fiat ꝓ se solo tali die. nihil tm̄ expli/cat sup h. tūc adhuc bona fides et eq̄tas recipiētiū saluat in sua cōsue tudine. Si āt fiat mutu⁹ et exp̄ssus cōsensus int̃ dantē et recipiētēȝ nō apparet ꝙ cōsuetudo militet vt alr̄ obit⁹ cōiugat̃. iuxta modū septime et octaue conclusionū

Particula. xxxvij Conclusio. xi

Recipiēs defraudat crebro se/met ipm in receptōe tp̄aliū q̄ȝ/uis videat̃ eē regula iuris ꝙ nemo sibi ipi sicē nec volēti aut cōsentiēti fa ciat iniuriā aut fraudē. nihilomin⁹ inuenit̃ p metaforā hōis ad se ipm fraus sicꝫ iustitia ꝛ h ad p̄ns suppo nat̃. Et tāgam⁹ i fc̄o modos aliq̄s. Prio si mētit̃ iniq̄tas sibi ꝛ ꝓrio dū nō implet nec implē ꝓposuit q̄ ꝓmi sit. satis est ei si pecuniā vtcūq̄ȝ col legēit q̄ui ditēs sibimet illō metricū: Promittas facito. qd̄ enim ꝓmittē ledit? Pollicitis diues q̄libet esse pt. Ato dū lucꝝ q̄rit in bursa. damnū ad quirit eternū in aīa. snia ē Augl.

Particula: xxxviij.

Facit aliā sibi defraudatōēȝ sb interp̄tatōis cuiusdā velo latē tē dum se iudicē ostituit in cā ꝓpria sue obligatōis omutās illā ꝓ volū tatis arbitrio. aut dū suffragia nō pl⁹agit ꝓ bn̄factorib⁹ et fūdatorib⁹ q̄ȝ pro ceteis quibuslibꝫ dicens sibi satis esse suam in generalitate sola intentionēȝ cōtinere quoniam sciet

distribuere deus put volet et quib⁹
volet et quantũ volet. Exemplũ de
paupe debitis insolubilib⁹ obliga/
to qui liberat se cedẽdo corã iudice
suo omnib⁹ bonis suis. Posita vi/
det hec doctrina sub fine cuiusdam
opusculi de valore orõis. ad dito d̃
quadã Melania nobili romana exẽ
plo. Verũ nõ ita sub vniuersali regu
la sermo fact⁹ est quin distinctionez
discretionẽ q̃z recipiat. Propterea
dicam⁹ viceuersa casus aliq̃s quib⁹
expedit et q̃nq̃z necesse est intẽtionẽ
ad particularia traducere.

Particula. xxxix

Constat in p̃mis q̃ licz de⁹ non
egeat intentione nr̃a vel orõe
ṗticulari sicut nec alijs bonis nr̃is
vt alijs bñfaciat. nihilominus vult
ẜm ordinẽ sue sapientie dare aliqua
dũ specialit̃ ad ipm dirigam⁹ orõs
nr̃as qualia nõ esset datur⁹ sine illis
vt nõ sint vacua sapiẽ sue opera iu/
xta verbũ sapiẽtis. Cõstat insup q̃
nouit de⁹ ponderare merita intẽtio
nes et corda ↄferentiũ tp̃alia. dat
tñ aliqua ↄferentib⁹ dũ fiũt orões
et suffragia postmodũ ꝑ ipis que
et qualia nõ daẽt si dimitterent̃ nec
fierent. Ptz in illis qui ↄstituunt in
suis testamẽtis aut aliunde certas
pecunias restitui vel dari paup̃ib⁹
qui licet sic ordinãdo possint mereri
nõ tñ ꝑficit eis et alijs tantũdẽ hec
volũtas nõ sequẽte effectu sicut se/
quente. qm̃ in casu maneret iste or
dinãs adhuc ad restitutionẽ poste/
ri⁹ obligatus

Particula. xl.

Concedim⁹ vltra q̃ recipiens
tp̃alia põt habere aliquotiẽs
orões feruentiores et deo placẽti/
ores dũ nõ facit eas in particulari
ꝑ his aut illis ꝑsonis. Imo tradit
Hugo de san. vic. in suo de oratiõe.
Et trahit̃ satis ex verbis sancti an/
thonij q̃ oratio tũc est acceptissima
deo dũ omniũ et sui ipi⁹ obliuiscit̃
nec scit quid petit ꝓpter quendã in
deo raptũ et subleuationẽ vel asce/
sum. Nõ aũt modo loq̃mur de orõe
tali. sed potissime de vocali sup quã
et de qua cadit vt plurimũ obliga/
tio dũ ꝑ suffragijs tp̃alia ↄferunt̃

Particula. xli

Vtinam vtinã ꝑsuasũ habe/
rẽt hõies seculi quãtũ sit acce/
ptior orõ talis p̃ deuotos silẽtes ꝛ
q̃etos. q̃ntũ p̃tẽa sua ad deũ eleua
tio etiã iocundissima prorsus ꝛ sua/
uissima plus impetrat apud deum.
plus eundem placat. plus soluit de
penis debitis. plus de mẽit ꝛ gra
tijs impetrat. q̃z sola talis exercita
tio corp̃alis in vigilijs supra mo/
dum et canticorum multiplicationi
bus que sepe plus exturbant cere/
brum et tedium gignunt q̃z deuoti
onem inducant Qualia per ꝓphe
tam notauit aliquãdo dominus di
cens. Aufer a me tumultum carmi/
nũ tuorũ. nõ ideo tñ vt culpem⁹ ita
loq̃mur. sed vt rationabile fiat ob
sequium. Et bono vni melius aliud
preferatur. Necz semper animalis

homo ꝓualeat et spūalē ordine non recto diiudicet Sꝫ qd! vt hōies sūt ait qdā ita morē geras ꝓuilegiū qꝫ paucoꝝ officia leges ꝗ instituta nō mutat plimoꝝ

Particula. xlij

Adam⁹ ꝙ in certis casib⁹ nō expediret vt recipiens tpalia haberet ad oferentes pticularē ni/ mis aut frequentem recogitationē. Docet hoc exemplū magni patris Arsenij qui rogat⁹ a quadā nobili matrona vt sui recordaret. Ora in/ qt deū vt de⁹ deleat ex animo meo memoriā tui. Sūt itaqꝫ tales aliqñ recordatōnes plus orantē suis fan tasijs impedire qꝫ deuotionē agere vel purā efficere reuoluendo

Particula: xliij.

Subiungam⁹ cōsequent̄ ꝙ ex humilitate laudabili pōt fieri corā tali aliqua cessio omniū bono rū spūaliū in manib⁹ suis ꝓportio/ nabilit̄ ad forū extrinsecū de tpali/ bus bonis ratione debitoꝝ ꝗ hec ex ɔsideratōne tot exactoꝝ qb⁹ ob/ noxij sum⁹. et qui nos ꝑmunt ꝗ quo dāmodo suffocāt dicentes ex omni parte. Redde qđ debes vt sūt crea tio recreatio. redemptō. debitoꝝ to tiens facta remissio. Preterea tam crebra nunc vno modo nunc altero immediate ꝗ mediate facta receptō Quo casu paup homūcio sic deꝑ/ hensus et angustiat⁹ dicere pōt ad deū. Dñe vim patior responde pro me. Tu inquā q̄ ꝑciū nr̄m es. nr̄a iu stitia. nr̄a redemptio. Redde credi/ torib⁹ meis qño vis et scis. tñmo/ do vita gratie in paupertacula hac me sustentes et satis est

Particula: xliiij

Porro nullus debet in dubitati onem vertere qn particularis intentio et attentio directa deo pro istis aut ꝓ illis sit efficacior ꝗ lau/ dabilior plerūqꝫ. Primo ex gratitu dinis virtute et ingratitudinis eui/ tatione. Scđo ex augmento deuo tōis affectualis quā naturaliter ha bet parē bñficioꝝ recordatō si grā dei ɔiungat̄. Dici solet et verū est ꝙ particularia magis mouēt. imo ɔsiliū est ꝓ duris et indeuotis vt ꝑ cogitationes tales semet ip̄os affi/ ciant et durū cor emolliant. Tertio qr fit obligatōis certior impletio ꝗ ad serenationē ɔsciētie satis valēs dū expit̄ homo se fecisse vel facere qđ tenet̄ ex ɔuentione. Demū non impedit̄ ex hac particulari recogita tōe cessio fieri generalis qualē nota uim⁹. Ꝭ iuuat̄

Particula: xlv

Recipiēs tpalia ꝑt iteꝝ defrau dare se ip̄m dū maledictionē incurrit qua dr̄. Maledict⁹ q̄ ptem suā facit deteriorē. Iteꝝ ē itaqꝫ ꝙ op⁹ spūale factū ꝓ satisfactōe non valet tātūdē ꝓ multis sic̄ ꝓ pauci. ceteris parib⁹. Obligās igit̄ se ad satisfaciēdū ꝓ alijs nō tātūdē facit ꝓ ꝓprijs suis debitis in hoc mūdo vel in purgatorio quātū si ꝓprie li/ beratōi tot⁹ insistēt. Stabit g° ꝙ ꝑ receptōe sustētatōis h⁹ vite mōtalis

laborabit in purgatorio penas lu/ens mltis ānis. q̄uis in casib' mltis charitas ad ꝓximū exhibita pie re/cōpensare valeat hmōi dilationem liberationis ꝓprie in augmento pre/mij vite eterne. Dum ꝑterea fecit se homo pauperē ꝓpter deū et salutez ꝓpriaz. dum rursus fecit aliunde si/bi amicos de māmona iniquitatis. dedit q̄z vt reciperet. et recepit vt da/ret.

¶xlvj particula

[C]Aderet hoc loco materia de mēdicitate corꝑali. vtrū videlz obligetur recipiēs elemosinā sub titu/lo mendicitatis. hoc est solo titulo et respectu naturalis defect' absq̄z alia recōpensatione seu redditione mutua temporali vel spirituali. alio/quin nō esset vera mendicitas ẜ com/mutatio qualis est in ceteris ecclesi/asticis redditnatis. Utrū inquā ta/lis mendicans tuti' et liberi' viuat apud deū et hōies q̄z alij qui nolūt esse cōtenti solo hmōi pauꝑtatis ti/tulo. ẜ obligationē iuri diuino ⁊ na/turali consonā volūtarie cōiungūt. imo cōsequenter laberet hec inq̄sitio si stant isti duo tituli pariter in eodez et ꝑ eodē. mendicare et orōnū vicē sub obligatōnis pacto rependere. De inde ꝓfundi' fodiendo aut agitan/do pulcer veritatū thesaurus et ful/gor apparêt oculis nō infectis. sed ad exitū ꝓposite cōquisitionis iam sermo festinat.

¶xlvij particula

[R]Ecipiens defraudat se dū ac/cipit officiū intercessiōis ipse q̄ deo displicet et est in pccis tot'. Fue/rūt q̄ dixerūt multa et terribilia cir/ca materiā istā de pctōrib' ecclesia/sticis. vt q̄ sūt fures et latrones in tractatione et dispensatione et rece/ptione tꝑaliū q̄ nō faciūt fruct' su/os ⁊ q̄ tenentur ad restitutōnē. nec pos/sūt inde elemosinā facere cū multis similib' q̄rꝝ aliqua sūt expresse dam/nata que erant de errore albigēsiū et waldensiū ⁊ nouissime wiclistarū qui sumpserūt occasiones errādi ex odio et zelo. Nō ẜm sciaz cōtra di/scolos mores ecclesiasticoꝝ q̄s intu/ebantur magis detestando et cū indi/gnatōe q̄z miserando cū pia orōne et modesta redargutiōe. Arguēdo ꝑterea ꝑ similitudines dispensatio/nis tꝑaliū ad spūalia que nō semꝑ eisdem pedib' currūt.

¶xlviij particula

[C]Oncedim' aūt q̄ ecclesiastici peccatores possunt in multis casibus facere fructus beneficioꝝ aut religionū suos. quāuis ad cōse/cutionē vite eterne non sunt digni pane quo vescuntur. quāuis insuꝑ nō ita satisfaciant deo sicut iusti. Sed multa deus concedit ingratis. Nō/ne potest existens in peccato debēs decem solidos proximo satisfacere sibi nec obligatus remanere. Nōne posset etiam nomine alterius de/bitoris quasi mediator solutio/

nem hanc offerre possum⁹ ita iudi/care de pcöorib⁹ ecclasticis q tā nomine xpio qnq3 q3 in persona eccle cui⁹ ministri sūt pnt se et alios adq/tare qcuis non stat eos esse tales et saluari vl mereri.

Xlix. parti. et xiiii. cōclusio

Recipiens tpalia se defraudat et primū dum supinducit ad redit⁹ iā ɔstitutos nouas p aliis obligatōnes pōrib⁹ incōpossibiles / ea p distractiuas. Sūt q̄ sup pōrē fundationē exempli grā x. fratr sic recipiūt nouos vt seruitiū non hinc augeat. Sūt q̄ recipiūt sub tali pa/cto q in omnē euentū debeat sp fieri seruitiū p collatorib⁹ vltimis etiaz vbi deficerēt ea oīa que tradiderūt. Constat in his casib⁹ et similib⁹ de/fraudari pōres qualit ipi posterio/res defraudantes nō vellent sibi fi/eri p eis subsequētes.

L. pticula. xv conclusio

Recipiēs tpalia dū defraudat se et primū dicit interptatiue defraudare deū qm de⁹ est pnceps supm⁹ curā hñs hominū et reputās sibi bñ vel male fieri qd eis fit. et in/de ɔsurgit meritū nr̄z apud ipz. Facit ad hoc pticula illa de opib⁹ mie ɔmemorādis in die iudicii. Vlterii approbari⁹ dr aliqd in defraudatōnē dei fieri dū directe et immediate ɔmittit illud qd ad gloriā suā cele/brādā et recolendā fuerat institutū.

Li. pticula. et xvi cōclusio

Recipiens tpalia presertiz cōdi/tas p se et successorib⁹ debet cū bona fide et sagaci discretione diligenter in recipiendo cōsiderare pmo qd licet. scdo qd decet. tertio quid potest et expedit nedū ad pñs sed futurū. Euenit itaq3 sicut in agētib⁹ iter longū q paruū pondus in se et in pncipio aut p pauco tpe sit tolerabile qd p successionē ɔtinuaz redditur velut importabile. Sic de paruis et paucis suffragiis dū vel iungunt aliis vel perpetuant possu/m⁹ inuenire.

Lii. pticula

Adde q memoria hominū la/bilis q pterea superuenietes nō de facili suā attentionē applicāt ad insolita. q insup custodienda ē quantum cōmode fieri pōt vniformitas apd fres sic in cibis vestib⁹ alio q3 ɔuictu. sic in officio et cātu alioq3 ri/tu et ita de ɔsideratōib⁹ hmōi. Fiūt nihilomin⁹ frequent obligatōes in ɔpositū aut pter inaduertentiam incōsideratione q3 recipientiū. aut vrgente penuria. aut pter cōplacē/tiā cōferentib⁹ faciendā. aut qr nō audent recipientes apponere condi/tiones pro se ipsis licitas decentes et expedientes. Quare sic/quia non placerent conferentib⁹ quales sunt carnales et spūaliū nō capaces. maxime corp q̄ regularis disciplina cō/stituit aut requirit. Denq3 fit hoc pter auaritiam recipientiū et eorū turpem questum. qui casus palā sta/tim habet culpaz siue fiat in augmē/tum preternecessariū iam fundato/

rũ cenobiorũ sine multo amplius si querat̃ noua fieri fũdatio p fas. p q̃ nefas ad faciendũ sibi sub religionis augmento famam nisi potius ignominia dici debz que fedis innititur fundamentis.

Particula. liij

Sunt alie intentiones vitiose quas nõ oportet omẽs hic numerare sicut de publicis raptorib⁹. de vsurarijs. de obligatis ad restitutionẽ certã. qui putant p fundationes se quitare qđ apertũ est poti⁹ semet inuoluere. nõ aduẽtentes verbũ illud tremendũ sapientis. Qui facit elemosinã de substãtia pauperis quasi qui victimat filiũ añ p̃rem Cõstat aũt q recipiẽtes ipsos pari pena ostringit si nõ maior aliqñ q̃nto spũaliores et exemplares sapientiores insup et timoratiores esse debent Proinde quo ad restitutiões incertas tutior est receptio maxime dũ supioris auctoritas iuncta erit. Quis sit hoc in loco aliqđ monstro simile circa debentes restituere. cum sciant quib⁹ et qualiter. quos citius induci videbis dare centũ titulo fũdationis alicui⁹ q̃z decem restituẽ. Adeo prona est vanitas diligẽ vanitatem adeo cor humanũ querere mendatium

Particula: liiij

Verum qz de preteritis nisi pro quanto faciũt ad cautelã futurorũ nõ est ɔsiliũ. Supest vnũ inter cetera remediũ generale iam tactũ videlicet supioris interp̃tatio. Pro futuris vero sedula et crebra recogitatio cũ mutua collatione seniorũ. vt deinceps ab omni spẽ mala q̃ntũ possibile fuerit semet abstineant. qm̃ deus nõ eget fraudib⁹ aut dolis nr̃is vt vel colat̃ crebri⁹ vel abũdanti⁹ suos alat. aut cultores hos vel illos multiplicet q̃ multiplicatõ nõ magnificet letitiã. Sz dũ fac̃ de supfluitate aut superogatione necessariã obligatõez affert inquietã et sepe damnabilẽ solicitudinẽ. contra preassumptũ verbũ quasi p themate. Nolite soliciti esse. ꝛc.

Particula. lv

Addam⁹ ad p̃terita p vberiori doctrina de solicitudine q p̃ma et vera solicitudo est querere regnũ dei et iustitiã ei⁹. ac p inde iuxta p̃ris monitionẽ omnẽ solicitudinez piicẽ in deũ. qm̃ ipsi cura est de nob Attñ in q̃rendo regnũ dei et iustitiã ei⁹. que aliter in regula monachali videt̃ appellari op⁹ dei opus diuini seruitij multe se scrupulorũ solicitudines ingerũt tres nõtati. vna qm̃ affligit̃ q̃nqz sup̃ vires corp⁹. altẽa q remanet ariditas quedã mẽtis. tertia q euagatio cordis cõpesci non p̃t. ac exinde videt̃ om̃is fruct⁹ pdi vel peccatũ cõmitti

Particula lvi

Nutrit hãc solicitudinẽ scrupulosã verbũ beati Bern. de mõ

psallendi qui non satis videt̄ apud
multos explebilis ꝓpter tres istas
rōnes.dicit eñ sic.Moneo vos dile
ctissimi pure sp̄ ac strēnue diuinis int̄
esse laudib⁹.Strēnue quidē vt sicut
reuerent̄ ita et alacriter dño assista/
tis.nō pigri.nō somnolenti. nō osci
tantes. nō parcentes vocib⁹.nō p̄/
scindentes verba dimidia.non inte/
gra transilientes.nō fractis ꝗ remis
sis vocib⁹ muliebre q̄ddam balba
de nare sonātes sed virili vt dignū
estet sonitu et affectu voces sancti
spūs depromētes. pure vero vt nil
aliud dū psallitis q̄ꝫ qd̄ psallitis co/
gitetis.Spūs eñ sanctus illa hora
gratū nō recipit quicquid aliud q̄ꝫ
debes neglecto eo qd̄ debes obtu/
leris Psalmodiā nō multū ꝓtraha
m⁹.sed rotūda et viua voce cātem⁹
Metrū et finē v̄sus simul intonem⁹
et simul dimittam⁹.punctū null⁹ te/
neat sed cito dimittat. post punctū
bonā pausam faciam⁹.nullus ante
alios incipe et nimis currē p̄sumat.
aut post alios nimiū trahere vel pū
ctū tenere.simul cantem⁹.simul pau/
sem⁹ semp̄ in auscultando. Hec ille

Particula.lviij

Confitemur expediens esse ꝓpē
minus instructos et min⁹ litte
rales aliqua dicere.et p̄mo ꝙ hec ē
exhortatio nō p̄ceptio Moneo vos
inq̄t.sed tñ aliqua videnṫ asseri que
diuinā obligationē insinuāt vt illd̄.
spūs eñ sanct⁹ illa hora gratū non
recipit ꝛc̄.In quo dco difficltas ma
ior pendet.qm̄ de nō parcendo vo/
cib⁹ nec remittendo.ↄstat ꝙ corpa
lis excusat debilitas. Illa precipue
q̄ turbationē capitis in lesionē iuu
cū rōis affert cui piculo supiores to
ta vigilantia tenent̄ in vniuersis et
singulis occurrē quo facto nō opor
tet in alia vexatione vel corpali ni/
miū pios esse.Sed de labore ꝛ do
lore de vexatione letari in spū ꝓpē
mercedē quā vnusq̄sq̄ꝫ recipiet p̄m
suū laborē ad quē homo nascit̄ sicut
auis ad volatū

particula lviiij

Non parcētes inq̄t vocib⁹ certe
nō ideo suadet vocē clamosā
Nō talē q̄ venaꝝ q̄ cēbri q̄ vitaliū
ruptiua sit Nō deniqꝫ ↄphendit de
biliores.In qualiū numero scribēs
Bern̄.sepe fuit ascript⁹.Alioqn tan/
ta scribere eū vel dictare clamor ille
cōtinuat⁹ nō tulisset.

particula lix

Circa vero de vocalis orōis attē/
tione multi multa dixerūt.mul
ta scripserūt.temptauit vero nr̄a so
licitudo si posset hec difficultas ad
pauca clara q̄ꝫ resolui. Et occurrit
nobis distinctio talis.Sunt in orōe
vocali tria.vnū p̄ modum materie.
aliud p̄ modū forme.tertiū per mo
dū finis qui cū forma sepe coincidit
Materia orōis ↄsistit in verbis. for
ma in sensu verboꝝ.finis in eleuati
one mentis ad deū.Et hic finis du/
plex est.vn⁹ fundat⁹ cōformiter ad

sensū verboꝝ qui p̄t dici finis ꝓri/
m⁹.ali⁹ est fundat⁹ vñcunqꝫ ꝑ diuer
sa lꝫ nō ↄtraria.Ex qua distinctōe
eliciunt ꝓpōes que sequunt

Particula.lx

Ateria orōnis cadit p̄ncipalit
sub p̄cepto sic ꝙ orans absol/
uit siue cogitet actualit siue nō siue
vaget mente vel corꝑe dū ꝓferat
orōis verba vel ꝓferētes audiat iu
xta qualitatē orōis.alioq̄n nō esset
salua omīs caro.Et ptꝫ exemplis ꝛ
explanatōe p̄ceptoꝝ diuinoꝝ vt de
ieiunio et honore parentū q̄ nō idō
sūt pccā si nō fiāt ex grā.Si nō im/
pleat sp̄ intētio p̄cipiētis et finis.si
cut alibi ptꝫ latior deductio Sic em̄
dicim⁹ꝙ agens opus penitētiale ꝑ
ↄfessorē impositū q̄uis hoc fiat in
pccō si tñ tenet iterare.vt exēpli grā
dare iteꝝ sex solidos vel ieiunare vl
orōes certas repetē.verum est ꝙ ta
lis satisfactio nō est recōcilians do
ꝓpter impedimentū pccī et nō rōne
oꝑis hui⁹ qd̄ est adquitās.etsi non
sit recōcilians sicut agens non ideo
peccat quāuis sit in peccato

Particula lxi

Ensus orōis nō cadit sub p̄ce
pto vt recogitet sp̄ vel intelli/
gat.ptꝫ de illitteratis et ideotis.pꝫ
de canticis in tubis ꝛ organis.ptꝫ
de passib⁹ obscurissimis canticoꝝ
maxime ꝓpħaliū de quib⁹ accipitur
mystice ꝙ tenebrosa aqua in nubi/
bus aeris. et iteꝝ Nubes et caligo
in circuitu ei⁹.Ptꝫ insuꝑ de multis
scripturis habētib⁹ in suꝑficie v̄ba
carnalia q̄ plus incitarent recogita
ta mētes impfectoꝝ ad lubricitatē.
qꝛ nonduꝫ sp̄ualis sensus capaces
sūt q̄ꝫ ad sp̄ualem deuotionē.Sunt
alie narratōes q̄daꝫ valde steriles
in suꝑficie l̄rali nec habētes aliquid
suauitatis sp̄ualis si nō apud illos
iā pfectos q̄ forti meditatione sci/
unt sugere mel de petra. oleū qꝫ de
saxo durissimo quales inueniuntur
paucissimi.Ceteruꝫ vero q̄d nisi fa/
stidiū vl nauseā vel mentis ariditā/
tem taliū discussio ꝛ ruminatio sola
ꝓferret vel afferret!

Particula.lxij.

Ropterea dicam⁹ ↄsequenter
ꝛ ↄformiter ad sanctū thomā
et rationē ꝙ finis in ratiōe p̄ncipa/
lis est eleuatio mentis in deū media
te vel immediate.directe vel indire
cte.principaliter vel occasionatiue.
Orans v̄o q̄ nō p̄t cōseq̄ finē istū ꝑ
recogitationē attentā sensuū orōis
pticularis q̄ ꝓfert.et hoc ꝓpt aliq̄ꝫ
ex causis tactis.q̄ tñ finis dicit ꝓri/
m⁹ et q̄i ꝓprius huic orōni.debꝫ cū
omī libertate sp̄ūs ꝛ absq̄ꝫ scrupulo
rū solicitudine ↄtent⁹ esse si finē vlti
mū meditationib⁹ aliȷ̄s ↄsequat.Fe
lix si dicere posset. Oculi mei sp̄ ad
dn̄m.Meditatio cordis mei in ↄspe
ctu tuo sp̄. Leuaui oculos meos in
mōtes vñ ve.aux.m̄.Felix si nō dat
ei ↄtēplādo volare.si p̄t vl repe vl
more locustaꝝ semet excutiendo vi
cissim salt⁹ dare c c z

Particula.lxiij

Ontio pmissa cantādi Bern. nō repugnat huic ꝓpōni pꝫ qꝛ sic afficiens se ad deū ꝑ alias cogitatōes non elicitas ab immediato sensu lr̄e q̄ canit̄ nō fac̄ aliud q̄ꝫ dꝫ neglecto eo qđ dꝫ.imo facit omnino qđ dꝫ ꝯformit̄ ad finē a spūsancto pscriptū Ueritas ē ꝙ ceteris paribꝰ expedientiꝰ est affectionē suā exercere iuxta lr̄aꝫ q̄ ꝓfert̄ ꝓp̄t q̄tuoꝛ in speciali rōes.Una est scꝑture veneratio in qua spūssanctꝰ sꝑ loqui credendꝰ est.Altera est pticularioꝛ eruditio circa mysticos sub arido lr̄e nucleo clausos sensus Tertia ē suauioꝛ assuefactio circa quotidianos sēsus Quarta ē maioꝛ stabilitio circa determinatos affectꝰ q̄ꝫ circa vagos et iugiter nouos Moda̅t orō que petat reuelari sibi suauitatē mellei sensus in littere fauo latenti.et h̄ ꝑ ꝯp̄ssionē meditatōis q̄ ꝓsus nō fiet nisi dederit deꝰ paruulis intellectū apiens thesaurū suū aque viue.

Particula lxiiij

Deniq3 plurimū cōfert si prius añ tp̄s orōis fuerit cohibitio sensuū exterioꝝ qm̄ dn̄s ianuis clausis dedit pacē et spm̄sanctū discipulis.Sit insuꝑ ꝯtinua muscaꝝ inutilium a facie cordis effugatio manu fortis attentionis.Nō ita tm̄ q̄n aliqn̄ sit expediens nihilipendē suā importunitatē plus q̄ꝫ importuniꝰ eaꝫ abijcere conari licet ꝑ diture sint ad hozā suauitatē vngenti.Hoc exemplo cōfirmauit vnꝰ patꝝ de retentione venti in pallio.aliꝰ de catuli latratu.aliꝰ de aucaꝝ sibilo.aliꝰ de muliere litigante.aliꝰ de riuo q̄ violentioꝛ fit obice posito. aliꝰ de cachinnantibꝰ terrere pueros volentibus. aliꝰ de blasphemie spū.aliꝰ de pruritu curiositatis q̄ nō scalpēdo curat̄ sed ꝑ rumusculos accendit̄.Est aūt curiositas studiū ea sciēdi q̄ nos vl̄ nō decēt vel nō expediūt vel nō edificant Hanc cōpressit xp̄s in ap̄lis die ascensionis.hāc in petro q̄rente de statu Jobis.q̄d ad te ait Uñ sb̄ hoc metro cohibebat se vnꝰ dicens Clause q̄d ad te. sta q̄s tu.duc duc coꝛ in alta.Fac opꝰ iniunctū deinde vacato tibi Placuit ad ꝯfirmationē p̄cēdētiū ponē ꝑ expressū verba sancti Thome suꝑ.iiij.di.xv.matēia de orōe questione.ij.articulo.iiij.

Particula lxv

Attentio inq̄t in orōe p̄t esse triplex.Primo em̄ est attentio ad verba quibꝰ petimꝰ et ad petitionē ipaꝫ ⁊ ad ea q̄ petitionē ipaꝫ circūstant sic̄ est nc̄citas ꝓ qua petit̄ deꝰ q̄ rogat̄ et alia hmōi: Et q̄uiq3 harū attētionū assit nō est reputanda inattenta oratio.vñ etiā illi q̄ nō intelligūt petitōis verba ad orōnem attenti esse p̄nt. ꝫ tm̄ vltima attētio est laudabilioꝛ q̄ꝫ scd̄a et scd̄a q̄ꝫ p̄ma Et qꝛ aīa nō p̄t esse vehemēter attenta ad diuersa.ideo p̄ma attentio p̄ōt nocere vt minoꝛ sit orōnis

fruct⁹. Si scda 3 euacuat vel scda si tertiã omnino tollat. § nõ ecõuerso. tñ attẽdo cõtter accipiendo. i. ad ali qd triũ pŏsitaꝝ nõ noceꝫ sed multũ prodest. hec ibi

Particula. lxvi

Oꝛro circa finẽ opusculi possu m⁹ addere distinctiones magi strales de attẽtione et deuotione et affectione, alibi seorsũ notate sunt

Prima distinctio .xij. mẽbrorꝫ

Euotio in oratione qñq3 non admittit alias quascũq3 cogi tationes nisi solius dei. et hoc est in pñu vita rarissimũ vbi vix hora vel dimidia fit in celo mentis silentiũ.

Scda Deuotio qñq3 recipit alias cogitationes sed ptinentes et ordinatas et solum tales. et hoc est rarum et bonũ

Tertia Deuotio recipit cogita tiones imptinẽtes et quasi supfluas et hoc est quotidianũ

Quarta Deuotio recipit con/ trarias et aduersas cogitationes. vt sunt vitioꝛ. et hoc piculosũ

Quinta Cogitationũ imptinẽ tiũ vna qñq3 est vehemens et suffo/ cans actualẽ deuotionẽ sed non au ferẽs virtualẽ nec habitualẽ nec vo cem. et hoc pt esse virtutis exercitiũ

Sexta Alia vehemens est tol/ lens virtualẽ deuotonẽ. sic qñ alia vir tus deuotionis nõ imperat aut cõ/ tinuat orõnẽ sed ɔsuetudo vel alia ratio. et hec nõ necessario tollit lau de3 ab oratione

Septima Alia est cogitatio vel affectio quasi fluctuãs que nec erce/ dit et suffocat deuotionẽ nec excedi tur cõliter ab ea. et her stat cũ laude

Octaua Alia est leuis et vento similis licet videat importuna. § su/ perat aut ɔtemnit. et hec non tollit laudem sed exercet mentem

Nona Cogitationũ contraria rũ vna est absolute et directe cõtra ria qua. s. orans detestatur orare et deuotionẽ habere sed timore disci/ pline, psequit. hec omnino vitupera bilis

Decima Alia qua orãs habet displicentiã conditionalẽ sic q non oraret nisi vouisset. non tñ detestat se vouisse sed placet. et hec est suffici ens atq3 laudabilis licet non excel/ lens et habet deuotionẽ habitualẽ et originalem

Undecima Alia est vitiosa cir cã peccata. alia vt ppter ɔmotionẽ ire vel illecebre que nõ displicet nec acceptat ɔsentiue licet velit nolit hõ sentiat. et hec pt esse materia virtu/ tis exercende et ad expulsionẽ expe diret qñq3 magis niti q̃ ad orõis continuationem

Duodecima Alia vitiosa crimi nalis cui nõ sufficienter resistit. § el vẽ vl interpretatiue ɔsentit. et hec est dã nabilis. q̃s dt dicat ver⁹. q̃s interp/ tatiu⁹. alibi dictũ ẽ. Cõsentire sicq3 ẽ dicit aliq̃s malo dũ nõ fcit qd in se est neq3 facit vt vitet

Subiungit alia distinctio de attẽ tione sub triplicitate multiplici.

Prima triplicitas
Recta habens aliud
obiectum q̄z se
Attētio orō. Reflexa habēs p ob
nis triplex ē iecto se
Coniuncta recipiens
alias q̄z se

Secunda
Generalis vt q̄ vult
orare tota die
Attētio orō Specialis vt q̄ vult
nis recta tri . talē orōēz dicere
plex Indiuidualis q̄ vult
pticulis singulis inten
dere.
Sic de affectiōe posset eē distinctio

Tertia
Attentio orōnis quolibet modoꝝ
mox dictoꝝ triplex Actualis cuius
actus inest mouēs immediate Vir
tualis cui' virt' inest mouens actu
cessāte. Habitualis vel aptitudina
lis cui' sol' habit' inest nō sufficiēs
ad mouere

Quarta
Attentio orōis recta et simplex rur
sus triplex.
Circa sola verba quasi materiā
Circa solū sensū quasi formā.
Circa solū deū quasi finem

Quinta.
Attētio orōis refle Generalis
xa sicut et recta tri Spālis vt 3
plex Indiuidualis

Sexta.
Attentio orōis re Actualis
flexa quocūq̄z mo Virtualis
doꝝ triplex Habitual. vt. 3

Septima (positiue
Circa contraria
Attētio orōis Circa opposita
recta et ciūcta seu puatiue
mixta triplex Circa velut indif
ferētia ad vtrūq̄z

Octaua.
Consentiens
Attētio mixta Dissentiens
circa positiue cō. Pigra vel dormi
traria triplex. tans siue sint a car
ne vel mūdo vel de
mone talia ɔtraria

Nona
Absolute voluntaria.
Attentio mi q̄ remittit̄ & vincit̄
xta ɔsentiēs Cōditionaliter volū
ɔtrarijs tri taria
plex Interp̄tatiue volūta
ria. q̄ tenet̄ esse vigil
et non est

Decima
Tollens omnez circa
verbū et sensū et deuz
Attentio recogitationem
priuatiue Tollēs duo p̄missoꝝ
opposita et non verbū
triplex Tollēs tm̄modo vnū
sensū scz vel verbū vel

Undecima (deū
Attentio iuncta velut indifferēs tri
plex. Totalit̄ interrupta actu v̄tute et
habitu. Partialiter interrupta solo
actu et virtute. Partialit̄ interrupta
solo actu. nō virtute nec habitu.

Duodecima.
Attentio orōnis qualiscū q̄z triplex
sm̄ q̄ orō est. Obligatoria sb̄ pena

peccati mortalis. Obligatoria solo ꝯsilio bone equitatis. Obligatoria soli⁹ causa societatis vt dū q̄s tenet̄ nō orare vocalit̄ ꝫ orantē attendē

¶ Tredecima

Attētio orōis mixte et interrupte triplex. q̄nq̄ ꝑ vnaꝫ aut tres dies vel mensē ex cōsuetudine. parꝫ in ꝑegrino. Per magnas moras sine renisu forti vel frequenti Per morulas cū renisu q̄i ꝑ saltū animi crebrū cōtra muscas cogitationū importunas

¶ Decimaquarta.

Attentio orōis abigentis has muscas triplex. Quedā impossibilis et vana et ꝯturbatiua. Quedā difficilis nec ꝓ tūc vsq̄quaq̄ necīa. Quedā facilis lꝫ importūa tn̄ meritoria

¶ Decimaq̄nta

Attentio q̄libꝫ p̄missaꝝ sub debito triplex. Circa verbū bona et necīa fit vt dicat̄ a se vel socio. Circa verbū et sensū bn̄placēs. Circa verbuꝫ sensū et deū ꝑfecta. Et siles fieri p̄nt distinctōes de affectōe q̄ dꝫ affixio q̄daꝫ

¶ Decimasexta

Attentio q̄libꝫ p̄missaꝝ triplex. Habitualis bona dū manet in attēcōe ex decē annis nō criminalit̄ interrupta. Uirtualis melior dū manet in opatione. Actualis optima ceteris parib⁹ dum manet in toto hōie toto corde tota aīa tota mente tota virtute

¶ Decimaseptima

Attentio reflexa in bonū triplex. Facilis in cōtemplatiuo et spūali q̄ volat libero velut celo. Difficilis i meditatiuo et rōnali q̄ nitit̄ sursū repēdo. Uaga vel inutilis in solo aīali q̄ serpit in humo

¶ Decimaoctaua

Attētio reflexa in bonū triplex. Rarissima p̄mo modo tā duratione q̄ȝ vitatione. Rara scd̄o mō nec sꝑ necessaria vel cauta in vocali oratōe. Quasi nulla tertio modo et sufficit ꝙ cū asina ihr̄lm talis ambulet. In simplicitate q̄i vitula effrayꝫ docta diligere triturā atq̄ȝ muscas acres cogitationū quantū valet tolleret. nec ita velit abigere ꝑ impatientiaꝫ ꝙ sessorē suū spm̄ sanctū deijciat

¶ Decimanona

Attentio reflectens se suꝑ attentionē p̄teritā in verbis orōis vocalis in se vel cū socio triplex. Una q̄ vehementer estimat verba nō ꝓtulisse Alia q̄ istud timet velut ad vtrūq̄ȝ. Tertia que vehementi⁹ opinat̄ se dixisse vel aliū sccū q̄ȝ omisisse

¶ Uicesima

Attentio reflexa iudicans. Primo modo ꝯpellit ad repetitionē vel penitentiā sec⁹ de non attentione circa sensum vel deū Scd̄o modo suadet repetitionē et aliq̄n compellit ꝓpter oportunitatē habitā. Tertio modo dissuadet repetitionē poti⁹ q̄ȝ impellat. et hoc ꝓpter innatā mentis euagationē q̄ nō recordat̄ facilit̄ eorū circa que non actu reflectit̄ sicut nec oportet.

Exhortatio conclusiua.

Attēdite vobis igit̄ ⁊ attentioni

vr̃e in orõib⁹ debitis. O ecclesiastici vos p̃cipue fr̃es religiosi quoꝝ intuitu res hec agit̃. Attendite cū pia solicitudine que prauā expellat tā q̄ꝫ clau⁹ clauū. Attēdite vt sciat vn⁹/ q̄sqꝫ donū dei nō pl⁹ nec min⁹ sapiens q̄ꝫ optet. et hoc vtiqꝫ non poterit facilit̃ ꝯsūmari cum prauū sit cor homis et inscrutabile nisi sermo dei viu⁹ et efficax assit discretor cogitationū et intentionū cordis nr̃i q̄ꝺ vt fiat orand⁹ est et in ip̄m iactād⁹ noster cogitat⁹ vt tādē verbis ap̄li cis ꝯcludam⁹ Nihil soliciti sitis. sed in om̄i orōne cū gr̃aꝝ actione petitiones vr̃e innotescāt apud deū Et pax dei que exuperat omnē sensū custodiat corda vr̃a et intelligentias vr̃as In xp̄o Ihu dn̄o nr̃o Amen.

Datū parisi⁹ p mgr̃m Johānez Gerson cancellariū parisien̄. Scriptū anno dn̄i. M.ccccxxxviij x. kal. Marcij.

Tractatulus sup materia celebrationis missaꝝ eiusdē magistri Johis de Gersonno

Dubitatū est apud me frequēter et diu p̄sertim post susceptū sacerdotiū siqs nocturno pollut⁹ somnio a celebrādo missam cessare deberet. Expert⁹ sū similit̃ mltos p̄sertim religiosos et nouissime quēdā p̄ ceteris tali dubitatōis scrupulo n̄ paꝝ turbatos dū ex vna pte eos ad celebrandum trahit deuotio. ex altera timor offēse repmit. Tandē effect⁹ sup hac re certior tū ex doctoꝝ sacroꝝ lectiōe tū exptoꝝ ꝗ virtuosoꝝ ꝯsultatione exemplo. tū postremo ex ip̄a ratōis et expimētalis cognitōis attestatione induct⁹ sū vt ꝯsideratōnes aliq̄s breues et nō p̄rsus inutiles sup hac celebratōnis materia ꝯponerē. eas iudicio meli⁹ et sinceri⁹ sapientiū supponēdo Considerationū hmōi q̄dā erūt accessorie quedam p directū responsiue Prector aūt dari veniam si forsā impuri⁹ loquēdū erit. qm̄ morbus talis est q̄ vix aliter detegi. vix pulcrioꝛib⁹ medicamētis sanari potest. et sic de alijs

Prima cōsideratio

Nullus habet certitudinem euidentē absqꝫ dei reuelatione speciali q̄p sit sufficient̃ disposit⁹ et dign⁹ ad celebrāda miss

mechanicis nemo dedit⁹ inueniat
exercitijs Rara sūt excelsa omnia. sz
q̄q3 vilium aut mediocriū maior
erit numerus. suasione optimorū
non extāte ¶ Natura Atvero dif
ficilis. ne dicam impossibilis ē hec
heroica vl' horrida castitas ¶ So
phia Difficilis est fateor. sed tēdit
ad ardua virt⁹. Difficilis. ꝫ apd
plurimos adolescentes et adoles
centulas inuenta est Deniq3 non
ego sola cum meis sed tuī virtutē
heroicam posuerunt quasi supra
hominem sicut in solitarijs bn̄ cō
positis. sicut ecōtrario deprimit sb
homine incōposita solitudo Soli
tarius quippe vel deus vl' bestia
Natura Recolo dicta meoꝝ Sed
moderatus venereorū vsus quin
aptus sit ad virtutis ꝛ consequen/
ter felicitatis adeptionem nō pa
lam cognosco Nec intemperatum
laudo. sed nec prorsus nullum ap
probare valeo. ꝓpter diuinam sui
similis generationem. imo ꝛ ꝓpter
vrgentem mei iuris necessitatem
Et quidem ꝓpterea. separo semē
a superfluo tertie digestiōis. ego
debitis in vasis illud conde. ego
meatus ei conuenientes adapto
Deniq3 mulcebrem indidi deside
rabilemq3 supra modū delectatio
nem que cōtinue stimulat. q̄ si nō
effluendo sedetur ledit ꝛ molestat
aut aliq̄ndo mortificat Hic ē om
nium cōmunis amor vincens om
nia, de quo virgilius noster/ Om̄e
adeo gen⁹ in terris hominumq3 fe
rarum Equorūq3 genus pecudes

pictéq3 volucres. In furias ferrīq3
ruūt amor omnib⁹ vnus ¶ So
phia Declarauerís et aggraua/
ueris q̄tumlibet volueris. nunq3
obtinebis vt impossibilis heroica
castitas iure putetur apud homi/
nes strēnue volūtatis q̄s equus
amauit. non falsus iupiter. sed de
us verus. et quos ardens euexit
ad ethera virtus. quam virtutem
mei gratiaz dicunt atq3 caritatez
Fassus est quippe meorum vnus.
vt sciui inquit quia non possū alit̄
esse continens nisi deus det. et h
ipsum erat sapientia scire cuius es
set hoc donum/ adij dominum
Natura Quid mihi nunc de mira
culis que solis innitor legibus me
is? ¶ Sophia neq3 sane leges tue
diuinum secludunt auxilium. sine q̄
iuxta platonis tui verbum/ nullū
rite fundatur exordium Nihilomi
nus agam tecū proximius. dicā
vnde fortassis tu stupeas tui q3
mirent ¶ Natura Expecto ¶ So
phia Facilius est apud hominem
q̄ bona volūtate zelat castitatem
illam perpetuam q3 interpolataz
sine vicio custodire ¶ Natura Pa
pe quid ais ¶ Sophia Id quod
audis vt melius accipias consti/
tuo duos homines/ vnum vxora
tum. alium celibem. continebit di/
co celebs facilius ab omni volup
tatis illicite sēsu deliberato vel ex
perientia. q3 vxoratus vtetur mo
derate sine q̄uis impudicicie macu
lantis culpa. ¶ Natura Vellem
certis id aꝓbatōib⁹ ꝯfirmares

¶De celibatu siue castitate

Soph Sumũtur rõnes ex cõside
ratiõe sextuplici. ex alliciẽtis abla
tione. ex febrili similitudine. ex pru
ritꝰ curatione. ex humoris desicca
tione. ex iocũda cõsuefactione. ex
virtutũ associatiõe ¶Nat. Nolo
moreris ꝑ singula. ȝ te ad pauca
resolue ¶Soph Fiet. Difficltas
otinẽdi causat ex imaginatiua vir/
tute ꝑsentãte obiẽm appetitui tãq̃
delectabile vl' directe qr mulcet. vl'
indirecte qa tristicias stimulãtes
aufert Cuiꝰ rei signũ ẽ q imagi
natiõe cessãte sup venereis actibꝰ
cessat et eoꝝ ↄcupiscẽtia vel appe/
titus Perspicuũ fit hoc in irrõna
bilibꝰ q̃ntumcũq̃ pronis ad luxu/
riã sicut in equis tauris et canibꝰ
Hoc expssit virgilius tuꝰ in geor
gicis de custodia equoꝝ. docens
eos separatim ab eq̃bus alẽdos eẽ.
ꝛ causã reddit cũ experientia di/
cens Carpit enim vires paulatĩ
vritq̃ vidẽdo femina ¶Nat. Ne
gari nõ potest sensu repugnãte
Soph Ceterũ causat imaginatio
vel actuat ex duobꝰ Vnũ est ob
iectũ exteriꝰ placibile. ꝑceptũ visu
tactu vel auditu vel etiam olfactu
Hinc naso Fortis equus vise sem
per adhinnit eque Hinc magorũ
vnus apud athenas adeptus est
modico nasi adiumento vel odo/
ramẽto regnũ. ait valerius. quoni
am equũ suũ ex memoria odoris
eque mouit ꝑmꝰ ad hinnitũ Alte
rũ imaginatiõis excitatiuũ. ẽ hu/
mor seminalis q̃rens exitũ Qui
si negẽt stimulat vt vrina supabũ

dãs vt vapor colericꝰ ꝛ igneꝰ. cau
satq̃ pruriginem circa ptes alias
nõ minꝰ circa genitales calida vẽ
tositas prurit irritat ꝛ vrit Nat.
Voluit h̃ et ingeniauit sũmꝰ au
ctor meꝰ ꝓuidẽs ne desideriũ pro
pagatiõis ꝑ generationẽ sui simil'
lãguescẽt. Nam vt ↄmestio saluat
indiuiduũ sic speciẽ carnalis com
mixtio ¶Soph Voluit fateor ȝ
ita voluit in hominibꝰ vt motũ hu
iusmodi rõ sibi data regẽt Q̃d ꝛ
efficaciss̃ absq̃ omni difficultate re
belliõis si nõ suo ꝑmitꝰ creatori rõ
rebellasset ¶Natura Transcẽdit
hec assertio limites meos de pcco
tali. pge q̃ cepisti ¶Soph Nemo
dubitauerit q̃n coniugatꝰ habeat
obiectũ ꝑncipaliter ꝛ iugiter alli/
ciens qd' est vxor sua/plus q̃ ce/
lebs habẽ cogat ¶Natu. Quis
hoc negat! Sed ꝑito simile est re/
mediũ. ꝑ vsum ↄsortis legitimi
Soph Presto est. ȝ an plus equo
succẽdat inflãmet ꝛ ardeat/inebri
et ꝛ abducat/viderint coniugati
Dicit enim satiricꝰ Quid enim ve/
nus anxia curat Inguinis ꝛ capi
tis q̃ sit distãtia nescit Quot inde
deus altissime/q̃t intẽꝑantiaꝝ fe
dissimaꝝ ꝛ incõcessaꝝ bulliant ri
ui. q̃t flagicia q̃t ↄtumelie. q̃s tur
pe nefas q̃ dicere sepius erũpant
tu nosti omniũ ↄgnitor occultoꝝ
Celebs interea rebꝰ honestis intẽ
dẽs ac intẽtꝰ nocteq̃ dieq̃ pote/
rit auertẽ tales q̃les isti patiũtur
inflãmatiões ¶Natura Cessant
he passiões dũ explent. Soph

Si cessauerint ad momētū. ꝑtin⁹ acriores irruūt q3 libidinis vsus nō faciat ꝫ irritat/more febal'ar/doris quē pot⁹ nutrit auget et in/flāmat Sic prurit⁹ in corpore scal pēdo dū mori videt augetur Sic fōs lactis in nutrice sugēdo otinu at. q̄ dimissus arescet in alios ver sus humores et exit⁹ ¶ Natl. Sic ingeniaui multis in reb⁹ ꝛ modis Sētio deniq3 similez tibi de semi/nis humore argumētatiōez, sumē velle ¶ Soph Jure sentis ac pro/inde cernis causas incōtinētie pre cipuas longi⁹ a celibe fieri q3 a cō iugato. q̄ sꝫ obiectū alliciēs exteri us ꝛ semē interi⁹ ex abūdantia sti/mulās ꝛ exitū q̄rens. qd in celibe ꝑ sudores aut aliꝫ sine q̄uis impu dicicie culpa defluit exit aut eua/nescit Quid ꝙ dsuetudo vim tnā h3 o natura Propteā cicero tuus bn̄ dsulit Optima inq̄t forma vi uēdi eligēda est. quā iocūdā red/dit dsuetudo Sūt q̄ venereas vo luptates etiā licēter exhibitas as ꝑnarent vt viles vt indignas vt nauseā spūi dātes. qm̄ gustato spi ritu despit oīs caro ait gregori us vn⁹ meoꝝ Talis olim nr̄ Au/gustin⁹ q̄ prius ambrosij statū be atū ꝑdicabat nisi ꝙ celibat⁹ suus oneros⁹ sibi videbat At nesciebā inq̄t q̄les q̄ntasq3 suauitates sen tiret ipe bene olētis castitatis. sen tētia est si verba nō teneo Ibis ac cedit dtutū aliaꝝ comes ipis ca ste viuētibus societas q̄ lōge sūt a solicitudine coniugatorū/curarū cessatio mordacium. celestis cōuer satio. sobrietas. frugalitas. studiū liberū colloquens cum toto secu/lo secū/presens ego sophia in allo cutione deoꝝ sui Rursū habet sup se iugum christi suaue et leue pu/trescere faciens iugū multiplex et ferreū mūdi Non vlla sibi partu rientiū fastidia. non educatio con/tumacium sepe liberorum Postre mo locu3 istum multi mei et tui su per oneribus cōiugij copiosissime vehementeq3 persecuti sunt. preci/pue nr̄ hieronym⁹. qui laudes nūc vidnitatis nūc virginitatis ꝛ ad uersū Jouinianū nuptias eq̄ntē ce libatui. vbi q̄cquid ex historijs et sentētijs veterū cū sacris lr̄is ex/hauriri ꝑt induxit Quo fit vt repe titione nostra (qm̄ habent in ꝓm tu) non egeant nec te latent ¶ Na/tura Mallem laterēt meq3 omnes q3 presertim in hoc ꝙ laudem vir ginitatis in improperium reꝓba tionem q3 vertit nuptiarum Nec defuerunt qui tale quid ipsi dum viueret opponerent ¶ Sophia Opposuerunt Sed respondit con iugium sanctum et nuptias san/ctas eē de q̄b⁹ hic dicēdū nō est ꝑ singl'a ¶ Natura Si tal'esset. oīm celibum conditio qualez descripsi sti. tolerabilem mihi non nego fo/re quandaz. ipsorum multitudinē. dum plures aliorum intenderent q̄ntum sufficeret generatiōi filioꝝ At vero de mille vix vnū talē inue

nies Amplius qz laudē fūdas hero
ice castitatis ex fine qz pparat ad
ōtēplationē altissime veritatis. quod
de tot meis de tot tuis eleuatissi/
mis et doctissimis vsqz ad prophe/
tie spiritū viris quos scimus vxores
habuisse? Sophia Non tollimus
omnē ab vxoratis cognitionē p/
spicuā veritatis/illā specialiter que
lucet in speculatiuo intellectu qua
lem tui vel solā curiosius inuestigāt.
amātes veritatē magis vt lucētē
qz vt redarguentē et corrigentem
mores peruersos quos nō ita de/
serē curauerūt Propterea traditi
sūt velut ingrati in reprobū sensū
et obscuratū ē insipiēs cor eorum et
in stultū finē deducti sūt Datur al
tera cognitio nō declaratia vel spe/
culatiua et illustratiua vt precedens
sed in experimento ōsistens et affectu
quā nemo nouit nisi qui accipit Et hec
si datur vxoratis. profecto fit dum
vacāt ab amplexibus. et rarissime
fit qz nec tūc ōferē prophetie spūs
neqz suauissimus odor ille sapiētissi/
ma qz iocūditas quā ego sapiētia
ōfero sm nomē meū quod plus sumit
a sapore quod est gustatio spūs affe/
ctualis qz a sapere quod respicit intel/
lectū Porro si pauci sūt celibes et
electi et eleuati pfectiqz. multo ra/
riores sunt ceteris paribus nuptijs
dati quod sine cōtaminatiōe se custo/
diant Natura Foues meam ad
uersus ōtinētes qrimoniā dū cōti
nendi difficultatē causas mecū q/
qz sētis que dixi/vix vnū vel vnā
de mille repiri Soph Imo ve/
rius debilito ōpescoqz. dū castita
tem in celibatu faciliorem trado.
dū possibilē in ōni etate sexu gradu
ordine (quātūlis difficilē) mētis ipsā
pdico Alioquin peccatū haberent
aut ad impossibile tenerentur Vide
rint qui nō credūt. si omnibus in cō
mune nō vxoratis detrahūt puer
sa temerariaqz diiudicatiōe pxi/
morum etiā in matrimonio diūctorū
quos et quas esse cōstat frequēter mu/
tuo separatos per tēpus et per tēpo
ra et dimidiū tēporis vel distātia
locorū vel impedimento morborum
aut religiōis sacramēto Quos si
ōtinē dixeris eo tūc posse. cur nō et
celibes tāto spacio saltē poterūt
idē imo pnius deductis! Eos vo
si suspicatus fueris per incōtinētiā su/
perari damnas omēs/teqz ipsam
tuos qz domesticos parētes et ali/
enos Itaqz regrediēdū ē ad hāc
veritatē qz sub rōnis imperio ē sēsu
alis appetitus et carnalis executio
difficultate vel inclinatiōe nitente
i ōtrariū nō obstāte Ad quod astru
endū valet rūsio ipocratis sm ali
quos vel sm alios socratis. quē dū vi
sonomia inspecta dicēt visonem
corruptorē eē puerorum/discipulos
volētes irruere in eum ōpescuit di
cens Sū. sed ōtineo Natu. Mode
ste cuilibet qz psuades. Sed quod de
multitudine dicis vxorum Soph
Nolo putauerit aliquis multitudine
vxorum (dum etiā legaliter mētis fas
erēt vti) libidīs ignē furorē fomi
tē tyrannidē excutere. Sed crebrius in
malū augere Docet hoc spurcis/

se misteria. Pretz quia tūc posset aliq̄s euidenter cognoscere se esse in gratia gratū faciēte. et q̄ sufficienter fecit q̄cq̄d requirit̄ ad hoc q̄ deus sibi gratiā hāc infuderit. q̄ insup nullū posuit obicem ex pte aliqua ad huiusmōi grē susceptionē. Deniqz sciret euidēter q̄ rite cōstitutus est sacerdos ad habendū ptātē nullatenus impedit̄ et similia multa q̄ sūt pure ꝯtingentia et q̄ sciri nō pnt infallibilit̄ absqz dei reuelatione speciali. Pretēa q̄s nesciat posse fieri vt homo dat̄ in reprobū sensū ex demeritis p̄cedētibus vt nō videat pcc̄a sua. et ita nihil sibi ꝯscius sit. nō tñ in hoc est iustificatus, put apl's formidādo testat̄. forsan est talis ꝯpat' ipi Aman supbo q̄ ad cōuiuiū hester venit reputans hoc sibi ad honorē esse p̄cipuū qd̄ sibi erat ad suspendiū. Quid sicut si auditurus est Amice quō huc intrasti nō habēs vestē nuptialē. Forsan deniqz talis āmirat' est inter illos de quibus ꝓpha nō tā imp̄catiue q̄z prenūciatiue dixit. Fiat mensa eoꝝ corā ipsis in laqueū. et. in re. ꝛ in scandalū. Obscurent̄. o. e. ne vi. et. d. e. s. incurua Effūde sup. e. irā. t. ꝛ. f. i. tue cōp. e. fiat hi'. e. d. et in taber. e. non sit qui inhabi. Videtis q̄z extimescēda snia si mistico sensu vtimur ꝯtra quosdā ad sacrā eucharistie mensā accedentes iudicat̄ p̄sertim cū dicit̄ Obscurent̄ oculi eoꝝ ne videāt. Et cōformit̄ ad illud apl's intonat et minat̄ Qui indigne māducat et bibit iudiciū sibi manducat et bibit Et rursus ꝑt̄ hoc inter vos mlti imbecilles ꝛc. Hec imbecillitas et hec dormitio magis ad aiaz q̄z ad corp' referēde sūt puto. Cōstat aūt q̄ hec oīa certitudinē euidētie tollūt ab aliquo sup sua ad celebrādū dignitate

Scd̄a consideratio

Ad digne celebrandū et absqz temeraria p̄sumptione ꝛ imputabilitate ad nouū peccatū nō req̄rit̄ talis euidētie certitudo sup celebrātis dignitate Pz quia mlli' tūc q̄ztūcūqz iust' et pur' debēt celebrare nec h̄ posset absqz discrimie si nō fieret ei reuelatio specialis. Sufficit g' certitudo talis qualē in matēia morali cōsueuim' expetē et cape. Que certitudo p̄t appellari certitudo moralis aut ciuilis sicut prudent̄ loquebat̄ phs p̄mo Eth. dicens. iij. c. Disciplinati em̄ est in tātū certitudinē inquirē sm̄ vnū quodqz gen' in q̄ntū natura recipit. Ad hanc certitudinē moralē suffic̄ vt plurimū q̄ hō accedēs ad missaz discussēit ꝯsciaz suā sicut fecisset ꝓ magna re lucrāda aut incōmodo graui euitādo. ꝛ q̄ nō sit sibi cōsci' post hāc discussionē de pcc̄o mortali aut de ꝓposito peccādi mortalit̄. q̄ insuper nō cognoscat se aliud impedimētū legitim p excōicationē aut irregularitatem hanc. Consentio itaqz in hoc cum Durando quarto sententiaꝝ distinctione. x. questione. x. q̄ talis etiā si esset in pcc̄o mortali nescient̄ nec de

eo expressā ageret cōfessionē repor/
taret vnū e duob⁹. Aut si remitteret
tale pc̄cm virtute sacramenti qꝛ vi/
det facere qd̄ in se est ad ei⁹ deletio
nē. nō eīn de⁹ reqͥrit vltra posse. Aut
fieret sibi diuinit⁹ illustratio et reco
gnitio sui pc̄ci quatin⁹ ꝑ pniaz illō
dilueret quemadmodū multis otin
gere ꝓbatissimū est qui in initio sui
sacerdotij dū celebrationē cōtinuāt
in memorationē redeunt plurimoꝝ
ꝛ occultissimoꝝ pc̄coꝝ. Similē inue
nūt gr̄az illi q̄ nouit ad frugē meli
oris vite toto corde se preparant.
Porro talia pc̄ca in recordationez
veniētia ex irradiatōe supioris lūis
in ꝓfunda abysso anime. nō idō ta
les ꝯfiteri tenent ꝙ non ꝑus deleta
eē potuerūt modo ꝑdicto. ꝫ fit hoc
ad obediendū ꝑcepto de ꝯfitendo
semel quodlibet pc̄cm nr̄m quod et
dū distincte cognoscim⁹.

Tertia cōsideratio

NOn cūsis scrupulus aut dubi/
tatio de pc̄co mōrli neqꝫ oīs
indeuotio aut deordinatio aut nō
attentio impediunt de nc̄citate cele
brationis dignitatē. Ptꝫ qꝛ certitu
do moralis qualē ꝑdixim⁹ sufficere
ꝯpatit secū vacillationē quandam
animi aut hesitationē quandaz vel
suspitionē seu scrupulos ꝙ hō non
sit sufficient disposit⁹ aut ꝙ impedi/
mento aliquo ligat⁹ est. Cōpatitur
etiā deordinationē aliquā ꝑsertim
viriū inferioꝝ et legis tyrānice mē/
broꝝ q̄ nō est sepe subdita nr̄e ptāti
Ex qua causat indeuotio q̄daz sim
nō plena et actualis sp attētio cōse
quitur. nec ob inde pc̄co maculari
necesse est. Et siqͥs opposuerit ꝙ du/
bitās de aliquo an sit illicitū et stan
te dubio illud agēs peccat qꝛ se dis
crimini scient obijcit. Rn̄deo cū dn̄o
Guilhelmo anthisiodoreñ. regulam
hāc mgr̄alē intelligendā esse de du
bio tali qd̄ est vehemens et magis
aut saltē eque inducit mentez credē
ꝙ est mortaliter illicitū. sicut ꝙ est li
citū. Sec⁹ est vbi mens pl⁹ inclinat
et iudicat ꝙ est licitū qꝫ illicitū. quā
uis nō habeat vsqͥquaqꝫ certitudi/
nē euidentē aut firmā. qꝛ nec hoc ipm
requirit. Sunt itaqꝫ nōnulli et ples
q̄ fortis sūt fātasie. q̄ ꝑ ea sepe tre/
pidāt timore vbi iudicāt etiā nō eē
timendū. Tales debēt inniti cōsilio
supioꝝ et prudētū. et ꝯtra talē ipo/
rū vacillatōez audacter opari. Sic
eīn plerunqꝫ vincet. abibit qꝫ. Qui
ꝟo renuūt credē supioꝝ et prudētū
ꝯsilio ad tales scrupulos deponen
dū. ꝛ agēdū ꝯtra eos. errāt mltipli
cit. Primo ꝑ supbiā et arrogātiā ꝑ
ponēdo iudiciū suū et prudētiā ali/
orū iudicio. rursus talis vix aut nū
qꝫ deuotōnē habebit solidā nec pa
cē ꝯscie a talibus. ac ꝓinde carebit
loc⁹ aie sue hospite illo de q̄ ꝓpha
dixit ꝙ In pace fact⁹ est loc⁹ ei⁹. Di
cūt doctores aliq̄ qb⁹ assētio ꝙ ali
qñ nō ē tā meritoriū credē sic velle
credē. nec dolē sensualit de pc̄cis sic
velle dolē et nō posse. Desiderium
pauperꝝ exaudiuit dn̄s inqͭt ꝓpha.
preparationem cordis eoꝝ audiuit
auris tua. De⁹ itaqꝫ iudicat nos et

nra ẜm supioris rōnis arbitriū voluntatē et iudiciū. et nō ẜm ea q̄ nob invitis atq̄ ɔtradicētib⁹ portio sensualitatis inferior aduehit et ꝓducit qualia sunt volubilitas imaginationū et fātasiaꝝ. stimul⁹ insup carnis illecebrosus et vindicatiu⁹. Vacillationes p̄terea timide et incerte sup agēdis aut sup eis credēdis q̄ nris nequaq̄ sensib⁹ attingim⁹ et similia. Decipiunt in hoc multi ex simplicib⁹ distinguē nescientes inter ea que portio aīe supior agit p ɔsensū et ea q̄ portio inferior patit absq̄ supioris assensu. Darent idcirco sepe alis salubre ɔsiliū q̄ nesciūt illud p̄stare sibi. Quare sic? certe ob turbā hāc passionū simul irruentiū tumultuantē et rixantē. Quocirca memorādū ē beati Bern. sup hac re ɔsiliū. Erat ex discipulis ei⁹ q̄dā tantis inquietat⁹ scrupulis vt ad celebrandū nullo pacto auderet accedere. Dixit ei deuot⁹ et circūspect⁹ Bern. postq̄ hoc accepit. Vade frater et in fide mea celebres. Obediuit discipul⁹ et scrupul⁹ ois ille perpetuo. discessit. Laudanda ꝓfus et imitanda tam illi⁹ p̄ris industriosa fiducia q̄ isti⁹ fris fidelis obediētia. Dicet aliq̄s ex simpliciorib⁹. vtinā talis mihi eēt abbas aut prior qualis erat beat⁹ Bern. crederē facilit̄ imp̄rāti. Nūc vero dū supioris mei paruā sapiaz inspicio nō audeo meā ɔsciaz et salutem sue fidei tali pacto cōmittere. Quisq̄s ita dicis et sapis erras et decipis. Nō em̄ ɔmisisti te et salutē tuā in man⁹ hōis q̄ prudens est et plurimū litterat⁹ aut deuot⁹. sed q̄ tibi est ẜm regularē institutionē prepositꝰ et prelat⁹. Quāobrē obedias sibi nō vt hōi ẜ vt deo iubenti. si tn̄ nō ɔtra deū. Et sepe tanto erit obediētia tua placētior deo tibi q̄ fructuosior quāto est indignior ille cui ꝓpter deū subijci nō refugis. Caueas ad extremū nedū q̄ras securitatē nec illam adipiscaris in grauē ruas diiudicatōis et p̄sumptionis fouea

Quarta cōsideratio

Contingit vt possit aliq̄s eodē tpe ad celebrationē laudabiliter accedē. posset nihilomin⁹ ab eadē laudabiliter abstinē. quo casu p̄mū de se laudabili⁹ est q̄ secundū. Ptz p̄ma ps qñ aliq̄s est sine cōsciencia peccati mortalis aut alio impedimēto et nō est obligat⁹ ex officio vel aliter celebrare. Tunc habet vtrūq̄ in sua ptāte facē licent̄ atq̄ laudabilit̄ vt vl' cū centuriōe dicat Dñe non sū dign⁹ ꝛc. vel cū zacheo dñz fident̄ inuitet. Scdā p̄te ꝓbo cū durādo. iiij. sniaꝝ di. xij. q. vi. Celebratio q̄ppe est de p se op⁹ bonū. abstinē aūt ab ea si sit bonū magis est in ordine ad indeuotionē suscipientis q̄ de p se. Rursus celebratio hz efficaciā magnā ex v̄tute opis opati ꝓpt̄ quā nō tātūdē valet voluntas sola celebrādi sicut ꝑpar voluntas actu celebrās. Addit itaq̄ op⁹ hoc exteri⁹ aliq̄d bonitatis ad bonitatē voluntatis ꝓpter meritū passionis christi. propterea dici solet

opus p̄uilegiatū. Ampli⁹ ille q̄ cele
brat in op̄is executōne magnā adi
piscit̄ deuotōis pinguedinē et diui/
nius solet occupari. Ducit̄ insup̄ a
virtute nobiliori sic agendo videlz
a caritate et dilectione hui⁹ sacramē
ti q̄z nō celebrans q̄ timore poti⁹ se
ꝯtrahit. Qꝫ si q̄s dixerit vacationez
a celebratiōe ideo fieri vt ip̄a post/
modū reuerēti⁹ et deuoti⁹ quāto ra
ri⁹ impleat̄ Fatemur posse sic euēire
Sz ex aduerso ꝯtingere p̄t q̄ꝑ talis
ꝯtractio remouebit habitudinē ad
bonū cui⁹ effect⁹ est b̄m p̄h̄m dele/
ctabilis. Signū inquit adquisiti ha
bit⁹ est delectatio in op̄e. Euenit in/
sup̄ plerūq̄z illō dc̄m Nasonis Qui
nō est hodie cras min⁹ apt⁹ erit Dis
traheris hodie. parū deuot⁹es. pa/
rū recollect⁹. plurimū tentat⁹ a car/
ne mūdo. vel demone. Credo equi/
dē Sz agnoueris q̄ꝑ nō dormiūt q̄
te p̄sequunt̄. ⁊ cras h̄dē erūt aduer
santes tibi hostes/tue q̄z deuotioni
insidiantes. quales sūt hodie Quo
circa nō irrōnabiliter ꝯsulit sapiēs.
Quodcūq̄z p̄t inq̄t man⁹ tua instan
ter op̄are. Nescis eī q̄n tale tp̄s ad
laudabilit̄ celebrandū tibi cōcedet̄
quale mō habes. Et si vtrūq̄z babe
as vtrūq̄z meli⁹ est. Esto. fueris in
hac vł illa re ꝺ̄fectuosus cur no⁹ de
fectuū in nō celebrādo sup̄inducis?
Sz frigid⁹ sū dicis aut tepid⁹. Sepe
suscipit initiū celebratōis hōiez pa/
rū deuotū ⁊ frigidū quē in fine cale
scentē dimittit ⁊ feruidū. Corp⁹ xp̄i
ignis est sp̄ūalis accede fiducialiter
ad hūc ignē calesces facili⁹. Audia
m⁹ orantē Ambro. ⁊ deū alloquētē
Graue ē q̄ꝑ ad mensā tuā mūdo cor
de et innocētib⁹ manib⁹. nō venim⁹
Sz grau⁹ est si qꝛ pc̄ta metuim⁹ sacri
ficiū non reddim⁹. Refert narratio
scōꝝ patrū de quodā euagrio q̄ nō
nisi semel in anno cōicandū esse cēse
bat ꝯtra quē scī p̄res repugnabāt
argumētātes q̄ꝑ aut dignū se puta/
bat et dispositū q̄ semel in anno cōi
caret. et ita p̄sūptuosus erat. aut in/
dignū se tūc fatebat̄ et nihilomin⁹
accedebat. Cur nō ita poterat ali⁹
siłr pluries sacra hec cōficē quanq̄z
de se/se sciret indignū Si fas ē itaq̄z
semel in anno cū timore dei celebra
re. cū eodē timore poterit sepi⁹ si sit
eē ad celebrādū licētia Fuerūt nec
ignoro scōꝝ aliq̄ q̄s certa rō cōpe/
scuit ne celebrarēt in etn̄ū Sz p̄ticu
laria hec facta q̄rundā veneranda
magis sūt pia interp̄tatōe q̄z in exē
plū agēdi trahēda. Postremo n̄ sū
nesci⁹ diuersa eē dona et vocatōes
in diuersis ꝑut sp̄ūsscūs voluerit. ⁊
ali⁹ indisponit̄ p̄ interruptionē cele
brationis. et sese vix postmodū re/
colligit. ali⁹ ex eadē frequentatione
reddit̄ indeuotior. ⁊ ex tali familia
ritate p̄mptior ad ꝯtēptū. Quāob
rē suā int̄rogat vnusq̄sq̄z ꝯsciaz tūc
p̄ experientiā et prudētioris alic⁹ ꝯsi
liū id qđ oportuni⁹ ꝑ͠pererit exeq̄t̄
Hinc dicebat egregi⁹ doctor Augi.
q̄tidie celebrare nec laudo nec vitu
pero Ip̄e tn̄ et aliis ꝯsulūt sic viuit̄ vt
q̄tidie digni
sim⁹ acced'

Cōsideratō. v

Nulla pollutio inchoata et p/fecta in sonno pccm ē morta/le pz ex famosa Augu. regula q pec catū adeo voluntariū est q si nō esset voluntariū nō esset pccm et intelligit de actuali. Rursus ista est expressa determinatio eiusdē ꝑmo. de ci. dei c. xxv. loquētis de violenta corruptione virginis alicui⁹. Quanto magis inqt absqz culpa est in corpe nō cō/sentiētis si absqz culpa est in corpe dormiētis? Dicētes oppositū cōtra dicūt nō solū theologice sed pħice determinatōi. nec habēt qd respondeant si fiat eis argumentū de furiosis et infantib⁹ et alijs nō vtētib⁹ rōne qs p tūc nō peccare noua trāsgressione. concors est oim sapiētū recte sētētia. Notandū dicim⁹ si pollutio in/choata sit et pfecta in sōno. qm posset aliqs vigilās impure hīc desiderū se polluēdi quo vigēte cadēt in somniū in quo sua pollutio opleret. Posset similit pollutionez in somno captā expgiscēs male cōsummare. Constat in his casib⁹ radicē pollu/tōis esse liberā atqz flagitiosaz ppt quā illud opus obscenū imputabit ad culpā. Utuero si vtrobiqz fuerit in ꝑncipio et fine carētia vsus rōis et cōsensus. liber erit vtiqz talis act⁹ et si vigilādo cōpleret absqz culpa mortali. Palā est rō. qz libertate ca/rebit. Poterit forsan aliqs peccare postmodū cōplacēdo sibi in tali voluptate pbrosa quā habuit Nō ob inde tn̄ redderet ꝑor act⁹ pollutōis culpabilit vitiosus. posset etiā aliq modo placē ꝑm sanctū Tho. nō qz voluptas est. sz qz sanitatē et naturē affert exoneratione absqz sui q pa/tit pcuratione vel assensu. Deniqz nō cōsulūt sancti q debeat violent flux⁹ ille qn̄ euigilādo sentit iā efflu ens coerceri. qz vel esset frustra co/nat⁹ ille vl nature sup modū grauatiu⁹. Cōfirmatio oim ista est q act⁹ exterior nullū pccm est nisi denōia/tōe extrinseca pl⁹ qz vrina q nō dr ꝓprie sana Si nullū sit igit in animo ꝓprie dictū pccm dū libertate non vtit null⁹ erit ꝓptū act⁹ exterior viti osus. Neqz tn̄ negabim⁹ qn p crapulā aut dānabilē illecebrē vigilie posset aliqs in hanc illabi sordicīē sz culpā tūc vigilia nō somn⁹ hz. qnqz et crapula et cogitatio voluptuosa letali crimine sepe carēt et pn̄t an somniū dilui pe nitēdo.

Sexta cōsid

Pollutio corpalis in somno cō tingē pt non solū absqz pcco mortali pcedēte imo et ex merito. pz ex distinctōe famosa data p Gregi. et alios tā theologos qz naturales Euenit itaqz nōnunqz hec immūdicia ex infirmitate aut debilitate nature exonerare se volētl. aut retinere nō valētis Nāqz est ꝓtēa aliqs flu/xus fere talis i viris aliqb⁹ qualē femine patiūt i mēstruis. et fit cū nulla aut tenuissima voluptate et vigilando. Fit aliqn̄ insup aliqs flux⁹ iā ta lubricitate et facilitate in qbusdā viris aut feminis q solo aspectu aut alloquio aut leui cogitatione prouocat. Quis ergo dixerit apud tales inuitos et renitētes aut nullo

modo ɔsentiētes ab initio vsqȝ ad
finē pctm mortale ɔmitti.nō omniū
vna est ɔplexionis armonia.Quos
dā videm⁹ e naso leuissima aut nul
la occasione defluē sanguinē alios
cū violentia multa id nō pati scim⁹
Cognoui hominē septuagenariū se
cularez et valde crapulosū q̄ nunqȝ
se pollutū fuisse dormiēdo testabat̄
et hoc in alijs mirabatur.Alium vi
vidi religiosum et sobrium qui ꝑ de
cenniū et amplius fere q̄tidiana
hac passione vexabat̄.Quidam vix
somniāt dormiētes alios somnia iu
giter exagitāt.Sȝ omittam⁹ hec et
similia q̄ꝝ determinatio medicos
pl⁹ aspicit et similit̄ remedia q̄nqȝ m
fassus fuerit vn⁹ ex medicis fama/
tissim⁹ se ꝑ̄doez ad medendū tali no
cturno fluxui i alijs studuisse diligēt̄
ȝ frustra laborasse.Nos āt moralia
seu theologica loquētes declarem⁹
quo pacto possit ex merito p̄cedēte
pollutio nocturna cōtingē.Primo
q̄dez ex arta abstinentia in pane et
aqua.hoc euenire ꝑ̄spicuū fecit expi
entia.Amplı⁹ volēs aliq̄s hoc vitiū
carnis p̄dicādo detestari nō ne sup
illo cogitare posset.aut similit̄ ɔfes/
siones audiēdo.posset vtiqȝ et cum
merito magno.Nihilomin⁹ occurrē
videbit in somno nōnunqȝ p̄ cogita
taꝝ impudiciciaꝝ simulacra ⁊ ipm
ex illis sicut in alijs ad pollutionem
ɔcitari posse q̄s negauerit.Modūt
sancti p̄res q̄ꝝ fuerit ocul⁹ mentis
apt⁹ et tersus ad fallaces insidias
demonis intuendas nōnunqȝ has
sordes fieri illusione sua vel ad terren
dū et inq̄etandū timorose ɔscie pu/
ritatē.vel ꝓ boni oꝑis vt celebratō
nis impedimēto.vel vt vigilāti pla/
ceat qđ somniās ꝑtulit vel vt absti
nentiā ꝑiculosā et indiscretū vite ri
gorē suadat et in insaniā p̄cipitet.vl̄
vt deo ꝓpicio et ꝑmittēte deuotaz
mētem sic exerceat et ex tali feditat/
te stimulatā in hūilitate custodiat.
Hoc in loco duo sunt dicta Gregi.
mēoranda.Primū est ꝙ sepe tales
illusiones seu pollutōes anim⁹ nesci
ens ꝑtulisse magis dolēd⁹ est q̄ꝫ fe/
cisse.Scdm ꝙ bonaꝝ mētiū est ibi
culpā agnoscē vbi culpa nō est.sic
tū agnoscat̄ culpa vt nō indiscrete
impediat̄ oꝑatio iusta neqȝ corꝑis
debita sustentatio deserat̄.Ne p̄terea
aliq̄s ɔsciaz sibi fabricet et nutriat
erroneas.ne cadat in scillā cupiens
vitare caribdiz.Pat⁹et̄ fortass̄ ali
q̄s hesitatōes varias dū ad come/
dendū vl̄ dormiēdū accesserit.dicꝫ
q̄ȝ sic.polluēis si hoc et hoc nō omi
seris.si nō tibi p̄cauebis.cōtēnat ta
lia necē est q̄ discrimē magis immi/
nere circūspicit si non parē cū alijs
viuēdi formā prudent̄ inseqūt.Scru
pulosis g⁹ cōtra scrupulos agēduz
ē ⁊ fixo oꝑis pede certādū.Hac ar
te prudent̄ vsus est ille qui turbato
cuidā iugiter suꝑ repetitiōe horaꝝ
suaꝝ si nō assidue et actualit̄ attēde
ret ad eas.Iniūxit p̄niaz hāc ad tē
p⁹ ne qūolibet horas semel dictas
iteraret.Neqȝ eñ̄ requirit̄ actual̄ sp
attentio.sufficit habitual̄ seu v̄tual̄

nõ interrupta scienter et a ꝓposito ꝑ
deliberatã attentionẽ circa aliud pe
niꝰ incõpatibile nulle s.argũt apud
aliqs tales scrupuli more canũ ob/
latrantes et lacerare inimãtes ipos
ambulãtes ꝑ viã mãdatoꝝ dei q̃s
cunctere et ↄpescere meliꝰ q̃ꝫ ꝑ con/
temptũ neq̃mꝰ. Tantũmodo sit ↄtẽ
ptꝰ iste timore reiecto et regulariter
nõ absq̃ꝫ ꝓnio alteriꝰ ꝑsertim supio
ris ↄsilio. alioq̃n timor immo dei atꝰ
facit casũ aut ꝑcipitat inconsulta ꝓ
sumptio

Septima consideratio.

Illa corporalis immũdicia de
ꝑ se impeditiua est celebratio
nis. sed bñ de ꝑ accidẽs rõe comitã
tie aliquꝰ vel sequele in aĩa. Hãc ↄsi
derationẽ deducit Bonauẽt. iiij. sen
tẽtiaꝝ. di. xij. q. iij. Et pꝫ satis ꝓma
ps ex verbis xp̄i si bñ ꝑpẽdanẽ dicẽ/
tis Math. xv. Nõ lotis manibꝰ
manducare nõ coinq̃nat hominẽ. ꝛ
rõ ẽ. q2 nulla passio talis aut immũ
dicia exterior de ꝑ se peccm est aut
de necẽitate pcõ ↄiũcta vl' inducẽs
ad pcẽꝫ. Preterea qualis est immũ
dicia sordidior et abomiabilior cor
palis vt corporalis ẽ q̃ꝫ sanies lepro/
soꝝ. hec tñ nõ impedit celebrationẽ
ꝑsertim si fiat in occulto. Ideꝫ senti
unt doctores de menstruis mulieꝝ
et de fluxu ꝓpetuo viroꝝ aliq̃ꝝ. Se
cũda ps declaraẽ distinguendo. q2
quedaꝫ immũdicia corporalis cõiuncta
est immũdicie spũali ꝭm veritatẽ sic
in vigilia habent fornicãtes. Alia ẽ
coniuncta tali immũdicie spũali tan

tũmodo ꝭm quandã similitudinẽ aut
cõformitatẽ ꝓut est in somnijs sor/
didis et impuris q̃ñ nõ peccm est ꝫ
similitudo pcc̃i. Aliã videmꝰ immũ/
diciã q̃ horrorẽ et abominationeꝫ
quandã visa vel recogitata generãt
vt in leproso et alijs plurimis. quãuis
nullã sciamꝰ inesse pcc̃i veritatẽ aut
effigiẽ. Postremo alia est indifferẽs
sicut in pedibꝰ lutosis aut facie pul/
uerulenta et sudante. Prima ꝛ scd̃a
generant vt frequenẽ in aĩa hebetu
dinẽ quandã discrasiationẽ ꝛ deor
dinationẽ atq̃ꝫ indeuotionẽ q̃m sic
gustato spũ desipit omnis caro. sic
ecõtra. et amplꝰ gustata carne desi
pit spũs ꝛ fit carnalis ad tps lõgiꝰ
aut breuꝰ ꝭm diuersas habituatio
nes atq̃ꝫ ↄplexiões. De his in figu/
ra dictũ est antiq̃s vt taliter immũ
di separentur ab alijs vsq̃ꝫ ad ve/
sperã et vestimentoꝝ lotionẽ. Hoc
Gregl. sic exponit vt nisi ꝓus ignis
temptationis recesserit reũ se quasi
vsq̃ꝫ ad vesperũ cognoscat. Cõstat
enĩ nullas tales institutiões q̃ cerimo
niales erant atq̃ꝫ figurales nullate
nꝰ ad obligatiões nr̃as trahendas
ẽẽ nisi iudaisaẽ velimꝰ. Proptẽa ve/
spera in hoc loco et lotio materialẽ
nõ ad lr̃aꝫ accipiẽde sũt. ꝫ tãdiu re
putet se hõ immũdũ vt extra castra
scõꝝ mysterioꝝ secedat q̃. diu tẽs
in eo vigẽt pcc̃i reliq̃e hebetudo s.
mẽtis. carnalitas et deordinatõ at
q̃ꝫ indeuotio purganẽ alijs tardiꝰ.
Alij ↄfestiꝫ lugẽt humilitate ꝛ ꝓmptl.
lacrimis diluũt ꝛ exterminãt q̃cq̃d
carnalitatis cõcretũ erat et omẽ eiꝰ

vestigiū breui lamēto delent et abolent. Sordes tertie celebrationi obsunt ꝓpter scandaluz vel horrorem quoꝝ vtrūq; de p accidens nocere potest deuotiōi anime. Pōt etiā de per accidēs celebrationē impedire dū videlicz scādalū vel horror et ex ꝯsequēti indeuotō celebrātis aut assistentiū vehement̄ psumunt̄ accessure. Sec⁹ vbi sunt ꝯēs exercitati et perfecti apud quos tale nihil timendum est.

Octaua consideratio

Possibile est absq; vlla reprehēsiōe et cū merito aliquē somno pollutū sacrosancta misteria ꝯtingē atq; celebrare Pt; ꝯsideratō ex deductione precedentiū. Ad dignam itaq; celebrationē sufficiūt preparatō talis que nō relinquat ꝯsciētiā peccati mortalis aut impedimēti legitimi. et que deuotionē atq; reuerētiā ad sacramentū penit⁹ nō excludat. Sed pollutū modo dicto possibile est ista in se sentire nō longe post talem passionē imo ꝙ humilior deuotior et ordinatior et reuerentior ad sacramentū accedet. Constat enim ꝙ obscenitas humoꝝ isti⁹ cum suis reliquijs non perpetuo durant nec ꝑpetuo ad celebrationē impediūt etsi dat̄ spaciū. xxiiij. horaꝝ sicut albert⁹ determinare vider̄ poterit aliquis vna hora purgatior effici ꝙ̄ ali⁹ in centū. Cur nō ita fiat ad celebrandū similit̄ aptior Porro si timeatur reuersio taliū illecebraꝝ ⁊ passionū tpe celebrationis. Pōt vtiq; et in oībus ꝯtingere vel ex aspectibus solis ꝑoꝝb⁹ vel ex corruptela nature vl' diabolica operatione. Hec nr̄a ꝯsideratio maxime locū habet in religiosis viris et ꝯtemplatiuis quoꝝ est adeo facilis ꝯuersatio propter fortē habituationē. ꝓpter etiā carnis subiectionē dū vigilant. Raro aūt apud seculariter viuentes aut nouā bn̄ viuendi formā inchoātes talis repentina seu leuis recollectio deuotionis inuenit̄. Cessare eos idcirco aut tardi⁹ accedere ad sacramentū hoc reuerendissime tractandū ꝯuenit. Habet preterea locū nr̄a ꝯsidēatio vbi illusio demonis nr̄az deuotionē impedire volentis ꝑspicit̄ aliquib⁹ indicijs neq; cedere debem⁹ eidē sed obniti poti⁹ vbi subinde timet aliquis sacerdos de scandalo si nō celebret vbi deinceps tenet̄ aliquis celebrare vl' ex suscepto officio vel ex ꝯmissione vel mutua vicissitudine et ꝯformitate ad reliquos cū quib⁹ viuit. quēadmoduz sūt religiosi pene oēs. Attēdendū hic ꝙ nullus palā tenet̄ ꝓprium defectū vel infirmitatem occultos ꝓdere. vt plurimū cautius est atq; discretius ꝯtegere. Prodit autez se ipm talis nō celebrans. scandalisat q; frequenter et cogitationes varias ascendere facit in corde alioꝝ. Nolo tn̄ p̄iudicare sicut nec possum nec debeo ꝑ hec dicta mea quecūq; institutionib⁹ religiosoꝝ si aliq̄ sint ad oppositū. veꝝ est nempe illō apl̄i

Quilibet in suo sensu abūdet Sz di pi interim qd mihi dicendū posse videt si nuda cogitet veritas apd habētes libertatē legis xpi Opponat forsan aliqs d fornicariis qd similit in breui possent recolligē se ab omibus pcci reliqis animā extergē. possēt igit statim celebrare. Opponeret alius de coniugatis apud qs possibile ē pccm in sua coniūctione non omitti q tn de cōione separandi vident. Ad hec dicē possum Primo ad vltimū qd doctoꝝ famosoꝝ snia ē tales cōiugatos si accedāt ex deuotione pfestum dieb solēnib nō peccaē. qn vl affectu plis gignende. vel reddēdi debiti aut incōtinētie vitāde causa cōmixti sūt. nec obstaculū aliud ē Ad primū nō aliud p nūc dicimus nisi qd rarissimū hoc esset de his que vix aut nunqz eueniūt doctores parū tractant. Si tn immineret graue scandalū p omissione. si ptera grādis ōtritio occurreret. si deniqz magis ex surreptōne diabolica aut vehemēti temptatōe tale flagitiū apd se raꝝ ōmisisset Audiat q pfū dns sapit talē phibē fateor nō audeo in hoc casu et aliis sicut pspicuū est ex pmissis. relinquēdi sūt multi sue conscientie et iudicio circūstātiis omnib quas prudētia circūspicit indagādi.

Nona cōsideratio

PRecipue ex diuino munē et nō ex nra industria seu prepatiōe reddimur digni mysterioꝝ pticipatione sacramētoꝝ. Hec cōsideratio si cū sapore intimo masticet humiliabit nos vehement. Et pfecto humilitas sola est q disponit ad dignificationē et prepationē p talis tantiqz hospitis in aie cenaculo susceptione. Scio hōiez q taliter in veritate cōperit nūqz potuisse ad quietaz et serenā dispositionē celebrādi ptigisse quousqz diffidēs de omi sua industria et labore et solicitudine et ppa ratione p ofessionē aut alias immolauit i ara cordis bouē supbie. dixit in animo cōtrito et humiliato cū Daniele. Dñe nō in iustificatiōib meis psterno pces meas an te. sz in tuis miseratiōib multis et magnis. Et rursus cū ppha. Ego aūt in multitudine misericordie tue introibo in domū tuā adorabo ad templū sanctū tuū in timore tuo. et silia qdam qz aliqua scriptis inseruit. Plane industria nra et prepatio quales agere ōuenient possum requirunt. eis tn si innitimur fallimur et cadim. aut tāqz siqs baculo arundineo sustentet vacillam neqz habitam in adiutorio altissimi duz nris meritis fidim vel in pccoꝝ sola recordatiōe torqmur. Nunqz si sic in pfectiōe dei celi nequaqz ōmoremur. qua dficiēte pfectōne qs subsistet? Fuit cuidā p somniū ostensa visio talis. Precipitat in cloacā erat et a quodā baculo stercorib infixo sustētari ne pfūdaret satagebat. At uero bacul ille fūdo ten ōmittebat assidue cū fetore intolerabili. sentiēs ille piculū tota mēte ad dnm ōuersus relicto ba/

culo ↄfestim ereptus est. Sane cōsci
entia nr̄a quātūlibet munda est clo
aca q̄daꝫ plena stercorib⁹ fedis de
fectuū quotidianoꝝ. bacul⁹ ille nr̄a
est industria ꝑ quā emergē q̄rim⁹. Ꝺ
ꝓculdubio quousqꝫ leuem⁹ oculos
in celū vn̄ veniat auxiliū nobis q̄usꝫ/
qꝫ fiduciā nr̄aꝫ totā in deū iaciem⁹
quāto plus innitimur solo nr̄e indu
strie baculo tāto in ꝓfundiorē abys
sū nr̄e prauitatis demergimur ⁊ nō
nisi fetorē tetrū et horridū reporta
m⁹ Quid ergo diceret aliq̄s tempta
bim⁹ ne deū aut pleni ↄscia pc̄coꝝ ī
deuoti sordidi distracti et dissipati
ad sacramentū hoc salutiferum sub
spe misericordie soli⁹ accedam⁹? Di
xi iā vt agat nr̄a industria qđ pote
rit. vt sit absqꝫ ↄscia pc̄ci mortalis.
Sed in illa nequaq̄ꝫ sperem⁹, alioq̄n
supbim⁹. alioq̄n maledictionē incur
rim⁹ q̄ ponim⁹ fiduciā in hōie ⁊ car
nē brachiū nr̄m. Agnoscam⁹ ꝙ oēs
iusticie nr̄e sūt vt pān⁹ menstruate ⁊
velut leprosi fascie sup quib⁹ stilla/
m⁹ quotidie saniē pc̄coꝝ. Qua fron
te igitꝰ qua ve audacia infectionem
ad placādū deū audebim⁹ ostendē?
Caueam⁹ ne poti⁹ irritē plane sic ē
Si mille annis valeret aliq̄s se dis/
ponē ad dignitatē celebratōis nec
sic ꝑ se attingēt. Quid idcirco in bre
ui modula facere poteris dicturā?
Interrogat se frequentꝰ ille cui⁹ sup
memini si dign⁹ est accedere. si suffi/
cienter prepat⁹. hesitat primū trem
scit reformidat qꝫ. Tandē sic respō/
deat sibi ipi. Interim quantū in me

est nihil deo ꝓpicio de certo mihi sū
cōscius super pc̄co mortali aut pec/
candi ꝓposito. pc̄ca etiā venialia nō
ↄfessa nequaq̄ꝫ obsistunt. Scio etiā
ex aduēso ꝙ iustus est dn̄s qui si ve
lit exquirere vehementꝰ debita me⁊.
si iniq̄tates obseruare. si mecū in iu/
dicio ↄtendere. neqꝫ sustinebo neqꝫ
potero respondere vnū ꝓ mille quā
liber lotus fuero attrit⁹ cōfessus la
crimosus. Quid ista sūt. vt m̄ si non
cū misericordia magna valde dn̄u/
dicer. Quid scire possū si forte late/
ant me vicia mea. merui q̄dem exce/
cari qui visu meo spūali primit⁹ sup
modū abusus sū dū vivens bonū
id adimplere ↄtēpsi. Hoc vnū scio
ꝙ apud dn̄m misericordia est et co/
piosa apud eū redemptio. ꝙ pieta/
tis ei⁹ fontē nu'la pōt nr̄a iniquitas
euincere vel siccare. ꝙ vel si decreue
rit saluare nemo est q̄ ↄdemnet Pre
cipit vt sperem in eo et me totum in
suas man⁹ ꝓiciā. obedio vt possū.
Nō est crudelis aut mendax. venien
tē ad eū nō eiciet foras. prouolutū
suis pedib⁹ non indignantꝰ abiiciet.
Puenit me demū in bn̄dictiōib⁹ dul
cedinis dum mihi displiceo. Spero
eq̄dez ipe qui cepit ꝑficiet et illumi/
nabit abscōdita tenebraꝝ ne vnq̄ꝫ
obdormiā in morte Fornicata es o
aīa mea cū amatoribus tuis Jubet
pius sponsus per os ꝓpheticū vt re
uertaris modo etiā te suscipiet. Eisi
milies abscesseris. ↄtempseris. irrise
ris te venientē nō repudiabit. peni/
tentē nō aspernabitꝰ Siq̄s ex hōib⁹

talia diceret crederes et aspirares et accederes de⁹ hoc dicit. de⁹ hoc pollicet̄. imo de⁹ hoc impat et tu diffidens nō accedes. Nō est istud consiliū o aīa mea. In sua igit̄ veritate nō tua vanitate fidens volūtarie sibi sacrifica. Immūda es accede mūdāda. ad fontē puritatis incōtaminabilē. Esuris. accede pascenda ad panē viuificū et indefectibilē. Egrotas. erit hoc efficacissimū tue infirmitatis medicamentū. Fluxū pateris nec sanari potes a medicis t uis scz exercitijs. tange plena fide cū emorroissa Martha fimbriā vestimēti Ihū sacrosanctā videlicz hostiā vt purgeris. Si pcussā te sentis a serpentib⁹ puersaꝝ temptationū. qd restat nisi vt serpentē xp̄m eleuatū inspicias? Si dicis cum ꝓpheta. Qm̄ vnica et paup sū ego. ptic pa esto sacrosancti hui⁹ misterij habebis cōmitē fidū ꝗ hospitē ditissimū Cecā te fortassis debilē ꝗ claudam ōqreris. memineris qm̄ tales ad cenā magni regis. inuitant̄ ꝗ intrare cōpellunt̄ Lubrica sū in qēs ꝗ instabil'. ſz hic panis. ɔfirmat cor. Tristis es et anxia. sed vinū hoc letificat Inquietant te et turbāt plurima. adhere ei qui turbidos fluct⁹ sedat qui ē pax nr̄a qui ait. In mūdo pressurā. i me pacem habebitis. Peregrinaris a dn̄o sed in fortitudine cibi hui⁹ ambulabis vsqz ad montē dei. Quid ergo tandez formidas? Quid expauescis o aīa mea? Quare ꝗ quoniqz conturbas me? Spera in deo ꝗ liberabit te enutriet te. nō ɔfundet te. Suspirabūda forte queris. vbi est de⁹ tuus In hoc certe cōuiuio in q̄ xp̄s sumit̄ recolitur memoria passionis. mēs implet̄ grā et future glorie nobis pign⁹ dat̄. Crede hoc bona et simplici fide. nec curiosa discusseris existentie modūz sufficiat tibi ꝙ nō est hic modo alioꝝ corpoꝝ suis locis ɔmensuratoꝝ. ꝓpterea vane ne dicā stulte querūt aliqui vbi caput vel pedes qualis sit⁹ qualis ad hostiā partiū coordinatio vbi xp̄s esse dicit̄ quare et qm̄o. Qm̄ facta est in eius corp⁹ transsubstātiatio panis omnipotenti virtute diuinitatis. Si nō hoc ɔphendis neqz pfecto quātulācunqz rē aliā quo ad infinitas ei⁹ habitudines et ꝓprietates ɔprehendis da locū fidei vt meritū habeas et eā quā sine merito das nature fidei. da cū laude reuerentiā ꝗ in eius obsequiū volens te captiua

Decima cōsideratio

Non ꝓpter timorē cōtaminationis corporis xp̄i illud cū mundicia corpali monemur cōtrectare. ſz ad deuotionē aut scandalū in nobis vel alijs deuitādū. Cōsideratio ista parꝝ etiā instructis manifesta ē valet tn̄ nō mediocrit̄ apud scrupulosos vt si forte corpalis aliqua sordicies ipis nolētib⁹ aduenerit recogitēt ad xp̄i corp⁹ nihil hanc attinē seruata in animo mūdicia et reuerētia sanctitatis. Fuerūt q̄ dixerāt ipaz hostiā cōsecratā nullo mō in ventrē

nisi in comedendo demitti sed statim
in celū rapi ɔtra experientiā quotidi
anā atqȝ catholicā veritatē q̄ ponit
corpus xp̄i vē comedi. Fefellit eos
hm̄oi ɔsideratōis obliuio dū putāt
indignū sentire vt corp⁹ xp̄i vel ho/
stiā sacrā in fetulētū stomachū nr̄ȝ
deueniat. q̄i videlȝ polluat̄ aut fede
tur plusq̄ȝ radi⁹ solaris aut sp̄ūalū
substātiaꝝ aliqua. Dicāt ergo si sic
iudicant more carnaliū iudeoꝝ aut
paganoꝝ. cur xp̄i corp⁹ i maternis
visceribꝰ et secū dina pellicula mensi
b⁹ nouē obseruatū et obuolutū esse
voluit. Debet vtiqȝ ratio corrigere
sensuale iudiciū ne blasphemiā im/
piā reputem⁹ ipaȝ rei sincerissimā ve
ritatē. Caueam⁹ a tali spurcicia re/
cogitanda p̱ timorē crebrū. qm̄ insi
cit hec rememoratō plus q̄ȝ purget
Assuescat hō sp̄ūaliter sp̄ūalia diju
dicare et sentire. sic em̄ multis et va
rijs fantasmatū inquietantiū impu/
dicicijs semet absoluet. Sic ea min⁹
curabit q̄ reuera min⁹ curanda sūt.
corporales loquor sordes Sic deniqȝ
magis in ɔsciētia q̄ȝ corporis purita
te ɔsidet. Cōcludam⁹ tādē epilo
gātes vt nemo celebratur⁹ euidentē
sibi q̄rat certitudinē sup̱ significati
one sua. vexaret̄ incassū. habeat illā
q̄ dicta est preparationē et sufficit. nō
confidat in multitudine virtutis sue
et in repetitione ɔfessionis aut deuo
tionis aut recollectionis serenitate.
Pōt em̄ fieri vt ɔfessio crebra super
uenientibus obsit de p̱ accidens. Quō
sic? Dicā Reddit q̄ppe aiaȝ plus iu

sto solicitā et pauidā et oia etiā mi
nima timentē vt de ipa etiā ɔfessio/
nis imp̱fectiōe intrepidet et vrgeat̄
iteꝝ cōfiteri. Dabo tn̄ documētū p̱
qd̄ nr̄a ɔfessiōis multiplicatō inq̄e
tatōis causa erit Si videlicȝ fiat nō
tanq̄ȝ reputet̄ ꝓ tūc ad salutē neces
saria aut ad celebratōis illi⁹ disposi
tionē req̄sita. Sȝ q̄ est opus bonū
et p̱uilegiatū. ad indulgētiā q̄ȝ aut
grē augmētationē nō paꝝ ꝓficiēs
Porro diligat aia deū a'tq̄n necesse
est et se in man⁹ eius ꝓjciat. alioq̄n
si se expelli a facie domini et repelli.
sue indignitatē iugiter timendo. et
habēdo deū de seueritate suspectū.
iugiter recurua erit ad ɔmodum ne
vnq̄ȝ exaltata se submehet Quāobrē
ascensura in montē aia et gaudium
suū immolatura cū abraaȝ relinq̄t
inferius asinum suū cū pueris suis.
Rudiat tibi asin⁹ ꝓstrepent pueri fe
da sint hec oia. nihil ad se q̄ in mon
te stat (h̄ est in vertice rōnis) p̱tine
bat. Nō impertinent̄ hoc loco visionē
inserem⁹ quā beato pr̄i Celestino
monstrasse memorat̄ ille q̄ docet ho
mines etiā p̱ somnia sciaȝ. visum est
eidē pr̄i soporāti q̄ aulā regiā p̄ecel
lentissimā cū asino suo inuitat⁹ ascē
deret ibi asin⁹ tributū ventris per
viā soluit. exhorruit vir purissim⁹ et
abominat⁹ est hanc nō iniq̄tatē sed
indignationē et ꝓgredi formidans re
gredi moliebat̄ quousqȝ benigniter
ammonit⁹ est voce de throno lapsa
nihil ad sui vel aule regie sp̄ūalis cō
taminationē p̱tinere id qd̄ se nō cō
scio naturalia necessaria q̄ȝ su⁹ asell⁹

corpulentus et irrationabilis expulerat. Plane sic est et dicā amplius Euenit nōnunq̄ȝ vt turbationes pugne deordinatōes ⁊ feditates inferius sensualiter agitate succrescē faciāt supi᷑ meritū nr̄m sicut econtra magna vtrobiq̄ȝ serenitas superbie ventū omnia fundit᷑ euertentē. repēte nōnunq̄ȝ inducit. Tm̄modo extimat se aia quantū poterit nec ob aliud contemplationi vel studio aut quieti cuilibȝ insistat nisi vt apud se exaltet de᷑ ac pinde magis ac magis humiliter et in suā paruitatem imo nihileitatem resiliat. et resiliens cadat et deus suscipiet eā. Hec via tuta est regia secura Deniq̄ȝ viā loquēdi om̄es pariter audiam᷑ Deū time. de te desperans. in se fidens et mandata eius obserua. quod in te est nō omittens hoc est om̄is homo

Explicit tractatus sup materia celebrationis misse. aut de pollutione nocturna venerabilis mgr̄i Johannis de Gersonno ꝛc

Incipit tractatus venerabilis mgr̄i Johis gerson de cognitione castitatis et de q̄nq̄ȝ pollutionibus diurnis.

Cripsi pridē aliqua super preparatione ad missam sub decē cōsiderationib᷑ occasiōe sūpta pncipaliter ex matēia pollutionis nocturne. Nunc autē de pollutionib᷑ q̄ vident᷑ accidē vigilādo. quesita sūt a me aliqua q̄ solent timoratas ↄsciētias plurimū turbare sicut frequent᷑ ex diuersis ꝑsonis vtriusq̄ȝ sexus tā in cōfessione q̄ȝ extra potui ꝑpendē. ꝓpterea ↄsului nedū doctores in scptis eoꝝ sup hac re. ꝫ etiā colloquiū habui cū exercitatis et discretis in cōfessionis materia imo et a medicis hmōi mult pliucis et varie pollutionis causā inquisiui. Deniq̄ȝ preparet se lector audire caste id qd̄ pro castitatis cognitione necessitas cogit aperire

Prima consideratio

P Resupponēdū est igit᷑ in pmis q̄ a corpe hūano defluit multiplex humor p meat᷑ mēbroꝝ pudēdoꝝ q̄ generatōi deputata sunt. vn᷑ est vere seminalis. al᷑ vo vrinalis. ali᷑ quodāmodo medi᷑ qui pōt appellari saliualis vel sputalis. ali᷑ addit᷑ humor ꝓsertim in mulierib᷑ q̄ nōiat᷑ mēstrualis. et huic silis q̄nq̄ȝ masculo accidit ex infirmitate. Porro facile est satis ↄgnoscē pat᷑etib᷑

scđm et vltimū fluxū qñ scz ille ē vere vrinalis vł vere menstrualis ſħz eī suā distinctionē in colore et liquiditate et tales exeūt ꝓterea vt cōir sine multa delectatōne in mēbris genitalib⁹ ꝓsertim nisi cōiungant̄ alie cause delectatōis sicut infra docebitur. Ceteꝝ humor ꝓprie seminalis ⁊ hūor ille medi⁹ nō ita facilit̄ secernūtur ꝓpter silitudinē in albedine ⁊ viscositate seu tenacitate ⁊ quadā spissitudine. habēt nihilomin⁹ distinctas ꝓprietates et diuersos ort⁹ et meat⁹ vñ defluūt. qđ dearticulatu⁹ cognoscere spectat ad medicos. Est itaqꝫ hmōi seminalis supfluū vltime digestionis. supfluū nō in qualitate ſꝫ in quātitate. Habēs eñ natura sufficientē cibū ꝑ alimēto corpis mittit ex omib⁹ mēbris qđ supest ad vasa genitalia nūc pl⁹ nūc min⁹. Et qñ supabundat ipi nature conat̄ expellere tandē illud supfluū qđ fit vł in actu generatōis seu ocubit⁹ vel ꝑ euaporationes sicut sudorib⁹ vel ꝑ aliqs fedas distillatōes. qñqꝫ sine somnio aliqñ cū delectatiōe. aliqñ impceptibiliter nōnūqꝫ in vigilia. qbusdaz venit tā voluntarie qꝫ inuoluntarie modis valde multis nūc ex vicio nature. nūc ex vicio culpe. Rursus hūor ille medi⁹ fit ex quadam supfluitate alimenti neduꝫ in quātitate sed et in qualitate qz scz inept⁹ est nutritioni inept⁹ similit̄ generatōi velut in saliua videm⁹ et aliis supfluitatib⁹ defluentib⁹ a cerebro. tā ꝑ os qꝫ ꝑ nares. istis paꝝ et rarius. et aliis abūdantius et crebrius Immiscet autē se talis humor medius cū vrinatiōe aliqñ ꝑ se defluit sine cogitatōe et sensu. qñqꝫ vero fit cū delectatōe ⁊ pruritu quodā plus qꝫ in vrina q̄ tū vrina qñqꝫ cū inordinatōe quadā exit Puto etiā nihilomin⁹ ꝙ vix aut nūqꝫ causat iste flux⁹ hūoris medij talē modū delectatōnis et ocussionis q̄ totu⁹ corpis specialit̄ in pudēdis nec ita ꝑstringit aut obnubilat in suo exitu iudiciū ratōnis sicut venit vere in hūore seminali. qm ⁊ ille humor seminalis magis digest⁹ et ad causationē libidinose delectationis nisi ꝑ infrigidationē aut aliū de corrupt⁹ sic ꝓportionabilior inuenitur. Habet insup hūor iste medi⁹ ꝙ ex leuiorib⁹ causis ac maiori facilitate mouet̄ ad exitū qꝫ seminalis. ꝓserti in mulierib⁹ adeo ꝙ ex leuissimo motu corpis de loco ad locū vel inclinatōe absqꝫ aliq̄ cogitatōe et absqꝫ sensu ꝓueniat. Ex effectu ꝟo ꝑcipit̄ ꝑ sordidationē quandā viscosaz in carne sua vel in pānis. Euenit āt facili⁹ et nō sine aliquo sensu ocomitāte vel ꝑuio. dū ꝑsonā pulcrā siue dilectā siue turpē siue iuuenē siue senez siue secularē siue religiosam et qñqꝫ deuotam aspiciūt aut tangūt aut ei arridēt aut ofabulant̄ aut iocantur etiā vbi nihil de ope carnali volūt aut putāt neduꝫ dicam peragere ſꝫ nec cogitare

Consideratio .ij.

Tenendū est scđo ꝑncipalit̄

circa hāc materiā ꝙ delectatio seu cōmotio libidinosa prurit⁹ seu titillatio ꝓueniēs in mēbris ꝗ̄ loquimur frequent̄ absq; fluxu quocūq;. Sūt em̄ fumositates aliq̄e q̄s medici vocant sp̄us ⁊ he supcalefaciunt ⁊ inflant et distendūt venas et neruos in mēbris illis. fit q; stimulatio que dā vt prurit⁹ vel titillatio q̄ dū q̄rit̄ extingui vel sedari p attrectatōnē sē tit̄ ⁊ q̄nq; cōplet̄ delectatio libidinosa sine quouis fluxu. pz hoc in peruā adhuc etate q̄ nondū apta est seminatōi ꝓpter defectū seminis vel artatonē venaꝝ. Suscitat̄ āt hmōi prurit⁹ ex talib⁹ fumis seu spiritib⁹ tā ab intrinsecis p imaginatōes fo͛tes vel forti bas spēs. maxīe aūt p imaginatōes libidinosas et turpes q̄s ab extrinseco p allocutōes prauas aut p aspect⁹ lubricos aut tactus impudicos p se vel aliūde ꝓuocatos. Qȝ si p cōplementū delectatōnis ex talib⁹ absq; omni semine corrūpat̄ vere ip̄a virginitas iuxta sententiā quorūdā mgroꝝ. Heu proh dolor q̄ȝ in paucis maneret virginitas cogitatione stupor est nisi forsā in pueris et puellis hāc excuset defectus sufficiēs iudicij rōnis. Dicēdū est p̄terea ꝙ nō ois prurit⁹ circa mēbra pudēda debet iudicari ꝓprie libidinosus. nec etiā cessio eius v̓l extinctio p vacationē ac alit̄ dz appellari luxuriosa delectatio. Videmus itaq; q̄ño in alijs membris crebro pruritū sentim⁹ quē vnguib⁹ scalpēdo vt iuxta vulgare loquar sopim⁹ vel extinguim⁹. Est āt hec passio rō nunq̄ȝ ita vehemēs vt etiā cū vulneratōe carnis p vngues et effusiōes sāguinis vix recedat q̄ passio si mēbra illa genitalia inuaserit cadit ꝓs⁹ i magnā āgustiā q̄ h̄ pati cogit̄ dū cōtra hmōi pruritū r̄mediū q̄rit (q̄le fieret in alijs mēbris) ip̄e i pollutiones fedas et vere libidinosas atq; culpabiles ꝓlabit̄. Tradūt insuper medici ꝙ in mēbris eueniāt q̄daȝ passio cōsurgēs ex q̄busdā fumis distēdentibus venas membroꝝ istoꝝ et neruos adeo ꝙ sedari nō p̄t etiā p vsū carnalē vel aliā attrectationem quēadmoduȝ narrat Juuenalis in quadaȝ matrona nobili rhomana. Est igit̄ in hoc casu vel sil'b⁹ tanq̄ȝ de vera egritudine ad medicos recurrēdū. Deniq; pz ex istl. ꝙ pueri ⁊ puelle cū sobrietate atq; disciplina i cibis et potib⁹ atq; societatib⁹ custodiēdi s̄t ne ab intrinseca cā v̓l extrinseca cōsuescāt h̄re libidinosas hmōi cōmotiōes pc̄ci in sua carne. Alioq̄n ꝓuenit ex cōsuetudine velut in quandā necc̄itatē hoc agendi p̄cipue duȝ etas grāvior aduenerit. Delectatio insup improbior ⁊ vehementior sentiet̄. qua in re cōfessores vel parētes cōmonitionē aliquā debent facē pueris et puellis vt a talib⁹ abstineant nec a se nec ab alijs turpit̄ se tractari pmittant. Attendat quilibȝ discretus ex p̄missis q̄d agendū. et videat ne dū nimiū seruat̄ loquendi pudicicia. sequat̄ operū maior inordinatio. et cōfessio de talib⁹ nulla fiat.

Attēdat ex aduerso ne dū ꝓhibitio sit expssa ipa conatū adaugeat. verū nāqꝫ est illud poete. Nitimur in vetitū. Porro si parētes ꝓhibeant filias suas ab osculis viroꝝ et adolescētuloꝝ similiᷓ et filios a puellaꝝ ꝯtrectatōib⁹ cur non poterūt filios coartare verbis aut verberib⁹ ne se ipos aut se ipas inuicem male ꝯtrectēt cū sit vtiqꝫ hoc flagitiosi⁹ ꝙ alteꝝ et eo plus habēs pіculi quo minor est illic verecūdia et licentia maior? Sileo hic de stultis, imo nefarijs parētib⁹ erga suos et suas nimia familiaritate conuenientibus. Sileo de ceteris vel seruis vel ancillis vel alijs q̄ pnicie hāc cōtagiosissimā inducere sub quadā ludi specie nō verenᷓ. Ve ve mūdo ab hac corruptione viarū omnis carnis

Consideratio. iij.

Attendam⁹ tertio ꝑncipaliᷓ ꝙ in theologico vel morali negocio dū inq̄sitio fit de aliquib⁹ effectibus vel opib⁹ an sint vel qualia sint pccā, facienda est resolutio ꝑncipalis et finalis ad libertatē consensus vel dissensus in talib⁹. Et inde pccm dicēte Augl. adeo est volūtariū ꝙ si nō esset volūtariū nō esset pccm. Et iuxta cōmunē doctrinā. act⁹ exterior sup interiorē nihil addit malicie vel mortalis culpe. Ea ꝓpter pollutiones vel fedas distillationes ex mēbris genitalib⁹ pl⁹ respiciᷓ ꝯuenienᷓ originē moralē ꝙꝫ naturalē. lꝫ ꝯsiderratio naturaliū ꝓficiat ad moraliū cognitionē pleniorē quēadmodum circa irā, inuidiā, gulā, et circa alia vitia ꝑcipue carnalia q̄ materiā vel fomentū trahunt satis patet

Consideratio. iiij

Resupponam⁹ igiᷓ quarto ꝓ decisione materie pñtis ac similiū ꝯformiᷓ ad doctrinā Augl. de ꝓcessu temptationis in nobis sicut in Adam fuisse scꝓtura ꝯmemorat. Et dicam⁹ ꝙ ꝯmotio libidinosa cōsurgit ꝓ statu nature corrupte, nobis etiā inuitis. Et sepissime etiā ꝑuenit oē iudiciū rōis neqꝫ ꝑ cōsequens subest arbitrio aut ꝯsensui libero iuxta Augl. dicentē. Nō ē in ptāte nr̄a qb⁹ visis tāgamur ſꝫ est in ptāte nostra respuere vel acceptare. Intellige similiᷓ de auditu ꝛ olfactu, de tactu et gustu. Prouenit āt hec inuolūtaria ꝑuentio ex corruptione nature ꝑ pccm originale ꝓ statu nature lapse, ꝓ statu vero nature primitus institute et integre talis ꝑuentio viciosa nequaqꝫ ꝯtigisset. Fuisset eñ regimen hōis taliter ordinatum ꝙ ratio suū dominiū sup sensualitatē absqꝫ vlla preuentiōe vel rebellione seruasset. ꝓpterea reputaᷓ ois ꝯmotio talis libidinosa ꝑueniēs iudiciū rōnis esse pccm saltē veniale qñ ipa ꝯsurgit ꝑter vl̄ ꝯtra iudiciū dñe sue rōnis. Verificaᷓ ꝓinde dictū illud sapiētis. Nullus est absqꝫ pcc͞o etiā infans vni⁹ diei, ꝓueniunt quippe in

quolibet filio Ade non puilegiato omotiones hmoi pter vel otra iudiciu rõnis Et ita sumẽdo large pccz veniale absqz tali diu viuẽ nõ valem⁹. Dicit aũt talis cõmotio voluntaria magis a peccatrice volũtate pmi hõis qz a ppria. ppteã si debet ppue appellari pccm et veniale oportet vt aliq mõ ppria voluntas sit in causa;

Consideratio. v.

Tunc quinto accedẽdo ad investigationem pncipalis dubij qñ talis cõmotio libidinosa est peccatũ mortale et qñ nõ. qm de veniali attentis pmissis nõ est facienda pscrutatio scrupulosa vel dubia. Cõsideretu⁹ qualit ad illã cõmotionem se i temptatõez se habeat libera volũtas et fieri pt multipliciter. Voluntas vno mõ se hz pure puatiue tam directe qz indircte hoc est absqz omi actu suo volitiuo p omi differentia tpis q nec añ voluit q illa cõmotõ fieret nec aliqd disponẽs p se ad illã voluerit dũ fit. aut postqz facta ẽ nõ aduertit. et ob hoc circa eã non cõsentit vel dissentit. aliũde forsitan occupata vl i somno Volũtas alio mõ se hz pure positiue tã directe qz indirecte hoc est cũ actu volitiuo vl nolitiuo sic q antea voluit deliberate vel noluit q illa cõmotio fieret. et dũ fit vel facta est placet sibi vel displicet deliberate sic q hz cõsensũ vl dissensũ liber in tali cõmotione acceptãdo illã vel deacceptãdo cũ aduertẽtia q ita vult vl q ita nõ vult Volũtas alit se hz circa omotionẽ illã libidinosam qi medio mõ sic q neqz se hz pure puatiue nec volẽdo scz illã nec nolendo. Et similit se nõ hz pure positiue volendo deliberatiue illã vel nolendo et ad eã actualiter se cõuertendo sed se hz qi dissimulando vel dormiendo vel nõ curando ita q nec expresse vel actualiter consentit in illã cõmotionẽ libidinosã nec dissentit expresse sed dissimulat et dormitat dũ attendere et vigil esse teneret. aut dũ aduertit pliculũ nec tñ obuiare vel resilire conatur

Consideratio vi.

Quocirca dicamus sexto consaquẽter q distingui solet in volũtate duplex consensus. vnus completus deliberatiu⁹ et directus alt incõpletus vl interptatiu⁹ et indirectus. Primus fit dũ voluntas sufficienter et actualiter aduertit per iudiciũ rationis reflectentis se sup se q sic vl sic agit. vult nihilomin⁹ sic agere et hic consensus est cõmuniter satis notus etiã apud parũ eruditos vel in moralibus vsitatos quia plenus est et directus. Alterũ vero cõsensum quem dicim⁹ interpretatiuũ difficili⁹ est aduertere. Nam fit multis modis. Unus modus est qñ ratio debet esse puigil circa aliqd reprimendũ vl repellendũ dũ iã insurgit actualit s omittit et negligit repellere quasi tacẽs. Juxta illud vul

gatū. Qui tacet ɔsentire videt̄. Sic nauta negligens dicit̄ causa sūmersionis nauis. Notant̄ dō dꝫ qn̄ ratio dꝫ esse ꝑuigil circa aliqd̄ reꝓmēdū. q2 si act⁹ esset indifferens vel talis circa quē ratio nō deberet laborare ad repellendū seu reꝓmendum q2 scꝫ nō imminet ꝑiculū pcc̄i ꝑ silētiū suū tūc nō dꝫ volūtas in tali silētio cōsentire. vn̄ poti⁹ aliqn̄ deberet dici dissentiēs sicut fit in temptationib⁹ blasphemie et multis alijs que meli⁹ vincunt̄ silendo siue nō aduertendo q̄ꝫ pugnādo et directe conādo. Sic in ciuilib⁹ qn̄ q̄s qd̄ veꝝ est aut qd̄ tacet aut audit et nō statim videt̄ ɔsētire imo veri⁹ dissentire iudicat̄. Alia regula dicit. q̄ tacet non cōcedit nec negat. Ampli⁹ vero fit cōsensus iste scd̄us nōnunq̄ꝫ indirectus. qn̄ scꝫ voluntas aliq̄d vult vel agit ad qd̄ solet sequi aliq̄d qd̄ est pcc̄m vt cū aliq̄s inebriat se volūtarie ad qd̄ sequit̄ dormitio et ex dormitione omissio surgendi ad officiū diuinū ad qd̄ obligat̄. Dicitur hec omissio surgēdi volūtaria indirecte scꝫ ex ꝑmario cōsensu modo dicto. Ac⁹ vero cōsequētes inde tātū habent de vicio quantū de consensu in ꝑncipali actu ꝑuio, nec ampli⁹ si inde adderet̄ ali⁹ ɔsensus. Possumus alijs verbis distinguē de ɔsensu volūtatis et simılit̄ de dissensu. vn̄ ꝓposito aliquo obiecto culpabili. volūtas ꝑt se habē circa illd̄ septēplicit̄. Uno mō q2 vult obiectū illud esse. Alio mō q2 vult interꝑtatiue seu imputatiue. Itē vult illud directe vl' indirecte. Itē vult illud plene, et ꝑfcte aut vult illud semiplene et imꝑfecte. Itē postremo hꝫ se suspēsiue et q̄dāmodo neutralit̄ q̄i scꝫ nullū hꝫ actū volendi vel nolēdi circa illud sed tenet iudiciū rationis in suspenso vel ad aliud se diuertit Et hec distinctō si bn̄ ɔcipiat̄ clauis est in omī negocio morali ad apiēdū exitū difficultatib⁹ innumeris.

¶ Consideratio. viij

Dicam⁹ vltra septimo ꝙ circa actū carnalē aut aliquē hm̄oi actū ꝓpositū volūtati ipsa se ꝑt hr̄e multipliciter. Uno mō q2 ɔsentit in opus si facultas adesset. aut nisi pudor vl' timor hūan⁹ impediret. Alio mō q2 lꝫ refugiat et horreat ɔsentire in op⁹ tale nefariū Ipa nihilominus versat et reuersat in aīo suo cogitationē de illo. Et iteꝝ ꝑt fieri multiplicit̄. Uno mō vt ɔliberate plene et directe i hac cogitatōe delectetur. et hoc pcc̄m ē in illo cui ꝓhibit⁹ est carnalis ɔcubit⁹. sec⁹ in vxorat. Si cm̄ aliq̄s act⁹ ꝓhibit⁹ ē. ɔsequēs delectatio. Similit̄ si act⁹ ꝑmittit̄. ꝑmittit̄ sil' delectatō cōsequēs directe de ꝑ se ad illū actū. Notant̄ addit̄. et de ꝑ se et directe q̄m inspicē mulierē nō ē de ꝑ se pcc̄m. sic nec delectatio de ꝑ se ɔsequēs ꝫ de ꝑ accidēs ɔsurgit crebro delectatio illa libidinosa in incōtinēte q̄m ɔtinēs nō haberet. Hec āt regula multū notanda est ɔtra scrupulos ex vna parte et ex altera parte ɔtra periculū ꝗ ꝑlicitis etiā caute dimittendis. Cogi

tat alio modo talis circa carnalem
delectationē vt eā posset satagēdo
et conādo q̄ꝛ p vim vel industriā re
pellē et nō sp expedit sic nec pugna
re cū venenoso serpēte dū alit pt de
clinari ¶Cogitat alio modo ex qua/
dā sola curiositate q̄ sepe noxia ē ⁊
criminalis. ¶Cogitat alio mō qꝛ nō
aduertit piculū imminē sibi p tali
cogitatiōe ꝫ i exercitiū virtutis sibi
ɔuertit et hec esset virtuosa.et caue
at sufficienter piculū. ¶Cogitat alio
mō qꝛ vult et cogit de hac materia
docē alios vel de ipiꝰ ɔditione ple/
niꝰ edoceri.et si hec agit cū appositi
one inculpate tutele.nō peccat mor
talit.etiā vbi pollutio seq̄ret Sic di
ceret cū hō cogit audire ɔfessiones
aut c̄q̄rare et siqua sūt similia. ¶De/
niq̄ꝫ volūtas q̄n̄q̄ꝫ se hꝫ ad actū ta/
lē ꝓpositū quodāmō neutraliter vel
suspēsiue qꝛ nō expedit circa hec de
liberare vt si sit loci et tpis impor/
tunitas.aut si ꝓponat sibi q̄d mal/
let.vel in actū illū ɔsentire vel ppe/
tuo ardē.tute facit si nō deliberet d̄
vtraq̄ꝫ pte ꝓpt piculū incidendi vel
in p̄sumptionē falsā si eligēt ppetuo
ardē vel in pc̄m mortale si eligēt in
actū illū ɔsentire. ¶Hec ē cautela ɔue
niēs multū et expediēs aduersus in
terrogatōes q̄ vel intꝰ vel exterius
curiose fieri solēt vel ꝓponi vbi picu
lū imminet quicq̄d eligat.⁊ ita relin
quit verificatio illiꝰ ꝓuerbij vulga/
ris. ¶Silē meliꝰ ē q̄ꝫ stultitiā dicē. sic
agebat q̄ dixit. ¶Et factꝰ sū sicut hō
nō audiens et nō habēs in ore suo

redargutiones

Consideratio.viij.

Veniamꝰ nūc octauo ad respō
dendū q̄busdā interrogationi
bꝰ in hac materia de pollutōe q̄ fiēt
vigilādo.et ꝓpōes aliq̄s ānotemus
q̄ ad materias alias deducte prebē
potuerūt occasionē cognoscendi ve
ritatem de peccatis

¶Propositio prima

Illa pollutio diurna vel no/
cturna plꝰ hꝫ de pc̄o q̄ꝫ fuerit
de ɔsensu circa illā in libero arbitro
Sic de ira inuidia gula et silibꝰ d̄z.
Pꝫ ꝓpositio ex tertio notabili. Nā
si nullus fuerit assensus verꝰ vel int/
p̄tatiuꝰ. directꝰ vel indirectꝰ. pfectꝰ
vel impfectꝰ. nullū ꝓrsus erit pollu
tio illa pc̄m. Ista est exp̄ssa Augꝰ.
snia de ci.dei.loquētis de corrupta
p violentiā ¶Dicit em̄ q̄p illa delecta
tio nullū est pc̄m in corpe dissētien
tis.sicut nec in corpe dormiētis. Et
Bonauēt.dic eū loqui etiā de pc̄o
ꝓprie veniali. Si āt fuerit alter istoꝝ
ɔsensuū tūc iudicādꝰ erit de q̄litate
et quātitate pc̄i ꝓportionabilit ad
ɔsensū. Cōsēsus itaq̄ꝫ verꝰ plꝰ hꝫ cul
pe q̄ꝫ interp̄tatiuꝰ ceteris paribꝰ.et
ɔsensus directꝰ plus q̄ꝫ indirectꝰ.et
cōsensus plenꝰ plus q̄ꝫ impfectꝰ.imo
cōsensus verꝰ dū impfectꝰ ē ex fragi
litate vel ignorātia sepe reputat so
lū venialis q̄ si pfectꝰ esset mortalis
diceret. Similiter consensus indire
ctꝰ nō plꝰ causat in seq̄ntibꝰ acti

bus de malicia q̃ ipe sit mal⁹. ⁊ ita pollutio veniẽs ex solo ꝯsensu i crapulã venialẽ dicẽda est solũ venial. Exemplũ ꝺ incestu Loth ſm doctores. et hoc valet ad materiã de pollutione nocturna ꝯgnoscẽda. imo si iã pccm̃ sit deletũ ꝑ penitentiã non oportet sequẽtes act⁹ esse nouas culpas ex ista ratione

Propositio. ij.

Illa pollutõ diurna dꝫ ꝓprie dici mollicies nisi fuerit ꝑ ꝯsensũ liberꝝ vno modo vel alio ꝓuocata vel exorta. Ptꝫ ex p̄cedẽti. qm̃ sic nõ fuit pollutio hec in p̄tãte patientis ita nec pccm̃. mollicies ãt sonat in pccm̃ qm̃ dicit apl̃s. ꝙ neq̃ molles regnũ dei possidebũt.

Propositio. iij.

Nulla talis pollutio dꝫ reputari casus reseruat⁹ sub nõie mollicies imo nec pccm̃ vt dictũ est. Ptꝫ qꝛ nõ est mollicies ⁊ magis dolẽd⁹ est q̃ hmõi est tale aliq̃d ꝑtulisse q̃ꝫ egisse vl̃ voluisse sic ꝯtingit in erectione pudendi intelligit cũ ꝯsensu voluntatis. Additũ ẽ sub nõie mollicies qꝛ forsan in casu posset supior casũ talẽ sibi ad horã vel quo ad aliq̃s reseruare. nõ qꝛ pccm̃ sit. ſꝫ vt magis instrueret et instrueret si sit pccꝫ vel dissẽtiẽs ad pccm̃ seu ad pcc̃i ꝑiculũ et si sit pollutõ ꝓprie dicta hoc tñ generalit̃ et ꝑ semꝑ fieri durissimũ esset imo stultum

Propositio. iiij.

Illus flux⁹ ex mẽbris generationi deputatis reputãdus est de se pollutio vel mollicies si nõ fuerit vere seminalis. vñ flux⁹ vrinalis vel mẽstrualis vel alteri⁹ hũoris medij nequaq̃ appellãd⁹ ẽ mollicies siue pollutio. et ex ꝯñti ptꝫ ꝙ nec isti casus reseruari deberẽt sub nõie pollutõis sic ꝓpõ p̄cedẽs exponebat. ſꝫ dictũ est in ꝓpõe ꝙ isti flux⁹ nõ sunt reputãdi ꝺ se mollicies. qm̃ de ꝑ accidẽs vel ꝓpter adiunctũ aliq̃d põtsec⁹ euenire sic ꝓpositio sequẽs docꝫ

Propositio. v.

Nulla pollutõne vel fluxu ꝯtingẽtib⁹ stat hõieꝫ grauiori ⁊ inordiatiori feditate aiaꝫ suã maculare q̃ꝫ fac̃ ali⁹ vere pollut⁹ aut ꝑ mollicie. imo ꝑ fornicationẽ. imo ꝑ adulteriũ vl̃ sacrilegiũ vl̃ incestũ supat⁹ Deducit̃ hec ꝓpõ ꝑ illa q̃ de causa delectatiõis et prurit⁹ in scd̃o notabili p̄ diximus. vñ et ꝓpl̃ hoc spado dicit̃ deflorare ꝟginẽ. Dicit̃ insuꝑ tã pueri q̃ꝫ puelle ani ãnos nubiles exardescẽ in inuicẽ. Dicit̃ etiã frigidi et maleficiati nõ potẽtes seminare nefarijs nequissimis nõnunq̃ꝫ illecebris semet inq̃nare et eo flagitiosi⁹ sũt ista ꝑ ꝯtrectationẽ illicitã q̃ alit̃ q̃ diuti⁹ durat viget et ardescit absq̃ꝫ sedatõe ꝑ effluxũ seminis hac ignominiosa labe passionis

Propositio. vi.

Pollutio vel flux⁹ q̃ vel nihil habuerũt de ꝯsẽsu nec ꝑ ꝯñs de pcc̃o nõ ipediũt hõieꝫ ꝺ ꝑ se a celebratõe. dicim⁹ ꝺ ꝑ se qꝛ ꝺ ꝑ accidẽs alit̃ ẽ vtpote qꝛ patiẽs scrupos⁹ ⁊ ti

midius est in hac pte et faciēs sibi cō scientiā inq̄etā et dubiā. Aut q2 pa tiēs sentit se ex hac feditate discrasi atū in animo ac deiectū aut q2 neq̄t sufficient cogitationes lubricas aut turpes inde ɔsurgētes depellē. Uñ notandū q sicut imaginatōes volū tarie et lubrice disponūt maxie ad hmōi fedas ɔmotiōes. Ita viceuer sa somnia nōnunq̄ de nocte vel co gitatōes i vigilia ꝑueniūt ex hmōi ɔmotione et carnali stimulatiōe q̄ admodū irat᷒ aliter et alia cogitat q̄ mitigat᷒. et timens q̄ secur᷒. Di cam᷒ ꝑterea circa principale q de il lo de quo loq̄mur. licet inuoluntari᷒ fuerit in patiendo remanet tñ in aīa q̄daz carnalis degustatio qm̄ sicut gustato spū desipit caro. ita gusta ta carnali voluptate et inuit᷒ desi pit spūs. Adduūt aliq̄ innitētes dcis bonauēture et similiū dicētes impe dimentū generale esse eo q req̄ritur ad celebrationē mūdicia nedū spiri tualis a pcco s3 corpalis ab hmōi fedo hūore. hoc qualit habeat vēi tatē putam᷒ aperuisse duz in tracta tulo de pollutione nocturna loque remur. Uñ dñs de palude erudit᷒ in legib᷒ tā canonicis q̄ ciuilib᷒ q̄ diuinis dicit de pollutiōe nocturna. Si causā non habuerit culpabilē q debet hō cessare a celebratione. de bet inq̄ de cōsilio nō de ꝑcepto sic q peccet mortalit si celebret. Sic vi det loqui Augl. de quotidie cōican tib᷒. q nec laudat nec vituperat sed eos suo sensui et deuotiōi derelinq̄t. Uñ si alter cōiugū reddēs debitū nō arcet a cōione sm Bonauēt. vi det q illa macula corpalis non im pedit cōionē imo nec impediret ce lebrationē in sacerdote greco qui si militer vxori reddē debitū tenet po stulanti.

Propositio. vij.

Sicut nō omnis illecebrosa co gitatio cōsurgens in aīa etiā cū aliquo cōsensu dubio vel interp tatiuo vel imꝑfecto. Similit nec oīs pruritus vel titillatio vel stimulatio cōsurgens in mēbris genitalibus ex hac illecebra cogitatōe impediūt a celebratōe. Sic nec cōflux᷒ inde cō sequēs de ꝑ se impedit. dū ratio nō cōsentit. vel dū renitit. nec plene cō sentit in illū. Primā ptē vt arbitror cōcedūt oēs. de scda vero pte filis est ratio si ꝑpositio ꝑcedēs attēdat. Consiliū tñ est in hac pte vt vitent diligent occasiones. et satagat hō ne morosā et sensualē cogitationem in se qualēcunq̄ sic figat de aliquo et circa aliq̄d q̄n eā dū vult possit euellē. Ita accōmoda te reb᷒ dicit Seneca et nō da cogitatōes carna les et fluxus inde sequētes absq̄ cō sensu volūtario. vincunt plerūq̄ sa lubri᷒. tuti᷒. et efficaci᷒ si ratio se hz circa illas ꝑ modū nō curātis vel diuertētis volūtatē ad alia q̄ si so licitet. tristet. turbet. et conet tales expellē. Notet i hoc loco tractatul᷒ i gallico d̄ remedio ɔtra tēptatōes blasfemie ɔposit᷒. auget itaq̄ cogi tatio vehemēs vel imaginatō cona

tū. ac ꝑinde nutrit cogitatões hu/
iusmodi imo multiplicat et efficacio
res reddit ad fluxū ↄsequendū. Qz
si dissimulauerit neqȝ curauerit plus
q̄ȝ de alteri⁹ hūoris naturalis fluxu
ↄq̄escet. Posset aptari circa rē hanc
exemplū de iuuenib⁹ q̄ trabē in alto
positā nunq̄ȝ absqȝ casu transierint
q̄m audaces ꝑ ↄsuetudinē ꝛ aliūde
tota securitate transibūt. Fit aūt di
uersio talis multiplicit̄ omnis. per
impressionē sigilli crucis in pectore
vel in fronte qd̄ aliqui reputant effi
cacissimū. sicut illud signū ē triūpha
le atqȝ salutiferū. sic me pterea hūili/
tatis. vincit āt hūilitas laqueos di/
aboli dicente Anthonio. Fit hec di
uersio aliqn̄ ꝑ lesionē aliquā corpa
lē in lingua vel alibi. q̄nqȝ ꝑ expro/
bratione ꝛ allocutionē seuerā suarū
cogitationū tanq̄ȝ esset aliq̄s appa/
rens temptator exteri⁹ Phy phy ve
vobis cogitationes vilissime. ꝓcul
hinc abite in malā horaȝ veneritis.
sū alijs occupat⁹ Nō do vobis au
ditū nō visū. discedite ab hinc syre/
nes vsqȝ in exitiū dulces Fit et hec
diuersio nōnunq̄ȝ ꝑ irrisionē quādā
talis illusionis consurgētis tā multi
plicit̄ in animo et turpit̄. Fit deniqȝ
ꝑ vitationē. ꝑ cōfessionē purā ꝛ nu
dā. et sup̄ modū ꝑ spem et implora
tionē diuini auxilij sine quo cōtinēs
nemo plene
esse potest

Propositio. viij

Difficile ē vel impossibile absqȝ
diuina illūinatōe cognoscē cer
titudinalit̄ radicē et causā pollutio/
nis diurne si videlȝ veniat ex cōsen/
su vero vel interp̄tatiuo. aut cōsensu
directo vel indirecto. aut a consensu
supioris rōnis vel inferioris. ꝓuenit
Puto ꝓpositionē hāc cōsiderantib⁹
esse notā. Ex quo cōsequent̄ infert̄
ꝙ q̄ȝ beat⁹ est vir q̄ sp̄ est pauid⁹. et
ꝙ bonaꝝ mentiū est facē conscietiā
vbi de necessitate non esset aliqn̄ fa
cienda. Expedit de talib⁹ cōfiteri ꝛ
nō sine cōcilio prudentū et expertoꝝ
ꝓpter talia nihilipendē vel cōtemnē
In se ipsis aūt expedit ꝙ post consi
liū acceptū a prudētib⁹ expertis et de
uotis dimittat hō scruplos ꝛ timo
res nimios. alioq̄n nihilomin⁹ cade
ret in pusillanimitatē quandaȝ ꝛ in/
quietatōȝ sp̄s q̄ nō posset sufficient̄
recipe illū cui⁹ in pace fact⁹ est loc⁹
Nec ascēdit vnq̄ȝ talis aīa in ꝑfecti
onis sublimitatē. Debet ꝟo supior
et expt⁹ cui⁹ in hac re q̄rit̄ cōsiliū a
subditis. postq̄ȝ explorauerit cōsīa
dicē diffinitiue et solida rñsione Tu
fac ita q̄m si medic⁹ in medēdo va/
cillanēit q̄lis in egroto sperāda erit
secura stabilitas! Hinc tragicus ait
Qui dubiam salutē dat afflictis ne
gat

Propositio. ix.

Ad obuiādū ꝑiculis et scrupu
lis q̄ ↄsurgūt ex fluxu fedo di
urno. cōsiderāde sūt diligent̄ cāe et
radices vt eis agnitis fiat diligēs
et discreta ꝓuisio. Discretā ꝟo di/
cim⁹ ꝓuisionē q̄ nec velit abscondē
causas cū maiori detrimēto ꝑiculi
et scandalo q̄ȝ sit hmōi flux⁹ q̄ q̄nqȝ
non est nisi venialis presertim dum
humor ille medi⁹ quē diximus nec ex

aduerso ꝑmittit ea licentiose fieri q̄
de se culpanda sũt ⁊ resecari faciliꝰ
pñt cuiusmodi sũt lubrici aspectꝰ vi
sus inepti. societas plꝰ q̄ꝫ decẽ ami
cabilis in se gerens delectationẽ. et
si nõ de ꝑ se libidinosã ꝑiculosã tñ
et plus equo sensualẽ que nihilomi
nus aliq̃n sub officijs aliquibꝰ spũa
lis edificij vt est ꝯfessio vel lectio vl
eruditio colorare imo veriꝰ obscura
re se conatꝰ. Sed et caueat aliorsum
supior sibi a suspitionibꝰ nimijs et a
q̄daꝫ vt sic loquar inutili zelotipia.
circa subditos se ordinat. non indi/
cens ieiunia excessiua. vel separans
eos ab inuicẽ inutiliꝰ et spũalia col/
loquia vel officia vetans eis. Ser/
ua deniqꝫ comicũ illud. Ne quid ni/
mis. Et illud sapientis Noli nimiũ
esse iustus. qꝛ qui nimis emungit eli
cit sanguinem. Difficile est fateor in
hac re se aurea mediocritate tenere.
sed spũalis oĩa diiudicat velut in
aere splendido mediãte sole. velut ꝑ
terea in fonte lucido. et illũ iudicat
sup omnẽ diẽ. Carnalis vo iudicat
velut in fonte turbido et limoso nõ
discernens de grossis. etiã de repti
libꝰ venenosis immixtis. velut ꝑtea
in domo caliginosa vix attrectãdo
discernens hec ab illis. Judicat po
stremo vix inter diẽ et noctem. et ita
frequentissime sese fallit et impingit
in die velut in tenebris. Sed salua/
re illũ debꝫ spũalis ductrix manus
Qd̄ si renitiꝰ se ducẽ sꝑnit si ꝑmon
stratio sibi. si ꝑor et abbas suus ma
uult esse dũ transit ꝑ tenebras et ꝑ
obrupta. portabit q̄dez ille damna
tionẽ suã et dux liber euadet

Propositio. x.

Pollutionẽ corꝑalẽ q̃nqꝫ prece
dit ꝯsensus. q̃nqꝫ comitatꝰ. q̃n/
qꝫ sensus est circa eã non cõsensus.
q̃nqꝫ vo sensus eã oꝑatꝰ. ⁊ ita fit nõ
solũ cũ cõsensu vel sensu. ꝫ ex cõsen
su. Ultimũ horꝫ grauiꝰ est et reddit
ꝓprie pollutionẽ culpabilẽ. Deniqꝫ
tria ꝑma lꝫ nõ reddãt ꝓprie et de ꝑ
se pollutõnẽ culpabilẽ sũt ipa culpe
et pc̄ca. Alterꝫ vo q̃n scꝫ pollutõ fit
cũ sensu nõ est d̄ ꝑ se pc̄m. imo fre
quentꝰ auget meritũ tanq̃ꝫ materia
virtutis dũ resistitꝰ violentie passio
nis q̄ dũ sentitꝰ ipa magis ⁊ magis
allicit et impellit. quare similiꝰ resi/
stẽtia hꝫ plꝰ virtuti. Addamꝰ ꝙ etsi
pollutio corꝑalis et vere seminalis
diurna vl nocturna nullo mõ dꝫ sci
entꝰ extorq̃ri etiã ꝓ sanitate vel alle
uiatõe et corꝑis vel iudicij rõis cõ
sequẽdi. Si tñ dũ sine tali cõsensu ꝓ
curãte eã vel extorquẽte ꝓuenit ipa
placeat. nõ qꝛ delectatio est. ꝫ qꝛ al
leuiationẽ corꝑis oꝑatꝰ. hec nõ iudi
catꝰ esse pc̄m. Videat tñ hõ ꝑserti
nouitiꝰ ne hmõi cõplacentia se sedu
cat ꝑtendẽs vnũ et agẽs alterꝫ. Sa
lubriꝰ est itaqꝫ cogitatões et iudicia
circa rẽ hãc diuertẽ q̄ꝫ habere

Propositio. xi.

Pollutio diurna vel nocturna
dum sentitur effluere non de/
bet violenter prohiberi si probabili
ter estimetur ꝙ huiusmodi violẽtia
frustra est nihilominꝰ ꝓ exercitatõe

virtutis et ꝓ euasione piculi videt expediēs vt hō conet̃ ꝓhibē q̄tū cōsētit vel expit̃ ōmode fieri posse. qm̄ etsi hec retētio nocē debeat corpi ꝓderit aīe. Natura deniq̄ȝ postmodū vno mō vel alio talē hūorē a se eijcit. Ptȝ in mulierib⁹ puerperis q̄b⁹ siccant̃ mām̄e dū nō elicit̃ lac. alioq̄n sp̄ fluere patū est. Sic pollutōes iste imo et prurit⁹ tuti⁹ nō vtēdo vel nō exercēdo ȝ abstinēdo vincūtur. Similit̃ āt et expti etiā in pruritu sēsuali. Hec āt pollutio etiā in vigilia si in p̄ncipio vsq̄ȝ ad finē habeat iugit̃ rōneȝ et volūtatē renitentē q̄tū p̄t iuxta casū negocij volūtas reputabit̃ nedū non peccasse mortalit̃ ȝ multiplicit̃ meruisse. Iuxta illud btē Lucie Si me inuitā corruperis mihi castitas duplicabit̃ ad coronā Pōt āt casus diurne pollutionis euenire circa eos q̄ hn̄t de nccītate audire ꝯfessiones vel aliqua talia cogitare vel agē ad q̄ sequit̃ aliqn̄ renitētib⁹ eis toto posse et sibi p̄cauentib⁹ ab initio vsq̄ȝ ad finē talis passio feditatis. Q si q̄s dicit omittat talis q̄ tā fragilis est et lubric⁹ audire ꝯfessiones. p̄dicare. et silia. R̄ndet̃ ꝙ in multis casib⁹ nō optet hoc fieri ꝓpt̃ nccītatē cōsilij et cultationē scādali et obligationē officij. Sȝ quales sēt isti casus nō p̄t generalit̃ arte determinari. Referam⁹ hoc ad illū q̄d sapiens iudicabit circūstantiaꝝ cōditione pensata. Cōsulo tn̄ vt auditur⁹ cōfessiones in hmōi piculo accedat p̄regat⁹ cū timore et tremore.

Aduertat insup quātum p̄t. faciē seu oculū carnis et nō min⁹ oculū mentis ab aspectu sensuali illi⁹ q̄ cōfitet̃ ȝ ascendat in arcē rōnis. Illic q̄ȝ recogitet aiaȝ illi⁹ velut egrotā ꝛ sanciā q̄ caro nō ꝓdest quicq̄ȝ. deinde celebratur⁹ si p̄t officiū hoc differre post missā suā tuti⁹ agit qm̄ recens hmōi flux⁹ pl⁹ impedit celebrationē q̄ȝ vet⁹. Cōstituat p̄terea confessor et in illo statu corpis in quo min⁹ scādalisabit̃ vt stet vel flectet genua vl̄ alicubi se ꝓsternet. Sit insup sermo suus dū ad talia ventū fuerit breuis et rigid⁹ p̄sertim vbi cōfitens parat⁹ est nō renitēte verecūdia spōte totū vir⁹ euomē. Sȝ ꝑ affabilitatē quandā optet a cōfitēte nimis verecūdo nuditatē sue feditatis extorq̄re. ꝓfecto vbi maius inest piculū. ȝ si charitas ad hec feda scrutāda descēdat nō curiositas aut lubricitas iuuabit caritatis auctor de⁹ faciēs cū temptatōne ꝓuentū. Notent̃ ad intellectū pleniorē p̄missoꝝ p̄ma sūma cōfessoꝝ titulo. iij. lib. iij. de bigamis vbi q̄rit̃ q̄n̄ ꝑdit̃ virginitas. Iteȝ tractatul⁹ quē ascribūt aliqui sācto Thome. ȝ magis apparet ex stilo et materia ꝙ sit Boneuēture q̄ incipit Qm̄ fundamentū ꝛ ianua. et est vtilis multū

Explicit tractat⁹ de pollutōe diurna venerabilis mgr̄i Iohis Gerson cancellarij parisien̄. Anno dn̄i Mcccclij

¶Dialog⁹ sophie et nature sup celibatu siue castitate ecclesiasticoꝝ per M. Johānem de gersōno Cancellariū parisꝰ edit⁹.

Dialogus apologetic⁹ ꝓ celibatu ecclesiasticoꝝ cui⁹ collocutores sunt Sophia ⁊ natura Cōtinet act⁹ quatuor ꝑncipales. Prim⁹ inuestigat finē hūane cōditiōis qui nō ē ꝑncipalis vt generet ꝫ vt felix viuat Scōs rōcinādo cōcludit ipi nature ꝙ castitas moralis neđū matrimonialis sed etiā ꝟginalis atqꝫ vidualis in mřis ē laudabilis Tertius ꝫ idē deducit de heroica castitate q̄lem nature discipuli vel coluerūt vel beatificauerīt vel diuulerūt Quart⁹ spēaliter insistit circa diuinalē castitatem q̄lis imponit ecclesiastici. viris vltro cū ꝑpetua mřimonij negatione cū dedicatione ad deū cum celebri reb⁹ sacris aꝑplicatiōe. vbi tādē nature pax ē cū sophia. ¶Alloq̄tur in p̄imis sophia (q̄ ⁊ sapiētia fronesis aut theologia dicit) naturā quā ex inspectione cuiusdā dialogi ꝑ egregiū militem dominū Guilhermū Sayguet nouit editi indignatam senserat contra votū castitatis sacerdotum occidētaliū ex ɔstitutione Cōcilij Niceni. Est igit ꝑncipiū ꝟboꝝ suoꝝ veritas euangelij.

Primus actus

Sunt eunuchi q̄ seip̄os castrauerūt propter regnū celoꝝ. q̄ p̄t capere capiat Math. xix ¶ Sophia. Ne murmuraueris igit aduersus castitatē soror natura quoniam sūm⁹ magr̄ et dn̄s nr̄ protulit hoc ꝟbū in grande p̄coniū voluntarie castitatis ¶ Natura Quis potest o sophia capē verbū istud? Quis cum verb sūmi pr̄is nr̄i cōcordare qui p̄ma mei cōstitutione dedit legē talē. nedū hominib⁹ ꝫ animantib⁹ oīb⁹ vt crescēnt ⁊ multiplicarent. nec dubiū q̄n ꝑ generationē? Crescite inq̄t ⁊ mřtiplicamini ⁊ replete t̄ram hinc dc̄m est a discipulis meis pb̄is ꝙ sū ego natura vis insita reb⁹ ex silib⁹ similia procreās Eunuchoꝝ ꝟo quis generat. quis multiplicat. q̄s deniqꝫ t̄ram replet? Nōne dū sponte id fecerint meis imo diuis legib⁹ se q̄si p̄uaricatores opponūt? Nōne fuit inutile lignū nō afferens fructū. ⁊ ꝓptēa iure maledc̄m? ¶ Sophia Nolito putare soror natura. sum⁹ eni vn⁹ pr̄is filie. q̄ de⁹ est vnicus Nō putaueris inquā deū nr̄m patrē. dissēsionis esse spūm in quo sit est ⁊ nō. q̄ dictis suis disson⁹ sit in lege ⁊ in euāgelio ¶ Natura Nequaqꝫ ita prorsꝰ errauerim ꝫ inde rapior in admiratione. Quō fiet istud qd̄ tu dicis vt cū mea lege stet in euangelica veritate laudabilis ⁊ vltronea castratō eunuchorū q̄ t̄ram replē nō p̄sit? ¶ Soph Vide ne sis tu ⁊ tui illoꝝ de nume

¶ De celibatu sive castitate

ro de q̄b' mgr̄ me' ihs xp̄s vtiqȝ
de' tuus p̄misit q̄ nō oēs capiūt
v̄bū istud Deinde fc̄a distinctōne
de triplici modo eunuchoꝝ subiū
xit de vltimis Qui p̄t capē capiat
Forsitan ꝗ tu capere non potes
Naturl. Cur illd nō potero te do/
ctrice quā fateor meā eē magr̄az
¶ Soph Si magr̄am me recog
noscis. te discipulaȝ exhibe. te cre
dulā p̄be Nā oportet oēȝ q̄ discē
vult credē in tuis etiā disciplinis.
q̄nto pl' in meis q̄ superāt in mul
tis tui facultatem ingenij quāuis
vero in nullo tibi sim ꝓrsus otra/
ria vel aduersa. Sȝ ē veritas que
supgredit̄ veritatē Prima cernit̄ i
lumine fidei seu reuelatiōis descen
dētis a p̄re luminū Alteri ɔspiciē/
de insficit tuū lumē naturale. Naȝ
alit̄ in doctrinis iudica q̄ȝ i opib'
q̄lia sepe eē cognoscis effecta sup
vires tuas vt q̄ sol steterit. q̄ v̄go
peperit Quib' ideo miraculoꝝ no
men indidim' q̄z non potes ipoꝝ
ɔtingē rōneȝ ¶ Natur l. Si penit'
ita sit vt nllo pacto cape valeā qd
inq̄ro q̄d oro nisi silere relictū est ꝗ
ponere digitū ori meo! ¶ Soph.
Bene speraueris. quere cū humili
pietate nō animositate ꝓtua Co
nabor tibi oñdere cōcordiā euan/
gelij cū lege celibat'. cū mr̄imonij
castitate. cum fecūditate grē celi/
batū ¶ Natura Gratum id effece/
ris m. Ecce tibi me discipulaȝ exhi
beo docileȝ. dicito q̄ vis ¶ Soph
Querendū in p̄mis est ne nos pro
prie vocis ignorātia seducat q̄s sit

intellect' hui' tue imo diuine legis
Crescite ꝗ mltiplicamini ꝗ replete
traȝ ¶ Natura Nimirū talis vt p
copulam maris ꝗ femine species
in se remaneat per ꝓpagationē in
diuiduoꝝ ɔtinuā ¶ Soph Opor
tet ne q̄ppiam aliud attēdē p̄ptim
circa gen' humanū qd rōne regi
debȝ ¶ Naturl. Quid vis attēdat̄
aliud! ¶ Soph Est ne p̄cor finis
altior hominis q̄ȝ vt viuat hic in
terris more brutorum ꝗ se p gene
rationem multiplicet ¶ Natura
Si sit alius tu cōmone vel edoce.
¶ Sophia Recte petis qm̄ igno/
rato fine cuiuslibet rei nihl solidū
de eadē fieri p̄t Dixerunt itaqȝ di
scipuli tui q̄ b̄m exigētiā finis cete
ra debēt moderari Est enim cau/
sa causaꝝ mouens alias om̄es sic
efficientē formalē et materialē Cū
ergo scire sit rem per causā ɔgno/
scere. superest in hac ɔq̄sitione nr̄a
vt p̄ma potissima q̄ȝ causarum nō
lateat ¶ Naturl. Superest agnosco
¶ Soph Sumam' in p̄mis a fine
ɔpēdiū ꝓut suadet discipul' tuus
plato et dicam' q̄ finis hominis
ē cognitio intuitiua ꝗ fruitio sūmi
boni i vita ꝑpetua Quid refugis!
Quid attonitam te stupor inuadit!
Sentio te non capere mōrles fieri
immortales. nec t̄renos in celestes
ɔmutari Verūtā de' nr̄ cois pat̄
ita sanxit. ita mihi meis q̄ȝ sua diui
nit' illustratiōe retexit Respiraue/
ris āt Ego familiari' interea tecū
agā. sciscitās a te quē eē finē ꝓriū
hominis vt hō est discipuli tui(q̄s

dicunt pħos) posuerūt quē finē appellauerūt felicitatē Et ne ğtis p diuerticula tot opinionū vagabū/ da perres/volo mihi narraueris sñiaȝ illā q̄ tibi ꝓbabilioꝛ estimat ꝛ verioꝛ ❡ Natur. Faciā vt petis. grāȝ hñs tali ↄdescēsioni beniuo/ le. Nam ad illa que ꝑmisisti pꝛerū pta/mō scādere vires nō sufficiūt. Soph. Cōualesces tādē me duce meo qȝ lūine.sic qȝ potēs fies Dic interiȝ de petito ❡ Natur. Magn⁹ int̄ meos cultoꝛ Aristoteles.nec a mearū semitis rōnū deuiās hacꝛ illac.more plurimoꝝ/ↄclusit ꝛ con stituit in ethicis suis. felicitatē ho minis in cōtemplatiōe ꝑme cause qm̄ illa est oꝑatio optime potētie hōis/circa optimū obiectum suū. Dehinc quid stoici.quid epicurei. quid qȝ platōici sēserint de fine ho minis/sū ꝓmpta referre ❡ Soph Sta Sufficit ad pñs ẜ vnicū ꝓ re quā agim⁹ verbū Aristotelis tui. qm̄ per oīa ↄsonū est m̄ meisqȝ di sciplinis. Sȝ altioꝛa nr̄a migrare nō valuit. deficiebat sibi creatura. rū scala ꝑ quā sēꝑ enisus ē ad ve/ ritatē.non hñs ex te natura viā al teraȝ Propterea me dedit de⁹ fili/ is hōīnū q̄ten⁹ deducerē eos ab il la felicitatis arce in q̄ stetit Aristo teles ad p̄incipiū felicitatis ct̄ne sup̄ moduȝ sublimioꝛis quā xp̄s nr̄ credēdaȝ ꝑ me meosqȝ infallibili reuelatiōe firmauit ❡ Natura Sit ita. Quid valet tandē iste circuit⁹ ad rē ꝑmo ꝓpositā de cōcordia castitatis eunuchoꝝ spōte castra toꝝ cū mea lege de mltiplicatiōe filioꝝ q̄les vtriqȝ gignē nequeūt q̄ manere volūt aut forte coguntur eunuchi vl̄ castrati prout apud tu os q̄s eccasticos noīnant copiam videm⁹ ingentem Soph Certe per omnem modū rite ꝓcessimus dū finē inuestigauim⁹ hūane cōdi tiōis qꝛ finis est qui reb⁹ oīb⁹ ne/ cessitatē legis imponit Ad quē nō aspiciētes circa humanū gen⁹ de/ lirant intolerabilit̄ simile de homi nib⁹ vt de iumētis ꝛ brutis feren/ tes iudiciū ❡ Natur. Perge vltra Soph Pergo docēs ex conces sis tuis.ꝙ laudabil̄ nedū mihi ẜ ti bi tuisqȝ castitas eē debet. Nō di cā in oīb⁹ ꝛ singul̄ alioq̄n ꝑiret suc cessio ẜ in nonnullis et paucis Natura Miroꝛ si potueris hec os/ tenuē Sophia. Ostēdā ne dubi tes.desit tātūmō auida temerarie ↄtradictionis ꝓteruia ❡ Natura Deerit spondeo

❡ Scd̄s actus.principal.

n Obis de castita Soph te locuturi. opoꝛȝ ne fal lat equocatio. ↄgnoscē tā descriptiue qȝ diuisiue conditionē castitatis Est autē castitas virt⁹ moderatiua passionū ꝑtis ↄcupi scibil̄ circa venereas voluptates. sicut sobꝛietas circa delectatiōes gust⁹ in cibis et potib⁹ moderatur hoc aristoteles tuus. ẜ tota disci puloꝝ tuoꝝ scola ꝓclamat ❡ Na tura Nec reclamo I quo vadis Soph. Castitatē sic descriptā ꝑli

cam⁹ scz triplicē diuidim⁹ in casti
tatē moralē heroicā ꝛ diuinalē Et
q̄dē de morali q2 notior est/ prior
erit sermo. deinde de heroica. po/
stremo de diuinali tractabimus
Natura Placet vt vis Sophia
Castitas moral' queadmodū ce/
tere morales virtutes consistit in
medio Est enim virt⁹ habit⁹ electi
uus in medio cōsistens q̄ ad nos
vt sapiēs iudicabit Cōiecturat ve
ro medium castitatis. vt nec exce/
dat cast⁹ nec deficiat circa venere
os act⁹ ſm sex circūstātias i gene
rali. que sunt psona. locus. causa.
tps. mod⁹. materia. vt fiat. s. p quē
oportet. cur oportet. vbi oportet.
qn̄ oportz. quomō oportz ꝛ circa
qd̄ oportet. alioq̄n laude carebit
Quis. qd̄. vbi. qn̄. cur. quō. cernē
debes ¶ Natur. Et q̄ pacto pl⁹ in
homie q̄z in ceteris aiantib⁹? Cur
nō hoib⁹ mee legis instinct⁹ p̄nuz
insitus sufficit. vt multiplicet ꝛ cre/
scat et repleat terram? ¶ Sophia
Cur nō ita queris rōnem Quare
de⁹ omnia subiecit sub pedib⁹ ho/
minis. oues ꝛ boues vniuersas in
sup et pecora cāpi. volucres celi ꝛ
pisces maris. et nō cuius animan
tiū ceteroꝝ. si parem estimas legē
vtrorūq̄z? Sz plane datū ē vt vni/
cuiq̄ hoib⁹ liberꝝ arbitriū quo reli/
qua carent omnia Est autē liberꝝ
arbitriū facultas rōnis ꝛ volūta
tis q̄si liberū de rōe iudiciū. Hinc
dominiū accepit super irrōnabilia
q̄libet q̄si seruilia sub libero. Hinc
si metipm per illud liberū arbitri

um regē debet sub quo est appeti/
tus su⁹ sensualis vt dominet illius
Hinc illa cōsurgit aurea mediocri
tas debita suis actib⁹. Hinc deui/
ando p pl⁹ ꝛ min⁹ debito iure cul
patur Tu vero natura per te solā
ſb deo patre sūmo regis et dirigi.
omnia/que rōnē hmōi nō habent
sibi cōiūctaz Iñ te deniq̄z pl⁹ agūt
q̄z agant. nec i suis motionib⁹ cri/
men hn̄t. sicut nec ꝓpriā q̄ regant
diunctaz obtinēt rōnem Proptēa
neq̄z castitas neq̄z sobrietas neq̄z
generaliter virt⁹ aliq̄ moralis re
perītur in brutis. nisi forte per
metaphoricā locutionē vt turtur
casta. cast⁹ elephas. canis prudēs.
leo fortis. māsueta colūba noian
tur Et ex opposito per similitudinē
vicioꝝ supb⁹ equ⁹. astuta vulpes.
vorax lup⁹. sus luxuriosa. ¶ Natu
ra Animaduerto q̄ dicis nec a me/
is sc' aliena p̄ncipiis Jam insuper
velut a longinq̄ q̄d moliris odo/
ro ¶ Sophia Itaq̄z molior ostē
dere q̄ castitas ppetua nō tibi sp
est aduersa. Natura Imo certe
iuxta deductionē tuā et descripti/
onē nulla mihi castitas sic nec vir
tus aliq̄ moralis existimāda ē cō/
traria ¶ Sophia Recte sētis ꝛ cō
cludis Unde sūmurmuras ergo
si sint eunuchi qui se castrauerint
ꝓpt' reguū dei? Natura Nunq̄d
nō iure conq̄ror de talib⁹ qui se to
tos et p semper ab officio genera
tionis abdicāt? Nōne peccāt in ex
tremoꝝ altero/ q̄ tāq̄z agrestes vl'
insensibiles omni dant operation

veneree repudiū! nōne sibi ctū ꝓpri
uꝫ spēzq; destruūt ¶ Soph. Quid
si palā ex ↄcessis tuis mōstrauero
tale aliqͣd fieri posse multis casib⁹
cū tuis legib⁹ ⁊ virtute! Quid si vi
deas equos ad libidinē pronissi/
mos ex equarū vsu debilitari. q̄/
b⁹ abstinentia tōlis dat sic ⁊ mul/
tis aliis robur et incrementū vsq;
in senectaꝫ et seniū! Adeo vis esti
matiua circa venerea fātasiam q̄ꝫ
abstinētia magis ledit Sed q̄ren/
da sūt rurs⁹ aliqua q̄ren⁹ efficiatur
process⁹ lucidior. Cōcedis absq;
scrupulo ꝙ op⁹ generationis non
est passim ab hominib⁹ exercendū
nisi qñ optet et vbi oportet et de
reliquis ita circūstantiis! Natu
ra Cōcedo ¶ Sophia Des igit
optet regulas ad istaꝝ ↄgnitiōeꝫ
circūstātiaꝝ quales tui discipuli (
aristoteles potissime) tradiderūt
Etsi null⁹ eoꝝ ad supmā purā ⁊ li
q̄daꝫ ↄspexerit ꝟitatē qꝛ tuo lumi
ne nō meo (qđ supnaturale ē) sūū
exercebāt m⁹tis inuitū. Proptēa
diuersas i secta ↄ⁊ scismata parti/
ti sūt. quaꝝ multas tuus co arguit
aristoteles. vt ꝙ mulieꝝ debebat
eē ↄmunitas in vsu more brutoꝝ
q̄rūdā animaliū Neq; enī sūt oīa
talis intēpate ↄditionis. ꝫ sociali
q̄dā indiuiduaꝫ aliq; vinculo mas ⁊
femella ↄiūgūtur. sic in auib⁹ pluri
mis cernē est Dicebāt aliꝗ debere
passim homines cū feminis in pu/
blico misceri velut canes Inde ci/
nici ⁊ canini dc̄i referūtur Lauda
uerūt aliꝗ ↄiugiū ꝫ h̄ pacto ne plu
res essēt vni⁹ aut ꝙ ↄcubinat⁹ nō
inde tolleret̄ q̄si culpabilis q̄uis
honoris legitimi min⁹ hñs Addi
derūt nōnulli fornicationē soluti
cū soluta non eē pcc̄m. imo crude
lit̄ agi questi sūt ↄtra gen⁹ huma
nū si nō licēt vti libere ꝓprio corpe
sine cuiuspiā iniuria q̄rendo volu
ptatē Sileo de barbaris natōib⁹
rōo rōnis iuditio carētib⁹ vel ꝑpē
indispositionē corpis vt cernim⁹
in naturalib̄ fatuis. vel ob puersi
onē ↄsuetudinis Non loq̄r de be/
stialib⁹. non de melācolicoꝝ mille
spēb⁹ in subuersiōe rc̄i iudicii De
niq; nolo totā hic ⁊ nūc materiā (
q̄ latissima ē) de castitate ꝓsequi
Satis mihi fuerit cētrū illud atti/
gere. circa qđ nr̄a pn̄s collocutō
versat̄ ⁊ voluit Quod vt fiat ↄpē
diosius. ↄueniam⁹ ꝑcor in aliq̄ po
sitione vel certissima vel ꝓbabili
ore Alioq̄n vagari ꝑ omnia fata/
gētib⁹ / nusq; finis Natura Cō
ueniam⁹ assētio memor sponsiōis
mee ꝓoris / discipulā me docilē nō
ꝓteruaꝫ eē velle ¶ Soph. Mode/
ste facis Coartet̄ idcirco s̄mo nr̄
ad illos ⁊ pro illis int̄ q̄s est hic ⁊
nūc nostra ↄuersatio. ad christia/
nos loq̄r q̄ nullo pacto damnant
coniugia legitima / ꝫ honorāt ⁊ co
lunt. tradētes pro relatione pn̄s
generatiue circūstantias sex debi
tas⁹ ꝙ concubitus ille tibi nature
consonus / ↄcessus insuper imo ius
sus est a sūmo pr̄e nr̄o deo qui sit

inter illas personas quas ipse con
iūxit exēplo primoꝝ parētū. dans
mulierē in adiutoriū viri/ vt relin
queret patrē ꝛ matrē. ꝛ adherēt
vxori sue Itaqꝫ iā sūt duo in carne
vna ad op⁹ cōmune filioꝝ vt cre/
scant et multiplicēt et repleāt terrā
¶ Natura Etsi sint plurime natio
nes nesciētes vl' nō admittētes re
lationē hmōi sic artatā. nihilomi
nus tñ minus his cōcludi non recu
so. qꝛ multiplicationē generis hu
mani nō adnullant. vident potius
honestare ipaꝫ per sacra coniugij
federa castitatē ¶ Sophia Ho
nestāt certe/ ꝓpagationē qꝫ filioꝝ
reddūt eis vtiliorē qꝫ vagus incert⁹
qꝫ cōcubit⁹ Qua in re statim collī
go nō tibi displicibilem esse casti/
tatem coniugij limitibus astrictā.
eo quod fecunda est huiusmodi casti
tas/ generās qñ oportet ꝛ vbi cū
ceteris circūstātijs ¶ Natura Nul
lo pacto displicet Sed qualis me
molestat castitas intelligis· videli
cet q̄ se totā eunuchisat ꝛ castrat
que valefacit omni cōcubitui/ q̄ ū
nc/ prolificat null⁹ Talis est casti
tas illa quā nomināt virginitatē
Hec ꝑpetuā carnis integritatem
omnis expertem act⁹ ꝯiugalis sꝑ
retinē gloriatr Alteraꝫ dicūt vidu
alē. differētē in hoc a virginitate/ qꝛ
iam expta venereos act⁹ vel in cō
iugio licite. vel illaudabilr extra
ꝯiugiū/ nihilomin⁹ habet hoc cū
virginitate cōmune/ nunqꝫ genera
tioni filioꝝ intēdē velle ¶ Soph

Distinxisti subtilr triplex genus
castitatis moralis. coniugalis scꝫ
virginalis atqꝫ vidualis. extenso
nomine q̄lr expssisti viduale acci
piens. Nobiscū vero ꝯuenis de ca
stitate ꝯiugali. nō dū de ꝟginali ꝛ
viduali mecū sētis Et hoc supest
vt ꝓbemus. hic axis est hic cardo
pñtis discordie ¶ Natura Sic cē
cōcedo ¶ Sophia Teneam⁹ que
pmissa sūt omnia· ꝓrim⁹ in cōcor
diā veniem⁹ ¶ Natura Tenebunt
¶ Soph Si dedero tibi cas⁹ pluri
mos ꝛ apud multos homines q̄
bus nō potuerūt ipi ꝯiugalib⁹ vti
ꝯmercijs vl' de facto vl' de iure to
to tpe vite sue ꝯsequēs est vt casti
tas in eis ꝑpetue ꝯtinētie a genēa
tione filioꝝ permaneat ¶ Natura
Consequēs est ¶ Sophia Vere
ro facilis est añcedētis ꝯductio
trib⁹ modis in generali Unus est
facti. ali⁹ iuris. et terti⁹ electio cō
ditōis melioris Et quidē hūc ter
ciū modū sepatim post tractabi/
mus. nūc de duob⁹ primis pauca
de tot exēpla tangem⁹ Quis im/
pedimēta facti negauerit q̄ se co/
ram assidue ponūt vt corporalis
castratio vt inualitudo et natura
lis frigiditas ꝛ incarceratio ꝑpe/
tua vt defect⁹ apte mulieris Sic
vice versa de femineis obstaculis
¶ Natura Nūqꝫ istos negauerim
casus quos nobis oculus indicat
Sed quid nobis de necessitate cū
loquimur de virtute ¶ Sophia
Multum per omnē modū quādo

fortis et solers anim⁹ facit de ipsa necessitate virtutē quando detrimentum vertit in meritū Rursus vbi defuerit aliquando necessitas huiusmodi naturalis que facti dicitur cōcurrere potest altera que iuris est. quando de iure non de facto negatur omnis ab homine mare vel femella cōiugalis associatio ac pinde prolificatio. Exemplū in seruis empticiis q̄s nubere domini vetant Exemplū de pauperibus et egenis non habentib⁹ vnde tolerarēt onera coniugii vł prolem cōuenienter educarēt Exemplum de leprosis pie nolentibus progeniem similiter eis inficiendā gignere Exemplum de fedis ꝛ turpibus tam visu q̄ȝ victu non satis tolerabiliter in matrimonio conuicturis Exemplum de viduis et viris et feminis habentibus pueros iam vix educabiles ab eis q̄bus beniuolentia prouidenti nolunt superinducere copulā nouercalem Quidni casibus omnibus istis ꝛ similibus eligat castitas ppetua seu virginalis seu vidualis? Quāq̄ȝ mala que ꝑmiūt hāc inducant. nihilomin⁹ ideo voluntaria dici pt atq̄ȝ moralit laudabil qr volūtas inducta volūtas est quēadmodū tu⁹ ōndit aristoteles de ꝓiciēte merces in mare ne pereat Postremo si passim casus inueniātur in omni sexu etate gradu q̄b⁹ potest imo debet vacatio fieri ab actu generationis ad tēpus nūc magnū nunc mai⁹ q̄nq̄ȝ maximuȝ cur non poterit hoc concedi eadē posse per totuȝ tempus vite! Habes igit demonstratā tibi quaȝ ꝑ assūpsim⁹ ꝓpositionē q laudabil sepe est ex circūstātiis castitas seu virginalis seu vidualis generationi nūq̄ȝ vacās ❡ Natura Negare nō valeo nisi memet in ꝑconcessis negauero Verūtamē mea nō tollitur exinde q̄rela sup illis quos a tib⁹ impedimētis liberos (q̄lia noinasti) volūtas (nescio q̄) spontanea (nisi poti⁹ obstinata vł agrestis vł innaturalis dicenda ē) remouet ab actu ꝑcreationis liberorū. Hoc est cur de tuis ecclesiasticis stomachabar / ob nicenī cuiusdam cōstitutiones ꝯcilii de ppetuo taliū celibatu. ❡ Soph Senseram. volui tñ vti circūlocutionibus añ dictis ad introductionem sequētiū. Subiunget insup ratiotinatio de castitate heroica p⁹ moralē ꝑus q̄ȝ de diuinali quā adeo grauē censes verbū fiat Beniuolam te dederis et attētam ꝛ docilem ❡ Natura Laudabis videns

Tercius actus. principalis ❡ Sophia

Recorderis optȝ eorum q̄ ꝑor actio ꝯclusit de fine ꝯditōis humāe Natura Nīmirū ille est ꝯtēplatio ꝑme cause scđm deductionē Aristotelis mei. Quis de felicitate politica ꝛ yconomica q̄dam

De celibatu sive castitate

alia ꝫ nõ adversa tradiderit/repo
nẽs eam in trãquillo ductu cuiũ
per se sufficiẽti ⁊ in dispositiõe bo
na de m᷑ Soph. Loquamur in
terim de felicitate monastica seu
speculativa hominis ut homo est
ad quã ꝑtica seu politica vel yco
nomica tandem habet ordinari.
Natur. Age,put vis etsi cur ita
facias non satis agnosco So
phia Agnosces nã interrogo te si
felicitas homis(q͛a nihil ei me/
lius.nihil optabilius nihil hone/
stius utilius delectabilius est)ad/
q̃ritur sepe melius per castitatem
heroicam q̃ꝫ per copulam coniu/
galem.castitas talis erit preferen
da seu amplectenda Jaꝫ enim di
ctũ est q͛ ꝫm exigentiã finis media
sunt accipienda que nullam pror/
sus habent bonitatẽ si non ex fine
quẽadmodũ veritas cõclusionũ
in speculabilib᷒ depẽdet ex ꝑmis
principijs Est enim finis ꝑncipiũ
primũ in ꝑcticis Natura Vellẽ
exponeres quid per nomen hero
ice castitatis intelligis ne process᷒
forte fallat. ignoro Soph Re/
cte cupis ⁊ iam paulo añ reliq̃raꝫ
insinuãdũ quo pacto castitas ne
dũ de facto vl' de iure poterat in
giter amplecti per non paucos ꝫ
q͛ hoc fieret seu fieri ꝑsuaderet cõ
ditiõis electio melioris Et hic sta
mus/pensandã dicentes heroicaꝫ
castitateꝫ ex duob᷒ maxime ꝑvnit᷒
ex fine felicitatis. dehinc ex electi
one continentie virginalis seu vi/
dualis ad semper ⁊ pro semꝑ pro
pter adeptionẽ faciliorẽ huius fi'
nis/posse dictis et exemplis culto
rum tuorũ deducere. Nihil credo
plus obesse veritati vel adquiren/
de vel speculãde (potissimum de
causis altissimis)q̃ꝫ voluptatẽ ve
neream/q̃ꝫ contractũ illum corpo
rum sine quo uxor cum liberis ha
beri non potest. ubi sorbetur ⁊ ab
sorbetur rationis iudicium ubi ni
hil virile. nihil altum/nihil celeste/
mẽs que tali se dederit passiõi sini
tur meditari Quid igitur si sense/
rit adolescens vel tuo vel divino
munere vel alteri᷒ admonitione p/
petuam huius furoris carentiam
cõferre plurimũ felicitati capescẽ
de ad quam conditus est hõ Nõ/
ne poterit cõsulto velle ingiter cõ
tinere/mortificãdo tyrãnicam hu
ius moribũdi corporis rabiem ne
revocet aut retrahat aut deturbet
ad alta tendentẽ? Natura Ecce
in modico suades cõtinentiaꝫ sic
et felicitatem omnes homines de
bere cõplecti. Sic perinde qualis
poterit superstes esse posteritas
Soph Nõ hec formidaveris q͛
sic nõ omniũ est heroicos esse id ẽ
divinos et super cõmunẽ hominũ
cõditionem elevatos.ita nec taliẽ
castos existẽ Propterea dicit ma
gister noster et dominus Qui po
test capere capiat Non ẽ omitten
da laus libertatis/nõ liberalium
collaudatio studiorũ/formidãdo
ne servi remaneãt nulli/ ne ꝑterea

sima saracenorum secta/ quos a fedissimo a te q̃ natura damnato masculorũ cõcubitu/ pluralitas vxorũ non auertit. sed inuertit peruertit et subuertit. Quid insuper de romanis scripserit apostolus noster in epistole principio. quid ipsi poete sui cecinerunt. quid historici narrauerunt de muto ħ vicio cognitũ est. Quo palam fit venereum furorem plus cedendo fugiendo q̃ vitari q̃ vtendo ħabet proinde castitas heroica deum finé. q̃rens expeditum a mille solicitudinibus animũ. quibus nequaq̃ caret coniugium ꝓfit proximior deo. fit auxilij sui capacior. Eam idcirco licet decet et expedit amplecti Natura ¶ Cur non vtunt̃ corporali castratione qui mentalem eligunt seruare perpetuaz Tunc ita q̃ nec ipsi peccarent concupiscendo feminas nec eas in peccatum traherent et a suspitionis macula de consortio mulierum manerent immunes Sophia Multum aliter sensit vnus de meis dicens ꝙ ↄcupiscẽtia spadonis deuirginauit adolescentulã virginez Apud comicum insuper dicuntur amatores esse mulierum maximi. verum nihil posse Adeo verus est sermo magistri nostri ꝙ ex corde procedunt adulteria fornicationesq̃. torpeat quãuis corpus Ceterum nefas est auctoritate ꝑpria se castrãdo mutilare. sicut et se occidẽ. precipue dum non seruatur inde totuz corpus sed debilitat̃ alterat̃ viciat̃. vnde ↄsequẽter anima passiones morbidas subit et in morbus tetras Neq̃ in hoc Origenis mei probatur exemplum vl' zelus non ẜm scientiam castitatis sed se carne castrantis ¶ Natura Quid agat igitur aduersus stimulos carnis integer corpore si tlia patiunt̃ mutilati? ¶ Sophia ¶ Arbitrium in eis liberũ cũ timore dei cõfiget carnes eorum sagittis gratie. potentibus cum carbõib' virtutum desolatorijs. si querant̃ bona fide et toto corde remedia furoris huius que plurima sunt. et precipuũ fuga inertis ocij. q̃d vidit qui ait Ocia si tollas periere cupidinis artes Adsit sobrietas familiaritas absit ¶ Natura Certe non meum est audire modo generationem cohibentia cuius est incentiua ꝑcurare Te transfer ad alia si qua supersunt que post aliq̃ntulã si vis pausationem prosequere

¶ Quartus actus. principalis. ¶ Sophia.

An satis o natura soror pausatũ est? ¶ Natura Satis ¶ Soph Termi nemus ergo q̃d superest Natura Terminem'. expecto. Soph. Actenus in actione superiori ẽplici/ versata ẽ oratio nostra quasi preparatoria pro q̃rto hoc (qui et vltimus est) actu po/

¶ De celibatu sive castitate

…imuz intento. non supgressi sũt
…minũ capacitatis tue ¶ Nũc in al
…oɿi sup̃ nõ ɔtrą te regione collo/
ris oportet. vbi de xp̃ianoꝝ mo
…ꝰ ac ritibꝰ agendũ est. qui non
…a traditõe ʒ mea/ p̃ deũ ⁊ ex do
…ɔnaturali sũt reuelatiõe suscepti
¶ Natura ¶ Hoc tãto m̃ facilꝰ erit
…to causã vnã esse p̃stãtissimam
…ptimã et sup̃mã nõ dubito Est
…am vox mea apud omnes talez
…ã quã appellãt deũ. de qua post
…nq̃sitiõem solertissimã dixisse fert
aristoteles meus. Inueni te causã
…p̃mã. fac me tibi placentẽ. Deniq̃
que gens tã effera q̃ natio tã bar
bara q̃ non aliq̃ religione teneat?
At vero q̃s et qualis sit verꝰ cultꝰ
per reuelationez sp̃ealem aliter q̃
ex creaturis meis acceptꝰ/ fateor
sup̃ me est nõ (vt bene dicis) ɔtra
me est. ¶ Soph̃ Da te interi mihi
meeq̃ fidei credens vt intelligas
vnicũ xp̃iane religiõis verũ eẽ cul
tũ dei nr̃i ¶ Natur. Credo q̃tenꝰ
ad intelligẽtiã docẽdoꝝ p̃ te pa/
teat via ¶ Sophia Collocabimꝰ
ergo p̃ncipiũ docẽdoꝝ vbi dicto
rũ finis fuit Istã q̃ppe legẽ esse di
uinitatis vt sup̃mũ inferioꝝ iũgat
p̃ncipijs sup̃ioꝝ tradit ille magnꝰ
olim tuꝰ ariopagita dionysiꝰ quẽ
p̃dicatio cũ miraculis meũ fecit ⁊
extulit Diximꝰ d heroica castitate
quã nõ aduersã tibi nec impossibi
lem mõstrauimꝰ ¶ Natura Mon/
strasti cõfiteor ¶ Sophia Coniũ
gitur huic in assensu castitas diui
nalis p̃ut moralẽ heroica sibi ster
nit castitatẽ ¶ Natura Castitas
hec diuinalis qualis est ⁊ quid su
peraddit edissere ¶ Sophia Rite
petis Et q̃d ẽ ex finis cõsideratõe
ɔgnosces Nam moralis castitas
habet primum finẽ se ɔtinere s̃m
dictamen recte rõnis per te natu/
rã hominibus indite Ast heroica
tendit altius/ in p̃mam causam se
reuoluens et exaltans Diuinalis
vero finẽ attingit eũdẽ qui deus ẽ
sed eminentiori modo. p̃pter tria
precipue Primo quia voto firma
tur Sc̃do quia fide spe caritateq̃
dedicatur xp̃o qui simul in vnum
deus et homo est dominꝰ et proxi
mus frater amicus ⁊ sp̃õsus Ter
tio quia sacrosãctis mysterijs hec
castitas applicat. Propt̃ hec tria
plurimũ distat hec castitas a casti
tate idolatrarum Fuerunt quippe
virgines inter eos demonijs vt
veste et palladi et telluri non deo
sacrate imo execrate. sic ⁊ apud di
abolicos manicheos Porro mo/
ralis castitas est velut incipientiũ
⁊ purgãdorum ¶ Heroica velut p̃
ficiendoꝝ et illuminandoꝝ Diui
nalis ẽtia tanq̃ perfectoꝝ in eter
na beatitudine consũmandorum
Talis esse debet castitas ecclesia
sticoꝝ presertiz sacerdotũ ⁊ maxi
me p̃latorũ. ¶ Natura Debet ẽ
dicis ʒ an sit tu videris o sophia
Soph̃ Nondũ agimꝰ de castis
ʒ de castitate quã absolute ɔside/
ratã p̃sonat abusꝰ non sordidat ⁊

violat sed effugat. quēadmodum te naturam vicia q̄ntūlibet enormia q̄lia nominantur fieri contra te nō te polluunt quin digna iugi veneratione subsistas Cōuenio te nunc igitur/an presupposita fide laudabilis tibi sit huiusmodi castitas diuinalis Quid differs quid musitas Si castitaté heroicam cōuincit apertissima ratio te laudandā ɔcedere. q̄ pacto superesset aliqua dubietas de preconio castitatis diuialis qualis scripta est/vota deo dicata cristo dedita cultui sacro! ¶ Natur. Dicor veris nec effugiū video si nō ad abusus culpandos querelam meam recepe/ris ¶ Sophia Abusus ego non minus q̄ꝫ tu culpo criminor abo/minor damno Verū tamen dic q̄les reperis in castitate professis exorbitationes Sunt quippe non nulla q̄ꝫuis viciosa. locis temporibusq̄ꝫ et personis toleranda Aliqn tollantur omnia bona tā tua q̄ꝫ mea necesse est. Quoniaꝫ nulla sunt quibus non contingat abuti Cognoscit deus figmentū humanum. scit hoies circundatos infirmitate a sūmo vsq̄ꝫ deorsum ideo ꝓpiciabilis est super malicia ¶ Natura Jure mihi tibiq̄ꝫ displicibilis esse debet tanta multiplicatio in/dignioꝝ. tanta frequētatio preuaricationis votorū. tanta contaminatio sacrarū mearum q̄ꝫ legum horrenda peruersio. maxime cum videas ipsa tot scelera flagicia iniquitates peccata delicta abomi/nationes quas vel nominare vel etiam cogitare turpe est in meum reuerti ꝓpaginis debite preiudi/cium Hinc regiones vacue derelinquūtur absq̄ꝫ habitatore Hinc cultus tuus iste xp̄ianoꝝ pene deperditur multiplicatis per generationem hostibus suis ethnicis et saracenis Subinde q̄d obestꝫ noue legi tue plusq̄ꝫ veteri. similiter tue. si honestissimo matrimonij sacramēto ministri religionis vterētur Nūquid sapientior aut sāctior q̄ꝫ olim effect⁹ est deus Fuerit ipse xp̄us virgo. fuerit nat⁹ de virgine virginali desponsata viro. fuerit prefiguratus in virginitate hieremie et helie Suaserit ipse virginitatem paucis qui capere possent idoneis Unde queso preceptum ortū est vt non solum iam sit castitatis concilium et hoc sine delicto iuuenilū personarum ⁊ adolescētularū imo pueroꝝ puellarum q̄ꝫ sub velo religionis quorū quarū q̄ꝫ furores aut similū eē dic Ora/cius Quid de prouectioribus. q̄s incontinētes fuisse prius ambigit nemo. nec forte posterius continētes sperat vllus! Vincit indignitas rei meā certe cōquestionē que longe plus operib⁹ se loquitur. se clamat et prodit q̄ꝫ meis posset vocibus nisi sponte q̄s obsurde/scat ¶ Sophia Si tā acerba fers animositate facinora vouētiū ca/stitaté. Respice q̄so respice trabes

ingentes defectuuz in oculis atq̃z colluuiones fedissimas in oib⁹ mē bris generationi vacātiū Sed q̃a nō apte probrū probro diluit. ad id respondeo quod queris amari us An sapientior fuerit christus filius in noua q̃z pat in vetēi lege Sad ē crede mihi/prorsus eadē fu it sapiā q̃ ad pfectū duxit impfe/ ctū/puericiā ad pfectionis etatē. timorē ad amorē ⁊ spūs libertatē Porro cur nō inspicis in sacerdo tib⁹ veteris legis q̃nta sup alios scitatis q̃nta castitatl. imponebat artatio? Vxorē nō nisi ỽginē. nō nisi semel et vnicā. nō repudiatā. nō scortū fas erat accipere Va cabant ab vxorū q̃libet āplexu tē pore vicis sue sub mortis interni natiōe Si moriebat vxor in ado lescētia/otinēdi necessitas incūbe bat Et qm̄ assidue nr̄i sacerdotes sacris occupant mysterijs. q̃d di/ uini⁹ q̃z vt cōtinua polleāt castita te! Vacāt legi dei quam ab eorū popul⁹ ore reqrit Hec āt lex sic im maculata ē immaculatū spectato rē doctorēq̃z vult Quid si grecoꝝ xp̄ianoꝝ opponit ꝯiugiū? Fortas sis ideo puati sūt illa qua p̄diri su erāt legis peritia ⁊ in varios iaz sup modū corruerūt errores/disso nos romane vereq̃z pietati Qui d ꝙ apud eos vigēt adhuc caloge/ ri monachi celibes sub regula ma gni pr̄is basilij. q̃s fere solos de clero ꝑls hz in precio! Huc acce/ dat ꝙ ministri gr̄e reuelate sūt ꝑ

electiōez nō hēditariā vt olim sue cessionē Debent minꝰ liberiores q̃z olim a seculari suitute viuē De bent rurs⁹ in re familiari min⁹ esse soliciti diuitiq̃z min⁹ auaricie seu rapine thesaurisare volēti ꝓ filijs ⁊ filiab⁹ instar iude. q̃nimo ꝓ ne/ potulis/q̃s vn⁹ e pōtificib⁹ datos a demonio loco filioꝝ/quos de⁹ subtraxerat ab ecclesiasticis. q̃rul⁹ loq̃bat Attēde q̃so quēadmodū hec tria q̄ sūt electio. libertas. va catio fūdāt rōnabilitatē celibat⁹ ꝑpetui sacerdotū. iūcto ꝙ nullus ad votū sic nec ad sacerdotiū co/ git. nisi us an discretiōis ānos dū est arbit̄ sui. null⁹ q̄ non auxiliante dn̄o sine q̊ nihil facē possum⁹ vo/ tū suū possit implē Tātūmō volū tas bona assit cū gr̄a. nec ei desit vel obex sit arbitriū Et si cadant aliq̃ p̄sto est per pn̄iaz subleuator de⁹ Deniq̃z o natura ne glorieris adeo magnificās multitudinē ho minū. qm̄ melior est vn⁹ timēs de um q̃z mille filij impij/maxime si ti mor sit ꝯiūct⁹ anime ꝯtinēti. cui⁹ nō est condigna ponderatio. que diligēs mūdiciā ꝓpter gratiam la biorū habet amicū regē deū Pro/ de ꝙ virginitas implet celū/fecū/ ditas carnalis mūdū Deniq̃z tu⁹ aristoteles policias instituens no tauit moderatā debere esse puero rum multitudinez Quod a nōnul lis accipit q̄si necandi sint super/ flui. Q̄d practicasse grecos comi cus aliq̄n insinuat Verum rectꝰ

intelligat/ vt sit hominū ps gene
rationi nō intēta/ vacās altiorib᷒
Solūt perinde quedā tua opposi
tio de v̄ginitate ꝙ nō mediū tenet
ꝫ extremū Tenz vtiq̄ mediū q̄ ad
nos qm̄ abstinet qñ oportet ⁊ q̄ntū
opz et vbi opz oīm circūstātiaꝝ
q̄litate pensata ꝓut sapiēs iudica
bit Quamobrē parce ire tue soror
natura solert aiaduertēs ꝙ ꝑ celi
batū salubriter ꝓuisū est statui ec
clesiasticoꝝ de beneficiis viuentiū
Quib᷒ si darent vxores si liberi na
scerent q̄s p᷒ eoꝝ mortez suas pa
sceret vxorēs ⁊ filios! Nō successor
in beneficio qđ sibi vix sufficit Nō
ali᷒ si nō casualit Et ita mendicita
te vilescēnt vl inedia fameq̄ ꝑirēt
Attēto ⁊ ꝫ ꝙ sacerdotes mlti sibi
soli vix viuē satis hñt. q̄d si famili
am addideris sūptuosā! ❡ Natu
ra Parcaz ire o sophia. Nis igit
vt siccis oculis. duro corde viscē/
bus cōgelatis. sine cōpassiōe. sine
pietate ꝓterea silētio. tuaꝝ meaꝝ
q̄ ꝑuaricatiōes leguz multiplica
tas sup numerū ❡ Sophia Nolo
equidē Sed pari fedē tu mecū ꝓ/
uisionē implores accōmodam
Natura Quē inueniā misera cōso
latorē! Quis tātis feret opē mal!
Cur creata sū vidē tāta mala mea
Blimis creature! Que nūc clauib᷒
⁊ pestilētiis infecta depit. nūc bel
lis horridis attrita corruit. nūc ꝑ
nō vsū vel abusū virtutis genera
tiue ꝓrsus naturalissime diuineq̄
⁊ perfce/ q̄si sterilitate consumit ⁊
arescit ❡ Sophia Desuper est ꝓi
uidus sup ōnia de᷒/ cōmunis mihi
tibiq̄ pater creator et rector Spe
randū de sua misericordia cui᷒ co
pie non est numer᷒. petendū est ei᷒
subsidium. querendum. pulsanduz
Deniq̄ princeps populorū dum
erūt cōgregati cū principe sūmo
vicario dei abrahaz/ cōmonendi
erūt orādi contestandi ferre ꝓsidi
um rebus lapsis/ hominū defect᷒
reficere. deformata reformare. no
minatim circa tot propaginis ob
stacula non afferentia deo gloriā.
non ecclesiastice religiōi decorem.
Propter tria q̄ tue miscuisti querimo/
nie Quorum vnū est nimia vouen
tiū maxime adolescētium multipli
catio Alterum celeberrima voto/
rum sine fructu legitime ꝓlis extra
ctio Tertium otaminatio sacrorū
tueq̄ ꝯstitutōis abominanda sub
uersio ❡ Natura Cur non adiētis
tollendum esse votum a sacerdo/
tio. cū non sit ei diuina ⁊ essentiali
vl inseparabili societate connexū
q̄cq̄d sit de monachis! ❡ Soph.
O. q̄ si stet in nō vouēdo tota refor
matio. q̄i nō peccent vxorati. Sz
nec refert magnopere si votuz neq̄/
q̄ sit annexū essentialiter sacerdo
tio/ postq̄ ita ꝯiunctum sibi est. vt
ois illud suscipiens nedū voueat
sed votū etiā solenniset. matrimo/
niū dirimēs iā cōtractū non min᷒
q̄ in monachis Sed nec plus ha
bet dispēsabilitatis vnū q̄ alteꝝ
nisi ꝙ facta monacho dispēsatio/
ne desinit esse mochus. qm̄ status
importat tria vota de sui. ratione

De celibatu ecclesiasticorum

Sacerdoti vero concessa dispēsatione voti/sacerdos tamen manet Pervero hic non versatur reformatio principalis sed per alia media qualia nunc et hic aperire non est consiliū. Hoc dicimꝰ q̄ de duobꝰ malis minꝰ ē incōtinētes tolerare sacerdotes q̄z nullos habere. Sicut abutimur bonis dei. sic vtitur ipse malis nostris ad electoꝝ salutē/nōiatim in sacramētoꝝ ministratiōe quod olim figuratū est in pastu helye per coruos. in quibꝰ peccoꝝ nigredo figuratur. Nō expectet aliq̄s q̄ area dūice ministratōis tanta possit solicitatiōe purgari. q̄n plures sint palee viciosoꝝ vt luxuriosorū inter q̄s latētes fouentur tanq̄z grana purissima cultores castitatis. Quis scit si plures nūc ecclesiastici custodiāt in celibatu castitatē illibataz q̄z si iūcti ꝯiugio maritalē integre ꝯseruassent? Quis nesciat in multis et de multis desiderabilibꝰ faciliꝰ eē totaliter abstinē q̄z vsū moderari? Vidit hec epicurus assertor voluptatis. q̄ teste seneca dicit Vis diues fieri. Nō diuitijs adijciendū sed cupiditatibꝰ detrahendū. Similiter in omnibus eiusmodi Vis voluptuose viuere. non voluptatibꝰ adijciendū seu cupiditatibꝰ et ꝯcupiscētijs detrahendū. adeo vel diuitez vel voluptuosū fieri nō in exteriorib' situm ē sed intra nos Quid q̄ nō humana ꝓsūptioue regitur eccl'ia sed spūssācti directiōe ꝓut ōnia tēpꝰ hūt Fuit eccl'a primitꝰ sine dotatioue tēpalium qualiter postmodū per Siluestrum et alios scīssimos spūssctūs large dedit Sic aliqn̄ per cōiugatos regebatur eccl'ia vt in antiq̄ lege. nūc per celibes in noua Concludimꝰ tandē nos interea ꝯtentos esse debere remedioꝝ postulatōe qualia q̄literq̄z tetigimꝰ vt tranquille cōcorditerq̄z maneamꝰ sororio nexu iūcte natura cū sophia Natura fiat precor ita

Dialogus sophie et nature

super celibatu ecclesiasticorū compilatus per mgr̄m Johem gerson in sacra pagina doctorē egregijssimum explicit.

Volumen scd̄m tracta

tus et libros diuersos vtilissimos cōplectens per Egregiū virū dominū Johēz de gersonno Doctorē cōsolatoriū vite et scientie probitate splēdidissimū. Cancellariū q̄z parisien̄ dignissimū editos Anno gratie. M.cccc.lxxxiij. die vltimo Augusti per me Johem koelhoff de lubeck Colonie ciuem impressum feliciter finit.

Deo gratias

